

RETKEILYKASVIO

Flora över kärleväxter

Redaktörer
Leena Hämet-Ahti
Juha Suominen
Tauno Ulvinen
Pertti Uotila

Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo
Helsinki 1998

4:e upplagan med ändringar enligt Lutukka 2/2005

Svensk översättning Ragnar Rönnkvist

HUVUDNYCKEL

| | | |
|-------|--|----------|
| 1 | Vedartade (träd, buske, ris el ranka) | nyckel A |
| 1 | Örtlik | 2 |
| 2(1) | Vattenväxt med endast undervattens- och el flytblad | nyckel B |
| 2 | Land- el vattenväxt vars stjälk och blad är tydligt ovanför ytan | 3 |
| 3(2) | Bladlös el under blomningen bladlös ört el blad fjälllika, ej gröna | nyckel C |
| 3 | Ört med gröna blad | 4 |
| 4(3) | Alla blad i basrosett (i stjälk och stängel kan finnas små fjälllika blad el i blomst stödblåd) el utgår från jordstam; i bl endast 1 blad | 5 |
| 4 | På stjälken åtminstone ett ganska stort grönt blad (basrosettblad kan dessutom finnas) el många små fjälllika el nålllika blad | 6 |
| 5(4) | Sporväxt; sporgömmen på bladens undersida el i särskilda sporblad | nyckel D |
| 5 | Blomväxt; i bladrosettens mitt en el | nyckel E |
| 6(4) | Stjälkblad sammansatta el flikiga | 7 |
| 6 | Stjälkblad hela | 8 |
| 7(6) | Blad fingerbladig | nyckel F |
| 7 | Blad parflikiga, parbladiga el handflikiga | nyckel G |
| 8(6) | Blad i krans | nyckel H |
| 8 | Blad motsatta el strödda (korsvis) | 9 |
| 9(8) | Blad motsatta | 10 |
| 9 | Blad strödda | 11 |
| 10(9) | Blad tandade | nyckel I |
| 10 | Blad helbräddade | nyckel J |
| 11(9) | Blad tandade | nyckel K |
| 11 | Blad helbräddade | nyckel L |

NYCKEL A. Vedartade växter

| | | |
|--------|--|------------|
| 1 | Träd, buske el ris som blommar bladlös (bl på bar kvist) | 2 |
| 1 | Träd, buske, ris el ranka med blad | 8 |
| 2(1) | Blomst hängen | 3 |
| 2 | Blomst annorlunda | 5 |
| 3(2) | Tvåbyggare; frukt kapsel; buske, träd el ris | Salicaceae |
| 3 | Vanl sambyggare; frukt annorlunda | 4 |
| 4(3) | Hanhängen veka; träd el buske, sällan ris | Betulaceae |
| 4 | Hanhängen styva, axlika; ris el buske | Myrica |
| 5(2) | Blmr utan hylle, bladknoppar motsatta; träd | Fraxinus |
| 5 | Blmr med hylle; bladknoppar strödda; träd el buske | 6 |
| 6(5) | Blmr med foder och krona; krona vit; buske | Prunus |
| 6 | Blmr utan foder; röda el mörkbruna | 7 |
| 7(6) | Träd; blmr mörkbruna | Ulmus |
| 7 | Buske; blmr röda | Daphne |
| 8(1) | Ranka | |
| 8 | Ris, buske el träd | 1 |
| 9(8) | Blad motsatta, sammansatta | Clematis |
| 9 | Blad strödda, flikiga | Solanum |
| 10(8) | Ris, vanl under 50 cm | 11 |
| 10 | Träd el buske, över 50 cm | 26 |
| 11(10) | Blad nålllika | 12 |
| 11 | Blad annorlunda | 13 |
| 12(11) | Nålar fyllda, krona över 3 mm; frukt kapsel | Ericaceae |
| 12 | Nålar ihåliga; krona 1,5 mm; frukt bär | Empetrum |
| 13(11) | Blad motsatta | 14 |

| | | |
|--------|---|----------------|
| 13 | Blad strödda | 18 |
| 14(13) | Blad övervintrar ej | Salix |
| 14 | Blad övervintrar | 15 |
| 15(14) | Krona zygomorf | Thymus |
| 15 | Krona regelbunden el näst intill | 16 |
| 16(15) | Krona gul; bladens översida gleshårig | Helianthemum |
| 16 | Krona röd; blad kala | 17 |
| 17(16) | Blad omvänt äggrunda; stjälk styv, tämligen tjock, tätgrenig; kuddväxande fjällväxt | Loiseleuria |
| 17 | Blad rundade; stjälk slak, smal, fågrenig; skogsväxt | Linnaea |
| 18(13) | Blad övervintrar | 19 |
| 18 | Blad övervintrar ej | 24 |
| 19(18) | Blad i basrosett el tät samling vid basen | 20 |
| 19 | Blad längs stjälken el rosettlikt i toppen | 21 |
| 20(19) | Bladskiva rundade; blomst klase el flock el sällan ensamma blmr | Pyrolaceae |
| 20 | Bladskiva jämbreda; blmr ensamma; kuddväxande fjällväxt | Diapensia |
| 21(19) | Blmr ensamma; krona vit, fribladig | Dryas |
| 21 | Blomst klase, flock el kvast; blmr ensamma om kronan ej är vit | 22 |
| 22(21) | Blomst flock | Pyrolaceae |
| 22 | Blomställning klase el kvast | 23 |
| 23(22) | Krona grönaktig | Pyrolaceae |
| 23 | Krona annan färg | Ericaceae |
| 24(18) | Blomst klase el blmr ensamma, tvåkönade; krona vit-rödaktig; frukt bär | Ericaceae |
| 24 | Blomst hängen, blmr enkönade, utan hylle; frukt ej bär | 25 |
| 25(24) | Knoppfjäll 2 el flera; sambyggare; frukt smånöt | Betulaceae |
| 25 | Knoppfjäll vanl en; tvåbyggare; frukt kapsel | Salix |
| 26(10) | Blad nållika ("barr") | 27 |
| 26 | Blad annorlunda | 30 |
| 27(26) | Barr kortare än 5 mm; lapplandsväxt | Myricaria |
| 27 | Barr vanl 10-150 mm | 28 |
| 28/27) | Barr under gula; ålandsväxt | Taxus |
| 28 | Barr under annan färg | 29 |
| 29(28) | Barr ensamma, i par, i femtal el mångtaliga knippen | Pinaceae |
| 29 | Barr vanl i tretal | Juniperus |
| 30(26) | Blad övervintrar | Ericaceae |
| 30 | Blad övervintrar ej | 31 |
| 31(30) | Blad motsatta | 32 |
| 31 | Blad strödda | 43 |
| 32(31) | Blad sammansatta | 33 |
| 32 | Blad hela | 34 |
| 33(32) | Småbladspår vanl 4-7; träd | Fraxinus |
| 33 | Småbladspår 1-3; buske | Sambucus |
| 34(32) | Blad flikiga | 35 |
| 34 | Blad hela, helbräddade el tandade | 36 |
| 35(34) | Träd; blad 5-kluvna, bladskafspets utan glandler | Acer |
| 35 | Buske; blad 3-kluvna, bladskafspets med glandler | Viburnum |
| 36(34) | Blad helbräddade | 37 |
| 36 | Blad tandade | 41 |
| 37(36) | Bladskiva rundade el med hjärtlika bas | 38 |
| 37 | Bladskivas bas spetsig | 39 |
| 38(37) | Blomst 10-20 cm; tät sammansatt klase | Syringa |
| 38 | Blomst 2-5 cm, tät, kort klase | Symphoricarpos |
| 39(37) | Bladskiva 4-12 cm; blomst kvast | Cornus |
| 39 | Bladskiva 2-7 cm; blmr parvis från bladvecken el blomst kort, tät klase | 40 |
| 40(39) | Blmr parvis i bladvecken; bär röda, gula, blå | |

| | | |
|--------|---|----------------|
| | el svarta | Lonicera |
| 40 | Blomst kort, tät klase; bär vitt | Symphoricarpos |
| 41(36) | Bladskiva långsmala, bladbasen helbräddad | Salix |
| 41 | Bladskiva annorlunda | 42 |
| 42(41) | Bladskiva ovala-äggrunda, småtandade | Rhamnus |
| 42 | Bladskiva ovalt rundade-oval, glest stortandade | Symphoricarpos |
| 43(31) | Blad sammansatta el flikiga | 44 |
| 43 | Blad hela, helbräddade el tandade | 50 |
| 44(43) | Blad sammansatta | 45 |
| 44 | Blad flikiga | 46 |
| 45(44) | Småblad tandade; frukt ej balja | Rosaceae |
| 45 | Småblad helbräddade; frukt balja | Fabaceae |
| 46(44) | Taggig; buske | 47 |
| 46 | Utan taggar; träd el buske | 48 |
| 47(46) | Blad handnerviga | Ribes |
| 47 | Blad fjädernerviga | Rosaceae |
| 48(46) | Blad handnerviga | Ribes |
| 48 | Blad fjädernerviga | 49 |
| 49(48) | Bladflikar trubbiga, tämligen helbräddade | Quercus |
| 49 | Bladflikar spetsiga, tandade | Rosaceae |
| 50(43) | Blad helbräddade | 51 |
| 50 | Blad tandade | 58 |
| 51(50) | Taggig | 52 |
| 51 | Utan taggar | 53 |
| 52(51) | Taggar ogrenade el grenade tornar; blad omvänt äggrunda, vanligen gröna | Berberis |
| 52 | Torngrenar med småblad; blad jämbreda, gråa | Hippophaë |
| 53(51) | Blad under vita el bruna | 54 |
| 53 | Blad under gröna | 56 |
| 54(53) | Blad med silverfärgade sköldhår | Elaeagnus |
| 54 | Blad med ljusa långa ogrenade hår | 55 |
| 55(54) | Blomst hängen, saknar hylle; frukt kapsel | Salix |
| 55 | Blmr med krona, 1-4 blmr i samling; krona rödaktig-vit; frukt bär | Cotoneaster |
| 56(53) | Blomställning hängen, saknar hylle; frukt kapsel; tvåbyggare; knoppfjäll vanl 1 | Salix |
| 56 | Blomställning ej hängen, med hylle; frukt bär; sambyggare; knoppfjäll inga el många | 57 |
| 57(56) | Bär rött; blad smalt omvänt äggrunda | Daphne |
| 57 | Bär svart; blad brett ovala-omvänt äggrunda | Rhamnus |
| 58(50) | Taggig | 59 |
| 58 | Utan taggar | 60 |
| 59(58) | Taggar ogrenade el greniga tornar | Berberis |
| 59 | Torngrenar med blad | Prunus |
| 60(58) | Blmr vita-röda; blomst klase, flock, knippe el sammansatt klase; krona 4-40 mm bred | Rosaceae |
| 60 | Blmr grönaktiga; hylle 4-8 mm, liten el saknas | 61 |
| 61(60) | Blmr grönaktiga, 4-8 mm; blomst knippe; i denna ett stort hinnartat stödblåd | Tilia |
| 61 | Hylle litet el saknas; blomst hänge el flocklik | 62 |
| 62(61) | Bladskivans bas osymmetrisk; blomst flocklik | Ulmus |
| 62 | Bladskivans bas symmetrisk; blomst hängen | 63 |
| 63(62) | Hängen på kvistens bladlösa basdel | Myrica |
| 63 | Hängen på kvistens bladdel | 64 |
| 64(63) | Sambyggare; frukt smånöt el nöt | Betulaceae |
| 64 | Tvåbyggare, frukt kapsel | Salicaceae |

| | | | |
|--------|---|----------------------------|----|
| 1 | Växten tämligen liten, skivlik skottrik flytande el svävande, under ytan vanligen en el, flera vecka rötter | Lemnaceae | |
| 1 | Annorlunda | | 2 |
| 2(1) | Undervattensblad rätt smalt flikiga | | 3 |
| 2 | Blad ej smalt flikiga | | 8 |
| 3(2) | I bladflikarna (åtminstone delvis) fångstblåsor, bläddror, i flikkanterna vanligen uddspetsiga tänder, blomma gul | Utricularia | |
| 3 | Blad utan bläddror, flikkanterna utan uddspetsiga tänder | | 4 |
| 4(3) | Blad i krans, nästan oskaftade | | 5 |
| 4 | Blad strödda, med skaft | | 6 |
| 5(4) | Blad 2-3 gånger handflikiga, flikar tandade | Ceratophyllum | |
| 5 | Blad parflikiga, flikar helbräddade | Myriophyllum | |
| 6(4) | Bladskiva 3-5 gånger handflikiga, rundade; blomma vit | Ranunculuc aquatilis-grupp | |
| 6 | Bladskiva 2-3 gånger parbladiga, triangulära-oval | | 7 |
| 7(6) | Bladskiva närmast ovala, flikar ganska styva | Sium | |
| 7 | Bladskiva triangulära, flikar mjuka | Oenanthe | |
| 8(2) | Blad bredflikiga el småbladiga | | 9 |
| 8 | Blad hela, helbräddade el tandade | | 10 |
| 9(8) | Blad handflikiga | Ranunculus | |
| 9 | Blad parflikiga el småbladiga | Cardamine | |
| 10(8) | Blad hinnartade, slidlika lågblad; stjälkar under 50 cm, upprätta, runda, ofta snörlika, gröna, en del stjälkar i knippen från den vågräta jordstammen; blomst ax | Eleocharis | |
| 10 | Växten annorlunda | | 11 |
| 11(10) | Blad platta, bandaktiga, spetsiga, snart sönderfallande; stjälkar runda, elastiska, inuti porösa; rotdelen tjock, rötterna bruna | Schoeoplectus | |
| 11 | Växten annorlunda | | 12 |
| 12(11) | Växten svävande el med långa rötter fäst vid botten; bladskiva flytande, under 5 cm, njurformiga | Hydrocharis | |
| 12 | Växten annorlunda | | 13 |
| 13(12) | Växten på botten, vid blomning ytkänning; bladrosetten mångbladig, blad 15-40 cm, smalt lansettlika, tandade | Stratiotes | |
| 13 | Växten annorlunda | | 14 |
| 14(13) | Blad kortskaftade i rosett el i jordstam, stängelaktig blomstjälk ibland med fjälllika el annorlunda högblad | | 15 |
| 14 | Stjälk med blad | | 23 |
| 15(14) | Blad över 1 cm breda | | 16 |
| 15 | Blad under 1 cm breda | | 17 |
| 16(15) | Bladskiva över 4 cm breda, rundade-äggrunda, djupt hjärtlik bas; blmr vita el gula, ensamma | Nymphaeaceae | |
| 16 | Bladskiva vanl smalare än 4 cm, äggrunda-långsmala, med rundad el pillik bas; blmr i blomställning vanligen vita | Alismataceae | |
| 17(15) | Växtens bas uppsvälld, mångbladig bladrossett; blad med 4 luftkanaler, i skydd av bladfoten sporgömmen; utan revor; rötter mörka | Isoetes | |
| 17 | Växten annorlunda; rötter vita-gråa | | 18 |
| 18(17) | Blad vanligen över 15 cm, kort och vid slida, trekantiga-platta, bandlika | | 19 |
| 18 | Blad vanligen under 10 cm, utan slida, runda-platta | | 20 |
| 19(18) | Blad trekantiga, spetsiga, vågrät rotstock | Butomus | |
| 19 | Blad platta el vid basen platt trekantiga; saknar vågrät rotstock | Alismataceae | |
| 20(18) | Revor saknas; blomställning gles klase | | 21 |

| | | |
|--------|--|--------------------|
| 20 | Med revor; blomskaft långa el saknas, blmr ensamma el i par | 22 |
| 21(20) | Blad pryllika, runda, under 2 mm tjocklek | Subularia |
| 21 | Blad jämbreda, tillplattade, rundad spets, över 2 mm breda | Lobelia |
| 22(20) | Blad talrika, veka, små el saknas, trubbiga | Limosella |
| 22 | Bladrosett med 1-3 blad, styva, spetsiga | Litorella |
| 23(14) | Blad i krans | 24 |
| 23 | Blad motsatta el strödda | 27 |
| 24(23) | Blad i krans, vanl 3, välvda, spetsiga | Elodea |
| 24 | Krans med 4 el flera blad | 25 |
| 25(24) | Stjälk smal, fyrkantig, krans fyrbladig | Galium |
| 25 | Stjälk tämligen tjock, rund; krans vanl fyrbladig | 26 |
| 26(25) | Jordskott upprätta, något greniga; undervattensblad ca i mm breda | Elatine |
| 26 | Jordskott vågräta, upprätta skott ogrenade; underblad ca 2mm breda | Hippuris |
| 27(23) | Blad jämbreda-trådlika | 28 |
| 27 | Blad lansettlika-äggrunda-omvänt äggrunda-långsmala-triangulära | 39 |
| 28(27) | Stjälk krypande, trådlik; blad strödda, som späda spetsen inrullad, håriga | Pilularia |
| 28 | Växten annorlunda | 29 |
| 29(28) | Stjälk rotslående från leden, ledstycken välvda, gröna; blmr gula | Ranunculus reptans |
| 29 | Växten annorlunda | 30 |
| 30(29) | Stjälk ihålig, med ledknutar; blad flernerviga, med slida och snärp | Poaceae |
| 30 | Stjälk fylld, utan ledknutar; blad med få nerver | 31 |
| 31(30) | Tuvad, från bladvinklarna ofta rikliga förgreningar; blad trådlika | Juncus supinus |
| 31 | Växten annorlunda | 32 |
| 32(31) | Bladslidan ca 10 cm, snäv, skiva 20-40 cm; havsväxt | Zostera |
| 32 | Växten annorlunda | 33 |
| 33(32) | Bladslida vid, otydlig; skiva lång, jämnbr, plattaplatt trekantig, flernervig, mellan huvudnerverna tvärnerver | Sparganium |
| 33 | Blad utan el med tydlig slida; skiva vanligen under 20 cm, jämbreda, platta el trådlika, 1-5- sällan flernervig, tvärnerver saknas | 34 |
| 34(33) | Blad motsatta, 2-uddiga-grunt urnupna; späda delar med sköldhår; blommor från bladvecken, små | Callitriche |
| 34 | Blad ej 2-uddiga-urnupna: kala | 35 |
| 35(34) | Blad motsatta el skenbart tre i krans, tandade | Najas |
| 35 | Blad strödda, motsatta el skenbart tre i krans, helbräddade | 36 |
| 36(35) | Blad motsatta, under 1 cm, köttiga, utan nerver; frukt kapsel | Crassula |
| 36 | Växten annorlunda | 37 |
| 37(36) | Bladfot slidaktig, stipler sammanväxta, runt stjälken stipelslida | Persicaria |
| 37 | Växten annorlunda | 38 |
| 38(37) | Rotstock som grenar sig från varje led el ogrenad; blad strödda, sällan skenbart motsatta, en-flernerviga; blomst slutar i skaftat ax | Potamogetonaceae |
| 38 | Rotstock som grenar sig från varannan led; blad på blom-bärande skott motsatta el tre i krans, ennerviga; blmr i bladfötterna, ensamma | Zannichellia |
| 39(27) | Skiva trubbvinkluga brett triangulära, naggade | Caltha |
| 39 | Skiva ej triangulära, ej naggade | 40 |

| | | |
|--------|--|---------------------|
| 40(39) | Blad strödda | 41 |
| 40 | Blad motsatta | 45 |
| 41(40) | Blad enkelnerviga, vanligen med snärpslida; blomst ax | Potamogeton |
| 41 | Blad fjädernerviga, utan snärpslida | 42 |
| 42(41) | Blad med skaft | 43 |
| 42 | Blad utan skaft | 44 |
| 43(42) | Blad utan stipelslida; lansettlika-äggrunda-långsmala | Ranunculus |
| 43 | Blad med stipelslida, långsmala, rundad bas; blomst ax | Persicaria |
| 44(42) | Blad med stipelslida, lansettlika, ganska spetsiga | Persicaria |
| 44 | Blad utan stipelslida, långsmala, trubbiga | Myosotis |
| 45(40) | Bladskiva längre än 1 cm | 46 |
| 45 | Bladskiva högst 1 cm | 48 |
| 46(45) | Blad ovala, lågtandade | Mentha |
| 46 | Blad smalt äggrunda-lansettlika, helbräddade | 47 |
| 47(46) | Blad smalt äggrunda, med kort spets | Lysimachia |
| 47 | Blad lansettlika, med lång spets | Veronica scutellata |
| 48(45) | Skott flytande, topprosettens blad elliptiska; undervattensblad motsatta, jämbreda, urnupna | Callitriche |
| 48 | Alla blad likadana, ej i bladrosett, ej heller urnupna | 49 |
| 49(48) | Gulgrön; stjälk upprätt; blommor och frukter långskaftade | Montia |
| 49 | Grön-brun; stjälk krypande el slak; blmr och frukter nästan el helt utan skaft | 50 |
| 50(49) | Stjälk krypande, rotslår från leden; foderblad fria, trubbiga | Elatine |
| 50 | Stjälk slak el halvt nedliggande, rotslår mest från basleden; fodret klocklikt, spetsflikigt | Lythrum portula |

NYCKEL C. Bladlösa el under blomning bladlösa örter

| | | |
|-------|---|------------|
| 1 | Utan rötter, ej bladgröna, snärjer sig på andra växter | Cuscuta |
| 1 | Rotfast, ej snärjande | 2 |
| 2(1) | Lång rörformig, höstblommande, rakt uppstigande ur en jordknöl | Colchicum |
| 2 | Tydlig stjälk | 3 |
| 3(2) | Stjälk ihålig, fåråd; i ledet tandad slida; sporväxt | Equisetum |
| 3 | Växten annorlunda | 4 |
| 4(3) | Stjälk grenad, bladgrön | 5 |
| 4 | Stjälk ogrenad | 6 |
| 5(4) | Låg ettårig; köttig havsstrandsväxt | Salicornia |
| 5 | Hög flerårig; i grenarna rikligt med nålliknande smågrenar | Asparagus |
| 6(4) | Stjälk grön, saknar fjälliga blad | 7 |
| 6 | Stjälk helt el nästan helt ej bladgrön, små fjälliga blad längs stjärken | 8 |
| 7(6) | Blmr med klart 6-bladigt hylle | Juncus |
| 7 | Blommor i skydd av axfjäll, hylle saknas el är förtvinad | Cyperaceae |
| 8(6) | I stjärktoppen 1 el flera blomkorgar; gröna blad utvecklas i rotstockens grenar | Asteraceae |
| 8 | Blomställning klase; inga gröna blad utvecklas | 9 |
| 9(8) | Blommor regelbundna; klase tydligt hängande, | Monotropa |
| 9 | Blommor regelbundna (zygomorfa) | 10 |
| 10(9) | Stjälk tjock; klase ensidig | Lathraea |

| | | |
|---|---|-----------------|
| 10 | Stjälk tämligen smal; klase ej ensidig | Orchidaceae |
| NYCKEL D. Blad från underjordisk stam; sporväxter | | |
| 1 | Blad 1 el ibland 2, tandade el helbräddade, sporgömmedelen grenad el ogrenad | Ophioglossum |
| 1 | Blad i knippen el ensamma, vanl rikligt med flikar, ogrenade | 2 |
| 2(1) | Blad ensamma | 3 |
| 2 | Blad i knippen | 7 |
| 3(2) | Blad pardelade el en gång parbladiga, småblad ej flikiga | Pylypodium |
| 3 | Blad tydligt två gånger parbladiga och småblad djupt flikiga el 2 el 3 gånger parbladiga | 4 |
| 4(3) | Småbladsflikarnas spets helbräddad och nedvikt | Pteridium |
| 4 | Småbladsflikarnas spets tandad el flikig, vanl platt | 5 |
| 5(4) | Blad ovala | Thelypteris |
| 5 | Blad triangulära el brett äggrunda | 6 |
| 6(5) | Blad under vithåriga | Phegopteris |
| 6 | Blad under kala el glandelhåriga el med håriga nerver | Dryopteridaceae |
| 7(2) | Blad triangulära-brett äggrunda | 8 |
| 7 | Blad jämbreda-smalt äggrunda | 9 |
| 8(7) | Sporgömmblad och sporlösa blad åtskilda och olika | Cryptogramma |
| 8 | Sporgömmblad och sporgömmelösa blad lika | Dryopteridaceae |
| 9(7) | Blad oregelbundet grenigt flikiga | Asplenium |
| 9 | Blad ej grenigt flikiga | 10 |
| 10(9) | Blad parklurna el pardelade | Blechnum |
| 10 | Blad 1-3 gånger parbladiga | 11 |
| 11(10) | Blad 1-3 gånger parbladiga; småblad 0,5-15 cm, spetsiga-triangulära, tandade-delade | Dryopteridaceae |
| 11 | Blad 1 gång parbladiga; småblad vanligen under 1 cm, rundade och tandade el äggrunda och spets-el fliktandade | Asplenium |
| NYCKEL E. Bladrosett i basen; växter med stängel | | |
| 1 | Stängel (el stänglar) 1-blommig | 2 |
| 1 | Stängel (el stänglar) flerblommig | 12 |
| 2(1) | Blomma tämligen liten; växten liten; blad smala, ofta saknas bladskiva | 3 |
| 2 | Blomma ganska stor, vit el med färg; bladskiva tydlig | 6 |
| 3(2) | Pistiller talrika, växer snart ut svanslikt från blomfästet | Myosurus |
| 3 | Blomfästet växer ej ut svanslikt; vatten- el strandväxt | 4 |
| 4(3) | Revor saknas; blad runda, långspetsade; kronblad 4 | Subularia |
| 4 | Revor | 5 |
| 5(4) | Blad tunna, liten skiva; korta ståndarsträngar | Limosella |
| 5 | Blad tjocka, saknar skiva, kort spets; tämligen långa ståndarsträngar | Litorella |
| 6(2) | Blad 1; blomma oregelbunden, röd | Calypso |
| 6 | Blad flera | 7 |
| 7(6) | Blomma oregekbunden (zygomorf) | 8 |
| 7 | Blomma regelbunden | 9 |

| | | |
|--------|---|---------------|
| 8(7) | Blad långskaftade; krona fribladig | Viola |
| 8 | Blad utan skaft; krona sambladig | Pinguicula |
| 9(7) | Blad hela; blomma hängande, stjärnformig | Moneses |
| 9 | Blad sammansatta el flikiga | 10 |
| 10(9) | Blad med 3 motsatt hjärtlika småblad | Oxalis |
| 10 | Blad annorlunda | 11 |
| 11(10) | Pistiller åtskilda, talrika; knopp upprätt | Ranunculaceae |
| 11 | Pistiller sambladiga; knopp hängande | Papaver |
| 12(1) | Blmr små, ofta utan hylle; blad långa, smala | 13 |
| 12 | Blmr vanligen ganska stora, vita el med färg; blad breda, sällan långa och smala | 17 |
| 13(12) | Blmr utan hylle el hyllet förtvinat; blad vanligen platta | 14 |
| 13 | Blmr med tydligt hylle; blad vanligen runda | 15 |
| 14(13) | Stjälk fylld; blomst ej vipa | Cyperaceae |
| 14 | Stjälk ihålig; blomst mångbl smal vipa | Molinia |
| 15(13) | Blomst kort, nästan klotlik; hylle 6-bladig | Juncaceae |
| 15 | Blomst långt ax el klase | 16 |
| 16(15) | Blomst ax; frukt kapsel | Plantago |
| 16 | Blomst klase; frukt klyvfrukt | Triglochin |
| 17(12) | Blomst korglik, med svepe | 18 |
| 17 | Blomst vanl ej korg (om korg finns, saknas svepe) | 21 |
| 18(17) | Blomst korg med holk; ståndarknappar förenade | 19 |
| 18 | Blomst med annorlunda svepe; ståndarknappar åtskilda; blmr vanl röda | 20 |
| 19(18) | Rörlika blmr är vanliga, möjliga tungblmr är 3-tandade; saknar mjölksaft | Asteraceae |
| | Obs! Mjölksaftiga korgblommiga växter har i denna flora förts till en ny famj. Cichoriaceae | |
| 19 | Endast tungblmr, 5-tandade; med mjölksaft | Cichoriaceae |
| 20(18) | Kronblad fem; med rotstock | Armeria |
| 20 | Kronblad sex; lökväxt | Allium |
| 21(17) | Blmr oregelbundna (zygomorfa); blad enkelnerviga | Orchidaceae |
| 21 | Blmr regelbundna | 22 |
| 22(21) | Blmr små, brun-rödaktiga, hylleslingor 2- el 4-bladiga | 23 |
| 22 | Blmr vita el med färg | 24 |
| 23(22) | Blomst klaselik; blad njurformiga; fjällväxt | Oxyria |
| 23 | Blomst ax; blad ovala-lansettlika | Plantago |
| 24(22) | Kronblad (hylleblad) 3 el 6; blad enkelnerviga | 25 |
| 24 | Kronblad 4 el 5 | 31 |
| 25(24) | Krona (hylle) 6-bladig, sam- el fribladig; landväxt | 26 |
| 25 | Krona 3-bladig, fribladig; vattenväxt | 30 |
| 26(25) | Höstbl bladlös; kapsel mitt i bladrosetten | Colchicum |
| 26 | Blmr och blad samtidigt | 27 |
| 27(26) | Bladrosettblad vanl 1; krona gul | Gagea |
| 27 | Bladrosettblad flera än 1; krona ej gul | 28 |
| 28(27) | Blad 2; krona sambladig, vit | Convallaria |
| 28 | Blad flera; krona sam- el fribladig | 29 |
| 29(28) | Bladrosettblad närmast stängellånga, ej platta; lökväxt | Hyacinthaceae |
| 29 | Bladrosettblad mycket kortare än stängeln, platta; med jordstam | Tofieldia |
| 30(25) | Blomst flock; blad 3-kantiga | Butomus |
| 30 | Blomst ej flock; bladskiva platt | Alismataceae |
| 31(24) | Blad med slemmiga fångsthår; vitbl myrväxt | Drosera |
| 31 | Blad utan fångsthår | 32 |
| 32(31) | Blomst flock el sammansatt flock | 33 |
| 32 | Blomst knippe el klase | 34 |
| 33(32) | Flock enkel; blad hela | Primulaceae |
| 33 | Sammansatt flock, småflockar korglika; blad handflikiga | Sanicula |
| 34(32) | Blomst knippe; kronblad 5, 2 nästan fria pistiller | Saxifraga |

| | | |
|--------|---|--------------|
| 34 | Blomst klase; pistiller sambladiga | 35 |
| 35(34) | Kronblad 4; blad ej övervintrande | Brassicaceae |
| 35 | Kronblad 5; blad läderaktiga, övervintrande | Pyrolaceae |

NYCKEL F. Stjälkblad fingerbladiga

| | | |
|--------|---|---------------|
| 1 | Småblad helbräddade | 2 |
| 1 | Småblad tandade el spetsiga | 4 |
| 2(1) | Krona oregelbunden (zygomorf) | Fabaceae |
| 2 | Krona regelbunden | 3 |
| 3(2) | Småblad under 2 cm, omvänt hjärtlika | Oxalis |
| 3 | Småblad över 2 cm, ovala | Menyanthes |
| 4(1) | Blad motsatta | 5 |
| 4 | Blad strödda | 7 |
| 5(4) | Växten ca 10 cm; blmr i huvud i toppen | Adoxa |
| 5 | Växten över 30 cm; blmr annorlunda | 6 |
| 6(5) | Blmr grönaktiga; 1-åriga | Cannabis |
| 6 | Blmr röda; fleråriga | Eupatorium |
| 7(4) | Blomst sammansatt flock; ståndare 5 | Apiaceae |
| 7 | Blomst annorlunda; ståndare vanl åtminstone 10 | 8 |
| 8(7) | Foder 2-bladig, snart avfallande; krona oregelbunden; blommor tidigt på våren | Corydalis |
| 8 | Foder flerbladig, ej avfallande, el foder saknas | 9 |
| 9(8) | Ståndarsträngar hopväxta | 10 |
| 9 | Ståndarna fria | 11 |
| 10(9) | Krona regelbunden; ståndare fler än 10 | Malvaceae |
| 10 | Krona oregelbunden; ståndare 10 | Fabaceae |
| 11(9) | Ståndare 10; kronblad vanl röda, ofta urnupna | Geranium |
| 11 | Ståndare fler än 10, ibland 5 el färre | 12 |
| 12(11) | Kronblad flikiga; blomställning klase | Reseda |
| 12 | Kronblad (hülleblad) helbräddade | 13 |
| 13(12) | Blad vanl utan stipler; foderblad (i den mån de finns) fria | Ranunculaceae |
| 13 | Blad vanl med stipler; foderblad vid basen sammanväxta | Rosaceae |
| 14 | | |

NYCKEL G. Stjälkblad parflikiga, -småbladiga el handflikiga

| | | |
|-------|--|------------------|
| 1 | Blad motsatta el i krans | 2 |
| 1 | Blad strödda | 10 |
| 2(1) | Blomst korg | 3 |
| 2 | Blomst ej korg | 4 |
| 3(2) | Blomma med 4 fria ståndare; med foder | Dipsacaceae |
| 3 | Blomma med 5 sammanväxta ståndarknappar; foder saknas el omvandlats till pappu | Asteraceae |
| 4(2) | Blomma oansenlig, grönaktig | 5 |
| 4 | Blomma ganska stor, vit el med färg | 6 |
| 5(4) | Ranka, (lian) | Humulus |
| 5 | Ej lian | Atriplex |
| 6(4) | Blmr i krans vanl i vecket av stora stödblåd; stjälk 4-kantig | Lamiaceae |
| 6 | Blmr ensamma el blomst annorlunda | 7 |
| 7(6) | Krona (el hülle) fribladig; regelbunden | 8 |
| 7 | Krona sambladig, oregelbunden (zygomorf) | 9 |
| 8(7) | Ståndare fler än 10 | Ranunculaceae |
| 8 | Ståndare 5 el 10; krona vanl röd | Geraniaceae |
| 9(7) | Blomst sammansatt knippe; ståndare 3 | Valeriana |
| 9 | Blmr från bladfoten el blomställning klase; ståndare 2 el 4 | Scrophulariaceae |
| 10(1) | Blomst sammansatt flock, mera sällan flock | Apiaceae |

| | | |
|--------|---|------------------|
| 10 | Blomst annorlunda | 11 |
| 11(10) | Blmr saknar skaft, blomst korg el korgliknande | 12 |
| 11 | Blmr med skaft, blomst ej korglik | 17 |
| 12(11) | Korgar med holk el annat svepe | 13 |
| 12 | Blomsamlingar utan svepe | 15 |
| 13(12) | Ståndarna fria; taggig; övre stjälkblad hand- flikiga | Eryngium |
| 13 | Ståndarknapparna sammanväxta; tagglösa el taggiga | 14 |
| 14(13) | Rörformiga blmr vanl, möjliga tunglika blmr 3-tandade; utan mjölksaft | Asteracea |
| 14 | Enbart tunglika blmr, spets 5-tandad; mjölksaft | Cichoriaceae |
| 15(12) | Blad flikiga; blmr grönaktiga | Chenopodiaceae |
| 15 | Blad småbladiga; blommor ej gröna | 16 |
| 16(15) | Blad vanl 2 gånger parbladiga; foder oansenligt, snart avfallande | Thalictrum |
| 16 | Blad parbladiga; foder tydligt, kvarsittande | Sanguisorba |
| 17(11) | Blmr med sporre | 18 |
| 17 | Blmr utan sporre | 21 |
| 18(17) | Ståndare fler än 10 | Ranunculaceae |
| 18 | Ståndare mindre än 10 | 19 |
| 19(18) | Foder oansenligt, 2-bladigt, snart avfallande | Fumariaceae |
| 19 | Foder klart, 5-bladigt, kvarsittande | 20 |
| 20(19) | Foder fribladig; växten upprätt | Viola |
| 20 | Foder sambladigt; växten nedliggande | Cymbalaria |
| 21(17) | Ranka med klänge; blad flikiga | Cucurbitaceae |
| 21 | Annorlunda (om klänge finns, blad småbladiga) | 22 |
| 22(21) | Ståndarsträngar hopväxta | 23 |
| 22 | Ståndarna fria | 24 |
| 23(22) | Krona regelbunden: ståndare fler än 10 | alvaceae |
| 23 | Krona oregelbunden (zygomorf); ståndare 10 | Fabaceae |
| 24(22) | Ståndare fler än 10 | 25 |
| 24 | Ståndare färre än 10 | 28 |
| 25(24) | Kronblad flikiga; blomst klase | Reseda |
| 25 | Kronblad (foderblad) hela | 26 |
| 26(25) | Blad vanl med stipler; foderblad vid basen sammanväxta | Rosaceae |
| 26 | Blad vanl utan stipler; foderblad fria | 27 |
| 27(26) | Foderblad fler än 2 el saknas | Ranunculaceae |
| 27 | Foderblad 2, snart avfallande; krona 4-bladig | Papaveraceae |
| 28(24) | Krona el kronlös blommor foder 4-bladig, nära el helt regelbunden | 29 |
| 28 | Krona 5-bladig | 31 |
| 29(28) | Ståndare 2 | Veronica |
| 29 | Ståndare 4 el 6 | 30 |
| 30(29) | Ståndare vanl 6; blmr vanl med krona; blad utan stipler | Brassicaceae |
| 30 | Ståndare 4; blmr utan krona, gulgröna; blad med stipler | Alchemilla |
| 31(28) | Krona oregelbundna (zygomorf) | Scrophulariaceae |
| 31 | Krona regelbunden | 32 |
| 32(31) | Krona fribladig | 33 |
| 32 | Krona sambladig | 34 |
| 33(32) | Krona vit; frukt kapsel | Saxifraga |
| 33 | Krona vanl röd; frukt klyvfrukt | Geraniaceae |
| 34(32) | Blad parbladiga med uddblad, småblad likstora | Polemonium |
| 34 | Blad flikiga el sammansatta och småblad olikstora | 35 |
| 35(34) | Blad flikiga, flikarna flikiga el tydligt tandade; ståndarsträngar långa | Phacelia |
| 35 | Blad en gång flikiga el parbladiga | Solanaceae |

NYCKEL H. Blad i krans, helbräddade

- 1 Blad som tandade slidor vid den fårade stjälkens

| | | | |
|--------|---|--------------|----|
| | led; spörväxt | Equisetum | |
| 1 | Växten annorlunda | | 2 |
| 2(1) | Hög, grenad; blad (eg den grenade stjälken) nållika, talrika; blomma liten, klocklik, gröngul | Asparagus | |
| 2 | Växten annorlunda | | 3 |
| 3(2) | Endast 1 bladkrans under blomman el blomst nedre del | | 4 |
| 3 | Åtskilliga bladkransar | | 6 |
| 4(3) | Under bladkransen ej fler blad | Paris | |
| 4 | Under bladkransen stora och små strödda blad | | 5 |
| 5(4) | Blmr med långa skaft, vita; kronblad vanl 7 | Trientalis | |
| 5 | Blomst med stöblad gulaktiga | Euphorbia | |
| 6(3) | Blad trådlika, talrika | Spergula | |
| 6 | Blad platta | | 7 |
| 7(6) | Blad tydligt köttiga | Sedum | |
| 7 | Blad tunna | | 8 |
| 8(7) | Blad tandade | | 9 |
| 8 | Blad helbräddade | | 10 |
| 9(8) | Kronblad 5; låg, blad läderartade, risartad | Pyrolaceae | |
| 9 | Kronblad 4; tämligen hög ört | Veronica | |
| 10(8) | Sankmarksväxt; stjälk ihålig, blmr små | | 11 |
| 10 | Landväxt | | 12 |
| 11(10) | Övre blad med bred bas; blmr med liten krona | Elatine | |
| 11 | Blad närmast jämbreda; blmr saknar krona | Hippuris | |
| 12(10) | Krona oregelbunden (zygomorf), med sporre | Linaria | |
| 12 | Krona regelbunden, utan sporre | | 13 |
| 13(12) | Krona högst 5 mm bred | Rubiaceae | |
| 13 | Krona bredare än 5 mm | | 14 |
| 14(13) | Foder saknas; hylleblad 6 | Lilium | |
| 14 | Foder finns | | 15 |
| 15(14) | Krona gulvit; ståndarna sammanväxta; frukt ca 5 cm | Vincetoxicum | |
| 15 | Krona gul el röd; ståndarna fria | | 16 |
| 16(15) | Krona gul | Lysimachia | |
| 16 | Krona röd | Lythrum | |

NYCKEL I. Blad motsatta, hela, tandade

| | | | |
|------|--|------------------|---|
| 1 | Blmr grönaktiga, små | | 2 |
| 1 | Blmr ej grönaktiga | | 4 |
| 2(1) | Med brännhår | Urtica | |
| 2 | Utan brännhår | | 3 |
| 3(2) | Kal; honblmr med 2-bladigt fruktfoder | Atriplex | |
| 3 | Hårig el kal; blmr saknar fruktfoder | Mercurialis | |
| 4(1) | Blmr skaftlösa, blomställning korg | | 5 |
| 4 | Blmr med skaft, blomställning ej korg | | 6 |
| 5(4) | 4 fria ståndare; foder finns | Dipsacaceae | |
| 5 | 5 ståndare med förenade knappar; foder saknas el omvandlat pappu | Asteraceae | |
| 6(4) | Blmr parvisa, långa blomskäft, hängande; nedliggande ris | Linnaea | |
| 6 | Växten annorlunda | | 7 |
| 7(6) | Undersittande fruktämne, ofta långt och smalt; kronblad fria, röda-vitaktiga | Onagraceae | |
| 7 | Översittande fruktämne; krona sambladig | | 8 |
| 8(7) | Blmr i krans el parvis, ofta i stora stöblads veck; frukt 4-delad klyvfrukt | Lamiaceae | |
| 8 | Blmr ej i krans; frukt kapsel | Scrophulariaceae | |

NYCKEL J. Blad motsatta, hela, helbräddade

| | | |
|---|---|--|
| 1 | Växten hård (vedartad), skott kantiga, blad | |
|---|---|--|

| | | | |
|--------|---|------------------|----|
| | fjälllika; sporväxt | Diphasiastrum | |
| 1 | Växten annorlunda | | 2 |
| 2(1) | Liten, blmr små, ofta nedliggande; vanl strand- el sumpväxt | | 3 |
| 2 | Tämligen stor med stor och färgrik blomst; vanl landväxt | | 11 |
| 3(2) | Blad runda el trådlika | | 4 |
| 3 | Blad platta | | 5 |
| 4(3) | Pistill sambladig; frukt kapsel | Caryophyllaceae | |
| 4 | Blmr med (3 el) 4 pistiller; frukt baljkapsel | Crassula | |
| 5(3) | Blmr saknar hylle; blad tunna och veka, ofta urnupna | Callitriche | |
| 5 | Blmr med hylle; blad ej särskilt veka ej hel urnupna | | 6 |
| 6(5) | Blmr med tydligt skaft | | 7 |
| 6 | Blmr tämligen utan skaft | | 8 |
| 7(6) | Blomskaft tydligt böjd; under bl 2 yttre hylleblad | Montia | |
| 7 | Blomskaft rakt, yttre hylleblad saknas | Caryophyllaceae | |
| 8(6) | Stjälk upprätt el med bågformigt upprätta skott; havsstrandsväxt | Primulaceae | |
| 8 | Stjälk nedliggande, längs markytan | | 9 |
| 9(8) | Blmr i bolliknande samlingar | Herniaria | |
| 9 | Blmr ensamma i bladfötterna | | 10 |
| 10(9) | Blad vanl under 10 mm, smalt omvänt äggrunda el närmast jämbreda | Elatine | |
| 10 | Blad ca 10 mm, brett omvänt äggrunda | Lythrum portula | |
| 11(2) | Blmr små, i stjälktoppen mellan stora högblad | | 12 |
| 11 | Blomst annorlunda | | 13 |
| 12(11) | Blmr och stödblåd gulaktiga | Euphorbia | |
| 12 | Blmr mörka; högblad, varav 4, vita | Cornus | |
| 13(11) | Blmr utan skaft, korglika samlingar | | 14 |
| 13 | Blomst ej korg (ibland täta samlingar i bladfötterna) | | 17 |
| 14(13) | Vid korgens bas mångbladig holk | | 15 |
| 14 | Vid korgens bas endast några stödblåd | | 16 |
| 15(14) | Blmr med 4 fria ståndare; foder finns | Dipsacaceae | |
| 15 | Blmr med 5 sammanväxta ståndare; foder saknas el omvandlats till pappu | Asteraceae | |
| 16(14) | Blad omvänt äggrunda, trubbiga; krona blå | Valerianella | |
| 16 | Blad jämbreda, spetsiga; krona brunaktig | Plantago | |
| 17(13) | Blmr brunaktiga; växten krypande; blad lång- skaftade, njurformiga | Asarum | |
| 17 | Växten annorlunda | | 18 |
| 18(17) | Blmr oregelbundna (zygomorfa) | | 19 |
| 18 | Blmr regelbundna | | 22 |
| 19(18) | Med klänge, nedliggande | Lathyrus | |
| 19 | Saknar klänge | | 20 |
| 20(19) | Blad endast 1 par | Listera | |
| 20 | Blad med flera par | | 21 |
| 21(20) | Blmr i krans, ofta i vecket av stora stödblåd; frukt 4-rummigt klyvfrukt | Lamiaceae | |
| 21 | Blmr ej i krans; frukt kapsel | Scrophulariaceae | |
| 22(18) | Ståndare 2, krona vanl ljusblå | Veronica | |
| 22 | Ståndare fler än 2 | | 23 |
| 23(22) | Krona gul | | 24 |
| 23 | Krona med annan färg | | 27 |
| 24(23) | Risartad, halvt nedliggande hårig ört | Helianthemum | |
| 24 | Ört; kal el hårig | | 25 |
| 25(24) | 1-årig; blad köttiga, omvänt äggrunda | Portulaca | |
| 25 | Flerårig; blad tunna | | 26 |
| 26(24) | Ståndarna talrika, i knippen; vanl med mörka glandler | Hypericum | |
| 26 | Ståndare 5 el 6; ej med mörka glandler | Lysimachia | |
| 27(23) | Krona blå-blåröd | | 28 |

| | | |
|--------|--|-----------------|
| 27 | Krona röd-ljusröd-vitaktig | 31 |
| 28(27) | Med korta hår | 29 |
| 28 | Kal | 30 |
| 29(28) | Blad rundade, små; fjällväxt | Saxifraga |
| 29 | Blad ej rundade | Boraginaceae |
| 30(28) | Nedliggande | Anagallis |
| 30 | Upprätt | Gentianaceae |
| 31(27) | Blad köttiga; många pistiller | Sedum |
| 31 | Blad vanl ej köttiga (om köttiga, är pistillerna sambladiga) | 32 |
| 32(31) | Fruktämnet undersittande, långt och smalt; kronblad 4 | Epilobium |
| 32 | Fruktämne översittande | 33 |
| 33(32) | Kronblad 6, krona röd | Lythrum |
| 33 | Kronblad 5(kronblad ibland kluvna el flikiga) | 34 |
| 34(33) | Krona sambladig | 35 |
| 34 | Krona fribladig | 37 |
| 35(34) | Krona gulvit; ståndarna sammanväxta; frukt ca 5 cm baljkapsel | Vincetoxicum |
| 35 | Krona röd; ståndarna fria; frukt mycket under 5 cm, kapsel | 36 |
| 36(35) | Nedliggande | Anagallis |
| 36 | Upprätt | Gentianaceae |
| 37(34) | Ståndare vanl 10; kronblad ofta kluvna-delade, vita-röda | Caryophyllaceae |
| 37 | Ståndare 5; kronblad hela, vita; vanl havsstrandväxt | Linum |

NYCKEL K. Blad strödda, hela, tandade

| | | |
|--------|---|----------------|
| 1 | Blad små, nålliknande, tättsittande; låg axliknande sporväxt | 2 |
| 1 | Växten annorlunda | 3 |
| 2(1) | Risliknade; sporax täta | Lycopodium |
| 2 | Vek ört; sporax glesa | Selaginella |
| 3(1) | Blmr små, i stjälktoppen bland stora gula blad | 4 |
| 3 | Blomst annorlunda | 5 |
| 4(3) | Blad långsmala, tandade; med mjölksaft | Euphorbia |
| 4 | Blad rundade, naggade; vek och låg växt, saknar mjölksaft | Chrysosplenium |
| 5(3) | Blomst tät, korg el huvud | 6 |
| 5 | Blomst gles el blmr ensamma | 9 |
| 6(5) | Blmr små, grönaktiga | Chenopodiaceae |
| 6 | Blmr relativt stora, färgrika | 7 |
| 7(6) | Ståndarna någorlunda fria; med foder, krona vanl blå | Campanulaceae |
| 7 | Ståndarknappar förenade, foder saknas el omvandlat till pappu | 8 |
| 8(7) | Vanl med rörbl, möjliga tungblmr 3-tandade, utan mjölksaft | Asteraceae |
| 8 | Endast tungblmr, spets 5-tandad; med mjölk- saft | Cichoriaceae |
| 9(5) | Blad köttiga; många pistiller | Crassulaceae |
| 9 | Blad tunna | 10 |
| 10(9) | Krona med sporre | 11 |
| 10 | Krona utan sporre | 13 |
| 11(10) | Blad med stipler; krona oftast blå | Viola |
| 11 | Blad utan stipler; bl gul el blårod | 12 |
| 12(11) | Upprätt | Impatiens |
| 12 | Nedliggande | Cymbalaria |
| 13(10) | Krona sambladig | 14 |
| 13 | Krona fribladig | 16 |
| 14(13) | Krona klocklik, blå | Campanula |
| 14 | Krona ej klocklik | 15 |
| 15(14) | Krona regelbunden, frukt bär el kapsel | Solanaceae |

| | | |
|--------|--|------------------|
| 15 | Krona oregelbunden-närmast regelbunden; frukt kapsel | Scrophulariaceae |
| 16(13) | Kronblad 4 | 17 |
| 16 | Kronblad 5 el flera | 20 |
| 17(16) | Fruktämne undersittande, långt och smalt | Onagraceae |
| 17 | Fruktämne översittande | 18 |
| 18(17) | Kronblad flikiga | Reseda |
| 18 | Kronblad helbräddade | 19 |
| 19(18) | Ståndare många; blmr stora | Papaver |
| 19 | Ståndare 6, lbland färre | Brassicaceae |
| 20(16) | Blad hjärtlika; håriga; tillfällig | Abutilon |
| 20 | Växten annorlunda | 21 |
| 21(20) | Ståndare (ca) 10 | 22 |
| 21 | Ståndare tydligt fler än 10 | 23 |
| 22(21) | Stift 1; blad läderartade, vintergröna | Pyrolaceae |
| 22 | Stift 2; blad ej vintergröna | Saxifraga |
| 23(21) | Krona (foder) gul, vanl 5-bladig | Ranunculaceae |
| 23 | Krona vit, vanl 8-bladig | Dryas |

NYCKEL L. Blad strödda, hela, helbräddade

| | | |
|--------|---|---------------|
| 1 | Blad små, nålliknande, tätväxande; sporväxt | Lycopodiaceae |
| 1 | Växten annorlunda | 2 |
| 2(1) | Blmr oansenliga, gröna-bruna; blad smala, enkelnerviga | 3 |
| 2 | Blmr vanl ganska stora, vita el med färg; blad vanl rätt breda (om smala, blmr ganska stora) | 9 |
| 3(2) | Blomst klotformiga blomsamlingar belägna på varandra el 1 el 2 tjocka tjockskaftade ax; stam vanl tjock | 4 |
| 3 | Blomst annorlunda; stam tunn | 6 |
| 4(3) | Blomst 1 ax (skenbart) vid sidan av stammen | Acorus |
| 4 | Blomst 2- el flerdelad | 5 |
| 5(4) | Blomst ofta som klotformig blomsamling | Sparganium |
| 5 | Blomst 2-delad, cylindriskt ax | ypha |
| 6(3) | Strå ihåligt, på leden knutformiga förtjockningar; blad vanl med lång slida, vanl med snärp; hylle saknas | Poaceae |
| 6 | Strå vanl fyllt, utan knutar; bladslida vanl kort | 7 |
| 7(6) | Hylle saknas el förtvinat, blmr i skydd av axfjäll, blomst tätt ax | Cyperaceae |
| 7 | Blmr med tydligt 6-bladigt hylle | 8 |
| 8(7) | Blomst klase; frukt baljkapsel | Scheuchzeria |
| 8 | Blomst grenigt knippe, blmr ensamma el i korglika samlingar; frukt kapsel | Juncaceae |
| 9(2) | Hylle saknas, blomst kolv med tjockt skaft, omgiven av stort vitt stödblåd; blad hjärtformade | Calla |
| 9 | Blomst annorlunda el blmr ensamma | 10 |
| 10(9) | Blad enkelnerviga; hylle 6- sällan 4-bladigt -flikigt | 11 |
| 10 | Blad vanl fjädernerviga; hylle el krona vanl ej 6-bladigt (om så är, blad fjädernerviga) | 18 |
| 11(10) | Blomma oregelbunden, krona läppformad; ståndare 1 el 2 | 12 |
| 11 | Blomma regelbunden; ståndare 3, 4 el 6 | 13 |
| 12(11) | Vanl 1 blomma, närmast 10 cm bred; ståndare 2 | Cypripedium |
| 12 | Vanl flerbl, blomma högst 4 cm bred; ståndare 1 | Orchidaceae |
| 13(11) | Mest nedliggande; blad talrika, breda, vid basen korta hår | Commelina |
| 13 | Växten annorlunda | 14 |
| 14(13) | Blomst korglik flock i toppen; lökluktande | Allium |
| 14 | 1-blommig el blomst annorlunda; ej lökluktande | 15 |
| 15(14) | Blad smala, svärdlika; ståndare 3, fruktämnet undersittande | Iridaceae |
| 15 | Blad ej svärdlika; ståndare 4 el 6, fruktämnet vanl översittande | 16 |

| | | | |
|--------|--|------------------|----|
| 16(15) | Blomst rikblommmande sammansatt klase; växten 60-120 cm | Veratrum | |
| 16 | Växten annorlunda | | 17 |
| 17(16) | Kronblad (hülleblad) vita el ljusgröna, högst 2 cm; med rotstock; frukt bär | Convallariaceae | |
| 17 | Kronblad (hülleblad) gula, 1-2 cm, el annan färg, 3-6 cm; lökväxt; frukt kapsel | Liliaceae | |
| 18(10) | Blmr utan skaft, i korg i skydd av holk; ståndare med 1 knapp | | 19 |
| 18 | Blmr ej i korg med holk | | 20 |
| 19(18) | Rörblr är vanl, möjliga tungblmr är 3-tandade; utan mjölksaft | Asreraceae | |
| 19 | Endast 5-tandade tungblmr; med mjölksaft | Chicoriaceae | |
| 20(18) | Blr små gula, mellan gulgröna stödblåd | | 21 |
| 20 | Växten annorlunda | | 22 |
| 21(20) | Fruktämne översittande, med skaft; med mjölksaft | Euphorbia | |
| 21 | Fruktämne undersittande; utan mjölksaft | Buplerum | |
| 22(20) | Blmr små, hülle enkelt, grön-gulaktig-brun | | 23 |
| 22 | Blmr små-stora, foder och krona vanl åtskilda, krona vit el med färg | | 26 |
| 23(22) | Vid bladbasen runt skaftet stipelslida; blmr med korta el långa skaft | Polygonaceae | |
| 23 | Vid bladbasen ej tydlig slida; blmr närapå utan skaft | | 24 |
| 24(23) | I blomsamlingen ofta uddspetsiga förblad längre än blmr | Amaranthus | |
| 24 | I blomsamlingen (ibland ensamma blmr) ej långa uddspetsiga förblad; örten ofta köttig | | 25 |
| 25(24) | Blmr 5-7 mm, i bladfoten; blad sträva | Tetragonia | |
| 25 | Blmr mindre, vanl flera ihop, vanl ej i bladfoten; blad ofta mjöliga men ej sträva på ytan | Chenopodiaceae | |
| 26(22) | Blad köttiga | | 27 |
| 26 | Blad högst svagt köttiga; pistillen sambladig | | 28 |
| 27(26) | Pistillen sambladig; blad omvänt äggrunda el stjälkblad 2 | Portulaceae | |
| 27 | Pistiller flera | Crassulaceae | |
| 28(26) | Runt bladbasen stipelslida | Polygonaceae | |
| 28 | Vid bladbasen ej tydlig slida | | 29 |
| 29(28) | Blmr oregelbundna (zygomorfa) (i bl endast obetydligt) | | 30 |
| 29 | Blmr regelbundna | | 34 |
| 30(29) | Krona med sporre | | 31 |
| 30 | Krona utan sporre | | 32 |
| 31(30) | Krona fribladig | Viola | |
| 31 | Krona sambladig | Scrophulariaceae | |
| 32(30) | Örten strävårig; krona tydligt rörformig, blå | Echium | |
| 32 | Örten annorlunda | | 33 |
| 33(32) | Blmr i strut (slutna), ståndare 8 | Polygala | |
| 33 | Blmr öppna; ståndare 2-5 | Scrophulariaceae | |
| 34(29) | Kronblad vanl 7; övre blad närmast i rosett | Trientalis | |
| 34 | Kronblad 4-6 | | 35 |
| 35(34) | Ståndare fler än 10; blmr gula; pistiller många | Ranunculus | |
| 35 | Ståndare högst 10 | | 36 |
| 36(35) | Kronblad 6, krona röd | Lythrum | |
| 36 | Kronblad 4 el 5 | | 37 |
| 37(36) | Kronblad 4 | | 38 |
| 37 | Kronblad vanl 5 | | 40 |
| 38(37) | Kronblad tillbakaböjda, röda; växten krypande, risartad | Vaccinium | |
| 38 | Växten annorlunda | | 39 |
| 39(38) | Fruktämne översittande | Brassicaceae | |
| 39 | Fruktämne undersittande, lång och smal | Onagraceae | |
| 40(37) | Krona fribladig | | 41 |
| 40 | Krona sambladig | | 43 |
| 41(40) | Endast 1 stjälkblad (stjälkofattande); blomma ensam, krona stor, vit | Parnassia | |

| | | |
|--------|--|----------------|
| 41 | Stjälkblad flera | 42 |
| 42(41) | Ståndarec10; blad vanl håriga | Saxifraga |
| 42 | Ståndare 5; blad kala | Linum |
| 43(40) | Blad strävåriga; krona vanl blå; fruktämne 4-knöligt | Boraglnaceae |
| 43 | Blad vanl ej strävåriga; fruktämne ej 4-knöligt | 44 |
| 44(43) | Krona klocklik blå | Campanulaceae |
| 44 | Krona ej klocklik | 45 |
| 45(44) | Växten nedliggande, ofta halvt nedliggande; krona stor, trattlik | Convolvulaceae |
| 45 | Växten vanl fast stjälk; krona ej trattlik | 46 |
| 46(45) | Blomst korglik; blad långspetsade; tillfällig | Collomia |
| 46 | Blomst ej korglik | 47 |
| 47(46) | Krona plattad; frukt kapsel; låg havsstrandväxt | Primulaceae |
| 47 | Krona trattlik el platt; frukt vanl bär | Solanaceae |

KÄRLKRYPTO GAMER

Växter som förökar sig med sporer, med haploider som könlig generation (=gametofyter el protallium) och diploider som könlös generation (=sporofyter) omväxlande. Sporofyter är fleråriga örtlika el risaktiga, till rot, stjälk och blad annorlunda växt, vars sporbladskiva i sina sporgömmen bildar haploida sporer. Sporer är antingen likstora likformiga sporer el olikstora olikformiga sporer (stora och små sporer). Olikformade sporer växer antingen till sambyggande protallium, vilken har såväl ägg- som pollengömmen, el 2-byggande protallium. Olikformade sporerers protallium är alltid 2-byggare: från storsporer växer äggömmen och från småsporer protallium med pollengömmen. Likformiga sporerers protallium är oberoende, vanl små, kortlivade, trådlika, skivlika el knölformade, bladgröna el ej, ovan jord el under. Olikformade sporerers protallium är ofta osjälvständiga, rätt små, sporlösa kvarblir inne. Efter rörliga könsceller befruktande av äggömmets äggceller växer sporofyter.

Lumrar

1. Lycopodiaceae

Fleråriga kärllkryptogamer, risaktiga, sällan örtlika, med tudelade grenar, likformiga sporer. Stjälk vanl krypande; grenar vanl upprätta, tätbladiga. Blad skaftlösa, små, nål- el fjälllika, övervintrande. Sporgömmen i sporbladsvecket; sporblad nållika, ägggrunda el triangulära, gulgråa el gröna, axlikt i grenspetsen (= sporax) el i årskottets övre del. Protallium sambyggare, vanl underjordisk, knölformig, ej bladgrön.

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Saknar sporax; sporblad i skottets överdel, sporgömmelösa blad lika sporblad; hela skottsamlingen upprätt | 1. Huperzia |
| 1 | Sporax i grentopparna; stjälk krypande | 2 |
| 2(1) | Stjälk under 10 cm; sporgömmelösa blad lika sporblad; örtaktig | 2. Lycopodiella |
| 2 | Stjälk mycket över 10 cm; sporblad fjälllika, gulgrå; risartad | 3 |
| 3(2) | Skottgrenar runda; blad nållika, strödda | 3. Lycopodium |
| 3 | Skottgrenars toppdel vanl platta el kantade; blad fjälllika och delvis korta, nållika, 4 långsträckta rader | 4. Diphasiastrum |

1. Huperzia

1. H. selago - lopplummer

5-20 cm; skottsamling upprätt, tätbladig, ofta med roddknoppar. Blad närmast strödda, 4-8 mm, nållika, platta, sporblad i årskottens övre del, sporgömmelösa blad lika övriga. +

1a. ssp. selago

Saknar groddknoppar el njuggt med dessa; blad mörkgröna, åt sidorna och snett uppåt utspärrade. VI-IX. I fuktiga lundaktiga hedskogar, hed- och lundsanskogor, brunmossar, drypande ytor, vid kärrdiken och torvgropor, bäckar, på stränder, mossiga flyttblock och vid skuggiga bergväggar.

1b. ssp. arctica - groddlummer

Alltid med groddknoppar; blad gulgröna, tätt utefter stjälken. VII-IX. På fjällhedar, kärr, kvardröjande snölegor, vid bäckar, klippöppningar; i södra Finland myrar och klippor. I norra Finland är mellanformer av ssp. selago och ssp. arctica allmänna.

2. Lycopodiella

1. L. inundata - strandlummer

Örtlik; stjälk under 10 cm, krypande, njuggt grenad el ogrenad. Blad närmast strödda, mjuka, utåt krökta. Sporblad lika blad utan sporgömmen; sporax 1-2 cm, oskaftad, i den korta och upprätta grenens topp. VII-IX. På karga sjöstränder i sand- och dyslam, uppland, översvämmade kärr, tidvis torrlagda sandbottnade gölar, flarkar, kärrstigar.

3. Lycopodium

Risartade; stjälk över 1 m, krypande, cylindriska grenar. Blad närmast strödda, nållika, långspetsade. Sporblad brett äggrunda, långspetsade, gulaktiga; sporax 1-4 cm, med el utan skaft, i grentopparna.

- | | | |
|---|--|-------------|
| 1 | Sporax skaftlösa, ensamma; blad utan hår i spetsen | 1. annotium |
| 1 | Sporax med skaft, ensamma-3 i par; blad med långa vita hår i spetsen | 2. clavatum |

1. L. annotinum - revlummer

Grenar upprätta, njuggt grenade el ogrenade. Sporax ensamma, oskaftade.

1a. ssp. annotinum

Grenar 10-25 cm; blad 7-10 mm, utspärrade, platta, sågkantade. Sporax 1,5-3 cm. VI-IX. På fuktiga försumpade hed- och lundskogar, i förskogade uppland, samskogsbyrn.

1b. ssp. alpestre - nordlummer

Grenar 5-15 cm; blad 2,5-6 mm, närmast utefter stjälken, kupig rygg, uddspetsad. Sporax ca 1 cm. VII-VIII. I hedskogar, fjällhedar - I norra Finland mellanformer av ssp. annotinum och ssp. alpestre.

2. L. clavatum - mattlummer

Grenar upprätta el vid basen halvt nedliggande, grenade; blad utspärrade - utefter stjälken, långspetsade, hårspetsade. Sporaxskaft gles och fåbladig.

2a. ssp. clavatum - mattlummer

Grenar 10-30 cm; blad 3-5 mm, utspärrade, spetshår 2-4 mm. Sporax parvis el tre och tre, skaft 3-12 cm. VI-IX. I fuktiga och rätt torra hedskogar, svedbjörkdungar, hagmarker, vid skogsstigar.

2b. ssp. monostachyon - riplummer

Grenar 5-15 cm; blad 2,5-3,5 cm, något så när utefter stjälken, spetshår 1,5-3 mm. Sporax ensamma, skaft 0,5-3 cm. VII-IX. I torra hedskogar och fjällhedar. - Särskilt i norra Finland mellanformer av ssp. clavatum och ssp. monostachyon.

4. Diphasiastrum

Risaktiga; stjälk krypande. Upprätta revor få- el månggrenade, spetsdel platt el 4-kantig. Blad i 4 längsrader, övre ytans (grenens) blad små, utefter stjälken, undre ytans blad små och utefter stjälken el lika sporbladen, två bladradar, sidoblad, större, fjälllika, vasspetsade. Sporax 1-3 cm, med el utan skaft; sporblad triangulära, långspetsade, platt-skaftade.

- | | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Sporax skaftlösa; yttre grenar 4-kantig, sidoblad bakåtvridna | |
| | | 1. alpinum |
| 1 | Sporax med skaft; yttre grenar platta, sidoblad ej bakåtvridna | 2 |
| 2(1) | Stjälk bland mossa el skräp; upprätta skott njuggt grenade, yttre grenar rent el gulgröna, 2-4 mm breda; sporax ej i | |
| | Upprätta skotts stjälkspets | 2. complanatum |
| 2 | Stjälk i mineraljord; upprätta skottet tätt grenat, yttre grenar blågröna el gröna, 1-2,5 mm breda; sporax även i upprätta skotts huvudstjälks spets | 3 |
| 3(2) | Upprätta skottgrenar täta; jämntoppiga knippen, varvvis; yttre grenar blågröna, 1-2 mm breda | 3. tristachyum |
| 3 | Upprätta skottgrenar mindre täta, knippen ej jämntoppiga ej heller tydligt varvvis; yttre grenar blågröna el gröna, 1,5-2,5 mm breda | 4. * zeilleri |

1. D. alpinum - fjälllumner

Stjälk 30-40 cm. Grenar 3-5 cm, i täta buntar, 4-kantiga, blågröna. Sporax ensamma el i par, skaftlösa, 1-1,5 cm. VI-IX. På karga fjällhedar och snölegor, fjällbjörkdungar, sällan på torra tallskogar och torra ängar.

2. D. complanatum - plattlumner

Stjälk upp till över 1 m; yttre grenar platta. Sporax skaftade, 1-3 cm. VI-IX.

2a. ssp. complanatum - plattlumner

Stjälk i mossan el på markytan. Upprätta skott 10-30 cm; grenar fåtaliga, gulgröna, grenvinkel vanl över 40 gr. Sporax vanl i par el tre och tre; skaft 3-6 cm. I torra och ganska torra tallskogar, någon gång i fuktiga hedskogar; vanl små bestånd.

2b. ssp. montelli - finnlumner

Lik ssp. complanatum, men upprätta skott 5-15 cm, rikligare och tätare grenad, grenvinkel ca 35 gr; sporax vanl ensam; axskaft 1-4 cm. På torra fjällhedar. Mellanformer av ssp. montelli och ssp. complanatum allmänna i norra Finland.

3. D. tristachyum - cypresslumner

Stjälk i sand. Upprätta skott i våningar; grenar flertaliga, blågröna, grenvinkel under 30 gr. Sporax 4 ihop el flera; skaft vanl under 6 cm. I öppna, torra åstallskogar.

4. D. * zeilleri - mellanlumner

Stjälk vanl i sand. Upprätta skott med tätare grenar och tydligare våningar än D. complanatum ssp. complanatum, blå- el gulgrön, grenvinkel ca 35 gr. Sporax 2-4 ihop; skaft 5-6 cm. I åstallskogar, tallhedar; ofta i stora bestånd. Hit hör även plattlumner, som har talrika 1-axiga axskaft (`var. polystachyum``).

2. Selaginellaceae

1. Selaginella

1. S. selaginoides - dvärglumner

Flerårig, olikformiga sporer, örtlik sporväxt. Axlösa grenar 2-3 cm, vågräta, krypande; sporgrenar 3-10 cm, upprätta. Blad i 4 rader, 1-3 mm, smalt äggrunda, mjuka, glest tandkantade. Sporax ensamma i grenspetsarna; sporblad smalt äggrunda, gulaktiga; storsporgömmen i axets basdel. Protallium 2-

byggare, kvarblir delvis el helt i spörväggen, rätt liten, ej bladgrön. VII-IX. På brunmossar, gungfly myrar, sankskogar med gungflyn, drypande ytor, vid bäckar, stränder, frodiga fjällängar och -hedar, ibland även på ängskullar och slänter; kalkgynnad.

3. Isoëtaceae

1. Isoëtes

Fleråriga, olikformiga sporer, vattensporväxter. Stjälk upprätt, kort, knölformig. Rötter bruna. Blad i tät rosett, syllika, med snärp. Storsporögömmen, i skydd av ett fjäll, på yttre bladens bas som utvidgar sig till slida, småsporgömmen på mittbladens bas.

- | | | |
|---|---|----------------|
| 1 | Storsporer 0,5-0,7 mm, oregelbundet rynkig; blad styva, med kort spets, mörkgröna | 1. lacustris |
| 1 | Storsporer 0,4-0,5 mm, tättaggiga; blad mjuka, med lång spets, ljusgröna | 2. echinospora |

1. I. Lacustris - vårtsporigt braxengräs

Blad 3-15 cm, 1-3 mm breda, tämligen upprätta, styva, något så n är raka, med rak el krökt spets, kort spets, mörkgröna. Storsporer 0,5-0,7 mm, oregelbundet med åsar, smutsvita. VII-IX. I rätt karga sjöar med klart vatten på hårda mineraljordars botten på ganska djupt el djupt vatten; någon gång i lätt salt bräckt vatten och i sakta strömmande älvar.

2. I. Echinospora - taggsporigt braxengräs

Blad 5-15 cm, 1-2 mm breda, vanl vid basen nedböjda, utspärrade men ganska veka och ofta hopklistrade vid upptagandet från vattnet, långspetsade, ljust gulgröna. Storsporer högst 0.5 mm, tättaggiga, kritvita. VII-IX. I rätt karga och i någon mån frodiga sjöar, sakta rinnande älvar och bräckt vatten på skyddade ställen, i tämligen lågt vatten på mjuka - hårda mineraljordars botten.

Fräken

4. Equisetaceae

PU

1. Equisetum

Fleråriga spörväxter. Jordstjälkar med vid utbredning. Stjälk med leder, fårad; kring mitthåligheten sidohåligheter. Blad i krans, få, sammanväxta, formar tandkantad slida. Grenar ofta talrika, i slidgenombrytande kransar. I stjälkens, ibland även i grenarnas spetsar kottelikt sporax; sporgömmen under skaftlösa 6-kantiga sköldar. Likformiga sporer; protallium 2-byggare, ovan jord, flikig, grön.

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Skott flerårigt, hårt, grönt, ogrenat el någon gång smågrenigt | 2 |
| 1 | Skott 1-årigt, vekt, grönt el brunt, vanl med många grenar, ibland grenlöst | 4 |
| 2(1) | 40-70 cm; slidtänder snart avfallande, stjälkens mitthålighet stor | 1. hyemale |
| 2 | 10-30 cm; slidtänder kvarstående, stjälkens mitthålighet liten | 3 |
| 3(2) | Slidtänder vanl 6-8, stjälkens djupa fårör lika många | 2. variegatum |
| 3 | Slidtänder 3 el 4, stjälkens djupa fårör 6-8 | 3. scirpoides |
| 4(1) | Brunt vårskott med sporax | 5 |
| 4 | Grönt sommarskott, med sporax el utan | 7 |
| 5(4) | Vårskott vissnar snart, ogrenad; slidor med 10-15 mörkbruna tänder | 8. arvense |
| 5 | På vårskott växer gröna grenkransar | 6 |
| 6(5) | Slidor med 3-6 rödbruna tänder | 6. sylvaticum |
| 6 | Slidor vanl med fler än 10 bruna vanl ljuskantade tänder | |

| | | |
|-------|--|---------------|
| | | 7. pratense |
| 7(4) | Stjälk 3-8 mm tjock, med el utan grenar; mitthålighet rätt stor | 4. fluviatile |
| 7 | Stjälk 1-3 mm tjock, vanl månggrenig, sällan ogrenad; mitthålighet liten | 8 |
| 8(7) | Grenar rikt greniga; stjälkslida med 3-6 breda tänder | 6. sylvaticum |
| 8 | Grenar ogrenade, sällan njuggt greniga; stjälkslida med 5-20 smala tänder | 9 |
| 9(8) | Grenens basslida mörk, grenens nedre ledstycke tydligt kortare än stjälkslidan; tämligen förgrenad, ibland ogrenad | 5. palustre |
| 9 | Grenbasslida ljus, grenens nedre ledstycke kortare-längre än stjälkslidan; rikligt med grenar | 10 |
| 10(9) | Grenens nedre ledstycke högst liklång med stjälkslidan; stjälk sträv, grenar och ofta även spetsen hängande | 7. pratense |
| 10 | Grenens nedre ledstycke, i stråets mellan- och överdel, tydligt längre än stjälkslidan; stjälk slät, grenar raka, snett uppåt, ibland utspärrade | 8. arvense |

1. E. hyemale - skavfräken

40-70 cm. Stjälkar vanl några i grupper, upprätta - snett uppåt, hårda, styva, sträva, mörkt grågröna, ogrenade el i toppen några korta grenar, närmast cylindriska, med låga åsar, 4-6 mm tjocka; mitthålighet ca 2/3 av stjälkens bredd, sidohåligheter tydliga. Slidor snäva, gråvita, vid basen och ofta även på överdelen svarta; smala, snart avfallande tänder vanl 10-30. Sporax i stjälk-, ofta även i grentoppen, rätt spetsig, mörk. VIII-IX, V. På åsar, sandhedar, främst på branta bäck- och älvbackar, även på moränmarker, ibland i lundskogar, särskilt i nordliga även frodiga sank-skogar, på gungfly myrmarker, källdrag på myrkanter och stränder; sandiga banvallar och vägsränner.

E. hyemale * variegatum - gotlandsfräken

I Kuusamo.

2. E. variegatum - smalfräken

10-30 cm. Stjälkar i grupper, styva, halvt nedliggande vid basen, raka, ogrenade. 1-2,5 mm tjocka; mitthålighet liten; djupa fåror med åsar vanl 6-8, som tillägg på åsryggarna låg men tydlig fåra. Slidor åtminstone på överdelen svarta; tänder vanl 6-8, tänder kvarstående, spets syllik, ganska kort, lätt brytbar. Sporax närmast inom toppslidan. VII-IX, V. På grusiga bäck- och älvstränder, tunntäckta, gyngflyaktiga kärr, vid käll-drag, på drypande ställen, fuktiga ängar, i grusgropar och kalkbrott; kalkgynnad. Fridlyst på Åland.

3. E. scirpoides - trådfräken

10-20 cm. Stjälkar i grupper, nästan nedliggande, bågböjda och buktiga, ogrenade, högst 1 mm tjocka; mitthålighet rätt liten; åsar och fåror 6 el 8. Slidor ganska svarta; tänder 3 el 4, tänder kvarstående, spets syllik, lång, vanl kvarstående. Sporax närmast inom toppslidan. VII-IX, V. I frodiga grandungar, på gyngflymyrars kanter och tuvor, källflöden, strand-backar, fjällängar och -hedar, skuggiga klipplänner och kalkbrott; kalkfordrande. tänder vanl

4. E. fluviatile - sjöfräken

50-150 cm. Stjälk upprätt, mjuk, slät, djupgrön, cylindrisk, vanl 3-8 mm tjock; mitthålighet ca 4/5 av stjälkens bredd, sidohåligheter rätt små; låga åsar vanl 15-20, fåror små. Slidor snäva, glänsande, nedre svarta, övre gröna; tänder vanl 15-20, spets syllik, svart. Grenar mycket tunnare än stjälken, grenens nedre ledstycke vanl kortare än stjälkslidan; ofta, främst på myrar, närmast el helt ogrenad. Sporax i stjälk-, ibland i gren-toppen, trubbig. VI-VII. På sjö- och älvstränder, främst i lågt vatten, skyr bräckvatten; på strandängar, mader, många slags våta kärr karga undantagna; ofta även i diken

och grävningar.

5. *E. palustre* - kärrfräken

20-40 cm; rent grön. Stjälk upprätt, slät; mitthållighet liten, högst likstor med sidohålligheterna; smal, höga åsar vanl 5-10. Slidor långa, rätt glappa, gröna; syllika, svartbruna, vitkantade tänder vanl 5-10. Ofta njuggt och ojämnt grenade, ibland ogrenad; grenar närmast liktjocka med stjälken, uppböjda, ogrenade, tydligt fårade. Grenens baslida glänsande, rätt svart, nedre ledstycket tydligt kortare än stjälkslidan. Sporax i stjälk-, ibland även i grenspetsen. VI-VIII. På näringsrika myrar, vid källor, myråkrar, i dess diken och slänter, sandiga ban- och landsvägs-slänter. +

6. *E. sylvaticum* - skogsfräken

Sommarskott 30-50 cm, ljusgröna. Stjälk upprätt, men ofta med sned topp, sträv; mitthållighet $\frac{1}{2}$ stjälkens bredd; låga åsar 10-18. Slidor glappa, grönaktiga, tänder delvis sammanväxta, 3-6 ganska breda, som rödbruna flikar. Grenar tunna, rikgreniga; täta grenkransar vågräta, kanterna nedböjda i våningar. Vårskott med sporax, rödbrun, frambringar snart grenkransar och förändras till det topplösa sommarskottet. V-VI. I karga och frodiga sankskogar, fuktiga och sumpiga skogar, på ängar, i åkerdiken och på åkrar, vägrenar och -slänter.

7. *E. pratense* - ängsfräken

Sommarskott 20-40 cm, grå- el gulgrön. Stjälk upprätt, men vanl hängande toppar, sträva åsar; mitthållighet ca $\frac{1}{2}$ stjälkens bredd; ganska höga åsar 8-20. Slidor rätt glappa, ljusgröna, övre kant svartbrun; små, smala, bruna, vanl vitkantade tänder 8-20. Grenkransar täta, grenar talrika, tunna, ogrenade, utspärrade, nedböjda spetsar. Grenens nedre ledstycke högst av stjälkslidans längd, ofta krökt. Vårskott med sporax, ljusbrun, frambringar snart grenkransar och förändras till det topplösa sommar-skottet. V-VI. I lundaktiga släntskogar, älv- och bäcklundar, på friska strandbackar, i sank lundskogar, på fjällängar, sandiga ängsbackar, vallar och vägrenar.

8. *E. arvense* - åkerfräken

Sommarskott 20-40 cm, rent el gråaktigt grön. Stjälk upprätt - halvt nedliggande - utefter marken, slät; mitthållighet $\frac{1}{2}$ stjälkens bredd; rätt höga fårar vanl 10-15. Slidor tämligen snäva, gröna; spetsiga, svartaktiga tänder vanl 10-15. Grenar vanl talrika, ganska stadiga, ogrenade el ibland njuggt grenade, närmast raka, vanl tydligt snett uppåt, i skugga rätt långa och utspärrade. Främst är skottets över- och mellandelens grenarnas nedre ledstycket mycket längre än stjälkslidan, rak. Vårskott med sporax, 10-20 cm, mjuk, ej fårad, ljusbrun, ogrenad, vissnar snart; slidor glappa, ljusa; svartbruna, ofta delvis med sammanväxta tänder vanl 10-15. Ibland har sommarskott sporax, ofta bland skadade sporer. V-VI. På sand- och grusstränder, i strandbuskage och -skogar, sankskogar, vid källdrag, på fuktiga ställen i fjällen och snölegor; på åkrar, ängar och dikesrenar, vägrenar, sandgropar, banslänter.

8a. ssp. *arvense* - vanlig åkerfräken

Vanl upprätt, sällan halvt nedliggande - slingrande; stjälk 1-4,5 mm tjock, åsar 4-18, ogrenad toppdel under $\frac{1}{6}$ av stjälkens längd, grenar vanl mycket kortare än stjälken, i regelbundna kransar; bladslidans tänder i vegetativa skott 2-4 ggr längre än breda, rätt smalt hinnkantade. Sporgömmeskotten vissnar vid spormognaden. V-VI. På sand- och grusstränder, i strandbuskage och -skogar, sumpskogar, på källställen; på åkrar, ängar, dikes-, vägrenar, sandgropar, banvallar. Utbredning i likhet med huvudarten.

8b. ssp. *boreale* - kryppfräken

Slingrande - halvt nedliggande, vek; stjälk 0.5-1 mm tjock, åsar 3-4(-5), ogrenad toppdel $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{3}$ av stjälkens längd, grenar ofta av stjälkens längd, i regelbundna kransar; bladslidans tänder i vegetativa skott 1,5-2 ggr längre än

breda, brett hinnkantade. Sporgömmeskotten vissnar endast i toppdelen. VI. I fjällen på kvardröjande snölegor, vid källor, på bar lerig våt mark. Underartens mellanformer allmänna.

E. arvense * fluviatile - strandfräken

Mellan stamarterna, på olika platser. Vanl smal, hög, ganska rikgrenad; toppen långt ogrenad, pisklik. Stjälkens mitthållighet ca ½ stjälkens bredd. Grenens nedre ledstycke knappast längre än stjälkslidan. Vanl utan sporax, sporer outvecklade. I sankskogar, främst på käll- och lundskogar, på älv- och sjöstränder, havstränders sumpiga uppländer; myrängar, vägrenar och banvallar, grusgröpar. Uppträder ofta utan stamarterna, utbreder sig ofta i vida områden.

Ormbunkar

Fleråriga, med jordstammar, spörväxter med likformiga sporer. Blad vanl stora, flikiga el sammansatta, som unga vanl med vridna spetsar. Sporgömmen på bladkanterna el på undersidan. Protallium sambyggare, vanl över jord, skivlik, grön, sällan underjord; knölförmig.

5. Ophioglossaceae

Jordstjälk kort, rötter långa. Från jordstjälken växer blad uppdelat till basslida, skaft, spets och fruktgömmen. Skiva hel, flikig el sammansatt. Sporgömmesamling grenad el ogrenad; sporgömmen klotformiga, med tjocka väggar. Protallium underjordisk, knölförmig.

- | | | |
|---|--|-----------------|
| 1 | Blad hela, helbräddade; sporgömmesamling ogrenad, axlik | |
| | | 1. Ophioglossum |
| 1 | Blad nästan alltid flikiga el sammansatta; sporgömmesamling grenad | |
| | | 2. Botrychium |

1. Ophioglossum

1. O. vulgatum - ormtunga

5-20 cm; blad delar halvvägs, kal. Skiva gulgrön, lansettlik, fett-glänsande, nätnervig. Sporgömmesamling långskaftad, smalt cylindrisk, spetsspetsad; sporgömmen i 2 långa täta längsrader, som mogna gula. VI-VII. På havstrandsängar och -stenmarker, i inlandet i strandbuskage och på sjösänkingsbottnar; i inlandet kalkgynnad. Ofta i stora bestånd.

2. Botrychium

Blad delar vid bas-, mitt- och överdel. Skiva kal el svagt hårig, med el utan skaft, vanl flikig el sammansatt, nerverna gaffelgrenade. Sporgömmesamling vanl långskaftad, grenad; sporgömmen kortskaftade, ofta klaselika samlingar, mogna rostbruna. På samma plats ofta flera Botrychium-arter. Alla arter har avtagit.

- | | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Blad 2-3 ggr parbladiga, brett triangulära, närmast vågräta | 2 |
| 1 | Blad flikiga el högst en gång parbladiga, långsmala, ovala el triangulära, upprätta | 3 |
| 2(1) | Från basen delad; blad långskaftade, rätt tjocka; sporgömmesamling brett triangulär | 6. multifidum |
| 2 | Delad från hälften; blad nästan utan skaft, tunna; sporgömmesamling smalt triangulär | 7. virginianu |
| 3(1) | Delad från basen; blad utan flikar, glesflikade el någon gång parbladiga, med långa skaft; sporgömmesamling tydligt ovanför bladskivan | 5. simplex |
| 3 | Halvvägs el högre delad; blad parbladiga, kortskaftade el saknar skaft; sporgömmesamling sällan helt ovanför bladskivan | 4 |

- 4(3) Blad långsmala, sällan äggrunt triangulära; bas- och mittsmåblad ungefär likstora 5
- 4 Blad triangulära; småblad närapå tydligt mindre än bladspetsen 7
- 5(4) Småblad långsmala, mittnerviga, korttandade el glesflikade, överlappar ej varandra 4. *matricariifolium*
- 5 Småblad solfjäderformiga-rundade, saknar mittnerv, vanl helbräddade, ofta överlappar varandra 6
- 6(5) Småbladpar 4-8; småblad solfjäderformiga; blad väl kortskaftade 1. *lunaria*
- 6 Småbladpar 1-3; småblad oregelbundet rundade; blad rätt långskaftade 5. *simplex*
- 7(4) Bassmåblad breda, bredflikiga, triangulära-snedkvadratisk äggrunda, överlappar någon gång varandra 2. *boreale*
- 7 Bassmåblad smala, smalflikiga, långsmala, överlappar ej varandra 3. *lanceolatum*

1. *B. lunaria* - låsbräken

5-25 cm; blad delar halvvägs. Skiva rätt kortskaftad el oskaftad, avlång, gulgrön, glänsande, 2-3 ggr längre än sin bredd; småblad solfjäderformiga, rundspetsade, bredare än sin längd, saknar mittnerv, helbräddade el ofta korttandade, sällan långflikiga, på toppens bas- och mittdel närmast likstora. VI-VII. På by- betes-vallar, enbuskiga strandängar, klippslänter.

2. *B. boreale* - nordlåsbräken

10-30 cm; blad delar över halvvägs. Skiva skaftlös el rätt kortskaftad, äggrunt triangulär, ganska mörkgrön, 1,5-2,5 ggr sin bredd lång; småblad (3-5 par) triangulärt - snedkvadratisk äggrunda, med mittnerv, blir mindre mot spetsen; nedre småblad tämligen lika breda som långa, oregelbundet flikiga, trubbspetsade. VI-VII. I skärgården på enbuskfält, i norra Finland på älvstrandsängar och byvallar; i sydvästra Finland kalkgynnad.

3. *B. lanceolatum* - topplåsbräken

5-25 cm; blad delar på överdelen. Skiva skaftlös, gulgrön, brett triangulär, ungefär lika lång som bred; småblad (3-5 par) avlånga, med mittnerv, blir mindre mot spetsen; nedre småblad långa, kortflikiga el tandkantade; flikar och tänder snett framåt. VI-VIII. På betesfält, strandbackar, klippiga mosställen.

4. *B. matricariifolium* - rutlåsbräken

5-20 cm; ofta med tjock bas; blad delar på överdelen. Blad kortskaftad, grågrön, smalt triangulär, ungefär 2 ggr sin bredd lång; småblad (2-5 par) smalt äggrunda - avlånga, mittnerviga, blir knappast mindre mot spetsen; nedre småblad tandkantade - parflikiga; tänder och flikar pekar utåt. VI-VII. På betesängar, klippfält, sällan i klippiga lundar; bestånd vanl njugga. Till utstyrseln rätt varierande.

5. *B. simplex* - dvärglåsbräken

3-15 cm; blad delar vanl vid basen. Skiva (ibland 2) vanl kortskaftad, gulgrön; flikar och småblad vanl rundspetsade, närmast likstora el nedre småblad något större än övriga och skaftade; småbladspår högst 3. Sporgömmesamling närmast ogrenad el glesgrenad. VI-VII. På fuktiga, sandiga, betes använda ängar, främst på havsstränder; på många växtplatser påträffad endast en gång; synbart kalkgynnad. Till utstyrseln varierande. Kan ibland påminna om svaga *B. lunaria* och *B. matricariifolium*. Fridlyst (även på Åland).

6. *B. multifidum* - höstlåsbräken

10-25 cm; blad delar vid basen. Skiva (vanl 2) övervintrar, läderartad, långskaftad, brett triangulär, gul- e- mörkgrön, 2-3 ggr parbladig, som ung svagt hårig; nedre småbladpars småblad tämligen likstora med spetsdelen; sekundärblad äggrunda, trubbiga, nästan hela. Sporgömmesamling rikgrenad, brett kägellik, rätt långskaftad. VII-IX. På sandiga betesfält, ängar och slänter

7. *B. virginianum* - stor låsbräken

20-50 cm; blad delar halvvägs. Skiva tämligen skaftlös, påminner smått om blad till liten örnbräken och hundkåx, tunn, gulgrön, brett triangulär, 2-3 ggr parbladig; sekundärblad smalt äggrunda, spetsiga, parflikiga. Sporgömmesamling smalt kägellik, flergrenig, lång-skaftad; en del individer utvecklar ej sporgömmen. VII-VIII. I lundar, lundbuskage, sankskogar med gungfly; kalkgynnad. Fridlyst (ej på Åland).

6. Adiantaceae

PU

1. *Cryptogramma*1. *C. crispa* - krusbräken

Jordstjälk kort. Blad utan sporgömmen i täta knippen, 10-25 cm; skiva brett äggrunda, 3-4 ggr parbladiga; sekundärblad 2-4 mm, avlånga, plattkantade, spetsnaggad - flikig. Sporblad 2-3 ggr parbladiga; sekundärblad 3-8 mm, jämbreda - lansettlika. Sporgömmegrupper helt i bakvända bladkantens skydd. VII-VIII. På kalfjällets stenrösen och klippskrevor; kalkskyende.

7. Dennstaedtiaceae

PU

1. *Pteridium*1.1. *P. aquilinum* - örnbräken

Jordstam vågrät, lång. Blad ensamma; skaft 30-150 cm; skiva 25-60 cm, hård, triangulär, under hårig, översidan kal, 2-3 ggr parbladig; sekundärblad flikiga, flikar helkantade. Sporgömmegrupper i enhetliga rader i bakvända bladkantens skydd, ganska sällsynta. VII-VIII. I fuktiga och ganska torra glesa skogar, hagmarker, torra gräsmarker och hyggen, på vägrenar och banvallar, frodiga bäckskogar. +

1.a. ssp. *aquilinum*

Blad 80-180 cm, skiva snett uppåt, närmast oval; nedersta parets småblad högst likstora med näst nedersta parets, smalt triangulära; bladskivan öppnar sig långsamt på våren och skiftande (övre småblad hoprullade medan nedre är utslagna). Rapporterad från sydvästra Finland men ytterligare utredning erfordras; underarternas mellanformer är även möjliga.

1b. ssp. *pinetorum*

Blad 30-100 cm, skiva nästan vågrät, triangulär; nedersta parets småblad mycket större än näst nedersta parets, brett triangulära; bladskivan öppnar sig snabbt på våren och närmast på en gång. Enligt Karlsson (2000) växer denna endast som underart.

8. Thelypteridaceae

Jordstjälk vågrät, lång, glandel- och hårfjällig. Blad vanl ensamma; skiva smalt oval el triangulärt äggformig, pardelad el -bladig; nedre småblad pardelade el - djupt pardelade. Sporgömmegrupper på bladskivans undersida, rundade el avlånga, åtminstone till slut utan täckfjäll.

Finskans "keskiranka", parbladigas bladskafths förlängning, översätts med latinets "rachis", svenskt ord finns inte enl sakkunskapen (Stefan Ericsson och Thomas Karlsson).

- | | | |
|---|--|-----------------------|
| 1 | Bladskiva smalt oval, kal el rätt gleshårig | 1. <i>Thelypteris</i> |
| 1 | Bladskiva triangulärt äggrund, under varaktigt hårig | |

1. Thelypteris

1. T. palustris - kärrbräken

Blad upprätta; skaft 15-50 cm, mycket kortare - något längre än skivan; skiva 15-40 cm, smalt oval, något så när kal, parbladig; småblad pardelade - djupt pardelade, smalt äggrunda; flikar avlånga - osymmetriskt triangulära, helkantade, nedersta fliken loss från rachis. Fruktgömmegrupper som unga med täckfjäll, senare utan. VII-VIII. På starrbeväxta, frodiga stränder, främst på gölars mosskanter, klubbals- och brunmosseskogar, frodiga

2. Phegopteris

1. P. connectilis - hultbräken

Bladskäft 1-2 ggr skivans längd; skiva snett - ganska vågrät, 10-25 cm, triangulärt äggrund, vid basen parbladig, för övrigt djupt pardelad; småblad jämbreda, parflikiga; flikar smalt avlånga, hel- el tandkantade, under håriga, nedersta fliken fäst vid rachis. Sporgömmegrupper utan täckfjäll. VII-VIII. På sankt bäckskogar, i sankt gräs- och lundskogar, lundaktiga skogar, även vid våta, skuggiga klippväggar.

9. Dryopteridaceae

Jordstjälk kort el lång, upprätt el vågrät, ofta fjällig. Blad i knippen el ensamma; skiva lansettlik - äggrund- triangulär, 1-3 ggr parflikig. Sporgömmegrupper rundade el ovala, på bladskivans undersida, sällan i särskilda sporblad, täckfjäll el saknas.

| | | |
|-------|--|-----------------|
| 1 | Blad ensamma | 2 |
| 1 | Blad i knippen | 4 |
| 2(1) | Nedre småblad jämbreda el jämbrett lansettlika | 3. Diplazium |
| 2 | Nedre småblad triangulära-äggrunda | 3 |
| 3(2) | Blad 2-3 ggr parbladiga | 5. Cystopteris |
| 3 | Blad 2 ggr parbladiga | 6. Gymnocarpium |
| 4(1) | Sporgömmen i tjocka, hårda, slutligen mörkbruna sporblad; sporlösa blad gröna, parbladiga; småblad pardelade; flikar trubbiga, helbräddade | 8. Matteuccia |
| 4 | Sporgömmen på undersidan av gröna blad | 5 |
| 5(4) | Blad 1 gång parbladiga | 6 |
| 5 | Blad 2-3 ggr parbladiga | 8 |
| 6(5) | Bladskäftets nedre del med ledknut | 7. Woodsia |
| 6 | Bladskäft utan ledknut | 7 |
| 7(6) | Småblad pardelade | 1. Dryopteris |
| 7 | Småblad hela, uddtandade | 2. Polystichum |
| 8(5) | Sporgömmesamlingar rundade, täckfjäll stor, kvarblivande | 9 |
| 8 | Sporgömmesamlingar ovala och med täckfjäll el rundade och utan täckfjäll el endast i unga sporgömmen litet täckfjäll | 10 |
| 9(8) | Småblads tänder uddlösa | 1. Dryopteris |
| 9 | Småblad uddtandade | 2. Polystichum |
| 10(8) | Småblads baspars sekundärblad motsatta | 4. Athyrium |
| 10 | Småblads baspars sekundärblad växelvis | 5. Cystopteris |

1. Dryopteris

Jordstjälk kort, något så när upprätt el vågrät, täcks av tätta, ofta flikiga fjäll. Blad i knippen; skiva 1-3 ggr parbladig; skaft och ofta även rachis fjälliga. Sporgömmegrupper rundade; täckfjäll äggformig.

Beträffande "rachis" se famj 8.

- | | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Blad 15-25 cm, smalt äggrunda, under tätt brunfjälliga | 6. fragrans |
| 1 | Blad 20-120 cm, smalt äggrunda-ovalade, under kala el glesfjälliga | 2 |
| 2(1) | Småblad smalt äggrunda, pardelade-djupt pardelade; skaft under 1/2 bladets längd | 1. filix-mas |
| 2 | Åtminstone nedre småblad triangulära-äggrunda, sammansatta el flikiga; skaft liklång med bladskivan el åtminstone hälften av den | 3 |
| 3(2) | Blad en gång parbladiga; småblad pardelade, kala | 2. cristata |
| 3 | Blad 2-3 ggr parbladiga, under glesfjälliga | 4 |
| 4(3) | Blad smalt äggrunda, ej glandlerhåriga; skaftfjäll brett äggrunda, enfärgade, ljusbruna | 3. |
| 4 | Blad äggrunda, glandlerhåriga; skaftfjäll smalt äggrunda, på mitten svartbruna, kanterna ljusare | 5 |
| 5(4) | Klargrön; bassmåblads första sekundärbladpars nedre sekundärblad ca 1/2 småbladets längd | 4. expansa |
| 5 | Mörkgrön; bassmåblads första sekundärbladpars nedre sekundärblad ca 1/3 av småbladets längd | 5. dilatata |

1. D. filix-mas - träjon

Blad 25-80 cm; skaft under $\frac{1}{2}$ skivans längd; skaft och rachis med ljusbruna fjäll; skiva smalt äggrund, parbladig; småblad smalt äggrunda, pardelade - djupt pardelade; flikar avlånga, trubbiga, sågtandade. VII-VIII. Vid klippor, i stenrös, torra och särskilt i steniga lundar; ibland prydnadsväxt. +

2. D. cristata - granbräken

Sporgömmelösa blad 20-30 cm, upprätta, övervintrar; skaft ca $\frac{1}{2}$ skivans längd. Sporblad 40-60 cm, sneda; skaft av skivans längd, med ljusbruna fjäll; skiva smalt äggrund, kal, 1(-2) ggr parbladig; småblad triangulärt äggrunda - avlångt rundade, pardelade - djupt pardelade, nedre kortskaftade; flikar (sekundärblad) avlånga, trubbiga, tandkantade - flikiga. VII-VIII. I sankskogar, översvämmade strandbuskage, i myrdiken, vid torvgropar, myrängar. +

3. D. carthusiana - skogsbräken

Blad 30-50 cm, ganska upprätta, övervintrar; skaft ca liklång med skivan, fjäll brett äggrunda, enfärgade, ljusbruna; skiva smalt äggrund, 2(-3) ggr parbladig, under ej glandelhårig; småblad triangulärt äggrunda - smalt äggrunda, kortskaftade; sekundärblad djupt pardelade - pardelade. VII-VIII. I fuktiga, frodiga och försumpade hedskogar, lundaktiga skogar, lundar, tuvor i sankskogar, försumpade klippställena och klippskrevor; även på ängar och vid diken. +

D. carthusiana * cristata

Lik D. cristata, men småblad mera flikiga och längre; sporgömmen och sporer outvecklade. Bland stamarterna, ej särskilt sällsynt.

3. D. expansa - nordbräken

Blad 30-120 cm, något sneda, vanl klargröna, tunna, vissnar till vintern; skaft ca $\frac{1}{2}$ skivans längd, fjäll vanl åtminstone på mitten mörkbruna; skiva triangulärt äggrund, 3 ggr parbladig, skivans och småbladens rachis och småblad under glest glandelhåriga; småblad triangulärt äggrunda - smalt äggrunda, djupt pardelade; sekundärblad smalt äggrunda, djupt pardelade; bassmåblads första sekundärbladspars nedre sekundärblad vanl $\frac{1}{2}$ småbladets längd. Sporer ljusa. VII-VIII. I fuktiga och sumpiga hedskogar och lundar, främst på slanter, vid klippor och bäckar, karga sankskogar, klippklyftor, även på kalfjällets bäckfåror. +

4. D. dilatata - lundbräken

Lik D. expansa, men blad mörkgröna, ganska styva, övervintrande; bladskäft med och ofta även rachis undersida rikligt med fjäll, som är svartaktiga på mitten; sekundärblad ofta kupade; bassmåblads första sekundärbladpars nedre sekundärblad ca 1/3 av småbladets längd; sporer mörkbruna. VI-VII. På fuktiga och försumpade skogar. +

5. D. fragans - doftbräken

Blad 15-25 cm; skaft högst 1/3 av skivans längd, med mörka nerver; skiva smalt äggrund, en gång parbladig, hallondoftande; på översidan gulglandrig, under tätt brunfjällig; småblad smalt äggrunda, pardelade, kant ofta bakvänd. VII-VIII. I karga stenrös, särskilt vid bergväggar. + Fridlyst.

2. Polystichum

Jordstjälk kort, upprätt. Blad i knippen, kortskaftade, läderartade, övervintrande; småbladens tänder uddspetsade. Täckfjäll sköldlika.

| | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Bladskiva en gång parbladig, 4-5 cm bred | 1. lonchitis |
| 1 | Bladskiva 2-3 ggr parbladig, 10-20 cm bred | 2. aculeatum |

1. P. lonchitis - taggbräken

Blad 15-40 cm; skiva smalt äggrund, en gång parbladig; småblad smalt äggrunda, mot spetsen något krökta, basen osymmetrisk. VII-VIII. På skyddade stenmarker i fjällan; kalkgynnad. Fridlyst.

2. P. aculeatum - uddbräken

Blad 30-80 cm; skiva oval, 2-3 ggr parbladig. VII-VIII. En individ påträffad i Pielavesi på 1920-talet, därefter försvunnen.

3. Diplazium

1. D. sibiricum - ryssbräken

Jordstjälk lång. Blad ensamma; skaft liklång med skivan, bas mörkfjällig; skiva 15-30 cm, brett triangulär, 2-3 ggr parbladig; småblad trubbiga, flikiga; flikar tandkantade, nerver under håriga. Sporgömmegrupper ovala, täckfjäll små el saknas. VII-VIII. I sankar lundskogar, på frodiga bäckstränder, i klipplundar. Fridlyst.

4. Athyrium

Jordstjälk ganska upprätt. Blad 30-100 cm, i knippen; skiva smalt äggrund, 2 ggr parbladig; småbladens bashalvas sekundärblad motsatta, trubbig bas. Sporgömmegrupper med täckfjäll el utan.

| | | |
|---|--|-------------------|
| 1 | Sporgömmegrupper ovala, med täckfjäll | 1. filix-femina |
| 1 | Sporgömmegrupper rundade, täckfjäll små el saknas; fjällväxt | 2. distentifolium |

1. A. filix-femina - majbräken

Bladskäft 1/8-1/4 av skivans längd, fjällig; skiva smalt äggrund - smalt omvänt äggrund, 2 ggr parbladig; sekundärblad skaftlösa, smalt äggrunda, sågtandade - parflikiga. Sporgömmegrupper ovala, ofta böjda, med täckfjäll. VII-VIII. I spörväxtlundar, vid bäckar, strandlundar, sumplundar, lund- och källskogar, under kalfjällets frodiga ängar; även i diken och på utkanten av stenhögar; sällan prydnadsväxt.

2. A. distentifolium - fjällbräken

Lik A. filix-femina, men sekundärblad något bredare; sporgömmegrupper rundade, täckfjäll liten el saknas. VIII. I fjällan i fuktiga skogsgränsskogar, på kalfjällets kvardröjande snölegor och vid bäckar.

5. Cystopteris

Jordstjälk kort el lång, svart. Blad i knippen el ensamma; skiva 3-3 ggr parbladig; sekundärblad med spetsig bas. Sporgömmegrupper rundade; mogna täckfjäll med huv avfallande.

- | | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Bladskiva smalt äggrund; blad i glesa knippen | 1. fragilis |
| 1 | Bladskiva triangulär; blad ensamma | 2. montana |

1. C. fragilis - stenbräken

Jordstjälk kort. Blad i glesa knippen, 5-25 cm; skaft 1/3-2/3 av skivans längd; skiva smalt äggrund, 2 ggr parbladig; småblad smalt äggrunda, kort spetsiga; sekundärblad åtminstone vid småbladets basdel strödda, äggrunda, med spetsig bas, tandkantade - flikiga. VII-VIII.

1a. ssp. fragilis - stenbräken

Sporer tätt taggiga. I klippskrevor särskilt vid väggar, flyttblock, blockfält, stenrös, vid murverk, stengärdsgårdar, ibland i fuktiga skogar även på stubbar.

1b. ssp. dickieana - fjällstenbräken

Sporer tagglösa, med låga åsar. I klippskrevor; kalkgynnad
Taxas läge och dess gällande namn är oklara. I Finland påträffad ras med tagglösa sporer är kanske ej rätt ssp. dickieana.

2. C. montana - finbräken

Jordstjälk lång. Bladensamma; skaft 1-2 ggr skivans längd; skiva 7-12 cm; triangulär - brett äggrund, 3 ggr parbladig; småblad triangulärt äggrunda, spetsiga, nedersta paret tydligt större än övriga. VII-VIII. I fuktiga lundar, tunntäckta lund- och gungflyskogar, gölar, drypande ytor; kalkfordrande.

6, Gymnocarpium

Jordstjälk lång, vek. Blad ensamma; skiva triangulär - brett äggrund, 2 ggr parbladig. Sporgömmegrupper rundade, med täckfjäll.

- | | | | |
|------|---|-----------------|---|
| 1 | Båda bassmåblad nästan liklånga med bladets spetsdel, triangulär | 1. dryopteris | 1 |
| | | | |
| | Båda bassmåblad tydligt mindre än bladets spetsdel, smalt äggrund | | 2 |
| 2(1) | Bassmåbladens första sekundärbladpars sekundärblad rätt olika | 2. robertianum | |
| | | | |
| 2 | Bassmåbladens första sekundärbladspars sekundärblad nästan likstora | 3. continentale | |

1. G. dryopteris - ekbräken

Jordstjälk svart, glänsande. Blad 10-30 cm; skaft 2-3 ggr skivans längd, kal el glesfjällig; skiva ljusgrön, kal, ibland rätt glest glandelhårig, längre än sin bredd, triangulär, 2 ggr parbladig; bassmåblad närapå likstor med bladets spetsdel, triangulär; sekundärblad avlånga, djupt pardelade - pardelade. VII-VIII. I fuktiga och lundaktiga hedskogar, lundar, sumpskogar, ganska karga och frodiga sankskogar, även på fuktiga klippmarker och stenrös.

3. G. robertianum - kalkbräken

Jordstjälk mörkbrun, något så när glanslös. Blad 10-30 cm; skaft 2 ggr skivans längd, tätt glandelhårig; skiva mörkgrön, glandrig, vanl längre än sin bredd, triangulärt äggrund, 2 ggr parbladig; bassmåblad tydligt längre än bladets spetsdel, smalt äggrund; bassmåbladens första sekundärbladpars småblad rätt olikstora, minsta sekundärbladets bredd på mitten 3/5 av större småbladets bredd på

mitten; sekundärblad smalt avlånga, djupt pardelade - pardelade. Sporer mörkbruna. VII-VIII. I klippskrevor, steniga slänter; kalkfordrande.

4. G. continentale - östbräken

Lik G. robertianum, men blad klargröna; bassmåblads första sekundärbladpars småblad tämligen likstora, mindre sekundärblads bredd på mitten 4/5 av större småblads bredd på mitten; sporer ljusbruna. VII-VIII. I klippskrevor; kalkgynnad.

G. continentale * dryopteris

Sporer utvecklade. Främst på mosstäckta stenrös vid kalkklippors bas. Sällsynt, men känd före stamarterna som allmän.

7. Woodsia

Jordstjälk kort, upprätt. Blad i knippen, en gång parbladiga; småblad flikiga; i bladskaftets bashalva led; skaftets basdel kvarstår spretande i många år. Sporgömmegrupper rundade, omgiven av långa täckfjällshår.

- 1 Bladskaftets mörka bas med få undantag grön--gulaktig; rachimittled och bladskaft någorlunda kala 3. glabella
- 1 Bladskaft helt mörkt; bladskaft och rachis håriga och fjälliga
- 2
- 2(1) Mittled och småblads undersida täthårig och -fjällig; längre småblad med 4-8 flikpar 1. ilvensis
- 2 Mittled glesfjällig och -hårig, småblads undersida kal el glesfjällig och -hårig; längre småblad med 1-4 flikpar 2. alpina

1. W. ilvensis - hällebräken

Blad 5-20 cm, bladskaft och rachis täta med fjäll och täthåriga; bladskiva smalt äggrund; småblad smalt äggrunda, flikiga, under tätt med fjäll och täthåriga. VII-VIII. På torra, vanl soliga, övervägande karga klippställen, stenrös och vid stora skogsstenar, ibland även i skugga.

2. W. alpina - fjällhällebräken

Lik W. ilvensis, men vanl mindre; bladskaft och rachis, gleshåriga och glest med fjäll; bladskiva smalt äggrund - jämbred - smalt omvänt äggrund; småblad brett äggrunda - triangulära, under kala el glesfjälliga och -håriga. VII-VIII. I klippskrevor; kalkgynnad. Fridlyst i Uleåborgs läns södra delar.

W. alpina * ilvensis

Sporer utvecklade; ofta bland stamarterna.

3. W. glabella - dvärghällebräken

Blad 4-10 cm; rachis och småblads undersida något så när kala, bladskiva jämbred - smalt omvänt äggrund; nedre småblad rundade, övre äggrunda. VII-VIII. I klippskrevor; kalkgynnad.

8. Matteuccia

1. M. struthiopteris - strutbräken

Jordstjälk kort, upprätt, med revor. Sporgömmelösa blad 30-150 cm, upprätta, i trattlika knippen; skaft rätt kort; skiva smalt omvänt äggrunda, kortspetsad, en gång parbladig; småblad pardelade; flikar avlånga, trubbiga, helbräddade. Sporblad upprätta, kortare och smalare än sporgömmelösa blad, hårda, tjocka, snart mörkbruna; sporgömmegrupper med täckfjäll. VII-VIII. På frodiga bäckstränder, spörväxtlundar, sank lundskogar; även prydnadsväxt.

10. Aspleniaceae

1. Asplenium

Jordstjälk kort, med mörka fjäll. Blad vanl i täta knippen; skaft åtminstone i basdelen mörk. Sporgömmegrupper på bladskivans undersida på bladnervernas sida, smalt äggrunda el jämbreda, med täckfjäll.

- | | | | |
|-----------------|--|-------------------|---|
| 1 | Blad glest oregelbundet gaffelgrenigt flikiga; flikar jämbreda | 4. septentrionale | |
| 1 | Blad parbladiga, småblad ej jämbreda | | 2 |
| 2(1) | Blad 2-3 ggr parbladiga, småblad omvänt äggrunda-snedkvadratiska | | |
| 5. ruta-muraria | | | |
| 2 | Blad en gång parbladiga | | 3 |
| 3(2) | Bladskafets övre del och mittled gröna | 3. viride | |
| 3 | Hela bladskafet och åtminstone del av mittleden svartbrun | | 4 |
| 4(3) | Mittleden helt svartbrun | 1. trichomanes | |
| 4 | Mittledens övre tredjedel grön | 2. odulterinum | |

1. A. trichomanes - svartbräken

Blad 10-30 cm; skaft ca $\frac{1}{4}$ av skivans längd, svartbrun; skiva jämbred, parflikig; rachis svartbrun, smalt ljust vingkantad; småblad mörkgröna, rundade - avlånga, trubbiga, helbräddade el tandkantade. VII-VIII.

1a. ssp. trichomanes - svartbräken

Småblad glest, rundade, tydligt tandkantade. I klippskrevor, ofta i skugga.

1b. ssp. quadrivalens - kalksvartbräken

Småblad tätt, avlånga, tämligen helbräddade. Vid kalkklippor.

2. A. adulterinum - brunbräken

Lik A. trichomanes, men bladskivans rachis spets- $\frac{1}{3}$ grön. VII-VIII. Vid ultrabasiska klippor. Fridlyst.

3. A. viride - grönbräken

Lik A. trichomanes, men 5-20 cm; bladskivans hela rachis och bladskafets spets gröna; småblad med ganska smal bas, klargröna. VII-VIII. Vid kalkklippor, ultrabasiska klippor och grusiga ställen.

4. A. septentrionale - gaffelbräken

Blad 5-17 cm; skaft 2-3 ggr skivans längd, med mörk bas; skiva glest oregelbundet gaffelgrenigt flikig; flikar 1 mm breda, jämbreda, spets ofta bredare, tandad. VII-VIII. I kala bergskrevor.

A. septentrionale * trichomanes ssp. trichomanes

Lik A. septentrionale, men bladskafet högst 2 ggr skivans längd, helt mörk; bladflikar ca 2 mm breda, omvänt äggrunda; sporer vanl outvecklade. Bland stamarterna i södra Finland; tämligen sällsynt.

5. A. ruta-muraria - murruta

Bladskafet 1-2 ggr skivans längd, grön men med mörk bas; skiva 3-8 cm, brett äggrund, 2-3 ggr parbladig; sekundärblad omvänt äggrunda - snedkvadratiska, tandkantade - oregelbundet flikiga. Sporgömmegrupper jämbreda, mogna täcker hela flikens undersida. VII-VIII. Vid kalkklippor. Fridlyst på Åland samt i Uleåborgs och Lapplands län.

11. Blechnaceae

1. Blechnum

1. B. spicant - kambräken

Jordstjälk kort, upp-rätt. Bladskiva smalt äggrund - lansettlik, parflikig; sporgömmelösa blad 8-25 cm, sneda, flikar 3-5 mm breda, tätt; sporblad 15-40 cm, upprätta, flikar 1-2 mm breda. Sporgömmegrupper på bladskivans undersida

på båda sidor om mittnerven, långa, jämbreda, med täckfjäll. VIII-IX. På fuktiga och försumpade barrskogar, i fjällen vid bäckar. Fridlyst på Åland.

12. Pteridophyta

1. Polypodium

1. P. vulgare - stensöta

Rorstjälk vågrät, lång, rätt tjock. Blad ensamma el ihop, 12-35 cm, övervintrar; skaft liklångt med skivan el kortare; skiva smalt äggrund, en gång parbladig - djupt pardelad; småblad jämbreda, ganska trubbiga, helbräddade. Sporgömmegrupper på bladskivans undersida, rundade, med täckfjäll. VI-IX. I klippskrevor, vid skogsstenar; sällan vid träd.

13. Marsileaceae

1. Pilularia

1. P. globulifera - klotgräs

Stjälk lång, krypande, grenad, närmast trådlikt tunn, rotslår från lederna, ljus - grön; skott- och grenspetsar håriga. Blad ensamma, unga med vridna spetsar, fullvuxna 4-15 cm, 0,5-1 mm tjocka, syllika, ljusgröna. Sporgömmen ensamma i bladvecken, ca 3 mm breda, klotlika. I klarvattensjöar med mineraljordsbottnar i lågt - rätt djupt vatten.

FRÖVÄXTER

Förökar sig med frön, vars haploida könsliga släktled (=gametofyter) finns endast i några celler i diploidens könlösa släktleds (=sporofyters) pollenkorn och fröämnen?. Sporfyten är 1-, 2- el flerårig växt, olik till rot, stjälk och blad, av vars blad en del ombildats till blommor. I blommorna finns antingen ståndar- el pistillblad (enkönad blomma) el såväl ståndar- som pistillblad (tvåkönad blomma) samt ofta som tillägg hylle. Ståndarblad har sträng och i dess huvud en tjockare knapp, där pollenkorn bildas. Pistillblad har fröämnen, där pollenkorns könscellers befruktade frön utvecklas.

Nakenfröiga

Med vedstam, vanl ständigt grön. Blad nål- el fjälllika. Blmr enkönade, saknar hylle. Fröämnen nakna på det fjälllika pistillbladets yta.

14. Pinaceae

Med kåda, sambyggare, vanl ständigt gröna träd, sällan buskar. Blad nållika. Blomst täta; blmr i fjälllika blads el täckfjälls veck, enkönade, utan hylle, små. Fröämne naket på pistillfjällets yta; Frö vanl med vingar, till kottefjäll förvedade pistillfjäll bildar kotte; täckfjäll vanl små, under kottefjällens täcke, ibland långa, synliga mellan kottefjällen.

- | | | |
|------|---|----------|
| 1 | Barr sommargröna, mjuka; kotte 2-5*2-3 cm, klotformad; kottefjäll tunna | |
| | | 4. Larix |
| 1 | Barr alltid gröna, hårda; kotte vanl över 5 cm, annorlunda formad; kottefjäll tjocka el tunna | 2 |
| 2(1) | Barr parvis el 5 ihop, vanl över 30 mm; kotte kägelformad-brett rundad; kottefjäll tjocka | 5. Pinus |
| 2 | Barr ensamma, högst 30 mm; kottar skyttelformiga el smalt rundade, kottefjäll tunna | 3 |

- 3(2) Barr vanl kantiga; barrärr kantigt, klart upphöjt; kottar hängande, lossnar hela 3. Picea
 3 Barr platta; barrärr rundat el elliptiskt 4
 4(3) Knoppar trubbiga, äggformiga; kotte upprätt; kottefjäll lossnar vid kottemognaden; fröfjäll med kort spets 1. Abies
 4 Knoppar långspetsade, vass spetsade; kotte hängande, lossnar hela; fröfjäll långspetsade, spets 3-flikig 2. Pseudotsuga

1. Abies

Ständigt gröna träd; stam grå; bark slät, körtlar med kåda; krona tät. Fjäll äggformiga. Barr ensamma, 15-30 mm, platta, på översidan mörkgröna, under 2 tämligen vita klyvöppningsstrimor; spets rundad el grunt urnupen. Barrärr rundade, inte upphöjda. Kotte 5-8 * 2-4 cm, upprätt, långsträckt, mognar på blomningsårets höst; kottefjäll lossnar vid mognaden; upprätt kottestjälk kvarblir i grenen.

- 1 Barr utspärrade åt sidorna och längs kvisten, täckande kvisten 1. sibirica
 1 Barr utspärrade åt sidorna, täcker ej kvisten 2
 2(1) Barröversida med klyvöppningar 2. balsamea
 2 Barröversida saknar klyvöppningar 3. alba

1. A. sibirica - pichtagran

10-23 m; krona kägellik. Vinterfjäll kådiga, gråa. Barr åt sidorna och utefter kvisten utspärrade, täckande kvisten, 20-30 * 1 mm; på barrspetsens överdel vanl luftslitsar. VI. Prydnads- och sällan odlingsträd; sällan odlingsflykting. Nordöstra Ryssland, Sibirien.

2. A. balsamea - balsamgran

8-20 m; krona ganska brett kägellik. Vinterfjäll kådiga, orangegröna, rödfläckiga. Barr kamlikt utspärrade åt sidorna, täcker inte kvisten, 15-25 * 2 mm; på barrspetsens överdel klyvöppningar. VI. Prydnads- och sällan odlingsträd; sällan odlingsflykting. Nordamerika.

A. balsamea * sibirica

Stamföräldrar som uppväxer nära varandra bildar lätt korsningar.

3. A. alba - silvergran

10-15 m; krona ganska brett kägelformad. Vinterfjäll inte kådiga, bruna. Barr kamlikt utspärrade åt sidorna, täcker inte kvisten, 15-30 * 1,5-2,5 mm; upptill saknas klyvöppningar. VI. Prydnads- och sällan odlingsträd; sällan odlingsflykting. Mellaneuropa.

2. Pseudotsuga

1. P. menziesii - douglasgran

Ständigt grönt träd; 15-30 m; ung stam slät, grå, med kådkörtlar, gammal djupt rödbrunfårad; krona brett kägelformig, gles. Fjäll lång- och vass- spetsade. Barr kamlikt utspärrade åt sidorna, 20-25 * 2 mm, platta; på undersidan 2 ljusgrå klyvöppningsstrimor. Kotte hängande, mognar under blomningsåret, lossnar hel, 5-10 cm; täckfjället långspetsad, 3-flikig. VI. Prydnads- och ibland odlingsträd; sällan odlingsflykting. Västra Nordamerika.

3. Picea

1. P. abies - gran

Ständigt grönt träd; stam brun- grå; bark flagar redan som ung, sträv. Barr ensamma, 15-25 mm, kantiga, vassspetsade; barrärr kantigt, upphöjt. Kotte hängande, spolförmig, rätt trubbig bas, ganska spetsig spets, mognar under blomningsåret, lossnar hel.

1a. ssp. abies - gran

20-30 m; krona rätt bred; ung gren kal. Kotte 7-15 * 3-5 cm; kottefjäll snedkvadratiska, spets skårad - trubbig. V. I fuktiga hedskogar, lundlika skogar, lundar, sankskogar; även odlings- och prydnadsträd.

1b. ssp. obovata - altaigran

8-20 m; krona smal; ung gren glandelhårig. Kotte 5-8 * 1-2 cm; kottefjäll omvänt äggrunda, med rundad spets. VI. I torra - fuktiga hedskogar, lundar, sankskogar; även som odlings- och prydnadsträd. I mellan och östra Finland ssp. abies och ssp. obovat:s mellanform (P. abies ssp. fennica).

4. Larix

Sommargrön, strävstammiga träd. Barr årsväxande ensamma, vridna, äldre grenars korta kvistar med mångbarriga knippen, tunna, platta. Kotte ganska liten, klotformig, mognar under blomningsåret; kotte fjäll tunna.

1 Kottefjäll kullriga; fröfjäll knappt synliga; unga kvistar matta

1. sibirica

1 Kottefjäll närapå platta; fröfjäll åtminstone på kottens basdel vanl synliga; unga kvistar glänsande

2. decidua

1. L. sibirisk lärk

20-30 m; bark mörkgrå, sträv; basen som gammal djupt fåråd; ung gren matt. Barr 25-35 * 1 mm. Kotte 2-5 * 2-3 cm; kottefjäll kupiga, släta, mörkt rödbruna, håriga; täckfjäll inte synliga. V-VI. Odlings- och prydnadsträd; sällan odlingsflykting. Nordöstra Ryssland - västra Sibirien.

2. L. decidua - europeisk lärk

Lik L. sibirica, men unga grenar glänser; barr 20-30 mm; kotte 2-3,5 cm; kottefjäll platta, fåråde, ljusbruna, ganska kala; täckfjäll vanl synliga åtminstone på kottens bashalva. V-VI. Odlings- och prydnadsträd; sällan odlingsflykting. Mellaneuropa.

5. Pinus

Ständigt gröna träd, sällan buskar. Barr vanl parvis el 5 ihop i korta kvistar, långa. Kotte mognar 2 el 3 år efter blomningen; kottefjäll vanl tjocka.

1 Barr 5 tillsammans

4. cembra

1 Barr 2 tillsammans

2

2(1) Buske el lågt halvbuskelikt träd

2. mugo

2 Stort, rakstammigt träd

3

3(2) Barr vanl blågröna, raka; i toppen ej gamla kottar

1. sylvestris

3 Barr mörkgröna, vridna; i toppen kottar av olika ålder även rätt gamla

3. contorta

1. P. sylvestris - tall

15-30 m; krona bred. Plantors och grenars bark gråbrun, senare gulrödbrun, rätt slät och flagnande, slutligen på stammens bashalva rödaktigt grå, fåråd, med tjock bark. Barr parvis, (20-)35-50 mm, styva, vanl blågröna. Kotte kortskaftad, hängande, 3-7 cm, kägellik, jämn, gulbrun el i norra Finland (var. lapponica) ofta gulgrå. Frö 3-5 mm; frövinge 10 mm. V-VI. I torra hedskogar, vid klippor, på åsar, myrar, fuktiga hedskogar, lundar och sankskogar; även odlings- och prydnadsträd.

2. P. mugo - bergtall

Buske el träd med halvt nedliggande stam, 0,5-2(-5) m. Barr parvis, 30-70 mm, styva, mörkgröna. Kotte skaftlös, ofta vågrät, 2-5 cm, kägellik, jämn. Frö 2-4 mm; frövinge 5-7 mm. VI. Prydnadsbuske; sällan odlingsflykting. I Mellaneuropas bergstrakter.

3. *P. contorta* var. *latifolia* - contortatall
15-25 cm. Stam redan som ung helt gråbrun. Barr parvis, 35-100 mm, mörkgröna, vridna. Kotte skaftlös, 3-5 cm, kägellik, ojämn, kvarblir i trädet oöppnade i flera år. Frö 4-5 mm; frövinge 10 mm. VI. Odlings- och ibland prydnadsträd. Västra Nordamerika. I Finland odlas rasen var. *latifolia* som skogsodlings- och ofta som prydnadsträd, namnrasen odlas rätt sällan.

4. *P. cembra* - cembratall
8-20 m; krona bred. Stam som ung grå, äldre gråaktigt brun. Barr 5 ihop, något utspärrade, 60-120 * 1 mm, mjuka. Kotte 6-8 * 4-6 cm, cylindrisk - klotformig, upprätt, som ung mörkt blårod, mogen brun. Frö 1 cm, något så när vinglös. VI. Prydnadsträd; sällan odlingsflykting. Nordöstra Ryssland, Sibirien.

15. Cupressaceae

1. *Juniperus*

1. *J. communis* - en
Tvåbyggare, städse grön. Blad 3 ihop, nållika, med bred bas, långspetsade, styva. Kotte 5-8 mm, klotformig, omogen grön, torr, mogen efter 3 blomningsår, blåsvart, saftig, bärlik. +
Träd- och pelarlika enars tagande till prydnadsträd el -kvistar för affärsändamål el försäljning är förbjudet (inte på Åland); nämnda enars tagande till förädling samt försäljning är dock tillåtet. På Åland är enar över 6 m längd fridlysta.

1a. ssp. *communis* - en
Buske el lågt träd; 0,5-6(-12) m. Barr 10-20 mm, tämligen glesa, utspärrade, raka; klyvöppningsstrimma vit. V-VI. I torra - fuktiga hedskogar, vid klippor, på torra betesmarker, öppna skogshyggen, vägkanter och odlingars utkanter, brunmossar; ibland även som prydnadsbuske.

1b. ssp. *nana* - fjällen
Buske vanl halvt nedliggande - utefter marken; 0,2-1 m. Barr 10-15 mm, tätt, krökta, utefter kvisten; klyvöppningsstrimma blåaktig. VI. På fjällhedar, vid älvar och bäckar, i periodfuktiga sänkor, lundskogar, sumpmarker, sällan i hedskogar. Havsträndernas mattliknande enar hör ej till denna ras. Ssp. *communis* och ssp. *alpina* mellanformer vanliga.

16. Taxaceae

1. *Taxus*

1. *T. baccata* - (vanlig) idegran
Städse grön, tvåbyggare, buske el litet träd; 1-8 m; tätgrenig. Blad kortskaftade, 10-30 * 2-3 mm, platta, spetsiga, med kort udd, på översidan mörk-, under ljusgröna. Blmr ensamma, 1-könade, rätt små. Frö 6-7 mm, öppen i spetsen, röd, bärkotte omger saftig frömantel. VI. I lundlika hedskogar i närhet av havet. ++ Fridlyst på Åland.

Gömfröiga

Ört- el trästam. Blmr vanl 2-könade, med hylle; hyllets foder och krona ofta olika. Vid pistillbladets el -bladens bildande finns i fri- el sambladig pistill en sluten basdel el ett fruktämne, 1 el flera vanl tunna stift och 1 el flera vanl trådlika märken. I fruktämnet finns 1 el flera fröämnen. Genom

märket växer från pollenkornet pollenslang längs befruktande cellkärnor som flyttas till fröämnen. Efter befruktning bildas i pistillen frön som omges av frukten; ibland finns i frukten även andra delar av blomman.

Tvåhjärtbladiga

Ört- el trästam. Blad hela, flikiga el sammansatta, vanl fjäder- el handnerviga. Hylleblad i var sin krans vanl 5 el 4 el hylleblad många. Fröplantan vanl med 2 hjärtblad.

17. Aristolochiaceae

1. Asarum

1. A. europaeum - hasselört

Flerårig, terpentindoftande ört. Rotstock och stjälk krypande. På årstillväxtens bas 3 el 4 fjällika blad; tilläggsblad motsatta, övervintrar; skaft 5-15 cm; skiva 5-11 cm bred, äggformig, helbräddad, hårig, på översidan glänsande grön. Blmr avslutande, ensamma; skaft under 2 cm, hylle 1-1,5 cm, kruklik, 3-flikig, bashalvan sambladig, på insidan rödbrun. Frukts kapsel. V-VI. I lerbottnade älvlundar och fuktiga skogar; även prydnadsväxt, ställvis odlingsflykting. + Fridlyst.

18. Nymphaeaceae

Fleråriga, med rotstock, vattenväxter. Blad undervattens- el flytblad, skiva bred, helbräddad. Blmr radiärsymmetriska, stora; foder 4- el 5-bladig; krona, ståndare och pistill flerbladiga; på den sambladiga pistillens krön märkesskiva med märkesstrålar.

- | | | |
|---|--|-------------------|
| 1 | Foder 4-bladigt, grönt; kronblad liklånga med foderblad, vita, sällan röda; flytblad nätnerviga, under violetta - brunröda gröna | el 1. Nymphaea |
| 1 | Foder 5-bladigt, åtminstone på insidan gult; kronblad mycket kortare än foderblad, gula; flytblad på båda sidor gröna, nerver skenbart grennerviga | 2. Nuphar |

1. Nymphaea

Blad med stipler; i bladskافتet stora och små lufthåligheter; under-vattensblad kortskaftade, skiva långt rundad, slät; flytblad långskaftade, skiva rundad, nätnervig, på översidan glänsande, mörkgrön, ibland röd-fläckig. Under grön - rödviolett. Foder 4-bladig; krona vit, sällan rödaktig - röd; fruktämne delvis undersittande; blomskافت efter blomning vriden, frukten mognar i vattnet. Korsningar inom släktet är vanliga, även bakkorsningar förekommer. Korsningar är mellan stamtaxor och en del av deras pollenkorn är bristfälligt utvecklade. Vit näckros är Sydsavolaks landskapsblomma. Vit näckros' röda form är fridlyst.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Bladskافت runda, 4 stora luftblåsor, blad jämna; blomfäste något snedaxlad (ej platt), bredd 1/3 av fodrets längd | 1. alba |
| 1 | Bladskافت plattad, 2 stora luftblåsor, blad vanl ojämna; blomfäste tydligt ej snedaxlad (platt), bredd ca 1/2 fodrets längd | 2. tetragona |

1. alba - vit näckros

Rotstock kraftig. Flytblad tjock- och rundskaftade (stora lufthåligheter 4); skiva 10-30 cm, rundad, tjock, jämn, översidan grön; basflikar under halva övriga skivlängden, ganska trubbiga. Bl vanl 5-15 cm bred; blom-botten med otydlig axel, bredd högst 1/3 av fodrets längd. Kronblad utspärrade el tryckta mot foderbladen. På pollenkornens yta vårtor och / el tappar. Märkesstrålar

8-20. Frön 4-6 mm. VI-VIII. + Mellanformer på stamarternas gemensamma område vanliga. Mellanformernas urskiljande kräver mikroskopisk analys av pollenkorn.

1a. ssp. alba - vit näckros

Rotstock något så när vågrät, lång. Flytbladsskiva 1-30 cm, rundad; basflikar ofta en bit från varandra. Bl halvklotformig, vanl 10-15 cm bred; blombotten avsmalnar snett till blomskaft, bredd 1/5-1/4 av fodrets längd. Foderblad utefter vattenytan, lansettlika. Kronblad smala, långa, utspärrade. Strängar långa, inre likbreda med knappen, jämbreda, vanl ljusgula; pollenkorn 30-34 mikrometer, klotformiga, genomskinliga, på ytan vårtor och nästan tappar. Märkesstrålar vanl 15-20. I mjukbottnade gölar och skyddade sjö- och havsvikar.

1b. ssp. candida - nordnäckros

Rotstock upprätt el sned, rätt kort. Flytbladsskiva 10-25 cm, rundad - ovalt rundad; basflikar täcker vanl varandra el nära. Bl skålformig, vanl 5-12 cm bred; blombotten avsmalnar tvärt mot blomskaftet, bredd ca 1/3 av fodrets längd. Foderblad utböjda, äggformiga. Kronblad ganska breda, trycker på varandra och på foderbladen. Strängar korta, inre bredare än knapparna, smalt omvänt äggrunda, tämligen mörkgula; pollenkorn 40-44 mikrometer, långsträckta, ej genomskinliga, vårtig yta. Märkesstrålar vanl 8-12. I mjukbottnade gölar, sjöar och sakta strömmande älvar, sällan i bräckt vatten.

N. alba ssp. candida * tetragona

På många ställen på stamarternas gemensamma växtplatser.

2. N. Tetragona - finsk näckros

Rotstock upprätt, kort, tunn. Bladskaft tunna, platta (stora lufthåligheter 2). Flytbladsskiva 7-12 cm, långgrundad, tunn, ojämn, på översidan mot nerverna fårad, grön, ofta rödfläckig; basflikar långa, ibland längre än den övriga skivan, rätt spetsiga. Bl skålformig, 2-7 cm bred; blombotten kvadratisk, med tydlig axel, bredd ca 1/2 foderlängden. Kronblad trycker mot varandra och mot foderbladen. Strängar korta, bredare än knappen, ljusgula; pollenkorn 30-40 mikrometer, svagt långsträckta, genomskinliga, skrovliga. Märkesstrålar 5-10. Frön 2-3 mm. VI-VIII. I mjukbottnade gölar och sjövikar, även i sakta strömmande vatten. +

2. Nuphar

Rotstock vågrät, ganska lång. Blad saknar stipler; skaftets alla luft-håligheter likstora; undervattenbladens skiva rundad, rynkad; flytblads-skiva långgrundad, på båda sidor lika färgad, grön; nerver skenbart gaffel-greniga, slutar i bladkanten. Foder 5-, sällan 6-bladig, åtminstone på insidan gul. Krona 8-20-bladig, mycket kortare än fodret, gul. Fruktämne översittande, märkesskiva och -strålar gula; blomskaft vrider sig ej efter blomning, frukt mognar på vattenytan.

- | | | |
|---|---|-----------|
| 1 | Blad kala, ljusaktigt gröna, bladskaft platt 3-kantigt; blomma 4-6 cm bred; märkesstrålar (12)15-20, strålar ej upphöjda, märkesskivans kant ej buktig | 1. lutea |
| 1 | Blad under håriga, mörkt gröna, skaft plattrundad; blomma 1,5-3,5 cm bred, märkesstrålar 8-11; strålar tydligt upphöjda, märkesskivans kant djupt bucklig | 2. pumila |

1. N. lutea - gul näckros

Rotstock 3-7 cm tjock. Flytbladsskaft plattat 3-kantigt; skiva 13-30 * 8-20 cm, ljusgrön, kal. Bl 4-6 cm bred; yttre foderblad på utsidan gröna, de inre på båda sidor gula. Kronblad 15-20, kronblad ca 1/3 av foderbladens längd. Märkesskiva 7-13 mm bred, rundad, ej buktkantad, märkesstrålar (12-)15-20, strålar ej upphöjda från märkesskivans yta, när ej skivkanten; märkesskiva och

kronbladens spetsdel är sällan röda (var. *purpureosignata*). VI-VIII. I sjöar, gölar, älvar, vid bäckar och bräckvattensvikar. +

f. *purpureosignata*

N. lutea * *pumila*

Flytbladsskiva 10-22 cm, ljusgrön, under vanl glest el fläckvis korthårig. Bl 3-4 cm bred; pollenkorn delvis outvecklade; märkesskivans kant lågt buktig, märkesstrålar 10-13, strålar i någon mån upphöjda. Bland stam-arterna; i norr allmän och även uppträder även självständigt.

2. *N. pumila* - dvärgnäckros

Rotstock 1-2 cm tjock. Flytbladsskaft plattade; skiva 8-12 * 6-9 cm, rätt mörkt gröna, under korthåriga. Bl 1,5-3,5 cm bred; alla foderblad på utsidan gröna. Kronblad 8-13, kronblad 1/5-1/4 av foderbladens längd. Märkesskiva 4-6 mm bred, stjärnformig, märkesstrålar 8-11, strålar tydligt upphöjda från skivytan, når ända till skivans djupbuktiga kant. Frön ca 3 mm. VI-VIII. I sjöar och gölar på skyddade ställen. +

19. Ceratophyllaceae

1. *Ceratophyllum*

- | | | |
|---|--|---------------------|
| 1 | Bladskiva 1-2 ggr skenbart grenigt flikig; i fruktspetsen 3-5 mm lång, rak el krokig tagglik utväxt. | 1. <i>demersum</i> |
| 1 | Bladskiva 2-3 ggr skenbart grenigt flikig; i fruktspetsen 1-1,5 mm lång, kraftigt krokig tagglik utväxt. | 2. <i>submersum</i> |

1. *C. demersum* - hornsärv

Rotlös, flerårig undervattensväxt. Stjälkar tunna, nedliggande, grenade; i ledet endast 1 gren. Blad i krans, 6-8(-10) i kransen, saknar stipler, närmast skaftlösa, 0,8-3 cm, skiva 1-2 ggr skenbart gaffelgrenigt flikig; flikar ganska styva, uppböjda, smala, tydligt tandkantade. Blmr 1-könade, i bladvecken, skaftlösa, saknar hylleblad, i skydd av talrika, hyllelika, 1 mm långa, jämbreda höglblad; hanblmr 2-3,5 mm breda, ståndare många; honblmr smalare, märke trådlik. frukt 3,5-5,5 mm, långsträckt smånöt; i spetsen tagglik, 2-7,5 mm långt stift och på basen vanl 2 oliklånga taggar, ibland är bastaggarna endast korta vårtor. VI-VIII. Blommar och sätter främst frukt sällan. Frodiga sjöar, bräckvattensvikar och strandgölar samt i diken, även i sakta strömmande vatten. Blivit allmännare.

2. *submersum* - vårtsärv

Lik *C. demersum*, men bladskiva 2-3 ggr skenbart grenigt flikig; flikar veka, raka, tänder klena; taggliska vårtan på fruktspetsen 1-1,5 mm, krokig, basen ej tagglik. V-VIII. Tämligen allmänt blommande och fruktsättande. I över-rinnade frodiga ställen från reningsverk och i ytterskärgårdens klippgölar.

20. Berberidaceae

- | | | |
|---|--------------------------------------|--------------------|
| 1 | Blad avfallande på hösten; skiva hel | 1. <i>Berberis</i> |
| 1 | Blad övervintrar; skiva sammansatt | 2. <i>Mahonia</i> |

1. *Berberis*

Taggiga, upprätta buskar. Blad strödda; skiva hel, helbräddad el tandkantad, spetsig bas; tornar med 1 el 3 taggar. Blomst klase el flocklik klase el blmr

ensamma; blmr 2-könade, gula; hylleblad 9, inre 6 kronbladlika; nektarblad och ståndare vanl 6; pistill 1. Frukt rött bär.

- | | | |
|---|--|---------------|
| 1 | Mångblommig klase; blad tandade | 1. vulgaris |
| 1 | 2-4-blommig flocklik klase el blmr ensamma; bladskiva helbräddad | 2. thunbergii |

1. *B. vulgaris* - berberis

1-2 m. Bladskiva 2-3 cm, oval, naggad; tornar 3-taggiga. Blomst hängande, lång klase. VI-VII. Prydnadsbuske; odlingsrest och -flykting på torra, solbelysta sluttningar, i skogsbyn. Europa. +

2. *B. thunbergii* - häckberberis

0,5-1 m. Bladskiva 1-3 cm, omvänt äggrund, helbräddad; tornar 1-taggiga. Blomst 2-4-bl flocklik klase el blmr ensamma. VI-VII. Prydnadsbuske; sällan odlingsflykting. Japan. +

1. Mahonia

1. *M. aquifolium* mahonia

Vintergrön, högst 1 m hög tagglös buske. Blad med korta skaft, parbladiga med uddblad, stipler små; småblad 4-8 * 2-4 cm, ovala, vågrynade, vass-spetsade, läderartade, översidan glänsande mörkgröna, under matt ljusare gröna, kant glestandad, tänder uddspetsade. Blst i bladveckan, några i klaselika knippen. Blmr gula, doftar; hylle under 10 mm bredd, hylleblad 9, nektarblad 6. Frukt blåaktig, vaxtäckt bär. VI. Prydnadsbuske; Ibland odlingsrest el -flykting. Nordamerika.

21. Ranunculaceae

Örter, sällan vedartade rankor. Blad vanl strödda, ibland motsatta, vanl utan stipler; skiva hel, flikig el sammansatt, ofta handnerviga. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska el zygomorfa; blombotten kupig - långsträckt; hylle i 1 krans, kronlik, el i 2 kransar, foder och krona olika, yttre kransen (fodret) ofta kronlik; vid kronbladens bas vanl nektargrop el nektarsporre el hyllets inre krans (krona) omvandlats helt till nektarblad. Ibland har yttre ståndare omvandlats till nektarblad. Ståndare flerbladig, pistill fler- el 1-bladig, vanl fribladig. Frukt flerfröig kapsel, smånöt el sällan bär. Kapseln och smånötens längdmått innefattar ej uddlängden.

- | | | |
|--------|---|---------------|
| 1 | Stjälk rankaktig; blad motsatta | 9. Clematis |
| 1 | Stjälk ej rankaktig; blad strödda el i bladrosett | 2 |
| 2(1) | Blmr zygomorfa | 3 |
| 2 | Blmr radiärsymmetriska | 5 |
| 3(2) | Blmr skenbart utan sporre (nektarsporrar göms i hjälmlika hyllebladet) | |
| | 4. Aconitum | |
| 3 | Blmr med sporre | 4 |
| 4(3) | Bladskiva 3-5-delade; kapslar minst 2 | 5. Delphinium |
| 4 | Bladskiva 3-5 djupt delade; kapsel 1 | 6. Consolida |
| 5(2) | Blmr med 5 sporrar | 12. Aquilegia |
| 5 | Blmr saknar sporre | 6 |
| 6(5) | Blommande stjälk bladlös el från rotblad tydligt avvikande blad; blmr ensamma | 7 |
| 6 | På blommande stjälk vanl blad lika rotblad; blmr i blomst el ensamma | 9 |
| 7(6) | Blad jämbreda, närmast trådlika | 11. Myosurus |
| 7 | Blad breda, flikiga el sammansatta | 8 |
| 8 (7) | Bladskiva 3-delad el parbladig, flikar sammansatta | 8a |
| 8 | Bladskiva 3-kluven, flikar hela | 8. Hepatica |
| 8a (8) | Blombärande stjälkrotblad bildar krans, sammanväxta vid basen | |

| | | |
|---------|--|-----------------|
| | och fliklösa | 7B. Pulsatilla |
| 8a | Blombärande stjälkrotblad med kort skaft el utan | 8b |
| 8b (8a) | Stjälk grenad, stjälkblad skaftlösa | 7C. Anemonidium |
| 8b | Stjälk ogrenad, stjälkblad kortskaftade | 7A. Anemone |
| 9(6) | Blmr små, ståndarna längre än hyllebladen; bladskiva parbladig el sammansatt fingerbladig | 10 |
| 9 | Blmr stora el små, ståndarna kortare än hyllebladen; bladskiva hel el handflikig, sällan parbladig | 11 |
| 10(9) | Frukt bär; blomst tät klase | 2. Actaea |
| 10 | Frukt smånöt; blomst kvastlik el gles klase | 13. Thalictrum |
| 11(9) | Stjälkblad 3 i krans; hylle kronlik | 7. Anemone |
| 11 | Stjälkblad strödda; hylle kronlik el krona och foder olika | 12 |
| 12(11) | Krona och foder olika; frukt smånöt | 10. Ranunculus |
| 12 | Hylle kronlik; frukt kapsel | 13 |
| 13(12) | Bladskiva flikig | 1. Trollius |
| 13 | Bladskiva hel, tandad | 3. Caitha |

1. Trollius

1. T. europaeus - smörbollor, bullerblomster

Flerårig, upprätt rotstock; 30-60 cm; kal. Stjälk upprätt, ofta ogrenad. Rotblad långskaftade, gamla skaft kvarstår fibriga vid stjälkbasen; skiva 7-15 cm bred, något bredare än sin längd, vanl 5-delade el djupt 5-delade, flikar 3-6-kluvna - tandade. Stjälkblad mera kortskaftade, skiva mindre flikig och med smalare flikar; övre blad skaftlösa. Blmr ensamma el blomst 2- el 3-bl knippe. Blmr 2-5 cm breda, plattat klotformiga; foderblad (ca 10) lika kronblad, 15-25 mm, kupiga, klargula, ca liklånga med ståndarna; kronblad (ca 10) platta, smala nektarblad. Kapslar fåtaliga, 7-10 mm, udd över 1 mm. V-VII. I lundar, lund- och sumpskogar, översvämmade buskage och ängar, i fjällen på ängar och snöytor; även som prydnadsväxt och odlingsfykting. + Lapplands landskaosblomma.

2. Actaea

Fleråriga, kala örter. Rotstock kort, sned, förvedad. Stjälk upp-rätt, vid basen 3 el 4 fjäll. Rotblad stora, långskaftade, skiva triangulär, sammansatt, småblad tandade; stjälkblad (1-3) mindre, mindre sammansatta, kortskaftade. Blomst tät, upprätt klase (ibland 2 el 3 klasar), nedtill ofta ett par ensamma blmr. Blmr små, vita-rödaktiga; foderblad 3-5, kronblad 0-4, båda kortare än ståndarna, snart avfallande. Frukt flerfröigt bär.

- | | | |
|-------|--|-----------------|
| 1 | Bär svart; bladskiva vanl 3 ggr fingerbladig, småblad rätt trubbiga | 1. spicata |
| 1 | Bär rött; bladskiva vanl 4-5 ggr fingerbladig, småblad rätt spetsiga | 2 |
| 2 (1) | Blst cylindrisk; nedre fruktskaft 7-10(-20) mm, övre 3-5 mm; bär under 10 mm | 2. erythrocarpa |
| 2 | Blst äggformig; nedre fruktskaft 10-23 mm, övre 8-10 mm; bär 10-14 mm | 3. rubra |

1. A. spicata - trolldruva

30-60 cm. Rotblad upp till 40 cm breda, bredare än sin längd, vanl 3 ggr fingerbladiga, ganska mörkgröna; småblad (brett) ovala, tänder ganska korta; ändsmåbladet rätt stort, vanl hjärtformig el trubbig bas, mittflik något längre än sidoflikarna, uddtanden något längre än sidotänderna. Blmr doftar svagt. Kronblad vanl 4. Bär 12-14 mm, mogna svarta. VI. I fuktiga och rätt torra lundar, främst på slänter med klippgrund; i norr kalkgynnad. +

2. A. erythrocarpa - röd trolldruva

Lik A. spicata, men vanl lägre; bladskiva vanl 4-5 ggr fingerbladig, ljusare, främst på hösten gulgrön; småblad mindre, smalare, spetsigare; ändsmåbladet vanl med trubbig el spetsig bas, mittflik tydligt längre än sidoflikar och

uddtanden tydligt längre än sidotänderna; blst cylindrisk; bl doftar ej; kronblad 0-2; fruktskaft ganska tunna, nedre 7-10(-20) mm, övre 3-5 mm; bär under 10 mm, mogen röd; frön 2,5-3 mm. VI. Rätt torra lundar och i början av bergsbranter; kalkgynnad. +

3.A rubra - amerikansk trolldruva

Lik *A. erythrocarpa*, men blommigare och robustare; blst äggformig; Fruktskaft tunna, nedre 10-23 mm, övre 8-10 mm; bär 10-14 mm; frön 3-3,5 mm VI. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting i lundar och väggenar. Nordamerika.+

A. erythrocarpa * *spicata*

Bär svartröda, missbildade; frön utvecklas ej i allmänhet.

3. *Caltha*

1. *C. palustris* - kalvleka, kabbleka

Flerårig; 15-50 cm; kal. Stjälk ihålig. Bladskiva vanl tandad; rotblad tämligen långskaftade, skiva rundad; stjälkblad kortskaftade, skiva vanl njurformig. Hylleblad (vanl 5) kronbladslika, gula, ibland på utsidan grönaktiga. Kapslar fåtaliga, 3-19 mm; udd 0,5-2 mm. +

1a. ssp. *palustris* - kalvleka, kabbleka

Stjälk tjock, upprätt el halvt nedliggande, rotslår ej från lederna. Blad kortskaftade, skiva rätt stor, tjock. Blmr 2-7(-15); kronblad 15-25 mm, mörkgula. Kapsel 7-19 mm. V-VI. På stränder, vid tjärnar, i diken, våta ängar, starrbeväxta sumpskogar, fuktiga lundsänkor.

1b.ssp. *radicans* - revkalvleka, revkabbleka

Stjälk vanl smal, slak el halvt nedliggande, rotslår från lederna. Blad långskaftade, skiva rätt liten, ofta tunn. Blmr 1-3(-5), kronblad 9-16(-20) mm, ljusgula. Kapslar 3-13 mm. VI-VIII. Vid bäckar, strömdrag, källor, fjällsvackor; ofta undervattensväxt.

4. *Aconitum*

Fleråriga, stora, uppräta örter med kraftiga stjälkar. Rotstock knölig. Rotblad långskaftade, skiva djupt 3-5-delad - 3-fingrad, flikar el småblad vanl upprepat flikiga; stjälkblad kortskaftade, övre utan skaft. Blomst svlutad klase el sammansatt klase. Blmr stora, zygomorfa; foder kronlikt, 5-bladig; kronblad omvandlade till nektarblad, 2 övre nektarsporrar inneslutna i det hjämlrika foder-bladet, övriga rätt små el saknas. Kapslar vanl 3.

- | | | |
|------|--|------------------------|
| 1 | Hjälmformigt hylleblad vanl över 3 ggr högre än bred, nektar- sporre med vriden spets; bladflikar med stora tänder | 1. <i>lycoctonum</i> |
| 1 | Hjälmformigt hylleblads höjd tydligt under 2 ggr bredden, nektar- sporre rak, bladskivans flikar el småblad delade - djupt delade | 2 |
| 2(1) | Stjälkens övre del och blomst kala | 2.* <i>stoerkianum</i> |
| 2 | Stjälkens övre del och blomst tätt med korta hår | 3. <i>napellus</i> |

1.A. *lycoctonum* ssp. *septentrionale*

100-200 cm; stjälk klibbigt hårig. Blad håriga, skiva upp till 40 cm, 3-5-delad el djupt -delad, flikar med stora och vassa tänder. Klase 20-50 cm, ogrenad el grenad, tämligen tät; blmr blå; hjämligt foderblad 15-25 * 3-8 mm, vanl högre än 3 ggr sin bredd; nektarsporre med vriden spets. Kapslar (3) 11-17 mm; frön ca 3 mm. VI-VII. I lundar, på lundängars och sankalundskogars kanter; sällan produktiv och ställvis odlingsflykting. ++
Fridlyst.

2. *A. * stoerkianum* - brokig stormhatt

80-150 cm; stjälkens övre del kal. Bladskiva 3-fingrad, småblad ganska

smala, 2-3-delade och tandade. Klase närmast alltid grenad, tämligen gles, kal; blomskaft vanl längre än bl; blmr blå el blå och vitbrokiga; hjälmlikt foderblad 11-20 * 12-20 mm, lika hög som bred el något högre än sin bredd, kanterna med få undantag kala; nektarsporre rak. Kapslar vanl 3, ibland 4 el 5, alla svagt utvecklade, utan frön. VII-IX. Allmän gammal prydnadsväxt; någon gång odlingsrest el -flykting. Mellaneuropa. ++

3. A. napellus - stormhatt

Lik A. * stoerkianum. Men stjälkens övre del täthårig; småblad vanl smalare, djupare flikade; klase ogrenad el vid basen något grenad, ganska tät, tätt korthårig; blomskaft vanl kortare än bl, håriga; blmr violettblå, hjälmlikt foderblad 9-14 * 11-18 mm, något bredare än sin höjd, hårig. Kapslar (3) ca 17 mm; frön ca 5 mm. VI-IX. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest och -flykting i skogsdungar, tippor och vägrenar. Västeuropa. ++

5. Delphinium

1. D. elatum - stor riddarsporre

Flerårig; 50-170 cm. Stjälk upprätt, kal el överdel njuggt hårig. Blad längs stälken, stora; skiva med hjärtlik bas, 3-5-delad; flikar tämligen breda, upprepat flikiga-tandade. Blomst klaselik, ogrenad el grenad, gles. Blmr zygomorfa, 1,5-3 cm breda; foder 5-bladigt, kronlikt, blått, övre foderblad med sporre, sporre 12-20 mm; krona 4-bladig, kronblad längre än foderbladen, 2 övre nektarblad och deras gemensamma sporre innesluts i foderbladets sporre, 2 nedre ej nektarblad, klo (kronbladets smala basdel) lång och smal, skiva rundad, vanl svartaktig-blå. Kapslar 3, 14-20 mm. VII-VIII. Allmän prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på tippor och i gårdars skogsbryn. Europa. +

6. Consolida

1-åriga örter. Stjälk upprätt, vanl hårig. Nedre stjälkblad långskaftade, övre närmast skaftlösa, skiva djupt 3-5-delad, upprepat smalflikig. Blomst gles, klaselik, blmr förblad vid basen sammanväxta med blomskaftet. Bl zygomorfa; foder kronlik, 5-bladig, övre foderbladets sporre lång; kronblad 1, dess skiva 3-flikig, nektarsporre innesluten i foderbladets sporre. Kapslar 1.

1 Stift och kapsel håriga; sporre under 12 mm 1. orientalis

1 Stift och vanl även kapsel kala; sporre över 12 mm 2. regalis

1. C. orientalis - sommarriddarsporre

20-60 cm. Stjälk ogrenad el njuggt grenad, åtminstone överdelen i någon mån med utstående hår. Blomst rätt smal, flerblommig klase; nedre bl stöd-blad flikiga, övre hela; förblad når vanl upp till blombotten el över den. Blmr 2-3 cm breda, purpurroda; foderbladets sporre 6-12 mm; pistillens stift hårigt. Kapsel 20-25 mm, hårig, avsmalnar ensidigt tvärt mot kort udd; frön rödbruna. VII-VIII. Vid kvarnar, hamnar och tippor; även som prydnadsväxt. Sydeuropa. +

2. C. regalis - riddarsporre

20-50(-80) cm. Stjälkens överdel nedåt medhårs, ibland utstående hårig. Blomst rätt bred, njuggt med bl; även nedre bl stöd-blad vanl hela; förblad når ej upp till blombotten. Blmr 18-35 mm breda, blåa-purpurskimrande, ofta svagt brokiga, foderbladens sporre 15-25 mm; pistillstiftet kalt. Frön svarta.

2a. ssp. regalis

Tämligen njuggt grenad. Blomst ganska tät; foderblad 11-20 mm, vanl violettblå. Kapsel vanl 10-15 mm, kal. VI-VIII(-X). Sädesåkrar, närmast utrotad; tillfälligt vid järnvägar, kvarnar, hamnar och tippar. Europa.

2b. ssp. paniculata

Stor, rikligt grenad. Blomst gles; foderblad 8-12 mm, mörkblåa-violetteröda. Kapsel 6-10 mm, kal el ibland gleshårig. VII-VIII. Vid kvarnar och hamnar. Sydöstra Europa.

7. Anomone

Fleråriga örter; rotstock lång och krypande el lort, upprätt. Stjälk upprätt, vanl ogrenad. Rotblad från rotstocken ensamma el i grupp om några el som basrosett, skaft långt, skiva djupt 3-delad - 3-fingrad, småblad el flikar vanl upprepat handflikiga. Stjälkblad (högbblad) vanl i 3-bladig krans, kortskaftade el skaftlösa, skiva lik rotblad, men vanl mindre, el stjälkblad flikiga, ombildade till skyddskrans med gemensam bas. Blmr vanl ensamma i stjälktoppen; skaft långt. Hylle kronlik, 5-14-bladig. Frukt smånöt, udd kort och vanl kal el märkbart lång och fjäder-lik hårig.

[Släktet delas i tre släkten 7A. Anemone (arter 1-3 och 5), 7B.

Pulsatilla (arter 6-8), 7C. Anemonidium (art 4).]

7A. Anemone

- | | | |
|-------|--|------------------|
| 1. | Stjälk, blad- och blomskaft täthåriga; rotstock upprätt; blmr över 4 cm bredd | 4. sylvestris |
| 1 | Växten glest korthårig - kal; rotstock vågrät; blmr under 4 cm bredd | 2 |
| 2 (1) | Småblad hela, sågkantade | 2. trifolia |
| 2 | Småblad flikiga - stortandade | 3 |
| 3 (2) | Hylleblad vita; småblad rätt breda, stjälkbladsskaft ganska långa | 1. nemerosa |
| 3 | Hylleblad gula; småblad ganska smala, stjälkbladsskaft korta | 3. ranunculoides |

1. A. nemerosa - vitsippa

8-30 cm. Rotstock krypande, brun. Stjälk gleshårig-kal. Vissnar tidigt, långskaftade rotblad 1 el 2; skiva upp till 15 cm bred, djupt 3-delad, småblad rätt breda, 2-3-delade el -kluvna, med tänder; stjälkblad mindre, skaft vanl 10-20 mm. Bl vanl ensammen, skaft 2,5-7,5 cm, bl 25-40 mm bred; hylleblad vanl 6 el 7, hylleblad vita, ofta rödaktiga, någon gång röda, utsidan kal el ibland lite håriga på basdelen; ståndarna gula. Fruktst hängande, smånötter 4-5 mm, håriga, udd ca 1 mm. V-VI. I fuktiga lundskogar, lundar, lundängar, sankskogar, slänter, vid diken, parker. + Fridlyst Uleåborgs och Lapplands län.

A. nemerosa * trifolia

Rotblad ej i allmänhet vid blomskaftet; bladskiva lik A. trifolia, men småblad med några fliklika tänder; ståndarknappar ljusgula; smånöts-produktion låg. På stamarternas gemensamma växtplats.

2. A. trifolia - trillingsippa

15-35 cm. Rotstock krypande, gråvit. Stjälk någorlunda kal. Rotblad ensamma, vanl ej vid blomskaftet, långvariga, långskaftade; skiva bredare än sin längd, djupt 3-delad, småblad rätt breda, sågkantade; stjälkbladsskaft vanl 10-30 mm. Bl vanl ensammen, skaft 6-9 cm, bl 30-43 mm bred; hylleblad vanl 6-8, hylleblad kala, vita el ljusröda; ståndarna vita. Fruktst upprätt; smånötter 4-6 mm, håriga, udd 1-1,5 mm. VI. I lundaktiga åsskogar, främst åsgroparnas slänter. + Fridlyst.

3. A. ranunculoides - gulsippa

7-30 cm. Rotstock krypande, brun. Stjälkens nedre del kal. Rotblad 1, skaft långt, skiva upp till 10 cm bredd, 3-5-fingrad; stjälkbladskaft 5-7 mm, skiva 3-fingrad; småblad rätt smala, kluvna-stortandade. Bl vanl 1 el 2, sällan fler; blomskaft 2-4 cm, bl 15-30 mm bred, hylleblad vanl 5, hylleblad gula, utsidan hårig. Fruktst upprätt, smånötter 3-4 mm, håriga, udd 1-1,5 mm. V-VI. I frodiga, lerbottnade strandlundar, lundängar, parker. +

4. *A. sylvestris* - tovsippa, vildanemon

15-40 cm. Rotstock upprätt, ganska tunn. Stjälk täthårig. Rotblad vanl 3-6; skaft tämligen kort; skiva rundad, 3-5-fingrad, småblad flikiga-tandade. Stjälkblad 3, skaft 10-20 mm, skiva 3-fingrad, småblad 2-3-kluvna - ganska trubbtandade. Bl vanl ensam, långskaftad, 3-7 cm bred; hylle vanl 5-bladig, vit. Smånötter 3-4 mm, ullhåriga, udd kort. V-VI. Pryd-nadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting. Europa. +

7B. *Pulsatilla* - köldbblommor (ös anm)

- | | | |
|-------|---|--------------|
| 1 | Blad övervintrar, skiva parbladig, bredflikig; hylleblad på insidan vita; håren gulbruna | 1. vernalis |
| 1 | Bladen vissnar på hösten, skiva 3-fingrad el flera ggr parbladig; hylleblad blåa - violetta; håren vita | 2 |
| 2 (1) | Bladskiva 3-fingrad, bredflikig; högbladkransens flikar hela | 3. patens |
| 2 | Bladskiva flera ggr parbladig, smalflikig; högbladkransens flikar flikade | 3 |
| 3 (2) | Bl upprätt, hylleblad 20-40 mm, vanl tämligen ljusblåa | 2. vulgaris |
| 3 | Bl hängande, hylleblad 13-28 mm, ofta mörkvioletta | 4. pratensis |

1. *P. vernalis* - mosippa

Svagt tuvad; under bltid 6-20 cm; långhårig. Rotblad övervintrar, något så när utefter marken, skaft 2-10 cm, skiva läderartad, 5-7 cm, parbladig, småblad 3-5, småblad snett omvänd äggrunda, kluvna; stjälkblad 1-3 cm, vid basen sammanväxta i krans, flikar hela, buktiga, bruna, gulhåriga. Bl en-sam, skaft under bltid vanl 3-10 cm, vid fruktskiftet upp till 30 cm; hylleblad 6, dessa 2-3 cm, i 2 något olika kransar, inre tydligt bredare än yttre, utsidan gul el mittdelen rödbrun, brunhårig, insidan närmast vit. Smånötter ca 3 mm, udd 2-5 cm. V-VI. Sandiga lingon- och ljunghedar och åsars tallskogar. Har avtagit. + Södra Karelens landskapsblomma. Fridlyst.

2. *P. pulsatilla* - backsippa

Svagt tuvad; vid bltid 10-20 cm. Rotblad växande under bltid och på hösten vissna och nedliggande, skaft 3-15 cm, skiva upp till 10 cm, flera ggr parflikig, flikar rätt smala; stjälkblad 2-5 cm, vid basen sammanväxta i en krans, flikar i spetsen njuggt flikiga, raka, vithåriga. Bl ensam, skaft under bltid vanl under 10 cm, vid fruktskiftet upp till 25 cm; hylleblad 6, dessa 1,5-4 cm, alla närmast lika breda blåa-violettblåa, utsidan vithårig. Smånötter ca 3 mm, udd 2-5 cm. V. På öppna sandiga, torra hedar. +

3. *P. patens* - nipsippa

Tuvad; under bltid 10-30 cm. Rotblad växer efter blomning och vissnar på hösten, upprätta, skaft vanl 10-25 cm, skiva 4-7 cm, 3-fingrad, småblad oskaftade, 3-delade, i spetsen spetstandade; stjälkblad 2-5 cm, vid basen sammanväxta i krans, flikar hela, rätt breda, raka, gröna, vithåriga. Blomma ensam, skaft under bltid vanl 3-10 cm, vid fruktskiftet upp till 30 cm; hylleblad 6, dessa 2,5-4 cm, alla närmast likbreda, blåa-violettblåa, utsidan vithårig. Smånötter ca 3 mm, udd 2-5 cm. V. På halvöppna platser med rätt torra halvlundar i åsslänter; sandhedrar och moränkullar. Har avtagit. + Fridlyst.

9. *P. pratensis* - fältsippa

Lik *P. vulgaris*, men bl hängande, hylleblad 13-28 mm, ofta mörkvioletta. På

Linnakesaris fältmarkers småvägar. +

7C. Anemodium - storsippor (ös anm)

1.A. canadense - kanadasippa (ös anm)

30-70 cm. Rotstock kraftig. Stjälkens överdel grenad, täthårig. Nedre rotblad vanl 2, skaft långt, skiva njurformig, 3-5-delad; flikar 2-3-kluvna, tandade, spetsiga. Stjälkblad utan skaft, motsatta el 3 i krans. Blmr ensamma i stjälkens och grenarnas spets, skaft upp till 12 cm, blmr 2-4 cm breda; hylleblad 5, hylleblad vita. Smånötter ca 8 mm, håriga, udd 4 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest. Nordamerika. +

8. Hepatica

1. H. nobilis - blåsippa

Flerårig; 10-15 cm; upprätt rotstock. Stjälkar 1-7. Rotblad över-vintrar, skaft 8-20 cm, hårigt; skiva läderaktig, 4-8 * 5-9 cm, hjärtlik bas, 3-kluvna, flikar hela, undersidan hårig, ofta rödaktig, översidan mörkgrön, ibland ljusfläckig. Bl oskaftad, ensam i den stängellika stjälk-toppen; under bl 3 foderlika, rätt ovala, hela högblad; hylle vanl 6-8-bladigt, 15-35 mm brett, kronlikt, blått-blåviolett, rätt ofta vitt, rött el brokigt. Smånötter 4-5 mm, udd 1 mm. IV-V. Fuktiga och torra lundar och lundaktiga skogar; undviker lerigt. Även som prydnadsväxt och odlings-flykting. + Tavastlands landskapsbl. Insamling till försäljning samt erbjudande och försäljning är förbjuden. (ej Åland.

9. Clematis

1. C. alpina - sibirisk sippranka, ryssklematis

Vedartad ranka, 0,3-4 m. Blad motsatta; skiva 2 ggr 3-bladig, småblad 3-7 cm, avlånga, sågkantade. Blmr ensamma i bladveckan, hängande; skaft 8-15 cm, hylle kronlikt, 4-bladigt; hylleblad 25-40 mm, gulvita, på utsidan glänsande medhåriga; yttre ståndare 1-2 cm, spetsdelen bred, kronlika sterila ståndare. Smånötter fåtaliga, ca 3 mm; udd 3-4 cm, fjäderlik hårig. VI-VII. Frodiga, fuktiga hedskogar och lundar. + Fridlyst.

10. Ranunculus

1-el fleråriga örter. Bladskiva hel-flikig-sammansatt, stjälkens övre blad med kortare skaft än nedre, med mindre och färre flikar. Blmr ensamma el blomst gles, knippelik. Hyllekransar 2, foder vanl 5-bladig, krona (nektarblad) vanl 5-bladig, kronblad med nektargrop; hos några arter förlängs blombotten vid fruktskiftet. Frukt smånöt, udd kortare än smånöten.

- | | | |
|------|---|----------------------|
| 1 | Åtminstone nedre blad 3-5 ggr hafshårflikiga; blomskäft böjda; kronbladsbräm vit, bas gul | 24.-27.aquatilis-grp |
| 1 | Bladskiva ej hafshårflikiga; blomskäft raka; krona gul, sällan vit el rödaktig | 2 |
| 2(1) | Krona vit-rödaktig, bevaras långt efter fruktmognad | 22. glacialis |
| 2 | Krona gul, snart avfallande | 3 |
| 3(2) | Alla bladskivor hela, högst stora tänder | 4 |
| 3 | Åtminstone stjälkblad flikiga el sammansatta | 8 |
| 4(3) | Bladskiva ovala-nästan rundade, ofta med hjärtlik bas | 5 |
| 4 | Bladskiva äggrunda-lansettlika-jämbred | 6 |
| 5(4) | Blmr under 10 mm bredd, foder och krona 5-bladiga; vek | 18. cymbalaria 5 |
| | Blmr minst 20 mm breda; foder 3-bladigt, krona vanl med 8 blad; stadig | 23. ficaria |
| 6(4) | Blmr över 20 mm breda; stjälk upprätt, tjock | 21. lingua |
| 6 | Blmr under 15 mm bredd; stjälk vanl nedliggande och tunn | 7 |
| 7(6) | Stjälken endast vid basnoden rotsläende, led vanl 2-5 mm tjocka, | |

| | | |
|--------|---|------------------|
| | tämligen raka; bladskiva äggrunda-lansettlika, helbräddade el tandade; blmr vanl 8-20 mm breda, smånötsudden ca 1/8 av smånötens längd | 19. flammula |
| 7 | Ofta samtliga noder rotsläende, led vanl högst 1,0, någon gång 1,5 mm tjocka, böjda; bladskiva jämbrett lansettlika-jämbreda, helbräddade; blmr vanl 5-10 mm breda, smånötnsudden ca 1/4 av nötens övriga längd | 20. reptans |
| 8(3) | Kronan högst något längre än fodret, blmr 5-15 mm breda; foder med 3 el 5 blad | 9 |
| 8 | Kronan märkbart längre än fodret, blmr 10-30 mm breda, foder med 5 blad | 5 |
| 9(8) | Stjälk vek, vanl krypande, kal; foder med 3 blad | 10 |
| 9 | Stjälk vanl upprätt-halvt nedliggande, kal el hårig; foder med 5 blad | 11 |
| 10(9) | Blmr ca 5 mm breda, blomskaft korta; bladskiva 3-5 kluvna, flikar helbräddade | 14. hyperboreus |
| 10 | Blmr 10-15 mm breda, blomskaft långa; bladskiva 3-delade, flikar lågt kluvna | 17. lapponicus |
| 11(9) | Smånötter taggiga, näbb nästan av nötens längd; stjälkblad 2 ggr 3-flikiga | 6. arvensis |
| 11 | Smånötter ej taggiga, näbb under 1/2 annan nöts längd; stjälkblad en gång flikig | 12 |
| 12(11) | Blomfästet halvklotformad; flerårig | 7.-10. auricomus |
| 12 | Blomfästet tydligt högre än brett; 1- el flerårig | 13 |
| 13(12) | Stjälkens överdel gleshårig, stjälk vanl kortare än 10 cm, nästan ogrenad; flerårig | 11. pygmaeus |
| 13 | Stjälk kal el gleshårig vanl över 10 cm, med flera grenar; 1-årig-övervintrande | 14 |
| 14(13) | 1-årig; stjälk vanl upprätt; övre stjälkblad jämbrett lansettlika; blmr, 5-7 mm breda; smånötter 0,7-1,2 mm, udd 0,05-0,15 mm | 15. sceleratus |
| 14 | 1-årig el övervintrar; stjälk vanl halvt nedliggande-krypande; övre stjälkblad smalt ovala-oval; blmr 6-10 mm breda; smånötter 1,1-1,5 mm, udd 0,15-0,3 mm | 16. reptanundus |
| 15(8) | Foder brunhårig; stjälk 1- el 2-blommig | 16 |
| 15 | Foder ljushårig-kal, blmr 1-många | 17 |
| 16(15) | Rotblad 3-delade; bas hjärtformad | 12. nivalis |
| 16 | Rotblad med stora tänder-3-kluvna, bas brett spetsig | 13. sulphureus |
| 17(15) | Blomskaft släta | 18 |
| 17 | Blomskaft fårade | 19 |
| 18(17) | Smånötter kala; stjälkblad 3-delade, flikar helbräddade-oregelbundet stortandade | 3. acris |
| 18 | Smånötter vanl svagt håriga; stjälkblad 5-9-delad, flikar helbräddade el regelbundet tandade | 7.-10. auricomus |
| 19(17) | Foder utspärrat; flerårig | 20 |
| 19 | Foder nedböjt; 1-flerårig | 21 |
| 20(19) | Stjälk upprätt, utan revor; mittsmåblad nästan el helt skaftlös | 1. polyanthemos |
| 20 | Stjälk nedliggande, med revor, rotslår vid noder; mittsmåblad med skaft | 2. repens |
| 21(19) | Flerårig; stjälkbas knölig | 4. bulbosus |
| 21 | 1-årig; stjälkbas ej knölig | 5. sardous |

1. R. polyanthemos - backranunkel, backsmörblomma
 Flerårig; 20-80 cm. Stjälk upprätt, med tjock bas, vanl flergrenad; stjälkens övre del och bladskäften vanl med utstående hår el ibland medhåriga el kala. Rotblad vanl långskaftade, skiva 3-5-fingrad, vanl djupt smal-flikig, mittsmåblad skaftlöst-kortskaftat; någon gång är skivan 3-fingrad, småblad endast delade, flikar breda, tandade, mittsmåblad skaftlöst; stjälkblad smalflikiga. Blomskaft fårat. Foder utstående, med utstående hår; kronblad 9-

15 mm, gull- el ibland ljusgula; blombotten hårig. Små-nötter 3-4 mm, udd 0,5(-1)mm, vanl lätt krökt. VI-VII. Torra sveder, fält, ängar, lundängar. + Flerformig.

1a. ssp. *polyanthemos* - vanlig backsmörblomma

Stjälk vanl utspärrat hårig. Bladskiva med närmast fria flikar; flikar högst 4 mm breda. Smånötens udd rak el svagt krökt. På ganska torra sveder, fält, ängar, lundängar.

1b. ssp. * *polyanthemoides* - ängsmörblomma

Stjälk medhårig. Bladskiva lågt flikad; flikar 2-8 mm breda. Smånötens udd krökt el med krokig spets. På torra ängar.

2. *R. repens* - revranunkel, revsmörblomma

Flerårig; 15-50 cm; kal el gleshårig, nedliggande, vanl med revor. Blad vanl långskaftade, skiva 3-fingrad, mittsmåblad långskaftat, sidosmåblad med kortare skaft, småblad 3-kluvna-3-delade, någon gång upprepat; småflikar tandade. Blomskaft fårat. Foder utstående, hårigt; kronblad 8-15 mm, gullgula; blombotten hårig. Smånötter ca 3 mm, udd ca 1 mm, skär-formig. VI-VIII. På fuktiga ängar, åkrar, trädgårdar, vid diken, stränder, fuktiga lundar, sumpskogar, vid källor, tippar, planteringar, gårdar. + Flerformig.

3. *R. acris* - solöga, smörblomma

Flerårig; 5-100 cm; vanl med upprätt rotstock, upprätt stjälk. Rotblad kort-långskaftade; skiva vanl 3-5-delad el djupt -delad, flikar skaftlösa, växlande upprepat flikiga-tandade; stjälkbladsskiva djupt 3-delad, flikar helbräddade-oregelbundet stortandade. Blomskaft slät. Foder utmed kronan; krona gullgul; blombotten kal. Smånötter 2-3,5 mm, udd kort, krökt. + Flerformig och otillräckligt utredd. Särskilt i norr förekommer allmänt rasens mellanformer; dessutom har bland nykomlingarna uppträtt avvikande raser.

3a. ssp. *acris* - solöga, smörblomma

30-60 cm. Rotstock högst 1 cm, upprätt. Stjälk vanl medhårig. Rotblad vanl djupt 3-5-delade el -delade; flikar växlande delade-tandade, spetsiga. Flerbl, bl vanl 12-22 mm bred. VI-IX. På ängar, vägrenar, slänter, gårdar, fuktiga skogar, lundar och sankskogar.

3b. ssp. *friesianus* - parksolöga, parksmörblomma

30-80 cm. Rotstock vanl vågrät, kraftig, upp till 10 cm lång. Stjälk hårig. Rotblad mjukhåriga, skiva 3-5-delad, flikar breda, vanl 2-3-kluvna, småflikar flertandade. Flerbl, bl 20-30 mm bred. VII-VIII. I hamnar, förrådsområden, parkgräsmattor. Västeuropa.

3c. ssp. *borealis* - nordsolöga, nordsmörblomma

15-70 cm. Rotstock kort. Stjälkens övre del och bladskaft glest lång- och utstående håriga. Rotbladskivor vanl 4-7 cm breda, djupt 3-5-delade el -delade; flikar kluvna, rätt breda, ganska trubbiga. 1-flerbl, bl 15-20 mm bred. VI-VIII. På ängar, åbackar. parkgräsmattor. Västeuropa.

- var. *borealis* - nordsolöga, nordsmörblomma

15-50 cm, 1-10 blmr. Stjälkens och bladskaftets basdel tämligen gleshåriga, sällan kala; håren närmast vita, vanl 1,2-1,6 mm, veka.

- var. *pumilus* - liten solöga, liten smörblomma, 5-20 cm, 1(-3)-bl.

Stjälkens och bladskaftets basdel kala el rätt glest med- el utspärrat håriga; håren tämligen vita, högst 1 mm.

- var. *villosus* - raggsolöga, raggsmörblomma

10-50 cm. Stjälkens och bladskaftets basdel tätt brun- och grovhåriga.

3d. ssp. *pumilus* - liten solöga, liten smörblomma
5-20 cm. Rotstock kort. Stjälk bastant; Stjälkens nedre del och bladskaft vanl kort- och gleshåriga. Rotbladskivor vanl 2-4 cm breda, 3-5-delade; flikar rätt breda, njuggt tandade-flikiga, ganska trubbiga. Bl 1 el 2, bl vanl 20-25 mm bred. VII-VIII. På fjällängar.

4. *R. bulbosus* - knölrunkel, knölsmörblomma
Flerårig; vanl 15-30 cm. 1 el 2 stjälkar, stjälk upprätt, långa grenar, övre del långt bladlös, basdel med utstående hår, basen knölformig. Rot- bladskivor 2-5 cm, 3-fingrad, småblad 3-kluvna, tandade, mittsmåblad vanl rätt långskaftade; stjälksmåblad tämligen smal- och njuggt flikiga; övre blad 3-fingrade, hela småblad. Blombotten fårad. Bl vanl 10-25 mm bred; foderblad bakåtvända; kronblad brett omvänt äggrunda, gullgula. Smånötter 2,5-3 mm, udd kort, rätt krökt. V-VI. På ängar, sveder, höjdsränor, klippor; sällan tillfällig på hamnar. +

5. *R. sardous* - sydrunkel, sydsmörblomma
Lik *R. bulbosus*, men 1-årig, med flera stjälkar, stjälkbasen ej knölformig, överdel mera rikligt med blad; kronblad smala, omvänt äggrunda, ljusgula; smånötter under 2,5 mm. VII-IX. Vid kvarnar, på tappar, hamnar. Europa. +

6. *R. arvensis* - åkerrunkel
1-årig; 10-15 cm. Stjälk upprätt, vanl rikligt grenad. Nedre blad skaftade, skiva hel, omvänt äggrund, stora tänder; övre närmast oskaftade, upprepat 3-delade, flikar ovala-jämbreda. Blskaft slätt. Kronblad 2-6 mm, grönaktigt gula. Smånötter fåtaliga, 3-6 mm, taggiga och glandriga; udd 2-3 mm, närmast rak. VI-VIII(-IX). På bangårdar, vid kvarnar, hamnar, tappar. Europa. +

7.-10. Apomiktiska runkler, *R. auricomus*, vårrunkler, är från början uppfattade som underarter. På senare tid har apomiktiska runkler uppfattats på samma sätt som övriga apomiktiska grupper (fibblor, maskrosor, hallon, dagdkåpor). Arterna kan grupperas i fyra grupper, vars gränser mellan dem dock är ej tydliga. De flesta av Finlands rapporterade vårrunkler över 300 arter har utbredningsområde, allmänna är endast något tiotal.

- | | | |
|------|---|------------------------------|
| 1 | Vid stjälkbasen ej bladlösa slidor (lågblad); rotblad fingerdelade-djupt fingerdelade; stjälkblads flikar närapå jämbreda, vanl helbräddade | 10. <i>auricomus</i> -grupp |
| 1 | Vid stjälkbasen 1-3 bladlösa slidor (lågblad), senare vissna; rotblad tandade-fingerdelade; stjälkblads flikar lansettlika-jämbreda, tandade-hela | 2 |
| 2(1) | Stor; rotblad 1 el 2, hela, tandade, under gleshåriga; stjälkbladsflikar rätt breda, tandade | 7. <i>cassubicus</i> -grupp |
| 2 | Rotblad vanl 2-5, ofta flikiga (vanl åtminstone kluvna), närmast kala; stjälkbladsflikar smala-smått breda | 3 |
| 3(2) | Tämligen stor; stjälkbladsflikar vanl i spetsdelen tandade; smånöt täthårig; sydlig | 8. <i>fallax</i> -grupp |
| 3 | Småväxt; stjälkbladsflikar smala, hela; smånöt gleshårig; nordlig | 9. <i>monophyllus</i> -grupp |
| 4 | (Enl Finsk-svensk ordbok översätts <i>alalehti</i> med lågblad och <i>aluslehti</i> med rotblad). | |

7. *R. cassubicus*-grupp - lundrunkler, lundsmörblommor
Fleråriga; 30-70 cm; vanl ganska stadiga. Stjälkar 1-3, vid basen skivlösa, fjälliga, som äldre vissnande bladslidor. Rotblad 1 el 2, skiva 4-10(-20) cm bred, njurformig-rundad, hjärtlik bas, vanl ej flikig, sällan kort 3-kluven, tandkantad; stjälkbladsflikar 2,5-8 cm, tämligen breda, lansettlika, tandkantade, tänder fåtaliga, stora, tämligen likstora. Blomskaft slät. Blmr 2-3 cm breda, gullgula, ibland är en del kronblad bristfälligt utvecklade;

blombotten 5-11 mm, täthårig. Smånötter 2-3 mm, udd 1,3-2 mm. V. Frodiga lundar, gamla parker. + I Finland åtminstone 10 apomiktiska arter.

8. R. fallax-grupp - mellanranunkler, mellansmörblommor
Fleråriga; 20-70 cm, vanl ganska stadiga. Stjälkar 1-3, vid basen skivlösa, fjälliga bladslidor, vilka rätt tidigt vissnar. Rotblad vanl 2-5, skiva 2-15 cm bred, njurformig (de första bladen) - rundade (senare blad), vanl 3-kluven el 3-delad, bredflikig; stjälkbladsflikar 2,5-8 cm, jämbrett lansettlika-lansettlika- smalt omvänt äggrunda, främst på spetsdelen glest- och oregelbundet med långa tänder, ibland nästan helbräddad. Blomskaft slät. Blmr 1,5-2,5 cm breda, någon gång är en del kronblad bristfälligt utvecklade; blombotten 4-9 mm, rätt rikligt hårig. Smånötter täthåriga, udd 0,6-1,7 mm. V-VI. Vid källor, i sumpskogar, lundängar, gråalsdungar, lundaktiga platser, parker. + I Finland åtminstone 90 apomiktiska arter.

9. R. monophyllus-grupp - slidranunkler, slidsmörblommor
Lik R. fallax-grupp, men mindre och klenare; bladlösa bladslidor tydligare, kvarstår länge; nedre blads skiva mindre, spetsflik svagt treflikig, kal; stjälkbladens flikar 1,5-5,5 cm, jämbreda-lansettlika, glest smaltandade el helbräddade; kronblad vanl bristfälligt utvecklade, 2-12 mm breda; blombotten 2-5 mm; smånötter glest el täthåriga. V-VI. På betesängar, gårdsvallar, lundar, lundmarker ställvis, frodiga sankskogar. + I Finland har rapporterats 7 apomiktiska arter.

10. R. auricomus-grupp - majranunkler, majsmörblommor
Fleråriga; vanl 30-50 cm, veka el stadiga. Stjälkar 1-5, vid stjälkbasen vanl ej skivlösa bladslidor. Rotblad 1-20; skiva (1-)3-5(-12) cm breda, njurformiga-rundade, 3-5-delade- djupt delade, vanl kal; småblad delade- tandade; stjälkbladens flikar 1,5-7 cm, smalt jämbreda, helbräddade, ibland glest oregelbundet tandade. Blomskaft slät. Blmr vanl 1-2 cm breda, kronblad ofta bristfälligt utvecklade; blombotten 2-9 mm, kal el hårig. Smånötter 1-2 mm, täthåriga, udd 0,4-1,8 mm. V-VI. På ganska frodiga, ofta fuktiga ängar, åkerrenar, fuktiga och frodiga lundar, strandlundar och aldungar, även i parker; ofta på gamla lantbruks utbredning. + I Finland åtminstone ca 200 apomiktiska arter.

11. R. pygmaeus - dvärgranunkel
Flerårig; 2-10 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, ogrenad. Rotblad långskaftade, skiva vanl 10-15 mm bred, njurformig, 3-kluven, mittflik vanl hel, sidoflikar 2-3-kluvna. Stjälkblad vanl oskaftade, skiva vanl 3-flikig; flikar smalt omvänt äggrunda, hela. Blomskaft förlängs vid frukt-skiftet, överdelen är närmast alltid åtminstone ljushårig. Foderblad rätt snart avfallande, glest ljushåriga; kronblad 2-4 mm, vanl kortare än foderbladen. Fruktst högre än sin bredd; smånötter ca 1 mm, udd under ½ smånötens längd, krökt. VII-VIII. På kvarstående snölegor, frodiga slänter vid bergväggar, grusiga ställen; övre kalfjäll, sällan nedre. +

12. R. nivalis - fjällranunkel, fjällsmörblomma
Flerårig; 6-15 cm, vid fruktskiftet upp till 25 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, överdel brunhårig. Rotblad långskaftade, skiva 1-3 cm bred, 3-delad, vanl hjärtformig bas, mittflik hel, sidoflikar 2-3-kluvna; stjälkblad oskaftade, skivflikar smalt avlånga-närmast ovala. Bl 1; foderblad ca 5 mm, tätt rostbrunhåriga, kvarstår länge; kronblad 7-12 mm, mörkgula; blombotten kal el i spetsen några bruna hår. Fruktst högre än sin bredd. Smånötter 1,5-2 mm, udd tämligen liklång med smånöten, rak. VII-VIII. Kalfjällbältets kvardröjande snölegor, fuktiga ängar, videbuskaga och stränder.

13. R. sulphureus - polarranunkel, polarsmörblomma
Lik R. nivalis, men stadigare och något större, rotbladskivor med bred spetsig bas, lågt 5-7-kluven; blombotten täthårig; udd ca ½ smånötens längd. VII-VIII.

Vid mellankalfjällets smältvattenbäckar och rännvatten från kvardröjande snölegor; kalkgynnad. +

14. R. hyperboreus - jordranunkel

Flerårig; 3-20 cm, i vatten upp till 40 cm; vanl kal. Stjälk krypande, någon gång halvt nedliggande, rotslår från lederna, 0,5-1 mm tjock. Nedre och stjälkblad likadana, skaft 1-6 cm, flytblad längre, skiva 3-17 mm bred, hjärtformig el trubbig bas, 3(-5)-kluven el -delad, hela flikar. Blomskaft vanl 1-2 cm, vid fruktskiftet längre. Blmr ensamma i bladvecken, 4-7 mm breda; foder 3-bladigt, ca liklång med kronan; krona 2- el 3-bladig, gul. Fruktst något långsträckt. Smånötter 1-1,4 mm, udd 0,1 mm, krokspetsad. VII-VIII. Vid källor, sjöstränder, älvars slamstränder, dyiga myrslänter, myr- och vägrensdiken; ibland i vatten med flytstjälk och -blad el ned-sänkt. +

15. R. sceleratus - tiggarranunkel

1-årig; 10-40 cm. Stjälk vanl upprätt, rak, 2-15 mm tjock, rotslår ej från lederna, kal el överdel hårig. Rotbladskiva vanl 2-6 cm bred, brett spetsig - hjärtformig bas, glänsande grön, 3-delad - djupt 3-delad; flikar 2-3.kl. - tandade; stjälkbladskiva djupt 3-delad, övre bladskiva utan flikar, jämbrett lansettlik. Blomskaft tämligen korta, blmr rikliga. Kronblad 2,5-4 mm, liklånga med foderbladen, gröngula. Blombotten hög, smal. Smånötter 0,7-1,3 mm, udd 0,05-0,15 mm, rak. VI-IX. På kväve-hållande ställen som blöta marker el lågt vatten, i ladugårdars utkanter, träsk, gölar, diken, betesmarker, fågeldammar, tippar. ++

16. R. reptabundus - nordlig tiggarranunkel

1-årig, ofta övervintrande; 10-30 cm. Stjälk halvt nedliggande-nedliggande, buktig, 3-4 mm tjock, ledens nedre del rotslåendc, nederdel kal och överdel ofta hårig. Rotbladskivor vanl 2-6 cm breda, basen brett spetsig-hjärtformig, glänsande grön, 3-delad - djupt 3-delad; flikar 2-3-kl. - tandade; stjälkbladskivor djupt 3-delad, övre bladskivor utan flikar, smalt oval - oval. Blomskaft tämligen korta, rikligt med blmr. Kronblad 4-6 mm, längre än foderblad, mörkgula; blombotten närmast klotformig. Smånötter 1,1-1,5 mm, udd 0,15-0,3 mm, rak. VII-IX. I diken, pölar, älvstränder. ++

R. reptabundus * sceleratus

Stjälk ganska upprätt, i någon mån buktig, tämligen smal, rotslår ofta från nedersta ledet. Övre bladskivor smalt ovala. Kronblad 3-5 mm. Smånötter ca 1,5 mm, udd ofta ganska lång, märkbar del av smånötterna ej utvecklade. På stamarternas gemensamma växtplatser.

17. R. lapponicus - lappranunkel

Flerårig; 10-15(-20) cm; kal. Stjälk smal. Nedliggande, rotslår från lederna, vanl gömd i mossan. Blad få; skaft långt, skiva 2-6 cm bred, njurformig, 3-delad - djupt 3-delad; flikar omvänt äggrunda, spetsen lågt kluven. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade; foder 3-bladig; kronblad 4-8 mm. Fruktst närmast klotformig; smånötter 3-4,5 mm, långsträckta, udd rätt kort, krökt. VI-VII. Sanka gräs- och höskogar, fuktiga lundar och snår med källor el rännilar. + Fridlyst.

18. R. cymbalaria - bohusranunkel

Flerårig; 5-15 cm; med långa revor, nedliggande, vek, närmast kal. Blad-skaft. Skaft 5-15 cm; skiva 0,7-1,5 cm, rundad, hjärtformig bas el trubbig, naggad. Stjälkar utan blad, vanl 1-3-bl. Blmr 6-10 mm breda; kronblad liklånga med foderblad, smala. Fruktst långsträckt. Smånötter ca 1,5 mm, långsåsar, kort udd. VII-VIII. På havsstrandsängar, främst lågt gräsbevuxna.

19. R. flammula - ältranunkel

Flerårig; 1-40 cm; närmast kal. Stjälk halvt nedliggande, sällan upprätt, vanl endast basledet rotsläande, njuggt grenad; leden något så när raka, den första vanl minst 2 mm, ibland upp till 9 mm tjock. Rotbladskaft upp till 15 cm, i vatten längre; skiva 1-6 cm, avlång-lansettlik, hel, hel- el tandkantad; stjälkblad kortskaftade, övre oskaftade, jämbrett lansett-lik, vanl helbräddade. Blomskaft fårade. Blmr ensamma el några ihop, vanl 8-18 mm breda; foder ca ½ kronans längd, ramlar snart; krona gul. Smånötter 1,7-2,3 mm, kala, udd 0,2-0,3 mm. VI-VIII(-IX). I diken, gölar, Betesstränder, vid källor, i sumpskogar, uppland, åkerrenar; främst lermarker. + Veka och fåblommiga individers urskiljande från R. reptans och artens korsningar kan vara svår.

R. flammula * reptans

Stjälk halvt nedliggande, rotslår från lederna; leder böjda, den första 0,5-2,7 mm tjock. Blad vanl med skiva; skivan 0,5-2 cm, smalt avlång-smalt oval, helbräddad. Blmr ensamma el 2 i par, 6-12 mm breda. Smånötter 1,5-1,8 mm, kala, udd 0,2-0,4 mm. Tämligen allmän på stamarternas gemensamma område på sjöstränder, vid träsk och diken.

20. R. reptans - strandranunkel

Lik R. flammula, men vekare och mindre. Stjälk nedliggande, rotslår ofta från alla leder; leder tydligt böjda, gröna, den första 1-1,5 mm tjock. Bladskaft 1-6 mm, skiva vanl 0,5-2 cm, lansettlik-jämbred, helbräddad, trubbig, särskilt i norr och under vatten saknas skivan ofta. Blmr ensamma, vanl 5-10 mm breda. Smånötter 1,3-1,9 mm, udd 0,3-0,4 mm, krökt. (VI-)VII-VIII. På öppna sjöar, floder och lätt salt bräckvattensvikar, hårdbottnade stränders vattenlinje, ofta även under vatten. +

21. R. lingua - sjöranunkel

Flerårig; 50-120 cm; med revor. Stjälk upprätt, 3-15 mm tjock, ovanför vattenytan hårig. Rotblad vissnar tidigt, långskaftade, skiva avlångt oval, trubbig el hjärtlik bas; stjälkblad kortskaftade - skaftlösa, lansettlika, vanl 15-30 * 0,5-3 cm, sågtandade - närmast helbräddade. Blskaft slät. Blmr 1-8, blmr 25-45 mm breda; krona gul. Smånötter 2-3 mm och udd 0,5-1 mm, ensidigt vingkantade. VII-VIII. I lågt vatten i bäckar och flodstränder främst på bäckmyrar och sund; sällan på översvämmade mossar. +

22. R. glacialis - isranunkel

Flerårig; 10-15 cm. Stjälk vanl upprätt, bastant, kal. Rotblad långskaftade, köttiga, skiva 3-fingrad, småblad vanl skaftade, djupt flerflikiga; stjälkbladskiva rikligt flikig. Blmr vanl 1 el 2, bredd vanl 2-2,5 cm; foderblads undersida tätt brunhårig, kvarstår länge; kronblad vita-rödaktiga, kvarstår länge. Smånötter 2,5 mm, kala; udd ca 2 mm, krökt. (VI-)VII-VIII. I fjällen vid smältvattenilar och kvardröjande snölegor. + Fridlyst.

23. R. ficaria ssp. ficaria - svalört

Flerårig; 10-30 cm; kal; en del rötter klubblikt uppsvällda. Stjälk upprätt, ibland halvt nedliggande; groddknoppar i bladvecken lossnar i blomningens slutskede. Bladskaft långa; skiva vanl 3-5 cm, brett avlång, hjärtlik bas, buktig kant, glänsande. Blmr ensamma i bladvecken, tämligen långskaftade, vanl 2-3 cm breda. Foderblad 3; jämbrett lansettlika kron-blad vanl 8 el 9. Smånötter ca 2,5 mm, delvis håriga, med rätt kort udd, vanl outvecklade. V(-VI). Leriga älv- och havstrandslundar och -buskage, översvämmade älv- och bäckängar, lundängar, park- och gårdsgräsmattor och skogsdungar; även prydnadsväxt och odlingsflykting. +

24-27. R. aquatilis-grupp - vattenranunkler, vattenmöjor

Vanl fler-, ibland 1-åriga, nedliggande vattenväxter. Blad med stipler, skaftade, undervattenbladskiva 3-5 ggr hafshårsflikig, flytblad njur-formig-runda, 3-kluvna - 3-delade, då och då saknas flytblad. Blmr vanl ovanför vattenytan, ensamma mittemot bladen; skaft långt, fruktst vanl böjd; kronblad

vita, vanl vid basen gula, med nektargrop. Smånötter vanl som unga håriga, senare ofta kala, rynkade, vanl utan vingkant. Möjor kan undantagsvis växa även i våt jord, men bladen har kortare skaft, skiva mindre, styva och köttiga flikar. Korsningar mellan gruppens arter och raser är kanske allmänna än känt.

- | | | |
|------|--|-------------------------------|
| 1 | Flytblad saknas; undervattensblad rundade-brett solfjäder- formiga, 1-2,5 cm; flikar styva, i ett plan | 27. circinatus |
| 1 | Med el utan flytblad; undervattensblad njurformade med spetsig bas, 1-10 cm; flikar veka-rätt veka, grenar sig i alla riktningar | 2 |
| 2(1) | Flytblad 3-delade, flikar nästan likbreda; undervattensblad blåaktiga, vanl stora, glesflikiga; smånötter kala, vingkantade | 24a. peltatus ssp. baudotti |
| 2 | Flytblad 3-delad, sidoflikar tydligt bredare än mittflikar; under- vattensblad vanl gröna, tät- el glesflikiga; smånötter som unga håriga, ofta som äldre kala, ej vingkantade | 3 |
| 3(2) | Med flytblad el någon gång utan; kronblad 6-15 mm | 4 |
| 3 | Saknar flytblad; kronblad 3,5-9 mm, nektargömmet skärformat | 5 |
| 4(3) | Flytblad vanl med korta tänder; blomskäft i fruktstadiet vanl tydligt över 5 cm, motsatta flytblads skaft längre, nektargömmet päronformat | 24a. peltatus ssp. peltatus 4 |
| | Flytblad vanl med rätt långa tänder; blomskäft i fruktstadiet ca 5 cm, högst av motsatta flytbladsskafts längd, nektargömmet skålformat | 25a. aquatilis var. aquatilis |
| 5(3) | Undervattensblad tätflikiga; kronblad 4-9 mm; ståndarknapp 0,6-1,2 mm | 25b. aquatilis var. diffusus |
| 5 | Undervattensblad glestandade; kronblad 3,5-4,5 mm; ståndarknapp 0,5-07 mm | 26. confervoides |

24. R. peltatus 1-
el flerårig; 10-50 cm. Flytblad långskaftade, skiva 3- el 5-flikig,
njurformig-rundad, basskåra minst 120 gr; undervattenbladens skivflikar grenade
åt skilda håll. Blomskäft längre än bladskäften i samma led. Kronblad 6-15
mm. Ståndare 10-30, pistiller 30-40. Smånötter 1,1-2,2 mm. +

24a. ssp. peltatus - sköldranunkel, sköldmöja
1- el flerårig. Stjälk vanl tjock, ljust gulaktig el grön. Flytblad allmänna
(på blommande skott nästan alltid), skiva 2-3 cm bred, 3 el 5-klugen;
sidoflikar mycket bredare än mittfliken, ganska lågt naggtandade;
undervattensblad gröna, skiva 2-10 cm, tätt svagt flikig, flikar ut-spärrade,
rätt veka; mellanformsblad sällsynta. Blomskäft 4-10 cm. Foderblad gröna el
med blå spets. Kronblad 8-15 mm, ibland överlappande, nektargrop päronformig.
Smånötter saknar vingkant, vanl glest håriga. VI-VII. I klarvattensjöar och
platser med öppna el strida strömmar med hårda bottnar; sällan i lätt bräckt
vatten.

24 b. ssp. baudotii - vitstjälksranunkel, vitstjälksmöja
Flerårig. Stjälk tjock, vanl ljusgul. Flytblad sällsynta, skiva vanl 3-
delade, flikar närmast lika stora, njuggt tandade; undervattensblad blåaktiga,
skiva 1,5-7,5 cm, med tämligen glesa och ganska styva flikar (lyftes bladen från
vattnet förändras flikarna ej fullt till strutform); mellanformsblad tämligen
ovanliga. Blomskäft 5-8 cm. Foderblad med blå spets. Kronblad 6-10 mm, ej
alldeles överlappande, nektargrop skärformig. Smånötter vingkantade, som unga
kala el med lite borsthår. VII-IX. I bräckvattensvikar och i ganska öppna
ställen på rätt djupt vatten; på Åland även i frodiga sjöar.

25. R. aquatilis

1 - el fleråriga; 10-100 cm. Stjälk grön. Med flytblad el utan; undervattensblad med utspärrade och verka flikar (lyfta från vattnet blir flikarna strutformiga). Kronblad högst 10 mm. Ståndare 10-25, knappar 0,6-1,2 mm; pistiller 15-30. Smånötter 1,1-1,8 mm, utan vingkant, håriga; udd 0,1-0,3 mm. I diken, bäckar, träsk och i andra småvatten. + På Åland finns rikligt med blandpopulationer, dessa varianter tillsammans bildar mellanformflock.

25a. var. *aquatilis* - vattenranunkel, vattenmöja

Stjälk tämligen tjock. Nästan alltid med flytblad, skaft 2,5-7 cm, skiva rundad, 0,7-1,5 cm, 3-kluvan - 3-delad, sidoflikar bredare än mittfliken, lång- och spetstandade, basskåra under 120 gr; undervattensblad 2-4 cm, tätt med fina flikar; mellanformsblad allmänna. Blomskaft i fruktstadiet 2,5-7 cm, som mest kortare än samma leds bladskaft. Kronblad 6-10 mm, överlappar vanligen varandra; nektargrop närmast rund, kopplik. VI-VII. I diken, träsk; sällan på sensommaren i torkande småvatten.

25b. var. *diffusus* - grodranunkel, grodmöja

Alla blad finflikiga undervattensblad. Blomskaft vanl 1,5-3,5 cm. Kronblad 4-9 mm, överlappar ej, nektargrop skärformig. VI-VIII. På Åland i träsk, i diken och i andra på sensommaren torkande småvatten; i södra Finlands fastland i bäckar (främst vid källor) och i mindre diken.

26. *R. confervoides* - hårranunkel, hårmöja

1-årig; 5-30 cm. Busklikt grenad från basen, stjälk smal, gulgrön, genomskinlig, rotslår från basledet. Alla blad finflikiga undervattensblad. Blad 1-3,5 cm, ofta kortare än ledstycket, skiva med utspärrade, veka och glesa flikar. Blomskaft vanl 1-3 cm. Blmr ofta under ytan och kleistogama; foderblad ibland med blå spets; kronblad 3,5-4,5(-7) mm, överlappar ej varandra, nektargrop skärformig. Ståndare under 10, knappar 0,5-0,7 mm. Smånötter 1,0-1,5 mm, saknar vingkant, gleshåriga; udd 0,1-0,3 mm. VII-VIII. I lätt salt bräckvatten, neutral(söt)vattensjöar, vid bäckar; på ganska hårda mineraljordbottnar. +

R. confervoides * *peltatus* ssp. *peltatus*

Ofta ganska robusta stjälkar. Utan flytblad el med; flytblad små, skiva 3-flikig. Kronblad 6-9 mm. I lätt bräckt vatten, i bäckar och diken.

27. *R. circinatus* - hjulranunkel, hjulmöja

Flerårig; 30-80 cm. Stjälk smal, grön, ledstycken kortare än bladen. Alla blad undervattens, skaft ca 5 mm, skiva 1-3 cm, rund - brett solfjäderformig, alla flikar i samma plan, styva (upplyfta ur vattnet blir de ej strutformiga). Blomskaft 3-6 cm, tydligt längre än samma leds blad. Kronblad vanl 6-10 mm, överlappar knappast varandra, nektargrop skärformig. Ståndare 15-25. Smånötter 1,0-1,3 mm, gleshåriga, saknar vingkant; udd 0,2-0,3 mm. VI-VII. I basiska, frodiga sjöar och bräckvatten i skyddade platser med gyttjebotten. +

11. *Myosurus*

1. *M. minimus* - råttsvans

1-årig, övervintrar; 3-12 cm; vek, kal. Alla blad i basrosett, skiva 1-2 mm bred, jämbred, helbräddad. Blmr ensamma, långskaftade, 5-8 mm breda, ljusgula; foderblad vanl 5; kronblad vanl 5-7, rörlika; ståndare få; vid fruktskiftet förlängs blombotten upp till 5 cm. Smånötter ca 1 mm. V-VI. På åkrar, trädgårdar, parkanläggningar, slänter, rännvattens klippor, i skärgården på fågelrastplatser.

12. *Aquilegia*

1. *A. vulgaris* - akleja

Flerårig; 30-80 cm; upprätt rotstock, upprätt stjälk. Rotblad långskaftade; skiva upprepat 3-fingrad, översidan grön, under blå, småblad vanl 3-5 cm. Blmr

ensamma el tämligen fåtaliga, 3-5 cm breda, blåa, ibland blå- el ljusröda; foderblad (hulleblad) 5; kronblad (nektarblad) 5, i båda 1-2 cm lång spetsvriden sporre. Fruktblad 5. Kapslar 1.5-2,5 cm, udd 5-7 mm. VI-VII. Prydnadsväxt; ofta odlingsflykting på gårdar, vägrenar och vid bebyggelse närlundar, möjligen även ursprunglig lundväxt. Europa. +

13. *Thalictrum*

Fleråriga, vanl kala örter. Blad med stipler, skiva 2-4 ggr parbladig, hos några arter är även småbladsskaften med stipler. Blomst sammansatt kvast, klase el sammansatt klase. Blmr små; tidigt avfallande hulleblad 4 el 5; pistiller riktaliga, färgrika. Frukt nöt med åsar. Besvärligt och bristfälligt utrett släkte.

| | | |
|------|---|--------------------|
| 1 | Stjälk högst 1-bladig, 5-25 cm | 2. alpinum |
| 1 | Stjälk flerbladig; stor | 2 |
| 2(1) | Ståndarsträngen spets minst lika bred som knappen; smånötskaft minst 5 mm; småbladskaft med stipler | 1. aquilegiifolium |
| 2 | Ståndarsträng smalare än knappen; smånöten nästan skaftlös; småbladskaft vanl åtminstone som äldre utan stipler | 3 |
| 3(2) | Bladskiva lika långa som breda, 3-4 ggr parbladiga; ståndarknappar smala | 3. minus |
| 3 | Bladskiva längre än breda, vanl 2-3 ggr parbladiga; ståndarknappar trubbiga el spetsiga | 4 |
| 4(3) | Bladskaft och skiva under längs nerverna finhåriga; toppblomst tätare än övriga; övre småblad nålaktigt smala; tuvade | 6. lucidum |
| 5 | Blad kala med få undantag av enstaka glandlerhår; toppblomst lik övriga; övre småblad smala; lång rotstock | 5 |
| 5(4) | Ståndarsträngar små papiller, vanl blåroda, knappar hängande, spetsiga; märke mindre än smånöten udd | 4. simplex |
| 6 | Ståndarsträngar släta, gula, knappar utstående, vanl rätt trubbiga; märke liklång med smånöten udd | 5. flavum |

1. *T. aquilegiifolium* - aklejruta

50-150 cm. Rotstock kort. Bladskiva 10-25 cm, 2-3 ggr parbladig; småbladskaft med stora, länge kvarstående stipler; småbladskiva högst 1 cm bred, vanl tämligen rund, rund- och stortandad. Blomst tät sammansatt kvast. Hulleblad omvänt äggrunda, blårodaktiga - grönaktiga; ståndare riktaliga, 5-8 mm, strängarna mycket längre än knapparna, klubblika, ljust blåroda. Smånötter långskaftade (5-10 mm), hängande, ca 1 cm, omvänt äggrunda, 4 åsar; udd 0,5-1 mm, märkesytan lika lång. VII. Fuktiga lundar, sankar lundskogar, lundängar, åkerrenar; även prydnadsväxt, ibland odlingsflykting. + Fridlyst.

2. *T. alpinum* - fjällruta

5-25 cm. Stjälkblad högst 1. Rotblad rikt flikiga; skaft 1-5 cm, skiva 2-5 cm, vanl avlång - triangulär, 1-2 ggr parflikig; småblad rätt rundade, trubbflikiga. Blomst enkel, glesbl klase. Hulleblad ofta rodaktiga; ståndarsträngar vanl blårodaktiga, knappar långspetsiga, vanl rödbruna. Smånötter närmast oskaftade, ca 3 mm, med långsåsar. VII-VIII. Vid bäckar, älv- och sjöstränder, fjällängar, på myrslänter och vallar främst på kalfjällets björkbälte, barrskogsbältets brunmossar; kalkskyende. +

3. *T. minus* - kustruta

40-130 cm. Rotstock kort. Stjälk ofta svagt glandelhårig, överdel grenad. Bladskiva vanl 10-25 cm, triangulär, lika lång som bred, 3-4 ggr parbladig; småblad 3-5-flikiga, flikar kortspetsade, på stora blad svagt utböjda; skaft utan stipler. Blomst i stjälkens och grenarnas topp, sammansatt kvast. Blmr ganska upprätta; hulleblad grönaktiga - blårodaktiga; ståndare gula, strängar 3-3,5 mm, knappar 2-3,5 mm, spetsiga. Smånötter skaftlösa, 2,5-5 mm, med 8

åsar; udd 0,5.1,5 mm, märkesyta lång. VI-VIII. + Flerårig; nyare odlingsflyktingar avviker från visade underarter.

3a. ssp. minus - kustruta

Bladskiva vanl 4 ggr parflikig, småblad 7-20 mm breda, vanl tämligen smalt spetsflikiga. Blomst närmast bladlös, grenad, rikblommig. Blmr hängande, skaft rätt kort - tämligen långt: ståndare vanl hängande. Smånötens udd högst 1 mm. VI-VIII. I trädgårdars kanter, väggenar, begravningsplatser, vallar, tippar; vanl odlingsrest, någon gång nykomling. Europa.

3b. ssp. kemense - ryssruta

Bladskiva 3 ggr parbladig; småblad vanl 15-25 mm breda, ofta tämligen runda - 1,5 ggr bredden långa, flikar kortspetsade, på stora blad svagt utböjda. Blomst med blad, kort, njuggt med blmr. Blmr rätt långskaftade, ganska upprätta; ståndarna upprätta. Smånötens udd minst 1 mm. VII-VIII. I älvstrandsbuskage, lundar och sankskogar; sällan prydnadsväxt, någon gång odlingsflykting. Fridlyst.

4. T. simplex - backruta

40-80 cm. Bladskiva vanl 5-20 cm, ganska oval, 2-3 ggr par-flikig; småblad 3-kluvna, skaft vanl utan stipler; ändsmåbladet vanl 1,5-3 cm, smalt omvänt äggrunt, ibland nästan rund. Blomst ofta långt med blad. Hylleblad blårodaktiga - ljusgröna; ståndarsträngarna vanl ca 3 mm, ofta blåroda, knappar hängande, ca 2 mm, vanl med udd, ibland ganska trubbiga, udd ofta längre än sin bredd. Smånötter utan skaft, 2-3,5 mm, vanl med 8 åsar; udd bred, 0,5-0,8 mm, märkesyta vanl längre än udden. +

4a. ssp. simplex - backruta

Bladskiva vanl 3 ggr parbladig; småblad smalt omvänt äggrunda; flikar smala, rätt spetsiga. Blomst ofta långt med blad, gles, men rikbl, rätt lång sammansatt klase. Blomskaft vanl under 1 cm; blmr utstående. Märkes-yta 0,5-0,7 mm. VI-VII. Skogsdungars fälts kanter, lundängar, vallar, strandbackar, vägslänter.

4b. ssp. boreale - nordlig backruta

Bladskiva 2-3 ggr parbladig; småblad avlång, någon gång närmast rundade, trubbflikiga el smalt omvänt äggrunda, rätt smalflikiga. Blomst ofta med blad ända upp till toppen, ofta njuggt med blmr, ogrenad klase. Blomskaft ofta över 1 cm; blmr upprätta. Märkesyta 0,8.1,5 mm. VII. Älvars över-svämningsängar och strandbackar, strandlundar; byvallar.

5. T. flavum - ängsruta

40-100 cm. Lång rotstock, med revor. Bladskiva avlång, 2-3 ggr parbladig; småbladskraft ibland med stipler, skiva omvänt äggrund - smalt omvänt äggrund, 3-kluven - spetsen stortandad; flikar rätt trubbiga - spetsiga, ändsmåblad vanl 3-4 cm. Blomst närmast bladlös, rikbl, tät (i skugga njuggt blommig och gles), ganska kort, ofta bred sammansatt kvast. Blmr något så när upprätta, skaft under 1 cm. Hylleblad vanl grönaktigt vita; ståndarsträngar 3-5 mm, upprätta, ljusgula, knappar 1,2-2,3 mm, vanl trubbiga, ibland uddspetsade, udd sällan längre än sin bredd. Smånötter skaftlösa, 3-4,5 mm, vanl med 10 åsar; udd smal, 0,5-0,8 mm, märkesyta lika lång. VI-VIII. På strandängar, -buskage och -lundar, i åkerdiken, sank klubbalkogar, fuktiga ängar, sällan på torrare ställen. +

T. flavum * simplex

Tämligen smala småblad och glesblommig; smånötter vanl ej utvecklade. På stamarternas gemensamma växtplats. Torde vara sällsynt.

6. T. lucidum - glansruta

50-140 cm. Tuvad, rotstock kort; utan revor. Bladskiva glänsande, avlång, 2-4 ggr parbladig; småbladskraft utan stipler, skiva 1-10 mm bred, jämbred, vanl

helbräddad, sällan stortandad spets, övre blads småblad spjutlika, rätt smala, ändsmåblad vanl 1-4cm. Blomst med blad, gles, med långa och upprätta grenar, ofta klaselik. Hylleblad vanl grönaktigt vita; ståndarsträngar 2-4 mm, upprätta, ljusgula; knappar ca 1 mm, vanl trubbiga. Smånötter skaftlösa, ca 2 mm, 8-10 åsar; udd smal, 0,3-0,5 mm, märkesyta lika lång. VI-VII. På fuktiga, försumpade skogsängar; tillfällig på järnvägs- och vägrenar. Mellan- och Östeuropa. +

22. Papaveraceae

Övervägande del mjölksaftiga örter. Blad strödda. Blmr 2-könade, ensamma el blomst flock. Foder 2-bladig, foderblad snart avfallande; krona radiär-symmetrisk, vanl 4-bladig, kronblad saknar sporre. Ståndare många. Pistiller 2 - flera. Frukt kapsel.

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Kapsel klotformig-långsträckt, märke ganska brett | 1. Papaver |
| 1 | Kapsel lång, smal, skidformig | 2 |
| 2(1) | Blomst flock | 3. Chelidonium 2 |
| | Blmr ensamma | 3 |
| 3(2) | Hårig; blad få- och bredflikiga | 3. Glaucium |
| 3 | Kal; blad fler- och smalflikiga | 4. Eschscholzia |

1. Papaver

Håriga el nästan kala. Blmr ensamma, vanl stora. Krona 4-bladig; kronblad ofta röda, med mörk bas. Pistill flerbladig, sambladig. Kapsel närmast klotformig el klubblik, på dess översida stjärnlik, flerstrålig märkesskiva, varifrån fröna faller genom öppningar.

| | | |
|---------|---|--------------------|
| 1 | Stängelväxt; ofta 2- el flerårig | 2. croceum |
| 1 | Stjälk med blad; 1-årig | 2 |
| 2(1) | Närmast kal; blad parklurna, stjälkomfattande | 1. somniferum |
| 2 | Hårig; blad pardelade el djupt pardelade, ej stjälkomfattande | 2a |
| 2a (2) | Flerårig; blomskaft över 2 mm tjocka; minst 9 cm breda | 2b |
| 2a | Höst- el våråring; blomskaft under 2 mm tjocklek; blmr vanl högst 8 cm breda | |
| 2b (2a) | Blomskaft halva växtens hela längd, alltid utan högblad; kronblad gulröda, utan fläcka el på basen ljus fläck | 6. orientale |
| 2b | Blomskaft under halva växtens hela längd, ofta med högblad; kronblad violettroda, på basen mörk fläck | 7. pseudoorientale |
| 3(2) | Kapsel närmast klotformig; stjälk ända upp utstående hårig rhoeas | |
| 3 | Kapsel 2-3 ggr längre än bred, klubblik; åtminstone stjälkens övre del medhårig | 4 |
| 4(3) | Kapsel kal; blad 1-2 ggr pardelade | 3. dubium |
| 4 | Kapsel borsthårig; blad djupt pardelade | 4. argemone |

1. P. somniferum - opiumvallmo

30-70 cm; närmast kal, blågrön. Blad parklurna - tandkantade, övre omfattande. Krona ofta närmast 10 cm bred, vanl röd. Kapsel långsträckt. VII-VIII. Allmän prydnadsväxt, ibland odlingsflykting i trädgårdar; någon gång på tippar. Europa. ++

2. P. rhoeas - kornvallmo

30-60 cm; ända upp med utspärrade hår. Blad par delade, åtminstone nedre blads flikar breda, rätt trubbiga. Krona vanl 7-8 cm bred, röd. Kapsel närmast klotlik, kal. VII-VIII. I hamnar, främst på barlastplatser, samt tippar och gårdar, ibland på åkrar; på Åland på odlingar kanske varaktig; även prydnadsväxt. Europa.

3. P. dubium - rågvallmo

30-60 cm; stjälkens nedre del utspärrat hårig, övre del medhårig. Blad

pardelade, åtminstone nedre blads flikar breda, trubbiga. Krona ca 5 cm bred, röd. Kapsel långsträckt, klubblik, ej fåråd, kal. VI-VII. På odlingsåkrar; i hamnar, främst på barlastområden, ibland på tippar och vägrenar; även odlingsflykting. Två fynd (ssp. lecoqii) med få undantag hör alla finska fynd till namnunderarten ssp. dubium.

4. *P. argemone* - spikvallmo

20-40 cm; åtminstone stjälkens övre del medhårig. Blad djupt pardelade, nedre blads flikar smala, spetsiga. Krona 4-5 cm bred, röd. Kapsel klubblik, låga fåråd, med stråva borsthår. VI-VII. För det mesta i hamnar, främst barlastplatser, tillfällig; på Åland på odlingar kanske varaktig. Europa.

5. *P. croceum* - sibirisk vallmo

Vanl 2- el flerårig; 30-40 cm; blågrön. Rosetter löst tuvade. Blad pardelade. Stängel med utspärrade hår - medhårig. Krona ca 5 cm bred, gul el någon gång vit. VI-VIII. Allmän prydnadsväxt; ibland odlingsflykting. Mellanasien.

6. *P. orientale* - orientvallmo

Flerårig; 40-85 cm; på nedre delen med utspärrade styva hår, på överdelen medhårig. Blad styvhåriga; basblad skaftade, skiva lansettlik - smalt oval, från bastredjedelen djupt pardelad, spetsdelen pardelad - parkluven, flikar och tänder uddspetsade; stjälkblad oskaftade. Blomskaft 30-50 cm, ungefär halva växtens längd; skaftets spetsdel utan högblad. Bl 9-12 cm bred, kronblad gulröda, saknar fläckar el vid basen ljus fläck; kapsel ca 2 cm, långsträckt. VI. Prydnadsväxt; odlingsflykting på fyllnadsjordar, på vägrenar och trädgårdars utkanter, odlingsrest i trädgårdar. Sydvästra Asien.

7. *P. pseudoorientale* - jättevallmo

Lik *P. orientale*, men 40-110 cm; bladskiva i spetsdelen endast kort pardelad - tandad; blomskaft 53-55 cm, under hälften av växtens längd, i spetsdelen på bl nedre del ofta snart 1-4 högblad; bl 12-15 cm bred, kronblad violett-röda, på basen stor svart fläck; kapsel över 2 cm, närmast klotlik. VI. Prydnadsväxt; odlingsflykting på fyllnadsjordar, vägrenar och trädgårdars utkanter, odlingsrest i trädgårdar. Sydvästra Asien.

2. *Glaucium*

1. *G. corniculatum* - röd hornvallmo

1-årig; 20-40 cm; hårig; mjölksaft gul. Blad pardelade; flikar breda, med tämligen spetsiga tänder. Blmr ensamma i bladveckan; krona 3-4 cm bred, rödaktig. Kapsel upp till 20 cm lång, smal, strävårig. VII-VIII. Vid kvarnar, järnvägar, i hamnar och på tippar. Europa.

3. *Chelidonium*

1. *C. majus* - skelört

Flerårig; 40-60 cm; mjölksaft rödgul. Stjälkens basdel och bladskaft glest långhåriga, för övrigt nästan kal. Blad parbladiga; småblad rundade, gulgröna, under blågrå. Flockar i bladveckan, 3-6-bl; krona ca 2 cm bred, gul. Kapsel 3-5 cm, smal. VI-VIII. I trädgårdar, byars stenmarker, i skogar vid bebyggelse, buskage och klipplundars slänter. ++

4. *Eschscholzia*

1. *E. californica* - sömntuta

Vanl 1-årig; 30-40 cm; tämligen vek, blågrön, saknar mjölksaft. Blad upprepat 3-delade, smalflikiga. Bl långskaftad, krona 3-4 cm bred; kronblad gula, vid basen gulrödaktiga. Kapsel 5-7 cm, smal, med tydliga nerver. VII-IX. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting. Kalifornien.

23. Fumariaceae

Saknar mjölksaft, vanl kala örter. Blad strödda. Blomst klase; blmr 2-könade. Foder 2-bladigt. Krona tvärs över zygomorf, vanl 1 kronblad med sporre. Ståndare 2, båda egentligen $\frac{1}{2} + 1 + \frac{1}{2}$. Pistiller 2. Frukt kapsel el smånöt.

| | | |
|-------|---|--------------|
| 1 | Basbladrosett; blst grenad kvast; blmr hjärtformiga | 3. Dicentra |
| 1 | Stjälk bladig; blst klase; blmr ej hjärtformiga | 2 |
| 2 (1) | Kronsporre lång; kapsel flerfröig; flerårig vårblomma | 1. Corydalis |
| 2 | Kronsporre kort; frukt 1-fröig nöt; 1-årigt ogräs | 2. Fumaria |

1. Corydalis

Fleråriga, tidigt vissnande vårblmr. Blad motsatta. Blmr stödblad närmast likstora med bl, gröna. Kronans sporre lång, smal. Kapsel platt, ganska lansettlik.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Stor, med rotstock;; krona gul- och vitbrokig | 1. nobilis |
| 1 | Låg, knölformig; krona röd-blåröd | 2 |
| 2(1) | Blmrs stödblad hela | 2. intermedia |
| 2 | Blmrs stödblad med flikig udd | 3. solida |

1. C. nobilis - sibirisk nunneört

40-60 cm. Robust, månggrenig. Blad talrika, upprepat parflikiga; sekundärsmåblad smala, blågröna. Klase tät, rikblommig. Krona ca 20 mm, gul och vitbrokig. V-VI. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting på gårdar och i parkbuskage. Mellanasien. +

2. C. intermedia - smånunneört

10-15 cm. Vek. Klase kort, vanl högst 8-bl; stödblad hela, omvänt äggrunda, rätt trubbiga. Krona ca 15 mm. Kapsel smalt lansettlik, 3 ggr skaftlängden. V. I lundar, främst i hassellundar. + Fridlyst i Uleåborgs och Lapplands län.

3. C. solida - stor nunneört

10-20 cm. Bastant. Klase 10-20-bl; stödblad omvänt äggrunda, spetsen nästan alltid smalflikig. Krona vanl 15-20 mm. Kapsel smalt lansettlik, liklång med skaftet. V. I strandlundar, vid bäckar, på älvbacks- och brantbuskage; i parker och gårdar, även i närskogar som odlingsflykting. +

2. Fumaria

1-åriga, ogräs med veka stjälkar. Blad sammansatta, smalflikiga, blågröna. Blmr stödblad små. Krona ljust rödaktig, spetsdel rätt svart; Sporre kort, påslik. Frukt 1-fröig smånöt.

| | | |
|---|---|----------------|
| 1 | Krona 7-9 mm; smånöt bredare än lång, urnupen spets | 1. officinalis |
| 1 | Krona 5-6 mm; smånöt klotformig | 2. vaillantii |

1. F. officinalis - jordrök

20-30 cm. Småbladsflikar lansettlika. Klase ca 20-bl. Krona 7-9 mm, ca 3 ggr fodrets längd, ljust blårodaktig. Smånöt något bredare än sin längd, grunt urnupen. VII-VIII. I trädgårdar, i rot- och grönsaksland, sällan i odlingsåkrar; näringsrika ler- och sandmulljordar.

2. F. vaillantii - blek jordrök

10-25 cm. Småbladsflikar nästan jämbreda. Klase ca 10-bl. Krona 5-6 mm, ca 6 ggr fodrets längd, närmast vit. Smånöt klotlik. VII-VIII. På åkrar. +

3. Dicentra - småhjärtan (ös anm)

1. D. formosa - fänrikshjärta

30-50 cm. Flerårig, med rotstock. Basbladrosett, blad långskaftade; skiva triangulär, 6-20 cm, främst på undersidan blågrön, 3-fingrad, småblad ånyo parbladiga, småbladsflikar flikiga - tandade. Blst långskaftad, grenad kvast. Blmr hängande, 15-20 mm, hjärtgormiga ljusröda, i spetsdelen mörkröda, 2 yttre kronblad sinsemellan likadana, rundad bas. Frukt långsmal, flerfröig kapsel. VII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting på begravningsplatser, trädgårdars avskrädeshögar, fyllnadsjordar. Västra Nordamerika.

24. Ulmaceae

1. Ulmus

Träd, blommar före lövsprickningen. Blad strödda, kortskaftade; skiva hel, dubbelsågad, bas ofta osymmetrisk. Blomst flock, blmr 2-könade, små; hylle sambladig, 4- el 5-flikig; knappar blåroda. Frukt vingkantad smånöt.

- | | | |
|---|--|-----------|
| 1 | Blom- och fruktskaft under 5 mm; frukt kal; bladöversida sträv; på undersidan i sidonervernas grenvinklar hårtussar, de flesta sidonerver i spetsen 2-grenade | 1. glabra |
| 1 | Blom- och fruktskaft 7-35 mm; fruktens vingkant fransad; bladöversidan vanl slät; undersidan jämnt hårig (inga hårtussar), sidonervernas basdel med få undantag ogrenade | 2. laevis |

1. U. glabra - alm

15-25 m; utan rotskott. Grenar snett uppåt, krona brett trattlik. Knoppar närmast klotlika, trubbiga, mörka. Blad 10-18 cm; skaft 3-5 mm; skiva omvänt äggrund, basen vanl osymmetrisk (den längre skivhalvan vrider sig ofta på skaftet), avsmalnar tvärt till en lång spets, sträv på översidan, under svagt hårig el kal, i nervvinklarna hårtuss; flesta sidonerver i övre halvan 2-grenade. Blomst tät, blmr kortskaftade. Frukt 16-30 * 14-20 mm, vingkant kal. IV-V. I lundar, främst vid klipplundar och bäckar; prydnadsträd, ofta odlingsflykting i gårdars skogsbryn, vägrenar, banslänter, tippor. Fridlyst, även på Åland.

2. U. laevis - vresalm

12-20 m; med rotskott. Grenar nästan vågräta, krona kupollik. Knoppar långsträckta, spetsiga, ljusbruna, med mörk spets. Blad 7-15 cm; skaft 3-12 mm; skiva brett oval - omvänt äggrund, basen rätt osymmetrisk; översidan slät, under jämnt hårig el kal; basens sidonerver med få undantag vanl ej grenade; sidonerver ibland på spetsdelen 2-grenade och bladkanten en gång tandad. Blomst gles. Frukt 10-12 * 8-9 mm, vingkant fransad. V. På sjö-, ibland älv- och havstrandslundar, sällan vid bäckar och torra lundar; ibland prydnadsträd, sällan odlingsflykting. Fridlyst

25. Cannacaceae

Örter, tvåbyggare. Hanblmr skaftade; hylleblad och ståndare 5. Honblmr oskaftade; märken 2; frukt smånöt.

- | | | |
|---|--|-----------------------------|
| 1 | Slingerväxt; blad fingerdelade Med upprätt stjälk; blad fingerbladiga | 1. Humulus 1 2. Cannabis |
|---|--|-----------------------------|

1. Humulus

1. H. lupulus - humle

Flerårig, slingrar sig högt upp, sträv ört. Blad motsatta; stora 5-delade, mindre 3-delade el hela, sågkantade. Blomst i bladvecken; hanblomst upp till över 10 cm, månggrenig, gles, vissnar efter blomning. Honax talrika, tätta; blmr stödfjäll förstoras efter blomningen; kottelika "humlen" 2-3 cm, gulgröna, kraftigt doftande. VII-VIII. Ursprungligen havstrands-, sjöstrands- samt bäcklundar. Honplanta nyttoväxt; ibland hanplantan som prydnadsväxt; kvarstår segt på gårdar, gamla gårdsplatser, vid gårdsgårdar och buskage.

2. Cannabis

1. C. sativa - hampa

1-årig, doftande; honplantan ofta över 1 m. Nedre blad motsatta, övre strödda, vanl 3-7-fingrade; småblad lansettlika, vasstandade. Blomst i bladvecken samt i stjälktoppen; i hanplantans topp ofta nästan bladlös blomst. VII-IX. Förr allmän fiberväxt; nykomling på tippor, järnvägar, i hamnar och vid kvarnar. Södra och västra Asien. +

26. Urticaceae

1. Urtica

Vanl brännhåriga örter. Stjälk 4-kantig. Blad motsatta, hela, sågkantade. Blomst i bladvecken, hängelika. Blmr små, gröna, 1-könade; hylle 4-bladig, foderlik. Fukt smånöt, skyddad av 2 inre hylleblad.

- | | | |
|---|--|-----------|
| 1 | Flerårig; bladskiva 2-3 ggr längre än bred, skaft högst ca 1/2 skivlängden | 1. dioica |
| 1 | 1-årig; bladskiva ca 1,5 ggr längre än breda, skaft 2/3 av skivlängden | 2. urens |

1. U. dioica - brännässla

Vanl 2-byggare; 30-200 cm; vanl ogrenad. Bladskiva vanl 4. -15 cm, mörkgrön, äggrund - smalt äggrund, långspetsad, spetstand når mycket längre än närstående. Blomst 4-8 cm, längre än bladskäften. VII-IX.

1a. ssp. dioica - (vanlig) brännässla

På stjälken, bladskäften och bladnerverernas undersida vanl rikligt med såväl brännhår som kortare hafshår (brännhår saknas sällan). Stjälkar och bladskäft tämligen kraftiga. Åtminstone nedre blad vanl tydligt med hjärtlik bas, ganska tjocka; blomst nedre dels bladskivor vanl högst 2 ggr sin bredd lång. Vid bebyggelse, gårdar, vid väggar, i trädgårdar, på vägrenar, strandlundar.

1b. ssp. sondenii - fjällnässla

Ganska kal el kort- och gleshårig, endast enstaka brännhår. Stjälkar och bladskäft rätt smala. Alla blad vanl med rundad el spetsig bas, tunna, ofta gles- och stortandade; blomst nedre dels bladskivor vanl åtminstone 2 ggr sin bredd lång. I bäck- och under klipplundar, sankalundskogar; även vid bebyggelse.

2. U. urens - etternässla

Sambyggare; 10-50 cm; ofta grenad. Bladskiva vanl 1,5-5 cm, ljusgrön, oval - ovalt äggrund, trubbig bas, kort spets, spetstand når endast något längre än närstående. Blomst 1-2 cm, kortare än bladskäften. VII-IX. I trädgårdar, gårdar, på åkrar. Har avtagit.

27. Fagaceae

1. Quercus

1. Q. robur - ek

Träd, sambyggare med tjock stam och kraftiga grenar; 10-25 m. Blad strödda; skiva 10-15 cm, omvänt äggrunda, parkluven, ganska läderaktig. Hanblomst hängande hänge, honblomst 2-4-bl upprätt hänge; blmr små; hylle rätt liten. Frukt skällik holk som omger den hårda nöten (ollon), 2-3 cm. VI. I lundlika skogar, klippkanter, ibland även i hedskogar; prydnadsträd, någon gång odlingsflykting. Egentliga Finlands landskapsblomma. På Åland är ekar med omkrets minst 170 cm fridlysta.

28. Betulaceae

Sambyggande träd, buskar el ris. Blad strödda; skiva vanl hel. Blomst vanl talrika, 2- el 3-bl litet knippe som bildar hänge; blmr 1-könade, små, utan hylle el hylle litet. Frukt vingad, liten, platt smånöt el vinglös, stor nöt.

- | | | |
|------|---|------------|
| 1 | Blad rundade, äggrunda, romblik el tämligen triangulär; frukthängen sönderfaller i samband med fällningen | 1. Betula |
| 1 | Blad ovala el omvänt äggrunda; frukthängen vedartade, kottelika, el frukten stor nöt | 2 |
| 2(1) | Bladbas ej hjärtlika; frukthängen vedartade, kottelika | 2. Alnus |
| 2 | Bladbas hjärtlik; frukt stor nöt | 3. Corylus |

1. Betula

Träd, buskar el ris; stammen täcks av ljus - ganska mörk näver. Knoppar skaftlösa, 2-3 mm. Blad under med lågt upphöjda nerver. Lövsprickning samtidigt med blomning. Frukthängen sönderfaller när smånötter ramlar; smånöt utan vinge.

- | | | |
|------|---|--------------|
| 1 | Låg buske el ris; blad 0,5-1.5 cm, runda, rundad spets | 3. nana |
| 1 | En- el flerstammigt träd; blad vanl över 3 cm, spetsigt | 2 |
| 2(1) | Årskvistar kala, vanl med glandler; blad romblika-triangulära, långspetsiga, dubbelsågade | 1. pendula |
| 2 | Årskvistar håriga, utan glandler; blad äggrunda, kortspetsiga, sågtandade | 2. pubescens |

1. B. pendula - vårtbjörk

8-25 m; 1-stammig. Årstillväxter kala, vanl glandriga. Knoppar trubbiga. Bladskiva långspetsad, tunn, kal; kant dubbelsågad; höstfärg gul. V-VI. I torra och fuktiga hedskogar, på åsar, klippor, ofta på dikade myrar; även prydnads- och odlingsträd.

1a. var. pendula - vårtbjörk

10-25 m; stam utan knölar; basbark mörk, djupt fårad. Åtminstone yttre grenar tydligt hängande. Bladskiva snedkvadratisk, hel el (ex f, crispa) Tavast-Näck och f. birkalensis Tavast-Näck flikig.

1b. var. carelica - masurbjörk

5-15 m; stam vanl knölig, strimmig el med åsar; veden mönstrad; basbark mörk, djupt fårad. Grenar upprätta - snett uppåt. Bladskiva snedkvadratisk.

1c. var. lapponica

5-15 m; stam utan knölar; basbark ljus, slät. Grenar knappast hängande. Bladskiva triangulär. Var. pendulas och var. lapponicas mellanformer allmänna särskilt i mellersta Finland.

B. pendula * pubescens

Uppenbart sällsynt.

2. B. pubescens - glasbjörk

Basbark ej mörk, tjock ej heller sprucken. Yttre grenars spetsdelar ibland hängande; årskvistar håriga, utan glandel. Bladskiva kortspetsad, sågkantad, ibland svagt dubbelsågad, ofta under hårig. V-VI.

2a. ssp. pubescens - glasbjörk

8-20 m; 1- el flerstammig, raka stammar. Näver vanl gul- - rödaktig. Knoppar rätt spetsiga. Bladskiva ganska tunn, vanl grön, sällan (f. rubra) röd, sällan (f. hibernifolia) vissna kvarblir blad i trädet åtskilliga år; höstfärg gul. I fuktiga hedskogar, lundar, på annorlunda myrar lika sankskogar, björkmossar och dikesområden; på stränder, åker- och vägrenar; även som prydnadsträd. Flerformig.

2b. ssp. czerepanovii - fjällbjörk

2-8 m; vanl mång- och buktstammig. Knoppar trubbiga. Bladskiva tjock; höstfärg rödgul. I torra - fuktiga hedskogar, lundar, stränder. I norra Finland ssp. pubescens' och ssp. czerepanovii' mellanformer (?C. subartica) vanliga.

- var. czerepanovii

2-8 m; flerstammig, upprätt; stammar ofta buktiga.

- var. appressa

0,2 m; nedliggande, utefter marken. I Inari och Sodankylä; sällsynt.

3. B. nana - dvärgbjörk

Buske el ris; 0,2-0,8 m. Grenar styva, uppräta, mörka; årskott tätt håriga, utan glandel. Knoppar trubbiga. Bladskiva vanl 0,5-1,5 cm, rundad, tjock, kal, naggad kant; höstfärg röd. V-VI. På sumpmarker, sankskogar, mossar, fjällhedar, i norra Finland även i hedskogar.

B. nana * pendula

Buske; 1-4 m. Årskvistar njuggt håriga, ofta glandriga. Bladskiva 1-3 cm, rundad, ganska tjock, kal, kant ofta åtminstone delvis dubbelsågad; höstfärg rödgul. I hela Finland tämligen sällsynt.

B. nana * pubescens

Buske; vanl 1-2 m. Årskvistar håriga, utan glandler. Bladskiva 1-3 cm, rundad, rätt tjock, hårig sågkantad; höstfärg rödgul. I hela Finland tämligen allmän.

2. Alnus

Träd el stora buskar. Vinterknoppar tydligt skaftade, 4-6 mm. Bladskiva under med upphöjda nerver. Blommar före lövsprickningen. Smånötter utan vingar el smalt vingkantade, kottelika vedartade hängen, "i kottar".

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Blad brett omvänt äggrunda, spets trubbig el urnupen; på undersidan håriga nervvinklar; kottar med skaft | 1. glutinosa |
| 1 | Blad brett ovala, spetsig el rundad spets; nervvinklar kala; kottar tämligen el alldeles utan skaft | 2. incana |

1. A. glutinosa - klibbal

Träd med kraftiga stammar; 8-20 m; bark mörk, skrovlig. Unga grenar och knoppar klibbiga, kala. Bladskiva brett omvänt äggrund, spetsig bas, trubbig el grunt urnupen spets, tandkantad - lågt kluven, sällan flikig; på översidan mörkgrön, glänsande, kal el njuggt hårig, som ung klibbig; under ljusgrön, kal - njuggt hårig, i nervvinklarna tydliga hårtussar. "Kottar" skaftade; smånötter nästan utan vingkant. IV. På stränder, sanklundskogar och lundar, i sank bäckskogar, på frodiga kärrkanter; även som prydnads- och odlingsträd.

A. glutinosa * incana ssp. incana

Unga grenar växlande håriga; på undersidan av bladskivans nervvinklar hårtussar och nerver håriga. "Kottar" kortskaftade. Något så när allmän på stamarternas gemensamma växtplatser, i norr är vanligare klibbalen.

2. *A. incana* - gråal

Smalstammigt träd el stor buske; 3-20 m; bark slät. Unga grenar och knoppar håriga, torra. Bladskiva oval - rundad, spetsig el rundad bas, dubbelsågad, sällan flikig, undersidans nervvinklar kala. "Toppkottar" kortskaftade, övriga utan.

2a. ssp. *incana* - gråal

1- el flerstammigt träd; bark grå, ej genomskinlig. Bladskiva med spetsig spets, grågrön, vanl matt, ibland flikig. Smånötens vingkant 0,5 mm bred. IV-V. I fuktiga och lundlika hedskogar, lundar, sankskogar, stränder, vägrenar, på åker- och ängskanter och dikesrenar, förvildade skogsängar, skräpmarker och sveder.

- var. *incana*

Bladskiva gleshårig

- var, *argentata*

Bladskiva tätt gråhårig.

2b. ssp, *kolensis* - lapsk gråal

Flerstammigt litet träd el stor buske; bark gulaktigt grå, genomskinlig. Bladskiva med rundad el kortspetsad spets, grön, översidan svagt glänsande, njuggt hårig el kal, på undersidan åtminstone nerver håriga. Smånötens vingkant 1 mm bred. V-VI. Frodiga sankskogar och stränder. Påminner ibland om korsningen *A. glutinosa* * *incana*. I norra Finland mellanformer av ssp. *incana* och ssp. *kolaensis*.

3. *Corylus*

1. *C. avellana* - hassel

Upprätt buske; 2-7 m. Unga grenar med utspärrade hår. Knoppar skaftlösa, 3-3 mm, klotformiga. Bladskiva 5-10 cm, omvänt äggrund, hjärtlik bas, kort spets, hårig; bladkant dubbelsågad. Blommar före lövsprickningen; hanblomst hängande hänge; honblomst 2-4-bl, knoppaktig. Frukt 1-2 cm, klotlik, sambladigt skydd omger nöten. IV. Rätt torra lundar; kalkgynnad; även prydnadsbuske och ibland odlingsflykting.

29. Myricaceae

1. *Myrica*

1. *M. gale* - pors

Vanl tvåbyggare, kraftigt doftande buske el stort ris; 0,5-1 m. Grenar upprätta, gulglandriga. Blad strödda; bladskiva 2.5-4 cm, omvänt äggrund, grågrön, gulglandriga, spetsdel glestandade. Blommar före lövsprickningen; blomst axlikt hänge; blmr 1-könade, små, utan hylle. Frukt torr stenfrukt; fruktst kottelik. IV-V. På sjö- och havstränder, sällan på myrar, gungflyn och kärr. +

30. Aizoaceae

1. *Tetragonia*

1. *T. tetragonoides* - nyzeeländsk spenat

1-årig; 10-40 cm. Stjälk nedliggande el halvt nedliggande, nedre grenar långa, krypande. Blad köttiga, med sträv yta; skaft 1-2 cm; skiva vanl 4-7 cm, närmast snedkvadratisk. Blmr i bladvecken, närmast oskaftade, 5-7 mm breda. Hylle grön, foderlik, sambladig, 4- el 5-flikig. Märken 4-9. Frukt ej

Öppningsbar kapsel. VIII-X. Spenatväxt; ibland odlingsrest i trädgårdar och tillfällig på tippar. Australien och Nya Zeeland.

31. Portulacaceae

1-åriga, vanl kala örter. Blad med stipler, stipler hinnartade; skiva hel, helbräddad, köttig. Blmr 2-könade, ensamma el i små knippen; alldeles under bl 2 foderbladslika högblad. Hylle kronlik, 5-bladig; ståndare 3-15; pistill sambladig. Frukt öppningsbar kapsel.

- | | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Blmr utan skaft, gula; foderbladsligt ytterhülle, snart avfallande; blad motsatta el strödda | 1. Portula |
| 1 | Blmr med skaft, vita el rödaktiga; ytterhülle kvarstår länge; blad motsatta | 2 |
| 2(1) | Stjälk med många smala blad; blmr ca 2 mm långa | 2. Montia |
| 2 | Stjälk vanl med endast 2 breda blad; blmr över 1 cm bredd | 3. Claytonia |

1. Portulaca

1. P. oleracea - trädgårdspörtlak

Stjälk 10-20 cm. Blad motsatta el strödda, skaftlösa; skiva 1-4 cm, omvänt äggrund. Blmr 1-4-bl täta, skaftlösa grupper, 8-12 mm breda; foderblads-lik högblad olikstora, 3-6 mm, ramlar tidigt. Hylleblad gula; ståndare 7-15. Kapsel locklik; frön många. VIII-X. Europa.

1a. ssp. oleracea

Stjälk krypande - halvt nedliggande. Blad mörkgröna, skiva 1-3 cm. Frön 0,5-1.0 mm. I trädgårdar, hamnar; kvarstår ofta i årtal.

1b. ssp. sativa

Stjälk halvt nedliggande - upprätt. Blad gulgröna, skiva 2-4 cm. Frön 1,0-1,5 mm. Ogräs; sällan odlingsflykting på tippar.

2. Montia

1. M. fontana - källört

Vek; 3-15 cm, i vatten längre. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, gul el röd, rotslår ofta från lederna, grenad, grenar når ofta längre än huvudstjälken. Blad fåtaliga, motsatta, något så när oskaftade; skiva vanl 7-20 mm, smalt omvänt äggrund - lansettlik. Knippen vanl 1-3-bl, i stjälkstoppen el i bladvecken; blomskaft 5-10 mm, hängande, i fruktstadiet upp till 30 mm. Blmr ca 2 mm breda; hülle vit; ståndare 3. Kapsel vanl 1,5-2 mm; frön 3. VI-VIII. Vid källdrag, stränder, våta ängar, kärrdiken, gölar; våta marker, sällan i vatten; ganska anspråksfull.

3. Claytonia

1. C. sibirica - vårsköna

15-30 cm. Stjälkar 1-6. Nedre blad långskaftade, skiva 2-5 cm, äggrund - oval, spetsig bas och spets; stjälkblad vanl 2, blad motsatta, skaftlösa, breda. Knippe tämligen mångbl; blomskaft 2-3 cm, förlängs vid frukt-skiftet. Blmr ca 15 mm breda; hylleblad 5, hylleblad grunt urnupna, vita el ljusröda. Kapsel öppnar sig efter långssprickor. Frön 3. VI-IX. Prydnadsväxt; odlingsflykting i lundlika parker och buskage vid gårdar. Västra Nordamerika. Alla finska växter hör till groddknoppslösa namnarten (var. sibirica).

32. Caryophyllaceae

1-, 2- el fleråriga örter. Blad vanl motsatt, saknar stipler, sällan med stipler, stipler hinnartade; bladskiva hel, helbräddad. Blomst vanl 2-grenat knippe el sammansatt knippeställning. Blmr vanl tvåkönade, radiärsymmetriska, ibland med ytterfoder el bikrona; foder och krona 5-, ibland 4-bladiga el krona saknas; kronblad vita, röda el sällan gulgröna, med nagel el utan, hela el flikiga. Ståndare 8-10; pistill sambladig, stift 1-5; fruktämne översittande. Frukt vanl 2-10-flikig tandförsedd kapsel.

| | | |
|--------|--|-----------------|
| 1 | Foder fribladigt el endast vid basen sambladig | 2 |
| 1 | Foder långt sambladig, tydligt med pip | 14 |
| 2(1) | Blad med hinnlika stipler | 3 |
| 2 | Stipler saknas | 5 |
| 3(2) | Blad ovalt äggrunda; blmr gulgröna | 10. Herniaria |
| 3 | Blad jämbreda-trådlika; blmr vita el röda | 4 |
| 4(3) | Blad skenbart i krans; krona vit; kapsel 5-flikig | 11. Spergula |
| 4 | Blad motsatta; krona röd; kapsel 3-flikig | 12. Spergularia |
| 5(2) | Krona saknas; frukt smånöt | 9. Scleranthus |
| 5 | Vanl med krona; frukt kapsel | 6 |
| 6(5) | Tydligt köttig; frön minst 2,5 mm | 4. Honckenya |
| 6 | Högst svagt köttig; frön mycket mindre | 7 |
| 7(6) | Stift 3; kapsel 3- el 6-flikig | 8 |
| 7 | Stift 4 el 5; kapsel 4-, 5- el 10-flikig | 12 |
| 8 (7) | Kapsel 3-flikig | 3. Minuartia |
| 8 | Kapsel 6-flikig | 9 |
| 9(8) | Kronblad hela | 10 |
| 9 | Kronblad urnupna-2-delade el saknas | 11 |
| 10(9) | Frön med glandler, saknar fettbihang | 1. Arenaria |
| 10 | Frön släta, med litet vitt oljebihang | 2. Moehringia |
| 11(9) | Kronblad åtminstone halvvägs 2-flikiga el saknas | 5. Stellaria |
| 11 | Kronblad högst till 1/3 2-flikiga | 6. Cerastium |
| 12(7) | Kronblad nästan till basen 2-kluvna | 7. Myosoton |
| 12 | Kronblad hela el under halvvägs 2-flikiga el saknas | 13 |
| 13(12) | Blad trådlika; kronblad hela el saknas; kapsel 4- el 5-flikig | 8. Sagina |
| 13 | Blad bredare; kronblad urnupna-kluvna, sällan saknas; kapsel 10-flikig | 6. Cerastium |
| 14(1) | Blad nållika; frukt smånöt | 9. Scleranthus |
| 14 | Blad vanl bredare; frukt kapsel | 15 |
| 15(14) | Vid fodrets bas ytterfoder | 19. Dianthus |
| 15 | Ytterfoder saknas | 16 |
| 16(15) | Foderflikar når över kronbladen | 14. Agrostemma |
| 16 | Foder kortare än kronan | 17 |
| 17(16) | Foder vingkantat | 18. Vaccaria |
| 17 | Foder utan vingkant | 18 |
| 18(17) | Stift 2; kapsel 4-flikig | 19 |
| 18 | Stift 3 el 5; kapsel 5-, 6- el 10-flikig | 20 |
| 19(18) | Foder högst 6 mm, vitstrimmigt | 16. Gypsophila |
| 19 | Foder åtminstone 18 mm; ej strimmigt | 17. Saponaria |
| 20(18) | Kapsel öppnar sig med 5 hela flikar | 13. Lychnis |
| 20 | Kapsel öppnar sig med 6 el 10 hela flikar el med 5 2-kluvna | 15. Silene |

1. Arenaria

1- el fleråriga, låga. Blad 3-6 mm, närmast skaftlösa, ganska breda, 1-nerviga. Kronblad saknar nagel, hela, vita. Pistill 3-bladig; kapsel 6-flikig, öppnar sig; frön saknar fettbihang.

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Krona kortare än fodret; 1-årig | 3. serpyllifolia |
| 1 | Krona längre än fodret; flerårig | 2 |
| 2(1) | Blad svagt köttiga, mittnerv otydlig; krona endast något längre än fodret | 1. norvegica |

- 2 Blad tunna, mittnerv tydlig; krona ca 2 ggr fodrets längd
2. pseudofrigida

1. A. norvegica - skrednarv

Flerårig; ca 5cm; löst tuvad. Blad skedlika - ovala, svagt köttiga, kala el på baskanterna korthåriga; mittnerv otydlig. Kronblad 4 -5,5 mm, något längre än foderbladen. Kapsel äggformig. VII-VIII. På nedre kalfjällets öppna grusskred; kalkfodrande. Fridlyst.

2. A. pseudofrigida - polarnarv

Flerårig; 5-15 cm; tuvor breda. Blad skedlika med bred bas, tunna, vid basen hårkantade; mittnerv tydlig. Kronblad 6-8 mm, ca 2 ggr foderbladets längd. Kapsel rundad. VII-VIII. På branter, bergväggs sprickor, ultra-basiska klippor och åsar; kalkfordrande. Fridlyst.

3.A. serpyllifolia - sandnarv

1-årig; 5-20 cm; upprätt el halvt nedliggande, vanl rätt grenad, korthårig. Blad triangulärt avlånga, spetsiga, gråaktigt gröna. Kronblad 3-4 mm, kortare än fodret. Kapsel med rundad bas. VI-VIII. Kalkhållande klippbranter, öppna klipp-, slänt- och vallfält, grusfläckar, sandslänter, gårdar, skräpmarker, trädesåkrar, väg- och järnvägsslänter.

2. Moehringia

1- - fleråriga, låga. Stjälkar halvt nedliggande el upprätta, håriga. Blad 10-30 mm, avlånga - ovala, tandkantade. Kronblad saknar nagel, hela, vita. Pistill 3-bladig; kapsel 6-flikig, öppnar sig. Frön med små vita fettbihang.

- | | | |
|---|---|----------------|
| 1 | Blad tydligt 3-nerviga; krona kortare än fodret | 1. trinervia |
| 1 | Endast mittnerv tydlig; krona längre än fodret | 2. lateriflora |

1. M. trinervia - skogsnarv

1-årig el övervintrar, ibland 2-årig, sällan kortlivad flerårig; 10-20 cm; nedliggande - halvt nedliggande. Blad avlånga, spetsiga, tydligt 3-nerviga; nedre tydligt skaftade, övre nästan oskaftade. Foderblad 4-5 mm, längre än kronan och kapseln, spetsiga, tydligt 1-3-nerviga. Frön svarta. VI-VII. I skugga, fuktiga skogar, främst på frodiga steniga slänter, klippiga lundar, mossiga stenar och vid bäckar; hyggen, skräpmarker m fl öppna ställen.

2. M. lateriflora - ryssnarv

Flerårig, halvt nedliggande el upprätt, oblommande skott krypande; 10-15 cm. Blad oskaftade, ovala el ovalt lansettlika, ganska trubbiga, endast mittnerv tydlig. Foderblad trubbiga, otydliga nerver; kronblad ca 3 ggr foderbladens längd. Frön bruna. VII-VIII. På översvämmade, frodiga el rätt torra sandbottnade ängar, buskage och skogsdungar främst vid älvar. Fridlyst.

3. Minuartia

Fleråriga, låga, tuvade. Blad skaftlösa, jämbrett lansettlika - trådlika. Knoppar avlånga. Kronblad med hel spets el grunt urnupna, vita el rödaktiga. Pistill 3-bladig; kapsel 3-flikig, öppnar sig.

- | | | |
|------|--|------------|
| 1 | Kal | 2. stricta |
| 1 | Hårig | 2 |
| 2(1) | Foderblad spetsiga; kronblad kortare än fodret | 1. rubella |
| 2 | Foderblad trubbiga; kronblad längre än fodret | 3. biflora |

1. M. rubella - rödnörel

3-8 cm. Stjälkar upprätta, åtminstone i toppen glandelhåriga. Blad jämbrett lansettlika, gråaktigt gröna, tydligt 3- el 5-nerviga. Foderblad spetsiga, 3-nerviga, längre än kronbladen, tydligt kortare än kapsel; krona rödaktig el vit, kronblad med kort nagel, brett avlänga el omvänt äggrunda. VII-VIII. På fjällens torra, öppna skiffergruslänter, klippskrevor; kalk-fordrande.

2. *M. stricta* - raknörel

5-20 cm. Stjälkar upprätta, styva, rätt tunna, kala, röd-aktiga. Blad jämbreda, gröna, otydligt 1-nerviga. Foderblad smala, som färska närmast utan nerver, torra 1- el 3-nerviga, något kortare än krona och kapsel; krona vit; kronblad smalt avlänga. VII-VIII. På fjällens frodiga gruslänter, klippskrevor; kalkfordrande.

3. *M. biflora* - fjällnörel

3-8 cm. Stjälkar halvt nedliggande el ganska upprätta, vanl håriga. Blad närmast trådlika, gröna, otydligt 1-nerviga. Blmr ofta i par; foderblad trubbiga, 3-nerviga, tydligt kortare än krona och kapsel; kronblad smalt avlänga, vita, sällan rödaktiga. VII-VIII. I fjällen på kvardröjande snölegor, läckmarker, på grusiga platser vid bäckar och ängar, grusbranter; i skogsområdets ultrabasisiska klippor och grusiga älvstränder; kalkgynnad. I skogsbältens ultrabasisiska områden uppträder egen ras.

4. *Honckenya*

1. *H. peploides* - saltarv

Flerårig; 10-30 cm; tuvad, med revor, köttig stjälek och köttiga blad, kal. Blad skaftlösa, avlänga - ovala, mörk- el gulgröna. 2-byggare dominerar; blomst 1-6-bl toppknippe; som tillägg blmr ensamma i bladveckan; kronblad vita, bland hanblmr några liklånga med fodret, honblmr tydligt kortare än dessa. Pistill 3-bladig; kapsel 3-flikig, öppnar sig. På sandiga och grusiga havstränder, i klippskrevor på havstränder.

5. *Stellaria*

1- el fleråriga. Blad vanl skaftlösa. Blomst 2-grenat knippe, förändrad ibland till 1-bl. Foder och krona 5-bladiga, sällan krona med färre blad el saknas; kronblad 2-delade el - djupt delade, vita. Pistill 3-bladig; kapsel kort, 6-flikig, öppnar sig.

| | | |
|------------------------|--|----------------|
| 1 | Stjälek hårig; blommande skotts nedre blad långskaftade | 2 |
| 1 | Stjälek kal; blommande skotts nedre blad (närmast) skaftlösa | 3 |
| 2(1) | Krona 2 ggr fodrets längd | 1. emorum |
| 2 | Krona högst av fodrets längd | 2. media |
| 3(1) | Blomst alla stödblåd ej hinnkantade | 4 |
| 3 | Åtminstone blomst övre stödblåd hinnkantade el hinnkantade | 7 |
| 4(3) | Krona 1,5-2 ggr längre än fodret; blad vanl över 3 cm | 3. holostea |
| 4 | Krona högst något längre än fodret; blad vanl mycket under 3 cm | 5 |
| 5(4) | Blomst stödblåd franskantade; krona liten el saknas | 10. borealis |
| 5 | Blomst stödblåd kala; krona något längre än fodret | 6 |
| 6(5) | Blad 6-25 mm; kronblådsflikar jämbreda; kapsel längre än fodret | |
| 11. <i>crassifolia</i> | | |
| 6 | Blad 2-8 mm; kronblådsflikar långsmala; kapsel liklånga med fodret | 12. humifusa |
| 7(3) | Foderblad och/el blomst stödblåd hårkantade | 8 |
| 7 | Foder och blomst stödblåd kala | 9 |
| 8(7) | Foderblåds spetsdels översida kort- och rakhårig | 7. hebecalix 8 |
| | Foderblåds översida kal el sällan krullhårig | 8. graminea |
| 9(7) | Blad med kala kanter, krona vanl tydligt längre än fodret | 10 |

- 9 Åtminstone en del bladbaser franskantade; krona högst av fodrets längd
11
- 10(9) Stjälk och bladkanter släta el sträva av glandler; ståndarknappar vanl
0,8-1,2 mm; frön 1,2-1,5 mm 5. *palustris*
- 10 Stjälk och bladkanter rikligt med sträva glandler; ståndarknappar
0,4-0,8 mm; frön 0,9-1,2 mm 6. *fennica*
- 11(9) Krona tydligt kortare än fodret; blomst skenbart i bladvecken
4. *alsine*
- 11 Krona någorlunda liklång med fodret; blomst i stjälkstoppen
9. *longifolia*

1. *S. nemorum* - lundstjärnblomma, lundarv

Flerårig, med revor. Stjälk 20-50 cm, upprätt el halvt nedliggande, tunn, hårig; oblommande skott nedliggande. Nedre blad långskaftade, övre skaft-lösa; skiva avlång, hjärtlik bas, ljusgrön. Foderblad spetsiga, kala el vid basen hafshåriga, glänsande. Kronblad 12-15 mm, ca 2 ggr foderbladens längd. VI-VII. I fuktiga lundar, sankskogar, vid frodiga bäckstränder, ofta omkring källor. Jmfr *Myosoton aquaticum*.

2. *S. media* - natagräs, våtarv

1-årig, över-vintrar ofta; 10-30 cm; nedliggande el halvt nedliggande, ljusgrön. Stjälk ensidigt hårig. Blad kala, flesta skaftade, övre skaftlösa; skiva avlång. Blmr tydligt skaftade; kronblad 2-3 mm, högst foderbladens längd, saknas sällan. Ståndare vanl 3-7. V-X. På odlings- och skräpmarker, gårdar, gator, väggenar, frodiga skogar, stränder, skuggiga klippor m fl öppna platser, vanl på tydligt kulturpåverkad och åtminstone periodfuktiga platser; på havstränder och havsskärgårdars fågelklippor.

3. *S. holostea* - buskstjärnblomma

Flerårig, med revor, rotslår från övervintrade revor; 20-30 cm; upprätt el halvt nedliggande. Stjälk smal, skör, vasst kantad. Blad skaftlösa, 3-8 cm, utstående, styva, smalt avlånga, långspetsade, sträva. Kronblad 12-15 mm, 1,5-2 ggr foderbladens längd. V-VI. I lundar, lundaktiga skogar, skogsbyrn och gläntor, lundängar, parkgräsmattor.

4. *S. alsine* - källarv

Flerårig; 10-20 cm; nedliggande el halvt nedliggande. Blad ganska tjocka, blågröna; basdelens kant gleshårig; blombärande grenars blad närmast oskaftade, skiva oval - jämbrett lansettlik; övervintrade revgrenars övre blad långskaftade, skiva avlång. Blomst skenbart i bladvecken; stödblads hinnartade, kala. Foder kalt; krona kortare än fodret, saknas ibland. V-VII. Vid källkanter, källbäckar, källvattnade åker- och ängsdiken, i sankskogar, fuktiga skogsvägar; ibland i landsvägsdiken, lastplatser, torvbottnade planteringar.

5. *S. palustris* - kärrstjärnblomma

Flerårig; 15-60 cm; upprätt el halvt nedliggande, kal, blå-, vit-, rent el gulgrön. Stjälkar kantiga. Stjälk och bladkant släta el ibland med låga, trubbiga glandler nedtill något sträva. Blad smalt lansettlika - jämbreda, ibland brett lansettlika - ovala, vanl snett uppåt utstående. Blomst vanl 3-13-bl, trång - gles; stödblads hinnartade, kala. Foder 5-7 mm; kronblad 6-13 mm. Ståndarknappar 0,8-1,2 mm. Frön 1,2-1,5 mm. VI-VIII. På starrstränder, -ängar och -buskage, dikeskanter. Flerformig.

6. *S. fennica* - finnstjärnblomma

Lik *S. palustris*, men vekare, grön, gulgrön el svagt blågrön; stjälk och bladkant vanl tydligt sträva; blad närmast jämbreda, utåt el snett uppåt utstående; blomst gles; foder 3-5 mm, kronblad 4,5-7 mm; ståndarknappar 0,4-0,8 mm; frön 0,9-1,2 mm. På starrstränder och buskage, i diken, torvgropar.

S. fennica * *graminea*

Stöd- och foderblads kant lätt fransad - utan. Tämligen allmän i övre Österbotten och i Lappland *Sompio* vid älvar.

7. *S. hebecalyx* - kolastjärnblomma

Flerårig; 15-40 cm, halvt nedliggande, kal. Stjälk slät. Blad jämbreda - ovalt lansettlika, ofta svagt krökta, gråaktigt gröna, ibland på bas-kanterna fransiga. Blomst fåbl, gles; stödblads hinnartade, vanl hårkantade. Foderbladens kanter samt yttre yta åtminstone på spetsdelen täthårig. Kronblad 4-8 mm, ca foderbladens längd. Ståndarknappar 0,5-0,7 mm. Frön 1,1-1,2 mm. VI-VIII. På vägrensängar; krigsnykomling. Norra Ryssland och Sibirien.

8. *S. graminea* - grässtjärnblomma

Flerårig; 20-70 cm; halvt nedliggande - nedliggande. Stjälk slät el vid basen sträv av höga, kägellik glandler, växlande grenig. Blad jämbreda - lansettlika, gräs- el svagt blågrön, vid basen ripskantade. Blomst gles, vanl rikbl; stödblads hinnartade, vanl åtminstone vid basen hårkantade. Foderblad med tydliga nerver, kanterna håriga. Kronblad 3,5-6 mm, vanl liklånga med fodret el längre. Ståndarknappar 0,5-0,7 mm. Frön 0,6-1,4 mm. VI-VIII. På ängar, slänter, skogsbryn, klippbranter, hagmarker, odlingar, vägrenar, stränder.

9. *S. longifolia* - skogsstjärnblomma

Flerårig; 15-25 cm; halvt nedliggande, vek, ofta i täta bestånd. Stjälk rikligt grenad, åtminstone på nederdelen sträv av små, genomskinliga glandler. Blad jämbrett lansettlika - smalt omvänt äggrunda, ljus- el gulgröna, strävkantade, basen ofta glesfransad. Blomst rikbl; stödblads hinnartade, kala. Foderblad med otydliga nerver. Kronblad 2-3 mm, liklånga med foderbladen. Ståndarknappar 0,3-0,5 mm. Frön ca 0,9 mm. VI-VII. I fuktiga och försumpade granskogar, ofta i hyggen; steniga lundslänter, älvstrandsbuskage, på gräsytor i sankskogar och dess röjningar.

10. *S. borealis* - norrlandsstjärnblomma, norrlandsarv

Flerårig; 10-25 cm; nedliggande el halvt nedliggande. Stjälk slät el svagt sträv, njuggt grenad. Blad 10-30 mm, lansettlika el smalt avlånga, gulaktigt gröna, kanter sträva och gleshåriga. Blomst rätt gles, vanl fåbl. Blmr långskaftade, nedre ensamma i bladvecken; alla stödblads gröna, franskantade. Foderblad 2-3,5 mm; kronblad förkrympta el saknas. Ståndarknappar ca 0,3 mm. Frön ca 0,8 mm. VII-VIII. På källflöden, vid källor, strandbuskage, i skogar vid bäckar.

*S. * alpestris*

Bladkant sträv, bastredjedelen gleshårig. Toppbloms flerbl; nedre stödblads gröna, övre vanl hinnartade el hinnkantade. Krona lite - mycket kortare än fodret, kronblad 1-3; ståndare och kapsel vanl ej utvecklade. Tämligen allmän i norra Finland.

11. *S. crassifolia* - sumpstjärnblomma, sumparv

Flerårig; 10-25 cm; nedliggande - upprätt, kal. Blad 6-25 mm, smalt avlånga - ovala, rätt tjocka, kala, gröna. Då och då med groddknoppar. Blomst fåbl el blmr ensamma, långskaftade; stödblads gröna, med kala kanter. Foderblad 2-3,5 mm, spetsiga; krona något längre än fodret, kronbladens flikar jämbreda. Ståndarknappar 0,3-0,5 mm. Kapsel till slut upptill 2 ggr fodrets längd. Frön ca 0,8 mm. VI-VIII.

11a. var. *crassifolia*

Upprätt el halvt nedliggande; blad brett avlånga - ovala. I björklundar, lundängar, källflöden, vid bäckar, frodiga starrstränder. Har avtagit.

11b. var. *minor* - havssumpstjärnblomma

Nedliggande, löst tuvad; blad smalt avlånga. På havsstränder i blåstångsvallar, delvis i källors verkningsområde.

12. *S. humifusa* - ishavsstjärnblomma

Lik *S. crassifolia*, men tätt tuvad, nedliggande, ljusgrön; blad tätt, avlånga el brett avlånga, 2-8 mm, köttiga; i bladvecken ofta groddknoppar; foderblad 3-4,5 mm, trubbiga; kronbladens flikar avlånga; kapsel ca liklång med fodret. VII-VIII. På frodiga havstränder; funnen 1947, ej sedd senare.

6. *Cerastium*

1-, 2- el flerårig, vanl hårig. Blomst 2-grenad knippe. Foder och krona 5-bladiga; kronblad grunt urnupna el lågt 2-kluvna; krona sällan knapp el saknas. Kapsel ganska lång, vanl 10-flikig, öppnar sig.

| | | |
|------|---|-------------------|
| 1 | 1- el 2-årig, oblommande skott saknas | 2 |
| 1 | Flerårig, oblommande skott finns | 4 |
| 2(1) | Foderblad ända till spetsen långhåriga; kronblad vid basen fransade | 7. glomeratum |
| 2 | Foderblad med kal spets; kronblad kala | 3 |
| 3(2) | Gråaktigt grön, någon gång delvis rödaktig; dessutom nedre blmrs stödblads hinnspets 1/3-3/5 av stöbladens längd | 8. semidecandru 3 |
| | Ljus- el gulgrön; dessutom nedre blmrs stödblads hinnspets 1/20-1/4 av stöbladens längd | 9. glutinosum |
| 4(1) | Krona kortare än fodret-1,3 ggr fodrets längd | 6. fontanum |
| 4 | Krona åtminstone 1,3 ggr längre än fodret | 5 |
| 5(4) | Stift 3, kapselflikar 6 | 1. cerastoides |
| 5 | Stift 5, kapselflikar 10 | 6 |
| 6(5) | Tätt vithårig | 7 |
| 6 | Kal el hårig men ej tätt vithårig | 8 |
| 7(6) | Blad jämbreda-smalt lansettlika; sydfinländsk växt | 2. tomentosum |
| 7 | Blad ovala; nordfinsk växt | 4. alpinum |
| 8(6) | Alla hår korta; blad jämbreda el smalt lansettlika | 3. arvense |
| 8 | Åtminstone en del hår långa el växten kal; blad ovala-nästan jämbreda | 9 |
| 9(8) | Blmrs stödblads hinnkant åtminstone 0,2 mm bred och hinnspets tydlig; foderbasen kantigt rund; frön 1,0-1,3 mm, ytans glandler åtminstone lika höga som breda | 4. alpinum |
| 9 | Blmrs stödblads hinnkant 0,2 mm bred och hinnspets liten; foderbasen jämt rund; frön 1,2-1,7 mm, ytans glandler lägre än breda | |
| | 5. arcticum | |

1. *C. cerastoides* - lapparv

Flerårig; 3-15 cm; löst tuvad. Stjälkar nedliggande - halvt nedliggande, blomlösa rotslående, ensidigt lätt håriga. Blad svagt köttiga, avlånga - närmast jämbreda, uppåt krökta. Blomst stöblad gröna. Kronblad 8-12 mm, ca 1,5 ggr foderbladens längd, kluvna. Stift 3, kapselflikar 6. VII-VIII. I fjällens vid smältvatten och kvardröjande snölegor, drypande bäck-stränder, grusiga älvstränder.

2. *C. tomentosum* - silverarv

Flerårig; 10-30 cm; tätt mattbildande. Stjälkar och blad tätt vithåriga. Foder 5-7 mm; krona ca 3 ggr fodrets längd. VI-VII. Prydnadsväxt, ibland odlingsrest. Italien, Krim.

3. *C. arvense* - fältarv

Flerårig; 10-30 cm; löst mattbildande, grågrön; i bladvecken blomlösa grenar. Blad smalt lansettlika - närmast jämbreda, korthåriga, på blom-lösa grenar ofta böjda. Blomst nedre stöblad brett hinnkantade. Foderblad brett hinnkantade, 4,5-7,5 mm; krona ca 2ggr fodrets längd. VI-VII. På vägrenar, fält, åkerrenar, sådda vallar, skräpmarker, gräsmattor. Europa.

4. *C. alpinum* - fjällarv

Flerårig; 5-20 cm; nedliggande - halvt nedliggande, mattbildande el löst tuvad. Blad ovala - nästan jämbreda, kala el håriga, ofta även glandel-håriga. Åtminstone övre blmr stödblåd hinnartade el tydligt hinnkantade och -spetsad. Blmr vanl 1-4; foder 5-10 mm, vid basen kantigt, foderblad spetsiga - trubbiga; krona 1,5-2 ggr fodrets längd; stift 5, kapselflikar 10. Frön 1,0-1,3 mm, åtskilliga av ytans glandler åtminstone lika höga som breda. VI-VIII. - I norra och östra Finland växer (finns) på ultrabasiska underlag åtskilliga ekotyper, vilka kännetecknar vekhet, litenhet och små blad samt ibland även små blmr och kapslar. Beträffande hårlighet växlar i ekotyperna från kalt till ullhårigt el dessa visar olikheter i alla underarter. - Finlands serpentipopulationers taxas läge och benämning är oklar. Underarternas mellanformer är tämligen allmänna.

4a. ssp. *alpinum* - fjällarv

Mattbildande - löst tuvad. Stjälkar och blomskäft täthåriga, vanl såväl glandel- som hafshåriga, ibland även ullhåriga. Blomlösa basskottsblad skedlika, tätt - ganska glest; blommande skotts blad smalt ovala, ovala el avlånga; bladkanter i huvudsak ullhåriga, skivorna tätt - glest ull- och hafshåriga, sällan även glandelhåriga. Blomskäft högst 35 mm. Foderbasen svagt kantig; foderblad lansettlika, spetsiga, hinnkant högst 0,3 mm bred. På klippbranter, fjällslänter, stränder, ultrabasiska klippor och grusiga platser, byfält och -ängar, vägrenar.

4b. ssp. *lanatum* - fjällarv

Löst mattbildande. Stjälkar, blomskäft och blad rätt täthåriga, åtminstone dominerande del vitulliga, på blomskäften vanl även korta hafs- och glandelhår. Blomlösa basskottsblad ovala el brett ovala, i ganska tät topp-rosett; blommande skotts blad ovala. Blomskäft 30-60 mm. Foderbasen svagt kantig; foderblad ovala, rätt spetsiga, hinnkantade upp till 0,5 mm bredd. På bergväggar; kalkgynnad.

4c. ssp. *glabratum* - kal fjällarv

Underjordiska revors halvt nedliggande grenar är löst mattbildande. Stjälkar och blomskäft kala; stjälk ofta rödaktig; blomlösa basskottens övre ledstycke ofta böjt. Basskottsblad skedlika, glesa; blommande skotts blad jämbrett lansettlika - ovala, kala el helt njuggt hafshåriga. Blomskäft ganska korta. Foderbasen 4-kantig; foderblad smalt avlånga - ovala, spetsiga - trubbiga, hinnkantade upp till 0,5 mm bredd. På grusiga, översvämmade älvstränder, fuktiga frodiga fjällhedar, drypande klippbranter, ultrabasiska klippor och grusiga ställen, sällan på byvallar.

C. alpinum * *fontanum*

Lik *C. fontanum* ssp. *fontanum*, men även glandelhårig och främst på bladspetsarna även långa, flercelliga hår; blomskäft avsmalnar vanl mot foderbasen; krona större; frön utvecklas ej; pollen odugligt. Ställvis i norra Finland. Som ursprung nästan uteslutande *C. alpinum* ssp. *alpinum* och *C. fontanum* ssp. *fontanum*.

5. *C. nigrescens* var. *laxum* - snöarv

Flerårig; 5-10 cm; tät, små tussar bildar bestånd. Stjälk och blad långhåriga. Blad ovala. Blmr stödblåd högst smalt hinnkantade. Blmr 1 el 2; foder vid basen cylindrisk, foderblad vanl trubbiga; krona 1,5-2 ggr fodrets längd. Frön 1,2-1,7 mm, flesta av ytans glandler lägre än sin bredd. VII-VIII. På mittkalfjällets finsandiga och grusiga kvardröjande snölegor, vid smältvattenbäckar.

6. *C. fontanum* - hönsarv

Flerårig, sällan 1- el 2-årig; flera stjälkar, även blomlösa basskott, upprätt el halvt nedliggande; 5-35 cm. Blad ovalt avlånga - avlånga, håriga. Blomst

stödblåd hinnkantade el nedre ibland helt gröna. Foderblad rätt spetsiga; krona något kortare - något längre än fodret. VI-VIII.

6a. ssp. fontanum - riparv

Rotstock halvt nedliggande el upprätt, fjälliga blad. Tät- -gleshårig, saknar glandelhår; vanl 20-35 cm. Blomst 3-10-bl; nedre stödblåd närmast alltid hinnkantade. Kronblad 6-8 mm, 1-1,3 ggr foderbladens längd. Kapsel 9-15 mm; frön 0,8-1,2 mm. Älv- och bäckängar och -buskage, vid källor; byvallar.

6b. ssp. vulgare - hönsarv

Saknar rotstock. Vanl täthårig, med glandelhår el utan. Blomst 10-30-bl; nedre stödblåd utan hinnkant el med. Kronblad 4,5-7 mm, högst foderbladens längd. Kapsel 8-12 mm; frön 0.6-1,0 mm.

- var, vulgare - hönsarv

10-30 cm; med el utan glandelhår. Blad 10-30 * 2-8 mm, gråaktigt gröna. Blomst få- - rikbl. Blmr, kapslar och frön med växlande storlek. På ängar (även på fält, slänter, skräpmarker och odlingar, vägrenar, klippor, gräsmattor, stränder, skogsgläntor m fl öppna ställen.

- var. kajanese - serpentinhönsarv

10-15 cm; saknar glandelhår. Blad 5-15 * 1,5-4 mm, mörkgröna. Blomst fåbl. Blmr, kapslar och frön små. På ultrabasisiska klippor i Paltamo.

7. C. glomeratum - knipparv

1-årig, övervintrar ibland; 10-20 cm; blomlösa basskott saknas; gulgrön. Stjälkens nedre och mellandel med utstående el snett nedåtriktade mjuka och långa hår, högre upp glandelhårig. Blad ovala el rundat ovala, långhåriga. Blomst tät; blomst stödblåd helt gröna; blomskaff kortare bl. Foderblad ända upp till spetsen långhåriga; krona något så när liklång med fodret, ibland knapp el saknas. VII-VIII. I hamnar och lastplatser, trädgårdar, gräsmattor, skräpmarker. Europa.

8. C. semidecandrum - vårarv

1-årig, övervintrar ibland; 5-12 cm; blomlösa basskott saknas; upprätt, tunna grenar, åtminstone överdelen glandelhårig, gråaktigt grön. Blad ovala. Blomst stödblåd brett hinnkantade. Foderblad 3-5 mm, spetsiga, med kal spets; kronblad kortare än foderbladen; ståndare 5-10, vanl 5. V-VI. På torra öppna klippor, öppna fält, sandiga backsluttningar, vägslänter.

9. C. glutinosum - klibbarv

Övervintrande 1-årig; 5-12 cm; blomlösa basskott saknas; upprätt, glandelhårig, ljus- el gulgrön. Blad avlånga, ibland ovala el lansettlika. Blomst stödblåd smalt hinnkantade. Foderblad 4-6 mm, spetsiga, kalspetsade; krona vanl kortare än fodret; ståndare 5-10. V-VI. På torra, soliga backsluttningar och klippiga vallar särskilt på kalkgrund och fågel-sittplatser, gårdsfält. Har avtagit.

7. Myosoton

1. M. aquaticum - sprödarv

1- - flerårig; 15-40 cm; nedliggande el halvt nedliggande, spröd, ofta rikgrenad, nedre del kal, övre glandelhårig. Blad breda, hjärtlik el trubbig bas, mörkgröna, i stjälkens övre del oskaftade och glandelhåriga. Foderblad trubbiga, alltigenom glandelhåriga, matta. Krona längre än fodret; pistill vanl 5-bladig; kapsel öppnar sig med 5 lågt kluvna flikar. VII-VIII. I strandbuskage, grusiga stränder, sankalundskogar; även vid dikesrenar, skräpmarker och odlingar, tippor, i hamnar. Jfr Stellaria nemorum.

8. Sagina

1- el fleråriga; små, nedliggande el halvt nedliggande. Blad trådlika, i par med gemensam bas. Blmr ensamma el blomst glesbl klase; foder och krona 4- el 5-bladig el krona saknas; kronblad vita el sällan rödaktiga. Knoppar klotformiga. Pistill 4- el 5-bladig. Kapsel öppnar sig med 4 el 5 flikar.

- | | | | |
|------|---|-----------------|---|
| 1 | I bladvecken täta bladknippen (groddknoppar); kronblad mycket längre än foderbladen | 1. nodosa | 2 |
| 1 | Täta bladknippen finns ej, kronblad högst av foderbladens längd | | |
| 2(1) | Foder och krona åtminstone för det mesta 5-bladiga | 3 | |
| 2 | Foder och krona åtminstone för det mesta 4-bladiga el krona saknas | | |
| 4 | | | |
| 3(2) | Foder vanl över 2,5 mm; ståndare vanl 10, kapsel över 3,5 mm, vanl väl utvecklad | 3. saginoides | |
| 3 | Foder högst 2,5 mm; ståndare vanl 5; kapsel högst 3,5 mm, ej helt utvecklad, vanl utan frön | 4. * normaniana | |
| 4(2) | 1-årig, utan bladrosett | 6. maritima | |
| 4 | Flerårig, med bladrosetter | 5 | |
| 5(4) | Brunaktigt grön; små täta kuddar; blomskaft varaktigt raka; med krona; fjällväxt | 2. nivalis | |
| 5 | Gulgrön; skiftande tuvad-mattbildande; blomskaft från knoppstadiet till kapselns mognad hängande; vanl utan krona; hela Finland | 5. procumbens | |

8.1. *Sagina nodosa* - knutnarv

Flerårig; 5-20(-25) cm. Stjälkar nedliggande - upprätta, basbladrosett. Övre stjälkblad kortare än nedre, övre bladveck vanl med groddknoppar. Foder och krona 5-bladiga; krona 2-3 ggr längre än fodret; ståndare vanl 10. Kapsel längre än fodret. VII-VIII.

1a. ssp. *nodosa* - sydknutnarv

Stjälkar t o m över 20 cm, vanl upprätta el halvt nedliggande, tämligen tätt med glandelhår; groddknoppar ofta få, ibland utan. Rosettblad rent el ofta grågröna, med glandelhår, ej köttiga; mittnerv vanl tydlig. I varje stjälk t o m fler än 20 blmr; blomskaft alltigenom glandelhåriga. På torra bergslutningar och klippors grässtrimmor övervägande på kalk- och serpentinerunderlag, någon gång på sandiga sjöstränder; sällan på skräpmarker med grus och koksslag; kalkgynnad.

1b. ssp. *borealis* - nordknutnarv

Stjälkar ofta under 15 cm, vanl helt el halvt nedliggande, kala el på lederna svagt glandelhåriga; ofta rikligt med groddknoppar. Rosettblad rent gröna, kala, svagt köttiga; mittnerv otydlig. I varje stjälk vanl mindre än 10 blmr; blomskaft på sin höjd glandelhåriga i toppdelen. På havstrandsängar, främst på öppna ställen, i havstrandens klippsprickor, ibland på älvars sand- och grusstränder. På havstränder är underartens mellanformer vanliga.

2. *S. nivalis* - dvärgnarv

Flerårig (el ibland 2-årig?); kudde 2-4 cm bred. Stjälkar 1-3 cm, nedliggande el halvt nedliggande, kala, ofta rödaktiga. Blom- och kapselskaft raka; blmr mest ensamma. Foder och krona 4- el ibland 5-bladiga; foderblad 1,5-2 mm; krona kortare än fodret; ståndare vanl 8. Kapsel något längre än fodret. VII-VIII. Slammiga snölegor, fuktiga klippslanter och bäckars grusstränder i fjällen.

3. *S. saginoides* - stenarv

Flerårig; löst tuvad, utan revor. Stjälkar 3-12 cm, nedliggande el halvt nedliggande, rotsläende, kala. Blad med kort udd. Blmr ensamma, med tunna skaft; skaft i knoppstadiet hängande, senare raka. Foder och krona mest 5-bladiga; foder vanl över 2,5 mm; krona någorlunda liklång med fodret; ståndare 10, ibland 5. Kapsel 4-4,5 mm, mycket längre än fodret. VII-VIII. I fjällen på fuktiga kvardröjande snölegor, rännvattenslanter, grusiga älv- och bäckstränder, ibland på vägdikesrenar och byvallar.

4. *S. * normaniana* - normansnarv

Lik *S. saginoides*, men vekare, längre grenar, lösare; stjälfkar 5-8 cm; blomskaft rätt tunna; foder och krona 2-2,5 mm; ståndare vanl 5; kapslar bristfälligt utvecklade, 3-3,5 mm; frön utvecklas vanl ej. VII-VIII. På stränder, stigrenar, vanl ej stamarternas följe.

5. *S. procumbens* - krypnarv

Flerårig; mattlikt tuvad. Stjälfkar 3-8 cm, nedliggande - halvt nedliggande, rotslående, vanl kala. Blad med kort udd. Blmr ensamma, blomskaft vid knoppskiftet och kapselns mognad hängande; hylle vanl 4-bladigt; foder 1-2,5 mm; krona kortare än fodret el saknas vanl; ståndare 4, ibland 5. Kapsel längre än fodret. VI-IX. På gårdar, vallar, stigar, vägrenar, skräpmarker, småvägar, gator, odlingsmarker m fl öppna, fuktiga el säsongsvåta platser; stränders öppna platser och klippskrevor.

6. *S. maritima* - strandnarv

1-årig; 2-10 cm; mörkgrön - rödaktig, utan bladrosett. Stjälfkar nedliggande - upprätta, kala. Blad rätt köttiga, snibbspetsade, ofta glest korthåriga. Blmr 1-6; blomskaft raka. Foder och krona 4-bladiga; kronblad rätt små el saknas. Kapsel liklång med fodret. VI-VIII. På sandiga havstrandsängar, ofta i vattentäckt bälte.

9. *Scleranthus*

1-, 2- el fleråriga; låga och små, nedliggande el halvt nedliggande. Blad med förenade baser, nållika, vid basen franskantade. Krona saknas; foder 5-flikig, grön, pistill med 2 stift och sammanvuxen med frukten: fruktämnet närmast undersittande. Frukt 1-fröig smånöt.

1 Flerårig, grå blågrön; foderflikar trubbiga, brett hinnkantade

1. perennis

1 1- el 2-årig, gråaktigt- el gulgrön; foderflikar spetsiga, smalt hinnkantade 2. annus

1. *S. perennis* - vitknavel

Flerårig; 5-15 cm; grå blågrön; upprätt el halvt nedliggande. Blad ofta krökta åt samma håll. Stödblåd vanl ej upp till delblomst övre del. Foderflikar trubbiga, brett hinnkantade, böjda mot struten. VI-IX. Sandiga gatu- och vägrenar, fält, vallar, barlasthögar, klippiga fält. Fridlyst (ej på Åland).

2. *S. annus* - grönknavel

1- el 2-årig; 5-25 cm; gråaktigt el gult grön; nedliggande - ganska upprätt. Stödblåd vanl när vanl upp till delblomst övre del. Foderblad spetsiga, smalt hinnkantade. VI-IX. Torra klippor, fält, slänter, vägrenar, gårdar och gator, odlingar, sandfält.

2a. *ssp. annus* - grönknavel

Utspärrat grenig, ledstycken och blad ganska långa. Foderflikar rätt smala, triangulära, snett uppåt - nästan upprätta, åtminstone av halva fruktens längd, rak spets; frukt 3-4,5 mm. Tydligare ogräsväxt än *ssp. polycarpus*

2b. *ssp. polycarpus* - tuvknavel

Växtsätt tät, ledstycken och blad korta. Foderflikar ganska breda, av-långa, upprätta, från spetsen vända mot struten, 1/3-1/2 av fruktens längd; frukt 2-3,5 mm. Tydligare klipp- och fältväxt än *ssp. annus*.

10. *Herniaria*

1. *H. glabra* - knyttling

1- el kortlivad flerårig; utefter marken. Stjälkar 5-10 cm, håriga. Blad skaftlösa, små, ovalt avlånga; stipler hinnartade. Blomst i korta gsffelgrenar, klotformiga. Blmr små, gulgröna; kronblad fjällika. Frukt smånot. VII-VIII. På torra sandfält, sandiga backslänter; sandgropar, väg- och banrenar.

11. Spergula

1-åriga, ofta vid basen med flera stjälkar, halvt nedliggande el upprätta. Blad motsatta, jämbreda - trådlika; stipler hinnartade, ej vid ledet omfattande sammanväxta. I bladvecken grenar med korta ledstycken, vars blad är skenbart radiärsymmetriska. Foder och krona 5-bladiga; krona vit. Pistill med 5 stift. Kapsel öppnar sig med 5 flikar. Frön klot- - linsformiga, vingkantade.

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Glandlerhårig el kal; ledstycket under blomst liklångt med nedre | 1. arvensis |
| 1 | Kal el glest med ogrenade hår; ledstycken under blomst 2-3 ggr längre än nedre | 2. morisonii |

1. S. arvensis - åkerspärgel

Vårettårig; vanl gul- el mörkgrön, kal - klibbhårig. Ledstycket under blomst liklångt med nedre. Blad (10-)20-40(-60) mm, tämligen liklånga med ledstycket, halvrunda, under rännformade. Kronblad 3,5-5 mm, foderblad något längre. VI-IX.

1a. ssp. arvensis - åkerspärgel

Vanl 10-40 cm; tämligen hårig el kal. Stjälkar (vanl 1-5, sällan upp till 10) gröna, vanl upprätta, 1-2 mm tjocka, ledstycken högst 8 cm. Blad 10-40 * 0,5-1 mm, vanl ganska upprätta. Blomst månggrenad; fruktskaft vanl högst 3 cm. Kapsel 4-7 mm, äggformad, vanl grön, går sönder vid öppnandet. Frön 0,8-1,4 mm, rätt svarta, tätt klubbhåriga; vingkant under 0,1 mm. På åkrar, trädgårdar, vägrenar, skräpmarker, i hamnar; ofta på sandiga platser.

1b. ssp. maxima - linspärgel

Vanl 40-70 cm; kal el njugghårig, el klibbig. Stjälkar (vanl 1-5) halmfärgade, upp till 3 mm tjocka, ledstycken vanl 8-15 cm. Blad 40-60 * 1 mm. Blomst tämligen njuggrenig; fruktskaft upp till 6 cm. Kapsel 6-8 mm, klotformig, gul, öppnar sig i spetsen. Frön 1,5-2 mm, ganska svarta, tätt klubbhåriga; vingkant 1 mm. I linåkrar.

1c. ssp. sativa - foderspärgel

Lik ssp. arvensis, men klibbhårig, ofta ganska mörkgrön; stjälkar (vanl 1-10, ibland upp till 15) halvt nedliggande el upprätta; blad vanl utstående; frön svarta, glandriga, utan klubbhår. Odlings- och rotsaksåkrar, främst på sura jordar; trädgårdar, gårdar, banområden, vägslänter, stränder, skräpmarker, sandfält.

2. S. morisonii - vårspärgel

För det mesta övervintrande; gräs- el blåaktigt grön; 8-25 cm, förlängs efter blomningen; kal el glest hafshårig. Ledstycket under blomst vanl 2-3 ggr de nedres längd. Blad 5-20(-40) mm, tydligt kortare än ledstycken, ej rännformiga. Kronblad 2,5-4 mm, liklånga med foderbladen el något kortare. Kapsel 4,5-6.5 mm, äggformad. Frön 1,2-1,6 mm, på kanten klubbhåriga; vingkant 0,2-0,4 mm. V-VI. På torra lavtäckta klippor med tunt humus-skikt, främst på krön; sandhedars blottade sandfläckar.

12. Spergularia

1-, 2- el fleråriga; låga. Stjälkar nedliggande - halvt nedliggande. Blad jämbreda; stipler hinnartade, vid leden omfattande sammanväxta; i bladvecken

grenar med korta ledstycken. Foder och krona 5-bladiga; krona röd, ca liklång med fodret el kortare; stift 3. Kapsel öppnar sig med 3 flikar.

- | | | |
|-------|--|-----------|
| 1 | Blad gråaktigt gröna; stipler smalt triangulära, snart fria | 2. rubra |
| 1 | Blad rent gröna; stipler brett triangulära, på unga skott halvvägs sammanväxta | 2 |
| 2 (1) | Stjälk på sin höjd helt vedartad på basen; foderblad 3-4,5 mm; kapsel 4-6 mm | 1. salina |
| 3 | Stjälk ofta vedartad på basen; foderblad 4,5-6 mm; kapsel 5,5-8 mm | 3. media |

1. S. salina - saltnarv

5-20 cm; kal el på överdelen svagt glandelhårig, tämligen ljust rent grön. Huvudrot smal. Stjälk på sin höjd alldeles vedaktig på basen. Blad ganska köttiga, trubbiga el med kort udd; stipler brett triangulära, kort spets, på unga skott halvvägs sammanväxta vid basen. Foderblad 3-4,5 mm ovala, trubbiga; kronblad ljusröda, med vit bas, 2,5-5 mm, ofta kortare än kronblad. Kapsel 4-6 mm; frön 0,4-0,7(-1,0) mm, vingkant tras- el flikkantad el saknas. VI-IX. På leriga, slammiga och sandiga havstränder, i klippsprickor på havstranden, på saltmarker.

2. S. rubra - rödnarv

5-25 cm; ofta glandelhårig, gråaktigt grön. Huvudrot smal - rätt kraftig. Stjälk högst svagt vedartad på basen. Blad ej köttiga, uddspetsade; stipler smalt triangulära, med lång spets, snart även vid basen fria. Foderblad 3-4,5 mm, avlånga, spetsiga; kronblad allt igenom klarröda, 3-4 mm, liklånga med foderblad el kortare. Kapsel 3,5-4 mm; frö 0,5-0,6 mm, utan kant. VI-IX. På gårdar, torra byrenar och -stenmarker, stigar, gator, vägrenar, ban och lastområden; på fält, ibland på stränder (även havstränder).

3. S. media - havsnarv

Lik S. salina, men huvudrot kraftig; stjälk på basen tämligen långt vedartad; blad med kort udd; foderblad 4,5-6 mm; kronblad ljusröda el närmast vita, 5-6,5 mm, ca liklånga med foderblad; kapsel 5,5-8 mm; frö 0,7-1.1 mm, vingkant hel el saknas. VII-IX. Havstränders saltjordsfläckar; även barlastväxt.

13. Lychnis

Fleråriga, upprätta, medelhöga. Blad smala el ganska breda. Foder och krona 5-bladiga; foder sambladig, utan ytterfoder; kronblad vanl röda, med bikrona, med nagel, ofta tandade el kluvna - delade; stift 5. Kapsel öppnar sig med 5 flikar.

- | | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Kronblad djupt 4-flikiga | 2. flos-cuculi |
| 1 | Kronblad annorlunda | 2 |
| 2(1) | Stjälk täthårig; blad äggrunda | 1. chalcedonica |
| 2 | Stjälk kal; blad jämbreda-lansettlika | 3 |
| 3(2) | Blomst klaselik; kronblad hela, tandspetsade el urnupna | 3. viscaria |
| 3 | Blomst korg- el klaselik; kronblad 2-kluvna | 4. alpina |

1. L. chalcedonica - studentnejlika

30-80 cm; tätt strävårig. Blad avlånga, med hjärtlik bas. Blomst korg- el kvastlik, tät, 10-40-bl knippe. Foder långhårigt från nerverna; kronblad 2-delade, högröda, skiva 6-11 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest, sällan -flykting. Östeuropa, Sibirien.

2. L. flos-cuculi - gökblomster

30-70 cm; med nedåtriktade korta och ganska sträva hår. Rotblad smalt omvänt äggrunda, stjälkblad smalt el avlångt lansettlika. Blomst gles. Foder mörkt

rödbrunstrimmig; kronblad djupt 4-flikiga, rosenröda, skiva 12-18 mm. VI-VII. Vid källor, källskogar, fuktiga strandängar, även hav-stränder; väg- åkerdiken, hövallar.

3. *L. viscaria* - tjärblomster

20-50 cm; klibbiga på ledstyckets övre del, mörkt rödbruna. Blad jämbrett lansettlika, baskanterna vithåriga. Blomst ca 10 cm, klaselik. Foder 10-15 mm; kronblad mörkröda, hel spets el grunt urnupna, svagt tandade, skiva 5-9 mm. VI-VII. Torra klippor och backslänter, sandiga slänt- och vall-ängar, väg- och banslänter.

4. *L. alpina* - fjällnejlika

Kal, ej klibbig. Blomst korglik el kort klaselik. Foder 4-6 mm. Kronblad 2-kluvna, ljusröda, skiva 3.5-7 mm. Ibland har en del blmr förkrympta ståndare. VI-VIII.

4a. var. *alpina* - fjällnejlika

10-40 cm. Rotblad smalt skedlika - jämbrett lansettlika. Blomst vanl rätt tät. I klippskrevor, sandfält, vid älvars grus- och sandfält särskilt på basiska underlag, fjällhedars grus- och våtmarker; I södra Finland på lavmarker.

4b. var. *serpentinicola* - serpentinfjällnejlika

5-15 cm. Rotblad tämligen nållika. Blomst gles; blmr vanl långskaftade, då och då saknas kronblad. På ultrabasiska klippor och grusplatser i norra och östra Finland.

Lychinis alpina var. *alpina* * *viscaria*

Lik *L. alpina* var. *alpina*, men ledstyckens övre del ibland klibbiga; bladbasens kanter korthåriga; blst vanl glest klaselik; foder långsmalt klocklik, med tydliga nerver; kronblad längre, ofta kortare flikar. På klippor i Nyland och Sydkarelen, uppenbart sällsynt.

14. *Agrostemma*

1. *A. githago* - klätt

1-årig, ofta övervintrande; 30-60 cm. Stjälk hårig; blad jämbreda. Fodrets långa och smala flikar når längre än kronan; kronblad stora, lågt grunt urnupna, purpurröda; bikrona saknas; stift 5, kapsel öppnar sig med 5 flikar. VI-VII. I sydvästra skärgården särskilt i rågåkrar, även på torra slänter, har avtagit från 1960-talet; på andra håll tillfällig nykomling i havreåkrar, även vid järnvägar och hamnar; nu ibland som prydnadsväxt. +

15. *Silene*

1- el fleråriga, sällan 2-åriga. Medelstora el små, kala el håriga. Foder och krona 5-bladiga; ytterfoder saknas; kronblad med nagel, grunt urnupna - delade, vanl med bikrona; ståndare 10; stift 3 el 5. Kapsel öppnar sig med 6- el 10-flikar, sällan med 5.

| | | |
|------|--|----------------|
| 1 | 1- el 2-årig; vid blomst bas ej blomlösa skott | 2 |
| 1 | Flerårig; vid blomst bas vanl blomlösa skott | 12 |
| 2(1) | Foder med ca 30 upphöjda nerver; krona violetttröd | 17. conoidea |
| 2 | Foder med ca 10 låga nerver; krona av annan färg | 3 |
| 3(2) | Krona rödaktig | 4 |
| 3 | Krona vit el gulaktigt vit | 6 |
| 4(3) | Foder kalt | 11. armeria |
| 4 | Foder hårigt | 5 |
| 5(4) | Foder åtminstone 2 cm | 12. noctiflora |
| 5 | Foder högst 1 cm | 16. gallica |

| | | |
|--------|--|-----------------|
| 6(3) | Kal | 7 |
| 6 | Hårig | 8 |
| 7(6) | Blad högst 7 mm breda; foder 3-4 mm | 10. rupestris |
| 7 | Blad åtminstone 10 mm breda; foder ca 7 mm | 11. armeria |
| 8(6) | Ej klibbig | 9 |
| 8 | Åtminstone toppen klibbig | 10 |
| 9(8) | Toppen glandelhårig; stift 5 el pistill saknas; kapsel 10-flikig | 13. latifolia |
| 9 | Saknar glandlerhår; stift 3; kapsel 6-flikig | 15. dichotoma |
| 10(8) | Blomst rikblommig, kranslikt knippe | 2. viscosa |
| 10 | Blomst glesblommigt knippe el blmr ensamma | 11 |
| 11(10) | Foder åtminstone 2 cm | 12. noctiflora |
| 11 | Foder högst 1 cm | 16. gallica |
| 12(1) | Bolsterlikt tuvad-mattlik; högst 5 cm hög; blad nållika, jämbreda | 9. acaulis |
| 12 | Växtsätt annorlunda; vanl större; blad bredare | 13 |
| 13(12) | Krona röd el rödaktig | 14 |
| 13 | Krona vit el gulaktigt vit, någon gång torkad grönaktig | 16 |
| 14(13) | Krona kortare än fodret | 4. wahlbergella |
| 14 | Krona längre än fodret | 15 |
| 15(14) | Stjälkblad jämbrett lansettlika el jämbreda; blmr 1-3 | 5. furcata |
| 15 | Stjälkblad äggrunt ovala-omvänt äggrunda; blmr vanl fler | 14. dioica |
| 16(13) | Växten hårig | 17 |
| 16 | Växten kal | 20 |
| 17(16) | Blomst och blmr hängande | 1. nutans |
| 17 | Blomst upprätt, blmr upprätta-sidriktade | 18 |
| 18(17) | Överallt klibbig | 2. viscosa |
| 18 | Ej klibbig | 19 |
| 19(18) | 30-50 cm; blomst rikblommigt knippe | 3. tatarica |
| 19 | 10-20 cm; blmr ensamma el blomst någon gång med 2 el 3 blmr | 5. furcata |
| 20(16) | Foder tunn | 21 |
| 20 | Foder klotlik | 22 |
| 21(20) | Blmr hängande; foder 8-12 mm | 1. nutans |
| 21 | Blmr upprätta; foder 3-4 mm | 10. rupestris |
| 22(20) | Foder med 10 långa och 10 korta längsgående nerver, tvärsnerver få | 8. csereii |
| 22 | Foder med 20 någorlunda liklånga längsgående nerver, tvärsnerver många | 23 |
| 23(22) | Blomst t o m 50-blommig, övre stödblåd hinnlika; kronbladsflikar 3-5 mm breda, bikrona liten el saknas | 6. vulgaris |
| 23 | Blomst 1-5-blommig, även övre stödblåd högst hinnkantade; kronbladsflikar 4-7,5 mm breda, tydlig bikrona | 7. uniflora |

1. *S. nutans* - backglim

Flerårig; 20-40 cm; vit rotstock, flera stjälkar; hårig och främst klibbig på överdelen, sällan kal. Rotblad omvänt äggrunda - lansettlika; övre stjälkblad jämbrett lansettlika. Blomst mångbl, grenar ensidigt hängande. Blmr doftar på kvällarna; foder varaktigt smal; kronblad gulaktigt vita; skiva djupt 2-delad, smalflikig. VI-VII. Torra höjdsränter, bergbackar, åsslänter, åsvallar, släntängar och -buskage, byvallar.

2. *S. viscosa* - klibbglim

1-årig, övervintrar, el basrosetten ofta flerårig; 30-60 cm; kraftig, rikbladig, klibbhårig. Blad smalt triangulära el tunglika, vågrynade. Blomst 15-25 cm, rikbl, i krans, klaselik. Foder blir endast något större. Kronblad vita, ofta svagt gulaktiga; skiva djupt 2-delad, flikar rundade. VII-VIII. I ytterskärgårdens klippskrevor, på klippornas grässtråk och sandstränder; ibland på moränslänter, fält och vägrenar.

3. *S. tatarica* - ryssglim

Flerårig; 30-50 cm; flera stjälar, åtminstone vid basen glest hafshårig. Blad avlångt ovala - jämbreda, vid basen glest fransade. Blomst lång, ofta ensidig, glesbl, klaselik. Kronblad vita, ofta grön- el gulaktiga; skiva djupt 2-delad, flikar smala. VII-VIII. På sandiga och grusiga älvbackar och -bankar; även sandslänter, vägrenar, banvallar och lastplatser.

4. *S. wahlbergella* - fjällblära

Flerårig; 5-20 cm; styv. Stjälk ogrenad, främst på överdelen nedriktade korta hår. Stjälkblad jämbrett lansettlika - smalt ovala, nedre kala, övre håriga. Bl ensam, i början hängande, senare upprätt; foder rundat, ljust, svarta nerver, växer högre än kronan; kronblad grårödaktiga. Pistill med 5 stift; kapsel 5-flikig, flikar 2-kluvna. VII-VIII. På nedre och mellankalfjällets klipplänter, fjällsippshedar, ängar, skiffergrus, vid bergväggar; kalkgynnad. Fridlyst.

5. *S. involucrata* ssp. *tenella* - polarblära

Flerårig; 10-20 cm. Stjälk ogrenad, nedriktade hafshår och främst överdelen glandelhårig, klibbig. Stjälkblad jämbreda el jämbrett lansettlika. Blomst 1-2-bl; blmr upprätta; foder smalt klocklik; krona rödaktig; fodret längre. Pistill med 5 stift; kapsel 5-flikig, flikar 2-kluvna. VII-VIII. Älvstränders klipplänter och skrevor; kalkfordrande. Fridlyst.

6. *S. vulgaris* - ängsglim, smällglim

Flerårig; 20-80 cm; kal, blågrön. Blad avlångt ovala - jämbrett lansettlika, i norra Finland brett ovala. Blomst vanl gles, upp till 50-bl; övre stöblad hinnartade. Blmr hängande; foder rätt trint, rödaktigt nätnervig; krona svagt zygomorf, kronblad vita, (närmast) utan bikrona, flikar 3-5 mm breda. Kapseltänder ganska upprätta - utstående. VI-VIII.

6a. var. *vulgaris*

Vanl upprätt. Blad tunna, ganska avlångt ovala. Blmr vanl över 20. Kronblad 2-delade. På torra och rätt torra ängar, fält, åkerrenar, hövallar, åkrar, vägrenar, vid järnvägar, i hamnar.

6b. var. *littoralis*

Halvt nedliggande. Blad ganska tjocka, smalt avlånga - närmast jämbreda. Blmr vanl 3-16. Kronblad 2-kluvna. Vid Finska Viken på grusiga, steniga och sandiga havstränder och i strandklippornas skrevor.

7. *S. uniflora* - strandglim

Flerårig; 10-30 cm. Flera stjälar, vid basen vedartade, nedliggande el halvt nedliggande. Blad lansettlika, korta, ganska tjocka, blågröna. Blmr något så när upprätta, ensamma el blomst 2-5-bl knippe; övre stöblad gröna - rödaktiga; foder rätt trint, nätnervigt; krona fullt radiärsymmetrisk; kronblad grunt urnupna, vitra, med bikrona, flikat 4-7,5 mm breda. Kapseltänder bakvända. VII-VIII. På grusiga, steniga och sandiga havstränder, i havstrandsklippors skrevor.

S. uniflora * *vulgaris*

Uppenbart fruktbar. Först nämnd på stamartens område, utbredning ej utforskad.

8. *S. csereii* - orientglim

Lik *S. vulgaris* var. *vulgaris*, men stjälkblad brett avlånga, tämligen omfattande; foder smalare, där 10 långa och 10 korta nerver, tvärsnerver saknas nästan. VIII-IX. I hamnar, vid kvarnar, tippar. Sydöstra Europa.

9. *S. acaulis* - fjällglim

Flerårig; kuddlikt tuvad; stjälar 5 cm. Blad tätt, 6-12 mm, nållikt jämbreda, vid basen hårkantat. Blmr ensamma; kronblad ljusröda, ibland vita. VII-VIII. På fjällområdets bergslänter, grusiga kvardröjande snö-legor, grusiga och sandiga sjö- och älvstränder; kalkgynnad.

10. *S. rupestris* - bergglim

Fler- el 1-årig; 10-20 cm; ända från basen grenad, ganska upprätt, kal, blågrön. Blad smalt avlånga - ovala. Blomst flerbl, gles. Blmr små; kronblad vita, grunt urnupna. VII-VIII. På öppna, flata, lavklippor med tunt humus-skikt.

11. *S. armeria* - rosenglim

1-årig; 20-40 cm; upprätt, kal, blågrön, överdel klibbig. Rotblad lansettlika, stjälkblad avlånga, omfattande. Blomst flerbl, knippelik. Kronblad rosenröda, sällan vita, skiva grunt urnupen. VII-VIII. Prydnads-växt; sällan odlingsflykting. Europa.

12. *S. noctiflora* - nattglim

§- el 2-årig; 25-40 cm; upprätt, ogrenad el få grenig, överdelen klibbhårig. Blad ovala - avlånga. Blmr doftar på natten, ensamma el blomst glesbl knippe. Krona gulaktigt vit el svagt röd, med bikrona; kronblads skiva djupt 2-flikig, flikar jämbreda - avlånga. VII-IX. I trädgårdar, odlingar, bangårdar, tippar. Europa.

13. *S. latifolia* - åkerlyst, vitblära

1-, 2- el kortlivad flerårig; 30-60 cm; upprätt, grenad, överdelen glandelhårig men el klibbig. Blad avlånga - avlångt lansettlika. Tvåbyggare; blmr 1-könade, öppnar sig mot kvällen svagdoftande. Krona vit, med bikrona; kronbladskivan tämligen djupt 2-kluven, flikar 3-6 mm breda. VI-VIII. På åker- och vägslänter, torra ängar, fält, i bebyggelse vid väggar, i hamnområden och skräpmarker, vid järnvägar. Europa.

14. *S. dioica* - skogslyst, rödblära

Flerårig; 20-60 cm; upprätt el halvt nedliggande, ogrenad el fågrenig, mjukhårig, överdelen mörkröd. Blad avlångt ovala - omvänt äggrunda. Tvåbyggare; blmr 1-könade, krona röd, med bikrona; kronbladskiva djupt 2-kluven, flikar 2-6 mm breda. VI-VIII. I havstränders klibbalskogor och -lundar, lund- och älvängar, skogskanter, på branta fjällvägar; även på odlingar, slänter, gårdar, skräpmarker, banvallar, lastplatser.

S. dioica * *latifolia*

Vanl större och kraftigare än stamarterna. Blmr vanl ljusröda el ljust violetttröda. Med frukt, flerformig. Vid bebyggelse, tämligen allmän i södra Finland.

15. *S. dichotoma* - gaffelglim

1- el 2-årig; 30-50 cm; upprätt, överdelen grenad, korthårig, saknar glandelhår. Blad avlånga - smalt ovala. Blomst rikbl; foder smalt rundat; med bikrona; kronblad vita, skiva djupt 2-delad, flikar 2,5-3,5 mm breda. VII-IX. På hövallar, odlingar, lastplatser; på senare tid sällan påträffad. Östeuropa.

16. *S. gallica* - franskglim

1-årig; 10-30 cm; upprätt, ogrenad - månggrenad, hårig; överdelen glandelhårig och klibbig. Blomst glesbl, ensidig, klaselik. Foder rundat. Kronblad vita el rödaktiga, ibland rödfläckiga; skiva hel el grunt urnupen. VII-VIII. På lastplatser, vid kvarnar, sådda vallar. Syd- och Mellan-europa.

17. *S. conoidea* -

1-årig; 10-30 cm; upprätt, vanl ogrenad, korthårig, överdelen tätt glandelhårig. Övre stjälkblad smala, blir smått spetsigare från bredaste basdelen. Blomst 1-bl el fåbl. Foder ca 2 cm, kägellik, trubbig bas, kraftigt ca 30-nervig, lång- och smalflikig, grön - mörkt blåröd. Kronblad violetttröda. VI-VIII. I persisk klöverodlingar, skräpmarker, vid kvarnar, tippar. Medelhavsområdet, sydvästra Asien.

16. Gypsophilia

1- el fleråriga, smala blad. Blomst rikbl knippe; blmr vita el rödaktiga. Ytterfoder saknas; foder klock- - trattlik, vit-strimmig, 5-flikig; kronblad med nagel. Stift 2; kapsel öppnar sig med 4 flikar.

| | | |
|------|-----------------------------------|---------------|
| 1 | Flerårig, stjälkens bas vedartad | 2 |
| 1 | 1-årig, stjälkbasen ej vedartad | 3 |
| 2(1) | Blomst tät, grenar glandlerhåriga | 1. fastigiata |
| 2 | Blomst gles, grenar kala | 2. paniculata |
| 3(1) | Växten 20-50 cm; kronblad 8-15 mm | 3. elegans |
| 3 | Växten 5-15 cm; kronblad 6-8 mm | 4. muralis |

1. G. fastigiata - såpört

Flerårig; 10-30 cm; bastant, halvt nedliggande, uppräta grenar, på över-delen glandelhårig. Blad jämbreda, ganska tjocka, blåaktigt gröna. Blomst rätt tät, rikbl; blomskafv vanl kortare än fodret; krona 4-6 mm, 1,5 ggr fodrets längd, vit. VII-VIII. På öppna, sandiga åsslänter, sandhedar och -backar, ofta på väg- och stigrenar; kalkhållande berghållar. Fridlyst.

2. G. paniculata - brudslöja

Flerårig; 20-80 cm; bastant, rikligt grenad, blågrön, åtminstone överdelen kal. Blad lansettlika - smalt triangulära. Blomst utspärrad, gles, rikbl; blomskafv 2-3 ggr fodrets längd. Krona 2,5-4 mm, vit. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting, ibland tillfällig på lastplatser. Europa.

3. G. elegans - sommarslöja

1-årig: 20-50 cm; grenad, rent grön, kal. Blad avlånga - nästan jämbreda. Blomst gles, rikbl; blomskafv flera ggr längre än fodret. Kronblad 8-15 mm, vita el rödaktiga. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting; även på lastplatser. Mindre Asien.

4. G. muralis - grusnejlika

1-årig; 5-15 cm; vek, rikligt grenad, blåaktigt grön, kal el nederdelen rätt svagt hårig. Blad jämbreda. Blomst gles; blomskafv åtminstone 2 ggr fodrets längd. Kronblad 6-8 mm, rödaktiga, med mörka nerver. VII-IX. På öppna fält, slänter, stigar, vägrenar, grusgropar, banvallar, gårdar. Har avtagit stort. Ibland prydnadsväxt; tillfällig på tippar.

17. Saponaria

1. S. officinalis - såpnejlika

Flerårig; 30-90 cm; bastant, upprätt, kal el svagt hårig. Blad ovala - ovalt avlånga. Blomst tät, 2-sidigt knippe. Ytterfoder saknas; krona 2,5-3,5 cm bred, enkel el sammansatt, ljusröd el vit, med bikrona; kronblad med nagel, hela, grunt urnupna el fransade. Pistill med 2 stift. Kapsel öppnar sig med 4 flikar. VII-VIII. Prydnadsväxt; ofta odlingsrest och -flykting. Europa.
+

18. Vaccaria

1. V. hispanica - åkernejlika

1-årig; 25-60 cm; kal. Blad lansettlika - avlånga, hjärtlik och sammanväxt bas, blågröna. Blomst gles, flerbl 2-grenat knippe. Foder utan ytterfoder, trint, 5-kantigt, kanterna vingkantade; krona 15-25 mm bred, ljus- el mörkröd, utan bikrona. Stift 2; kapsel öppnar sig med 4 flikar. VII-VIII. Förr främst i rågåkrar; vid kvargårdar, i hamnar, bangårdar, tippar. Europa.

19. Dianthus

Fleråriga; upprätta el halvt nedliggande. Blad smala, vid basen samman-växta till slida. Blmr stora. Foder och krona 5-bladiga. Foder rörligt, med ytterfoder, kronblad hela, grunt urnupna el tandspetsade el flikiga, bikrona saknas. Stift 2; kapsel öppnar sig med 2 flikar.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Kronblad tandspetsade | 2 |
| 1 | Kronblad smalflikiga | 3 |
| 2(1) | Blad åtminstone 10 mm breda; blomst tät | 1. barbatus |
| 2 | Blad högst 4 mm breda; blmr ensamma el i gles blomst | 4. deltoides |
| 3(1) | Kronblad vita; tätt tuvade | 2. arenarius |
| 3 | Kronblad ljust blåroda; löst tuvade | 3. superbus |

1. D. barbatus - borstnejlika

20-60 cm; nästan kal. Blad smalt ovala - lansettlika, korta fransar. Blomst med korta grenar, tätt kvastlik; vid basen utstående stödblåd. Kronblad vita - mörkröda el rödvitbrokiga, tandspetsade. VI-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest, sällan -flykting; i trädgårdars utkant och närbuskage. Sydeuropa.

2. D. arenarius - stor sandnejlika

10-25 cm; tämligen tätt tuvad, kal. Blad jämbreda, närmast nållika, gråaktigt gröna; rotblad tätt. Blmr ensamma, långskaftade, doftar; kronblad vita, smalflikiga. VII-VIII. På sandhedar, öppna sandslänter, gyttjiga klippslänter. Har avtagit. Fridlyst.

3. D. superbus - praktnejlika

25-60 cm; löst tuvad, vid basen halvt nedliggande; rent grön, kal. Blad jämbrett lansettlika. Blmr långskaftade, doftar; kronblad ljust blåroda, smalflikiga. VII-VIII. På älvars sand- och grusstränder, strandängar, klippbranter, byvallar, vägrenar. I Karelen även serpentintyp som har rätt veka basskott, jämbreda blad och små frön. Fridlyst i Uleåborgs läns södra del.

D. barbatus * superbus

Kraftigare än den förra stamarten. Blad smalt lansettlika. Blst ganska tät; ytterfoder och foder åtminstone delvis djupt blåroda; ytterfodrets fjäll långspetsade; kronblad vanl rätt mörkt blåroda, ca halvvägs flikiga. På ängar och gårdar spontant växta el som odlingsrest el -flykting, i huvudsak i Nordfinland på den förra stamartens område; även som prydnadsväxt.

4. D. deltoides - ängsnejlika, backnejlika

10-30 cm; löst tuvad, grön el blågrön. Stjälk korthårig. Stjälkblad jämbreda el jämbrett lansettlika. Blmr ensamma el i fåbl knippen, långskaftade; kronblad purpurroda, sällan ljusröda el vita, tandspetsade. VI-VIII. På vallar, steniga backslänter, släntängar, sluttningar, väg-renar; även prydnadsväxt.

33. Amaranthaceae

AK

1. Amaranthus

1-åriga örter. Blad strödda, hela, helbräddade. Blomst ax el sammansatt ax; förblad små, uddspetsade. Blmr 1-könade, radiärsymmetriska, små. Hylle 2-5-bladig, nästan fribladig, vanl hinnartad. Ståndare 1-5. Pistill 2- el 3-bladig, sambladig; fruktämne översittande. Frukt smånötslik, lock-kapsel. Avbildade hylleblad avser honbl hylleblad

| | | |
|-------|--|---|
| 1 | Åtminstone större delen av blmr i långa bladlösa toppblst | 2 |
| 1 | Blmr små i blst från bladveckan | 5 |
| 2 (1) | I stjälkbladsveck vanl taggpar; honblmr endast i blst basdel | |

- | | | | |
|-------|---|----------------|---|
| | | 5. spinosus | |
| 2 | Utan taggar; honblmr över hela blst | | 3 |
| 3 (2) | Alla hylleblad spetsiga | 2. hybridus | |
| 3 | Åtminstone inre hylleblad med rundad el trubbig spets, med få undantag förlängs mittnerven till udd | | 4 |
| 4 (3) | Blomst vanl ljusgrön, med korta och kraftiga grenar; förblads hinnkant lång, avsmalnar lite i sänder; hylleblad knappt tegellagda | 1. retroflexus | |
| 4 | Blst vanl röd, med långa och smala grenar; förblads bashinnkant kort, avslutas tvärt axellikt; hylleblad tydligt tegellagda | 7. caudatus | |
| 5 (1) | Förblad tydligt längre än hylleblad, styva stickande; hylleblad 3 | 3. albus | |
| 5 | Förblad kortare än hylleblad, hinnlika; hylleblad vanl 4 el 5 | 4. blitoides | |
| 1 | Åtminstone större delen av blmr i långa bladlösa toppblst | | 2 |
| 1 | Blmr små i blst från bladveckan | | 5 |
| 2 (1) | I stjälkbladsveck vanl taggpar; honblmr endast i blst basdel | 5. spinosus | |
| 2 | Utan taggar; honblmr över hela blst | | 3 |
| 3 (2) | Alla hylleblad spetsiga | 2. hybridus | |
| 3 | Åtminstone inre hylleblad med rundad el trubbig spets, med få undantag förlängs mittnerven till udd | | 4 |
| 4 (3) | Blomst vanl ljusgrön, med korta och kraftiga grenar; förblads hinnkant lång, avsmalnar lite i sänder; hylleblad knappt tegellagda | 1. retroflexus | |
| 4 | Blst vanl röd, med långa och smala grenar; förblads bashinnkant kort, avslutas tvärt axellik; hylleblad tydligt tegellagda | 7. caudatus | |
| 5 (1) | Förblad tydligt längre än hylleblad, styva stickande; hylleblad 3 | 3. albus | |
| 6 | Förblad kortare än hylleblad, hinnlika; hylleblad vanl 4 el 5 | 4. blitoides | |

1. A. retroflexus - svinamarant

10-80(-150) cm. Stjälk upprätt, kraftig, ogrenad el med korta grenar, åtminstone i toppen tätt hårig. Blad avlänga - rombiska, närmast ljusgröna, kort spets, åtminstone spetsen helt trubbig, med udd, under hårig efter nerver. Blst ljusgrön el ibland svagt röd, delblst vanl högst 5 cm, stadiga, raka, uppräta el snett uppåtriktade, överallt även honblmr. Förblad 1-2 ggr hylleblads längd, närmast uppräta; hinnkant avsmalnar smält, når nästan ända till uddliknande spetsen. Hylleblad knappast tegellagda, bandlika - skedlika, rund- el trubbspetsade, med kort udd. VII-IX. På last- och avfallsplatser, bangårdar, skräpmarker, fågelfoderställena. Nordamerika.

2. A. hybridus ssp. powellii - mörk amarant

Lik A. retroflexus, men smalare, stjälk kal el i toppen gleshårig, blad smalare, mörkgröna, under alldeles el nästan kala; toppax upp till 10 cm; ax smala, ofta böjda el buktiga, förblad ca 2 ggr hyllets längd, utspärrade; hylleblad smal- och vasspetsade. VII-X. På lastplatser och tappar, fågelmatningsplatser. Nord- och Sydamerika.

3. A. albus - vit amarant

5-50 cm; stjälk halvt nedliggande el upprätt, rikligt med långa och böjda grenar, ljus, glänsande. Blad 1-4 cm, omvänt äggrunda, kala, långt ovala el snedkvadratisk äggrunda, spetsig bas, uddspetsad, grå- el mörkgrön, ljus och rynkade kant. Blomst små, i stjälkens och grenars bladveck: förblad syllika, med lång udd, 2 ggr hyllets längd. Hylleblad 3 ibland 2; hylleblad lansettlika. Kapsel med rynkad yta. VII-IX. På lastplatser och tappar, skräpmarker, bangårdar. Nordamerika.

4. *A. blitoides* - skedamarant

Lik *A. albus*, men toppen ofta korthårig, blad rätt mörkgröna, vanl platta kanter, ofta skårad spets; förblad lansettlika, med kort udd, kortare än hylleblad - något längre; hylleblad 5 ibland 4; kapsel slät. VII-IX. På tappar, bangårdar. Nordamerika.

5. *A. spinosus* - taggamarant

Lik *A. retroflexus*, men i bladveck vanl taggpar; blad smalare; blst glesare; delblst mera utspärrade, mycket smalare, bågböjda el buktiga, i basdelen fragmentariska, i toppdelen mest hanblmr; förblad högst svagt längre än hylleblad, endast basdelen hinnkantad; hylleblad spetsiga. IX-X. På last- och avfallsplatser. Tropiska Amerika.

6. *A. caudatus* - rävsvens

Lik *A. retroflexus*, men ogrenad; blad vanl röttonade el åtminstone rödkantade, mera långspetsade, då och då spetsiga el/och ej uddspetsade; blst vanl klar- el purpurröd, ibland gul- el ljusgrön, delblst t o m över 15 cm, smala, till slut utspärrade - hängande, ofta bågböjda el buktiga; förblads hinnkant kortare, avslutningen smalnar tvärare (åtminstone mittnervens spetshalva smalnar till kantlös udd); hylleblad tydligt tegellagda, rätt långuddiga. VIII-IX. Prydnadsväxt; ibland tillfällig på avfallsplatser och odlingsmarker. Ej känd någonstans som naturlig; förändrad på odlingar i Sydamerika.

34. Chenopodiaceae

1- el fleråriga, ofta köttiga, kala, håriga el mjäligena (blåshåriga) örter. Blad saknar stipler, strödda el motsatta, ofta köttiga. Blmr en- el tvåkönade, små, ensamma el blomst i täta knippen (huvuden), vilka bildar ax- el klaselika sammansatta blomst. Hylle saknas el foderlik, 2-5-bladig, hylleblad förenade, hos en del arter i fruktstadiet hårda. Ståndare 1-5. Fruktämne översittande. Pistillmärken vanl 2 el 3. Frukten bildar vanl med hyllet el sammanväxt med förbladen (högladen) fruktfodret till skydd av en tunnväggig smånot. Frö vanl linsaktig el platt klotformig, omkretsen vanl nästan rund.

| | | |
|--------|---|-----------------------|
| 1 | Stjälk bladlös, köttig, i sektioner | 8. <i>Salicornia</i> |
| 1 | Stjälk med blad, ej i sektioner, ej köttig | 1a |
| 1a (1) | Stjälk slingrande; bladskiva hel, hjärtlik, helkantad | 11. <i>Hablitzia</i> |
| 1a | Stjälk ej slingrande; bladskiva hel el flikig, ej hjärtlik, sågkantad el helkantad | 2 |
| 2(1) | Blad närmast runda, nållika el köttiga | 3 |
| 2 | Blad platta | 4 |
| 3(2) | Blad trubbiga; växten kal | 9. <i>Suaeda</i> 3 |
| | Blad med uddspets; växten vanl hårig | 10. <i>Salsola</i> |
| 4(2) | Växten hårig el åtminstone bladens undersida och unga delar håriga; ogrenade el stjärnhår | 5 |
| 4 | Växten kal el unga delar blåshåriga | 7 |
| 5(4) | Med ogrenade hår | 6. <i>Bassia</i> 5 |
| | Med stjärnhår | 6 |
| 6(5) | Blad smalt äggrunda; blmrs stödblads med smal bas | 5. <i>Axyris</i> 6 |
| | Blad smalt lansettlika; blmrs stödblads med bred bas | 7. <i>Corispermum</i> |
| 7(4) | Tvåbyggare; ståndare och märken 4; fruktfoder rörformig, sammanväxt tillsammans nöten, hård | 3. <i>Spinacia</i> |
| 7 | Sambyggare, blmr en- el tvåkönade; ståndare vanl 5, någon gång 1-3, märken vanl 2, någon gång 3 | 8 |
| 8(7) | Blad vanl motsatta; fruktfoder bildat av förbladen, platta, med 2 blad | 4. <i>Atriplex</i> 8 |

| | | |
|------|--|----------------|
| | Blad strödda, fruktfoder lika hyllet, regelbunden | 9 |
| 9(8) | Blmr vanl sammanväxta, 2 el 3 blmr i huvud; fruktfoder torr | |
| | | 1. Beta |
| 9 | Blmr vanl fria, flerbl huvuden el ensamma; om sammanväxta är fruktfodret saftigt | 2. Chenopodium |

1. Beta

1. B. vulgaris - beta

1- el 2-årig; 40-100 cm; stjälk upprätt; rot och stjälkbas vanl ansväll till beta. Blad strödda, köttiga, kala; nedre med skaft, skiva 10-20 cm, äggrund, med hjärtlik bas, veckad, närmast helbräddad; övre blad skaft-lösa, skiva äggrund - lansettlik. Blomst grenad, axlik. Blmr 2-könade, gröna, vanl 2 el 3 sammanväxta i stöbladets veck, hyllets förhårdnade bas sammanväxt med smånötens. VII-IX. Rotväxt (var. *conditiva*, röd-beta), sockerväxt (var. *altissima*, sockerbeta) och grönsak (var. *vul-garis*, mangold); sälla tillfällig på tappar. Sydvästra Asien. Som odlad och odlingsflykting påträffade betor hör till namnarten (*ssp. vulgaris*); som tillfällig nykomling har påträffats *ssp. maritima* - strandbeta.

2. Chenopodium

Vanl 1-åriga, glandel- el blåshåriga (mjöliga), sällan hafshåriga, ibland nästan kala. Stjälk vanl grönrandig, svagt trubbkantad, sällan rund vasst kantad. Blad strödda, skiva ofta åtminstone svagt mjölig, hel, svagt 3-flikig el sällan parflikig, hel- el tandkantad; övre blad med kortare skaft än nedre, skiva smalare, helare kant. Blmr 2-könade el honbl. Hylle vanl 5-, ibland 3- el 4-bladig; hylleblad närmast fria el på basen sambladiga, rygg nästan rund - kölad - vingkantad; ståndare 5, ibland 1-3; märken 2 el 3, vanl högst 1 mm långa. Hyllet format med fruktfodret som skydd för smånöten; smånötens vägg tunn, hinnartad el lossnar ofta tämligen lätt från fröskalet, någon gång är väggen tjock, saftig. Frö i vågläge el upprätt, plattat klotlik - plattat äggformigt, glänsande, svart, ibland brun. - Flera mållor är särdeles variabla. Frökännetecknen är väsentliga för flera arters bestämning. Om ej annat är angett avser bladkännetecknen stjälkens mellersta blad.

| | | |
|-------|---|--------------------|
| 0 | Glandelhårig, aromatisk | 0a |
| 0 | Kal el blåshårig (mjölig), doftar ej el (skadad) illaluktande | 1 |
| 0a | Hylleblads rygg rund, glandelhår skaftade; blad pardelade | 19. botrys |
| 0a | Hylleblads rygg tuppkamslik, glandelhår oskaftade; blad djupt pardelade | 23. schraderianu |
| 1 | Gyttringar av avbrutna axlika blomst, i fruktstadiet bärlika, saftiga, röda; ståndare 1 | 2 |
| 1 | Huvuden av skiftande rikgreniga blomst, ej bärlikt saftiga; ståndare vanl 5 | 3 |
| 2(1) | Blad flertandade; huvuden med stöblad, röda; frö trubbkantat | 7. filiosum |
| 2 | Blad glestandad; huvuden utan stöblad, violetta; frö vasskantat | 18. capitatum |
| 3(1) | Blad med hjärformig el tvär bas, glest flikformigt stortandad | 4 |
| 3 | Bladbas spetsig el någon gång med tvär bas, blad helbräddade el tandade, basdelen någon gång flikaktigt stortandad - 3-flikig | 5 |
| 4(3) | Frö trubbkantat, gropig yta, tätt fäst vid smånöten | 12. hybridum |
| 4 | Frö vasskantat, slät, nästan loss från smånöten | 13. simplex |
| 5(3) | Flerårig; blad stora, brett triangulära, helbräddade | 14. bonus-henricus |
| 5 | 1-årig; blad växlande storlek, om helbräddade tämligen små, äggrunda-ovala-lansettlika | 6 |
| 6 (5) | Bladskiva under blåaktig, mjölig; översida grön, kal | 6a |
| 6 | Bladskivans båda ytor gröna, närmast likfärgade, mjöliga el kala | 7 |

- 6a (6) Bladkant buktig - kort- och trubbtandad, ibland hel, skaft vanl kortare än halva skivan 15. glaucum
- 6a Bladskiva tandkantad, tänder små, vassa, skaft minst halva skivans längd 22. salinum
- 7(6) Blad helbräddade, äggrunda-ovalade; en del blomst i bladvecken, glesa, småhuvuden i knippen; hylle vid smånötens mognad utstående; frö brunaktig 11. polyspermum
- 7 Blad tandad el helbräddad; blomst annorlunda; hylle ej utstående vid nötmognaden; frö svart 8
- 8(7) Illaluktande; rätt mjölig; blad helbräddade, snett fyrkantiga-brett äggrunda 8. vulvaria
- 8 Ej illaluktande; vanl inte mer än unga växtdelar mjöliga; blad tandade-helbräddade 9
- 9(8) Blad närmast triangulära, regelbundet tandade, även som unga nästan kala 9. urbicum
- 9 Blad vanl skiftande snett fyrkantigt äggrunda, helbräddade el tänder olikstora, vanl riktade mot spetsen, som unga mjöliga-kala 10
- 10(9) Unga delar nästan kala; röd-grön; frön vanl upprätta, under 1 mm 16. rubrum
- 10 Unga delar vanl mjöliga; rött vanl endast på stjälken; frön vågrätt-ställning, vanl minst 1 mm 11
- 11(10) Närmast kal; blomst delvis i bladvecken-delvis i toppen, gles och med små huvuden; frö tätt smågropig, platt kant, tätt fäst vid smånöten 10. murale
- 11 Åtminstone som ung mjölig; blomst mest i toppen, omväxlande; frö slätt el gropigt, trub- vass- men ej plattkantat; lossnar vanl ganska lätt från smånöten 12
- 12(11) Blad vanl 3-flikiga, mittfliken långsmal, korttandad el vågkantad; frö gropigt, gropar radiellt förlängda 7. ficifolium
- 12 Blad hela, sällan lågt 3-flikiga el vid basen fliklika tänder; rö vanl slätt el med låga gropar, dessa rundade 13
- 13(12) Blad äggrunda, hela el lågt 3-flikiga, ofta nästan el helt helbräddade; hylleblad på ryggen vingkantade; frö gropig 4. berlandieri
- 13 Blad annorlunda; hylleblads rygg rundad-kölformig; frö slätt, radiellt fårat el lågt gropigt 14
- 14(13) Gråaktig, rätt mjölig; blad smalt äggrunda-lansettlika-jämbreda, med uddspets, helbräddade, sällan vid basen 1 el 2 stora flikiga tänder 6. pratericola
- 14 Skiftande grön, vanl endast unga delar mjöliga; blad av skiftande form, tandade el helbräddade, ibland uddspetsad 15
- 15(14) Blad ofta lika långa som breda, kort 3-flikiga; stjälk styv, grönrändig 2. opulifolium
- 15 Blad vanl tydligt längre än breda, vanl skiftande snett fyrkantigt äggrunda, någon gång kort 3-flikiga 16
helbräddade, vanl blågröna; stjälk ofta endast vid basdelen grenad, grenar halvt nedliggande 3. strictum
- 16 (15) Stjälk mjuk, ljus grönrändig, bladveck sällan röda; bladskiva svagt 3-flikig, vanl rik- och vasstandad; blst ända upp bladig, övre blad vanl tandade; gyttringar glesa; frömkrets rund, yta smågropig 5. suecicum
- 16 Stjälk hård, ofta mörkgrön - rödrändig, bladveck ofta röds; bladyta sällan svagt 3-kantig, ofta tämligen njugg- och trubbtandad; blst bladlös på långa stycken, övre bladskivor helkantade; gyttringar tätta; frömkrets brett avlång - närmast rund, yta slät el mot strålen svagt fårad 17
- 17 (16) Bladskiva 1-2,5(-3,5) cm, nedre bladskivor avlånga, vanl sågkantade, övre bladskivor lansettlika - smalt ovala; frö 1-1,2 mm 3c. striatiforme

- 17 Bladskiva vanl över 3 cm, nedre bladskivor rombiskt äggrunda, helkantade el oregelbundet tandade, baständer ofta stora; frö (1-) 1,2-1,5 mm 18
- 18 (17) Bladskiva vanl långsmal - oval, helkantad el regelbundet korttandad (baständer ibland något större); blst axlik; frö avlångt äggformigt, 1-1,2 mm 3. strictum
- 18 Bladskiva omväxlande avlång, oregelbundet tandad - helkantad, baständer ofta tydligt större än övriga, ibland flikiga; blst glest klaselik - axlik; frö rundad, 1,2-1,5 mm 19
- 19 (18) Bladskiva vanl under 6 cm, rombiskt avlång - avlång, kant vanl tandad, baständer svagt större än övriga, kant ibland hel; blst varierande, fr tät axlik till gles klaselik (hela blad); frö 1,2-1,5 mm 1. album
- 19 Bladskiva ofta över 6 cm; avlång - brett avlång, svagt 3-flikig el baständer större än övriga; blst axlik; frö 1-1,2 mm (blommar sent, frön utvecklas nästan aldrig i Finland) 20
- 20(19) Bladskiva tjock, brett avlång, svagt 3-flikig, gles- och stortandad, tänder ganska trubbiga 21. probstii
- 20 Bladskiva tämligen tunn, avlång, med få undantag njuggt med Baständer, tänder vassa 20. missouriense

1. C. album - svinmålla

10-100(-150) cm. Stjälk upprätt, vanl grenad, hård, ofta grön- el rödrandig; bladvecken ofta röda. Blad ofta smutsigt grågröna; skiva vanl 2-7 cm, vanl snett kvadratisk äggrund, ofta tämligen njuggt och trubbigt tandad, ibland helbräddad; övre bladskivor lansettlika, helbräddade, ofta uddspetsade. Blomst långt bladlös, tät och axlik el gles och klaselik; huvuden ofta rätt små, täta. Frö i vågrät ställning, 1,2-1,5 mm, omkrets ganska oval - nästan rund, kant tämligen vass, yta slät el svagt fårad mot strålen. (VI-)VII-IX. På åkrar, trädgårdar, gårdar, bakom ladugårdar, vägrenar, tippor, skräpmarker, ibland även på stränder. Flerformig.

2. C. opulifolium - olvonmålla

30-80 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, vanl lång och rikhårig, hård, blåaktigt grön, grönrandig; bladvecken el röda. Blad tämligen små; skiva snedkvadratisk - brett äggrund - närmast triangulär, ofta lika lång som bred, vanl lågt 3-flikig, njuggt tandad, ibland uddspetsad; övre bladskivor lansettlika - smalt äggrunda, hela el svagt spjutlika. Blomst långt bladig, vanl klaselik, huvuden tämligen små och täta. Frö i vågrät ställning, 1,1-1,4 mm, omkrets närmast rund, kant trubbig, yta svagt fårad mot strålen. VIII-IX. Vid kvarnar, tippor, i hamnar. Europa.

3. C. strictum - olivmålla

Stjälk i basdelen rikligt grenad, hård, olivgrön - blågrön, röd- el grönrandig; bladveck vanl röda. Bladveck ofta rätt oval - avlång, olivgrön - blågrön, ofta rödkantad. Blomst långt bladlös, vanl axlik; gyttringar täta, tämligen små. Frö i vågrät ställning, 1,0-1,2 mm, omkrets rätt oval, kant trubbig, yta slät el svagt fårad mot strålen.

3a. ssp. strictum - olivmålla

30-100 cm. Stjälk upprätt, basdelens grenar långa, halvt nedliggande. Blad vanl olivgröna; skiva vanl 3-6 cm, med låga tänder, övre blad helbräddade. IX. På bangårdar, vid kvarnar, i hamnar. Sydöstra Europa. Asien.

3b. ssp. glaucophyllum

20-70 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, grenar halvt nedliggande. Blad blågröna, skiva vanl 3-6 cm, alla blad närmast el helt helbräddade. VIII-IX. I hamnar, tippor. Nordamerika.

3c. C. striatiforme - ölandsmålla

10-50 cm. Stjälk blågrön - grön; skiva vanl 2-3 cm, ganska äggrund, helbräddad el tandkantad. VIII-X. I hamnar. Sydöstra Europa. Östersjöområdet.

4. *C. berlandieri* - texasmålla

30-70 cm. Stjälk upprätt, gul - ljusgrön, grönrandig; bladveck röda. Blad blåaktigt el klart gröna; skiva 2-6 cm, längre än sin bredd, äggrund - snett kvadratisk, hel el lågt 3-flikig, ofta tämligen el alldeles helbräddad och uddspetsad; övre bladskivor lansettlika, vanl helbräddade. Blomst med rätt många blad, vanl axlik. Hyllebladens rygg med vingkant. Frö i vågrät ställning, 1-1,3 mm, omkrets närmast rund, kant ganska trubbig, ytan regelbundet gropig, gropar rundade. VIII-IX. På tippar, vid kvarnar, i hamnar, på vägrenar. Nordamerika.

5. *C. suecicum* - svenskmålla

Vanl 20-80 cm. Stjälk upprätt, främst underdelen njuggt grenad, mjuk, ljusgrön, grönrandig; bladveck ej röda (höstplantor har ibland rödrandig stjälk och i bladveckan rött). Blad ljust el blåaktigt gröna, tunna; skiva 2-7 cm, snett kvadratisk - brett äggrund, ofta lågt 3-flikig, tämligen rik- och vasstandad, basdelens tänder ganska stora (sällan nästan helbräddad); övre blad tandade. Blomst ofta ända upp bladig, huvuden tämligen små och glesa, rikligt med ensamma blmr. Hyllebladens rygg köllik. Frö i vågrät ställning, 1,2-1,6 mm, omkrets rund, kant trubbig, yta med låga gropar. (VI-)VII-VIII. På åkrar, i trädgårdar, bakom ladugårdar, på vägrenar, tippar, skräpmarker.

6. *C. pratericola* - smalmålla

30-70 cm; ofta grågrön, rätt mjölig. Stjälk upprätt, hård, grönrandig; bladveck ej blomstrande. Blad kortskaftade; skiva vanl 2-4 cm, smalt äggrund - lansettlik - jämbred, helbräddad, sällan på basdelen 1 el 2 stora fliklika tänder; spets kortspetsad, med udd. Blomst vanl långt bladlös, vanl axlik; huvuden små, täta. Frö i vågrät ställning, 0,8-1,2 mm, omkrets rund, kant trubbig, yta otydligt med låga gropar. VIII-IX. Vid kvarnar, järnvägar, i hamnar, på tippar, fyllningsjordar. Nordamerika.

7. *C. ficifolium* - fikonmålla

30-70 cm. Stjälk upprätt, njuggt grenad, grönrandig; i bladveckan sällan rött. Blad rent gröna; skiva 4-8 cm, 3-flikig, mittflik avlång, glest korttandad - bukttandad. Blomst ofta långt bladig, klaselik, gles; huvuden små. Frö i vågrät ställning, 0,8-1,2 mm, omkrets närmast rund, kant trubbig, yta gropig, gropar avlånga mot strålen. VII-IX. I hamnar, på tippar, vid järnvägar, nya gräsmattor. Europa.

8. *C. vulvaria* - stinkmålla

10-20 cm; rikligt mjölig, illaluktande. Stjälk nedliggande el halvt nedliggande, långa grenar. Blad gråaktiga; skiva 1-2 cm, snedkvadratisk - kantigt brett äggrund, helbräddad. Blomst bladlös, liten; huvuden små, axlika. Frö i vågrät ställning, 1-1,2 mm, omkrets närmast rund, yta närmast slät. VII-VIII. I hamnar och tippar. Medelhavsområdet.

9. *C. urbicum* - bymålla

20-80 cm; ofta nästan kal. Stjälk upprätt, njuggt grenad, vanl gulgrön. Bladskiva vanl 3-10 cm, brett äggrund triangulär, regelbundet (tand)tandad. Blomst axlik, långt med blad; huvuden små, täta. Frö i vågrät ställning. 1,0-1,2 mm, omkrets rund, kant trubbig, yta närmast slät. VII-VIII. Förr ogräs i byar och städer; på senare tid tillfällig främst östlig nykomling vid kvarnar, på tippar och järnvägsstationer.

10. *C. murale* - gatmålla

10-40 cm; närmast kal, ofta mörkgrön. Stjälk upprätt - halvt nedliggande, rikligt grenad. Bladskiva 2-6 cm, snedkvadratisk äggrund, oregelbundet vasstandad. Blomst tämligen liten, delvis i bladveckan, delvis som avslutning, gles, småhuvuden. Hylleblads rygg vingkantad. Frö i vågrät ställning, hårt

fäst vid smånötens vägg, 1,2-1,4 mm, omkrets rund, kant platt, vass, yta tätt smågropig. VII-IX. I hamnar, på tippar, ban-gårdar. Europa, Asien, Amerika.

11. *C. polyspermum* - fiskmålla

Vanl 10-50 cm; brun el grön, kal. Stjälk nedliggande - halvt nedliggande, ibland upprätt, ofta med långa grenar; i någon mån 4-kantig. Bladskiva vanl 2-5 cm, äggrund - oval, helbräddad, spets- el rundspetsad. Blomst gles; huvuden små (rikligt med ensamma blmr), knippe- el axlik i bladveck och delblomst som stjälkavslutning. Hylleblad i fruktskiftet utstående. Ståndare vanl 1-3. Frö i vågrät ställning, brunaktig, tämligen löst fäst vid smånötens vägg, 0,9-1,2 mm, omkrets rund, kant trubbig, yta otydligt nätformig. VII-IX. I trädgårdar, på åkrar, tippar, fyllningar, stränder, nya gräsmattor och -planteringar.

12. *C. hybridum* - lönnmålla

20-80 cm. Stjälk upprätt, främst på nedre delen njuggt grenad, kantig. Bladskiva 4-12 cm, brett äggrund, glest fliklikt stortandad, vanl hjärtlik el trubbig bas. Blomst bladlös, klaselik; huvuden små. Frö i vågrät ställning, hårt fäst vid smånötens vägg, 1,6-2,0 mm, omkrets rund, kant trubbig, yta med djupa gropar. VII-IX. I trädgårdar, hamnar, på tippar, vid järnvägar. Europa.

13. *C. simplex* - platanmålla

Lik *C. hybridum*, men frö plattare, vasskantad, slät yta, nästan loss från smånötsväggen. VII-VIII. Vid kvarnar, i hamnar. Nordamerika.

14. *C. bonus-henricus* - lungrot

Flerårig; 15-70 cm; klibbig, brunaktig, blåshår långskaftade. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, njuggt grenad. Nedre blad långskaftade, stjälkblad med kortare skaft; skiva 3-10 cm, brett triangulär, ofta med spjutlik bas; vasspetsad, helbräddad. Blomst långt bladlös, axlik. Huvudets toppbl 2-könad, hylle 5-bladig, ståndare 5; övriga blmr 2-könade el honblmr, hylle 3-bladig, ståndare 2-4; märken 0,8-1,5 mm. Frö i stående ställning (i toppblmr ibland i vågrät ställning), 1,5-2,2 mm, omkrets ganska oval, kant rund. VI-VIII. I trädgårdar, på gårdar, kanter, betesmarker; har avtagit; tillfällig i hamnar och vid kvarnar. Europa.

15. *C. glaucum* - blåmålla

7-40 cm. Stjälk nedliggande - halvt nedliggande - upprätt, grenad. Blad tämligen kortskaftade; skiva 1-4 cm, avlång - äggrund, bukt- el lågt tandkantad, trubbig, på översidan grön, under mjölig, blågrön - grå. Blomst bildas i huvudsak av täta delblomst som småhuvuden från bladveckan. Huvudets toppbl 2-könad, hylle 3-5-bladig, ståndare 1-5; övriga blmr 2-könade el honblmr, hylle 3-bladig, ståndare 0-1. Frö i stående ställning (i huvudets toppbl i vågrät ställning), 0,6-1,1 mm, omkrets rundad, kant trubbig. VII-IX. I trädgårdar, vid ladugårdar, på tippar, nya gräsmattor och planteringar, havstränder, idigare även på barlastplatser. Har avtagit.

16. *C. rubrum* - rödmålla

5-70 cm; närmast kal. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, gulaktig, vid basdelen vanl med halvt nedliggande grenar. Blad gröna - röda; skiva ganska tjock, 2-8 cm, triangulär - snedkvadratisk äggrund, oregelbundet flikaktigt stortandad främst på basdelen; tänder vanl vassa. Blomst långt med blad, vanl axlik; huvuden täta. Huvudets toppbl 2-könad, hylle 4-5-bladig, ståndare 3-5; övriga blmr främst honblmr, hylle 3-bladig, ståndare 0-1. Frö i stående ställning (i toppbl i vågrät ställning), rödbrun, 0,6-1,0 mm, omkrets rundad, kant trubbig. VII-IX. På frodiga ställen i trädgårdar, vid ladugårdar, på sockerbetsåkrar, bangårdar, i hamnar, på tippar, nya gräsmattor och planteringar.

17. *C. foliosum* - bärmålla

10-40 cm; nästan kal. Stjälk vanl upprätt; grenar långa. Nedre blad långskaftade, stora; skiva triangulär - spjutlik, tätt stortandad; övre blad kortskaftade, skiva spjutlik. Blomst ända upp bladig, avbrutet axlik; gyttringar i bladvecken, täta, blmr ofta sammanväxta. Hylle 3-5-bladig, blir vid småötens mognad köttigt och rött, varigenom huvudet bildar bärlikt gytter. Frö vanl i vågrät ställning, 1,0-1,5 mm, omkrets rund, kant trubbig - naggad. VII-VIII. Vid kvarnar, i hamnar, på järnvägs-stationer; även odlingsväxt och sällan tillfällig flykting. Europa.

18. *C. capitatum* - smultronmålla

Lik *C. foliosum*, men nedre bladskivor triangulära, glestandade; blomst övre del bladlös; hyllet blir vid småötens mognad köttigt och violettrott; frö 0,6-1,0 mm, kant vass. VII-VIII. I trädgårdar; även el ursprungligen odlingsväxt. Europa.

19. *C. botrys* - ekmålla

Aromatisk, tätt glandelhårig, rikligt grenad. Bladskiva under 5 cm, oval, lågt parflikig, flikpar 2-4, flikar breda; blst blad små, hela. Blst gles, bildad av tvågrenade knippen. Hylleblad med rund rygg, ryggglandelhår med långt skaft. Frö svart, 0,7-0,8 mm, kant trubbig - delvis urgröpt. IX. Vid kvarnar, i trädgårdar, på avskrädesplatser. Europa.

19. *C. botrys* - ekmålla

Aromatisk, tätt glandelhårig, rikligt grenad. Bladskiva under 5 cm, oval, lågt parflikig, flikpar 2-4, flikar breda; blst blad små, hela. Blst gles, bildad av tvågrenade knippen. Hylleblad med rund rygg, ryggglandelhår med långt skaft. Frö svart, 0,7-0,8 mm, kant trubbig - delvis urgröpt. IX. Vid kvarnar, i trädgårdar, på avskrädesplatser. Europa.

20. *C. missouriense* - hönsmålla

Lik *C. album*, men ofta stor; blad vanl över 6 cm, vanl njuggt tandad, tänder vassa, baständer större än övriga; övre bladskaft ofta smala, lansettlika - smalt avlånga, helkantade. Blst axlik; frö ca 1,2 mm. IX-X. I Finland knappt någon gång med utvecklade frön. Avfallsplatser, vid kvarnar, hamnar. Nordamerika

21. *C. probstii* - probstmålla

Lik *C. album*, men ofta stor, med röd stjälk; blad tjocka, rödkantade, skiva brett avlång, svagt treflikig, bas vanl bredtrubbig, spets rätt trubbig, kant tandad, tänder stora. X-XI. I Finland sällan blommande, knappt utvecklade frön. Avfallsplatser, fyllnadsjordar. Södra Nordamerika.

22. *C. salinum* - amerikansk blåmålla

Lik *C. glaucum*, men bladskiva under 2 ggr skaftlängden, smalt avlång - nästan lansettlik, sågkantad; blst ända upp bladig, i små gyttringar. VIII-IX. Vid kvarnar, avfallsplatser, skräpjordar. Nordamerika.

23. *C. schraderianum* - drakmålla

botrys, men njuggt grenad, bladskiva oval - avlång, djupt parflikig, flerflikig, flikar smala; på hylleblads rygg tuppkamliknande kant; glandelhår oskaftade; frö 0,6-0,8 mm, kant rundad. IX. I trädgårdar, på avfallsplatser. Östra Afrika. Lik *C.*

3. *Spinacia*

1. *S. oleracea* - spenat

Tvåbyggare, 1-årig, kal. Stjälk 20-40 cm, upprätt. Blad strödda; nedre långskaftade, övre närmast skaftlösa; skiva triangulärt spjutlik - brett äggrund - avlång, helbräddad. Hanplantans blomst bladlös, huvuden axlikt i

stjälktoppen; honplantans blomst i bladveckan, ca 10-bl huvuden. Blmr små; hanblmr med 4 gröna hylleblad och 4 ståndare; honbl saknar hylle, märken 4 el 5, bl omges av 2, sällan 4 från förblad, vid fruktskiftet, bildat hårt och med smånöten sammanväxt rörligt, ibland taggigt fruktfoder. VI-IX. Spenatväxt; sällan tillfällig på tippar. Sydvästra Asien?

4. Atriplex

1-åriga, vanl nästan kala, ibland mjöliga (blåshåriga) örter. Stjälk vanl grönrandig. Nedre grenar och blad vanl nästan el helt motsatta. Bladskäft rätt korta, skiva helbräddad el 3-flikig, åtminstone svagt köttig; övre blad strödda, med kortare skäft, skiva smalare, helare. Blmr vanl 1-könade; hanblmr med 5 små hylleblad och 5 ståndare; honblmr saknar hylle, med 2 foderblad, vanl endast vid basen sammanväxta i skydd av förbladen, märken 2. Smånötens vägg tunn, förbladen sammanväxta med fruktfodret; frön vanl vågrät, plattade, ofta två-, tre- el fyraslags; svarta och glänsande samt vanl större, bruna och matta. Flesta arter är till växtsätt, bladform fruktfoder synnerligen varierande; bestämning innan frukten är fullt utvecklad är ej alltig möjlig. Bladbestämning avser fullt utvecklade stjälkblad. *A. prostrata* korsar sig med närarter.

| | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Blad under främst silvergrå | 2 |
| 1 | Blad gröna el gulaktiga, någon gång rödaktiga, på båda sidor | närmast |
| | samma färg | 3 |
| 2(1) | Blad 7-15 cm, nerver ej tydliga; växten upprätt | 2. sagittata |
| 2 | Blad 2-7 cm, nerver mörka, nätformiga; växten vanl nedliggande | |
| | | 3. tatarica |
| 3(1) | Fruktfoder tunna, utan tänder, fribladiga; växten upprätt | |
| | | 1. hortensis |
| 3 | Fruktfoder tjocka, ofta med tänder på kanter och rygg, åtminstone vid basen sammanväxta; växten nedliggande-upprätt | 4 |
| 4(3) | Blad hela-3-flikiga, tätt stortandad; fruktfoder flikiga | |
| | | 6. hastata |
| 4 | Blad hela-vid basen fliklikt tandpar, annars kanten hel el med korta tänder; foderflikar hela, hel kant el tandad | 5 |
| 5(4) | Blad jämbreda-långsmala-lansettlika | 6 |
| 5 | Blad smalt äggrunda-brett triangulära | 7 |
| 6(5) | Blad jämbreda-långsmala; fruktfoder ofta triangulära, kanter minst 3-tandad, på ryggen tänder med tjock bas | 4. littoralis |
| 6 | Blad lansettlika; fruktfoder vanl äggrunda, kanter vanl 1-tandade, ryggänder ej med tjock bas el saknas | 5. patula |
| 7(5) | Blad äggrunda, ryggänder sett framåt, basvinkel under 145 gr; fruktfoder till bladvecksblmr med el utan skäft | 8 |
| 7 | Blad triangulära, vanl med spjutlik bas, baständer vanl riktade åt sidan, basvinkel minst 160 gr; fruktfoder utan skäft | 9 |
| 8(7) | Fruktfoder skäftlösa, kanter vanl 1-tandade | 5. patula |
| 8 | Fruktfoder till bladvecksblmr med skäft, fruktfoder vanl helbräddade | 9. longipes |
| 9(7) | Fruktfoder ofta triangulära, endast vid basen sammanväxta, allti-genom lika tjocka, flernerviga | 7. prostrata |
| 9 | Fruktfoder äggrunda, sammanväxta vid basen, tjocka och styva, 1-nerviga | 8. glabriuscula |

1. *A. hortensis* - trädgårdsmålla

Vanl 50-120 cm. Stjälk upprätt, nästan rund, gulaktig, ibland rödaktig. Bladskiva vanl 7-15 cm brett triangulär, med spjutlik bas, helbräddad el lågt tandkantad, tunn, gulaktigt grön, på båda sidor närmast likfärgade; övre bladskivor vanl helbräddad, med rund bas. Unga blad i någon mån mjöliga. Blomst axlik, bladlös. Fruktfoder 5-15 mm, närmast runda, helbräddade, på ryggen tandlösa, fribladiga. Frön 1,5-3,5 mm, svarta och bruna, i framändan

upprätt, några i vågrät ställning. VII-VIII. Spenat-växt; odlingsrest i trädgårdar och tillfällig på tippor. Europa.

2.A. sagittata - glansmålla

Lik A. hortensis, men bladskiva vanl smalare, glest fliklikt stortandad, under närmast vit; fruktfoder 4-8 mm, avlång. VIII-IX. Vid kvarnar, sädesförråd, på tippor. Ryssland.

3. A. tatarica - axmålla

20-70 cm. Stjälk vanl halvt nedliggande, rikligt långhårig, gul, rund. Blad i framändan strödda; skiva 2-7 cm, triangulärt äggrund - brett äggrund - med spjutlik bas, oregelbundet stortandad, silvergrå, rätt tunt mörkt nätådrig (lupp!). Blomst vanl axlik, bladlös. Fruktfoder 5-7 mm, närmast runda, helbräddade, vid basen sambladiga, ibland på ryggen tänder. VII-IX. Vid kvarnar, på tippor, vid järnvägar, i hamnar. Östeuropa.

4. A. littoralis - strandmålla

40-120 cm. Stjälk upprätt, ofta rödaktig. Blad strödda el motsatta, rätt kortskaftade; skiva 4-8 cm, 2-15 mm bred, jämbred - avlång, helbräddad el (främst på bredare blad) tandkantad. Fruktfoder 2-8 mm, skaftlösa, som mogna ofta mörka, svagt trinda, på ryggen ofta stora, krokspetsade tänder med tjock bas, kant vanl med flera tänder. Frön 1,5-3 mm, svarta, glänsande. VII-IX. På havstränder, främst sandiga och grusiga anhopningar; i hamnar, på bangårdar, sädesförråd.

5. A. patula - vägmålla

30-60 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande; grenar talrika, halvt nedliggande - krypande. Bladskiva 4-8 cm, lansettlik - smalt äggrund - äggrund, basvinkel under 145 gr, vid basen ofta snett framåt riktat fliklikt tandpar, övriga kanter helbräddade el lågt tandade. Fruktfoder vanl 2-2,5 mm, skaftlösa; kanten vanl 1-, rygg 0-2-tandad. Frön 1,5-2 mm, svarta, några större, bruna. VII-VIII. På gårdar, i trädgårdar, bakom ladugårdar, på åkrar, tippor, skräpmarker, vägrenar; sällan på stränder.

6. A. colotheca - flikmålla

30-80 cm. Stjälk vanl upprätt, rikligt grenad. Bladskiva 4-13 cm, brett triangulär, ibland 3-flikig, med tvär bas el hjärtlik, tätt oregelbundet stortandad. Fruktfoder vanl 5-15 mm, skaftlösa; kant flikig, rygg ibland tandad. Frön 1,5-2,5 mm, svarta el bruna. VIII-IX. Sandiga havstränder; i hamnar. Blivit allmännare.

A. calotheca * longipes ssp. longipes

Lik A. calotheca, men en del bladvecksblmr långskaftade; nedre bladskivor avlånga - triangulära, basflikar ofta väl utvecklade; fruktfoder vid basdelen flikig - tandad, spets helkantad. På Finska vikens och Bottenhavets stränder. På havstränder

A. calotheca * prostarta

Flerformig, blad och fruktfoder förändrade som äldre. Finska vikens och Bottenhavets stränder. På havstränder.

A. longipes * prostarta

som äldre förändra. På alla kuster. På havstränder. Torde vara tämligen allmän. Variabel,

7. A. prostrata - spjutmålla

10-70 cm. Stjälk upprätt - halvt nedliggande - krypande, främst basdelen med långa grenar. Bladskiva vanl 2-8 cm, triangulär, basvinkel minst 160 gr, vanl över 180 gr, bas ofta spjutlik, flikar korta, övriga kanter lågtandade - helbräddade. Fruktfoder 2-7 mm, närmast el helt skaftlösa, endast vid basen sambladiga, vanl flernerviga, släta el med tandad rygg; kant tandad el

helbräddad. Frön 1-3 mm, svarta, några bruna. VIII-IX. På havstränder, främst algvallar, vasställena och öppna ängar; i inlandet på tippor, trädgårdar, sockerbetsfält, nyplanteringar och nya gräsmattor. Flerrasig.

8. *A. glabriuscula* - broskmålla

15-50 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, rikligt grenad, ofta delvis röd. Bladskiva 2-5 cm, vanl triangulär, basvinkel 160-220 gr, baständer lågt fliklika, vanl riktade åt sidan, resten av kanten nästan helbräddad. Blomst avbrutet axlik, långt bladig. Fruktfoder 3-10 mm, skaftlösa, vid bashalvan sambladiga, 1-nerviga, släta el på ryggen njuggt tandade, tjocka, hårda, mörka. Frön 1,5-3,5 mm, bruna och svarta. VIII-IX. På sandiga och grusiga havstränder.

9. *A. longipes* - skaftmålla

Stjälk upprätt, nedre grenar ofta långa, halvt nedliggande. Bladskiva hel, basvinkel under 145 gr. Blmr stjälkavslutande, axlika blomst och i blad-veckan ensamma och som små huvuden. Fruktfoder i huvuden närmast skaft-lösa, i ensamma blmr med skaft, triangulära, släta, vanl helbräddade. Frön 1-3 mm, svarta, en del bruna. VI-VII.

9a. ssp. *longipes* - skaftmålla

15-50 cm. Bladskiva vanl 2-5 cm, äggrund, vanl tandkantad, vid basen vanl flikaktig, snett framåt riktat tandpar. Ensamma blmr i bladveckan allmänna, vanl långskaftade; fruktfoder 3-15 mm. På havstränder, i hamnar.

9b. ssp. *praecox* - brådmålla

5-30 cm; gulnar vanl tidigt. Bladskiva 1-5 cm, tämligen smalt äggrund, helbräddad el vid basen ett par stora snett framåtriktade tänder. Största delen av blmr i bladveckan i huvuden, ensamma blmr kortskaftade; fruktfoder vanl 2-5 mm. På havstrandsängar, grusiga ställen, glesbeväxta fläckar nära vattenlinjen.

5. *Axyris*

1. *A. amaranthoides* - amarantmålla

1-årig; 30-80 cm. Stjälk stjärnhårig, upprätt, främst överdelen grenad; blommande grenar långt bladlösa, spetsdelen småbladig. Blad strödda, 4-10 cm, kortskaftade; skiva smalt äggrund, helbräddad (nedre blad ibland med tänder), översidan grön, kal, under brunaktig, stjärnhårig. Blomst korta ax. Blmr 1-könade, hylle 3-, sällan 4- el 5-bladigt; hanblmr i ax i stjälkstoppen och i grenspetsarna i honblomsaxens spets; ståndare 3-5. VIII-IX; smånötter utvecklas vanl ej. Vid kvarnar, på tippor, vägrenar. Asien, Ryssland.

6. *Bassia*

1. *B. scoparia* - sommarcypress

1-årig; 30-100 cm. Stjälk upprätt, grenad, vanl hafshårig, ibland nästan kal. Blad strödda, 3-9 cm, kortskaftade, skiva 3-10 mm bred, något så när äggrund, åtminstone på kanterna långhårig, rätt tunt mörkt nätnervig (lupp!). Blomst axlik; grenar korta, bladiga, tätbl, 1 el 2 blmr i varje bladveck. Hylle 5-bladig, bashalvan sambladig, i fruktstadiet är hylle-bladens rygg på tvären vingkantad. Ståndare 5. Märken 3 el 4. IX. Vid kvarnar, på tippor m fl; även prydnadsväxt. Ryssland, Asien.

1a. ssp. *coparia* - sommarcypress

Stjälk tätt busklikt grenad, kal el njuggt hårig. Blad smalt lansettlika - närmastjämnmala, ofta klart färgade (röda el gröna). Prydnadsväxt, sällan flykting på avfallsplatser

1b. ssp. densiflora - kvastmålla

Stjälk oregelbundet grenad, vanl täthårig. Blad lansettlika, smutsgröna. Vid kvarnar, avfallsplatser.

7. Corispermum

1. C. pallasii - lusfrö

1-årig; 10-50 cm; främst unga delar stjärnhåriga, som äldre kala. Stjälk vanl upprätt, främst på basdelen rikligt grenad, grenar långa, halvt nedliggande. Blad strödda; skiva 2-7 cm, lansettlik, hel, helbräddad, uddspetsad. Blomst korta ax i stjälkens och grenarnas spetsar. Blmr ensamma i stödblakens veck. Stödblakens basdel bred, hinnkantad, Hylleblad 1. Smånöt 3-4 mm, kanten vanl med bred hinnaktig vingkant. IX. I hamnar, på tippor, vid kvarnar. Europa.

8. Salicornia

1. S. europaea - glasört

1-årig; vanl 3-15 cm; köttig, kal, ofta röd. Stjälk upprätt - halvt nedliggande, vanl med utstående grenar. Blad motsatta, rätt korts, fjälliga. Blomst 1-8 cm, axlik, delad; i varje delning finns i det köttiga 2 skivlösa 3-bl knippen?, mellersta bl större än övriga. Hylle köttigt, sköldlikt, 3- el 4-bladigt. Ståndare 1 el sällan 2. Frö ca 1 mm, tunt skal, (krok)-hårig. VIII-IX. På sandiga och mjäliga låglänta havstränder i svagväxande fläckar. Har avtagit.

9. Suaeda

1. S. maritima - saltört

1-årig; 5-15(-30) cm; kal. Stjälk vanl nedliggande, i basdelen långgrenig, ibland upprätt. Blad strödda, skaftlösa; skiva vanl 5-10 mm, jämbred, halvrund, köttig, trubbig, blåaktigt grön. Blmr små, i bladvecken, vanl 2 el 3 tillsammans, hylleblad 5, hylleblad hinnlika, utan bihang, köttiga, trubbiga. VII-IX. I salta ställen på havstränder; även barlastväxt.

10. Salsola

| | | |
|---|--|-----------|
| 1 | Blad 1-3 cm, köttiga, tjocka, styva; hylleblad med taggspets | 1.kali |
| 1 | Blad 2-6 cm, tunna, ganska veka; hylleblad med mjuk spets | 2. tragus |

1. S. kali - sodaört

5-30 cm; korthårig. Stjälk krypande - halvt nedliggande. Bladskiva vanl 10-30 mm, över 1 mm bred, mot basen svagt avsmalnande, platt, styv, köttig. Hyllebladens mittnerv bred, förlängs tydligt till udd. VII-VIII. På sandiga havstränder och anhopningar av blåstång. Har avtagit. Fridlyst.

2. S. tragus - rysk sodaört

10-50 cm; kal - rätt korthårig. Stjälk vanl halvt nedliggande. Bladskiva 20-60 mm, under 1 mm bredd, ganska styv, rund. Hyllebladens mittnerv otydlig, förlängs vanl ej till udd. VIII-IX. I hamnar, på tippor, vid kvarnar. Syd- och Östeuropa. Asien.

11. Hablitzia

1.H. tamnoides - rankspenat

Flerårig; rotstock upprätt, stjälk lång ranklik, fårad. Blad strödda; skiva 5-12 * 4-7 cm,, tunn, hjärtlik, spetsig med udd. Blst lång, vipplik, underdel bladig. Blmr utan skaft el med; hylle 5-bladig, grön, hylleblad 2,5-4 mm,

smala, kvarstår länge; ståndare 5; märken 2 el 3. Frukt 1-fröig knapplik kapsel; frö i vågläge, 1,5 mm, svart, glänser. VII-VIII. Prydnadsväxt sällan odlingsrest el på vägren perenn odlingsflykting. Kaukasus.

35. Polygonaceae

Örter; stjälk ofta ihålig, med fyllda leder. Blad strödda; stipler sammanväxta och formar sig runt stjälken till stipelslida; skiva hel, helbräddad. Blomst litet knippe, ax- el kvastlik; blmr vanl 2-könade, små; hylle i 1 el 2 kransar, 3-6-bladig, vid basen vanl åtminstone något sambladig, skyddande frukten, inre krans förvandlas ofta till fruktfoder. Ståndare 5-8. Frukttämne översittande; märken 2-4. Frukt äggformig, plattad el 3-kantig nöt.

| | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Hylleblad 3; 1-5 cm hög fjällväxt | 1. Koenegia |
| 1 | Hylleblad 4-6; växten vanl över 10 cm hög el lång | 2 |
| 2(1) | Hylleblad 4 (2 stora och 2 små); bladskiva njurformiga | 8. Oxyra |
| 2 | Hylleblad 5 el 6; bladskiva ej njurformig | 3 |
| 3(2) | Blad i huvudsak som basbladrossetter, skivan handnervig, vanl över 20 cm bred, rynkig | 9. Rheum |
| 3 | Blad vanl vid basen el på stjälken, sällan som basrosett; bladskivan fjädernervig, vanl under 20 cm bred, el rynkig | 4 |
| 4(3) | Blad vanl under 5 cm, smal bas; blomst små knippen i bladvecken; stipelslida silverskimrande | 2. Polygonum |
| 4 | Blad ofta över 5 cm, smal, bred el hjärtformig bas; blomst åtminstone på överdelen bladlöst ax el som avslutning el sammansatt klase från bladvecken | 5 |
| 5(4) | Stjälk ranklik, vek och blomst ax el stjälk upprätt, robust och blomst i stora, breda blads bladveck som sammansatt klase | 6. Fallopia |
| 5 | Stjälk ej ranklik, blomst ej från bladvecken som sammansatt klase | 6 |
| 6(5) | Hylle 6-bladig, inre hylleblad tydligt större än yttre, omvandlas till fruktfoder | 10. Rumex |
| 6 | Hylle 5-bladigt, hylleblad närmast likstora, kronbladslika | 7 |
| 7(6) | Blad med hjärtlik bas, basflikar spetsiga; hylle klocklik; smånot 5-7 mm | 7. Fagopyrum |
| 7 | Blad med smal, bred el hjärtformig bas, basflikar rundade; hylle längs smånoten; smånot 2-4 mm | 8 |
| 8(7) | Flerårig; blomst utbredd sammansatt klase | 5. Aconogonon |
| 8 | 1- el flerårig; blomst stjälkavslutande ax | 9 |
| 9(8) | 1- el flerårig; lång- och krypande rotstock; bas utan bladrosett | 3. Persicaria |
| 9 | Flerårig, rotstock kort, kraftig; bas med bladrosett | 4. Bistorta |

1. Koenigia

1. K. islandica - dvärgsyra

1-årig; 1-5 cm; upprätt, grön - röd, kal. Stjälk vek, ogrenad el skenbart tudelad. Hjärtblad kvarstår länge; blad skenbart motsatta; stipelslidor ca 1 mm, hinnartade; skaft rätt kort; skiva 2-6 mm, oval, köttig. Blomst glesbl knippe. Blmr sambyggare, kortskaftade; hylle 1-2 mm, smalt klock-formigt, hylleblad 3; ståndare 3; 3 staminodier. Smånöt 1-1,5 mm. VII-VIII. I fjällen på kvardröjande snölegor, vid bäckar m fl fuktiga, glest beväxta ställen.

2. Polygonum

1-åriga. Vanl flera stjätkar, stjätkar grenade, vid basen leder. Blad strödda; skiva kal el under längs nerverna papiller, stipelslida hinnartad, silverskimrande, klyvs tidigt i flikar el förtvinar till fibrer. Blomst i bladveckan i små knippen, glest axlika. Blmr små. Hylleblad 5, 3 yttre något större än 2 inre, hylleblad gröna, vit- el rödkantade. Ståndare 5-8. Smånöt 3-kantig, sidor likstora el en mindre än övriga

- | | | |
|------|--|---------------|
| 1 | I övre knippen stödblåd kortare än blmr (blomst avbrutet ax); tillfällig nykomling | 1. bellardii |
| 1 | I alla knippen stödblåd längre än blmr | 2 |
| 2(1) | Stjätk blågrön åtminstone i lederna; på stjätken och på bladundersidans nerver papiller; smånötter 4-6 mm, tydligt längre än hyllebladen, ljusbruna, slåta | 2. oxyspermum |
| 2 | Stjätk ej blågrön; stjätken och bladens undersidas nerver ej med papiller; smånötter vanl 2-4 mm, hyllebladens mått el något längre, mörkbruna, ofta med papiller (på hösten någon gång kan smånötterna vara tydligt längre än hyllebladen, ljusa, slåta, men vanl smala och oregelbundna) | 3. aviculare |

1. P. bellardii - busktrampört

30-60 cm. Stjätk upprätt, överdelen upprätt grenig, ej vedartad, med tydliga och slåta nerver. Stipelslida 10-13 mm, smal, sönderfaller i fibrer. Blad gulgröna; nedres skaft 3-8 mm, skiva 4-6 cm, lansettlikt ovala, övre stödblåd endast 1-2 mm, vid fruktskiftet kortare än blmr. Knippen 1-5-bl, långt från varandra. Hylle 3,5.4,3 mm, sambladig bas 20-33 % av hyllets längd; hylleblad gröna, smalt vitkantade, kanterna överlapps-vis. Smånöt liklång med hyllet, kägellik, brun, sträv av papiller, dessa ej rader. VII-IX. På bangårdar, tippar, vid kvarnar. Europa.

2. P. oxyspermum - näbbtrampört

Krypande - svagt halvt nedliggande, vid basen njuggt hårig; stjätkar 20-80 cm, vedartade, med papillåsar, ofta bas- och mellandel grenade. Stipelslida 7-11 mm, smal, sönderfaller i fibrer. Blad rent gröna, rätt kortskaftade; skiva 1,5-3,5 cm, smalt lansettlik, spetsig, undersidans nerver med papiller; övre stödblåd 5-15 mm, i fruktskiftet längre än blmr. Knippen 3-8-bl. Hylle 3,5-5,4 mm, sambladig bas 31-43 % av hyllets längd, nerver endast svagt upphöjda; hylleblads kanter svagt överlappsvis, gröna, kanterna brett ljusröda, rätt sälla vita. Smånöt 1-2,5 mm längre än hyllet, kägellik, ljusbrun, sidor närmast likstora, slåta. VII-IX. På sandiga havstränder. Har avtagit. Fridlyst.

3. P. aviculare - trampgräs, trampört

Upprätt el krypande och från basen grenad till några stjätkar; stjätk 6-100 cm, grenad el ogrenad, ej vedartad, åsar slåta el svagt med papiller. Stipelslidor 3-12 mm, smala, förtvinar till fibrer el ej. Blad rent gröna - grågröna, med el utan skaft; skiva 15 cm, smalt lansettlik el smalt omvänt äggrund, spetsig el trubbig, nerver slåta; övre stödblåd 3-20 mm, vid fruktskiftet vanl längre än blmr. Knippen 3-8-bl. Hylle 2-5,5 mm, sambladig bas 20-55 % av hyllets längd; nerver ibland upphöjda; hylleflikar tydligt överlappsvis, kanterna ljusröda - vita. Smånöt kvarblir vanl i hyllet, ibland i senhösten blmr något utstickande, kägellik, svagt prickig, matt, alla sidor närmast likbredda

- | | | |
|------|---|-----------------------|
| 1 | Hyllets sambladiga basdel 40-55 % av blommans längd | 2 |
| 1 | Hyllets sambladiga basdel under 40 % av blommans längd | 3 |
| 2(1) | Hylleblad med upphöjda nerver och/el kanterna ljusröda-röda | 3d. ssp. neglectum |
| 2 | Hylleblad med slåta nerver, kanter vita (någon gång inre delar ljusröda) | 3e. ssp. microspermum |
| 3(1) | Bladlängd över 5 ggr bredden, på huvudstjätken högst 5 mm breda; smånöt sticker fram från hyllet; knippe vanl med 1-4 blmr | 4 |

- 3 Bladlängden under 5 ggr bredden, på huvudstjälken över 5 mm breda; smånot vanl helt innanför hyllet; knippe vanl med 4-8 blmr 5
- 4(3) Stipelslidor 6-12 mm, tätt och tydligt nerviga, spetsen sönderfaller i fibrer; blad under med upphöjda nerver 3c. ssp. rurivagum 6
- 4 Stipelslidor 4-8 mm, glest och otydligt med nerver, spetsdel ej fibrig; blad under ej med upphöjda nerver (nerver dock tydligt synliga) 3d. ssp. neglectum 7
- 5(3) Hylle 2,3-3,4 mm; smånot 1,8-2,8 mm 6
- 5 Hylle 3,3-5,5 mm; smånot 2,7-4 mm 7
- 6(5) Blmr vanl i stjälkens och grenarnas spetsdel; smånot vanl helt kvar i hyllet, sidorna någorlunda lika, kullriga 3a. ssp. aviculare
- 6 Blmr jämt fördelade längs grenarna; smånotens spets vanl synlig ur hyllet, sidorna är vanl 1 smal, kullrig och 2 bredare, raka el urgröpta 3d. ssp. neglectum
- 7(5) Stjälkblad ovala el smalt omvänt äggrunda, i stjälkens toppdel tydligt mindre än vid basen; stipelslidor vanl högst 6 mm; blmr 2,8-4,7 mm, nedersta vanl i 5:e ledet el högre; hyllebladens kanter tämligen breda, vanl röda, yttre spetsar vid fruktmognaden inböjda 3a. ssp. aviculare
- 7 Stjälkblad smalt omvänt äggrunda, i stjälkens toppdel endast något mindre än i vid basen; stipelslidor vanl under 7 mm; blmr 3,3-5,5 mm, nedre vanl i 4:e ledet el lägre; hylleblads kanter rätt breda, ofta vita el ljusröda, yttre spetsar vid fruktmognaden raka 3b. ssp. boreale

3a. ssp. aviculare - stor trampört

Vanl upprätt, ibland som äldre nedböjd till marken. Stjälk 20-100 cm, mellan- och toppdelen rikligt grenade; nedre blmr vanl i femte ledet el högre. Stipelskidor 6-11 mm, snäva, sönderfaller i fibrer. Stjälkblad 2-5 cm, ovala - smalt omvänt äggrunda, vassa el trubbiga; grenbladen mycket mindre än stjälkbladen; övre stödblåd tämligen små. Blomknippen vanl tätt. Hylle 2,8-4,7 mm, sambladig del kort (20-37 % av hyllets längd), nerver tydligt upphöjda; hylleflikar överlappsvis, kanterna vanl brett ljusröda, spets i fruktskiftet krökta inåt. Smånötter kvarblir i hyllet, sidorna någorlunda likstora, välvda, strävstrimmiga. VII-IX. På skräpmarker, åkrar, gårdar, havstränder; vanl ej på hårt trampade marker.

3b. ssp. boreale - nordtrampört

Lik ssp. aviculare, men mera njuggt med grenar; blmr även på stjälkens basdel (nedre senast i 4:e ledet). Stjälkblad smalt omvänt äggrunda, trubbiga, tydligare skaftade, skaft 2-6 mm; grenblad och övre stjälkblad ej mycket längre än mellersta stjälkblad. Stipelslidor 4-7 mm, glappa, sönderfaller i fibrer. Hylle 3,3-5,5 mm; Hylleflikars kanter rätt breda, ofta vita el ljusröda. Spets ej krökt. VI-IX. På havstränder; i norr på vägrenar, i trädgårdar och på gårdar.

3c. ssp. rurivagum - spetstrampört

Vanl krypande, från basen flera stjälkar; stjälkar 10-40 cm, grenade, tydligt fårade. Stipelslidor 6-12 mm, snäva, spetsen sönderfaller i fibrer. Stjälkblad rätt smala, smalt lansettlika, ganska vass spets, under upphöjda nerver. Knippen njuggt bl (1-4), glest. Hylle 2-3 mm, sambladig del kort, upphöjda nerver; hylleblad ej överlappsvis, sidor tämligen smala, vita el ljusröda. Smånötens spetsdel synlig mellan hyllebladen, sidor strävstrimmiga el skrovliga, närmast likstora el en smalare än övriga. VII-IX. På lastplatser, bangårdar, i hamnar; tidigare (möjligen varaktig) även på sandiga åkrar.

3d. ssp. neglectum - smal trampört

Krypande - närmast upprätt, från basen flera stjälkar; stjälkar 15-60 cm, grenade. Stipelslidor 4-8 mm, glappa, sönderfaller ej i fibrer. Stjälkblad

1,2-3,4 cm, smalt ovala, trubbiga; grenblad och bl stödblad längre än mellersta stjälkblad el närmast liklånga. Knippen el särskilt täta. Hylle 2,3-3,5 mm, sambladig bas kort el lång (25-50 % av hyllets längd), med upphöjda el släta nerver. Hylleblad ofta ej överlappsvis, kanter smala, vita el rödaktiga, i fruktskiftet är spetsen ofta krokbojd. Smånötens spets sticker ut något ur bl, sidor svagt kullriga el urgröpta, en ofta smalare än övriga, närmast slät el fårad. VII-IX. På trampade ställen, åkrar, vägrenar, gårdar, sandiga havstränder.

3e. ssp. microspermum - bägartrampört

Krypande el halvt nedliggande, från basen flera stjätkar; stjätkar 10-50 cm, grenade. Stipelslidor 3-6 mm, glappa, söderfaller ej i fibrer. Stjätkblad 0,8-3 cm, smalt ovala, trubbiga; grenblad och stödbliden ej mycket mindre än mellersta stjätkbladen. Blomknippen i stjätk- och grenspetsar ej särskilt täta. Hylle 2-3,5 mm, sambladig bas lång (40-55 % av hyllets längd). Hylleflikar överlappsvis, sidor breda, vanl vita, spetsen ej krokbojd. Smånöt kvarblir i hyllet el sticker ut något, sidor kullriga el ganska raka (en vanl smalare än övriga), närmast slät el fårad. VII-IX. På trampade ställen på gårdar, stigar, vägrenar, bangårdar.

3. Persicaria

1- el fleråriga. Stipelslida hinnartad, ofta hårig och franskantad. Blad vanl kortskaftade, skiva vanl något så när lansettlik -avlång. Blomst axlik. Blmr i små knippen, små, vanl 2-könade. Hylle 3-5-bladig, utan krona, vid basen sambladig, utefter smånöten. Ståndare 3-8. Smånöt ägg-formig, 3-kantig, i tvärsnitt triangulär el närmast platt.

| | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Flerårig, med rotstock | 6. amphibia |
| 1 | 1-årig | 2 |
| 2(1) | Ax tät, tjock | 3 |
| 2 | Ax gles, ofta avbruten, tämligen smal | 4 |
| 3(2) | Stipelslidans kant kal el korthårig; hylle helt med gula glandler | 4. lapathifolia |
| 3 | Stipelslidans kant långhårig; hylle helt utan glandler | 5. maculosa |
| 2) | 4(2) Hylle helt med gula glandler; ax hängande, tydligt avbruten; skarp smak | 3. hydropiper |
| 4 | Hylle helt utan glandler; ax upprätt, närmast hel; svag smak | 5 |
| 5(4) | Bladskiva lansettlika; stipelslidans kant tätt långhårig | 1. minor |
| 5 | Bladskiva närmast jämbreda; stipelslidans kant glest korthårig | 2. foliosa |

1. P. minor - rosenpilört

1-årig; van 10-40 cm; upprätt - halvt nedliggande, vanl rätt vek, ofta rödaktig. Stipelslida kal el gleshårig, kanten tät- och långfransad. Blad närmast skaftlösa; skiva vanl 3-8 cm, lansettlik - smalt äggrund, utan fläckar. Ax närmast bladlös, upprätt, smal, närmast enhetlig (nedre blmr åtskilda); ax- och blomskaft samt hylle utan glandler. Hylle 2-2,5 mm, vanl ljusbrun. Smånöt 1,5-2,5 mm, plattad, svart, glänsande. VII-IX. På steniga stränder, dikesrenar, klippgölar, åkrar, frodiga sankskogssänkor.

2. P. foliosa - ävjepilört

Vanl 10-30 cm; nedliggande - halvt nedliggande, grön el ibland rödaktig. Stipelslida kal el ibland gleshårig, kant gles- och kortfransad. Blad närmast skaftlösa; skiva 3-7 cm, närmast jämbred. Ax långt med blad, gles, nedre delen fragmentarisk; ax- och blomskaft samt hylle saknar glandler. Hylle 1,5-2 mm, plattad, brunsvart, rätt glänsande. VII-IX. På översvämmade och uppgrundade sjöars, älvars och älvdeltors dystränder, ytterskärgårdens klippölar; ofta i lågt vatten.

3. P. hydropiper - vattenpeppar

1-årig; med brännande smak; 20-70 cm; upprätt - halvt nedliggande, vanl ganska robust. Stipelslidans kant kortfransad, någon gång ofransad. Blad nästan skaftlösa; skiva vanl 5-10 cm, smalt äggrund. Ax ända upp fragmenterad, hängande, ensamma blmr el knippen längre ner i bladveckan; ax- och blomskäft samt hylle gulglandriga. Hylle 3-5 mm, grön- el röd-aktig. Smånöt 2,5-3,2 mm, plattad, mörkbrun, matt. VII-IX. I diken, pölar, stränder, skräp- och odlingsmarker, nya gräsmattor och planteringar; blöta ställen, ofta på öppna frodiga ställen.

4. *P. lapathifolia* - pilört

1-årig; 10-80 cm; upprätt - halvt nedliggande - nedliggande, ibland svällda ledstycken. Stipelslida hinnartad, vanl kal, kanten ofta kort-fransad. Blad kortskaftade; skiva 4-15 cm, smalt äggrund - lansettlik, trubbig el vass, under kal el täthårig, på översidan kal, ofta mittpå stor mörk fläck. Ax upprätt, tät, tjock; ax- och blomskäft samt hylle vanl gulglandrig, sträva. Hylle ljusröd el gulaktig. Smånöt 1,8-3 mm, plattad, vanl glänsande. VII-IX.

4a. ssp. *lapathifolia* - strandpilört

Stjälkens ledstycken svällda. Ax rätt tunn, ofta med hängande topp, spetsig. Blmr vanl röda, ibland grönaktigt vita, njuggt glandriga; hylle i spetsen slutet, svagt fåråd. Smånöt 1,8-2,5 mm, rundad bas, brun. VII-IX. På stränder, även på åkrar, trädgårdar, skräpmarker, tippor. Södra och Mellanfinland, i norr tillfällig.

4b. ssp. *pallida* - pilört

Stjälkens ledstycken ej fullt svällda. Ax vanl upprätt, tät, trubbig. Blmr grönaktigt vita, ibland röda, vanl rikligt med glandler; hylle likstort med smånöten, öppen i toppen, ej fåråd. Smånöt 2,5-3 mm, med stympad bas, svartbrun - svart. VII-IX. På åkrar, trädgårdar, åkerdiken, skräpmarker, tippor, vägrenar, klippgölar; även på stränder. Hela landet.

5. *P. maculosa* - åkerpilört

Lik *P. lapathifolia*, men vanl vekare; stipelslidans kant långhårig; bladskiva lansettlik, vanl kal, vanl svartfläckig; ax kortare, glesare; ax- och blomskäft samt hylle saknar glandler, släta; hylle rött. Smånöt 2,5-3 mm, brunsvart el svart, glänsande. VII-IX. I diken, pölar, stränder, på frodiga bostadsutkanter, vägrenar, nya gräsmattor, odlingsmarker.

6. *P. amphibia* - vattenpilört

Flerårig. Rotstock lång, krypande. Stjälk grenad, landväxt 20-80 cm, upprätt el halvt nedliggande, vattenväxt upp till över 2 m. Landväxtens blad kortskaftade, skiva vanl 8-15 cm, smalt avlångt äggrund, rundad el ganska spetsig bas, hårig; vattenväxtens blad långskaftade, skiva flytande, 10-15 cm, avlång, rundad el hjärtlik bas, kal. Ax 2-5 cm tjock, tät. Hylle utan glandel, röd. Smånöt ca 3 mm, plattad, svart, glänsande. VII-VIII. I sjöar, svagt strömmande älvar och njuggt salt bräckvatten; på stränder, fuktiga - rätt torra ängar, åkerslänter, vid vägar, på ban-slänter, skräpmarker.

4. *Bistorta*

Fleråriga. Rotstock krökt i spetsen. Stjälk upprätt, ogrenad. Stipel-slida grön i basdelen, spetsdelen hinnartad, tämligen kal, kant ej fransad. Långskaftade rotblad bildar av några blad bladrosett vid stjälkens bas; övre stjälkblad närmast skaftlösa. Blomst avslutar stjälken, axlik, rätt tät. Hylleblad 5. Ståndare 8. Smånöt plattad 3-kantig, glänsande, närmast slät.

- | | | |
|---|--|-------------|
| 1 | Ax tjock, utan groddknoppar; stjälk vanl över 30 cm; bladskiva över 2 cm breda | 1. major |
| 1 | Ax smal, med groddknoppar; stjälk vanl 10-30 cm; bladskiva högst 2 cm breda | 2. vivipara |

1. *B. officinalis* - stor ormröt

20-80 cm. Rotstock lång, vek. Vanl 1 stjälk. Stipelslida 6-12 cm. Bladskäft vingkantad; skiva 5-20 cm, äggrund, rundad el hjärtlik bas, trubbig, kant platt; övre blad skaftlösa, omfattande, smalt triangulära, spetsiga. Ax 2-7 cm, tjock, tät, saknar groddknoppar. Hylle 3-5 mm, ljusröd. Smånöt utvecklas mera sällan, 3,5-4,5 mm, mörkbrun. VI-VII. I parker, på gårdar, sankar källskogar; odlingsrest el nykomling. Mellan- och Östeuropa.

2. *B. vivipara* - ormröt

Vanl 10-30 cm. Rotstock kort, krökt. Med 1 el några stjälkar. Stipelslida 2-7 cm. Bladskäft utan vingkant; skiva under 10 cm, smalt avlång - lansettlik, under grågrön, kant nedvänd. Ax 2-6 cm, ganska smal, tämligen tät, toppen blombärande, nedtill i stället för blmr päronformiga, brunröda groddknoppar. Hylle 2-4 mm, vanl ljusröd el vit. Smånöt nästan alltid ej utvecklad, ca 3 mm, ljusbrun. VI-VII. På torra ängar, slänter, stigar, hagmarker, gungflymyrar.

5. *Aconogonon*

Stora, fleråriga. Stjälkar talrika, rikligt grenade. Stipelslida brun, hinnaktig, tydliga nerver. Blad kortskaftade el närmast utan; skiva äggrund - lansettlik. Blomst rikligt grenad sammansatt klase, grenar axlika. I blomskäftet led. Hylle gulaktig, hylleblad 5, 2b yttre små, 3 inre större, hylleblad blir i fruktstadiet större. Ståndare 8, staminoder 8. Märken 3. Smånöt i tvärsnitt triangulär, ljusbrun.

| | | |
|-------|--|-----------------------|
| 1 | Bladskiva lansettlik el smalt avlång, minst 3 ggr bredden lång | 2 |
| 1 | Bladskiva avlång - brett avlång, 1,3-2,5 ggr bredden lång | 3 |
| 2 (1) | Bladskivas mittdel bredast, undersidan kal | 1. <i>divaricatum</i> |
| 2 | Bladskiva bredast vid basen, under gleshårig | 3. <i>alpinum</i> |
| 3 (1) | Bladskiva under vitvaddig; smånöt vingkantad | 2. <i>weyrichii</i> |
| 3 | Bladskiva under tunnhårig; smånöt utan vingkant | 4. * <i>fennicum</i> |

1. *A. divaricatum* - vippslide

60-120 cm. Stjälk nästan kal. Blad kortskaftade - skaftlösa; skiva 6-10 cm, lansettlik - smalt oval, ibland korthårig på sidorna, resten kal. Blomst kal, grenar smalt kantade, ganska långa, något hängande. Blomskäft 1-3 mm. Blmr 2-könade, 1,5-3 mm, breda; hylle ej sambladig vid basen. Smånöt 5-6 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el sällan -flykting på tappar, på vägrenar och fyllningar. Östasien.

2. *A. weyrichii* - gråslide

60-120 cm. Stjälk silkes-hårig. Blad ganska kortskaftade; skiva 10-20 cm, äggrund - brett äggrund, rätt rundad bas, lång spets, under filthårig. Blomst kägellik, rätt tät, grenar bredkantade, tämligen korta, styva. Blomskäft 2-3 mm, ledskaftet i bashalvan. Blmr 1-könade, 2-3 mm, ganska smala; hylle till 1/3 från basen sambladig. Smånöt ca 6 mm, vingkantad. VI-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på tappar, fyllningar, vägrenar. Japan, Sahalin, Kurillerna.

3. *A. alpinum*, *Polygonum alpinum*, alpslide

Lik *A. divaricatum*, men stjälk gleshårig på leds undersida, stipelslidor långhåriga; blad kortskaftade, skiva smalt avlång, främst under korthårig; blmr 2-4 mm; smånöt 3-4 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på avfallsplatser och vägrenar. Europa och Asien.

A. * *fennicum* - finnslide

Lik *A. weyrichii*, men 100-170 cm, stor del av grenarna blomlösa; stipelslida

vissnar snart; bladskiva smalt äggrund - äggrund, under tämligen gleshårig; blomskäft 1-3 mm, ledskaft i topphalvan; blmr 2-4 mm; en del ståndare förkrympta; smånot 4-5 mm, rätt sällan utvecklad. VI-IX. Prydnadsväxt; ofta, främst ställvis i södra Finland, odlingsrest el -flykting på tippar, fyllningar, vägrenar.

6. Fallopia

1- el fleråriga, slingrande el upprätta stjätkar. Stjätkar grenade främst i basdelen. Stipelslida kort, hinnartad, kal, förtvinar tidigt. Blad strödda, skaftade; skiva kal, triangulär - pillik el brett äggrund. Blomst glesa, ax- - klaselika knippen i bladveckan samt i stjätk- och grentoppar. Hylle i 2 kransar, 5-bladig, yttre 3 förstörade i fruktstadiet. Ståndare 8. Frukt 3-knatig not, kvarblir i hyllet; fruktskaft tunn, ledad.

- | | | |
|------|--|------------------|
| 1 | 1-årig; stjätk slingrande; bladskiva vanl under 8 cm, triangulär - pillik | 2 |
| 1 | Flerårig; stjätk upprätt, rak el bågböjd; bladskiva vanl över 8 cm, äggrunda | 3 |
| 2(1) | Fruktskaft 1-3 mm; 3:e yttre hylleblads rygg vass men ej vingkantad; smånot svagt knölig, matt; stjätk sträv | . convolvulus |
| 2 | Fruktskaft 5-8 mm; 3:e yttre hylleblads rygg vanl brett vingkantad; smånot slät, glänsande; stjätk slät el svagt sträv | 2. dumetorum |
| 3(1) | Bladskiva vanl under 15 cm, med trubbig bas; blomst grenar långa, veka; hylleblad vita | 3. japonica |
| 3 | Bladskiva vanl över 20 cm, hjärtlik bas; blomst grenar korta, stadig; hylleblad grönaktiga | 4. sachalinensis |

1. F. convolvulus - åkerbinda

1-årig; vanl under 100 cm; stjätk kantig, med papiller. Bladskiva 2-8 cm, triangulär - pillik, trubbig - hjärtlik bas, under pailler längs nerverna. Blomst upp till 8-bl knippen i bladveckan och i stjätkens och grenarnas topp, övre utan stöblad. Hylleblad grönaktiga, med papiller, 3 yttre med vass rygg men ej med vingkant. Fruktskaft 1-3 mm, led nära spetsen. Smånot ca 4 mm, svart, matt. VII-IX. På åkrar, trädgårdar, skräpmarker, tippar, vägrenar, klippor, fågel-kobbar.

2. F. dumetorum - lövbinda

Lik F. convolvulus, men stjätk ofta mindre, rund, slät el lågt kantad och svagt med papiller; bladskiva smalare, kal, bas vanl hjärtlik; hylleblad utan papiller, på ryggen till 3 yttre vanl en ljus, bred, veckad vingkant; fruktskaft 5-8 mm, led halvvägs; smånot ca 3 mm, glänsande. VII-VIII. På hav- och sjöstränder, strandbuskage, strandklippor, lundars klipphyllor och stenbrott; även kring gårdar.

3. F. japonica - parkslida

Flerårig; 1-2 m; bildar täta bestånd; stjätk på överdelen grenad, grön - röd, ihålig. Bladskiva vanl 7-15 cm, brett äggrund, stympad bas, kortspetsad, lång och smal udd, läderartad, översidan grön - gulgrön, under ljusare. Blomst i blad-veckan klaselika knippen, 6-12 cm, tämligen tunna grenar; knippen 2-4-bl. hylleblad ca 3 mm, vita, yttre vassryggade. Smånot 3-4 mm, mörkbrun, sällan utvecklad. IX-X. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting vid bebyggelse, på tippar, fyllningar. Östasien.

4. F. sachalinensis - jätteslida

Lik F. japonica, men vanl 2-3 m; bladskiva 20-30(-40) cm, avlångt äggrund, vanl med hjärtlik bas, långspetsad, tunnare, översidan grågrön; blomst vanl under 6 cm, stadiga grenar; knippen vanl 4-7-bl; hylleblad grönaktiga; smånotter ej i

all-mänhet utvecklade. IX-X. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting vid bebyggelse, på tappar, fyllningar. Japan, Sahalin, Kurillerna.

F. * bohemica - hybridslide

Mellan stamarterna; nedre bladskivor 25 cm, översida mörkare och udd kortare än hos F. japonica och basen kortare hjärtformad än hos F. sachalinensis; blomst lik F. sachalinensis'. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting vid bebyggelse.

7. Fagopyrum

1-årig. Stjälk upprätt, ihålig, basdelen grenad. Nedre blad tämligen långskaftade, övre nästan skaftlösa; skiva triangulär - pillik, hjärtlik bas, gulaktigt grön, ibland rödaktig; stipelslida kort, hinnartad. Blomst knippe- - klaselik, knippen 4-6-bl. Blomskaft halvvägs på översidan med leder. Hylle klocklik, 5-bladig, hylleblad något så när likstora, blir ej större i fruktstadiet. Ståndare 8, staminoder 8. Smånöt 3-kantig, tydligt längre än hyllet.

| | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Hylle 3-5 mm; smånöt slät | 1. esculentum |
| 1 | Hylle ca 2 mm; smånöt rynkig, kanter krökta | 2. tataricum |

1. F. esculentum - bovete

15-80 cm. Stipelslidans bas med få undantag kal. Bladskaft vanl kortare än skivan; skiva 3-9 cm, högst lika bred som lång, korthårig längs nerverna. Blomst tät. Blmr 3-5 mm, hylle brett klocklik, vit - rödaktig. Smånöt 5-7 mm, ljusbrun, slät, rakt kantad. VII-VIII. På åkrar, trädgårdar, tappar, vid kvarnar, bangårdar; även sädes-, foder- och jordförbättringsväxt. Sydvästra Kina.

2. F. tataricum - sibiriskt bovete

Lik F. esculentum, men stipelslida svagt hårig; bladskaft liklång med skivan, skiva vanl bredare än sin längd; blomst gles; blmr 2-2,5 mm, hylle grönaktigt; smånöt ca 5 mm, mörkgrå, rynkad, kanter krökta. VII-IX. På bangårdar, sädesförråd, åkrar. Asien.

8. Oxyria

1. O. digyna - fjällsyra

Flerårig; vanl 10-30 cm; kraftig rotstock, kal. Stjälk upprätt, ogrenad, ofta röd. Rotblad långskaftade, stjälkblad 0 el 1; skiva 1-5 cm bred, njurformig, köttig, grön - röd, syrlig smak. Blomst 7-15 cm, upprätt grenig; blmr 2-könade. Hylleblad 4, dessa i 2 kransar, grönaktiga, kvarblir till skydd för frukten, yttre ca 2 mm, lansettlika, inre 2-3 mm, brett omvänt äggrunda, utan knöltänder. Smånöt 3-4 mm, platt, brett hinnkantad. VI-VIII. I fjällen på kvarliggande snölegor, fuktiga fjällängar, vid bäckar.

9. Rheum

1. R. rhabarbarum - rabarber

Flerårig; 50-170 cm; kraftig rotstock, syrlig smak. Stjälk upprätt, ihålig, ofta röd. Rotblad med långa och saftiga skaft; skiva upp till 50 cm, brett hjärtformig, rynkad, handnervigt 5-nervig; stjälkblad med kortare skaft, mindre, smalare. Blomst upprätt grenad sammansatt klase. Blmr 2-könade; hylleblad 6, dessa i 2 kransar, ganska vitaktiga, utan knöltänder, förstoras ej till fruktfoder. Smånöt 7-8 mm, 3-kantig, kanter vingkantade. VI-VIII. I trädgårdar allmänt odlad; ofta odlingsrest och hamnat ibland på tappar. Ej känt naturlig.

10. Rumex

Vanl fleråriga; sam- el tvåbyggare, ofta stora. Stipelslidor hinnartade, vissnar tidigt. Blad strödda, rotblad vanl långskaftade, övre nästan skaftlösa, smalare skiva; skiva hel, helbräddad el buktig kant, ofta rynkad, vanl kal, ibland på undersidan, främst längs nerverna korthårig (med papiller). Blomst sammansatt klase; blmr i krans, 2- el 1-könade, små, skaftade, skaftet vanl med ledförtjockning. Hylleblad 3+3, yttre små tunna, vanl utstående, inre större, runt frukten fruktfoder som styvvar, i flikarna ofta knöltand. Ståndare 6. Smånöt 3-kantig. Till undersläktet Rumex (egentliga skräppor) hör artens korsningar ganska ofta på samma växtplats. Korsningar är frånsett egenheter vanl mittemellan stamarterna; stor del av pollenet är odugligt och endast en del frukter är utvecklade. Mogna frukter är ofta nödvändiga vid arters och korsningars bestämning. Bladmatten från nedre bladen, om ej annat anges.

| | | |
|--------|---|---------------------|
| 1 | Bladskiva med spetsig, rundad el hjärtformig bas; svag; sambyggare; fruktfoder ofta med knölar | 2 |
| 1 | Bladskiva med pil el spjutformig bas, sällan rätt smal, jämbred; syrlig smak; vanl tvåbyggare; fruktfoder utan knölar | 17 |
| 2(1) | Fruktfoderflikars kanter med tänder längre än breda | 3 |
| 2 | Fruktfoderflikar utan tänder el tänderna kortare än breda | 9 |
| 3(2) | Bladskiva med trubbig el hjärtformig bas, högst 2 ggr bredden lång | 4 |
| 3 | Bladskiva vanl med smal bas, vanl minst 4 ggr längre än bred | 6 |
| 4(3) | Stjälk närmast ogrenad, främst i basdelen, upprätta grenar; bladskiva vanl över 10 cm, hjärtlik bas | 10. obtusifolius |
| 4 | Stjälk vid basen rikligt grenad, grenar nedliggande; bladskiva vanl högst 10 cm, vanl ej med hjärtformig bas | 5 |
| 5(4) | Bladskiva omvänt äggrunda-lansettlika | 11. obovatus |
| 5 | Bladskiva äggrunda | 12. dentatus |
| 6(3) | Fruktfoderflikars tänder under 1 mm; blomst närmast bladlös | 9. stenophyllus |
| 6 | Fruktfoderflikars tänder över 1 mm; blomst med blad | 7 |
| 7(6) | Fruktfoder 3-4 mm, knölar trubbspetsade, tänder kortare än fruktfodret; längsta fruktskaft högst 2 ggr fruktfodrets längd | 15. palustris |
| 7 | Fruktfoder 2,5-3 mm, knölar spetstandade, tänder längre än fruktfodret; längsta fruktskaft minst 3 ggr fruktfodrets längd | 8 |
| 8(7) | Bladskivans bas spetsig; växten ej röd | 13. maritimus |
| 8 | Bladskivans bas ganska trubbig; växten ofta röd | 14. fueginus |
| 9(2) | Nedre blad med hjärtformig bas, triangulära-långsmalt triangulära-rundat äggrunda | 10 |
| 9 | Bladskiva med spetsig el rundad bas, flera ggr längre än bred | 13 |
| 10(9) | Bladskiva endast något längre än bred, triangulära | 11 |
| 10 | Bladskiva tydligt längre än breda | 12 |
| 11(10) | Åtminstone i en fruktfoderflik knölar | 4. confertus |
| 11 | Alla fruktfoderflikar med knölar | 5. alpinus |
| 12(10) | Fruktfoderflikar helbräddade; bladskiva långsmalt triangulära | 3. aquaticus |
| 12 | Fruktfoderflikar tandade; bladskiva rundat äggrunda | 10. obtusifolius |
| 13(9) | Fruktfoderflikar utan knölar el en flik med liten knöl | 14 |
| 13 | Åtminstone i en fruktfoderflik en stor knöl | 15 |
| 14(13) | Bladskiva högst 4 ggr längre än bred; fruktfoder 4,5-6 mm, flikar njurformiga; smånöt mörkbrun | 6. longifolius |
| 14 | Bladskiva högst 6 ggr längre än bred; fruktfoder 3,5-5 mm, flikar rundat triangulära; smånöt ljusbrun | 7. pseudonatronatus |
| 15(13) | Stjälk under blomst grenad hamnskräppa | 1. triangulivalvis |
| 15 | Stjälk under blomst utan grenar | 16 |
| 16(15) | Bladskiva 30-60 cm, nästan utan rynkor; fruktfoderflikar triangulärt äggrunda vattenskräppa | 2. hydrolapathum |

- 16 Bladskiva 10-30 cm, vanl rätt rynkiga; fruktfoderflikar rundat
triangulära 8. crispus
- 17(1) Bladskiva breda, bas pillik; växten 30-80 cm; fruktfoder över 2 mm 18
- 17 Bladskiva smala, bas spjutlik, någon gång spetsig; växten 10-40 cm;
fruktfoder 1-2 mm 19
- 18(17) Blomst en gång grenad; stjälkblad basflikar vanl hela; växten kal
16. acetosa
- 18 Blomst ytterligare en gång till grenad; stjälkblads basflikar 2-
delade; bladskaft och bladundersidan håriga 17. thyrsoflorus
stor ängssyra
- 19(17) Bladskivans spetsflikar lansettlika-jämbreda, under 10 ggr längre än
breda; rotstock ej täckt av gamla bladresten 18. acetosella
- 19 Bladskivans spetsflikar jämbreda, rätt smala, över 10 ggr längre än
breda; rotstock täckt av gamla bladresten 19. graminifolis

1. *R. triangulivalvis* - hamnsyra, hamnskräppa

40- 100 cm; stjälk vanl upprätt, buktig, grenad även under blomst. Blad kort-
skaftade; skiva 10-15 cm, avlångt lansettlik, närmast utan rynkor, spetsig.
Blomst grenknut bred. Fruktskaft 1-5 mm, vanl kortare än fruktfodret, led
tjockt, nära skaftbasen. Fruktfoder 3-4 mm, flikar brett triangulära, närmast
hel-bräddade, i varje rätt lång knöltand. Smånöt 2 mm, mörkbrun. VI-X. I
hamnar, på bangårdar, vid kvarnar, på vägrenar, skräpmarker. Nordamerika.

2. *R. hydrolapathum* - vattensyra, vattenskräppa

100-200 cm; stjälk upprätt. Bladskiva 30-60(-80) cm, lansettlik, spetsig,
närmast utan rynkor. Blomst grenknut bred. Fruktskaft 2-10 mm, vanl tydligt
längre än fruktfodret, led ganska liten, vid skaftets bashalva. Fruktfoder 5-7
mm, flikar triangulärt äggrunda, trubbig bas, vanl vid basdelen svagt tandade,
alla med stor uddspetsad knöltand. Smånöt 3-4 mm, ljusbrun. VII-IX. På sjö-
och älvstränder, sällan på havsvikars frodiga, mjukbottnade stränder, ofta i
lågt vatten.

3. *R. aquaticus* - hästsyra, hästskräppa

80-150 cm; upprätt; som äldre ofta röttonad. Bladskiva 20-35 cm, avlångt
triangulär, med tydlig hjärtlik bas, högst svagt rynkad, underytans mittnerv
ofta med papiller. Blomst grenar snett uppåt. Yttre hylleblad utstående -
snett framåt. Fruktskaft 5-10 mm, led litet, halvvägs på basdelen. Fruktfoder
5-9 mm, flikar brett äggrunt triangulärt, med trubbig, rundad el lågt
hjärtformig bas, hel- el svagt naggad kant, utan knöltand. Smånöt 3-4 mm,
brun. VII-IX. På sjö-, älv och havstränder, vanl i vattenlinjen el på dess
övre del; i diken, vid bäckar, fuktiga ställen.

R. aquaticus * confertus

Lik *R. confertus*, men blad smalare, på undersidan njuggt med papiller - kort-
håriga.

R. aquaticus * crispus

Blad stora, skivkanter ganska rynkade; foderflikar med växlande storlek, I en
del liten knöltand. Sällsynt; Egentliga Finland, Nyland, Sydkarelen, mellersta
Österbotten.

R. aquaticus * hydrolapathum

Blad stora, skivans bas trubbig - hjärt-formig; fruktfodrets flikar vanl med
knöltand, basdelen små-tandad, spets tunglik. Sydkarelen och södra Tavastland.

R. aquaticus * longifolius

Rotbladskivor upp till 50 cm, vanl rynkad, smalt äggrund, bas trubbig -
hjärtlik; fruktfodrets flikar har växlande storlek, större med hjärtlik bas,

sällan med små knöltänder. Ofta på stamarternas gemensamma växtplats; allmänare i norr, där även ibland utan stamarterna.

R. aquaticus * *obtusifolius*

Stor; rotbladskivor avlånga, stjälkblad ofta med hjärtlik bas; blomst i fruktstadiet rätt gles; fruktfoder ofta med små knöltänder. På Åland, Nyland, södra Tavastland.

4. *R. confertus* - vippsyra, vippskräppa

60-150 cm; kraftig stjälk. Nedre bladskivor upp till 35 * 25 cm, brett triangulär, hjärtlik bas, tjock, svagt rynkad; övre ganska äggrund; skaft och skiva främst under utefter nerverna med papiller - korthåriga. Blomst grenar ganska upprätta. Fruktskaft 3-10 mm, ca liklång med fruktfodret, led tämligen tjockt, svagt halvvägs i basdelen. Yttre hylleblad slutligen nedvända; fruktfoder 6-10 mm; flikar hjärt- - nästan njurformiga, kraftiga nerver, naggkantade, i spetsen helbräddade, trubbiga - ganska spetsiga, vanl åtminstone i en tydlig, liten, ganska äggrund knöltand. Smånöt 3-4 mm, brun. VII. På fuktiga och rätt torra ängar, vägrenar, skräpmarker, bangårdar, förrådsplatser, havstränder. Östeuropa. Asien.

R. confertus * *crispus*

Bladen påminner om *R. confertus* blad; fruktfodret likt *R. crispus* fruktfoder, med stora knöltänder. På Egentliga Finland, Nyland, södra Tavastland och södra Savolax.

R. confertus * *longifolius*

Bladskiva större än hos *R. longifolius*, på undersidan svagt med papiller; fruktfoder med växlande storlek, breda, ofta en av flikarna med knöltand. På flera ställen i Sydfinland.

5. *R. alpinus* - alpsyra, alpskräppa

Lik *R. confertus*, men nedre bladskivor vanl 20-30 cm, rundade, kala el nerver på undersidan korthåriga; blomst tätare; fruktskaft 3-15 mm, 2-3 ggr fruktfodrets längd, led i basdelen; fruktfoder 4-5 mm, flikar brett triangulära, vanl lågt hjärtformiga, närmast helbräddade, alla utan knöltänder; smånöt 2,5-3 mm. VII. På gårdar, vid ladugårdar, i trädgårdar, på vägrenar. Mellaneuropa.

6. *R. longifolius* - gårdssyra, gårdsskräppa

60-120 cm; upprätt. Bladskiva 15-35 cm, vanl 3-4 ggr längre än sin bredd, avlångt äggrund, rätt trubbig bas, kant ganska rynkad. Blomst bladlös, tät, grenar upprätta. Fruktskaft 5-10 mm, ca 2 ggr fruktfodrets längd, led rätt tjockt, halvvägs på bashalvan. Fruktfoder 4,5-6 mm; flikar bredare än längden, rundat njurformiga, hjärtformig bas, helbräddade, utan knöltänder, el ibland i en liten knöltand. Smånöt 2,5-3 mm, mörkbrun. VII-IX. På odlingar, slänter, betesmarker, stränder, gårdar, vägrenar, skräpmarker.

R. longifolius * *obtusifolius*

Lik *R. obtusifolius*, men blad mindre, skiva smalare, vanl rynkad; blomst i fruktstadiet gles; fruktfoder breda, ibland med lång spets, ibland med knöltand. Allmän.

R. longifolius * *pseudonatronatus*

Lik *R. longifolius*, men store; blst lång och smal; fruktfoder ofta ej utvecklade; pollen i stort sett ofta ej utvecklade, frön ej utvecklade. Gror tämligen lätt, såväl som *R. pseudonatronatus* på ursprungs- och nya områden.

7. *R. pseudonatronatus* - finnsyra, finnskräppa

50-120 cm; upprätt. Bladskiva 15-30 cm, minst 6, ofta över 10 ggr längre än sin bredd, jämbrett lansettlik, spetsig bas, kanten ganska rynkad, nerver på under-sidan med papiller. Blomst närmast bladlös, tät. Fruktskaft 2-10 mm, 1-

2 ggr fruktfodrets längd, led tjockt, halvvägs på basdelen. Fruktofoder 2,5-5 mm; flikar rundat triangulära, med svagt hjärtformig bas, trubbiga, helbräddade, saknar knöltänder el en liten knöltand i en. Smånöt 2,5-3 mm, ljusbrun. VII-IX. På öppna hav-stränder; i diken, på älv- och sjöstränder, åkrar, vägrenar, skräpmarker, ban-gårdar.

8. *R. crispus* - krussyra, krusskräppa
40-120 cm; upprätt; ofta röttonad. Bladskiva 10-30 cm, 4-5 ggr längre än sin bredd, avlångt lansettlik, kal el på undersidan korthårig, bas trubbig - spetsig, kant vanl rätt rynkad, ibland nästan utan. Blomst närmast bladlös, rätt smal, tät. Fruktskaft 2-7 mm, ca 2 ggr fruktfodrets längd, led tjockt, halvvägs på basdelen. Fruktofoder 3-5 mm; flikar rundat triangulära, med svagt hjärtformig bas, närmast helbräddade, vanl på alla knöltand, ibland en stor endast på en, övriga med liten knöltand el utan. Smånöt 2-2,5 mm, kastanjebrun. VII-VIII.

8a. ssp. *crispus*

Blad vanl rätt rynkad, ibland njuggt rynkad, grön - rödaktig, ej köttig. Blomst gles; fruktfodrets knöltänder under 2,5 mm. Smånöt 1,3-2,5 mm. På åkrar, väg-renar, tippor, skräpmarker; även på stränder.

8.b. *littoreus*

Blad ganska rynkad, svagt blågrön, köttig. Blomst tät; fruktfodrets knöltand vanl 2,5-3,5 mm. Smånöt 2-2,5 mm. På havstränder, främst på stenmarker. Utredning saknas av rasen.

R. crispus * *longifolius*

Rätt varierande; fruktofoder växlande, ofta stora, breda, med tydliga knöltänder. Allmän.

R. crispus * *obtusifolius*

Lik *R. obtusifolius*, stor, blad vanl veckade. Blst lång och smal; vid fruktskiftet rätt glesa, närapå alla smånötter outvecklade. Sällsynt, på stamartens gemensamma växtplatser.

9. *R. stenophyllus* - ungersk syra, ungersk skräppa.

Lik *R. crispus*, men vanl grön, ibland gulbrun; bladskiva mindre rynkad, ofta utan, fruktskaft 3-12 mm, 2-3 ggr fruktfodrets längd; fruktofoder 4-5 mm; flikar hjärt-formigt triangulära, på basdelens kanter ofta små, under 1 mm längd, smala tänder. VIII-IX. Vid kvarnar, på tippor, bangårdar. Östeuropa, Asien.

10. *R. obtusifolius* - tomtsyre, tomtskräppa

60-120 cm; upprätt. Bladskiva 10-25 cm, högst ca 2 ggr sin bredd lång, brett äggrunt avlång, trubbig, hjärtformad bas, vanl nästan utan rynkor, kal el under med papiller. Fruktskaft 2-10 mm, ca 2 ggr fruktfodrets längd, spetsdelen tjock, led nära basen. Fruktofoder 4-6 mm. Smånöt 2,5-3,5 mm, ljusbrun. VIII-X. På skräpmarker, frodiga stränder, i ymniga skogsdungar och buskage. Europa.

10a. ssp. *obtusifolius* - åkertomtskräppa

Bladskift och skivans undersida vanl minst längs efter nerverna med papiller. Fruktofoder 5-6 mm, flikar brett triangulära, tydliga nerver, kanter stortandade, vanl en flik med tydlig knöltand

10b. ssp. *trasiens* - mellantomtskräppa

Bladskift och skivans undersida vanl längs nerverna njuggt med papiller. Fruktfodrets flikar rätt smalt triangulära, sidorna främst på basdelen kort men tydligt tandade, av flikar 1 med stor, 2 med liten knöltand.

10c. ssp. *sylvestris* - skogstomtskräppa

Närmast kal; fruktfoder 3-5 mm, flikar smalt tunglika, trubbiga, närmast helbräddade (vid basen någon liten tand), i varje tydlig knöltand.

11. *R. obovatus* - argentinsk syra, argentinsk skräppa

1- el 2-årig; 10-50 cm; upprätt, grenad vid basen, grenar nedliggande - halvt nedliggande. Bladskiva 4-8 cm, 2-3 ggr sin bredd lång, omvänt äggrund - oval, kal, kant ej rynkad, basen trubbig - rundad, spets vanl rundad. Blomst med blad, fragmentarisk, kransar täta. Fruktskaft 1-5 mm, vanl kortare än fruktfodret, led tjockt, halvvägs på skaftets basdel. Fruktfoder 4-5 mm; flikar triangulärt äggrunda, kanterna vid basdelen långtandade, alla med ojämn knöltand, en med större än övrigas. Smånöt 2,5-3 mm, ljusbrun. VIII-IX. Vid kvarnar, sädes-förråd, i hamnar, på skräpmarker. Sydamerika.

12. *R. dentatus*

Lik *R. obovatus*, men bladskiva äggrund; fruktskaft ofta längre än fruktfodret; fruktfodrets flikar ofta tandkantade, alla med el endast en med knöltand, knöltanden tvärrynkad. VIII. På tippar. Europa, Amerika? Flerformig.

13. *R. maritimus* - strandsyra, strandskräppa

1- el 2-årig; 10-60 cm; ljusgrön, i fruktstadiet gul -brun. Stjälk vid basen med halvt nedliggande grenar, överdel svagt hårig. Blad kortskaftade; skiva vanl 8-20 cm; jämbrett lansettlik, med spetsig bas, ibland med rynkad kant, kal el på undersidan svagt med papiller. Blomst närmast ända upp till toppen bladig, tämligen tät, axlik. Ståndare 0,5-0,7 mm. Fruktskaft ofta ca 3 ggr fruktfodrets längd, rätt tunn, led nära basen. Fruktfoder 2,5-3 mm; flikar brett äggrunt triangulära, vass spets, på kanterna vanl 2 smala tänder, varav åtminstone en längre än flikens bredd, knöltand uddspetsad. Smånöt ca 1,5 mm, ljusbrun. VII-IX. På sjöars och bräckvattenvikars gyttjiga stränder, då och då i lågt vatten; även på tippar.

14. *R. fueginus*

Lik *R. maritimus*, men som äldre vanl rödaktig; stjälken hårigare, upprätt; bladskiva smalt äggrund, med trubbig el hjärtlik bas, i någon mån hårig, ofta med rynkad kant; ståndare 0,7-0,9 mm; fruktfoderflikars tänder storlek och antal varierar, åtminstone i några foder 3 tänder. VII-IX. På tippar, sädesförråd, gräsmattor. Sydamerika.

15. *R. palustris* - sumpsyra, sumpskräppa

Lik *R. maritimus*, men som ung mörkgrön, äldre brun; stjälk högre upp grenad; blomst vanl mer fragmentisk; ståndare 1-1,5 mm; fruktskaft 2-8 mm, 1-2 ggr fruktfodrets längd, led bära basen; fruktfoder 3-4 mm, på flikkanterna 2-4 tänder av högst flikbreddens längd, knöltand trubbspetsad. VI-VIII. I hamnar, på bangårdar. Europa.

16. *R. acetosa* - ängssyra

Flerårig, tvåbyggare; 30-100 cm; vanl kal. 1 stjälk el flera, stjälkar upprätta - halvt nedliggande, vanl raka, ogrenade. Blad med syrlig smak, rotblad vissnar ofta tidigt, tämligen långskaftade; skiva vanl 5-15 cm, 2-5 ggr sin bredd lång, vanl ganska tunn, med pillik bas, basflikar vanl hela. Blomst bladlös, med glesa och ganska upprätta grenar, grenar vanl ogrenade. Honblmr yttre hylleblad ned-vända, fruktfodrets flikar upprätta, rundade, vid basdelen liten knöltand. Smånöt 1,5-2,5 mm, vanl mörkbrun, glänsande.

16a. ssp. *acetosa* - ängssyra

30-80 cm. Stjälken vanl med 3-5 led under blomst nedre del. Stipelslida med tämligen tydliga nerver, kanten sönderfaller vanl i flikar. Bladskiva 5-12 cm, vanl 2-5 ggr sin bredd lång, mörkgrön, ibland röd, basflikar spetsiga, hela, sällan 2-flikiga. Fruktfoder 3-5 mm. V-VII.

-var, *acetosa*

Rotstock kort, vanl upprätt; underjordiska revor finns ej. Ofta 1-4-stjälkig; stjälk tjock, fåråd. Bladskiva oval - avlång, 3-5 ggr sin bredd lång, ganska tunn. Blomst vanl njuggt grenad, grenar snett uppåt. Smånöt ca 2 mm. På ängar, slänter, gårdar, källdrag, i lundar.

-var. *fontanopaludosus*

Rotstock lång, upprätt, stadig; någon gång underjordiska korta revor. Vanl med 1 stjälk; stjälk ganska tunn. Bladskiva avlång, 2-4 ggr sin bredd lång, rätt tjock. Blomst gles, njuggt och upprätt grenig. Smånöt 1,5-2 mm. Vid källdrag, vid källor, på översvämmade ängar; nykomling på åkerrenar och byängar; kalkfordrande. Dåligt känd; sällsynt i södra Tavastland, södra Österbotten och Kajanaländ; nykomling i norra Finland.

16b. ssp. *lapponicus* - lappsyra

50-100 cm. Stjälk med 4-6 led under blomst. Stipelslida med otydliga nerver, kant tämligen hel. Bladskiva ca 2 ggr sin bredd lång, tunn, basflikar korta, trubbiga. Fruktfoder 2,8-4,3 mm. Smånöt 2-2,5 mm. VII-VIII. Vid bäckar på fjällängar och -buskage.

17. *R. thyrsoflorus* - stor ängssyra

Lik *R. acetosa*, men store; bladskift och skiva under längs nerver håriga, skiva mindre, 4-10 ggr sin bredd lång, tjock och vanl med svagt rynkad kant, basflikar vanl 2-flikiga, svagt utriktade; stipelslidans kant fransflikig; blomst upprepat grenig, täta och sneda grenar; fruktfoder 2,5-3 mm. VII-VIII. På torra, sandiga ängar, vägrenar och strandbackar; främst på stränder.

18. *R. acetosella* - bergsyra

Flerårig, tvåbyggare; 10-60 cm; kal, ofta tämligen röd. Stjälkar ensamma el några i grupp, upprätta - halvt nedliggande, med åsar, blomst med få undantag vanl ogrenade. Blad med syrlig smak; rotbladskift något så när liklång med skivan; skiva vanl 1-5 cm, ibland över 20 ggr sin bredd lång, vanl med spjutlik bas; basflikar vanl 2-20 mm, saknas ibland. Blomst bladlös, smal, gles, ofta ca ½ stjälkens längd, vanl ganska njuggt grenad. Bland hanblmr vanl pistillrester, ståndare 6. Honblmr yttre hylleblad upprätta, smalare och kortare än inre (frukt-foder); fruktfoderfliken utan knöltand. Smånöt brun, glänsande. VI-VIII.

18a. ssp. *acetosella* - (äkta) bergsyra

10-60 cm. Stjälk upprätt, vanl rak. Rotbladskivor vanl 1,5-5 cm, smalt omvänt äggrunda, längden 2-7 ggr sin bredd, vanl med spjutlik bas; basflikar 3-20 mm, triangulärt äggrunda - jämbreda. Blomst längd ca ½ stjälken, med sneda el utstående grenar. Fruktfoder 1,3-1,8 mm. Knappar 1,2-1,5 mm. Smånöt 1,2-1,5 mm. På ängar, åkrar, klippor, vägrenar, banvallar, hyggen, även på sand- och grus-stränder. I hela landet (Finland).

18b. ssp. *Tenuifolius* - rödsyra

10-40 cm. Stjälk upprätt - halvt nedliggande, vanl buktig. Rotbladskivor vanl 1-4 cm, smalt lansettlika - smalt jämbreda, längden vanl 5-15, ibland över 20 ggr sin bredd, vanl spjutlik bas; basflikar 3-15 mm, lansettlika - jämbreda, ofta krökta, saknas ibland. Blomst längd ½ stjälken, sneda grenar. Fruktfoder 1,1-1,3(-1,5) mm. Knappar ca 1 mm. Smånöt 1-1,2 mm. På torra åkrar, slänter, karga klippor, vägrenar, sandfält, hyggen. Allmän i södra Finland och i Lappland, på andra ställen mera sällsynt.

18c. ssp. *arenicola* - sandsyra

10-25 cm; vanl röd. Stjälk upprätt, rak. Rotbladskivor 15-25 mm, smalt omvänt äggrunda - avlång - jämbreda, vanl längden 3-7 ggr sin bredd, saknar basflikar el flikar högst 3 mm, triangulära. Blomst längd ofta över ½ stjälken, njuggt grenad, hanplantor med tämligen upprätta grenar, honplantor med sneda. Fruktfoder vanl 1,3-1,5 mm, vanl tätt med röda papiller. Knappar

1-1,3 mm. Smånöt ca 1 mm. I Lappland på torra fjällmoar, -klippor, sand- och grusfält på älvstränder.

19. *R. graminifolius* - grässyra

Lik *R. acetosella*, men rotstock upprätt, grenad, täcker gamla bladrudiment; stjälk halvt nedliggande, buktig; bladskiva rätt lång, trådlikt smal, basflikar saknas vanl; blomst med utstående och buktiga grenar; hylleblad tämligen stora; smånöt (1-)1,5 mm. VI-VIII. På sjö- och älvstränders sand- och grusfält.

36. Plumbaginaceae

1. *Armeria*

1. *A. maritima* - backtrift

Flerårig, flera stjätkar, kort rotstock, tuvad stängelväxt. Blad i täta basrosetter, ofta även sidorosetter; skiva jämbred, 1-nervig, vanl franskantad. Korglik, rundad blomst i toppen. Inre stödblåd hinnlika, brunaktiga, fransspetsade; yttre stödblåd franskantade, nedåt, omger stängeln slidlikt. Blmr 2-könade; foder trattlik, hinnlik, åtminstone efter nerverna hårig; krona sambladig, rörlik, 5-flikig, vanl ljusröd, kvarstår länge även som torr. Frukt 1-fröig kapsel. VI-VIII. Fridlyst.

- | | | |
|------|--|---------------------|
| 1 | Blad högt 5 cm; krona ungefär av fodrets längd; fjällväxt | |
| | | 1d. ssp. sibirica |
| 1 | Blad vanl över 5cm; krona tydligt längre än fodret; ej fjällväxt | 2 |
| 2(1) | Stjälk vanl hårig; fodret alltigenom hårigt; tillfällig | |
| | | 1a. ssp. maritima |
| 2 | Stjälk kal; fodret mest efter nerverna hårigt | 3 |
| 3(2) | Stjälk vanl över 20 cm; blomst yttre stödblåd långa, spetsiga | |
| | | 1b. ssp. elongata |
| 3 | Stjälk högst 20 cm; blomst yttre stödblåd korta, trubbiga | |
| | | 1c. ssp. intermedia |

1a. ssp. maritima - strandtrift

10-20 cm. Stjälk vanl hårig. Blad 4-12 cm. Blomst 15-25 mm bred; yttre stödblåd kortare än inre, trubbiga. Krona längre än fodret; foder överallt hårigt. Tillfällig på lastplatser och vid kvarnar.

1b. ssp. elongata - backtrift

25-40 cm. Stjälk kal el svagt hårig. Blad 5-15 cm. Blomst 15-25 mm bred; yttre stödblåd långspetsade, liklånga med inre el längre. Krona längre än fodret; foder i allmänhet endast hårig efter nerverna. På torra, sandiga fält, ofta nära havstranden.

1c. ssp. intermedia - östersjötrift

15-25 cm. Stjälk kal. Blad 4-12 cm. Blomst stödblåd ganska korta, trubbiga. Krona lägre än fodret; foder skiftande hårigt. På sandiga havstränder. Underarten maritima' och elongata' mellanform.

1d. ssp. sibirica - fjälltrift

5-20 cm. Stjälk kal. Blad 3-5 cm. Blomst högst 20 mm bred; yttre stödblåd trubbiga - uddspetsade, kortare än inre. Krona liklång med fodret. På fjällens klipplänter.

37. Clusiaceae

1. *Hypericum*

Fleråriga örter; 30-80 cm. Stjälkar upprätta, styva. Blad motsatta, vanl utan skaft, helbräddade, vanl ljus- och beckprickar. Blomst månggrenig el nästan flocklikt knippe. Blmr 2-könade, skiftande beckprickig och -strimmig, många ståndare. Foder och krona fribladiga, 5-taliga, radiär-symmetriska, krona gul. Sråndarna vid basen i knippen om 3, sammanväxta. Fruktämne översittande. Frukt 3-rummig, flerfröig kapsel.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Stjälk rund; foder glandeltandad | 2 |
| 1 | Stjälk upphöjt kantig; foder utan glandeltänder | 3 |
| 2(1) | Stjälk och blad överallt mjukhåriga; blad med spetsig bas | |
| | | 1. hirsutum |
| 2 | Stjälk kal, bladkanter med och längs nerver på undersidan sträva hår, bladbas hjärtformig | 2. montanum |
| 3(1) | Stjälk med 4 upphöjda kanter; foderblad trubbiga, vanl 5-nerviga | 3. maculatum |
| 3 | Stjälk med 2 upphöjda kanter; foderblad spetsiga, vanl 3-nerviga | 4. perforatum |

1. H. hirsutum - luden johannesört

Ofta med flera stjälkar; stjälkar runda, täthåriga, överdelen grenad. Stjälkblad oskaftade - kortskaftade, skiva 2,5-4 cm, oval - omvänt äggrund, spetsig bas, rikligt hårig, ljusprickig. Blomst kortgrenig, tät. Foderblad spetsiga, kant glandeltandad, glandler svartspetsade. På kronbladens spets några svartspetsade glandler, men ej beckstrimmor. VII-IX. I utskärgårdens enbuskage, lundbuskage och öppna moränkullar; kalkgynnad.

2. H. montanum - bergjohannesört

En stjälk; stjälkar runda, kala, nästan el alldeles ogrenade; över ledstycken långa. Stjälkblad oskaftade, skiva 3-6 cm, äggrund, hjärtlik bas, kanterna och under efter nerverna glest strävåriga, kanterna beckprickig; övre blad ljusprickiga. Blomst ganska kortgrenig, glesbl, glandrig. Foderblad lansettlika, spetsiga, kanterna synbarligen franstandad. Kronblad saknar glandler, ej strimmiga, el prickiga. VII-VIII. I ljusa tallskogslänter. Fridlyst.

3. H. maculatum - mannablod, fyrkantig johannesört

Vanl enstjälkig; stjälkar 4-kantiga, kala, ihåliga, överdelen njuggt hårig. Stjälkblad oskaftade, skiva brett oval, platt kant, ljusa prickar, kantdel beckprickig. Blomst tämligen glesbl; foderblad trubbiga; kronblad beckprickiga och i synnerhet -strimmiga, ca 3 ggr foderbladens längd. VII-VIII. På torra ängar, betesmarker, skogsbryn.

4. H. perforatum - äkta mannablod, äkta johannesört

Flera stjälkar; stjälkar 2-kantiga, kala, fyllda, överdel rikgrenig. Stjälkblad oskaftade, skiva 1-2,5 cm, lansettlik - oval, svagt omfattande, beck- och särskilt ljusprickig, bladkant svagt bakvänd. Blomst rikbl. Foderblad smala, spetsiga; kronblad beckprickiga och -strimmiga, ca 2 ggr foderbladens längd. VII-IX. På stenmarker och enbuskage, särskilt i yttre skärgården, i inlandet vanl på varma klipplänter; byslänter, vid järnvägar m fl. + Flerformig.

38. Elatinaceae

1. Elatine

1- el sällan flerårig vattenört. Stjälk krypande - halvt nedliggande - upprätt. Blad motsatta el i krans, med stipler, jämbreda - ovala, helkantade.

Blmr ensamma i bladveckan, 2-könade, små, något så när oskaftade. Foder och krona 3- el 4-bladiga. Frukt tunnväggig kapsel; frön under 1 mm, cylinderformade, i någon mån skiftande krökta.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Blad utan skaft, i krans | 1. alsinastrum |
| 1 | Blad med skaft, motsatta | 2 |
| 2(1) | Blad vanl längre än skaftet; ståndare 3 | 4. triandra |
| 2 | Blad kortare än skaftet; ståndare 8 | 3 |
| 3(2) | Frö närmast lik metkrok; kapsel ovan plattad | 2. hydropiper |
| 3 | Frö endast i spetsen något krökt; kapsel närmast klotformad | 3. orthosperma |

1. E. alsinastrum - kransslamkrypa

1- el flerårig; 5-40 cm; stjälk upprätt el halvt nedliggande, grenad, tjock. Blad i krans, skaftlösa; undervattenskrans 8-15-bladig, blad 10-13 * 0,5-1 mm, jämbreda; luftskottskransar 3-5-bladiga, blad 10-15 * 3-8(-10) mm, smalt ovala - ovalt äggrunda, rundad bas. Blmr oskaftade, foder och krona 4-bladiga; ståndare 8; frön under 1 mm, i spetsen något krökta. VII-IX. I leriga diken, lergropar och vattengravar i lågt vatten, ibland nästan helt under vatten. Har avtagit.

2. E. hydropiper - slamkrypa

3-12 cm; stjälk grenad, krypande, rotslår från lederna. Blad skaftade; skaft (1-)3-15 mm, snett uppåt; skiva 2-6(-8) mm, smalt oval - oval. Blmr något så när skaftlösa; foder och krona 4-bladiga, liklånga; ståndare 8. Kapsel på ovansidan platt; frön närmast metkrokslik. VI-IX. I mjäl- och lerbottnade sjöar, bräckvattensvikar och i älvar med lågt sakta strömmande vatten; någon gång ovanför vattenlinjen.

3. E. orthosperma - nordslamkrypa

Lik E. hydropiper, men blmr vanl kortskaftade; kapsel nästan klotformig, ej platt; frön endast på spetsdelen svagt krökta. VI-IX. I sand- och mjälbottnade sjöar, tämligen ofta i lågt vatten nära vattenlinjen och på våta marker; rätt sällan i älvar och njuggt saltat bräckvatten.

4. E. trianda - tretalig slamkrypa

3-12 cm; stjälk grenad, krypande, rotslår från lederna. Blad 3-15 mm, rätt kortskaftade (ca 0,1 mm), avlångt jämbrett lansettlika, trubbiga, utefter botten. Blmr skaftlösa; foder och krona 3-bladiga, krona kortare än fodret; ståndare 3. Kapsel närmast klotlik; frön svagt krökta. VI-IX. I sjöar, bräckvattensvikar och sakta strömmande floder med mjuka bottnar och lågt vatten, sällan i vattenlinjens övre del.

39. Violaceae

1. Viola

1-, 2- el fleråriga, låga örter. Blad med stipler, skiva äggrund, hjärt- el njurlik, vanl naggad kant. Blmr 2-könade, hängande, zygomorfa, foder och krona 5-bladiga; i nedre kronbladet påslik sporre, vilken skyddar 2 nedre ständares sporrelika bihang. Fleråriga arter har ofta ej öppningsbara, kleistogama blmr. Frukt kapsel.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | 1- el 2-årig; krona 3-färgad el nästan vit | 2 |
| 1 | Flerårig; krona blå el blårod, sällan vit el gul | 4 |
| 2(1) | Kronblad liklånga med foderblad el kortare | 17. arvensis |
| 2 | Kronblad tydligt längre än foderblad | 3 |
| 3(2) | Blomma under 2,5 cm bredd | 15. tricolor |

| | | |
|--------|---|--------------------|
| 3 | Blomma över 2,5 cm bredd | 16.* wittrockiana |
| 4(1) | Blad och blomstängel växer rakt upp från jordstammen | 5 |
| 4 | Bladig stjälk; blmr från bladvecken | 12 |
| 5(4) | Stängel vid fruktmognad nedböjd mot marken; kapsel klotformig, med korta hår | 6 |
| 5 | Stängel vid fruktmognad upprätt, spetsen krokböjd; kapsel långsträckt, 3-kantig, kal | 8 |
| 6(5) | Med markrevor | 1. odorata |
| 6 | Utan markrevor | 7 |
| 7(6) | En del blad med kort bred basskåra; stipler vanl helbräddade, kala | 2. hirta |
| 7 | Alla blad med djup och smal basskåra; stipler tätt med långa tänder, håriga | 3. collina |
| 8(5) | Kraftig jordstam, stor- och brunfjällig; bladskaft ensidigt hårig | 4. mirabilis |
| 8 | Jordstam vek, ljus; bladskaft kal el överallt gleshårig | 9 |
| 9(8) | Bladskiva rätt smalt hjärtformiga; stipler och bladskaft sammanväxta | 10 |
| 9 | Bladskiva njurformiga el brett hjärtlika; stipler och bladskaft isär | 11 |
| 10(9) | Bladskiva kala, basskåra bred, kort; sporre ca 4 mm | 10. uliginosa |
| 10 | Bladskiva på översidan håriga, basskåra smal, djup; sporre ca 8 mm | 13. selkirkii |
| 11(9) | Bladskiva njurformiga, kala | 11. palustris |
| 11 | Bladskiva hjärtformiga, under med korta hår | 12. epipsila |
| 12(4) | Krona gul | 14. biflora |
| 12 | Krona blå, sällan vit | 13 |
| 13(12) | Jordstam brunfjällig; bladskaft ensidigt hårig; bladskiva slutligen 4-8 cm bred | 4. mirabilis |
| 13 | Jordstam saknar vanl bruna fjäll; bladskaft kala el helt håriga; bladskiva under 4 cm bredd | 14 |
| 14(13) | Jordstam upprätt, ogrenad, slutar i bladrosett; bladskiva rätt brett hjärtformig | 15 |
| 14 | Jordstam sned, grenad, slutar ej i bladrosett | 17 |
| 15(14) | Stipler breda, tandkantade | 5. rupestris |
| 15 | Stipler smala, tätt franstandade | 16 |
| 16(15) | Kronblad smala, blåroda; sporre smal, annan färg än kronan | 6. reichenbachiana |
| 16 | Kronblad breda, blåa - ljust blåroda; sporre tjock, ljusare än kronan | 7. riviniana |
| 17(14) | Bladskiva smalt hjärtformig; bladskaft utan bladlist; krona blå; sporre ca 2 ggr längre än foderbihanget, rak, trubbig | 8. canina |
| 17 | Bladskiva smalt äggrunda; bladskaftets spetsdel med smal bladlist; krona närmast vit; sporre liklång med foderbihanget, krökt, smal | 9. persicifolia |

1. V. odorata - luktviol

5-15 cm. Revor långa, ovan jord, med bladrosetter. Vårblads skiva njurformig, mörkgrön, glänsande, vanl kal; sommarbladens brett hjärtformig, bredast på mitten, korthårig; basskåra bred. Stipler 3-5 mm, äggrunt lansettlika - äggrunda, njuggt håriga; kanter hela - glandeltandade. Förblad på halva stängeln el högre. Blmr doftande; krona ca 1,5 cm, mörkt blårod, sällan vit. Kapsel klotformig, korthårig, ljust blårod. V. Prydnadsväxt; odlingsflyktning i gamla parker och trädgårdar. Europa.

2. V. hirta - buskviol

5-15 cm. Med långa revor. Bladskiva brett hjärtlik, vanl längre än sin bredd, bredast vid basen, särskilt kanterna och under korthåriga; basskåra låg, bred; skaft korthårig. Stipler smalt äggrunda, glest korttandade - närmast hela, vanl kala. Förblad ungefär på halva stängeln. Blmr doftar ej; krona ca 1,5

cm, mörkt blåröda - blå, sporre blårod, längre än foder-bihangen. Kapsel klotformig, korthårig. V. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting. Europa.

3. V. collina - bergviol

5-15 cm. Med markrevor. Bladskiva brett hjärtformig, bredast vid mitten av bashalvan, täthårig; basskåra djup, smal. Stipler smalt lansettlika, håriga, tätstandade; tänder närmast liklånga med stiplerbredden, håriga kanter. Förblad högre än halva stängeln. Blmr doftar; krona ca 1,5 cm, kronblad svagt urnupna, ljust blåröda, sporre ljust blåaktig. På tallslänter, höjd- och vid klipplundar. Fridlyst.

4. V. mirabilis - underviol

15-30 cm. Rotstock upprätt, stor- och brunfjällig. Stjälk ganska bastant. Bladskiva 3-4 cm, slutligen 4-8 cm, liklång med bredden, brett hjärtlik - njurformig, under gleshårig. Stjälkar och bladskäft ensidigt håriga. Stipler 1-2 cm, smalt äggrunda, helbräddade. De första blmr, i stänglarnas topp, växer från rotstocken, svagdoftande, vanl utan frukter; krona ca 2 cm, ljust blårod. Senare på sommaren i stjälkens bladveck kortskaftade, öppnade blmr, vari utvecklas frukter. V. På åsslänts- och vid klipp-lundar, lundängar.

5. V. rupestris - sandviol

2-6(-10) cm. Rotstock upprätt, ogrenad. Med bladrosetter. Stjälk och blad med skäft vanl tätt korthåriga. Bladskiva 1-1,5(-3) cm, njurformig - hjärtlik, ganska tjock, lågt naggtandad; basskåra rätt låg. Stipler breda, äggrunt lansettlika, långa tänder. Krona 1,0-1,5 cm, blå - ljust blårod, sällan vit; sporre andra färger än kronans el vit. Kapsel vanl korthårig.

5a. ssp. rupestris - sandviol

Blågrön - mörkgrön. Kronblad tämligen breda, blåröda; sporrkronbladet grunt urnupen; ståndarsporre tjock. V-VI. På torra, ofta sandiga höjd- och åsslänter, vid klippor, på fält, torra höjdlundar.

- var. rupestris

Växten tätt korthårig.

- var. glaberrima

Växten helt kal.

5b. ssp. relictata - lappviol

Rent grön. Kronblad smala, blå; sporrkronblad trubbspetsad; ståndarsporre vek. VII-VIII. Fjällbranter; kalkgynnad. Fridlyst.

6. V. reichenbachiana - lundviol

10-15 cm. Rotstock kort, upprätt. Med bladrosett. Bladskiva 2-4 cm bred, hjärtlik, liklång med bredden, naggkantad. Stipler högst 1 cm, smalt äggrunda, franstandade, tänder liklånga med stiplers bredd. Foderbihangen rätt korta; krona 1,2-1,8 cm, kronblad överlappar ej, smala, blåröda, ofta mörkare vid basen; sporre smal, något så när rak, mörkt blårod. V-VI. I hasselbuskage. Fridlyst på Åland.

7. V. riviniana - skogsviol

10-25 cm. Rotstock upprätt. Med bladrosett. Stjälk och bladskäft vanl kala, ibland glest styvhårig (f. villosa). Bladskiva 2-4 cm bred, brett hjärtlik - närmast njurformig, rent grön, tunn, naggkantad. Stipler ofta över 1 cm, jämbrett lansettlika, långspetsade, vanl tätt franstandade; tänder utspärrade, långa, smala. Foderbihangen stora; krona 1.4-2,5 cm, kronbladen överlappar något så när, breda, blåa, med vit bas, sällan vita; sporre kort, tjock, ofta krökt utåt, trubbig, vit - ljust blårod, ljusare än kronan för övrigt. V-VI. I fuktiga skogar, lundar, lundängar, fuktiga ängar.

V. riviniana * rupestris

6-15 cm. Stjälk, bladskaft och blomskaft något så när täthåriga. Bladskiva ganska tunn, brett hjärtlik, med kortare skaft och helare kant än *V. riviniana*. Stipler bredare än hos *V. riviniana*, 3-5-tandad, tänder längre än hos *V. rupestris*. Krona större, mörkare och med bredare sporre än hos *V. rupestris*. Ställvis, främst i södra Finland.

8. *V. canina* - hundviol

Saknar bladrosett. Bladskiva äggrund - smalt hjärtlik, trubbig el kortspetsad, lågt naggad, ganska glänsande, tämligen kal; basskåra låg. Stipler smalt äggrunda, glestandade. Krona 1,5-2,5 cm, blå, sällan vit; kronbladens bas vit; sporre grönaktigt gulvit.

8a. ssp. *canina* - ängsviol

8-15 cm; tuvad, nedliggande el halvt nedliggande; stjälkar talrika, rikgreniga. Bladskiva smalt hjärtlik, mindre än 2 ggr sin bredd lång, ganska tjock, mörkgrön. Övre blads stipler kortare än halva bladskaftet. Krona blå; övre kronblad spetsiga, nedre 7-18 mm. V-VI. På torra höjdsränner, ängskullar, fält, sluttningar, i öppna fuktiga skogar, lundar, lundängar, klippmoar, klippstränders övre delar.

8b. ssp. *montana* - hundviol, norrlandsviol

15-40 cm; ej tuvad, upprätt stjälk; stjälkar fåtaliga, vanl ogrenade. Övre bladskivor 2 ggr sin bredd lång, spetsigare, tunnare och renare grön än ssp. *canina*. Övre blads stipler ca halva skaftets längd. Krona ljusblå - blårodaktig; övre kronblad trubbiga, nedre 15-22 mm. VI-VII. I fuktiga skogar, ganska torra lundar, klippmarker, brand- och hyggesområden, skogsbryn, strandskogar, åssluttningar, rätt torra ängar, strandbackar.

V. canina * *persicifolia*

Sällsynt.

V. canina * *riviniana*

10-50(-70) cm. Vanl större än stamarterna; stjälkar talrika, täta, ofta rikligt med föregående års bruna stjälkar. Stjälkar och bladskaft vanl kala. Bladskiva vanl smalare än *V. riviniana*, men åtminstone en del bredare hjärtlik än *V. canina*; basskåra djupare än hos *V. canina*. Stipler smalt äggrunda, kanterna ofta såväl tandade som oliklånga fransar. Vanl rikligt med blmr, men kapslar och frön utvecklas vanl ej.

V. canina * *rupestris*

Ställvis, främst på störda ställen. Som andra förälder förändrad åtminstone mestadels *V. canina* ssp. *montana*, förändrad *V. rupestris* ssp. el ssp. *relicta*

V. canina * *uliginosa*

Sällsynt.

9. *V. persicifolia* - strandviol

7-25 cm. Rotstock grenad; stjälk upprätt, glest med grenar. Bladskiva hjärtlik - smalt äggrund, ca 2,5 ggr sin bredd lång; bas trubbig, osymmetrisk; naggtänder utstående; bladskaftets överdel smalt vingkantat. Stipler ca 1 cm, smalt äggrunda, närmast helbräddade - glest med fransade tänder, vanl kortare än skaftet - liklånga med skaftet. Krona 1-1,5 cm, ljusblå el vit; övre kronblad med rundad spets, något längre än sin bredd; sporre grönaktig, krökt, spetsig. VI-VII. På sjöars och älvars klippiga stränder, fuktiga ängar. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

10. *V. uliginosa* - sumpviol

8-16 cm. Rotstock lång, krypande, ofta med revor; blad och bladskaft växer rakt från rotstocken. Bladskiva ljusgrön, äggrunt hjärtlik, vanl med tydlig spets, närmast 2 ggr sin bredd lång, kal, naggad kant; basskåra låg, bred; bladskaft kal. Foderblad trubbiga; krona 2-3 cm; kronblad blåa - blåroda,

tydligt grunt urnupna; sporre tjock, blårod. V-VI. På strandstarrängar, vid bäckar, sank skogsängar. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

11. *V. palustris* - kärrviol

3-8 cm; stängelväxt. Rotstock med revor. Blad 3 el 4; skiva på försommaren 2-4 cm bred, senare större, njurformig, bredare än sin längd, vanl med rundad spets, ljusgrön, glänsande, på båda sidor kal. Stängel vek; förblad på halva vägen el vanl lägre. Krona 1-1,5 cm, ljus blårod; nedersta kronblad 8-10 mm; sporre nästan liklång med foderbihangen, tunn, annan färg än kronans övriga delar. V-VI. På stränder, fuktiga ängar, dikesrenar, kall- och uppgrundade mossar, brunmossar, frodiga sankskogar, fuktiga lundar.

12. *V. epipsila* - mossviol

Lik *V. palustris*, men större; blad vanl 2; skiva på våren 2-4 cm, slutligen 5-6 cm bred, brett hjärtformig, åtminstone i andra bladet tydlig spets; förblad högre än halva stängeln; krona 1,5-2 cm, ljusblå - blårodaktig, nedersta kronbladet 15-20 mm, sporre ca 2 ggr längre än foderbihanget. V-VI. På frodiga bäcklundar, sank lundskogar, fuktiga ängar, kalldrag, mossar, gungflyn.

*V. * ruprechtiana*

Vanl större än *V. palustris*. Blad under med skiftande hårighet, flesta skivor njurformiga, i samlingen vanl åtminstone 1 med trubbig spets. Förblad vanl på halva stängeln el något högre. Krona vanl större än *V. palustris*, blå - ljus blårod. Bland stamarterna el ensam i strand- och bäcklundar, sankskogar, på kallstränder, strandängar och dikesrenar. Allmän.

13. *V. selkirkii* - dalviol, skuggviol

3-8 cm; vek stängelväxt, utan revor; med bladrosetter. Rotstock kort. Bladskiva 3-5 cm, hjärtformig, tunn, mörkgrön, svagt glänsande, på översidan gleshårig, naggkantad; basskåra djup, smal; skaft gleshårig. Stipler lansettlika, glest franstandade. Blmr svagdoftande; krona ca 1,5 cm, ljusblå - rödblå, kronblad grunt urnupna el med hel spets; sporre trubbig, tjock. V-VI. I klippbrants- och bäcklundar, ofta i mossa på trädrötter och i stenskugga.

14. *V. biflora* - fjällviol

Flerårig. Stjälk 7-15 cm, upprätt, ogrenad, vek. Bladskiva njur- - brett hjärtformig, rent grön, tunn, gleshårig. Stipler äggrunda - lansettlika, hela, vanl håriga. Krona 1,5 cm, gul; kronblad, understa undantaget, uppåt; sporre kort, trubbig. VI-VII. Vid bäckar, på strandkullar, i lundar, på gungflyn, snömarker, kalfjällsängar och hedar; kalkgynnad.

15 *V. tricolor* - styvmorsviol

Vanl 1- el 2-årig; 8-25(-50) cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, vanl grenad. Bladskiva äggrund - lansettlik. Stipler stora, osymmetriskt parflikiga; ändflik stor, övriga flikar smala. Krona 1-2,5 cm, vanl flerfärgad, ofta även rödblå el gul; kronblad längre än foderbladen, uppåt, understa undantagen; nedersta kronbladet vanl stort; sporre längre än foderbihanget; märkesöppningen sluter den läppformiga kanten. V-IX. Flerformig. På klippa lavmattor, klippiga lundslänter, klippiga fält, sveder, släntängar, sluttningar och åkrar. Flerformig. Korsningar mellan *V. arvensis* och *V. * wittrockiana* förekommer.

15a. var. *tricolor* - vanlig styvmorsviol

1- el 2-årig, med smal rot. Vanl rent grön. Upprätt el halvt nedliggande; vid markytan el ovanför grenad el ogrenad. Blad ej köttiga, övre bladskivor avlång - oval. Krona ofta mångfärgad, ibland helt blårod, sällan helt gul. Frö 1,4-1,5 mm. V-IX. På steniga lavmattor och fält, steniga lundavsatser, steniga och sandiga havstränder; på sveder, släntängar, sluttningar, åkrar.

15b. var. *maritima* - klittviol

Flerårig el sällan 2-årig, vanl med rotstock. Gråaktigt grön. Nedliggande el halvt nedl; rikligt grenad vanl utgående från roten. Blad svagt köttiga, ovre skiva smalt avlång - nästan jämbred. Krona helt ljusblå - mörkt blårod. Frö 1,5 - 1,8 mm. VII-VIII. På sand- och klapperstensfält på havsstränder, sällan på klippiga havsstränder. Utredning om begränsningar och utbredning erfordras

16. V. * wittrockiana - pensé

Vanl 1-årig; 15-30 cm. Stjälk upprätt. Blad lik V. tricolor, men större. Krona över 2,5 cm, ofta ca 5 cm, blå, mörkviolett, purpurfärgad, vit, gul el brokig. Allmänt odlad prydnadsväxt; ofta vandrat till tippor och gårdars utkanter, kvarstår ofta länge. Flerformigt korsningskomplex.

17. V. arvensis - åkerviöl

Lik

V. tricolor, men 1-årig; 10-40 cm; krona 1-1,5 cm, vanl vit - gulvit el ljust blårod; kronblad kortare än foderblad el högst liklånga, nedersta kronbladet rätt litet; sporre liklång med foderbihanget, märkesöppningens läppformade kant saknas. V-IX. På åkrar, trädgårdar, kring bebyggelse, ängskullar, klippor.

40. Cistaceae

1. Helianthemum

1. H. nummularium - solvända

Flerårig, vid basen vedartad ört; 10-20 cm. Blad motsatta. Stipler längre än bladskäften; skiva 1-3 cm, avlång - äggrund, helbräddad, på översidan gleshårig, grönaktig, under täthårig, grå. Blomst 1-10-bl knippe. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska; foder och krona 5-bladiga, fribladiga, krona 15-30 mm bred, gul; ståndare många. Frukt 1-rummig kapsel. VI-VII. På torra slänter och fält, grusiga ställen; kalkgynnad, Fridlyst (ej på Åland).

41. Cucurbitaceae

1- el fleråriga, rankor; strävåriga, klängiga örter. Blad strödda, stora: skiva flikig, med hjärtlik bas. Blmr 1-könade; foder och krona sambladiga, djupt 5-flikiga; ståndare vanl 5; fruktämne undersittande. Frukt bär.

| | | |
|------|--------------------------------|--------------|
| 1 | Bladskiva pardelade | 2. Citrullus |
| 1 | Bladskiva finger- el parklurna | 2 |
| 2(1) | Blmr små, grönaktiga | 1. Bryonia |
| 2 | Blmr stora, gula | 3 |
| 3(2) | Klängen ogrenade | 3. Cucumis |
| 3 | Klängen vanl grenade | 4. Cucurbita |

1. Bryonia

1. B. alba - hundrova

Flerårig, strävårig, knölig bas. Stjälk 1-2 m, slingrande, grenad Bladskiva 5-10 cm, äggrund, hjärtlik bas, 5-kluven; flikat tandkantade, mittersta mycket längre än övriga. Blomst i bladvecken, flocklik - klaselik vippra. Krona under 1 cm bredd, grönaktig. Frukt 7-8 mm, svart, VII-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting. Europa. +

2. Citrullus

1. C. lanatus - vattenmelon

1-årig, täthårig ranka. Bladskiva 8-15 cm, äggrund, pardelad; flikar stor- och trubbtandade - flikiga. Blmr ensamma; krona 3 cm bred, gul; fruktämne långhårigt. Frukten hinner vanl ej utvecklas på friland i Finland. VIII-IX. På tippor och lastplatser m fl. Sydafrika.

3. Cucumis

1. C. sativus - gurka

1-årig, strävårig ranka; klängen ogrenade. Bladskiva lika lång som bred, rundat triangulär, hjärtlik bas, fingerkluvan, 5-flikig; flikar spetsiga - långspetsade, tandkantade. Krona 2-3 cm bred, gul. Frukt vanl 10-40 cm, cylindrisk, grön - gul. VI-IX. Grönsaksväxt; tillfällig på tippar m fl. Indien.

4. Cucurbita

1. C. pepo - pumpa

12-årig, strävårig ranka; klängen grenade. Bladskiva brett äggrund, hjärtlik bas, fingerkluvan; flikar kortspetsade, tandkantade. Krona 5-10 cm bred, gul. Frukt 3-80 cm, tjockt cylindrisk - klotformig, grön - gul. VII-IX. Grönsaksväxt; tillfällig på tippar och lastplatser. Mellanamerika.

42. Brassicaceae

1-, 2- el fleråriga örter. Blad strödda, hela - flikiga el sammansatta och uddsmåblad; åtskilliga arter med bladrosett. Blomst vanl utan stödblåd, vid fruktskiftet förlängd klase. Blmr tvåkönade, foder- och kronblad 4; ståndare vanl 6, varav 4 längre och 2 kortare. Frukt skida, vanl flerfröig och öppnas på längden, någon gång ej öppningsbar, brytbar el nötaktig och 1-fröig. I skidspetsen finns ofta en från pistillstiftet och märket bildad udd, då och då som tillägg längre än den vanliga udden och ibland med frön, men ej med öppningsbar näbb. Hinnartad längsgående skenmellanvägg som ofta delar skidan i två rum.

| | | | |
|--------|---|---------------|----|
| 1 | I bladvecken mörka groddknoppar | 15. Dentaria | |
| 1 | I bladvecken ej groddknoppar | | 2 |
| 2(1) | Skida kort, längden högst 3(-4) ggr bredden , 1- el flerfröig | | 3 |
| 2 | Skida lång, längden över 4 ggr bredden , flerfröig | | 29 |
| 3(2) | Krona gul | | 4 |
| 3 | Krona vit, någon gång (blå)röd el saknas | | 12 |
| 4(3) | Skida tydligt platt | | 5 |
| 4 | Skida rundad el rund | | 7 |
| 5(4) | Skida 12-18 mm, öppnar sig ej, hängande | 6. Isatis | |
| 5 | Skida 3-12 mm, öppnar sig, ej hängande | | 6 |
| 6(5) | Skida rundad, vingkantad | 19. Alyssum | |
| 6 | Skida oval-lansettlik, saknar vingkant | 22. Draba | |
| 7(4) | Skida öppnar sig ej | | 8 |
| 7 | Skida öppnar sig, flerfröig | | 11 |
| 8(7) | Skida (utan udd) 2 mm, närmast klotformig; blad hela | 26. Neslia | |
| 8 | Skida 6-10mm; blad oftast flikiga | | 9 |
| 9(8) | Skida 2-delad; basdel tunn, spetsdel rundad-klotformig | 42. Rapistrum | |
| 9 | Skida odelad | | 10 |
| 10(9) | Skida med smal bas, triangulär; växten kal | 5. Myagrum | |
| 10 | Skida med bred bas, snett äggformig; växten strävårig | 7. Bunias | |
| 11(7) | Skida klotformig-långsmal, 1-2(-3) mm bred | 13. Rorippa | |
| 11 | Skida omvänt äggrund-päronformig, 3-7 mm bred | 25. Camelina | |
| 12(3) | Liten stängelväxt | | 13 |
| 12 | Stjälk bladig | | 15 |
| 13(12) | Blad cylindriska, spetsade; vatten- och strandväxt | 33. Subularia | |
| 13 | Blad platta; landväxt | | 14 |
| 14(13) | Flerårig; kronblad med hel spets; lapplandsväxt | 22. Draba | |
| 14 | 1-årig; kronblad kluvna-delade; sydfinsk växt | 23. Erophila | |

| | | |
|--------|--|---------------------|
| 15(12) | Skida mot spetsen brett triangulär-motsatt hjärtformig, urnupen spets | 27. Capsella |
| 15 | Skida ej tydligt triangulär, vanl oval el rundad | 16 |
| 16(15) | Åtminstone nedre blad hela el lågt bredflikiga | 17 |
| 16 | Nedre el alla blad smalflikiga | 27 |
| 17(16) | Nedre blad stora, vanl svagt fårade | 18 |
| 17 | Blad rätt små, ej rynkade | 19 |
| 18(17) | Rent grön; boplatsernas växt | 14. Armoracia |
| 18 | Blågrön, köttig; havsstrandsväxt | 43. Crambe |
| 19(17) | Blomma med 2 stora och 2 små kronblad | 29. Iberis |
| 19 | Kronblad likstora | 20 |
| 20(19) | Skida öppnar sig ej | 21 |
| 20 | Skida öppnar sig | 22 |
| 21(20) | Skidans bas klotformig, spets spetsig; kronblad 1 mm | 11. Euclidium |
| 21 | Skida rundad hjärtformig; kronblad 3 mm | 31. Cardaria |
| 22(20) | Blad brett triangulära el njurformiga; skida klotformig | 24. Cochlearia |
| 22 | Blad smalare; skida vanl platt | 23 |
| 23(22) | Skidans mellanvägg smal, vinkelrät mot breda skidväggar | 24 |
| 23 | Skidans mellanvägg bred, i samma riktning som de breda skidväggarna | 25 |
| 24(23) | Skidans båda rum flerfröiga; skida 6-15 mm | 28. Thalapsi |
| 24 | Skidans rum 1-fröiga; skida 2-6 mm | 30. Lepidium |
| 25(23) | Skidans udd 2-3 mm; kronblad kluvna | 20. Berteroa |
| 25 | Skidans udd kort el saknas; kronblad med hel spetsa | 26 |
| 26(25) | Skida päronlik; prydnadsväxtflyktning | 21. Lobularia |
| 26 | Skida oval-lansettlik | 22. Draba |
| 27(16) | Krona blårodaktig; köttig havsstrandsväxt | 41. Cakile |
| 27 | Krona vit el saknas | 28 |
| 28(27) | Skida platt, vanl slät | 30. Lepidium |
| 28 | Skida rundaktigt njurformig, rynkig el knölig | 32. Coronopus |
| 29(2) | Krona gul, ibland vit- el grönaktigt gul | 30 |
| 29 | Krona vit el (blå)röd | 45 |
| 30(29) | Skida rund el plattad | 31 |
| 30 | Skida tydligt 4-kantig | 42 |
| 31(30) | Näbbet i skidans spets tydligt längre än skidans bredd | 32 |
| 31 | I skidans spets rätt kort udd (= märke och stift) | 39 |
| 32(31) | Närmast hela skidan spetsdel; spetsen med frön, som mogna bryts i leden | 44. Raphanus |
| 32 | Skidans näbb kortare, utan el njuggt med frön | 33 |
| 33(32) | Skidans halvor tydligt åtminstone 3-nerviga; foderblad utspärrade, tunna | 37. Sinapis |
| 33 | Skidans halvor 1-nerviga | 34 |
| 34(33) | Skida åtminstone 2, vanl över 3 mm tjock; åtminstone växtens övre del tämligen kal | 35 |
| 34 | Skida 1-2 mm tjock; växten hårig el kal | 36 |
| 35(34) | Skidor utspärrade, näbbet rundat | 36. Brassica |
| 35 | Skidor närmast upprätta, näbbet tydligt platt | 38. Eruca |
| 36(34) | Skidor 1-1,5 cm, upprätta, kortskaftade | 40. Hirschfeldia 36 |
| | Skidor 2-4 cm, utspärrade, vanl långskaftade | 37 |
| 37(36) | Blad hela; skidbasen smal, skaftad | 36. Brassica |
| 37 | Blad vanl tydligt flikiga; skidbasen ej skaftad | 38 |
| 38(37) | Blmr utan stödblåd; växten närmast kal | 35. Diplotaxis |
| 38 | Nedre blmr med stödblåd; växten hårig | 39. Erucastrum |
| 39(31) | Stjälkblad hela, pillik bas | 18. Arabis |
| 39 | Åtminstone nedre stjälkblad flikiga | 40 |
| 40(39) | Skida sällan över 1 cm, högst 2 cm | 13. Rorippa |
| 40 | Skida över 1 cm, vanl över 2 cm | 41 |
| 41(40) | Blad en gång flikiga | 1. Sisymbrium |
| 41 | Blad 2-3 ggr smalflikiga | 2. Descurainia |

| | | |
|--------|---|-------------------|
| 42(30) | Blad hela | 43 |
| 42 | Åtminstone nedre blad parflikiga-stortandade | 44 |
| 43(42) | Blad smala, med smal bas | 8. Erysimum |
| 43 | Blad breda, ganska oval, stjälkomfattande | 34. Conringia |
| 44(42) | Blad stjälkomfattande; foderblad uppräta | 12. Barbarea |
| 44 | Blad ej stjälkomfattande; foderblad utspärrade | 36. Brassica |
| 45(29) | Blad parbladiga, med uddblad | 16. Cardamine |
| 45 | Blad hela el flikiga | 46 |
| 46(45) | Låg stängelväxt; lapplandsväxt | 16. Cardamine |
| 46 | Stjälk med blad | 47 |
| 47(46) | Skidans spetsudd längre än skidans bredd | 48 |
| 47 | Skidans spetsudd kortare än skidans bredd | 49 |
| 48(47) | Skida 2-3 mm tjock | 10. Chorispora |
| 48 | Skida vanl 6-10 mm tjock | 44. Raphanus |
| 49(47) | Märke 2-flikig; kronblad ca 15 mm | 9. Hesperis |
| 49 | Märke helt; kronblad 2-9 mm | 50 |
| 50(49) | Rotblad njurformiga, stjälkblad hjärtformiga | 3. Alliaria |
| 50 | Blad rätt smala | 51 |
| 51(50) | Stjälkblad vanl talrika, bred bas, närmast stjälkomfattande | 18. Arabis |
| 51 | Stjälkblad fåtaliga, smal bas | 52 |
| 52(51) | Rotblad hela-pardelade; kronblad 2-6 mm, vita | 4. Arabidopsis |
| 52 | Rotblad pardelade-djupt pardelade; kronblad 5-8 mm; vit-rödaktiga | 17. Cardaminopsis |

1. Sisymbrium

Vanl 1-åriga. Blad vanl tydligt flikiga. Krona gul, ofta liten. Skida smal, rund, lång.

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Skida 1-1,5 cm, med kort skaft längs stjälken, avsmalnande mot spetsen. | 6. officinale |
| 1 | Skidskaft utstående, skida över 2 cm, jämntjock | 2 |
| 2(1) | Blad hela; flerårig | 1. strictissimum |
| 2 | Åtminstone nedre blad flikiga; 1- el flerårig | 3 |
| 3(2) | Skida 2-5 cm, basen tjockare | 4 |
| 3 | Skida 5-10 cm, basen rätt tjock | 5 |
| 4(3) | Främst stjälkens rot-del med utstående hår; 1-årig | 2. loeselii |
| 4 | Helt el nästan kal; flerårig | 3. volgense |
| 5(3) | Blad, nedre med få undantag, lång- och smalflikiga, även ändflik smal | 4. altissimum |
| 5 | Bladflikar breda, främst övre blad oflikade | 5. orientale |

1. S. strictissimum

Flerårig; 60-100 cm; korthårig; stjälkens överdel grenad. Blad hela, spetsiga, tandkantade, nedre smalt ovala, övre lansettlika. Kronblad 7-8 mm. Skidskaft 6-10 mm, smalare än skidan, böjda uppåt; skida 3-6 cm, böjda. VII-IX. Prydnadsväxt; flykting i trädgårdars utkanter och på omarker. Mellan- och Östeuropa.

2, S. loeselii - borstsenap

30-80 cm; smal, fågrenig. Stjälk tydligt med utstående hår. Blad pardelade; ändflik stor, triangulär. Kronblad ca 5 mm. Skidskaft 5-10 mm; skida 2-3 cm, utstående, något böjda uppåt. VII-IX. Vid kvarnar, järnvägar, hamnar, tippar, sällan på åkrar. Östeuropa.

3. S. volgense - volgasenap

Flerårig; 30-100 cm; flera stjälkar, rikligt grenad, kal. Blad trubbigt triangulära, spjutlik bas, korta flikar - stortandade; övre blad lansettlika, smal bas. Blomst grenar många. Kronblad 6-10 mm. Skidskaft ca 5 mm; skida 2-

5 cm, ganska upprätta. VII-IX. Vid järnvägar, kvarnar på tippor. Sydöstra Ryssland.

4. *S. altissimum* - hamnsenap

30-80 cm; njuggt hårig; stora individer breda och greniga; som äldre styva och bladlösa "stäprullare". Nedre blad bredflikiga; övre pardelade, flikar smala, jämbreda. 2 yttre foderblad med horn; kronblad 5-8 mm. Skidskaft 5-10 mm, liktjocka med skidan; skida 5-10 cm, utstående, vanl svagt uppböjda. VII-IX. Vid järnvägar, på omarker, i hamnar, vid kvarnar, på tippor, nya gräsmattor, jordhögar, Helsingfors havstränder. Östeuropa.

5. *S. orientale* - orientsenap

30-60 cm; rätt vek, grenig, korthårig. Nedre blad bredflikiga; övre bred- och fåflikiga el saknar flikar; ändflik el hela bladskivan närmast jämbred, ofta med svagt spjutlik bas. Foderblad hornlösa; kronblad 8-10 mm. Skidskaft 3-5 mm, liktjocka med skidan; skida 7-10 cm; utstående, ofta böjd. VII-IX. I hamnar, vid kvarnar, på tippor. Sydeuropa.

6. *S. officinale* - vägsenap

Stjälk 30-60 cm; från halvhöjd kraftigt grenad. Nedre blad parflikiga, ändflik stor, triangulär, med spjutlik bas; övre blad tämligen idel ändflik. Kronblad 2-3 mm. Skidskaft 1-2 mm; skida 1-1,5 cm, längs stjälken. VII-IX.

6a. var. *officinale*

Stjälk och blad tätt korthåriga; skidor håriga. På gårdar, vid uthusväggar, i parker, vid gator och på vägrenar i gamla byar och städer; tillfällig vid järnvägar och kvarnar.

6b. var. *leiocarpum*

Stjälk och blad njuggt håriga; skidor kala. Företrädesvis i sydvästra Finland i gamla byar; hamnstäder; tillfällig vid hamnar och kvarnar.

2. *Descurainia*

1. *D. sophia* - stillfrö

1-årig; 30-60 cm; smal men ofta med kraftiga grenar. Blad 2-3 ggr par-delade; flikar ofta tämligen jämbreda, 0,5-1 mm breda. Kronblad ca 2 mm, smala, ljusgula. Blomst lång, skidskaft vanl 5-10 mm, smala; skidor utstående, vanl 1,5-2 cm, under 1 mm tjocklek, frön längs pärlbandslik skida. VII-VIII. På gårdar, vid väggar, kreatursvallar, vid gator och omarker i gamla byar och städer; även nykomling på bangårdar, hamnar mm.

3. *Alliaria*

1. *A. petiolata* - löktrav

2-årig; 30-100 cm; vanl ogrenad, lätt lökdoftande. Nedre blad långskaftade, njurformiga, naggad kant, övre kortskaftade hjärtformiga - triangulära, vasstandade. Kronblad ca 5 mm, vita. Skida 3-6 cm, utstående, kort- och tjockskaftade. V-VI. I lundar, parker och gårds-buskage, ibland tillfällig nykomling i hamnar.

4. *Arabidopsis*

1-åriga, vanl övervintrande; veka, njuggt håriga. Skidor utstående, rundade el svagt platta.

1 Blad hela; kronblad 2-4 mm

1. *thaliana*

1 Rotblad pardelade-stortandade

2. *suecica*

1. *A. thaliana* - backtrav

10-30 cm; rätt vek, 1 el flera stjätkar och vanl grenade. Alla blad hela, dessutom rotblad närmast tandlösa. Foderblad ofta blårodaktiga, yttre med smal bas; kronblad 2-3(-4) mm, vita. Skidor vanl 1-1,5 cm, ca 2 ggr skidskaftets längd, skenmellanväggen vinkelrät mot plattsidorna. Frö ca 0.5 mm. V-VI. På soliga klippor i närheten av bebyggelse, beteskullar, vallar, stengårdsgårdar, sandfält, yttre skärgårdens klippor, ibland på sandiga höstsädsåkrar; sällan på bangårdar, hamnar och liknande.

2. *A. suecica* - grustrav

15-40 cm; rätt vek, 1 el flera stjätkar och vanl grenad. Rotblad vid basen pardelade - stortandade; stjätkblad tandkantade. Foderblad gul-aktiga, yttre med rundad bas; kronblad 4-6 mm, vita, basen gulaktig. Skidor vanl 2-3 cm, 3-4 ggr skidskaftets längd, rundade el skenmellanväggen parallell med plattsidan; blombottens förtjockning vid skidskaftets spets otydlig. Frö ca 0,8 mm. V-VII(-VII). På soliga klippor vanl vid bebyggelse, lundklippor, , vallar, stengårdsgårdar, åkrar, vägrenar, bangårdar och -vallar. Kan jämföras med *Cardaminopsis arenosa*.

5. *Myagrum*

1. *M. perfoliatum* - håldådra

1-årig; 20-40 cm; kal, blågrön. Nedre blad avlånga, trubbiga, buktkantade; stjätkblad omfattande, spetsiga, helbräddade. Kronblad 3 mm, gula. Skidor ca 6 mm, omvänt äggrunda triangulära, öppnar sig ej; 2 övre rum bredvid varandra tomma, i nedre 1 frö. VII-VIII. Företrädesvis vid kvarnar. Sydeuropa, sydvästra Asien.

6. *Isatis*

1. *I. tinctoria* - vejde

2-årig; 40-100 cm: kal, blågrön, överdel rikligt grenad. Rosettblad lansettlika, korttandade; stjätkblad smalt avlånga, omfattande, spjutbas, övre helbräddade. Kronblad 3-4 mm, gula. Fruktst tät; skidor smalskaftade, hängande, 12-18 mm, 6-7 mm breda, smalnar mot basen, platta, vingkantade, glänsande, mogna mörkbruna, 1-fröig, öppnar sig ej. VI-VII. På steniga, grusiga och sandiga havstränder, även på blåstångsvallar.

7. *Bunias*

1. *B. orientalis* - ryssgubbe

2- el flerårig; 60-199 cm; strävårig; överdel grenad. Blad lansettlika, främst stjätkbladstortandade - parflikiga, ändflik stor. Blomkronor många; kronblad 4-7 mm, gula. Skidskaft 1-2 cm, utstående; skidor 7-9 mm, klotformiga - snett äggformiga, knöliga, öppnar sig ej. VI-VII. I städer och byar, vägslänter, vid järnvägar, kvarnar och tippor, på gamla kasern-områdets torraktiga ängar; tillfällig på åkrar. Östeuropa.

8. *Erysimum*

1- el 2-åriga, vanl tunna och njuggt grenade. Hår grenade, längs skivan. Blad lansettlika, vanl hela. Foderblad upprätta; kronblad gula. Skidor långa, 4-kantiga.

- | | | |
|------|---|-------------------|
| 1 | Skida 6-10 cm, skidskaft av skidans tjocklek | 2. repandum |
| 1 | Skida 2-5 cm, skidskaft som mogen tydligt tunnare än skidan | 2 |
| 2(1) | Skida med skaft upprätt, skida 6-8 ggr skaftets längd; kronblad 8-10 mm | 1. strictum |
| 2 | Skida utstående, 2 ggr skaftets längd; kronblad 3-5 mm | 3. cheiranthoides |

1. *E. strictum* - bergkårel

2-årig; 50-100 cm; vanl ogrenad el endast blomst grenad. Flerbladig, blad korttandade. Blomskaft högst liklånga med foderbladen; kronblad 8-10(-12) mm, klargula. Skidskaft ca 5 mm, upprätta; skidor 3-5 cm, närmast längs med stjälken. VI-VII. På grusiga och steniga havsstränder, havsstrandsbuskage och -vallar, torra älvängar, fjällängar; även på bangårdar och -slänter, murar och skansar.

2. *E. repandum* - rysskårel

1-årig; 10-30 cm; grenad. Blad tydligt tandade. Kronblad 6-10 mm. Skidor 6-10 cm, utstående, svagt böjda; skidskaft 2-5 mm, liktjocka med skidan. VII-VIII. Vid kvarnar, bangårdar, tippar. Mellan- och Sydeuropa.

3. *E. cheiranthoides* - åkergyllen, åkerkårel

I någon mån grenad. Blad närmast helbräddade. Blomskaft 2-3 ggr fodrets längd; kronblad 3-5 mm, vitaktigt gula. Skidor med sitt skaft utstående; Skida 2-3 cm, skaft 10-15 mm.

3a. ssp. *cheiranthoides* - åkergyllen, åkerkårel

1-årig, då och då övervintrar; 20-60 cm; njuggt hårig. Kraftiga växter alltigenom med kraftiga grenar. Blad ganska trubbiga. VI-VIII. På vårsädesåkrar, potatisåkrar, trädgårdar; även på trädor, vägrenar och omarker.

3b. ssp. *altum* - storkårel

2-årig; 40-100 cm; tämligen täthårig; på stjälkbasen förtjockning och rudiment efter bladrossetten. Stjälk ganska tunn, kraftigt elastisk, flerbladig, längre ner vanl ogrenad, toppen grenad. Stjälkblad spetsiga. VI-VII. Hövallar, trädor och vägrenar; särskilt vid järnvägar, någon gång även i södra Finland.

9. *Hesperis*1. *H. matronalis* - aftonviol, hesperis

Vanl flerårig; 40-80 cm; strävårig, ofta ogrenad. Stjälkblad talrika, kortskaftade, avlånga - lansettlika, spetsiga, glestandade. Doftande blmr; kronblad ca 15 mm, blå-röda - vita. Skidor 7-10 cm, utstående. VI-VIII. Prydnadsväxt; ofta odlingsflykting i trädgårdar och parker, vid buskars rötter och ogräshögar, ibland även i närskogar; på tippar m fl vanl tillfällig. Europa.

10. *Chorispora*1. *C. tenella* - hönsrättika

1-årig; 10-30 cm. Blad kortskaftade, lansettlika - ovala, glestandade, nedre vanl flikiga. Kronblad ca 10 mm, smala, röda. Skidor 3-5 cm, mellan fröna hopsnörningar; udd närmast halva skidan, saknar frön. VI-VII. Vid kvarnar, järnvägar, hamnar, tippar. Sydöstra och östra Europa.

11. *Euclidium*1. *E. syriacum* - näbbdådra

1-årig; 10-30 cm: hårig i bladvecken. Blad ovala - lansettlika, glest korttandade. Kronblad ca 1 mm, smala, vita. Skidor ca 5 mm, kortskaftade, öppnar sig ej; basdel klotformig, hårig, spetsdel krökt, lik fågelnäbb. VI-VII. Vid kvarnar och järnvägar. Östeuropa.

12. *Barbarea*

2- el fleråriga; stora, vanl kala. Stjälkblad skaftlösa, vanl omfattande. Krona gul. Skidor långa, 4-kantiga.

- 1 Kronblad 2 ggr längre än foderbladen, skidskaft utstående 1. vulgaris
 1 Kronblad endast lite längre än foderbladen, skida och skaft intill stjälken 2. stricta

1. *B. vulgaris* - sommargyllen

2- el flerårig; 30-60 cm. Nedre blad 2-5-pariga, övre närmast utan flikar, stortandade; sensommarens rosettblad håriga. Kronblad 6-8 mm, klargula (blmr ofta missbildade, små). Skidskaft 4-7 mm; skidor 1,5-2,5(-3) cm; udd 2-3 mm. V-VI. Hövallar, åkerrenar, dikes- och vägslänter, klippig bebyggelsemark, steniga slänter, omarker. Europa.

1a. var. *vulgaris*

Skidskaft snett uppåt utstående; skida rak, skidskaft tjockare. Tämligen sällsynt.

1b. var. *arcuata*

Skidskaft utåt utstående; skida uppböjd, skidskaft endast något tjockare. I Finland dominerande ras.

2. *B. stricta* - strandgyllen

2-årig; 40-80 cm; kal, ofta rödaktig. Rotblad med 1 el 2 småbladspår och stor ändflik; övre stjälkblad utan flikar, stortandade. Kronblad 3-4 mm, ljusgula. Skidskaft 2-4 mm, upprätta; skidor 2-3 cm, efter stjälken; udd ca 1 mm. VI-VII. På sjö-, älv och havsstränder, främst på steniga och grusiga ställen; i diken och på fuktiga stigar, ibland på omarker.

13. *Rorippa*

1-, 2- el fleråriga, vanl kala. Blad vanl flikiga. Krona ganska liten, gul. Skida vanl kort.

- | | | |
|------|--|--------------------|
| 1 | Åtminstone övre blad hela; skida (utan udd) närmast klotformig; flerårig | 2 |
| 1 | Blad vanl tydligt flikiga; skida tydligt längre än bred | 3 |
| 2(1) | Blad med stipler; skida klotformig | 1. austriaca |
| 2 | Blad utan stipler; skida långsmal | 2. amphibia |
| 3(1) | Vanl 1-årig; kronblad av fodrets längd | 4. palustris |
| 3 | Flerårig; kronblad längre än foderbladen | 4 |
| 4(3) | Blad djupt pardelade, lång- och smalflikiga, även ändflik smal; skida 0,8 cm el längre | 3. sylvestris |
| 4 | Blad parklurna-delade, främst ändflik bred; skida ca 0,5 cm el kortare | 5. x armoracioides |

1. *R. austriaca* - klotkrasse, klotfräne

Flerårig; 40-60 cm. Alla blad hela, smalt ovala, tandkantade, övre skaftlösa, basflikar stipellika. Kronblad 3-4 mm. Skidskaft 7-9 mm, snett uppåt utstående; skidor ca 3 mm; frödelen närmast klotformig (ofta ej utvecklade); udd 1-2 mm. VI-VII. För det mesta vid järnvägen. Mellan och östra Europa.

2. *R. amphibia* - vattenkrasse, vattenfräne

Flerårig; 40-80 cm; gulgrön. Nedre blad med skaft, skiva vanl flikig, under vatten tätt kamlikt lång- och smalflikig; övre blad skaftlösa, skiva med smal bas, hel, lansettlik tandkantad. Kronblad 4-5 mm. Skidskaft vanl 8-10 mm, svagt snett nedåt; skidor 3-4 mm, avlånga (frön ofta utvecklade); udd 1-2 mm. VI-VII. På ängars och älvars leriga översvämmade ängar, öar vid bäckmyningar och mjukbottnade träsk, havsstränders aldungar.

3. *R. sylvestris* - strandkrasse, strandfräne

Flerårig; 20-50 cm; rikligt med revor. Blad skaftade, saknar stipler, parflikiga - nästan parbladiga; flikar smala, tandade och ofta fortfarande flikiga, ändflik ej större än övriga. Kronblad ca 4 mm. Skidskaft ca 10 mm; skidor 8-18 mm, jämbreda, svagt böjda (frön ofta utvecklade); udd högst 1 mm. VII-VIII. Parkgräsmattor (särskilt vid planterade träd och buskar), trädgårdar, vägslänter, omarker, odlingar vid älvstränder; tidigare på hamnars barlastplatser.

4. *R. palustris* - sumpkrasse, sumpfräne

1-årig el övervintrande, sällan 2- el flerårig; 10-60 cm. Blad parflikiga, ändflik stor; stjälkblad omfattande, med stipler. Kronblad ca 2 mm, högst liklånga med fodret, ljusgula. Skidskaft ca 5 mm; skidor 3-8 mm, vanl avlångt runda och svagt krökta, ibland korta, plommonformiga; udd 0,5-1 mm. VI-VIII. På sjö-, älv- och även på havstränder, barjordar och växtlämningar; fuktiga kärråkrar, i diken, grävningar, gårdar, parker, tippat och bangårdar.

Rorippa palustris * *sylvestris*

sällsynt men uppenbart under spridning

5. *R. * armoracioides* - vägfräne

Flerårig; 30-60 cm; växlande utseende. Blad vanl kort, ibland rätt djupt flikiga, övre blad mera hela än nedre; stjälkblad vanl med stipellika basflikar. Skidskaft 5-8 mm, utstående; skidor 3-6 mm, rätt långsträckta; fröna utvecklas då och då. VI-VIII. På parkgräsmattor, omarker, vägrensgräsplaner; vandrat som korsning.

14. *Armoracia*

1. *A. rusticana* - pepparrot

Flerårig; 50-150 cm; tjock rot, kal. Rotblad långskaftade, stora, ovalt avlånga, tandkantade, svagt veckade; stjälkblad nästan skaftlösa, nedre parflikiga. Blomst stor; kronblad 6-8 mm, vita. Skidor 4-6 mm, ovala, utan nerver, ofta svagt utvecklade. VI-VII. Gammal kryddväxt; odlingsrest och -flykting i gårdar och trädgårdar, även på vägrenar, tippor och strandängar. Östeuropa.

15. *Dentaria*

1. *D. bulbifera* - tandrot

Flerårig; 30-60 cm; lång rotstock med tjocka fjälliga blad. Nedre blad 2- el 3-pariga, övre hela; småblad sågtandade. I övre bladveck svartblå groddknoppar. Kronblad 12-16 mm, ljusröda. Skidor ca 3 cm, kvarblir vanl utvecklade. (V-)VI. Lundsskogar, främst i hassellundar.

16. *Cardamine*

Fler- el 1-åriga, medelhöga el låga, vanl kala. Blad vanl parbladiga. Krona vit el rödaktig. Skida lång och tunn, platt.

| | | |
|------|--|------------------------|
| 1 | Bladskiva hela, rundade | 3. <i>bellidifolia</i> |
| 1 | Blad parbladiga | 2 |
| 2(1) | Kronblad minst 7 mm, vit- el rödaktiga | 3 |
| 2 | Kronblad 2-3 mm, vita | 4 |
| 3(2) | Låg- och stjälkblads småblad lika breda; ståndarknappar blå-röda | 1. <i>amara</i> |
| 3 | Rotblads småblad rundade, stjälkblads smala; ståndarknappar gula | 2. <i>pratensis</i> |
| 4(2) | Småblad lansettlika-jämbreda; kronblad 2 mm | 4. <i>parviflora</i> |
| 4 | Småblad rundade-ovala; kronblad vanl 2,5-3 mm | 5 |
| 5(4) | Blad med stipler, småblad flikiga-stortandade | 5. <i>impatiens</i> |
| 5 | Blad utan stipler; småblad hela, högst korttandade | 6 |

- 6(5) Basrosettblad otydliga, med få blad; stjälkblad vanl 5-10, stora; skidskaft utstående 6. flexuosa
 6 Basrosett tydlig, flerbladig; stjälkblad vanl 2-4, små; skidskaft nästan upprätta 7. hirsuta

1. *C. amara* - bäckbräsma

Flerårig; 20-40 cm; med revor. Stjälk kantig, flerbladig. Blad rent gröna, alla småblad ganska ovala, stortandade - buktkantade. Kronblad 7-9 mm, vita; knappar mörkt blåroda. Skidor 2-3 cm. V-VI. Vid källor, källbäckar, bäckars stenforsar, frodiga sankskogar, strandbuskage, i diken; även under vatten.

2. *C. pratensis* - skogsbräsma

Flerårig; 10-50 cm; utan revor, gråaktigt grön. Stjälk rund. Basrosettens småblad rundade, stjälkbladen vanl smala. Kronblad vanl över 10 mm, vita - blåroda; knappar gula. Skidor 1-3 cm.

2a. ssp. *pratensis* - ängsbräsma

Medelstor, 20-40 cm. Rosettbladens småblad kortskaftade el utan, udd-småblad stort. Stjälkblad ofta endast 2-4; småblad smala, skaftlösa. Foderblad 3-4 mm, rundad spets; kronblad vanl 8-12 mm, vita el ofta tydligt blåroda. Skidor 2-3 cm. VI. Fuktiga myrängar, men ofta även på rätt torra; även på stränder och andra fuktiga ängar.

2b. ssp. *paludosa* - kärrbräsma

Ganska stor, 30-50 cm. Rosettsmåblad vanl tydligt skaftade, ändsmåblad vanl likstor med övriga. Stjälkblad vanl 5 el flera; småblad tydligt skaftade, smalt ovala el ibland stora och runda. Foderblad 4-6 mm, ofta rätt spetsiga; kronblad 10-15 mm, vita el vitaktigt blåroda. Skidor vanl 2-3 cm. VI-VII. Sjöars, älvars havsvikars strandängar, våta skogar, gung-flyn, diken, gölar.

2c. ssp. *polemonioides* - polarbräsma

Låg, vanl 10-20 cm. Blad ganska köttiga; rosettblad talrika, med små och rundade småblad; stjälkblad vanl 2-4, småblad smala. Blomst kort; foderblad 3-4 mm; kronblad 9-12 mm, vanl blårodaktiga. Skidor 1-2 cm. VII-VIII. Vid bäckar och på småbäckars myrstränder, ofta i vatten; även vid källors gungflyn.

3. *C. bellidifolia* - fjällbräsma

Flerårig; 3-10 cm. I bladrossetten många blad, långskaftade och med rundad skiva; stjälkblad saknas vanl. Kronblad 4-5 mm, vita. Skidor 1,5-3 cm, upprätta. VII. På grusiga fjällhöjder, fjällhedar och snölegor, även i raviner och grusskred; någon gång på grusiga älvstränder; kalkgynnad.

4. *C. patviflora* - strandbräsma

1-årig; 10-30 cm, vek, kal. Saknar basrosett. Stjälkbladens småblad lansettlika el närmast jämbreda, med smal bas. Kronblad ca 2 mm, vita. Skidskaft ca ½ skida, utstående; skidor 12-20 mm, närmast upprätta. VI-VII. På sjöars och älvars översvämmade stränder, översvämmade bankar och steniga stränder, ibland även i diken, på vägrenar och åkrar. Har avtagit. Fridlyst.

5. *C. impatiens* - lundbräsma

1-årig, kanske övervintrar; 30-50 cm; kal stjälk. Basrosett förtvinar snart; stjälkblad 10-20, med stipler; småblad ovala - lansettlika, flikiga - stortandade, kanterna borsthåriga. Kronblad 2-3 mm, vita. Skidskaft ca ¼ skida, snett uppåt; skidor 20-25 mm, närapå i samma riktning som skaftet. VI-VII. Brantlundar, strandbuskage. Fridlyst (ej på Åland).

6. *C. flexuosa* - skogsbräsma

2- el flerårig; stjälk 20-40 cm, buktig, basen i någon mån hårig. Basrosett otydlig, fåbladig; stjälkblad vanl 5-10, dessa vanl större än nedre blad; småblad ovala - njurformiga. Kronblad 2,5-3 mm, vita; ståndare vanl 6.

Skidskaft 1/3-1/2 skida, utstående; skidor 15-25 mm, snett uppåt, når i höjd med blmr el något över; udd ca 1 mm, tydlig. VI-VII. Vid käll-flöden och källor, fuktiga lundar; tämligen ofta växthusogräs. Fridlyst.

7. *C. hirsuta* - bergbräsma

1-årig, övervintrar; 10-30 cm. Stjälk vanl kal, blad i någon mån håriga. Basrosett tydlig; småblad ganska rundade, ändsmåblad något större än övriga, njurformig. Stjälkblad vanl 2-4, dessa mindre än rosettblad och med smalare småblad. Kronblad 2,5-3 mm, vita; ståndare vanl 4. Skidskaft 1/4-1/3 skida, uppräta; skidor 15-25 mm, i skaftets riktning, når över blmr; udd ca 0,5 mm, ibland otydlig. V-VI. Torra slänter, enbuskfält, betesskogar och branter, främst i yttre skärgården, ibland i gräsmattor och som trädgårdsogräs, särskilt i växthus.

17. *Cardaminopsis*

1. *C. arenosa* - sandtrav

1- el 2-årig, sällan flerårig; 15-30 cm; grenad, ofta flerstjälkig. Ofta tydligt blårodaktig, främst stjälkbasen och rotbladen med utstående hår. Rotblad pardelade - djupt pardelade, ändflik stor; nedre stjälkblad stortandade, övre närmast otandade. Kronblad 5-8 mm, breda, vita el rodaktiga, som äldre t o m blåroda; i krona och foder el gult. Skidor 2-4 cm, 4-5 ggr skidskaftets längd, skenmellanvägg parallell med plattsidorna; i skidskaftets spets tydlig förtjockning vid blombotten. Frön ca 1 mm. (V-)VI-VII. På banslänter och -gårdar, i hamnar, vägrenar, sandfält, trädесаkrar, någon gång på grusiga älvstränder. Mellaneuropa. Kan jämföras med *Arabidopsis suecica*.

18. *Arabis*

2- el fleråriga. Blad hela. Krona vit el ljusgul. Skida lång och smal.

| | | |
|------|--|------------|
| 1 | Kronblad 7-8 mm, rätt breda; skidor utstående | 3. alpina |
| 1 | Kronblad 4-6 mm, smala; skidor uppräta | 2 |
| 2(1) | Rotblad håriga; stjälkblad kala, spetsiga, helbräddade | 1. glabra |
| 2 | Alla blad håriga el någon gång kala; stjälkblad trubbiga, sågtandade | 2. hirsuta |

1. *A. glabra* - tornört, rockentrav

2-årig; 50-120 cm; smal, vanl ogrenad. Stjälkens bas och vanl kortflikiga rotblad håriga, växtens övre del kal. Stjälkblad talrika, ganska upp-rätta, spjutlik bas, spetsiga, helbräddade, blågröna. Kronblad 4-6 mm, smala, ljusgula. Fruktst lång, med flera skidor; skidor 4-7 cm, uppräta, utefter stjälken; skidskaft ca 1 cm, upprätt. VI-VII. På torra platser vanl vid bebyggelse, fältslänter, sten- och bergkullar, vägrenar; sällan nykomling på marknadsplatser.

2. *A. hirsuta* - lundtrav

Vanl kortlivad fleråring; stjälk 20-60 cm, styv, ogrenad. Styva hår, ibland närmast kal. Rotblad smalt omvänt äggrunda, trubbtandade; stjälkblad oskaftade, hjärtlik bas, avlånga, trubbiga, sågtandade. Kronblad ca 4 mm, smala, vita. Fruktst tät; skidor vanl 2,5-3,5 cm, närmast uppräta; skidskaft ca 5 mm. VI. På fält, stenslänter i skärgården, enbuskbackar och branter; kalkgynnad. Sällan nykomling i hamnar m fl.

3. *A. alpina* - fjälltrav

Flerårig; grågrön, strävårig; stjälkar 10-30 cm, växer i lösa rosettuvor, ogrenade. Blad ganska breda, stor och vasstandade, rotblad skaftade, stjälkblad oskaftade, övre omfattande. Kronblad 7-8 mm, ganska breda, vita. Fruktst ganska kort; skidor 2-3 cm, utstående; skidskaft ca 1 cm. VII-VIII. Fuktiga grusmarker, klippbackar, vid källor, bäckar och älvar; för det mesta i

fjällen. . Sydosteuropéisk mer tuvad, hårigare och ganska storbl *A. caucasica* (fagertrav) som är prydnadsväxt; ibland tillfällig odlingsrest el -flykting.

19. Alyssum

Ofta låga, gråa, stjärnhåriga. Krona liten, gul. Skida rundad, skenmellanväggen parallell med plattsidorna.

- | | | |
|---|---------------------------------------|------------------|
| 1 | Skida hårig; foderblad kvarstående | 1. alyssoides |
| 1 | Skida kal; foderblad snart avfallande | 2. turkestanicum |

1.A. alyssoides - grådådra

1-årig, kanske övervintrar; 10-20 cm; ogrenad el grenad vid basen. Blad smalt omvänt äggrunda, rundad spets, helbräddade. Kronblad ca 3 mm, gul-vita. Skidor 3-4 mm, rundade, stjärnhåriga; fodret kvarstår även vid skidans mognad. VI-VII. På torra åkerrenar och gårdsfält, hamnars barlastjordar, järnvägsslänter och vid kvarnar. Europa.

2. A. turkestanicum - stäppdådra

1-årig; 10-15 cm; grenad el ogrenad. Blad smalt lansettlika. Kronblad ca 2 mm, gulvita. Skidor ca 4 mm, ovalt rundade, kala; fodret snart avfallande. VI. Främst vid kvarnar, även vid järnvägar och tippar. Östra och sydöstra Europa.

20. Berteroa

1. B. incana - sandvita

Vanl 2-årig, ibland flerårig; 20-50 cm; styv stjälk, gråaktig, stjärnhårig. Blad talrika, lansettlika, närmast helbräddade, nedre skaftade. Kronblad 5-6 mm, 2-kluvna, vita. Skidor 6-8 mm, avlånga, trinda, stjärnhåriga; udd 2-3 mm; skidskaft 5-7 mm. VII-VIII. På bangårdar, städernas torra omarker, gamla kasernområdets fält och sandiga ställen, tippar, i hamnar, vid kvarnar, tidigare även på åkerrenar. Öst- och Mellaneuropa.

21. Lobularia

1. L. maritima - strandkrassing

Flerårig, i Finland vanl 1-årig; 10-15 cm; vid basen grenad, halvt nedliggande, gråaktig. Blad smalt lansettlika, helbräddade. Kronblad 2-3 mm, vita, ibland rödaktiga. Skidor 3 mm, päronformiga. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting på tippar m fl. Sydeuropa.

22. Draba

Små el medelstora, ofta gråaktigt håriga. Blad hela, kant helbräddad el tandad. Kronblad små, hel el grunt urnupen spets, vita el gula. Skidor vanl 5-10 mm, ovala - lansettlika, plattade.

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | 1-årig; skidskaft utstående, skida nästan utan udd; sydfinsk växt | 2 |
| 1 | Fler- el 2-årig; skidskaft upprätta, skidans spetsudd kort men tydlig | 3 |
| 2(1) | Krona vit; skidskaft av skidans längd | 9. muralis |
| 2 | Krona gul; skidskaft åtminstone 2 ggr skidans längd | 1 0. nemorosa |
| 3(1) | Stjälk vid fruktskedet 5-10 cm, utan el med 1 el 2 blad | 4 |
| 3 | Stjälk vanl 10-30 cm, flera blad | 8 |
| 4(3) | Krona gul; stjälk hårig, skida kal | 1. alpina |
| 4 | Krona vit | 5 |
| 5(4) | Stjälk hårig | 6 |

| | | |
|-------|--|-----------------|
| 5 | Stjälk kal | 7 |
| 6(5) | Blad främst tätt stjärnhåriga, gråa, ej andra hår; stjälkblad 0 el 1 | 2. nivalis |
| 6 | Blad och stjälk med ogrenade , 2-grenade och stjärnhår, ej tydligt gråa; stjälkblad vanl åtminstone 1 | 3. norvegica |
| 7(5) | Blad med endast ogrenade hår; vanl 1 stjälkblad | 4. fladnizensis |
| 7 | Blad med ogrenade, 2-grenade och stjärnhår; vanl utan stjälkblad | 5. lactea |
| 8(3) | Stjälkblad många, basdelens blad överlappande | 8. incana |
| 8 | Stjälkblad 1-6, glest | 9 |
| 9(8) | Hela växten, även skidorna, tätt stjärnhårig, gråa (andra hår lite); skida 5-7 mm | 7. cinerea |
| 9 | Stjärnhår tämligen lite, växten ej tydligt grå | |
| 10(9) | Stjälk och blad med olika sorters hår, främst ogrenade; stjälkblad vanl 1-3; skida 6-8 mm, njuggt hårig, sällan kal | 3. norvegica |
| 10 | Främst på stjälken endast stjärnhår; stjälkblad vanl 2-4; skida 7-12 mm, kal, sällan njuggt hårig | 6. daurica |

1. D. alpina

Flerårig; 5-12 cm; hafs-, klyk- och stjärnhårig. Blad lansettlika - avlånga, helbräddade, njuggt håriga; skiva tunn, mittnervens basdel tjock. Stjälk bladlös, ganska tjock, hårig längs blomskäften. Kronblad ca 4 mm, gula. Skidor 7-10 mm, utstående, avlångt lansettlika, rätt smala, kala, mognar sent; udd tydlig. VII-VIII. I fjällen på fuktiga marker, vid foten av skuggiga klippor och nära kvardröjande snölegor; kalkfordrande. Fridlyst.

2. D. nivalis - isdraba

Flerårig; 5-10 cm; från tätt stjärnhårstäckte grått. Rosettblad 0,5-1 cm, trubbiga, vanl uran tänder. Stjälk vanl bladlös, tunn, stjärnhårig efter blomskäften. Kronblad 2-3 mm, vita. Skidor 7-89 mm, kortskaftade, lansettlika, kala. VI-VII. I fjällen på klippor, i torra, heta och vind-utsatta sprickor; kalkfordrande.

3. D. norvegica - bergdraba

Flerårig; 7-20 cm. Stjälk och blad hafs-, klyk- och stjärnhåriga, på bladen är stjärnhår mera synliga. Rosettblad lansettlika, ganska spetsiga, vanl tandade; stjälkblad vanl 1-3. Kronblad 3-4 mm, vita. Skidor 6-8 mm, ganska upprätta, smala, håriga, sällan kala. VI-VII. Vid klippväggar, klyftor och älvstrandsklippor, främst i barrskogsbältet.

4. D. fladnizensis - alpdraba

Flerårig; 5-10 cm. Rosettblad 0,5-1 cm, lansettlika - ovala, ganska trubbiga, helbräddade, i framdelen kanterna hafshåriga. Stjälkar tunna, kala, ofta mörkt blåroda, vanl 1-bladiga. Kronblad 2-3 mm, vita. Skidor 4-6 mm, lansettlika, kala, vanl blåroda. VI-VII. I fjällen på torra, öppna klipplänter och grusiga ställen; kalkgynnad.

5. D. lactea - lappdraba

Flerårig; 5-10 cm. Rosettblad ca 1 cm, lansettlika, ganska spetsiga, helbräddade; som tillägg till hafshår på bladen stjärn- och klykhår. Stjälk tunn, kal, grön, vanl utan blad. Kronblad 2-3 mm, vita. Skidor 5-7 mm, lansettlika, kala. VI-VII. På fjällens tidvis fuktiga klippvallar och vid snölegor; kalkgynnad.

6. D. daurica - fjälldraba

Flerårig; 15-30 cm. Rosettblad lansettlika, vanl tandade, lagom med stjärn- och njuggt med hafshår. Stjälk ogrenad, närmast idel stjärnhår, högre upp nästan kal; vasstandade stjälkblad vanl 2-4. Kronblad ca 4 mm, gulvita. Fruktst ofta lång; skidor 7-12 mm, lansettlika, platta, ofta strödda, kala el

sällan njuggt håriga. VI-VII. Vid klippbranter och klyftor på torra slänter och grus, nedre kalfjäll och barrskogsbältet; ibland på byvallar; kalkgynnad.

6a. var. *daurica*
Skida kal.

6b. var. *hebecarpa*
Skida hårig. Sällsynt i Enontekiös lappmark.

7. *D. cinera* - *finndraba*
Flerårig; 15-30 cm. Hela växten tätt stjärnhårig, grå, klyk- och hafshår endast lite. Rosettblad lansettlika, helbräddade el njuggt tandade. Stjälk vanl ogrenad; tandade stjälkblad 2-4. Kronblad 2-4 mm, gulvita. ofta långa; skidor 5-7 mm, smalt ovala, ganska trinda, raka, tätt stjärnhåriga. VI-VII. Strandbranters klippväggar, slänter och sprickor; kalkfordrande. Fridlyst.

8. *D. incana* - *grådraba*
2- el flerårig; 10-30 cm. Stjälk bastant, hårig, ofta grenad, el växten flerstjälkig. Basdelens blad tätt, vid basen även ibland blomlösa rosetter; stjälkblad talrika, vanl breda, stortandade, långhåriga, gråa. Kronblad 3-5 mm, vita. Skidskaft vanl endast 1-3 mm; skidor 7-10 mm, närmast uppräta, lansettlika, ofta strödda, främst i sydvästra Finland stjärnhåriga, på andra håll ofta kala. VI-VII(-VIII). På havstränder, främst i skärgårdars grus- och klippvallar och klippskrevor, torra enbusk-slänter; i norr vid älvvallar, gårdar och torvtak.

9. *D. muralis* - *lunddraba*
1-årig; 15-30 cm; tunn, ogrenad el grenad, stjärnhårig. Blad upp halv växten, även vid grenarnas bas; blad brett hjärtlika, omfattande, tandade. Kronblad ca 2 mm, vita. Skidskaft utstående, 4-6 mm; skidor 4-5 mm, ovala, kala. V(-VI). Rätt torra soliga fält-, klipp- och buskslänter; kalkgynnad. Har avtagit.

10. *D. nemorosa* - *sanddraba*
1-årig; 10-30 cm; tunn, ogrenad el vid basen grenad, stjärnhårig, upptill kal. Blad på stjälkens basdel, avlånga - ovala, ganska bred men ej omfat-tande bas, tandade. Kronblad 1,5-2 mm, ljusgula. Fruktst lång och gles; skidskaft utstående, vanl 8-14 mm; skidor vanl 4-6 mm, ovala. VI. Vid murar och ruiner, öppna fält, sandfält och intill gator, främst i gamla städer och garnisonsplatser. Har avtagit.

10a. var. *nemorosa*
Skida korthårig.

10b. var. *leiocarpa*
Skida kal.

23. *Erophila*

1. *E. verna* - *nagelört*
1-årig, övervintrar, tidigt vissnande stängelväxt; 3-10(-15) cm. Blad vanl 0,5-1,5 cm, efter marken som basrosett, smal bas, lansettlika - omvänt ägg-runda, rätt spetsiga, på översidan stjärnhåriga. Bladlösa, närmast kala stänglar, ofta flera. Kronblad 2-4 mm, spetsen djupt kluvna - delade, vita. Skidor 4-7(-10) mm, långskaftade, ovalt lansettlika, kala; udd alldeles kort. V. På gårds- och åkerklippor, torra betesslänter och stigar, berg- och backvallar, stengårdsgårdar, skärgårdens fågelrasthållar. Flerformig.

24. *Cochlearia*

Låga, köttiga, kala. Blad små, hela. Krona vit. Skida oval, trind.

1 Blad triangulära; övre stjälkblad med skaft

1. *danica*

- 1 Rot blad njurformiga - ovala; övre stjälkblad utan skaft,
stjälkomfattande 2. officinalis

1. *C. danica* - dansk skörbjuggsört

1-årig, övervintrar; 3-15(-30) cm; nästan nedliggande. Blad 0,5-1 cm breda, triangulära; rotblad långskaftade, stjälkblad högre upp kort-skaftade. Kronblad ca 3 mm, vita el rödaktiga. Skidor 3-5 mm, ovala - avlånga. V-VII(-VIII). I yttre skärgårdens klippskrevor och ängsfläckar med tunt humuslager, gärna på fågelgödningsplatser; även på sandiga och steniga havstränder.

2. *C. officinalis* - nordlig skörbjuggsört

1-årig, övervintrar, kanske flerårig; 10-20 cm; nedliggande. Rotblad långskaftade, njurformiga - ovala, helbräddade, övre stjälkblad skaftlösa, omfattande, trubbigt avlånga, glestandade. Kronblad 4-5 mm. Skidor 4-6 mm, ovala. VI-VII. Havstrandsväxt, kvävegynnad; även byväxt; I Finland i Tenojoki by vid stugväggar. Nordeuropa. I Finland sannolikt ssp. *nor-vegica*.

25. *Camelina*

Ganska smala, vanl 1-åriga. Blad vanl hela, nedre skaftade, stjälkblad oskaftade, spjutlik bas. Krona blekt gul. Skida päronformig, plattad - nästan klotformig. Ogräs, vilka har valt en odlingsväxt och anpassat sig till deras vanor som ras. Raserna kan grupperas som arter, vilka åtmins-tone har mellanformer.

- 1 Stjälk och blad någorlunda kala; skidskaft vanl 2-3 cm,
mjuka; skida mjuk, tunt skal 3. *alyssum*
- 1 Stjälk, främst basdel och blad håriga; skidskaft 1-2 cm,
styva skida hård 2
- 2(1) Rikligt el njuggt hårig; skida utan udd 6-8 mm 1. *sativa*
- 2 Rikligt hårig; skida 4-6 mm 2. *microcarpa*

1. *C. sativa* - oljedådra

30-70 cm; njuggt hårig el främst basdelen rikligt hårig. Fruktst lång; skidskaft snett uppåt; skidor utan udd 6-8 mm, päronlika, tämligen trinda, som mogna ned hårt skal; udd $\frac{1}{4}$ av skidans längd. Frö 1-2 mm. (VI-)VII-VIII. Vid järnvägar, kvarnar, på hamnar, tippar, sällan på odlingsmarker och åkrar m fl; rikligt håriga till största delen först på 1900-talet; under senare årtiondena sällan påträffad. Europa.

2. *C. microcarpa* - sanddådra

30-60 cm; rikligt hårig. Fruktst lång; skidskaft snett uppåt; skidor utan udd 4-6 mm, omvänt äggrunda, endast lite trinda, redan unga med hårt skal; udd $\frac{1}{3}$ av skidans längd. Frö ca 1 mm. VI-VIII. Vid järnvägar, kvarnar, på hamnar, tippar, sällan i sådda gräsmattor; under senare årtiondena ofta påträffad. Osteuropa.

3. *C. alyssum* - lindådra

30-80 cm; kal, vanl njuggt grenad. Fruktst kort, gles; skidskaft långa, veka, vanl nedåt böjda; skidor utan udd 6-10 mm, trinda, även som mogna tunn- och mjukskaliga. Frö 1,5-2,5 mm. VII-VIII.

3a. ssp. *alyssum lindådra*

30-60 cm; njuggt grenad, tunn. Blad hela el parflikiga - stortandade. Skidor utan udd 6-8 mm, klotformigt trinda, tämligen jämn spets. Tidigare i linåkrar, sällan andra åkrar; ytterst sällan nykomling på trafikplatser.

3b. ssp. *intergerrima*

40-80 cm; ofta stor och tämligen grenad. Blad hela, närmast helbräddade. Skidor utan udd ca 10 mm, avlångt omvänt äggrunda, trinda. I lin- och sädesåkrar, åtminstone delvis tillfällig.

26. Neslia

1. *N. paniculata* - korndådra

1-årig; 30-60 cm; tunn, njuggt grenad, stjärnhårig. Rotblad skaftade; stjälekblad omfattande, spjutlik bas, smalt ovala - smalt avlånga, glest med korta tänder. Kronblad ca 2 mm, ljusgula. Fruktst lång; skidskaft 5-8 mm, utstående; skidor ca 2 mm (dessutom 1 mm udd), närmast klotformiga, skalet med nätåsar, 1-fröig, öppnar sig ej. VII-VIII. Ursprungligen ogräs (på Åland troligen varaktig)), särskilt i havreåkrar; senare främst vid järnvägar, kvarnar, hamnar och tippar; på senare tid sällan påträffad. Ost- och Mellaneuropa.

27. Capsella

1. *C. bursa-pastoris* - lomme

1-årig ofta övervintrar; 10-40 cm; ganska njuggt hårig. Rotblad ofta i tydlig rosett, växlande utseende, vanl parflikiga men ofta hel el buktig kant; stjälekblad med spjutlik bas, tandkantade - parklurna. Kronblad ca 2 mm (saknas ibland), vita. Skidor 6-9 * 4-6 mm, utbreder till triangulär - omvänt hjärtformig spets, tydligt grunt urnupna, saknar vingkant. V-IX. På gårdar och stigar, betesbranter; åkrar och trädgårdar, omarker.

28. *Thlaspi*

1-, 2- el fleråriga, vanl kala. Blad hela, stjälekblad omfattande. Krona vit el rödaktig. Skenmellanväggen vinkelrät mot skidans plattsida, vingkantad, flerfröig.

- | | | |
|---|--|-----------------|
| 1 | 1-årig; stjälek kantig; skida rundad | 1. arvense |
| 1 | 2- el flerårig, med bladrosett; stjälek rund; skida med smal bas | 2. caerulescens |

1. *T. arvense* - penninggräs, penningört

1-årig, saknar bladrosett; 20-40 cm; gulgrön, kal. Stjälk ogrenad el njuggt grenad, kantig. Rotblad skaftade, vissnar snart; stjälekblad skaftlösa, omfattande, med spjutbas, buktkantade - stortandad. Kronblad 3-4 mm, vita. Skidor 10-15 mm, långgrunda, brett vingkantade. VI-IX. I trädgårdar, särskilt på odlingar vid bebyggelse, på gårdar, stigar, omarker.

2. *T. caerulescens* - backskärsvfrö

2- el flerårig; 15-40 cm blågrön, kal. Stjälkar vanl ogrenade, runda. Rosettblad skaftade, omvänt äggrunda, något så när helbräddade; stjälekblad mindre, skaftlösa, omfattande, helbräddade. Kronblad 1-4 mm, vita - rödaktiga. Huvudaxeln förlängs mycket efter blomningen. Skidor 5-10 mm, omvänt hjärtlika, främst spetsen brett vingkantad. Mellan- och Sydeuropas berg.

2a. ssp. *caerulescens* - backskärsvfrö

2- el flerårig; 15-30(-40) cm. Stjälekblad vanl små, fåtaliga, ofta endast några få nära stjälekbasen. Blomst spets trubbig. Kronblad 3-4 mm, tydligt längre än fodret. Ståndarknapparna någorlunda helt mörkt blåroda. Skidklase slutligen åtminstone ½ stjälekens längd. Skidor vanl 6-8 mm, tämligen breda; vingkantade spetsar ofta rundtrubbiga, i deras vanl smala mellan-skåra udd som når i jämhöjd med spetsen. V(-VI). På vallslänter och ganska torra sluttningsängar, beteskullar och -buskage, åkerrenar, park- och gårdsgräsmattor, vid järnvägar.

2b. ssp. *brachypetalum* - storskärsvfrö

Vanl 2-årig; 20-40 cm; ogrenad el ibland med långa grenar. Stjälekblad talrika, ofta stora. Blomst topp ganska spetsig. Kronblad 1-2(-3) mm, högst något längre än fodret. Ståndarknappar ljusa el ljus brokiga. Skidklase högst ½

stjälken. Skidor 7-10 mm, smala; vingkantens spets vanl vass, i den rätt breda mellanskåran val kort udd, som ej når i jämhöjd med spetsen. V-VI. På slänter, betesmarker, sällsynt ej heller alltid fullt stabil.

29. Iberis

Vanl 1-årig. Krona vit el röd, 2 yttre kronblad mycket större än de 2 inre. Skida platt, vingkantad, 2-fröig.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Blad trubbiga, tandade; krona vanl vit | 1. amara |
| 1 | Blad smala, närmast helbräddade; krona vanl ljusröd | 2. umbellata |

1. I. Amara - blomsteriberis

15-30 cm korthårig. Blad smalt tunglika, trubbiga, glestandade. Blomst platt, vid fruktskiftet klaselik. Kronblad ca 4 och 7 mm, vanl vita. Skidor 4-6 mm; vingkantad spetsåra kort. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting på tappar och trädgårdar. Västeuropa.

2. I. Umbellata - roseniberis

15-30 cm; kal. Blad lansettlika, spetsiga, något så när helbräddade. Blomst platt, vid fruktskiftet flocklik. Kronblad ca 6 och 10 mm, vanl ljusröda. Skidor 7-9 mm; mellan vingkantade, vassa spetsar djup skåra. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting på tappar och i trädgårdar. Sydeuropa.

30. Lepidium

Vanl 1- el 2-årig. Krona liten el saknas. Skidornas skenmellanvägg vinkelrät mot plattsidorna, vanl 2-fröiga; skidklasar ofta långa.

- | | | |
|-------|---|------------------|
| 1 | Flerårig; blad stora, hela | 10. latifolium |
| 1 | 1- el 2-årig el sällan flerårig | 2 |
| 2(1) | Skida ca 6 mm, vingkant bred | 3 |
| 2 | Skida 2-4 mm, vingkant smal el saknas | 5 |
| 3(2) | Blad flikiga, ej stjälkomfattande; skidskaft upprätta | 3. sativum |
| 3 | Stjälkblad hela, stjälkomfattande; skidskaft utstående | 4 |
| 4(3) | 1- el 2-årig; skida med blåsliska fjäll, sträv | 1. campestre |
| 4 | Flerårig; skida närmast utan blåsliska fjäll, slät | 2. heterophyllum |
| 5(2) | Övre blad hjärtformiga, stjälkomfattande; skida 4 mm | 9. perfoliatum |
| 5 | Blad ej hjärtformiga; skida 2,5-3,5 mm | 6 |
| 6(5) | Skida 3-3,5 mm, rundad | 7 |
| 6 | Skida 2,5 mm | 9 |
| 7(6) | Alla blad flikiga | 5. bonariense |
| 7 | Övre blad hela | 8 |
| 8(7) | Även övre blad tandade | 4. virginicum |
| 8 | Övre blad helbräddade, jämbreda | 6. densiflorum |
| 9(6) | Växten smal, grenar rätt korta, tydligt snett uppåt; skida smal | 7. ramosissimum |
| 9 | Växten bred, grenar långa, deras basdel utåt | 10 |
| 10(9) | Skida närmast rund, spetsdelen bredast | 6. densiflorum |
| 10 | Skida långsmal, basdelen bredast | 8. ruderale |

1. L. campestre - fältkrassing

1-, el vanl 2-årig, ofta med 1 stjälk; 20-40 cm; tätt korthårig, gråaktig; i spetsdelen uppböjda blomställningsgrenar. Nedre blad något så när flikiga, snart vissnande; stjälkblad talrika, tätt, omfattande, med spjut-bas, tandkantade. Kronblad ca 2 mm, vita. Skidskaft utstående; skidor ca 6 mm, brett ovala, sträv av riktaliga fjälliska blåsor; vingkant bred, udd-spetsen liklång med skårans längd. VI-VII. På åkrar och sandfält; vid kvarnar, järnvägar, hamnar och tappar.

2. *L. hetereophyllum* - vallkrassing

Lik *L. campestre*, men flerårig; flera stjälkar; 15-25 cm; skidor släta, närmast utan fjällrika blåsor; uddspetsen längre än vingkantens skåra. VI-VII. På torra vallslänter; vägrens- sådda gräsmattor. Västeuropa.

3. *L. sativum* - kryddkrassing

20-40 cm; kal. Blad sammansatt flikiga, övre närmast parflikiga. Kronblad 2-3 mm, ljust rödaktiga. Skidskaft ganska upprätta; skidor ca 6 mm, smala, gråa; vingkant bred. VI-VIII. Sallatsväxt; ibland på tappar, gårdar och trädgårdar. Egypten, Västasien.

4. *L. virginicum* - virginiakrassing

20-30 cm; ofta njuggt grenad. Nedre blad flikiga, övre smala, glest vasstandade. Kronblad vanl längre än fodret, vita. Skidor 3-3,5 mm, runda. VI-VIII. Vid kvarnar, i hamnar, på bangårdar och tappar. Nordamerika.

5. *L. bonariense* - flikkrassing

20-40 cm; främst stjälken hårig. Alla blad flikiga, nedre upprepat. Krona oansenligt liten. Skidor ca 3 mm, runda. VII-VIII. Främst vid kvarnar. Sydamerika.

6. *L. densiflorum* - bankkrassing

20-30 cm: närmast doftlös. Grenar i stjälkens överdel, vanl ljuskronaktigt uppböjda. Nedre blad flikiga, snart vissna, övriga smala, oflikade. Kronblad rätt små el saknas. Skidklase lång. Nordamerika.

6a. ssp. *densiflorum* - bankkrassing

Övre blad smalt lansettlika - jämbreda, tandade. Skidklasar täta; skidor ca 2,5 mm, rundat omvänt äggrunda, bredast vid mitten något åt spetsen till. VII-VIII. Främst vid järnvägar; även hamnar m fl, sällan på gårdar, vid gator och på vägrenar.

6b. ssp. *neglectum* - rundkrassing

Övre blad jämbreda, helbräddade. Skidklasar ganska glesa; skidor 3-3,5 mm, runda. VI-VIII. Vid järnvägar, kvarnar och parkgräsmattor.

7. *L. ramosissimum* - grenkrassing

Stjälk 30-50 cm, kraftig, alltigenom grenig; grenar talrika, rätt korta, snett uppåt, tätt korthåriga. Nedre blad lansettlika, stortandade, övre jämbreda, helbräddade. Krona oansenligt liten. Skidklasar täta; skidor 2,5 mm, smalt ovala; vingkantade spetsar vassa. VII-VIII. Vid järnvägar, på tappar, torvtäckta väglänter. Nordamerika.

8. *L. ruderales* - gatkrassing

Ofta övervintrar; 10-20 cm; kraftig doft. Grenar även på nederdelen, grenar trassligt i olika riktningar. Nedre blad smalflikiga, ånyo parflikiga, snart vissna, övre smala, högst tandade. Kronblad rätt små el saknas. Skidklasar tämligen korta och glesa. Skidor ca 2,5 mm, ganska avlånga, bredast ganska tydligt vid bashalvan, skidans spetsdels sidor närmast raka. VI-VIII. På gårdar, parkutkanter, kuller- och nubbstens-gator, torra fält; sällan vid järnvägar m fl.

9. *L. perfoliatum* - hjulkrassing

20-30 cm; ofta grenade. Nedre blad 2-3 ggr parflikiga, övre brett hjärtlika, omfattande, helbräddade. Krona oansenligt liten. Skidor ca 4 mm, snett kvadratiska med rundade hörn. VI-VIII. Vid kvarnar och järnvägar. Osteuropa.

10. *L. latifolium* - bitterkrassing

Flerårig, med rotstock; 30-100 cm: kal. Blad stora, skaftade, ovala, tätt sågkantade, övre smala, spetsiga, översta helbräddade. Blomst stor, grenad,

tätbl. Kronblad 1,5 mm, vita. Skidor 2,5 mm, ovala, saknar ving-kant. VII-VIII. Grusiga och steniga havstränder. Fridlyst, även på Åland.

31. Cardaria

1. C. draba - välsk krassing

Flerårig; 30-50 cm; korthårig, upptill ofta kal; spetsen grenad. Blad talrika, ovala - avlånga, glest vasstandade, nedre skaftade, övre oskaftade, omfattande. Blomst grenad, tät. Kronblad ca 3 mm, vita. Skidor (utan udd) 2-4 * 3-5 mm, hjärtformiga, trinda, utan vingkant öppnar sig ej; Udd 1 mm. VI-VIII. Vid kvarnar samt järnvägar, i hamnar, på tippar och vägrenar; tidigare på hamnars barlastplatser. Södra och sydöstra Europa.

32. Coronopus

1-åriga el övervintrar, nedliggande, flera stjätkar, grenade. Blad pardelade. Flikar parklurna. Krona liten, vit. Skida trindat njurformig, utan rynkad, 2-fröig.

| | | |
|---|-----------------------------------|--------------|
| 1 | Kal; skida knölig, ej urnupen | 1. squamatus |
| 1 | Hårig; skida utan knölar, urnupen | 2. didymus |

1. C. squamatus - kråkrassing

Stjätkar 10-25 cm långa, kala. Kronblad 1-1,5 mm. Skidor 2,5 * 3,5-4 mm, njurformiga, kort spets, tydligt knöltandade, öppnar sig ej; skidskaft kort, fodret kvarstår länge. VII-IX. På hamnars barlastplatser, ej nästan alls påträffad på årtionden. Mellan- och Sydeuropa.

2. C. didymus - hamnkrassing

Stjätkar 10-30 cm långa, håriga. Kronblad 0,5 mm el saknas. Skidor 1,5 * 2,5 mm, hjärtlik bas, spetsen grunt urnupen, rynkad yta men utan knölar, 2-klurna; skidskaft ca 2 mm; foder snart avfallande. VII-IX. På hamnars barlastplatser, under senare årtionden då och då i parkplanteringar. Sydamerika.

33. Subularia

1. S. aquatica - sylört

1-årig, vita rötter, saknar revor, stängelväxt; 2-8 cm. I bladrossetten ofta runda, sylrika, spetsiga blad. Stänglar glesbl. Blmr små, vita kronor el utan krona, öppnar sig ej under vatten. Skidor 2-4 mm, avlånga ovala, trinda, öppnar sig. VII-VIII. På skyddade sjöstränder, ler-, sand- och gyttjebottnar vanl i lågt vatten el på översidan av vattenlinjen; i bräckt vatten främst vid åmynningar.

34. Conringia

1. C. orientalis - kältrav

1-årig; 20-60 cm; kal, blågrön, vanl ogrenad. Blad rundspetsade - lågt urnupen, helbräddade, nedre skaftade, omvänt äggrunda, övre skaftlösa, omfattande, ovala - äggrunda. Kronblad 9-13 mm, ljusgula. Skidor vanl 8-11 cm, ca 2 mm tjocka, tydligt 4-kantiga; udd kort. VI-VII. Vid järnvägar, kvarnar, tippar och hamnar, ibland i trädgårdar och på åkrar. Ost- och Mellaneuropa.

35. Diplotaxis

Närmast kala, vanl med flikiga blad. Skida lång, smal, kort näbb, frön i skidan i 2 rader.

| | | |
|---|--|---------------|
| 1 | Blad i huvudsak längs efter stjätken; blomskaft 1-2 cm, kronblad 8-10 mm | 1. tenuifolia |
|---|--|---------------|

- 1 Blad i huvudsak som basrosett; blomskäft 0,5-1 cm, kronblad 6-7 mm 2. muralis

1. *D. tenuifolia* - sandsenap

Flerårig; stjälk 30-60 cm, grenad, basdel hård, vedartad. Blad längs stjälken, pardelade; flikar nästan jämbreda, ändflik lång. Blomskäft ca 2 ggr bl längd; kronblad 8-10 mm, gula. Skidor 2-4 cm, nedres skäft liklånga med skidan. VI-IX. På hamnars barlastplatser; kvarstått ställvis i år-tionden; sällan i inlandet vid järnvägar och på tippar. Syd- och Mellaneuropa.

2. *D. muralis* - mursenap

Vanl 1-årig; 15-40 cm; något så när ogrenade stjätkar 1-många, stjätkar ej vedartade. Alla el flesta blad i basrosett, stortandade el parklurna - pardelade; flikar breda. Blomskäft av bl längd; kronblad 6-7 mm, gula, ibland blårodaktiga. Skidor 2-4 cm, nedre vanl längre än sitt skäft. VI-IX. I hamnars barlastplatser; kvarstår ställvis någon tid; sällan vid kvarnar och på tippar. Syd- och Mellaneuropa.

36. *Brassica*

Vanl 1- el 2-åriga, tämligen stora, kala el njuggt håriga, ofta blågröna. Blad hela el kort flikiga. Krona gul. Skida vanl lång, halvorna 1-nerv-iga, näbb kort el ganska lång.

- | | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Övre stjätkblad utan skäft; med bred bas, vanl stjätkomfattande | 2 |
| 1 | Alla blad med skäft el åtminstone med smal bas | 4 |
| 2(1) | Stjätk grov, vedartad; foderblad upprätta, kronblad ca 20 mm | |
| | | 2. olearacea |
| 2 | Stjätk tunn, ej vedartad; foderblad utstående, kronblad vanl 6-15 mm | 3 |
| 3(2) | Alla blad kala, blågröna; kronblad vanl 10-15 mm | 3. napus |
| 3 | Undre blad håriga, rent gröna; kronblad 6-10 mm | 4. rapa |
| 4(1) | Skidor upprätta, 1-2 cm, 4-kantiga | 6. nigra |
| 4 | Skidor utstående, 2-5 cm, ej kantiga | 5 |
| 5(4) | Skida pärlbandslik, näbb 1-2 mm; övre blad trubbiga, tunglika | 1. elongata |
| 5 | Skida jämntjock, näbb 5-10 mm; övre blad spetsiga | 5. juncea |

1. *B. elongata* - svartahavskål

2-årig el kortlivad flerårig; 30-90 cm; fler- och utstående grenig, basdelen närmast kal. Nedre blad skäftade, avlånga, trubbiga, trubbtandade; stjätkblad tunglika, tandade, övre helbräddade. Kronblad 7-8 mm. Fruktst lång, gles; skidskäft ca 1 cm; skidor 2-4 cm, 1,5-2 mm tjocka, mellan fröna hopsörning; näbb 1-2 mm; vid skidbasen 2-4 mm lång, tunn, skäftad del, karpofor. VI-IX. Vid kvarnar, järnvägar, pi hamnar och på tippar. Östeuropa.

2. *B. oleracea* - kål

Vanl 2-årig, stor, kal, blågrön. Knoppar högre än utslagna blmr; kronblad ca 20 mm. Skidor 5-7 cm, runda; näbb 4-8 mm. Grönsaksväxt, flera arter; sällan odlingsflykting; tillfällig på tippar m fl. Syd- och Västeuropa.

3. *B. napus* - kålrot, raps

2- el 1-årig; kal, blågrön; blommande ofta 1 m el högre. Nedre blad skäftade, korta flikar, övre skäftlösa, omfattande, hela. Blmr något så när i höjd med knopparna, kronblad 10-15(-18) mm. Skidor 5-8 cm, 3-4 mm tjocka; näbb vanl 1-2 cm. VI-VII.

3a. ssp. *rapifera* - kålrot

Tjock rot (vars överdel är stjätk). Rotväxt; odlingsflykting och nykomling på åkrar, vägrenar och tippar.

3b. ssp. oleifera - raps

Rot smal. Vårsådd oljeväxt; ganska ofta odlingsflykting och nykomling på åkrar, vägrenar, hamnar m fl.

4. B. rapa - rova, åkerkål, ryps

1- el 2-årig; 40-100 cm. Nedre blad skaftade, kort flikiga - randkantade, rent gröna, nedre håriga; övre blad skaftlösa, omfattande, ganska spetsiga, helbräddade, blågröna, kala. Just utslagna blmr når över knopparna; kronblad 6-10 mm. Skidor 5-6 cm, 2-3 mm tjocka; näbb vanl 1-1,5 cm. VI-VII(-VIII).

4a. ssp. rapa - rova

2-årig, tjock rot. Rotväxt, sällan förvildad el nykomling på åkrar, tillfällig på tippar, vid kvarnar m fl.

4b. ssp. oleifera - åkerkål, ryps

1-årig; tunn rot. Rätt vek, ganska små blmr. Åkerkål växer på lätta mullrika gårdsåkrar och på odlingar; tidigare allmän, numera i huvudsak i utkanterna. Robustare, mera grenad och med större frön är ryps oljeväxt; höstryps har allmänt odlats från 1970-talet; nu har den ersatts av vårryps. På åkrar allmän odlingsrest, flykting på vägrenar, lastplatser m fl; knappast duglig för att bli vedertagen.

5. B. juncea - sareptasenap

1-årig; 40-70 cm; grenar snett uppåt. Nedre blad långskaftade, stortandade - kluvna, kala el glest strävåriga; ändflik stor, oval, tandkantad; övre blad kortskaftade, lansettlika, spetsiga, hel- el tandkantade, kala. Kronblad 7-9 mm. Skidskaft 0,5-1 cm, skidor 3-5 cm, 3-4 mm tjocka, rundade; näbb 5-10 mm. VII-IX. På tippar, i hamnar, vid kvarnar och järnvägar; tidigare på barlastjordar, sällan på åkrar. Eurasien.

6. B. nigra - svartsenap

1-årig; 40-80 cm; ganska upprätta grenar. Blad skaftade, nedre stortandade - kluvna, njuggt håriga, ändflik stor, oval; övre blad ovala - lansettlika, tand- el helbräddade, kala. Kronblad 7-9 mm. Skidskaft 2-5 mm; skidor 1-2 cm, 2 mm tjocka, upprätta, utefter huvudaxeln, 4-kantig; näbb 2-3 mm. VII-IX. På tippar, i hamnar (tidigare även på barlastplatser), vid senapsfabriker; sällan i trädgårdar. Europa.

37. Sinapis

1-åriga. Foderblad utstående. Krona gul. Skida utstående, lång, halvorna 3-7-nerviga; näbbdel lång.

1 Blad med stora tänder, endast nedre i någon mån parflikiga

1. arvensis

1 Blad djupt pardelade; skidans näbb tydligt platt

2. alba

1. S. arvensis - åkersenap

20-60 cm; hårig el nästan kal. Blad breda, nedre skaftade, stortandade - kluvna, övre hela och oskaftade. Foderblad gulaktiga, under blomning utstående, rynkade, ramlar lätt. Kronblad 9-13 mm. Skidskaft 3-5 mm; skidor vanl 3-4 cm; näbbdel 10-15 mm, kantig, rak. Skidan med ca 10 mörka frön. VI-IX. Odlings- m fl åkrar, trädgårdar; ofta nykomling vid järnvägar, på nya gräsmattor, tippar, i hamnar, vid kvarnar och tidigare även på odlingar. Har avtagit på åkrarna.

1a. var. arvensis

Skida kal. I någon mån allmännare än var. orientalis.

1b. var. orientalis

Skida med utstående hår.

2. *S. alba* - vitsenap

30-60 cm; vanl tydligt strävårig. Blad skaftade, pardelade, ändflik stor; även översta blad tydligt flikiga. Kronblad 7-10 mm. Skidskaft ca 1 cm; skidor 2-4 cm, tätt styvhåriga; näbbdel liklång med resten av skidan, platt, svagt krökt, kal. Skidan med 4-8 gula frön. VII-IX. Kryddväxt, sällan odlad, ibland odlingsrest i trädgårdar och på åkrar; nykomling på tippor, åkrar och järnvägar. Sydeuropa.

38. *Eruca*1. *E. vesicaria* - senapskål

1-årig; 20-40 cm; vanl kal. Blad pardelad - parbladiga; ändflik stor, bukttandad. Foderblad 8-10 mm, upprätta. Kronblad 18-25 mm, ljusgula, bleknar som äldre, nerver mörkt blåroda. Skidskaft 3-5 mm; skidor 2-3 cm, 4-5 mm tjocka, ganska upprätta, halvorna 1-nerviga; näbb 7-10 mm, platt. VII-IX. Vid kvarnar, på tippor, järnvägar, i hamnar och åkrar med persisk klöver (T. var. majus); även som salladsväxt. Sydeuropa.

39. *Erucastrum*1. *E. gallicum* - kålsenap

1-årig; 20-40 cm; grenad, glest strävårig. Blad pardelade el nästan parbladiga; nedre blmr med rätt stora flikiga stödblad. Foderblad upprätta. Kronblad 7 mm, gulvita. Skidskaft ca 5 mm; skidor 3-4 cm, utstående, svagt uppböjda; näbb 3-4 mm. VII-IX. Vid kvarnar, järnvägar, i hamnar, omarker och tippor; tidigare på barlastplatser. Mellan och sydvästra Europa.

40. *Hirschfeldia*1. *H. incana* - gråsenap

1-årig; 30-50 cm; korthårig, gråaktig. Grenar kraftiga, utstående. Blad skaftade, nedre parflikiga; ändflik stor, oval, tandkantad; övre blad smala, njuggt tandade. Kronblad 7 mm, ljusgula. Skidskaft 2 mm; skidor 10-15 mm, 1-1,5 mm tjocka, tätt utmed huvudaxeln; näbbdel 4-5 mm, rundad bas. (VII-)VIII-IX. Vid kvarnar, i hamnar, vid järnvägar och på tippor; ibland på fågelmatningsplatser. Sydeuropa.

41. *Cakile*1. *C. maritima* - strandsenap, marviol

1-årig; 15-40 cm; grenad, kal. Blad köttiga, pardelade, ofta upprepat parflikiga; flikar 1-2 mm breda, långa, något så när jämbreda. Kronblad 6-10 mm, blåroda el närmast vita; främst på Bottenvikens stränder är kronan liten och ljus. Skidor 1,5-2 cm, plattade, två ej öppnande 1-fröiga delar bildas; på basdelens övre kant 2 utriktade flikar, den längre spetsdelen lansettlik, kantig, rätt trubbig. VII-VIII. På sandiga havstränder, främst på anhopningar av växtrester; tidigare ibland på barlastjordar (även bredflikig ssp. *maritima*).

42. *Rapistrum*

Med utstående hår. Krona gul. Skidor korta, upprätta, 2-delade; spetsdel trind - klotformig, med udd.

1 2- el flerårig; skidans udd helt kort

1. perenne

1 1-årig; skidans udd 2-3 mm

2. rugosum

1. *R. perenne* - flerårig steppsenap

2- el flerårig; 40-70 cm; spetsdel rikligt grenad, kal. Blad vasstandade, nedre flikiga; övre närmast hela. Kronblad 5-7 mm. Skidor 7-10 mm, kala;

basdelen trint cylindrisk, spetsdel oval, längsåsar; udd 0.5-1 mm. VII-IX. Vid kvarnar och hamnar. Öst- och Mellaneuropa.

2. *R. rugosum* - stäppsena

1-årig; 30-50 cm; grenad, hårig, överdelen ofta kal. Blad trubbtandade, avlånga, nedre parflikiga, övre vanl endast tandade. Kronblad 7-9 mm. Skidor 7-10 mm, kala el håriga; basdel smal, spetsdel trind - klotformig, rynkad yta; udd 2-3 mm. VII. Vid kvarnar, på tippor och vid järnvägar; ibland i trädgårdar och vägrenar, tidigare på barlastplatser. Södra och sydöstra Europa.

43. *Crambe*

1. *C. maritima* - strandkål

Flerårig; 30-60 cm; styv stjälk, grenad, kal. Blad breda, tandkantade - flikiga, veckade, köttiga, blågröna. Blomst rikgrenad klase; kronblad 6-9 mm, vita. Skidans basdel liten, skaftets förlängning likartad, saknar frön; spetsdel 7-10 mm, klotformig, närmst uddlös, 1-fröig, öppnar sig ej. VI-VII. På ytterskärgårdens sten-, grus- och sandstränder; även grönsaks-växt.

44. *Raphanus*

1-, ibland 2-åriga. Främst nedre blad parflikiga, ändflik stor. Skida öppnar sig ej, ledad och som mogen brytbar el oledad och trind; närmast hela skidan är näbbdel.

- | | | |
|---|---|-----------------|
| 1 | Krona vanl gul; skida med leder | 1. raphanistrum |
| 1 | Krona röd, rödblå el vitaktig; skida tämligen utan leder, ofta rundad | 2. sativus |

1. *R. raphanistrum* - åkerrättika

1-årig; 30-60 cm; styvhårig; rot tunn. Kronblad 15-20(-23) mm, ljusgula, tydliga nerver, nykomlingar ibland vita; foderblad gröna, vid blomning upprätta, kvarstående. Skidor 4-8 mm, 3-4 mm tjocka, hopsnörda mellan fröna och som mogna bryts i lederna i 1-fröiga stumpar. VII-VIII. På åkrar, främst vårsädesåkrar, även potatisland, trädor och gräsmattor.

2. *R. sativus* - rättika, rädisa

1- el 2-årig; 50-100 cm; njuggt hårig; rot tunn el tjock. Kronblad 15-20 mm, ljusröda, blå Röda el vita. Skidor vanl 2-6 cm, vanl 6-10 mm tjocka, med tjocka väggar, högst något hopsnörda, ofta trinda, ramlar hela. VII-IX. Med tjocka rötter (rädisa och rättika), allmänna som rotväxter; sällan odlingsrester. Nykomlingar i hamnar, vid kvarnar och med tunna rötter på sådda gräsmattor, krona mörkt el ljus blå Röda el vit, skidor ibland rätt trinda.

43. *Resedaceae*

1. *Reseda*

Örter, blad strödda. Blomst i stjälktoppen, ofta lång klase el närmast ax. Blmr 2-könade, små, zygomorfa. Foder- och kronblad 4 el 6; kronblad ofta flikiga. Ståndare många. Frukt kapsel.

- | | | |
|------|---|------------|
| 1 | Foder- och kronblad 4; blad jämbreda, hela | 1. luteola |
| 1 | Foder- och kronblad 6; blad ej jämbreda | 2 |
| 2(1) | Blad vanl hela, långsmala; krona vit | 2. odorata |
| 2 | Blad lång- och smalflikiga; krona vitgulaktig | 3. lutea |

1. *R. luteola* - färgreseda

2-årig; 40-80 cm; ofta ogrenad, kal. Blad talrika, rätt upprätta, lansettlikt jämbreda, helbräddade el vid basen tandpar. Blomst lång, smal, axlik; blomskaft rätt korta. Krona ljusgul. Kapsel upprätt. VII-IX. På barlastplatser; senare sällan bl a i hamnar och vid kvarnar. Syd- och Västeuropa.

2. R. odorata - luktreseda

1-årig; 20-30 cm; grenad, gleshårig. Blad avlånga - smalt omvänt äggrunda, hela el i spetsdelen någon låg flik. Blomst klase; blomskaft längre än fodret. Blmr doftar, krona vit. Kapsel hängande. VII-IX. Prydnadsväxt; ibland på tippar m fl.

3. R. lutea - gulreseda

1- el flerårig; 30-50 cm; grenad kal. Flesta blad flikiga: 1-3 par jämbreda - avlånga, ibland ytterligare flikiga sidoflikar och vanl bredare ändflik. Blomst klase; blomskaft åtminstone liklånga med fodret. Krona ljusgul. Kapsel vanl upprätt. VII-IX. På barlastplatser; senare ganska sällan vid kvarnar, järnvägar, i hamnar och tippar. Europa.

44. Tamaricaceae

1. Myricaria

1. M. germanica - klådris

Upprätta grenar, kal buske; 0,5-0,8 m. Blad rätt tätt, skaftlösa, bladskiva 2-5 mm, nållik, grågrön. Blomst toppklase, 2-10 * 1 cm; blmr 2-könade, tämligen skaftlösa, små; krona ljusröd; ståndare 10; pistillblad 3. Frukt kapsel; frön håriga. VII. På grusiga älvstränder.

45. Salicaceae

Tvåbyggare; träd, buskar el ris. Blad strödda, sällan motsatta, med stipler; skiva hel, fjädernervig. Blomst hängen som ramlar hela; blmr i hängefjällets veck, saknar hylle, små. Ståndare 2- el flerbladig; pistill 2-bladig; frukt kal el hårig kapsel. Frön små, basdel lång- och vitfjunig.

- | | | |
|---|--|------------|
| 1 | Bladskaft 0,2-1,5 cm; knoppfjäll vanl 1; ej kortgrenigt träd, buske el ris | 1. Salix |
| 1 | Bladskaft vanl 3-5 cm; knoppfjäll många; kortgrenigt träd | 2. Populus |

1. Salix

Grenar ur bladvecksknoppar bidar förgrenade träd, buskar el ris. Knoppar vanl ej klibbiga; knoppfjäll sammanväxta, huvlika, sällan som tillägg ett särskilt fjäll. Stipler små - stora, faller tidigt - kvarstår länge, saknas ibland. Bladskiva jämbred - oval- äggrund - omvänt äggrund - rundad; skaft vanl 0,2-1,5 mm. Blommar före lövsprickningen el senare; blomst 1-7 cm, upprätt el sällan hängande hänge; hängefjäll hela, håriga. Blmr med nektarglandel; ståndare 2, 3 el 5, sällan mer. Många salixarter bildar korsningar sinsemellan. Korsningarna har i växlande grad stamarternas egenskaper; i samma blomst kan finnas såväl han- som honblmr, ibland även 2-könade blmr. Korsningar uppstår när stamarterna växer tillsammans, men korsningar kan även vara oberoende av stamarterna utanför deras gemensamma utbredningsområde. Beskrivning på bladens storlek och form är ej tillämplig på skottstorlek och ej på ofta annorlunda skottblad.

- | | | | |
|------|---|--------|----|
| 1 | Blad fullväxta; utan blmr, sällan blommande el fruktbärande | Nyckel | I |
| 1 | Blommande; bladlös el helt små blad sällan fullväxta | | 2 |
| 2(1) | Honväxter | Nyckel | II |

Nyckel I. Växter med blad (saknar hängen)

- | | | |
|--------|---|---------------------|
| 1 | Bladskivans bas och skaftspets vanl med glandler; träd el stor buske, blomning samtidigt med lövsprickningen | 2 |
| 1 | Bladskivans bas och skaft utan glandel; träd, buske el ris; blomning före lövsprickning el under, sällan senare | 5 |
| 2(1) | Bladskivans undersida åtminstone kort-, tät-, glans- och medhårig, bladknoppar och bladskaft varaktigt håriga | 3. alba |
| 2 | Bladskiva, bladknoppar och skaft kala el nästan kala | 3 |
| 3 (2) | Stipler stora, ibland t o m liklånga med bladskaftet, vanl kvarstående; tjocka gamla grenar släta, bark fjällar | 3a |
| 3 | Stipler små, tidigt avfallande el saknas; bark skrovlig, fjällar ej | 4 |
| 3a (3) | Bladskaft blir kal, 6-20 mm | 4. triandra |
| 3a | Bladskaft varaktigt hårigt | 27. * alopecuroides |
| 4(3) | Bladskiva oval, tämligen kortspetsig, vanl på båda sidor gröna och glänsande | 1. pentandra |
| 4 | Bladskiva långspetsig, översidan mörkgrön, glänsande, under blågrön, tämligen matt | 2. fragilis |
| 5(1) | Grenar täckta med vitt-ljust blågrått lätt avlägsnat vaxtäckte | 26. daphnoides |
| 5 | Grenar ej vaxtäkta | 6 |
| 6(5) | Bladskiva vanl 5 ggr längre än breda | 24. viminalis |
| 6 | Bladskiva kort, smal el bred men sällan längre än 5 ggr bredden | 7 |
| 7(6) | En del blad motsatta | 8 |
| 7 | Alla blad strödda | 9 |
| 8(7) | Bladnervpar 4-12 | 18. repens |
| 8 | Bladnervpar 15-25 | 25. purpurea |
| 9(7) | Lågt ris; bladskiva högst 3 cm, rundade; nordfinsk växt | 10 |
| 9 | Upprätt el halvt nedliggande buske el litet träd; bladskiva vanl över 3 cm, om kortare ej rundade | 12 |
| 10(9) | Bladskaft ca 10 mm; skiva under med nätaktiga och upphöjda nerver blåaktigt ljusa | 5. reticulata |
| 10 | Bladskaft ca 5 mm; skiva under släta el med svagt upphöjda nerver, gröna | 11 |
| 11(10) | Bladskiva tandad | 6. herbacea |
| 11 | Bladskiva helbräddad | 7. polaris |
| 12(9) | Bladskiva under grå, tät hårig | 13 |
| 12 | Bladskiva under grön el ljust blåaktig, kal el hårig | 27 |
| 13(12) | Bladskiva på översidan varaktigt tät hårig, grå | 14 |
| 13 | Bladskiva på översidan kal el glest hårig, grön | 24 |
| 14(13) | Bladskiva omvänt äggrund | 15 |
| 14 | Bladskiva äggrund el oval | 19 |
| 15(14) | Bladskiva helbräddad | 16 |
| 15 | Bladskiva sågad el otydligt tandad | 17 |
| 16(15) | Bladnervpar 5-7 | 9. glauca |
| 16 | Bladnervpar 10-15 | 13. cinerva |
| 17(15) | Bladskiva tät tandad | 12. myrsinifolia |
| 17 | Bladskiva glest tandad | 18 |
| 18(17) | Bladskiva långspetsad, oval-brett oval | 15. caprea |
| 18 | Bladskiva kortspetsad, omvänt äggrund | 13. cinerea |
| 19(14) | Bladskiva bred el tämligen smal, helbräddad | 20 |
| 19 | Bladskiva bred, trub- el sågtandad el med glandler (tänder vanl endast enstaka) | 23 |
| 20(19) | Bladskiva brett oval - tämligen rundad | 10. lanata |
| 20 | Bladskiva smalt oval el äggrund | 21 |
| 21(20) | Bladskiva ljust gråhårig, under tydligt upphöjda nerver | 23. lapponum |
| 20 | Bladskiva skiva blåaktigt gråhårig, under med otydligt upphöjda | |

| | | |
|--------|---|-------------------|
| 21 | nerver | 22 |
| 22(21) | Grenar glänsande, gråhåriga | 9. glauca |
| 22 | Grenar matta, åtminstone som unga håriga | 16. starkeana |
| 23(19) | Bladskiva med långa och rakt utstående hår, tänder med glandler, rätt låg buske | 10. lanata |
| 23 | Bladskiva på översidan gleshårig, trubbtandad; stor buske el | |
| 24 | mindre träd | 15. caprea |
| 24(13) | Fjölårskvistar 1-2 mm tjocka; bladskiva 2,5-5 cm, omvänt äggrund | 14. aurita |
| 24 | Fjölårskvistar 2-5 mm tjocka; bladskiva 5-10 cm, brett oval el omvänt äggrund | 25 |
| 25(24) | Bladskiva regelbundet sågtandad | 12. myrsisifolia |
| 25 | Bladskiva hel el oregelbundet såg- el trubbtandad | 26 |
| 26(25) | Bladskiva omvänt äggrund; föregående årsskott tätt håriga | 13. cinerea |
| 26 | Bladskiva brett oval, föregående årsskott kala | 15. caprea |
| 27(12) | Bladskivans översida åtminstone som ung tätt hårig el nerver och bladskäft håriga | 28 |
| 27 | Bladskivans översida, nerver och skäft kala | 35 |
| 28(27) | Bladskivans undersida varaktigt kort-, tätt-, glans- och medhårigt; bladkant inrullad el platt | 29 |
| 28 | Bladskivans undersida kal el väl gleshårig; kanten platt | 30 |
| 29(28) | Bladkant platt; nervpar 14-16; träd | 3. alba |
| 29 | Bladkant invikt; nervpar högst 8; buske | 18. repens |
| 30(28) | Bladskiva på båda sidor glänsande, sågtandade | 8. myrsinities |
| 30 | Bladskiva åtminstone under glänsande, helbräddad el tandad | 31 |
| 31(30) | Bladskiva omvänt äggrund | 32 |
| 31 | Bladskiva oval el äggrund | 33 |
| 32(31) | Bladskiva 4-8 cm, sågtandad; stor buske el litet träd | 12. myrsinifolia |
| 32 | Bladskiva 1,5-5 cm, helbräddad - sågtandad; låg buske | 16. starkeana |
| 33(31) | Årskvistar kala; bladskiva brett äggrund - rundad, matt | 22. pyrolifolia |
| 33 | Årskvistar vanl håriga: bladskivans översida vanl glänsande | 34 |
| 34(33) | Bladskivans översida grågrön, under grå, hårig, med upphöjda nerver, stipler kortare än bladskäft | 15. caprea |
| 34 | Bladskivans översida blekgrön, under grågrön, gleshårig-kal, ej upphöjda nerver; stipler liklånga med bladskäft el längre | 21. hastata |
| 35(27) | Årskvistar kala | 36 |
| 35 | Årskvistar håriga | 41 |
| 36(35) | Bladskiva långsmal, spets och bas trubbiga, helbräddade | 17. myrtilloides |
| 36 | Bladskiva jämbred, äggrund, oval, rundad el omvänt äggrund, helbräddad, tandad el med glandler | 37 |
| 37(36) | Bladskiva rundad, matt | 22. pyrolifolia |
| 37 | Bladskiva jämbred - äggrund el oval-omvänt äggrund, översida glänsande | 38 |
| 38(37) | Bladskiva jämbred - smalt äggrund, bladkant med glandler; nervpar 10-18 | 26. daphnoides |
| 38 | Bladskiva oval-omvänt äggrund, tandad el helbräddad | 39 |
| 39(38) | Bladskiva under grön, tätt sågtandad | 8. myrsinities |
| 39 | Bladskiva under ljust blåaktig - blågrå, helbräddad el grunt såg-tandad | 40 |
| 40(39) | Nervpar 8-12; vanl utan stipler | 11. phyllicifolia |
| 40 | Nervpar 5-7; korta stipler | 16. starkeana |
| 41(35) | Bladskiva långsmal, trubbspetsig och med trubbig bas, helbräddad | 17. myrtilloides |
| 41 | Bladskiva oval el äggrund, helbräddad el tandad | 42 |
| 42(41) | Fjölårskvistar håriga | 18. repens |
| 42 | Fjölårskvistar kala | 43 |
| 43(42) | Bladkantens tätt glandeltandad, nervpar 8-12; bortre lapplandsväxt | 20. arbuscula |
| 43 | Bladskiva helbräddad - glestandad, nervpar 4-12 | 44 |

| | | |
|--------|--------------------------------------|--------------------|
| 44(43) | Bladskiva 10-20 mm bred, nervpar 5-7 | 16. starkeana |
| 44 | Bladskiva 5-9 mm bred, nervpar 10-12 | 19. rosmarinifolia |

Nyckel II. Blommande honväxter

| | | |
|--------|---|-------------------|
| 1 | Hängen i grenspetsen; nordlig buske el ris | 2 |
| 1 | Hängen i grensidorna; träd el buske, sällan ris | 6 |
| 2(1) | Fruktämne kalt | 3 |
| 2 | Fruktämne hårigt | 4 |
| 3(2) | Hängefjäll ljusbruna; lågt ris | 6. herbacea |
| 3 | Hängefjäll mörkbruna; buske | 10. lanata |
| 4(2) | Buske; hängen med mer än 50 blmr | 8. myrsinities |
| 4 | Lågt ris; hängen högst med 15 blmr | 5 |
| 5(4) | Hängefjäll röda, sällan gröna | 5. reticulata |
| 5 | Hängefjäll mörkröda | 7. polaris |
| 6(1) | Hängefjäll ljusa, närmast enfärgade; lövsprickning samtidigt med blomning | 7 |
| 6 | Hängefjäll åtminstone i spetsen mörka el helt mörka (bruna, svart svarta el röda); blomning före lövsprickningen el under sällan senare | 11 |
| 7(6) | Fruktämne hårigt; nektargömme 2-flikigt; buske | 9. glauca |
| 7 | Fruktämne kalt; nektargömme vanl helbräddat; träd el stor buske | 8 |
| 8(7) | Fruktämne utan skaft el skaft högst av nektargömmets längd | 3. alba |
| 8 | Fruktämnets skaft tydligt längre än nektargömmet | 9 |
| 9(8) | Stift tämligen kort el saknas | 4. triandra |
| 9 | Stift ca 1 mm | 10 |
| 10(9) | På hängeskaftet 5 el 6 blad | 1. pentandra |
| 10 | På hängeskaftet 3 el 4 blad | 2. fragilis |
| 11(6) | Grenar täckta med ljusa-ljust blågrå lätt avtagbart vaxtäck | 26. daphnoides |
| 11 | Grenar saknar vaxtäck | 12 |
| 12(11) | En del bladknoppar motsatta | 13 |
| 12 | Alla bladknoppar strödda | 14 |
| 13(12) | Hängen med skaft; skaft med 2-7 blad | 18. repens |
| 13 | Hängen skaftlösa | 25. purpurea |
| 14(12) | Fruktämne kalt | 15 |
| 14 | Fruktämne hårigt | 20 |
| 15(14) | Stift långt | 16 |
| 15 | Stift kort el saknas | 18 |
| 16(15) | Båda märken, 2-delade | 12. myrsinifolia |
| 16 | Märken hela el grunt urnupna | 17 |
| 17(16) | Hängen med skaft; hängefjäll krullhåriga; tämligen låg buske | 21. hastata |
| 17 | Hängen nästan skaftlösa; hängefjäll med närapå raka hår; rätt stor buske el litet träd | 22. pyrolifolia |
| 18(15) | Fruktämne med rätt kort skaft; fjällväxt | 20. arbuscula |
| 18 | Fruktämne med långt skaft | 19 |
| 19(18) | Hängeskaft 20 mm; hängefjäll ljusa, med mörk spets | 17. myrtilloides |
| 19 | Hängeskaft 5 mm; hängefjäll helt mörka | 18. repens |
| 20(14) | Stift långt | 21 |
| 20 | Stift kort el saknas | 23 |
| 21(20) | Fruktämne med långt skaft | 11. phyllicifolia |
| 21 | Fruktämne med kort skaft el saknas | 22 |
| 22(21) | Grenar mörkbruna, helt korta; tämligen låg buske | 23. lapponum |
| 22 | Grenar ljust gulgrå, långa, vidjelika; stor buske | 24. viminalis |
| 23(20) | Fruktämne med rätt kort skaft; fjällväxt | 20. arbuscula |
| 23 | Fruktämne med långt skaft | 24 |
| 24(23) | Fjolårskvistar håriga | 5 |
| 24 | Fjolårskvistar kala | 31 |
| 25(24) | Hängen glesa, blmr vanl mindre än 50 | 26 |

| | | |
|--------|---|--------------------|
| 25 | Hängen täta, blmr vanl fler än 50 | 29 |
| 26(25) | Nektargömmen breda; hängefjäll smala | 16. starkeana |
| 26 | Nektargömmen smala; hängefjäll breda | 27 |
| 27(26) | Hängefjäll gulaktiga, med röd spets | 18. repens |
| 27 | Hängefjäll helt el i spetsen mörkbruna | 28 |
| 28(27) | Hängefjäll helt mörkbruna | 18. repens |
| 28 | Hängefjäll i spetsen mörkbruna | 19. rosmarinifolia |
| 29(25) | Grenar lergrå, matta | 13. cinerea |
| 29 | Grenar gröna-bruna, glänsande | 30 |
| 30(29) | Fjolårskvistar rödbruna, 1-2 mm tjocka; låg buske | 14. aurita |
| 30 | Fjolårskvistar gulgröna-gulbruna, 2-3 mm tjocka; träd el buske | 15. caprea |
| 31(24) | Hängen glesa, blmr vanl färre än 50 | 32 |
| 31 | Hängen täta; blmr vanl fler än 50 | 35 |
| 32(31) | Hängefjäll smala; nektargömmen brett | 16. starkeana |
| 32 | Hängefjäll breda; nektargömmen smalt | 33 |
| 33(32) | Hängefjäll gulaktiga, spetsen röd | 18. repens |
| 33 | Hängefjäll helt el i spetsen mörkbruna | 34 |
| 34(33) | Hängefjäll helt mörkbruna | 18. repens |
| 34 | Hängefjäll i spetsen mörkbruna | 19. rosmarinifolia |
| 35(31) | Fjolårskvistar rödbruna, 1-2 mm tjocka; låg buske | 14. aurita |
| 35 | Fjolårskvistar gulgröna-gulbruna, 2-3 mm tjocka; träd el stor buske | 15. caprea |

Nyckel III. Blommande hanväxter

| | | |
|---------|---|--------------------|
| 1 | Hängen i grenspetsarna; nordlig buske el ris | 2 |
| 1 | Hängen i grensidorna; träd el buske, sällan ris | 6 |
| 2(1) | Buske; hängen rikblommande | 3 |
| 2 | Ris; hängen njuggblommande | 4 |
| 3(2) | Grenar kala; ståndarna blåroda | 8. myrsinities |
| 3 | Grenar med långa hår; ståndarna gula | 10. lanata |
| 4(2) | Ståndarsträngarnas bas hårig | 5. reticulata |
| 4 | Ståndarsträngarna helt kala | 5 |
| 5(4) | Hängefjäll ljusbruna, med korta hår | 6. herbacea |
| 5 | Hängefjäll mörkröda, med långa hår | 7. polaris |
| 6(1) | Hängefjäll ljusa, enfärgade; blomning vid lövsprickning | 7 |
| 6 | Hängefjäll åtminstone i spetsen mörka el helt mörka, antingen bruna, svarta el röda; blomning före lövsprickningen el sällan senare | 11 |
| 7(6) | Ståndarknappar rödbruna; buske | 9. glauca |
| 7 | Ståndarknappar gula; träd el stor buske | 8 |
| 8(7) | Ståndare 2; träd | 9 |
| 8 | Ståndare 3 el flera; stor buske el träd | 10 |
| 9(8) | Hängefjäll långa, jämbreda, lång-, gles- och rakhåriga | 2. fragilis |
| 9 | Hängefjäll korta, omvänt äggrunda, kort- och krullhåriga | 3. alba |
| 10(8) | Ståndare vanl 5 | 1. pentandra |
| 10 | Ståndare 3 | 10a |
| 10a(10) | Hängefjäll på basen tätt kort- och krullhåriga | 4a triandra |
| 10a | Hängefjäll långhåriga, hår ibland avfallande | 27. alopecuroides |
| 11(6) | På grenarna ljusa-ljust blågrå lätt avtagbart vaxtäcke | 26. daphnoides |
| 11 | Grenarna saknar vaxtäcke | 12 |
| 12 (11) | Ståndarsträngar kala | 13 |
| 12 | Ståndarsträngarnas bas håriga | 24 |
| 13(12) | Hängefjäll helt mörka | 14 |
| 13 | Hängefjäll ljusa, mörk spets | 18 |
| 14(13) | Hängen 0,5-1 cm, gleshåriga; ståndarsträngar ca 4 mm | 19. rosmarinifolia |
| 14 | Hängen 1,5-4 cm, blomst tät; ståndarsträngarna åtminstone 5 mm | 15 |
| 15(14) | Hängen 18-25 mm tjocka; fjolårskvistar kala el håriga, gulgröna gulbruna; träd el stor buske | 15. caprea |
| 15 | Hängen högst 15 mm tjocka; stor el liten buske | 16 |

| | |
|---|-------------------|
| 16(15) Fjolårskvistar kala, rödbruna el gulgröna | 11. phyllicifolia |
| 16 Fjolårskvistar håriga | 17 |
| 17(16) Fjolårskvistar korta, rödbruna; låg buske | 23. lapponum |
| 17 Fjolårskvistar långa, ljus gulgrå; stor buske | 24. viminalis |
| 18(13) Hängen nästan utan skaft; litet träd | 22. pyrolifolia |
| 18 Hängen med skaft; låg buske | 19 |
| 19(18) Ståndarknappar röda | 20 |
| 19 Ståndarknappar gula | 21 |
| 20(19) Hängeskaft långa med 4-7 blad | 17. myrtilloides |
| 20 Hängeskaft korta, med 2 el 3 blad | 18. repens |
| 21(19) Ståndarsträngar 6-8 mm | 16. starkeana |
| 21 Ståndarsträngar 3-5 mm | 22 |
| 22(21) Hängeskaft med flera rätt stora blad | 21. hastata |
| 22 Hängeskaft med några små blad | 23 |
| 23(22) Ståndarsträngar 4-5 mm | 18. repens |
| 23 Ståndarsträngar ca 3 mm; fjällväxt | 20. arbuscula |
| 24(12) Fjolårskvistar tydligt håriga | 25 |
| 24 Fjolårskvistar kala el rätt gleshåriga | 29 |
| 25(24) Hängen tämligen skaftlösa | 13. cinerea |
| 25 Hängen tydligt med skaft | 26 |
| 26(25) Hängen 18-25 mm tjocka | 15. caprea |
| 26 Hängen högst 15 mm tjocka | 27 |
| 27(26) Hängefjäll helt mörka; låg buske | 18. repens |
| 27 Hängefjäll ljusbruna, med mörk spets el helt ljusa | 28 |
| 28(27) Buske, under 2 m | 16. starkeana |
| 28 Stor buske el litet träd | 12. myrsinifolia |
| 29(24) Hängen med skaft | 16. starkeana |
| 29 Hängen utan skaft | 30 |
| 30(29) Alla bladknoppar strödda | 14. aurita |
| 30 En del bladknoppar motsatta | 25. purpurea |

Alla 26 arterna finns med i var och en av de 3 nycklarna, översätt. anm.

1. *S. pentandra* - jolster

Litet träd el stor buske; 2-14 m. Grenar rödbruna, kala, glänsande; årskott gröna - röda, kala, glänsande. Knoppar 3-4 mm, bruna, glänsande, kala. Stipler små, äggrunda - smalt äggrunda, glandelkantade, avfallande. Bladskaftets spetsdel 2- el flerglandrig; skiva 6-8 cm, oval, kortskaftad, såg- och glandelkantad, kal, glänsande, på båda sidor grön; nervpar 10-12. Blmr vid lövsprickningen i nästan full storlek; hängen 3-4,5 cm, hängande; hängeskaft långa, 5- el 6-bladiga. Hängefjäll gulvita, ramlar tidigt; ståndare vanl 5; knappar ljushåriga; fruktämne och kapsel kala. Torra honhängen kvarblir i träden över vintern; fröet ramlar på senhösten. VI. På stränder, fuktiga lundar, sankar lundskogar och brunmossekärr, våta ängar och deras diken; sällan prydnadsträd.

2. *S. fragilis* - knäckepil

Träd med kort och kraftig stam el stor buske; 6-20 m. Krona närmast klotformig. Grenvinkel 60-90 gr; grenar utspärrade, kala, gulgröna - brunaktiga, glänsande, knäcks lätt vid basen; årskott kala, glänsande, gröna - svagt rödaktiga. Knoppar 2 mm, bruna, glänsande, kala, öppnar sig med 2 fjäll. Stipler 1-5 mm, hjärtlika, kala. Bladskaft kalt, spetsdelen 1- el flerglandrig; skiva 10-12 cm, lansettlik, långspetsad, kal på båda sidor, översidan glänsande, mörkgrön, under blekt blågrön, upphöjda nerver; nervpar 12-15; kanten stor-, krok och glandeltandad; årskottens blad vid basdelen vanl helbräddade. Blommar samtidigt med lövsprickningen; hängen 5-7 cm, närmast vinkelrät utspärrade åt sidan, håriga, skaft ganska långa, 3- el 4-bladiga. Hängefjäll ljusa, ramlar tidigt; ståndare 2, strängens bas hårig; stift ca 1 mm; fruktämne och kapsel kala. VI. Prydnadsträd, vanl klotformig, tätgrenad art `Bullata`, teriälvspil; ibland odlingsrest, ofta -flykting på tappar.

Kaukasus. I Finland odlingsrest el -flykting endast klotlik, tätgrenad art `Bullata`, klotpil; på avfallsplatser och jordupplag, på skräpjordar.

S. babylonica L. * *fragilis*

Lik *S. fragilis*, men grenar ofta långa, hängande; unga årskott gröna, svagt håriga; bladskiva 10 cm, rätt tjock; honblomst 3-7 cm; hanblomst okänd; kapsel kortskaftad, kal. Prydnadsträd (endast honträd); ibland odlingsrest och -flykting. I Finland ofta benämnd *S. fragilis*lik. I Finland som prydnadsträd, ej odlingsrest el -flykting. I Finland några korsningar av fontämpil och underarter (vanl `Elegantissima`). Vinterkänsliga.

3. *S. alba* - vitpil

Långt träd med kraftig stam; 8-15 m. Krona brett kägellik. Grenvinkel 30-50 gr, grenar upprätta - snett utåt, bruna, gleshåriga el kala, spetsdel ofta hängande; årskott gröna - brungula, täthåriga. Knoppar 2 mm, håriga - något kala. Stipler små, smala, glandelkantade, avfallande. Bladskäft håriga, saknar glandel el i spetsdelen 1 el 2 glandler; skiva 4-9 cm, jämbrett lansettlik, helbräddad el glandelkantad, som hårig på båda sidor, senare kal på översidan el varaktigt med silvergråa hår (`Argentea`, `Serica`); nervpar 14-16. Blad och lövsprickning samtidigt; hängen 2-5 cm, nästan utefter grenen, håriga; skaft med 3 el 4 blad. Hängefjäll ljusgula; ståndare 2; strängbasen hårig; fruktämne skaftlöst el skaft högst av nektarglandelns längd, kal; kapsel kal. V-VI. Prydnadsträd; ibland odlingsrest. I Finland prydnadsträd, ej odlingsflykting, sällan -rest. I Finland ofta vitpilskorsningar och underarter.

S. alba * *fragilis* - grönpil

Flerårig. Lik *S. alba*, men grenvinkel större; bladskiva längre och bredare, i början på båda sidor tätt silkeshårig, blir ofta under växtperioden kalare, under blåaktig; fruktskaft långa. Lik *S. fragilis*, men bladskiva åtminstone som ung tät- och glanshårig. I Finland endast två underarter till grönpil, vilka då och då är odlingsrester el -flyktingar. 1. `Sibirica`(`Argentea`, `Sericea`, *S. alba* var. *sericea*) - silverpil. Bladskiva på båda sidor varaktigt gråhårig. Hanväxt. 2. `Lasipalatsi. Grenar glest, sirlig, grenar hänger ned ända till marken, lätt brutna; bladskiva blir kal. Honväxt. I Finland ofta kallad *S. fragilikseksi*.

S. alba * *pentandra*

Lik *S. pentandra*, men bladskiva som ung hårig; ståndare 3,4 el 5. Prydnadsträd (han- och honträd). Denna korsning uppkommer möjligen i Finland.

4. *S. triandra* - mandelpil

Stor buske el litet träd; 2-6 m. Grenar upprätta, gul- - brunaktiga, kala; gamla grenar har slät bark, släpper i breda flagor, som ung röd; årskott gulbruna, i början håriga, senare kala. Knoppar 2-7 mm, kala. Stipler stora, hjärtformiga, kvarstår länge. Bladskäft 6-20 mm, blir kalare, i spetsdelen med 1 el 2 glandler; bladskiva 6-8 cm, oval, glandeltandad, översidan glänsande, mörkgrön, under rätt matt, grågrön - blåaktigt vit, som ung njuggt hårig, senare kal, upphöjda nerver; nervpar 12-15. Blommar vid lövsprickningen; hängeskaft långa, fler-bladiga. Hängefjäll blekgula, på basen tätt kort- och krullhåriga; ståndare 3, strängbasen hårig; fruktämnets skaft längre än nektarglandeln; stift kort el saknas; fruktämne och kapsel kala. VI. På översvämmade älvstränder, vanl hanväxter; även prydnadsträd, ibland odlingsrest.

S. triandra * *viminalis* - fyrisvide

Stor buske; 2-3 m; grenar tunna, upprätta, gulgrå; årskott gulaktigt grå, tunna, långa, gleshåriga - kala. Bladskiva 5-7 cm, oval, våg- och glandelkantad, i början hårig, senare kal. Odlingsbuske (honväxt); sällan odlingsrest och -flykting.

5. *S. reticulata* - nätvide

Krypande ris; 5-15 cm. Grenar kala, gulbruna; årskott gleshåriga - kala. Knoppar 2,5-7 mm, kala. Stipler små el saknas. Bladskäft 9-12 mm, håriga; skiva 2-3 cm, rund - brett omvänt äggrund, rundspetsad, helbräddad el glest tandkantad, på översidan mörkgrön, glänsande, kal - gleshårig, under ljusgrå, gleshårig, upphöjda nerver. Blommar vid lövsprickningen. Hängefjäll röda; strängar rödaktiga, basdel hårig; fruktämne och kapsel håriga. VI-VII. På fjällhedar och -ängar, vid bäckar, på kvardröjande snölegor, barrskogsbältets drypande gungflymyrar, vid källdrag, fuktiga klippängar; kalkfordrande.

6. *S. herbacea* - dvärgvide

Ris; 1-5 cm. Grenar kala, bruna; årskott kala - gleshåriga. Knoppar 2 mm, kala. Stipler saknas. Bladskiva 10-15 mm, rund, hjärtlik bas, grunt urnupen spets, tandkantad, översidan grön, slät, kal, under ljusgrön, då och då gleshårig, med upphöjda nerver. Blommar vid lövsprickningen. Hängefjäll ljusbruna, med mörk spets; honhängen ca 15-bl; strängar kala, gula; fruktämne och kapsel kala. VI-VII. I fjällen på kvardröjande snölegor, klipphyllor och stränder.

S. herbacea * *polaris*

På Bortre-Lapplands höga fjäll ställvis allmän.

7. *S. polaris* - polarvide

Lik *S. herbacea*, men bladskiva med rund spets och bas, helbräddad el rätt sällan glest lågtandad, under slät; hängefjäll svartröda; fruktämne och kapsel täthåriga. VI-VII. I fjällen på kvardröjande snölegor och klippor; kalkfordrande.

8. *S. myrsinities* - glansvide

Upprätt buske; 0,2-1 m. Grenar tjocka, kala - gleshåriga, rödbruna; under barken släta; årskott gleshåriga - kala. Knoppar 3 mm, kala - gleshåriga. Stipler brett äggrunda, glandelkantade. Blad kvarstår vissnade på grenarna över vintern; skiva 2-4 cm, ovala, fettglänsande, på båda sidor gröna, gleshåriga - kala; kanten sågtandad; nervpar 5-6. Blommar samtidigt med lövsprickningen; hängeskäft med små blad; honhängen åtminstone 50-bl. Hängefjäll svartröda; strängar kala; fruktämne och kapsel korthåriga. VI. På gungflyn, i sipprande vatten, på älvstränder samt i fjällvidesnår; kalkfordrande.

9. *S. glauca* - ripvide

Upprätt buske; 0,5-2 m. Grenar tätt gråhåriga, senare ganska kala, bruna, under barken släta. Bladskiva 4-6 cm, smalt omvänt äggrund, ganska spetsig - rätt trubbspetsad, på båda sidor blåaktig, helbräddad och platt kant, översidan slät, under med otydligt upphöjda nerver; nervpar 5-7. Blommar samtidigt med lövsprickningen; hängeskäft siorbladiga. Hängefjäll blekbruna; strängarna långhåriga, knappar rödbruna; nektarglandel 2-flikig; fruktämne och kapsel täthåriga. VI. På öppna myrkanter, vid källådror, älvars, sjöars och tjärnars översvämmade stränder, fjällvidesnår och -hedar.

9a. ssp. *glauca* - ripvide

Årskott, knoppar och blad gråhåriga. Stipler saknas.

9b. ssp. *stipulifera* - ryssvide

Årskott, knoppar och blad gråare och långhårigare än ssp. *glauca*. Stipler upp till 7 mm, spetsiga, senare utspärrade, kvarstår länge.

S. glauca * *myrsinifolia*

Ställvis i stamarternas gemensamma område.

S. glauca * *myrsinities*

Ställvis på stamarternas sällan prydnadsväxt; kalkfordrande.

10. *S. lanata* - ullvide

Upprätt buske; 0,8-1 m. Grenar bastanta, bruna. Knoppar 5 mm, gråhåriga. Bladskiva 5-8 cm, tjock; nervpar 8-10. Blommar före lövsprickningen; hängen långa; hängeskraft korta, småbladiga, gulhåriga. Hängefjäll svartbruna, gulhåriga; strängar kala; fruktämne och kapsel kala. V-VI.

10a. ssp. *lanata* - ullvide

Grenar och årskott helt ullhåriga. Stipler små, äggrunda; kanterna utan glandler. Bladskiva brett omvänt äggformig - nästan rund, kort- och bredspetsad, helbräddad, på båda sidor långa och utstående hår, under upphöjda nerver. På fjällens snömarker, fuktiga slänter, ängar, bäcksvackor, vid älvar, stränder; kalkgynnad.

10b. ssp. *glandulifera* - glandelvide

Grenars och ofta även årskotts basdel kal. Stipler stora, hjärtlika, spetsiga, glandelkantade. Bladskiva oval - omvänt äggrund, glandelkantad, överdel grön, under grå, utan upphöjda nerver. På stränder, vanl längre ner under fjällslänter som ssp. *lanata*. Underartens mellanformer är allmännare än ssp. *glandulifera*, och korsning *S. hastata* * *lanata* torde vara allmännare än *S. lanata*.

11. *S. phyllicifolia* - grönvide

Upprätt buske; (0,5-)2-3 m. Grenar kala, röda el gulbruna, under barken närmast släta; årskott kala. Knoppar 3-5 mm, kala. Stipler saknas vanl. Bladskiva 3-8 cm, smalt omvänt äggrund - omvänt äggrund - oval, helbräddad el lågt tandkantad, kal, på översidan mörkgrön, glänsande, under blåaktigt vit; nervpar 8-12. Blommar före lövsprickningen; hängeskraft korta, småbladiga. Hängefjäll åtminstone i spetsdelen mörka; strängar kala; fruktämne långskaftat, hårigt; stift långt; kapsel gleshårig. IV-V. På stränder, i sankskogar, odlings- och betesmarkers diken, på vägrenar, övergivna åkrar och ängar.

12. *S. myrsinifolia* - svartvide

Grenar under barken närmast släta. Knoppar 3 mm. Stipler stora, äggrunda - njurformiga, glandelkantade. Bladskivans nervpar 6-8(-11). Strängbasen hårig; fruktämne långskaftat; stift långt; båda märken 2-delade.

12a. ssp. *myrsinifolia* - svartvide

Stor buske el litet träd; 2-10 m. Grenar gröna - bruna, njuggt håriga - ganska kala; årskott håriga. Knoppar håriga. Blad svartnar vid torkning; skiva 4-8 cm, oval - äggrund - avlång, ibland omvänt äggrund, sågkantad, på båda sidor gleshårig - kal, på översidan djupgrön, rätt glänsande, under grön el spetsdelen med få undantag något blåaktig. Blommar strax innan lövsprickningen; hängeskraft korta, småbladiga. Hängefjälls spets mörk; kapsel kal. V-VI. På stränder, i våta diken, betes- och odlingsmarkers kanter.

12b. ssp. *borealis* - sätervide

Lik ssp. *myrsinifolia*, men ofta träd; 4-8 m; grenar grönaktigt grå, stadiga, håriga; årskott tätt långhåriga; knoppar långhåriga; bladskiva 6-7 cm, tjock, brett el smalt oval, sågkantad, på översidan hårig, under tätt gråhårig, ibland brunhårig; blommar samtidigt med lövsprickningen; hängeskraft långa, storbladiga; hängefjäll helt mörka. VI. I lundskogar, lundar, frodiga sankskogar, stränder.

12c. ssp. *kolaënsis*

Lik ssp. *myrsinifolia*, men vanl buske; grenar rödaktiga - mörkbruna; årskott lång- och vithåriga. Knoppar långhåriga; bladskiva 3-5(-7) cm, oval - smalt äggrund, på översidan grön, gles- el tåthårig, under ljusgrön, tät- el gleshårig, med tydligt upphöjda nerver. Vid älv- och bäckstränder.

S. myrsinifolia * *myrsinites*

I norra Finland allmän.

S. myrsinifolia * *phyllicifolia*

Rapporterad som allmän i södra och mellersta Finland.

13. *S. cinerea* - gråvide

Buske med ganska upprätta grenar; 2-4 m. Grenar rätt tjocka, lergrå, håriga, som gamla kala och under barken åsar; årskott ganska tjocka, tätt korthåriga. Knoppar 5 mm, håriga. Stipler stora, njurformiga, tandkantade. Bladskiva 5-8 cm, avlångt omvänt äggrund, rätt tjock, rak topp, kort spets, lågt glestandad, på översidan mörkgrönt grå, korthårig, ganska slät, under ljusare, täthårig, med otydligt upphöjda nerver, kant svagt nedvänd nervpar 10-15. Blommar före lövsprickningen; hängen nästan skaftlösa. Hängefjäll mörkbruna, svartspetsade; strängbas hårig; fruktämne långskaftat, hårig; stift kort el saknas; kapsel hårig. IV-V. På stränder, i frodiga vattniga sankskogar, odlings- och betesmarkers diken, övergivna ängar och åkrar.

S. cinerea * *lapponum*

Sällsynt i mellersta och norra Finland.

S. cinerea * *myrsinifolia*, *S.* * *strepida*

Södra och mellersta Finland.

S. cinerea * *phyllicifolia*

Södra och mellersta Finland.

14. *S. aurita* - bindvide

Buske med utspärrade och glesa grenar; 0,5-2,5 m. Grenar rätt smala, brungrå - rödbruna, kala, gamla grenar under barken med tydliga åsar; årskott smala, glest korthåriga - kala. Knoppar 2-3 mm, håriga - kala. Stipler stora, njurformiga, sågtandade. Bladskiva 2,5-5 cm, omvänt äggrund, sned topp, kortspetsad - trubbig, rynkad kant, lågt naggad - helbräddad, på översidan mörkgrön, matt, gleshårig, rynkad yta, under ljusgrön, täthårig, tydligt med upphöjda nerver; nervpar 7-9. Blommar före lövsprickningen; hängeskäft kort, småbladiga. Hängefjäll mörkspetsade; strängbas hårig; fruktämne långskaftat, hårigt; stift kort el saknas; kapsel hårig. V-VI. På sank myrkanter, försumpade klippmarker, våta ängar och stränder.

S. aurita * *caprea*

Ställvis i södra och mellersta Finland.

S. aurita * *cinerea*

Torde vara sällsynt; södra och mellersta Finland.

S. aurita * *lapponum*

Ställvis i södra och mellersta Finland.

S. aurita * *myrsinifolia*

Sällsynt i södra och mellersta Finland.

S. aurita * *myrtilloides*

Vid myrkanter; uppenbarligen tämligen allmän i hela Finland.

S. aurita * *phyllicifolia*

Södra och mellersta Finland.

S. aurita * *repens* ssp. *repens*

Ställvis i södra Finlands västra delar.

S. aurita * *starkeana*

Södra och mellersta Finland.

15. *S. caprea* - sälg

Träd el stor buske; 3-10(-15) m. Grenar tjocka, tämligen sköra, endast gamla grenar (5-10 år) under barken korta längsåsar; årskott gulgröna - rödbruna, kala - håriga. Knoppar 3-6 mm. Stipler stora, njurformiga, tandkantade, gleshåriga, avfallande. Bladskiva 6-10 cm, tjock, buktkantad - glest tandkantad - helbräddad, under ofta tätt korthårig, med upphöjda nerver; nervpar 6-8(-10). Hängefjäll med mörk spets; fruktämne långskaftat, hårigt, stift kort el saknas; kapsel hårig. På torra hedskogar, lundlika skogar, i lundar, på stränder, i tunntäckta sankskogar, byar och städer, på vägrenar, odlingslänter, i diken.

15a. ssp. *caprea* - sälg

Grenar gulgröna - gråa, kala. Knoppar kala. Bladskiva oval - äggrund, spetsig bas, kort- och ofta snedspetsad, på översidan mörkgrön, gleshårig - kal. Blommar före lövsprickningen; hängeskaft korta, småbladiga. Strängar vanl kala. IV-V. Allmän i hela Finland.

15b. *S. caprea* ssp. *sphacelata* - gråsälg

Grenar gråa, långt håriga. Knoppar håriga. Bladskiva oval - omvänt äggrund, långspetsad, med smal bas, på översidan varaktigt gråhårig. Blommar samtidigt med lövsprickningen; hängeskaft långa, storbladiga. Strängar håriga. VI. Sällsynt i nordvästra Finland; gråsälgens och sälgens mellanformer tämligen vanliga i Nord-Finland.

S. caprea * *cinerea*

Södra och mellersta Finland.

S. caprea * *lapponum*

Främst i norra Finland.

S. caprea * *phyllicifolia*

I hela Finland.

S. caprea * *repens*, *S. scandica*

Ställvis i västra Finland.

S. caprea * *starkeana*

Sällsynt i norra Finland.

16. *S. starkeana* - ängsvide

Buske. Bladskiva helbräddad el svagt tandkantad. Blommar samtidigt med lövsprickningen. Fruktämnet långskaftat, hårigt; stift kort el saknas; kapsel korthårig.

16a. ssp. *starkeana* - ängsvide

Halvt nedliggande, buske med utspärrade grenar; 0,3-1 m. Grenar smala, rödbruna - gulaktiga, kala; årskott rödbruna - gula, gleshåriga - kala. Knoppar kala. Stipler små - stora, njurformiga, sågkantade. Bladskiva 2,5-5 cm, brett oval - omvänt äggrund, ofta med sned spets, på översidan grön, njuggt hårig - kal, under ljust blågrön, hårig utefter nerverna; nervpar 5-7. Hängeskaft ganska långa, småbladiga. Hängefjäll smala, grönaktigt gula, strängar kala. V-VI. På sveder, i skogsbryn, på slänter, vägrenar, i öppna hedskogar.

16b. ssp. *cinerascens* - finnvide

Buske med ganska upprätta grenar; 0,5-2 m. Grenar grått rödbruna, vanl korthåriga; årskott i början tät- senare gleshåriga. Knoppar håriga - kala. Stipler saknas vanl. Bladskiva 2,5-4(-5) cm, oval - äggrund, vanl med rak spets, helbräddad el lite tandkantad, båda sidorna gråhåriga; nervpar 6-8. Korta hängeskaft med 2 el små 3 blad. Hängefjäll ljusbruna; strängbasen hårig.

VI. I torra hedskogar, på grusiga älvstränder. Underartens mellanformer allmänna i Nord-Finland.

17. *S. myrtilloides* - odonvide

Ganska upprätt - halvt nedliggande buske; 0,2-0,8 m. Grenar rödbruna - gråa, kala, under barken släta; årskott gulaktiga - rödbruna, gleshåriga - kala. Knoppar 2 mm, kala - gleshåriga. Stipler saknas. Bladskiva 1,5-3 cm, avlång - rundspetsad, hjärtlik bas, trubbig el kort topp, helbräddad, på översidan mörkgrön, med upphöjda nerver; nervpar 8-11. Blommar vid lövsprickningen; hängeskaft långa, 4-7-bladiga. Hängefjäll med mörk spets; strängar kala; fruktämne långskaftat, kal; stift kort el saknas; kapsel kal. V-VI. På mellanrikkärr och myrar, sankskogar, kärrika stränder.

S. myrtilloides * *repens*

Tämligen allmän på den senare stamartens område.

S. myrtilloides * *starkeana*

Sällsynt.

18. *S. repens* - krypvide

Buske el ris. Knoppar 3-4 mm, utmed grenarna. Bladskiva 1,5-3 cm, ofta med sned spets, kanten nedvänd; nervpar 4-8. Blommar före lövsprickningen. Fruktämne långskaftat; stift kort; kapsel hårig. Artens mellanformer allmänna.

18a. ssp. *repens* var. *repens* - krypvide

Krypande - halvt nedliggande buske el ris; 10-50 cm. Grenar smala, gul- el rödbruna; kala; årskottl mm tjocka, håriga - kala. Knoppar tämligen klotformiga, kala - håriga. Stipler saknas vanl. Blad ofta motsatta; skiva smalt omvänt äggrund, grön - silvergrå, på översidan ganska kal, under tätt med glans- och medhår; bladkanten glest med glandel. Blommar före lövsprickningen; hängeskaft korta, 4-6-bladiga. Hängefjäll i toppen brun- - rödaktiga; strängar kala; fruktämne kalt - hårigt; kapsel kal - hårig. V. På karga hedars periodvisa fuktiga svackor, tunntäckta kärr och myrängar, myrkanter, sandstränder.

18b. ssp. *repens* var. *argentea* - sandvide

Upprätt - halvt nedliggande; 25-75 cm. Grenar tjocka, svartbruna, vanl vaddhåriga; årskott 2-3 mm tjocka, tätt vithåriga. Knoppar brett spolförmiga, håriga. Stipler ovala. Bladskiva brett omvänt äggrund, rundad bas, på båda sidor hårig; bladkant hel. Hängeskaft 5-7-bladig. Hängefjäll mörkbruna; strängar håriga; fruktämne hårigt; kapsel hårig. V. På hedar, sandfält. Ställvis är underarternas mellanform allmännare än ssp. *argentea*.

S. repens ssp. *repens* * *rosmarinifolia*

Allmän i södra Finlands västra delar.

19. *S. repens* ssp. *rosmarinifolia* - rosmarinvide

Upprätt buske; 0,3-1,5 m. Grenar smala, grågröna - bruna, korthåriga - kala; årskott 1 mm tjocka, långhåriga. Knoppar 3-4 mm, ofta med utstående spetsar, spolförmiga, spetsiga, håriga - kala. Stipler saknas vanl. Bladskiva 2,5-4 cm, smalt äggrund - jämbred, mörkgrön, på översidan hårig - kal, under hårig; bladkant platt, glest glandrig; nervpar 10-12. Blommar före lövsprickningen; hängeskaft korta, 2-3-bladiga. Hängefjäll med mörk spets; strängar kala; fruktämne långskaftat, spetsen hårig; stift kort; kapsel hårig. V. På myrars och sankskogars kanter, myrängar, slänter.

20. *S. arbuscula* - risvide

Ris el buske; 10-40 cm. Grenar utstående, rödbruna - gråa, smala, kala; årskott kala - håriga. Stipler saknas. Bladskiva 2-4 cm, oval, spetsig bas och spets, på översidan mörkgrön, kal, under ljusgrön - blåaktig, kal - gleshårig; bladkant slät, vanl glandrig; nervpar 8-12. Blommar samtidigt med lövsprickningen; hängeskaft 2-4-bladig. Hängefjäll med mörk spets; strängar

kala; fruktämne kortskaftad, hårig; stift långt; kapsel hårig. VI. På stränder, källdrag, vid bäckar, gungflyn; kalkgynnad.

S. arbuscula * *lapponum*
Rätt sällsynt i Enontekiös lappmark.

21. *S. hastata* - blekvide

Upprätt - halvt nedliggande - krypande buske. Grenar gråbruna, gleshåriga - kala; buktiga; årskott håriga, gröns - röda. Knoppar 2-3 mm, kala - håriga. Bladskiva 3-7 cm, omvänt äggrunda - smalt omvänt äggrunda, matt - något glänsande, ljusgrön, tätt nätnervig, gleshårig - kal, platt och närmast helbräddad; nervpar 6-8. Blommar vid lövsprickningen; hängeskaft långa, 3-4-bladiga. Hängefjäll ljusbruna; strängar kala; stift långt; fruktämne och kapsel kala. V-VI. På översvämmade stränder, gungflyn, sankskogar, fjällängar; sällan prydnadsväxt.

21a. ssp. *hastata* - blekvide

0,5-1 m; stipler glandelkantade. På fjäll- och barrskogsområden; rätt allmän.

21b. ssp. *subintegrifolia* - finnblekvide

2-2,5 m; stipler ej glandelkantade. Främst på översvämmade marker; allmän.

S. hastata * *herbacea*
Sällsynt i norra Finland.

S. hastata * *lanata*

Lik *S. hastata*, men grenar och knoppargleshårigare; bladskiva större och tjockare, som ung vanl något gulhårig, under med tydligt upphöjda nerver och som äldre ullhårig. Torde vara allmännare än *S. lanata*.

22. *S. pyrolifolia* - pyrolavide

Stor buske el litet träd; 2,5-5 m. Grenar bruna, kala; årskott håriga - kala. Knoppar 3 mm, kala. Stipler stora, njurformiga, glandelkantade. Bladskiva 3-7 cm, ganska rund, sågtandad, tunn, på översidan ljusgrön, under blekgrön, på båda sidor kal; nervpar 8-10. Blommar före lövsprickningen; hängeskaft korta, bladlösa. Hängefjäll bruna; strängar kala; stift långt; fruktämne och kapsel kala. V. På våta gungflyn, brunmossekärr; även som prydnadsväxt; kalkfordrande; i Finland veterligen endast naturligt som honväxt. Fridlyst.

23. *S. lapponum* - lappvide

Upprätt buske; 0,5-1(-1,5) m. Grenar tjocka, bruna, rätt kala; årskott tät- och gråhåriga. Knoppar 3-5 mm, håriga - kala. Stipler saknas. Bladskiva 3-7 cm, avlång - smalt oval, vanl med rundad bas och spetsig topp, tjock, på översidan rynkad, grågrön, under tydligt med upphöjda nerver, vit, täthårig; bladkant nedvänd, helbräddad el basdelen sällan lågtandad; nervpar 7-12. Blommar före lövsprickningen; hängen skaftlösa. Hängefjäll svartspetsade, mörka; strängar kala; fruktämne kortskaftat el skaftlös, hårig; stift långt; kapsel hårig. V-VI. På starrmossar, översvämmade stränder, strandbuskage, kärrkanter, fjällvidesnår.

S. lapponum * *myrtilloides*
Tämligen allmän i hela Finland.

S. lapponum * *phyllicifolia*
Sällsynt i norra Finland.

S. lapponum * *repens*
Sällsynt i södra och mellersta Finland

24. *S. viminalis* - korgvide

Upprätt buske; 2-6 m. Grenar långa, gulbruna, svagt håriga - kala; årskott långa, bastanta, gulgrå, täthåriga. Stipler lansettlika. Bladskiva 8-14 cm, 0,5-1,5 cm breda, jämbreda, spetsig bas och spets, helbräddad el glest glandelkantad, översidan grön, under glänsande hårig, vitaktig; nervpar 20-30. Blommar före lövsprickningen; hängen skaftlösa. Hängefjäll bruna, svartspetsade; strängar kala; fruktämne kortskaftad el skaftlös, hårig; stift långt; kapsel hårig. IV-V. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest. Europa-Asien.

*S. * dasyclados* - sammetsvide

Lik *S. viminalis*, men årskott stadiga, täthåriga, blir kalare; bladskiva 14-18 cm, 2-3 cm bred, jämbrett lansettlik, som ung under glänsande hårig, senare rätt kal. V. Prydnadsbuske, ibland odlingsrest. Till denna mångformiga korsning hör även snabbväxande "vattenvide", *Salix 'Aquatika'*.

25. *S. purpurea* - rödvide

Upprätt buske; 1-2,5 m. Grenar långa, smala, gulaktiga - rödaktigt gråa, kala; årskott kala. Knoppar ofta motsatta, 3-4 mm, kala. Stipler saknas. Blad ofta motsatta; skiva jämbrett äggrund - omvänt äggrund, spetsig spets, blågrön, kal - gleshårig, under med upphöjda nerver; nervpar 15-25. Blommar före lövsprickningen; hängen skaftlösa. Hängefjäll svarta; strängar sammanväxta, håriga vid basen; fruktämne och kapsel håriga. IV-V. Prydnadsbuske (vanl honväxt); ibland odlingsrest. Europa.

26. *S. daphnoides* - daggvide

Buske; 2-5 m. I synnerhet torra grenar blåaktigt vita, gammal täckning lossnar lätt; årskott gulaktig - röda, glänsande. Knoppar 4 mm, håriga - kala. Bladskiva glandelkantad, på översidan mörkgrön, glänsande, under blågrön, matt, med upphöjda nerver. Blommar före lövsprickningen; hängen skaftlösa. Hängefjäll röd- el svartbruna; strängar kala; kapsel kal.

26a. ssp *daphnoides* - daggvide

Grenar stadiga, ganska uppräta, mörkbruna; årskott korthåriga. Stipler stora, hjärtlika, glandelkantade. Bladskiva 6-10 cm, ovalt äggrund, korthårig - tilltagande kalhet; nervpar 10-14. IV. Prydnadsbuske (vanl honväxt); ibland odlingsrest. Europa.

26b. ssp. *acutifolia* - spetsbladigt daggvide

Grenar tunna, ofta hängande toppar, röda; årskott vanl kala; knoppar kala; stipler äggrunda. Bladskiva 8-10 cm, smalt äggrund - jämbred, långspetsad, på båda sidor kal; nervpar 15-18. III-IV. Prydnadsbuske (vanl hanväxt); ibland odlingsrest. Europa.

27. *S. * alopecuroides* - kavelpil

Lik *S. triandra*, men bladskiva långspetsad, skaft 20 mm, varaktigt hårig; del av stipel avfallande; fjäll långa, spetsiga. Hanväxt; hängefjäll långhåriga, hår ibland avfallande. Korsningsursprung, antingen *S. fragilis * triandra* el *S. * rubens * triandra*. V-VI. Prydnadsbuske; som flykting stabil i södra Tavastlands Vanajavattens stränder.

2. *Populus*

Grenar sig med stamdelning och rikligt med rotskott bildar stora träd; blommar före lövsprickningen. Knoppar stora, ofta klibbiga; knoppfjäll många; blad stora; skaft vanl 3-5 cm; skiva rund - äggrund - snedkvadratisk. Vindpollinerad; hängeblomst 8-18 cm, hängande; hängefjäll tand- el franskantade. Blmr saknar nektarglandel; ståndare 4-många.

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Bladskiva rundad, under grön; skaft platt | 1. tremula |
| 1 | Bladskiva äggrund - snedkvadratisk, under vit; skaft rundat | 2 |
| 2(1) | Årskott runda, mörkt rödbruna; bladskiva på översidan svartgrön | |
| | | 2. balsamifera |

- 2 Årskott kantade, gulgråa - brungråa; bladskiva på översidan grön
3. laurifolia

1. *P. tremula* - asp

15-30 m; ganska smalt krontak, utstående grenar, sällan gles- och upprätt grenad (f. flabelliformis) el nedliggande, mattbildande ris (f. sallensis). Bark (äldre träd) grå; skal (yngre) grönaktig. Knoppar spetsiga, kala, svagt klibbiga. Bladskäft ca liklångt med skivan, platt; skiva 3-4(7-10 cm; f. gigas), rundad, rundad bas och vanl rundspetsad, buktkantad el oregelbundet trubbtandad; skottbladens skiva upp till 10-15 cm, hjärtlik bas, spetsig spets, sågtandad. Hanhängen 8-10 cm; honhängen 10-18 cm; hängfjäll och märken rödbruna. Kapsel kal. IV-VI. I torra - fuktiga hedskogar, lundar, frodiga sankskogar, på brandfält, klippor, skogsbryn, på dåliga odlingsmarker som buske; även som odlings- och prydnadsträd.

P. tremula * *tremuloides* - hybridasp

Snabbväxande korsning; lik *P. tremula*, men skal grått och kortgrenad, bladskiva med spetsig spets och hjärtlik bas, tämligen jämnt sågtandad. Odlings- och prydnadsträd; ibland odlingsrest.

2. *P. balsamifera* - balsampoppel

10-15 m. Knoppar stora, rätt klibbiga. Årskott runda, mörkt rödbruna, håriga. Bladskiva äggrund, långspetsad, rundad bas, på översidan svartgrön, under vit. V-VI. Prydnadsträd (vanl hanväxt); ofta odlingsrest. Nordamerika.

3. *P. laurifolia* - lagerpoppel

15-20 m. Knoppar stora, klibbiga. Grenar buktiga, nedre grenars spetsar långa, hängande; årskottens kanter rätt kraftiga, vingkantade. Blad lansettlika - äggrunda, med rundad bas, på översidan gröna, under vita. V-VI. Prydnadsträd (vanl hanväxt); ofta odlingsrest. Mellansibirien.

46. Ericaceae

Ris. Blad övervintrar ofta, skiva hel. Blomst klase, flock el kvast el blmr ensamma; blmr 2-könade; krona radiärsymmetrisk, sambladig, sällan fribladig; foder- och kronblad 4 el 5; ståndare 8 el 10; pistill sambladig, 1 stift. Frukt (botten)bär, stenfrukt el kapsel. Frukt (botten)bär, stenfrukt el kapsel.

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Bladskiva nållik, högst 1,5 mm bred; frukt kapsel | 2 |
| 1 | Bladskiva ej nållik, åtminstone 2 mm bred; frukt bär, stenfrukt el kapsel | 5 |
| 2(1) | Blad i krans; blmr 5-9 mm, kort skaft; krona kruklik, blårod; endast i Kajanaländ | 1. Erica |
| 2 | Blad ej i krans; blmr små med kort skaft el tämligen stora med långt skaft, krona blårod el vit | 3 |
| 3(2) | Bladskiva 2 mm; blmr 3-4 mm; blomst lång, ensidig klase; hylle purpurrod | 2. Calluna |
| 3 | Bladskiva vanl över 2 mm; blmr 4-12 mm, ensamma el blomst kvast; krona vit el rod; fjällväxt | 4 |
| 4(3) | Blad strödda el motsatta, bladskiva 2-5 mm; blmr ensamma, krona vit | 3. Cassiope |
| 4 | Blad strödda, bladskiva 6-12 mm; blmr 2 i par-5 ihop på grenspetsarna, krona blårod | 7. Phyllodoce |
| 5(1) | Stjälk slingrandel stift. | 6 |
| 5 | Stjälk upprätt el halvt nedliggande | 8 |
| 6(5) | Bladskiva oval-äggrund; stjälk nästan trådlikt vek; glesa bestånd; kärrväxt | 11. Vaccinium |
| 6 | Bladskiva omvänt äggrund-långsmal; stjälk stadig; täta bestånd | 7 |
| 7(6) | Bladskiva långsmal, 4-7 mm, hård; frukt kapsel | 6. Loiseleuria |

| | | |
|-------|---|-------------------|
| 7 | Bladskiva omvänt äggrund, 10-50 mm, mjuka el hård; frukt bär | 8. Arctostaphylos |
| 8(5) | Blomst lång, bladig toppklase | 10. Chamaedaphne |
| 8 | Blomst annorlunda | 9 |
| 9(8) | Bladskiva äggrund-omvänt äggrund | 10 |
| 9 | Bladskiva jämbred | 11 |
| 10(9) | Bladskiva under brunhårig; krona blårod; frukt kapsel; fjällväxt | 4. Rhododendron |
| 10 | Bladskiva under ej brunhårig; krona vit-grönaktig-rödaktig; frukt bär | 11. Vaccinium |
| 11(9) | Bladskiva under brunhårig; krona vit | 5. Ledum |
| 11 | Bladskiva under vit; krona ljusröd | 9. Andromeda |

1. Erica

1. E. tetralix - klockljud

20 cm; halvt nedliggande - upprätt; unga grenar håriga. Blad 4 i krans, övervintrar, under blomst utmed stälken, övriga utspärrade; skiva 3-6 mm, nållik. Blomst fåbl, toppflock; blmr 5-9 mm, hängande; hylle 4-talig; krona kruklik, blårod; ståndare 8; frukt hårig kapsel. På myrar, starr-beväxta gölstrandkärr, gungflymyrar. Fridlyst.

2. Calluna

1. C. vulgaris - ljust

10-40 cm; upprätt, tätgrenig. Blad motsatta, i obl sidogrenar täta, bl grenar glesa, övervintrar; skiva 2-3 mm, nållik. Blomst ensidig klase; blmr kortskaftade; hylle 4-talig, blårod, sällan vit; foder 3-4 mm, längre än kronan, kvarblir kring kapseln; ståndare 8. VII-VIII. I torra, ljusa tallskogar, myrar, sandiga ställen, vid klippor. Kajalands landskapsblomma.

3. Cassiope

Blad övervintrar, efter stälken; skiva nållik. Blmr ensamma, långskaftade, hängande; krona klocklik, 5-delad, vit; ståndare 10; frukt kapsel.

| | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Upprätt, långa grenar; blad tätt efter stälken; grenar 4-kantiga | 1. tetragona |
| 1 | Slingrande, korta grenar; bladspetsar utstående; grenar runda | 2. hypnoides |

1. C. tetragona - kantljust

10-30 cm; upprätt, styv. Blad överlappande motsatta; skiva 3-5 mm. Blmr i grenspetsarnas bladveck; krona 6-8 mm. VII-VIII. På hedar och stenmarker i högfjällets övre slänter; kalkgynnad.

2. C. hypnoides - mossljust

5-10 cm; nedliggande, kortgrenig. Blad strödda; skiva 2-4 mm. Blmr i grenspetsarna; krona 4-5 mm. VII-VIII. På kvardröjande snölegor, våtdrypande ställen och vid bäckar i fjällen.

4. Rhododendron

1. R. lapponicum - lapsk alpros

5-15 cm; styva och utspärrade grenar. Blad övervintrar; skiva 6-20 mm, omvänt öggrunda, under brunfjällig, kant bakvänd. Blmr ensamma - tre ihop i grenspetsarna, långskaftade; krona 8 * 15 mm, blårod, trattlik, 5-kluven; ståndare 10; frukt kapsel. VI-VII. På fjällhedar; kalkfordrande. + Fridlyst.

5. Ledum

1. *L. palustre* - getpors, skvattram

30-100 cm; upprätt, brun- och glandelhårig, doftar. Blad övervintrar; skiva 2-5 cm, jämbred, under rostbrunhårig, kant nedvänd. Blomst flock; blomskäft upprätta; hylle 5-talig; krona fribladig, vit; ståndare 10; frukt kapsel; fruktskäft krökta. VI-VII. På myrar, myraktiga skogar, klippiga kärr, i norr även i hedskogar. + Norra Österbottens landskapsblomma.

6. *Loiseleuria*1. *L. procumbens* - krypljung

10-30 cm bred; kuddlik, kort- och tätgrenad. Blad övervintrar; skiva 4-7 mm, omvänt äggrund - avlång, under vit, kant nedvänd. Blmr kortskaftade, ensamma - tre ihop i grenspetsarna; krona 4 mm bred, ljusröd, skålformig, lågt 5-flikig; ståndare 5; frukt kapsel. VI-VII. På torra fjällhedar och -klippor, ibland i torra fjällbjörkdungar.

7. *Phyllodoce*1. *P. caerulea* - lappljung

10-15 cm; halvt nedliggande. Blad utspärrade, övervintrar; skiva 6-12 mm, nållik. Blmr parvis - 5 ihop i grenspetsarna, långskaftade, hängande; krona 7-12 mm, rödblå, kruklik, 5-flikig; ståndare 10; frukt kapsel. VI-VII. På fjällhedar, ibland i torra fjällbjörk- och talldungar.

8. *Arctostaphylos*

Nedliggande, mattbildande. Blad strödda; skiva omvänt äggrund. Blmr kortskaftade; krona 5-6 mm, krukformig, 5-flikig; ståndare 10; frukt bär.

| | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Blad övervintrar, helbräddade; moget bär rött | 1. uva-ursi |
| 1 | Blad vissnar till vintern, tandade; moget bär svart | 2. alpina |

1. *A. uva-ursi* - mjölon

0,2-1 m lång. Blad övervintrar; skiva 12-30 mm, hård, hel- men franskantad. Krona ljusröd - grönaktigt vit; bär 10 mm, klotformig, röd, torr. V-VI. I torra hedskogar, på torra, öppna sandiga och grusiga ställen, klippor, främst på förvittrad sten, fjällhedar; ibland prydnadsväxt.

2. *A. alpina* - ripbär

5-50 cm lång. Blad vissnar till vintern, faller först nästa höst; skiva 20-40 mm, tunn, nätnervig, tandkantad. Krona vit; bär 12 mm, främst röd och torr, mogen svart och köttig. VI. På fjällhedar, torra fjällbjörk- och talldungar, ibland myrars kvarktuvor.

9. *Andromeda*1. *A. polifolia* - blomris, rosling

10-30 cm; halvt nedliggande, glesgrenad. Blad strödda, övervintrar; skiva 1-4 cm, jämbred - avlång, spetspetsad, under gråvit; kant nedvänd. Blmr 4-5 ihop i grenspetsarna, långskaftade, hängande; krona 5-8 mm, ljusröd, krukformig, 5-flikig; ståndare 10; frukt kapsel. VI. På myrar, kärr, gungflytuvor. +

10. *Chamaedaphne*1. *C. calyculata* - finnmyrten

20-50 cm; upprätta grenar. Blad strödda, övervintrar; skiva 1-4 cm, ovalt avlång, under rostbrunfjällig, kant nedvänd. Blomst böjd åt sidan, bladig toppklase; blmr kortskaftade; krona 5-6 mm, vit, krukformig, 5-flikig; ståndare 10; frukt kapsel. V-VI. På myrar, myraktiga stränder.

11. Vaccinium

Blad strödda, övervintrar el faller till vintern. Krona krukformig el hjullik, vanl 5-flikig; ståndare 8 el 4. Frukt köttig (botten)bär.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Nedliggande; krona hjullik, nästan fribladig; bär rött | 2 |
| 1 | Upprätt el halvt nedliggande; krona kruklik, flikiga högst till hälften; bär rött, blått el svart | 3 |
| 2(1) | Blomskaft hårigt; bladskiva 3-6 mm bred | 1. oxycoccus |
| 2 | Blomskaft kal; bladskiva högst 2,5 mm bred | 2. microcarpum |
| 3(1) | Blad övervintrar, under mörkfläckiga; bär rött | 3. vitis-idaea |
| 3 | Blad avfallande till vintern, skiva under utan fläckar; bär blått el svart | 4 |
| 4(3) | Bladkant vanl hel och inrullad; stjälk rund; bär blått | 4. uliginosum |
| 4 | Bladkant tandad, platt; stjälk kantig; bär blått el svart | 5. myrtillus |

1. V. oxycoccus - tranbär

10-80 cm; krypande, nedliggande. Blad övervintrar, skiva 6-15 * 3-6 mm, oval - äggrund, spetsig, översidan glänsande, grön, under nästan vit, kant nedvänd. Blmr i grenspetsarna, parvis el flera ihop; blomskaft hårig; krona hjullik, röd; kronflikar långa, nedvända. Bär 10-15 mm, vanl klotformigt, mörkröd. VI-VII. På karga mossar, myrar och sank mosskogar.

2. V. microcarpum - dvärgtranbär

Lik V. oxycoccus, men vekare, 10-30 cm; bladskiva 3-8 * 1-2,5 mm, trisngulärt äggrund; blmr ensamma; blomskaft kal; bär 5-8 mm. VI-VII. På torra myr- och mosstuvor.

3. V. vitis-idaea - lingon

5-30(-50) cm; upprätt el halvt nedliggande. Stjälk rund, hårig. Blad övervintrar; skiva 8-20 mm, omvänt äggrund - långsträckt, trubbig - ganska spetsig, på översidan grön, under ljusgrön, mörkprickig, kant nedvänd. Blomst kort, tät toppklase; krona krukformig, 4-flikig, vit - rödaktig. Bär 5-8 mm, klotformig, röd. VI-VII. På torra - fuktiga hedskogar, torra lundaktiga skogar, sankskogar, myrar, vid klippor, på fjällhedar; även på åker- och vägrenar.

4. V. uliginosum - odon

15-50(-70) cm; upprätt. Stjälk rund, brunaktigt gråhårig. Bladen faller till vintern; skiva 6-25 mm, omvänt äggrund, trubbig - rätt spetsig, helbräddad, blåaktig. Blomst 1-3-bl toppklase; krona krukformig, vit - rödaktig. Bär 8-12 mm, klot- - äggformig, ofta svagt kantig, gråblå, inuti ljus. V-VI. På myrar samt moss- och sankskogstuvor, fjällhedar; i mellan och norra Finland i hedskogar.

5. V. myrtillus - blåbär

10-30(-40) cm; upprätt. Stjälk kantig, grön, kal. Bladen faller till vintern; skiva 8-25 mm, ovala, spetsiga, sågkantade, gröna. Blmr ensamma i bladveckan; krona grönaktigt gul - rödaktig. Bär 6-8 mm, klotformig, mörkblå och vaxtäckt el svart och glänsande, inuti mörkblå, ibland (f. leucocarpum) även som mogen smutsvit. V-VII. Fuktiga hedskogar, lundlika skogar, sankskogar, i norr även i torra hedskogar, fjällhedar.

V. myrtillus * vitis-idaea

Lik V. myrtillus, men stjälk tämligen rund, svagt hårig; blad övervintrar; blomst 1-4-bl; frukt violett. Ganska sällsynt; verkligen svår att upptäcka.

47. Pyrolaceae

Fleråriga örter, sällan ris. Blad övervintrar; skiva läderartad, hel. Blmr 2-könade; foder och krona vanl 5-flikiga; krona fribladig, radiär-symmetrisk, vit el grönaktig; pistill sambladig, 1 stift; frukt kapsel.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Blomst flock; bladskiva omvänt äggrund, tandad | 4. Chimaphila |
| 1 | Blomst klase el blmr ensamma; bladskiva rundad-oval, helbräddad el tandad | 2 |
| 2(1) | Blmr ensamma | 3. Moneses |
| 2 | Blomst klase | 3 |
| 3(2) | Bladskiva rundad-brett långsmal, trubbig; krona symmetrisk | 1. Pyrola |
| 3 | Bladskiva oval, spetsig, krona ensidig | 2. Orthilia |

1. Pyrola

Upprätta, kala, med jordrevor, örter. Rosettblad övervintrar, breda skivor; blomskafts blad strödda, små, fjälllika. Blomst upprätt klase; blmr hängande; krona vit - rödaktig el gulgrön; kapsel hängande.

| | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Stift rakt | 2 |
| 1 | Stift böjt | 3 |
| 2(1) | Stift kortare än kronan; krona 5-7 mm, klotformad | 1. minor |
| 2 | Stift längre än kronan; krona 7-10 mm, halvklotformad | 2. media |
| 3(1) | Krona gulgrön; stift grönt | 3. chlorantha |
| 3 | Krona vitt; stift rött-gulrött | 4. rotundifolia |

1. P. minor - klotpyrola

5-20 cm. Bladskiva 2-5 cm, brett oval, ganska tunn, svagt rynkad, ofta rödaktig; spets rund - rätt kort spets; skaft vanl kortare än skivan, vingkantad. Foderflikar triangulära; krona 5-7 mm, klotformig, vit - rödaktig; stift 1-2 mm, rakt, innesluten 1 bl. VI-VII. I fuktiga, lätt försumpade och lundlika hedskogar och dess kanter, sankskogar, vid skogsdiken och i övergivna grusgropar.

P. minor * rotundifolia

Lik P. media, men lägre, mindre blad; stift något krökt, knappar och kapsel delvis missbildade. Tämmligen sällsynt. I norra Finland (P. minor * rotundifolia ssp. norvegica) vanligare än i södra Finland (P. minor * rotundifolia ssp. rotundifolia).

2. P. media - klockpyrola

10-25. Bladskiva 3-5 cm, rund - långrundad, tjock, hård, rätt knölig, rundspetsad, skaft liklångt med skivan el kortare, vingkantad. Foderflikar triangulärt äggrunda; krona 7-10 mm, klocklik, vit - rödaktig; stift 4-6 mm, rak men ofta sned, når ut från bl. VI-VII. I fuktiga och rätt torra ljusa hedskogar, på åsar, bergslänter.

3. P. chlorantha - grönpyrola

10-25 cm. Stjälk vanl röd. Bladskiva 1,5-2,5 cm, rundad, mörkgrön; skaft längre än skivan, vingkantad. Foderflikar triangulära; krona 8-12 mm, brett klocklik, gulgrön; stift 6-7 mm, krökt, grönaktig. VI-VII. I torra och fuktiga hedskogar, på åsar.

4. P. rotundifolia - vitpyrola

Blad ganska tjocka, släta, bladskafte utan vingkant. Krona klocklik; stift krökt, röd.

4a. ssp. rotundifolia - vitpyrola

20-30 cm. Bladskiva 2-5 cm, rund - rundat äggrund, trubbig - kortspetsad; skaft längre än skivan. Foderflikar smalt äggrunda, långspetsade; krona vit; stift 4-10 mm. VI-VII. I fuktiga och lundlika hedskogar, lundar, frodiga sankskogar och brunmossar.

4b. ssp. norvegica - norsk pyrola

10-20 cm. Bladskiva 1-3 cm, rundat äggrund - långgrundad, trubbig; skaft liklångt med skivan el kortare. Foderflikar jämbreda, kortspetsade; krona grönaktigt vit; stift 6,5-8,5 mm. VII-VIII. I lundlika hedskogar, lundar, brunmossar, fjällängar och -hedar: kalkgynnad.

2. Orthilia

1. O. secunda - björkpyrola

5-20 cm; upprätt, med jordrevor, ört. Blad i stjälkens basdel, tämligen tätt strödda, övervintrar; skiva 2-4 cm, oval, spetsig, sågkantad; skaft kortare än skivan. Blomst tät, hängande topp, ensidig klase; krona 5-6 mm, smalt klocklik, grönaktig; fruktst tämligen upprätt. Kapslar hängande. VI-VII. Fuktiga och sankade hedskogar.

3. Moneses

1. M. uniflora - ögonpyrola

5-12 cm; upprätt ört. Blad motsatta, rosettlikt vid stjälkbasen, övervintrar; skiva 1-1,5 cm, omvänt äggrund runda, rundspetsad, lågt sågkantad. Stängel 1-fjällig, 1-bl; bl hängande, 15-20 mm bred, doftar; krona vit. Kapsel upprätt. VI-VII. I skuggiga fuktiga skogar, sankskogar, vid bäckar, ofta vid källdrag el betesplatser.

4. Chimaphila

1. C. umbellata - ryl

10-25 cm; upprätt ris. Blad strödda, kortskaftade, övervintrar; skiva 3-5 cm, smalt omvänt äggrund, mörkgrön, glänsande; spets kortspetsad, kant med stora tänder. Blomst flock; blomskäft långa, glandelhåriga; krona 7-12 mm, ljust rödaktig. Kapsel upprätt. VII. I ganska torra hedskogar, på åsar.

48. Monotropaceae

1. Monotropa

1. M. hypopitys - tallört

Saknar bladgrönt, bladlös parasit; 15-25 cm. Stjälk tjock, fjällig. Blomst klase; blmr hängande, foder och krona 4- el 5-bladiga, klocklika, fribladiga. Kapslar upprätta, på den långa upprätta huvudaxeln; den hårda torkade stjälken med kapslar kvarstår till nästa sommar.

1a. ssp. hypopitys - tallört

Gulvit, sällan (f. purpurascens) röd. Blomst vanl gleshårig; blmr 15 mm; krona smalt klocklik; långsträckt. VII-VIII. I fuktiga och torra hedskogar, på åsar, klippiga skogsförsänkningar, ibland i lundar.

1b. ssp. hypophegea - kal tallört

Gulvit. Blomst vanl kal; blmr 10-15 mm; krona brett klocklik; frukt klotlik. VII. I lundar; kalkgynnad.

49. Empetraceae

1. Empetrum

1. E. nigrum - kråkbär, kråkris

10-30 cm; ris. Blad övervintrar; skiva 3-7 mm, ganska nållik, ihålig; på undersidan ljus strimma. Blmr i bladveckan, skaftlösa; foder och krona 3-bladiga; foder- och kronblad 1,5 mm; ståndarna 3-5 mm. Frukt svart, glänsande, köttig stenfrukt. IV-VI.

1a. ssp. *nigrum* - kråkbär

Nedliggande; vanl tvåbyggare, vid bärets bas finns inga ståndarrester; sällan rikligt med bär. Unga grenar rödaktiga. Blad gulgröna; undersidans ljusa strimma finns ej i fördjupningen. I torra hedskogar, på sandfält, karga myrar, vid klippor.

1b. ssp. *hermaphroditum* - nordkråkbär

Vanl halvt nedliggande; sambyggare, vid bärbasen vissnade ståndare; rikligt med bär. Unga skott gröna el svagt rödaktiga. Blad mörkgröna; undersidans ljusa strimma tydlig i fördjupningen. I torra hedskogar, på havstränder, vid klippor, på stora fjärdars klippöar och skär; i norr även på myrar, fuktiga och lundlika hedskogar, fjällhedrar.

50. Diapensiaceae

1. *Diapensia*1. *D. lapponica* - fjällgröna

Täta, halvklotformiga kuddar bildar ris; 2-6 cm. Blad tätt, övervintrar; skiva 5-10 mm, jämbreda - spadlika, rundspetsad, helbräddad. Blmr ensamma i grenspetsarna, 2-könade, långskaftade; foder och krona 5-bladiga; kronblad upp till 10 mm, omvänt äggrunda, vita; frukt kapsel. VI-VIII. I fjällen på blåsiga torra plana toppar.

51. Primulaceae

1- el fleråriga örter; blad hela. Blmr 2-könade, radiärsymmetrisk; foder och krona vanl 5-bladiga, krona sambladig trattlik, ganska klocklik el hjulformig; ståndare vanl 5; pistill med 1 stift, vanl översittande. Frukt kapsel.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Stängelväxt | 2 |
| 1 | Stjälk med blad | 4 |
| 2(1) | Blad njurformiga; kronflikar flikiga | 3. Soldanella |
| 2 | Blad annorlunda; kronflikar urnupna el hela | 3 |
| 3(2) | Krona gul el blårod, 4-25 mm bred | 1. Primula |
| 3 | Krona vit el ljusröd, 2-5 mm bred | 2. Androsace |
| 4(1) | Blad närmast rosett i stjälkens övre del; blomma vanl ensam, krona 7-bladig | 5. Trientalis |
| 4 | Nästan hela stjälken med blad; blmr vanl många, krona 5-bladig | 5 |
| 5(4) | Krona gul | 4. Lysimachia |
| 5 | Krona av annan färg | 6 |
| 6(5) | Med rosettblad, blad trubbiga; blomst klase | 6. Samolus |
| 6 | Utan bladrosett, blad vanl spetsiga; blmr ensamma i bladveckan | 7 |
| 7(6) | Blad köttiga; krona saknas men foder kronlik | 6. Glaux |
| 7 | Blad tunna; med krona | 7. Anagallis |

1. *Primula*

Fleråriga, med rotstock, stängelväxt med bladrosett. Blomst enkel flock; foder cylindrisk el klocklik; krona trattlik, smalt rörlig, kantflikar med skårad spets. Kapsel med tänder.

| | | |
|------|---|------------|
| 1 | Krona gul | 2 |
| 1 | Krona blårod el ljusröd | 3 |
| 2(1) | Foder gulaktigt, grönkantat; blad vanl ovala | 1. elatior |
| 2 | Foder vanl enfärgat; blad vanl äggrunda | 2. veris |
| 3(1) | Blad rundat ovala el äggrunda, trubbig el rundad bas; bladskäft långt | 5. nutans |
| 3 | Blad omvänt äggrunda, spetsig bas; bladskäft kort | 4 |

- | | | |
|------|--|-------------|
| 4(3) | Blad under vitmjöliga | 3. farinosa |
| 4 | Blad under gröna el glest mjölfläckiga | 4. stricta |

1. *P. elatior* - lundviva

10-30 cm. Bladskiva vanl oval, spetsig el rundad bas, stor- och vass-naggad; skaft vingkantad. Foder cylindrisk - smalt klocklik; flikar och kanter gröna, kantmellanrummen gulaktiga; flikar långspetsade. Krona 15-25 mm bred, vanl ljusgul. Kapsel cylindrisk, utstående från fodret. V-VI. På gårdar, i parker och åkerkanter; även prydnadsväxt. Europa.

2. *P. veris* - gullviva

15-40 cm. Bladskiva långt äggrund, vanl med trubbig el hjärtlik bas, vanl ojämnt ganska trubbigt naggad, ung under ofta vaddig; skaft vingkantad. Foder klocklik, enfärgad gulaktig el svagt gulaktigt och grönt brokig; flikar med rundad spets, med udd. Krona 8-25 mm bred, vanl klargul, torkad ofta grön- el blåaktig. Kapsel ganska fyllig, kortare än fodret. V-VI. På lundängar, frodiga släntängar, i lundar; även prydnadsväxt, odlings-flykting vid bebyggelse. + Ålands landskapsblomma. Insamling för försäljning samt erbjudande till köp och försäljning är förbjudet (ej på Åland).

3. *P. farinosa* - majviva

(3-)10-30 cm. Bladens undersida, stängeltoppen, blomskäft och foder vitmjöliga. Stängel vanl buktig. Bladskiva vanl omvänt äggrund, sällan lansettlik, med spetsig bas, lågt naggad el nästan helbräddad; skaft kort, vingkantad. Flock tät, ofta rikbl. Foderflikar rundspetsade. Krona 8-16 mm bred, ljust rödblå, ljusnar torkade, sällan vit, svalg gul. VI. På fuktiga, frodiga ängar; kalkgynnad. Har avtagit.

4. *P. stricta* - lappviva

5-20 cm, i fruktstadiet upp till 35 cm. Bladens undersida, stängeltoppen och blomskäftsaknar mjöl el njuggt mjöliga, foder dock på insidan rikligt mjölig. Stängel rak el långsluttande buktig. Bladskiva omvänt äggrund, med spetsig bas, vanl mot spetsen stornaggad; skaft kort, vingkantad. Flock ofta njuggbl. Foderflikar ganska spetsiga. Krona 4-9 mm bred, blårod, ljusnar vid torkning, svalg gul. VI-VII. På strandängar, -klipp- och -stenmarker. Har avtagit.

5. *P. nutans* ssp. *finmarchica* var *jokelae* - strandviva

(1-)6-20 cm; vek. Bladskiva äggrund - rundoval, helbräddad el otydligt tandad, vanl rundad bas; skaft lång. Flock vanl 2- el 3-bl. Foder 4-5 mm; krona 10-20 mm bred, gul i mitten, för övrigt ljust blårod el ljusröd, ljusnar vid torkning. VI-VII. På sandiga, sällan steniga havsstrandsängar. Har avtagit. Fridlyst.

2. *Androsace*

1-åriga, små, veka stängelväxter. Stänglar 1 - många. Blad tätt, blad-rosetter utmed marken; skiva med smal bas, tandkantad el ibland helbräddad. Blomst flock, vid basen lansettlika stödbl. Foder klocklik; krona vit el sällan rödaktig, trångt svalg, kant hjullik. Kapsel klotformig, längs-gående sprickor nästan ända till basen öppna.

- | | | |
|------|---|--------------------|
| 1 | Blad tydligt skaftade, breda och kala; foder ej kantad, enfärgad | 2. filiformis |
| 1 | Blad utan skaft el rätt korta, smala och håriga; foder kantigt, två- el trefärgat | 2 |
| 2(1) | Stänglar upprätta; krona och kapsel längre än fodret | 1. septentrionalis |
| 2 | Stänglar bågböjda - vågräta ställningar; krona och kapsel kortare än fodret | 3. elongata |

1. *A. septentrionalis* - grusviva

Höstettårig stängelväxt; 3-20(-40) cm. Stänglar slutligen upprätta el helt svagsluttande böjda, tämligen glest med hafs-, gaffel-, stjärn- och glandelhår. Blad skaftlösa el rätt kortskaftade; skiva 1-4 cm, smalt omvänt äggrund, smal bas, gaffel- och hafshårig. Blomst ganska tät; stödblåd 2-4 mm; blomskåft åtminstone 3 ggr sitt stödblåds längd, hafs-, gaffel- och glandelhårig. Foder 2,5-3,5 mm, kantigt, glandelhårigt, mörkt och ljust brokigt. Krona ca 5 mm bred, något längre än fodret. Kapsel längre än fodret, rikligt med frön; frön 0,9-1,5 mm. V-VI. På öppna, torra, varma, vanl sandiga platser, främst på slänt- och klippfält, även vägrenar och banvallar och gårdsvallar. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

2. *A. filiformis*

3-15(-20) cm. Stänglar upprätta el böjda, kala el på överdelen glest glandel- och hafshårig. Blad tydligt skaftade; skiva 1-3 cm, äggrund - oval, bred bas, kal. Blomst ganska gles; stödblåd 1-2 mm; blomskåft åtminstone 10 ggr stödblådet längd, glest glandelhårigt. Foder 2-2,5 mm, okantat, (närmast) kalt, helt ljust. Krona 2-3 mm bred, något längre än fodret. Kapsel tydligt längre än fodret, rätt rikligt med frön; frön 0,3-0,4 mm. VI-VII. På åkrar och åkervägar vanl på öppna fuktiga el säsongsvåta ställen. Östeuropa, Asien.

3. *A. elongata* - åkerviva

Lik *A. septentrionalis*, men vanl högst 10 cm; stängel åtminstone för det mesta böjd - vågställning, täthårig; bladskiva lansettlik - smalt äggrund, rätt bredbasig; blomst gles, stödblåd 3-8 mm; foder 3,5-5 mm; krona mindre, kortare än fodret; kapsel kortare än fodret, njuggt fröig. V-VI. På öppna grusvägar. Europa.

3. *Soldanella*1. *S. montana* - skogsalpklocka

Flerårig stängelväxt; 20-35 cm. Blad övervintrar, långskaftade; skiva rundat njurformig, kal, lågt stornaggad, på översidan mörkgrön, under ljud el blårod. I flocken 2-5 i början hängande, i fruktstadiet upprätta blmr. Krona 10-15 mm, mycket längre än fodret, klocklik, ljust blårod, flikar flikiga. Kapsel lång, fyllig bas, rund spets. V-VI. I frodiga sunkiga grandungar, ursprungligen införd. Mellaneuropa.

4. *Lysimachia*

Fleråriga, upprätta el krypande, med rotstock. Blad vanl motsatta el strödda, helbräddade. Krona hjullik, kortskaftad, gul. Kapsel klotlik, med tänder.

| | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Nedliggande; blad brett ovala el nästan rundade | 4. nummularia |
| 1 | Upprätt; blad lansettlika - äggrunda | 2 |
| 2(1) | Blmr små; kronflikar smala | 5. thyrsoflora |
| 2 | Blmr stora; kronflikar breda | 3 |
| 3(2) | Blomst topp ganska små- och smalbladig; blomsamling vanl rikblommig; foderflikar rödkantade; kronflikar med kala kanter | 1. vulgaris |
| 3 | Blomst toppblad lika nedre men mindre; blmr ensamma - enstaka tillsammans; foderflikar gröna - rödaktiga, enfärgade; kronflikar med glandler | 4 |
| 4(3) | Bladskåft tätt korthåriga, blad alltigenom håriga; krona enfärgad | 2. punctata |
| 4 | Bladskåft med långa fransar, bladkanter kortfransad, annars kal; mitt i kronan röd ring | 3. ciliata |

1. *L. vulgaris* - strandlysing

50-160 cm; med långa revor, hårig. Stjälk upprätt, rödbrun, ofta fläckig. Blad strödda el motsatta, kortskaftade; skiva äggrund - lansettlik,

långspetsad, mörkprickig. Blomst gles, sammansatt toppklase. Foderflikar rödbrunkantade; krona 8-16 mm bred, gul, flikar med rätt rundad spets, kal kant. VI-VIII. På stränder, fuktiga ängar, vid diken bäckar, fuktiga lundar, frodiga sankskogar; även på vägsränlor.

2. *L. punctata* - praktlysing

Lik *L. vulgaris*, men 30-100 cm, tämligen el alldeles utan revor; blad ganska långskaftade, kort spets; blmr en del ihop el ensamma: foderflikar helt gröna el rödaktiga; krona 12-20 mm bred, citrongul, flikar med spetsig spets, glandelkantade; kapsel kortare än fodret. VI-IX. Prydnadsväxt; odlingsflykting på ganska fuktiga ställen. Europa.

3. *L. ciliata* - gulldlysing

Lik *L. punctata*, men stjälk (nästan) kal; bladskaft med långa fransar; bladskiva med längre spets, kanterna kortfransade, för övrigt kal, saknar prickar; blmr ofta med längre skaft; i kronans mitt röd ring, flikar omvänt äggrunda, ofta snibb- el/och svagt fransspetsad. VI-VII. I skogiga fuktiga ängar i södra Tavastland. Nordamerika.

4. *L. nummularia* - penningblad

20-60 cm lång; nedliggande, krypande, rotslår ibland, närmast kal. Blad motsatta, kortskaftade, brett ovala el nästan runda, rund el hjärtlik bas, mörka prickar. Blmr i bladvecken ensamma el parvis; foderflikar hjärtlika; krona 20-30 mm bred, gul, flikar med mörka prickar, korthåriga. Kapsel kortare än fodret. Utvecklas sällan i Finland. VII-IX. Prydnadsväxt; odlingsflykting på dikesrenar, stränder, fuktiga ängar, gräsmattor, i lundar, klippslänter, tippar. Europa.

5. *L. thyrsiflora* - topplösa

20-70 cm; med stadiga revor; överdel långhårig - nästan kal. Stjälk vanl ogrenad, rödbrun. Blad motsatta, sällan i krans; nedre blad fjälllika, övre lansettlika - jämbrett lansettlika, tätt mörkprickiga, något omfattande. Klasarna långskaftade, korta, täta; foder och krona 6- el 7-bladiga; kronblad 4-5 mm, smala, gula, i spetsen med rödsvarta prickar. Kapsel 1,5-3 mm, kortare än fodret. VI.VII. På stränder, vid bäckar, i diken, vattengravar, ofta i lågt vatten; på mossar, i sankskogar.

5. *Trientalis*

1. *T. europaea* - skogsstjärna

Flerårig; vanl 5-20 cm; med smal och krypande rotstock, vek, kal, ofta ogrenad. Blad närmast skaftlösa, lansettlika - äggrunda, större som topp-rosett, mindre strödda under rosetten el saknas. Vanl 1- el 2-bl; blmr ensamma i bladvecken, lång- och vekskaftade; foderflikar smala; krona 7-bladig, hjullik, vit el ibland ljusröd, smalflikig. Kapsel klotlik. V-VII. I torra - lundlika hedskogar, lundar, sankskogar, på brunmossar, skogsängar, slänter, fjällhedar.

6. *Glaux*

1. *G. maritima* - strandkrypa

Flerårig; 3-25 cm; krypande rotstock, bastant stjälk, köttig, ogrenad el i basdelen grenad. Blad mest motsatta, skaftlösa, svagt omfattande, helbräddade, nedre fjälllika, övre äggrunt lansettlika - ovala, blåaktigt gröna, svagt mörkprickiga. Blmr ensamma i bladvecken lite på toppens nedre del, nästan skaftlösa, 3-6 mm breda; foder kronlik, 5-flikig, vanl ljusröd, mörkprickig, flikkanter vita, hinnartad; krona saknas. Kapsel klotlik. VI-VII. På havsstränder, främst på ängar, stenmarker och klippskrevors ängskant.

7. *Anagallis*

1-åriga, kala, veka. Blad motsatta el strödda, helbräddade, spetsiga. Blmr ensamma i bladvecken; foder och krona 5-bladiga. Krona hjullik. Kapsel klotformig, lockkapsel.

- | | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Krona kortare än fodret, vit el ljusröd | 1. minima |
| 1 | Krona längre än fodret, klarröd el blå | 2. arvensis |

1. *A. minima* - knutört

0,5-5 cm; ofta rödaktiga. Vanl grenade vid basen; grenar halvt nedliggande böjda, smalt vingkantade. Nedre blad motsatta, övre strödda, alldeles kortskaftade, 3-5 mm, äggrunda, ljuskantade. Blmr i övre bladvecken, kortskaftade, små; foderflikar smala, uddspetsade; krona mycket kortare än fodret, vit el ljusröd; kapsel kortare än fodret. VI-VIII. På sand- och mjälbottnade havstrandsängars öppna ställen. Har avtagit.

2. *A. arvensis* - rödmire

3-40 cm; vanl nedliggande el halvt nedliggande, vid basen rikgrenig. Stjälk 4-kantig, grenar böjda el buktiga. Blad motsatta, skaftlösa, 1-2,5 cm, äggrunda, ljuskantade, under mörkprickiga. Blmr i bladvecken, långa och veka skaft, i fruktstadiet nedböjda; foderflikar smala, spetsiga; krona 8-14 mm bred, röd el sällan (f. azurea) blå, flikspetsar hel - lågt buktig, glandrig. VI-IX. I trädgårdar; även på åkrar, lastplatser, tippar, skräpmarker, barlastplatser. Europa. +

8. *Samolus*

1. *S. valerandi* - bunge

Flerårig; 3-40 cm; kort och upprätt rotstock, med bladrosetter, 1-5 stjälkar, kal. Blad strödda, omvänt äggrunt skedlika, rundspetsade, helbräddade, gråaktigt gröna. Blomst toppklase, ibland även kortare klasar i bladvecken; stödblads sammanväxta med blomskäftet; foder klocklik; krona ca 2 ggr fodrets längd, 3-4 mm bred, vit. Kapsel klotformig, med tänder. VII-VIII. På gyttjiga och leriga havstrandsängar. Har avtagit. Fridlyst (ej på Åland).

52. *Tiliaceae*

1. *Tilia*

Träd. Blad strödda; skiva hjärtlik, sågkantad. Blomst knippe, vars skaft delvis är delvis sammanväxt med stor, gulgrön stödblads-skiva. Foder och krona 5-bladiga, radiärsymmetriska. Frukt smånötslik.

- | | | |
|-------|--|-----------------|
| 1 | Bladskiva under helt hårig | 3. platyphyllos |
| 1 | Bladskiva under endast hårig i nervveck, ibland på nerver | 2 |
| 2 (1) | Bladskiva under blågrön; hårtofsar i undersidans nervveck bruna | 1. cordata |
| 3 | Bladskiva under ljusgrön; hårtofsar i undersidans nervveck smutsvita | 2. *europaea |

1. *T. cordata* - skogslind

15-30 m; 1- el flerstammig, med revor, vanl utan knölar. Bladskiva 3-9 cm, hjärtlik, långspetsad, sågkantad, översidan grön, under blågrön, kal men i nervvecken bruna hårtussar; bas osymmetrisk. Blomst upprätt, 4-15-bl; blmr gulvita, flerbladiga, doftande. Frukt 6 mm, klotformig. VII. I torra lundar, bäcklundar, klippläntslundar, fuktiga och lundlika hedskogar; ofta prydnadsträd. Fridlyst på Åland.

2. *T. * europaea* - parklind

Lik *T. cordata*, men stam knälig; bladskiva under ljusgrön, hårtussar smutsvita; blomst hängande, 5-10-bl. VII. Prydnadsträd; sällan odlingsrest.

3. T. platyphyllos - bohuslind

Lik T. cordata, men bladskiva på översidan hårig el ibland kal, under hårig; blst hängande, 2-5-bl. VIII. Prydnadsträd; sällan odlingsrest el -flykting. Mellan- och Sydeuropa.

53. Malvaceae

Vanl örter. Blad strödda, med stipler; skiva flikig, sällan hel. Blmr 2-könade, vanl med ytterfoder; foder och krona 5-bladiga, åtminstone fodrets bas sambladig; ståndare många, strängarna omger pistillen sammanväxta till ett rör; pistillblad 4 - många; fruktämne översittande. Frukt klyvfrukt el kapsel.

| | | |
|------|---|-------------|
| 1 | Ytterfoder saknas | 2 |
| 1 | Ytterfoder finns | 3 |
| 2(1) | Bladskiva långsträckt -jämbrett lansettlik | 1. Sida |
| 2 | Bladskiva hjärtformig | 4. Abutilon |
| 3(1) | Ytterfoder med 12 blad; frukt kapsel | 5. Hibiscus |
| 3 | Ytterfoder med 3 blad el sambladig, 3-flikig; klyvfrukt | 4 |
| 4(3) | Ytterfoder med 3 blad | 2. Malva |
| 4 | Ytterfoder sambladig, 3-flikig | 3. Lavatera |

1. Sida

1. S. spinosa

1-årig; 20-60 cm; upprätt, rikgrenad, glest korthårig. Blad långskaftade; bladskiva 2-4 cm, långsträckt - jämbrett lansettlik, sågkantad; på bladskivans bas ofta liten vårta. Blmr ensamma el i små grupper i bladvecken; blomskäft kortare än stödblads skaft; foder stjärnhårig; kronblad 4-5 mm, ljusgula. Frukt 5 klyftor; klyftor med 2 spetsar, håriga. VIII-IX. Vid kvarnar, på lastplatser. Nordamerika.

2. Malva

1- el fleråriga. Bladskiva njurformig, kluven - delad. Ytterfoder 3-bladig; kronblad grunt urnupna - 2-flikiga, röda - blå-röda - vita. Frukt bred, platt klyvfrukt.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Ytterfoderblad smalt äggrunda - triangulära | 2 |
| 1 | Ytterfoderblad jämbreda | 3 |
| 2(1) | Nedre blmr ensamma i bladvecken | 1. alcea |
| 2 | Nedre blmr parvis - några blmr i grupp i bladvecken | 3. sylvestris |
| 3(1) | Nedre blmr ensamma i bladvecken | 2. moschata |
| 3 | Nedre blmr 2-10 i grupp i bladvecken | 4 |
| 4(3) | Kronblad 4-7 mm; frukten rynkad | 4. pusilla |
| 4 | Kronblad 9-13 mm; frukten närmast slät | 5. neglecta |

1. M. alcea - rosenmalva

Flerårig; 50-100 cm. Stjälk upprätt, överdel stjärnhårig. Nedre blad-skivor fingerkluvna el -delade; övre bladskivor djupt 3-5-delade; flikar tandkantade - kluvna. Blmr ensamma i bladvecken; blomskäft stjärnhåriga; krona 3-5 cm bred, rosenröd. Fruktst hårig el kal, slät el svagt rynkad yta. VII-IX. Prydnadsväxt; odlingsrest el -flykting, ibland nykomling. Europa.

2. M. moschata - myskmalva

Flerårig; 40-70 cm. Stjälk upprätt, hafshårig. Bladskiva djupt 5-7-delad, flikar 1-2 ggr parflikiga. Blmr ensamma i bladvecken; blomskäft hafshåriga; krona 4-5 cm bred, rosenröd. Fruktst lång- och vithåriga. VII-IX. Prydnadsväxt; odlingsrest el -flykting, ibland nykomling. Europa.

3. M. sylvestris - rödmalva

2- el flerårig; 30-100 cm. Stjälk upprätt - nedliggande, stjärn- och hafshårig. Bladskiva njur- - hjärtlik, naggkantad - kluven - delad, översidan glänsande; flikar halvrunda - äggrunda, tandkantade. Blmr parvis el några i grupp i bladvecken; krona 3-6 cm bred, blårod, mörka nerver. Fruktst kala - håriga, rynkad yta. VII-IX. Prydnadsväxt; odlingsflykting, sällan i hamnar och lastplatser. Europa.

4. *M. pusilla* - vit kattost

1-årig; 10-50 cm. Stjälk nedliggande, hårig el kal. Blad långskaftade; skiva njurformig, 5-7-kluven; flikar brett triangulära, tandkantade. Blmr vanl 2-10-bl grupper i bladvecken; ytterfoder liklång med fodret; kronblad 4-7 mm, vita, röda nerver. Fruktst kala - håriga, rynkad yta. VII-IX. I gamla byar på gårdar och vid väggar; tillfällig i hamnar, lastplatser och tippar. Har avtagit.

5. *M. neglecta* - skär kattost

Lik *M. pusilla*, men blmr 3-6-bl grupper: ytterfoder kortare än fodret; kronblad 9-13 mm, ljusröda - vita, svagt blårodnerviga; fruktst håriga, nästan släta. VII-IX. I hamnar, tippar, trädgårdar, tidigare även på barlastplatser. Europa.

3. *Lavatera*

1. *L. thuringiaca* - poppelros, gråmalva

Flerårig; 100-150 cm; upprätt; grå- och stjärnhårig. Bladskiva njurformig, 3-5-kluven, flikar äggrunda. Blmr ensamma i bladvecken; ytterfoder 3-flikig, vid basen sambladig; krona 5 cm bred, vanl ljusröd. VII-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest, sällan -flykting. Europa.

4. *Abutilon*

1. *A. theophrasti* - lindmalva

1-årig; 50-100 cm; upprätt, täthårig. Blad långskaftade; skiva 8-15 cm, hjärtlik, tandkantad. Blmr i bladvecken, långskaftade; foder 5-flikigt; krona 10-20 mm bred, gul. Klyvfruktens frukter öppningsbara, flerfröiga. VIII-IX. Kring hönsgrårdar, rotfruktsland och odlingar samt vid kvarnar och lastplatser. Sydöstra Europa, Asien.

5. *Hibiscus*

1. *H. trionum* - timvisare

1-årig; 15-60cm; upprätt - halvt nedliggande, strävårig. Bladskiva rundad, nedre bladskivor lågt kluvna, flikar brett äggrunda, övre djupt 3-5-delade, flikar jämbreda, pardelade. Blmr ensamma i bladvecken; ytterfoder 10-13-bladig, långhårig, foderblad nästan helt sammanväxta, mörknerviga; kronblad 2 cm, gula, vid basen mörkt blåroda. Frukt hårig, kapsel som kvarblir i fodret. VIII-IX. Vid kvarnar, tippar. Sydöstra Europa, sydvästra Asien.

54. Euphorbiaceae

Sam- och tvåbyggare, 1- el fleråriga, giftiga, ofta mjölksaftiga örter. Blad strödda el motsatta, ofta med stipler; skiva helbräddad el tandkantad. Blmr enkönade, utan hylle el hylle 3-flikig. Frukt kapsel sönderfallande i 2 el 3 klyftor.

- | | | |
|---|---|-----------------------|
| 1 | Saknar mjölksaft; blad motsatta; blomst fragmenterad, axlik el blmr ensamma | 1. <i>Mercurialis</i> |
| 1 | Med mjölksaft; blad strödda, sällan motsatta; blomst sammansatt flock | 2. <i>Euphorbia</i> |

1. Mercurialis

Tvåbyggare, saknar mjölksaft. Blad motsatta, skaftade, små stipler; skiva äggrund, lågtandad. Blmr 1-könade, gröna; hylle 3-flikig. Hanax lång-skaftad, gles; honblmr ensamma el parvis i bladvecken. Kapsel med 2 klyftor.

- | | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Grenad; blad kala; 1-årig tillfällig växt | 1. annua |
| 1 | Ogrenad; blad håriga; flerårig lundväxt | 2. perennis |

1. M. annua - grenbingel

1-årig; 10-30 cm. Stjälk grenad, 4-kantig, bladig ända till basen. Blad ljusgröna, mörknar ej vid torkning; skiva glestandad. Honblmr nästan skaftlösa. VII-IX. I hamnars barlastplatser; nyligen ibland trädgårds-ogräs. Europa. +

2. M. perennis - skogsbingel

Flerårig; 25-40 cm; med rotstock; rotstock blånar vid torkning. Stjälk ogrenad, rund, basdelen vanl bladlös, fjällig. Blad mörkgröna, mörknar vid torkning; skiva tätandad. Honblmr tämligen långskaftade. V. I lundar, särskilt i hassel- och gråalslundar; kalkgynnad. + Fridlyst på Åland.

2. Euphorbia

Sambyggare, med mjölksaft, rund stjälk, vanl ganska kala. Blad strödda, sällan motsatta; skiva helbräddad el svagt sågad. Blomst grenad, ofta bildar blomlika delblomst sammansatt flock; stödblåd lika stjälkblåd el bredare än dessa. I delblomst bägarlika sveps mitt skaftad, hyllelös honbl med 3 märken, som omges av en skara hyllelösa hanblmr med 1 ståndare. I svepets ytterkant rundade el halvmånformiga nektarskivor. Kapsel med 3 klyftor.

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Flerårig, med rotstock; blomst stödblåd bredare än stjälkblåden; frön släta | 2 |
| 1 | 1-årig, saknarrotstock; blomst stödblåd lika stjälkblåden; frön med gropar och vårtor | 4 |
| 2(1) | Toppblst vanl 5-strålig; honungsskivor utan horn, rätt runda | 1. palustris |
| 2 | Toppblst minst 6-strålig; honungsskivor med 2 horn, halvmånformiga | 3 |
| 3(2) | Stjälkblåd lansettlika, 3-8 mm breda, ofta med uddspets | 5. esula |
| 3 | Stjälkblåd jämbreda, 1-3 mm breda, trubbiga | 6. cyparissias |
| 4(1) | Stjälkblåd i spetsen svagt sågad; honungsskivor rundade | 2. helioscopia |
| 4 | Stjälkblåd helbräddade; honungsskivor med 2 horn, halvmånformiga | 5 |
| 5(4) | Stjälkblåd skaftlösa, jämbreda, spetsiga | 3. exigua |
| 5 | Stjälkblåd med skaft, brett omvänt äggrunda, trubbiga | 4. peplus |

1. E. palustris - kärrtörel

Flerårig; 60-120 cm; mång- och tjockgrenig; rikligt med mjölksaft. Stjälkblåds-kiva 2-3 cm bred, rundspetsad, helbräddad, under blågrå; grenblåds-kiva smalare. Toppblomst vanl 5-strålig, på undersidan ofta blommiga grenar; stödblåds-kiva vanl oval, klargul. Nektarskivor rundade, utan horn. Fruktklyftor med vårtor; frön släta. VI-VII. På steniga och buskiga havstränder. + Fridlyst.

2. E. helioscopia - revormstörel

1-årig; 15-40 cm; stjälk upprätt, ofta grenad vid basen. Stjälkblåd närmast oskaftade; skiva omvänt äggrund, spetsdelen svagt sågad, trubbig el grunt urnupen, gulgrön. Toppblomst 5-strålig; stödblåds-kiva omvänt äggrund, lik stjälkblåden, grönaktigt gul. Nektarskiva rundad, saknar horn, grön.

Fruktklyftor saknar vingkant; frön nätmönstrade. VII-IX. I trädgårdar, rotsaksland, ibland på åkrar och lastplatser. +

3. *E. exigua* - småtörel

1-, sällan 2-årig; 5-20 cm. Stjälk vek, ända från basen grenad. Stjälkblad skaftlösa; skiva jämbred, spetsig, helbräddad. Toppblomst 3-5-strålig; stödblads-kiva smalt äggrund, sned bas. Nektarskiva halvmånformig, med långa horn. Frön vårtiga. VII-IX. I trädgårdar och rotsaksodlingar. Europa. +

4. *E. peplus* - rävtörel

1-årig; 10-20 cm. Stjälk rätt vek, vid basen ofta grenad. Stjälkblad skaftade; skiva brett omvänt äggrund, helbräddad, mörkgrön. Toppblomst 3-strålig, ofta flera ggr grenad; stödblads-kiva äggrund, trubbig, grön. Nektarskiva halvmånformig, med långa horn. Fruktklyftor smalt vingkantade; frön gropiga. VII-IX. I trädgårdar och rotsaksodlingar, sällan på lastplatser. Har avtagit. +

5. *E. esula* - vargtörel

Flerårig; 30-60 cm; med jordrevor. Stjälkblad skaftlösa; skiva helbräddad, trubbig - spetsig, kort udd, gulgrön, under 1 cm bredd, grenblads-kiva smalare. Toppblomst 9- el 10-strålig, på undersidan flera blommiga grenar. Stödblads-kiva ganska gul, i toppblomst vanl ovala - äggrunda, i grenblomst rundade - hjärtlika. Nektarskiva med 2 horn. VI-IX. På öppna åker- och vägslänter, i gamla trädgårdar, på bangårdar och -slänter, gamla kasernområden. Europa. + Flerformig.

5a. ssp. *escula* - bredbladig vargtörel

Stjälkblad och stöblad till nedre blstgrenar 0,7-1,3 cm breda, högst ca 6(-9) ggr bredden långa, tunglika - smalt tunglika, avsmalnar tydligt mot basen, rund- el trubbspetsade; stöblad till toppblst smalt tunglika - lansettlika; bladspetskant vanl glest och oregelbundet tämligen småtandad (tänder papillika; 20 ggr förstoring), spets vanl platt. Europa.

5b. ssp. *tommasiniana* - vargtörel

Åtminstone övre stjälkblad och stöblad till nedre blstgrenar 0,3-1,0 cm breda, 6-15 ggr bredden långa, jämbreda - jömbrett lansettlika, rund- el trubbig bas, spetsig spets, stöblad till toppblst avlånga - jämbreda; bladspetskanten hel, spetsudds bas vanl rätt kort stävlik (20 ggr förstoring!). Förhårs-kande ras; rasers gränser ändå ej entydigt förklarade, mellanformer ej heller sällsynta. Europa, västra Sibirien. Flerårig, fodrar ytterligare forskning (bl a kromosontal samt dess morfologi).

6. *E. cyparissias* - vårtörel

Flerårig; 15-30 cm; med jordrevor. Stjälkblad skaftlösa, skiva helbräddad, trubbig, gulgrön, högst 3 mm bred; grenblads-kiva 1 mm bred. Toppblomst ca 15-strålig; stjälkgrenar blomlösa. Stödblads-kiva brett hjärtlik, trubbig, gul el rödaktig. Nektarskiva med korta horn. VI-VII. Prydnadsväxt; ofta odlingsrest el -flykting på begravningsplatser, parker och sandiga slänter vid bebyggelse. Europa. +

55. Thymelaeaceae

1. *Daphne*

1. *D. mezereum* - tibast

Buske med upprätta grenar: 0,5-1 m. Årskott tätbladiga; blads-kiva 1-2 cm bred, smalt omvänt äggrund, ganska spetsig, blågrön. Blommar före lövsprickningen; blmr i föregående årsväxts bladärrs veck, 2-4 blmr i grupp, 2-könade, skaftlösa, väldoftande; foder 8-10 mm, kronlik, 4-flikig, blå-röd; krona saknas. Stenfrukt 1 cm, röd. IV-V. I lundar, lund- och sankskogar, ibland prydnadsbuske; kalkgynnad. ++ Fridlyst på Åland, på övriga ställen insamling

för affärsverksamhet samt erbjudande till försäljning och försäljning är förbjudet.

56. Saxifragaceae

Ganska låga och vanl fleråriga örter. Blad vanl strödda. Blmr 2-könade. Foder och krona 4- el 5-bladiga, radiärsymmetriska; ståndare vanl 2 ggr kronbladens antal. Pistill 2-bladig, högst vid basen sambladig; vid pistillbladens bas nektarfjäll. Frukttämne översittande - nästan undersittande; frukt flerfröig kapsel.

- | | | |
|-------|--|-------------------|
| 1 | Saknar krona; ståndare 4 el 8; blmr gulgröna | 2. Chrysosplenium |
| 1 | Kronblad 5 el sällan utan krona; ståndare 10; krona vit, gul el violett | 2 |
| 2 (1) | Rotstock (om den finns) tunn el rätt kort; blad ganska små, högst ca 5 cm breda, på bladskivan ej utsöndrande glandler | 1. Saxifraga |
| 2 | Rotstockslik stjälkbas kraftig; blad stora, t o m 20 cm breda, på bladskivan flercelliga utsöndrande glandler | 3. Bergiana |

1. Saxifraga

Främst fleråriga, låga. Blad vanl hela. Krona vit el färgad. Kapsel 2-delad.

- | | | |
|--------|---|-------------------|
| 1 | Krona vit-rödaktig el saknas | 2 |
| 1 | Krona gul, röd el blårod | 12 |
| 2(1) | Stängelväxt | 3 |
| 2 | Stjälk med blad | 6 |
| 3(2) | Krona liklång med fodret; foderflikar utåt | 4 |
| 3 | Krona mycket längre än fodret; foderflikar nedåt | 5 |
| 4(3) | Klase tät, blmr nästan utan skaft; krona vit-röd | 1. nivalis |
| 4 | Klase gles, blomskafte 10-20 mm; krona rödaktig-röd | 2. tenuis |
| 5(3) | 3-7 blmr med vita kronor | 3. stellaris |
| 5 | I blomplatserna groddknoppar, i stjälkstoppen högst 1 el 2 blmr | 4. foliolosa |
| 6(2) | I skogar | 7 |
| 6 | Ej i skogar | 8 |
| 7(6) | Bladflikar trubbiga | 9. cespitosa |
| 7 | Bladflikar uddspetsiga | 10. hypnoides |
| 8(6) | Groddknoppar vid stjälkbasen el i bladvecken | 9 |
| 8 | Saknar groddknoppar | 10 |
| 9(8) | Stjälk rak; groddknoppar endast vid stjälkbasen | 11. granulata |
| 9 | Stjälk knäböjd; groddknoppar såväl vid stjälkbasen som i bladvecken | 13. cernua |
| 10(8) | Flerårig; nordlig | 12. rivularis |
| 10 | 1- el 2-årig; sydlig | 11 |
| 11(10) | Kronblad 3-4 mm, med rundad spets | 6. tridactylites |
| 11 | Kronblad 7-10 mm, urnupen spets | 7. adscendens |
| 12(1) | Krona blårod | 14. oppositifolia |
| 12 | Krona gul-röd | 13 |
| 13(12) | 1-stjälkig, upprätt; blad platta | 5. hirculus |
| 13 | Flerstjälkig, halvt nedliggande; blad köttiga | 8. aizoides |

1. S. nivalis - fjällbräcka

Stängel 5-20 cm, hårig. Rosettblad 15-35 mm, läderartade, äggrunda - rundade, trubbtandade, ofta rödaktiga. Blomst tät klase i stjälkstoppen och grenspetsar; blmr kortskaftade. Foderflikar upprätta; krona liklång med fodret, i början vit, slutligen rödaktig. Kapselflikor upprätta el inåtvända. VI-VIII. På klipphyllor och sprickor på ganska torra ställen. Fridlyst i södra Uleåborgs län.

2. S. tenuis - spädbräcka

Stängel 3-12 cm, närmast kal. Rosettblad 10-15 mm, läderartade, äggrunda - rundade, småtandade, ofta rödaktiga. Blomst gles klase, blomskäft upp till 10-20 mm. Foderflikar upprätta; krona liklång med fodret, slutligen tydligt röd. Kapselflikar kortspetsade, utåtvända. VII-VIII. På fjällets rännvattens bergväggar, grusfläckar, kvardröjande snölegor; kalkgynnad.

3. *S. stellaris* - stjärnbräcka

Stängel 5-12 cm; på den grenade rotstocken flera bladrosetter. Rosettblad omvänt äggrunda, spetsen tandad, översidan hårig. Blomst gles kvast, nedre blmr når över mittblmr. Foderflikar nedåt; krona 2-3 ggr fodrets längd, vit, rödprickig. VII-VIII. Vid fjällbäckar på våta grusställen och i mossa, kvardröjande snölegor, källmossar, fuktiga klipphyllor.

4. *S. foliolosa* - groddbräcka

Stängel 5-15 cm. Rosettblad omvänt äggrunda, spetsen tandad, kanterna håriga. Blmr i stjätktoppen 0-2, på nedres plats rödaktiga groddknoppar. Krona 2 ggr fodrets längd, vit. VII-VIII. På fjällhedars grusiga kvardröjande snölegor, rännvattenmarker och vid bäckar, ibland på klippslänter; kalkgynnad.

5. *S. hirculus* - myrbräcka

15-30 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, mångbladig, överdel brunhårig. Blad kortskaftade el utan, lansettlika, helbräddade. Blmr ensamma el 2 el 3 ihop; krona ljusgul, rödprickig. VII-VIII. På gungflyn, främst björkgungflyn, gungflyängar, källmossar; kalkgynnad. Har avtagit. Fridlyst.

6. *S. tridactylites* - grusbräcka

1-årig; 4-15 cm. Stjälk upprätt, vek, glandelhårig, mångbladig. Rotblad 3-5-kluvna, tidigt vissnande, övre blad lansettlika, helbräddade. Blmr kortare än skaften; krona vit, kronblad 3-4 mm, rundspetsade. Kapselskaft 2-3 ggr längre än den klotlika kapseln. V-VI. På torra klippslänter med tunn humus, sandiga fält, stengärdsgårdar, fågelsitt-platser; kalkgynnad.

7. *S. adscendens* - klippbräcka

2-årig; 10-25 cm. Stjälk upprätt, glandelhårig, mångbladig. Rotblad och stjälkblad, 3-7-tandade, kvarstår länge. Blmr längre än skaften; krona vit, kronblad 7-10 mm, grunt urnupna. Kapselskaft liklång med den lång-rundade kapseln. VI-VII. På torra klippslänter, med tunt humustäcke; kalkfordrande. Fridlyst.

8. *S. aizoides* - gullbräcka

Löst tuvade. Stjälkar 5-15 cm, halvt nedliggande, mångbladiga; blomlösa stjälkar mycket kortare. Blad jämbreda, köttiga vanl helbräddade. Blomst glesbl kvast. Krona ljusgul, rödgulprickig, ibland rödgul el purpurrod. (VI-VII-VIII. I huvudsak vid fjällens våta bäckar och älvar, källflöden, på gungflyängar; kalkgynnad.

9. *S. cespitosa* - tuvbräcka

Tätt tuvade. Stjälkar 5-15 cm, upprätta. Rosettblad omvänt äggrunda, bredskaftade, glandelhåriga, 3-5-flikiga el stortandade, flikar trubbiga; stjälkblad ofta fliklösa, jämbreda. Krona vit, med grönaktiga nerver. VII-VIII. På klipphyllor och klippskrevor; kalkgynnad. Fridlyst i södra Uleåborgs län.

10. *S. hypnoides* - mossbräcka

Löst tuvade: Stjälkar 10-20 cm, upprätta; blomlösa stjälkar nedliggande. I skottens bladveck och blomlösa stjälkars spets ibland groddknoppar. Blad djupt 3-flikiga el jämbreda, flikar uddspetsade. Krona vit, 3 ggr fodrets längd. VI. Prydnadsväxt; odlingsflykting. Nordvästra Europa.

11. *S. granulata* - mandelblomma, knölbräcka

15-40 cm. Stjälk upprätt; vid basen ljusröda klotformiga groddknoppar. Nedre blad njurformiga, stornaggade, ganska tjocka, åtminstone skaften håriga; övre blad stortandade. Blomst gles, 3-10-bl kvast. Krona vit, 3-4 ggr fodrets längd. V-VI. På rätt torra klippslänter, med tunn mylla, vall- och lundängar, betesängar; hamnplatser.

12. *S. rivularis* - snöbräcka

3-10 cm. Flerstjälkig, halvt nedliggande, vek. Nedre blad långskaftade, njurformiga, 3-5-kluvna el stortandade; övre kortskaftade, äggrunda, helbräddade. Blmr små, krona vit el rödaktig, endast något längre än fodret. VII-VIII. Vid fjällbäckar på våta mossmattor och kala marker, kvardröjande snölegor vid källflöden; kalkgynnad.

13. *S. cernua* - knoppbräcka

10-20 cm. Stjälk upprätt, knäböjd. Vid stjälkbasen och i bladvecken brunröda groddknoppar. Nedre blad långskaftade, njurformiga, fingerkluvna; övre äggrunda, stortandade el helbräddade. Blmr vanl 1; krona vit, 4 ggr längre än fodret. Frön utvecklas ej. VII-VIII. Vid fjällbäckar och -älvar, rämnvattenytter, bergväggars skuggiga slänter; kalkfordrande.

14. *S. oppositifolia* - purpurbräcka

Tuvad, kuddlik el mattformad, rikgrenad, nedliggande, tätbladig. Blommande grenar 2-5 cm, halvt nedliggande. Blad i 4 rader motsatta, köttiga, avlånga, skaftlösa, franskantade, blågröna, ofta kalkprickiga. Blmr ensamma; krona blårod. VI-VII. Vid fjällens grusiga och slammiga bäckar och på kvardröjande snölegor, klippslänter och rämnvattenshyllor; kalkfordrande.

2. *Chrysosplenium*

Flerårig, låga. Blad skaftade, njurformiga, helbräddade el naggade. Blomst avslutande kvast, högblad vanl gulgröna. Blmr små, gulgröna; foder 4-bladigt, i mellersta bl 5-bladigt. Krona röd. Frukt kapsel.

- | | | |
|---|---|-------------------------|
| 1 | Ståndare 8; växten åtminstone vid basen hårig | 1. <i>alternifolium</i> |
| 1 | Ståndare 4; växten nästan el helt kal | 2. <i>tetrandrum</i> |

1. *C. alternifolium* - gullpudra

10-15 cm; upprätt. Rotblad 20-30 mm breda, gleshåriga. Blmr stödblåd med hjärtlik el trubbig bas. Blmr 5 mm breda; ståndare 8. Frön mörkbruna. V-VI. Vid källdrag, bäckar och diken, på drypande älvsveder, i fuktiga lundar, sankar lundskogar, på sjöstränder; ofta på lerunderlag.

2. *C. tetrandrum* - polargullpudra

5-8 cm; upprätt. Rotblad ca 10 mm breda, tämligen el helt kala. Blmr stödblåd med smal bas. Blmr 3 mm breda; ståndare 4. Frön röda. VI-VII. På bäckars och källdragens våta mossmattor, ibland i diken.

3. *Bergenia*

Fleråriga, ständigt gröna; rosettställda stängelväxter. Rotstockslik stjälkbas kraftig, fjällig. Blad stora, läderartade, hela, långskaftade, med utsöndrande glandler. Blst rikbl knippe. Krona violett. Frukt kapsel. Förvildning av nedan nämnda arter i odlingar och även andra arter el underarter ur korsningar är ej känt.

- | | | |
|---|--|-----------------------|
| 1 | Blad ovala - omvänt äggrunda, kilformig el trubbig bas; blomaxel kupformig; kronblad täcker ej knappt varandra | 1. <i>crassifolia</i> |
| 1 | Blad rundade - brett avlånga, hjärtformig bas; blomaxel brett fatlik; kronblad täcker tydligt varandra | 2. <i>cordifolia</i> |

1. *B. crassifolia* - bergenia, vinterblad

10-30 cm. Bladskiva oval - omvänt äggrund, 5-12 * 4-10 cm, vanl kilformig - sällan rundad bas, kal, bukt- el tandkantad, trubbspetsad. Blst 3-13 cm, blmr svagt hängande; på blstgrenar, blomskäft, blomaxlar och foderblads utsida korta glandelhår; blomaxel kupformig, närmast lika lång som bred. Kronblad 7-8 mm, avlånga - omvänt äggrunda, ljusst violetta, avsmalnar jämnt till kort nagellik spets, kronblad täcker ej knappt varandra; ståndare vanl tydligt kortare än stiftet. V-VI. Prydnadsväxt; trädgårdsrest på jordhögar, ibland odlingsrest el -flykting i gårdars närskogsdungar. Sibirien, östra Asien.

2. *B. cordifolia* - hjärtbergenia

Lik *B. crassifolia*, men 10-40 cm; bladskiva rundare, hjärtlik bas, ofta rynkad, kant vågbuktig, mindre tänder; blmr mera upprätta; blomaxel rundad fatlik, tydligt bredare än lång; kronblad rundare, avsmalnar rätt snabbt till kort nagellik spets, kronblad täcker tydligt varandra; ståndare vanl ca liklånga med stiftet. V-VI. Prydnadsväxt; trädgårdsrest och på jordhögar, ibland odlingsrest el -flykting i gårdars närskogsdungar. Sibirien, Kina.

57. Crassulaceae

1-, 2- el fleråriga, med nektarblad, ganska låga örter. Blad vanl strödda, hela, helbräddade el tandkantade. Blomst kvast el knippe; blmr 2-könade, radiärsymmetriska. Foder- och kronblad 4-20, krona fri- el sambladig; ståndare lika många som kronblad el 2 ggr antalet. Fruktämne översittande; pistiller fria el sammanväxta vid basen. Frukt flerfröig baljkapsel.

| | | |
|------|---|---------------------|
| 1 | Vek, liten vatten- el strandväxt; krona 4-bladig | 1. <i>Crassula</i> |
| 1 | Landväxt, vanl på torra ställen; stjälk åtminstone 3-4 cm | 2 |
| 2(1) | Krona 4-bladig; blmr vanl skildkönade | 4. <i>Rhodiola</i> |
| 2 | Krona minst 5-bladig; blmr 2-könade | 3 |
| 3(2) | Kronblad franskantade; kronblad 6 | 2. <i>Jovibarba</i> |
| 3 | Kronblad ej franskantade; kronblad 5, någon gång 4 el 6-9 | 3. <i>Sedum</i> |

1. *Crassula*1. *C. aquatica* - fyrling

1.årig; 1-5 cm; på torra marker ofta röd. Stjälk upprätt, ogrenad el vid basen grenad. Blad motsatta, jämbreda, runda, spetsiga - uddspetsade. Blmr i bladvecken; krona 4-bladig, vit el rödaktig; pistill 4-bladig. VII-VIII. I vattenlinjen på leriga och slammiga sjöstränder, ofta på betes-stränder; även i bräckvatten och skärgårdars klippgölar. Har avtagit främst i inlandet.

2. *Jovibarba*1. *J. globifera* - taklök

Flerårig; 20-30 cm. Bladrosett halvklotformig, 3 cm tjock; rosettblad 10-20 mm, omvänt äggrunda, kortspetsade, glandelhåriga; stjälkblad 20 mm. Foder långfransad; krona 6-bladig; kronblad 15-20 mm, upprätta, franskantade, ljusgula. VII-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest, ibland odlingsflykting på torra ställen. Mellan- och Sydeuropa.

3. *Sedum*

1-, 2- el fleråriga, med nektarblad. Stjälkar upprätta; blad vanl strödda. Blomst knippe. Krona vanl 5-, ibland 4- el 6-bladig; kronblad fria el vid basen sammanväxta; ståndare vanl 2 ggr kronbladens antal, ibland lika många. Pistiller lika många som kronbladen.

| | | |
|--------|---|----------------|
| 1 | Blad breda, platta | 2 |
| 1 | Blad smala, runda | 6 |
| 2(1) | Krona gul | 3 |
| 2 | Krona vit-grönskiftande el röd | 4 |
| 3(2) | Upprätt; alla stjälkar med blmr | 1. aizoon 3 |
| | Halvt nedliggande; några stjälkar blomlösa | 2. hybridum |
| 4(2) | Blad vanl helbräddade, nedre lika breda som långa | 4. ewersii |
| 4 | Blad tandade el åtminstone vågkantade, längre än breda | 5 |
| 5(4) | Blad helt kala; kronblad 3-5 mm | 3. telephium |
| 5 | Blad franskantade; kronblad 10-12 mm | 5. spurium |
| 6(1) | Krona vit el rödaktig | 7 |
| 6 | Krona gul | 9 |
| 7(6) | Blad ganska platta; krona 6-bladig, vit - ljusröd | 12. hispanicum |
| 7 | Blad rätt runda; krona 5-bladig | 8 |
| 8 (7) | På, blad, blomskaft och foderblad små glandelhår; krona rödaktig | 10. villosum |
| 8 | Utan glandelhår, löst tuvad; krona vanl vit | 8b |
| 8b (8) | Blst gles, 20-30-bl; foderblad ca lika långa som breda, rundade - tunglika | 9. album |
| 8b | Blst tät, 5-20-bl; foderblad mycket längre än bredden, smalt avlånga | 13. lydium |
| 9(6) | 1- el 2-årig; ej tuvad | 11. annum |
| 9 | Flerårig; löst tuvad | 10 |
| 10(9) | Blomskaft 15-30 cm; blad 10-15 mm | 6. rupestre |
| 10 | Blomskaft 3-10 cm; blad 3-6 mm | 11 |
| 11(10) | Blad glesa, ej tydligt i rader | 7. axre |
| 11 | Blad i synnerhet i blomlösa stjälkar rätt tätt, i 6 rader | 8. sexangulare |

1. *S. aizoon* - gyllenfetblad

Flerårig; 20-40 cm; upprätt. Blad strödda, 5-8 cm, lansettlika, vassågade. Blomst avslutande, tät, av blad omgivet knippe. Foder och krona 5-bladiga; foderblad spetsiga; krona mörkgul. VII-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest och ibland -flykting. Norra Asien.

2. *S. hybridum* - sibiriskt fetblad

Flerårig; 10-25 cm; halvt nedliggande, en del stjälkar ej blommande. Blad strödda, 2-3 cm, omvänt äggrunda, trubbtandade. Blomst avslutande, glest knippe. Foder och krona 5-bladiga; foderblad trubbiga; kronblad gula. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest och -flykting. Norra Asien, Ural.

3. *S. telephium* - käringkål, kärleksört

Flerårig; 15-50 cm; rötter knölförmiga; stjälk vanl ogrenad, kal. Blad oskaftade, 2-10 cm, breda, tjocka. Blomst rikbl, tät, flocklikt knippe. Krona 5-bladig, grönaktigt vit - ljust gulaktig - rödaktig. VII-IX. På öppna klippmarker, stenmarker och torra höjdsränner, sandiga ställen, stengärdsgårdar, åkrar, på sandiga, grusiga, klappersteniga och steniga havstränder; även prydnadsväxt, odlingsrest och -flykting.

3a. ssp. *Telephium* - röd käringkål, räd kärleksört

25-50 cm; upprätt; rotknölar avlånga. Blad strödda, 5-8 cm, smalt avlånga, oregelbundet tandade, ej blåaktiga, ofta rödfläckig, övre med bred och nedre med smal bas. Krona röd el blårod, sällan vit. Europa.

3b. ssp. *maximum* - käringkål, kärleksört

30-50 cm upprätt; rotknölar avlånga. Blad vanl strödda, 5-10 cm, ovala el brett avlånga, trubbtandade el buktkantade, med trubbig bas el omfattande, gröna el blåaktiga. Krona grön- el gulaktigt vit, sällan röd.

3c. ssp. *ruprechtii* - liten käringkål, liten kärleksört

15-30 cm; halvt nedliggande el nedliggande; rotknölar klotformiga. Blad motsatta, 2-5 cm, rundade, tandade el nästan helbräddade, omfattande, blåaktigt vaxtäkta. Krona vit el gulaktig.

4. *S. ewersii* - mongoliskt fetblad

Flerårig; 10-20 cm; stjälk halvt nedliggande, vid basen vedartad. Blad vanl motsatta, 10-20 mm, helbräddade, nedre brett ovala och omfattande, övre hjärtformiga, blågröna. Krona 5-bladig, ljus- - purpurrod, kronblad 4-5 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting. Mellanasien.

5. *S. spurium* - kaukasiskt fetblad

Flerårig; 7-15 cm; halvt nedliggande. Blad 25 mm, ovala - snedkvadratiska, smal bas el kortskaftade, franskantade, i spetsen trubbtandade. Blomst gles, flocklikt knippe. Krona 5-bladig, röd, sällan vit, kronblad 10-12 mm. VII-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting. Kaukasus.

6. *S. rupestre* - stor fetknopp

Flerårig; 15-30 cm; stjälk halvt nedliggande, styv, vid basen vedartad; blomlösa stjälkar låga. Blad på stjälkens överdel runda, jämbreda, uddspetsade; skottbladens spets krökta. Blomst i knoppstadiet hängande, vid blomning upprätt, kvastlik. Krona vanl 7-, sällan 5-9-bladig, gul. VII-VIII. På torra klippslänter; odlingsrest och -flykting; även salladsväxt.

7. *S. acre* - gul fetknopp

Flerårig; 5-12 cm; löst tuvad, kal. Glest med blad även på blomlösa stjälkars nedre del, runda, bredare mot basen, gulgröna el rödaktiga, ej i tydliga rader, bittersmakande. Blomst skaft halvt nedliggande; blomst 3-6-bl knippe. Kronblad 6-8 mm, klargula. VI-VII. På torra klippor, med tunt muldtäcke, sandfält, grusiga havstränder; byklippmarker, vägrenar, stengårdsgårdar; även prydnadsväxt, odlingsrest och -flykting. +

8. *S. sexangulare* - kantig fetknopp

Flerårig; 3-8 cm; löst tuvad, kal. Blad, särskilt i blomlösa stjälkar rätt tätt, runda, bredast på halva spetsdelen, gröna el rödaktiga, i 6 rader, nästan smaklösa. Blomst stjälkar halvt nedliggande; blomst 1-3-bl knippe. Kronblad 4-5 mm, klargula. VII. På torra klippmarker, steniga höjdsränter; även prydnadsväxt, sällan odlingsrest el -flykting.

9. *S. album* - vit fetknopp

Flerårig; 7-18 cm; löst tuvad, upprätt el nedliggande, kal. Blad 3-12 mm, runda, köttiga, vanl röda. Blomst tämligen tät, flocklikt knippe. Krona 5-bladig, vit el ibland ljusröd. VII-VIII. På torra klippmarker, vanl nära havstrand; kalkgynnad; även prydnadsväxt och odlingsrest, sällan -flykting.

10. *S. villosum* - klibbig fetknopp

2- el flerårig; 2-6 cm; upprätt, vanl ogrenad; överallt rödbrun och glandelhårig. Blad runda, översidan platt. Blomst glesbl knippe. Krona 5-bladig, stor, kronblad ljus el blåroda, mittnerv mörkröd. VII-VIII. I fjällen av rämnvatten fuktade klippor; kalkgynnad. Fridlyst.

11. *S. annuum* - liten fetknopp

1- el 2-årig; 5-10 cm; upprätt, kal, grenad vid basen, grenar upprätta, spetsen nedböjd. Blad glest, 6 mm, runda, på båda sidor plattade, slutligen rödbrunprickiga. Blomst vek, glest knippe. Krona 5-bladig, gul. VI-VII. På torra klipp- och våtslänter, klippbranter; särskilt på strand- och sjöområden.

12. *S. hispanicum* - blek fetknopp

Vanl 1-årig; 7-15 cm; vid basen i början rikgrenig; kal el njuggt glandelhårig. Blad 7-18 mm, plattade, blågröna. Blomst ensidig, rikblommigt knippe. Krona 6-bladig, vit; kronbladens mittnerv röd. VI-VII. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting. Sydöstra Europa.

13. *S. lydium* - lydisk fetknopp

Flerårig; 5-10 cm; tuvad, upprätt el halvt nedliggande, kal. Vegetativa skott täta, närmast klotlika. Blad 3-8 mm, cylindriska, saftiga; ofta röda. Blst tät 1-2 cm bred kvastlik knippe. Krona 5-bladig, vit; kronblads mittnerv röd. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting på stenig mark. Mindre Asien.

4. *Rhodiola*1. *R. rosea* - rosenrot

Flerårig; 10-35 cm; rotstock tjock, närmast knölformig, rosdoftande; stjälk upprätt, tätbladig, kal. Blad strödda, köttiga, platta, trubbtandade. Blomst halvklotformigt knippe. Blmr vanl 1-könade; krona 4-bladig, ljusgul. VII-VIII. I fjällen vid fuktiga och grusiga bäck- och älv-stränder, kvardröjande snö på klipphyllor och -skrevor; även prydnadsväxt.

58. Grossulariaceae

MP

1. *Ribes*

Buskar; vanl sambyggare. Blad strödda; skiva handnervig, flikig. Blomst klase; blmr vanl små; foder och krona 5-bladiga, foderblad mycket större än kronblad; krona vanl grönaktig; ståndare 5. Frukt klotformigt (botten)bär.

- | | | |
|--------|---|--------------------|
| 1 | Klase 1-3-blommig; stjälk taggig | 6. uva-crispa |
| 1 | Klase 5-30-bolmmig; stjälk ej taggig | 2 |
| 2(1) | Klase upprätt; blmr:s stödblåd 4-10 mm, av blomskaftets längd | 3 |
| 2 | Klase hängande, sällan något upprätt; stödblåd 1-2 mm, tydligt kortare än blomskaftet | 4 |
| 3(2) | Blmr stora, gula; foder trattlik; bladknoppar korta, lätt trubbiga | 7. aureum |
| 3 | Blmr små, gröna; foder hjullik; bladknoppar långa, spetsiga | 8. alpinum |
| 4 (2) | På blads undersida gula runda glandler; bär svart | 5. nigrum |
| 4 | Blads undersida utan glandler; bär rött, sällan vitt | 4a |
| 4a (4) | Fruktämne och bär med glandler | 9. glandulosum |
| 4a | Fruktämne och bär utan glandler | 5 |
| 5(4) | Blmr hjullika, ofta enfärgade, gulaktiga; blombotten flat; ståndarknappshalvan tydligt fri från den andra | 6 |
| 5 | Blmr trattlika, gröna, brun- el rödfläckiga el -strimmiga; blombotten fatlik; ståndarknappshalvor berör ibland varandra på pistillsidan | 7 |
| 6(5) | Ståndarknappband på pistillsidan av knapphalvans bredd | 1. rubrum |
| 6 | Ståndarknappband på pistillsidan smalare än knapphalvan | 2. * houghtonianum |
| 7(5) | Öppen blommas foderblad berör ej varandra; kronblads spetsdel under 1 mm bredd | 3. spicatum |
| 7 | Öppen blommas foderblad berör-täcker varandra; kronblads spetsdel över 1 mm bredd | 4. * pallidum |

1.-4. *R. rubrum*-grupp - röda vinbär1. *R. rubrum* - trädgårdsvinbär

1-1,5 m. Bladskiva 4-6 cm bred, tämligen kal, djupt hjärtlik bas, basskåra smal. Klase hängande, 10-20-bl; blmr ljust gulgröna; blombotten flat; mellan ståndarna och pistillstiften tydlig ringformad upphöjning; knappband på ståndarens pistillhalvas sida av knapphalvans bredd, halvorna tydligt fria från varandra. Bär rött, ibland grönaktigt vita. V. Bärbuske; sällan odlingsflykting el -lämning. Västeuropa.

2, R. * houghtonianum - slottsvinbär

Lik r. rubrum, men bladskiva lägre hjärtlik bas; knappens knappband på ståndarens pistillhalvas sida smalare än knapphalvan; på blombotten högst ganska låg ringupphöjning. V. Bärbuske; ibland odlingslämning.

3. R. spicatum - skogsvinbär

1-1,5 m. Bladskiva hårig - kal, låg hjärtlik bas, basskåra bred. Blmr grönaktiga, brun- el rödbrokiga; foderblad i utslagna blmr berör ej varandra, glest frans- - kalkantade, ofta glandelkantade; kronblad under 1 mm bredd, tunglika - smalt T-bokstavens form; blombotten skållik; mellan ståndare och pistill ingen upphöjning; knapphalvorna berör varandra på ståndarens pistillhalvas sida. Bär rött. V-VI. I lundar, vid bäckar, på stränder; även bärbuske; odlingslämning och -flykting.

3a. ssp. spicatum

Bladskiva tunn, vanl hårig; flikar och tänder korta, rätt trubbiga. Klase val hängande, 10-20-bl, hårig - kal, glandrig - utan; glandler kortskaftade - oskaftade; bl 3-5 mm bred. Bär 6-8 mm. Närmast i hela Finland, i norr mindre förhärskande.

3b. ssp. hispidulum - körtelvinbär

Bladskift ofta glest glandelhårig; glandelhår långa; bladskiva tjock, hårig, även långa glandelhår; flikar och tänder korta, ganska trubbiga. Klase vågrät - ganska upprätt, 3-8-bl, tätt glandelhårig, glandelhår långa; bl 4-5 mm bred. Bär 8-11 mm. I nordöstra Finland; sällsynt.

3c. ssp. lapponicum - lappvinbär

Bladskift ofta glest glandelhårig; glandelhår långa; bladskiva tunn, undre ytans nerver med få undantag kala; flikar och tänder spetsiga. Klase vågrät - ganska upprätt, 3-8-bl, kal - glest glandelhårig; glandelhår långa; blmr 5-6 mm breda. Bär 8-11 mm. I norra Finland. Underartens mellanformer vanlig i norra Finland.

4. R. * pallidum - hollandsvinbär

Lik R. spicatum ssp. spicatum, men bladskiva upp till 8 cm bredd, spets-flikig, på översidan kal, under efter nerverna hårig; klase upp till 8 cm; foderblad breda, täcker t o m varandra i utslagna blmr, tätt franskantade; kronblad brett T-bokstavens form, spetsdel över 1 mm bred. Bär rött, sällan grönaktigt vit. V-VI. Bärbuske; odlingsflykting el -lämning.

5. R. nigrum - svart vinbär, testron

1-1,5 m; doftande. Bladskiva 6-10 cm, 3-5-flikig, på översidan kal, under hårig och gulglandrig; flikar långa, spetsiga. Klase hängande, flerbl; blmr röd- - brunaktigt gröna; foder hårigt, gulglandrigt. Bär 6-12 mm, svart. V-VI. I sankt lundskogar, bäcklundar, vid älvar och bäckar, i havsstrandsbuskage och -stenmarker; även bärbuske; odlingsflykting och -lämning.

6. R. uva-crispa - krusbär

0,5-1 m. Stjälkleden vanl 3-taggiga. Bladskiva 2-5 cm, djupt 3-flikig, kal el hårig. Klase 1-3-bl; blmr 10-15 mm, ljust el rödaktigt gröna. Bär 1-2 cm. V-VI. Bärbuske; odlingslämning el -flykting på slänter, klipp-marker, i skogsbyn och stränder. Europa.

6a. var. uva-crispa

Bär gulgrönt, hårigt; hår mjuka.

6b. var. reclinatum

Bär rött, kalt.

6c. var. sativum

Bär gulgrönt, hårigt; hår mjuka, i flocken styva glandelhår.

7. R. aureum - gullrips

1-2 m. Bladskiva vanl kal, njurformig - brett omvänt äggrund, 3-flikig, flikar ofta endast 3-tandade. Klase ganska upprätt, 5-10-bl; stödblåd liklånga med blomskäften; blmr 10-15 mm, doftande, gula; foder trattlik. Bär 6-8 mm, svart - brunt. V-VI. Prydnadsbuske; sällan odlingslämning el -flykting. Västra Nordamerika.

8. R. alpinum - måbär

0,5-1,5 m. Tvåbyggare. Knoppar upp till 10 mm, smala, spetsiga. Bladskiva 2-6 cm, djupt 3-flikig, kal el njuggt hårig, på översidan glänsande; flikar sågkantade. Klase upprätt; hanblomst 20-30-bl, honblomst 2-5(-12)-bl; stödblåd liklånga med blomskäftet; blmr grönaktiga. Bär rött. V-VI. I lundar, lundlika skogar, lundklippmarker och deras stenrös; prydnadsbuske.

9. R. glandulosum - kryprips, dvärgrips

0,5 m. Grenar vid basen nedliggande, rotsläende, i spetsen halvt nedliggande. Bladskiva 6-10 cm, 5-7-flikig, hjärtformig bas, njuggt hårig; flikar spetsiga, dess mellanrum djup tandlös skåra. Klase vågrät - snett upprätt, 8-12-bl; stjälk, stödblåd, blomskäft och -axlar glandelhåriga; krona ljus rödaktig. Bär ca 8 mm, rött, glandelhårigt. V. Prydnadsbuske; odlingsflykting i bäcklundar och trädgårdsrester i hedskogar. Nordamerika.

59. Parnassiaceae

1. Parnassia

1. P. palustris - slätterblomma

Flerårig; 5-25 cm; kal ört. Rotblad långskaftade; skiva äggrund, hjärtlik bas, helbräddad; stjälk bladlös - 2-bladig; stjälkblad skaftlös, omfattande el trubbig bas. Bl enstaka, 2-könad, radiärsymmetrisk; foder 5-bladig; krona 5-bladig, 2-3 cm bred, vit, nerver genomskinliga; ståndare 5, som tillägg 5 flerflikiga stamnoider med knoppiga huvuden. Frukt kapsel. VII-VIII. Mer el mindre frodiga kärr- och sjöstrandsängar, brunmossar, sankskogar med gungfly, källvatten kärr, kärrkanter, vid bäckar, havstrandsängar, lätt försumpade gamla svedjemarker.

60. Droseraceae

1. Drosera

Fleråriga, små örter. Blad i rosett. På bladen röda, droppspetsade, klibbiga hår, med vilka sileshåren fångar insekter. Blomst engrenat knippe (ensidigt), Blmr 2-könade, radiärsymmetriska, små, öppna endast kort tid vid solig väderlek. Foder och krona 4- el 5-bladiga; kronblad vita. Frukt kapsel.

- | | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Stängel endast något längre än bladen, utgår från nedre rosettblads bladfot, tydligt krökt bas; kapsel fårad | 3. ntermedia |
| 1 | Stängel 2-4 ggr längre än bladen, utgår från övre rosettblads bladveck, rak bas; kapsel slät | 2 |
| 2(1) | Blad rundade - njurformiga, längs underlaget | 1. rotundifolia |
| 2 | Blad långa, smala, bredast mot spetsen, blad uppräta | 2. longifolia |

1. D. rotundifolia - daggört, rundsilleshår

Stängel 5-20 cm, rak. Blad utefter underlaget; skaft 5-45 mm, skiva 3-12 * 5-15 mm, rundad - njurformig. VI-VII. På myrars och kärrs rätt torra tuvor, strandkanter, grusgröpar.

2. D. longifolia - stor daggört, storsilleshår

Stängel 6-20 cm, rak. Blad ganska upprätta; skaft 20-50 mm; skiva 10-25 * 3-7 mm, spetsdelen bredast. VI-VII. På kärr, mossar och gyngflyn och flarkar, starmyrar, stränder, övergivna grusgrupars rännvattnade bottnar, sjöars vattenlämningar. Främst i norra Finland växer t ex med kortare mått f. pusilla.

D. longifolia * *rotundifolia*

Ofta stor, stängel upp till 30 cm. Blad ganska upprätta; skaft 25-70 mm, skiva 8-20 * 4-8 mm, omvänt öggrunda, rundspetsade. VI-VII. Tämligen allmän; ensamma el i glesa bestånd bland stamarterna i flarkar, kala kanter och strandmossar.

3. *D. intermedia* - liten daggört, småsileshår

Stängel 2-10 cm, buktig bas, utgår från något nedre rosettblads veck. Blad i rosett el ibland strödda på den 2-4 cm långa stjälken. Bladskäft 20-30 mm; skiva 5-10 * 3-4 mm, omvänt äggrund. VI-VII. På näringsrika kärrs flark- och mellanytor?, strandstarrängar och mossar, småsjöars dyblandade sandstränder. Har avtagit.

61. Rosaceae

Träd, buskar, ris el vanl fleråriga örter. Blad vanl strödda, med stipler; skiva hel, flikig el sammansatt. Blmr vanl tvåkönade, ensamma el i blomst; foder- och kronblad vanl 5; ståndare vanl 2-4 ggr foderbladens antal; pistiller 1 el flera. Frukt baljkapsel, nöt, stenfrukt el bottenfrukt bildat av blombotten och pistill.

| | | |
|---------|---|-----------------|
| 1 | Växt med vedstam | 2 |
| 1 | Ört, ibland vedartad vid basen | 15 |
| 2(1) | Storblommig, vintergrönt ris; kronblad vanl 8 | 9. Dryas |
| 2 | Träd el buske, sällan ris; kronblad vanl 5 | 3 |
| 3(2) | Parbladig med uddblad el fingerbladig | 4 |
| 3 | Bladskiva hel el flikig | 8 |
| 4(3) | Fruktämne översittande; frukt smånöt, baljkapsel el sammansatt stenfrukt | 5 |
| 4 | Fruktämne undersittande; frukt saftigt nypon | 7 |
| 5(4) | Blomst utbredd, tät, små- och rikblommig | 1. Sorbaria |
| 5 | Blomst gles el blmr ensamma, rätt stora | 6 |
| 6 (5) | Taggig buske el ris | 5. Rubus |
| 6 | Tagglös buske | 12A. Dasiphora |
| 7(4) | Taggig buske; blmr stora, vanl ensamma el kvast med mindre än 10 blmr | 6. Rosa |
| 7 | Träd utan taggar; blomst tät sammansatt kvast | 18. Sorbus |
| 8(3) | Bladskiva med upphöjda nerver | 5. Rubus |
| 8 | Bladskiva fjädernervig | 9 |
| 9(8) | Fruktämne översittande-mitt i blombotten; frukt baljkapsel el stenfrukt | 10 |
| 9 | Fruktämne undersittande, runt blombotten: frukt saftigt nypon | 11 |
| 10 (9) | Pistill 1, stenfrukt; blmr rätt stora; träd el buske | 22. Prunus |
| 10 | Pistiller många, frukt baljkapsel; blmr ganska små; buske | 10a |
| 10a(10) | Blad i början med stipler; baljkapslar i basen sammanväxta, båda kan öppnas efter fogen | 23. Physocarpus |
| 10a | Blad utan stipler; baljkapslar fria, kan öppnas utmed bukfogen | 2. Spiraea |
| 11(9) | Bladskiva flikig el med stora tänder | 12 |
| 11 | Bladskiva helbräddad el småtandad | 13 |
| 12(11) | Tagglöst träd el buske | 18. Sorbus |
| 12 | Tornig buske | 21. Crataegus |
| 13(11) | Blmr under 0,5 cm bredd, ensamma el blomst glesbl klase i bladfoten; kronblad ca liklånga med foderblad | 20. Cotoneaster |
| 13 | Blmr större el blomst tätbl | 14 |

| | | |
|---------|--|--------------------|
| 14(13) | Kronblad breda, något rundade; blomst 2-5 blommig flock; frukt stor, saftig | 17. Malus |
| 14 | Kronblad lansettlika; blomst klase; frukt bär | 19. Amelanchier |
| 15(1) | Hulle 4-bladig och 1-kransad el med ytterfoder och skenbart 2-kransad; ståndare vanl 4 | 16 |
| 15 | Blmr med foder såväl som krona | 18 |
| 16(15) | Parbladiga med uddblad | 8. Sanguisorba |
| 16 | Bladskiva handnervig, flikig el fingerbladig | 17 |
| 17(16) | Flerårig; bladskiva fingerkluven el fingerbladig | 15. Alchemilla |
| 17 | 1-årig; bladskiva 3-delad; flikar djupt 2-5-delade | 16. Aphanes |
| 18(15) | På blomfästets utsida krokspetsade borst; blomst lång klase | 7. Agrimonia |
| 18 | Blomfäste utan krökta borst; blomst annorlunda | 19 |
| 19(18) | Kronblad vanl 8; efter blomning förlängs stiftet till vingfjunlikt (fjäderlikt) spröt | 9. Dryas |
| 19 | Kronblad 4-6(-9) | 20 |
| 20(19) | Blmr med ytterfoder | 21 |
| 20 | Blmr saknar ytterfoder | 30 |
| 21(20) | Stift långt, efter blomning förlängs till uddlikt spröt | 10. Geum |
| 21 | Stift kort, lossnar efter blomning | 22 |
| 22(21) | Kronblad kortare än foderblad; bladskiva 3-fingrad, småblad i spetsen 3-tandade | 13. Sibbaldia |
| 22 | Kronblad vanl längre än foderblad; bladskiva annorlunda | 23 |
| 23(22) | Blomfäste lågt, flat | 11. Waldsteinia |
| 23 | Blomfäste upphöjt, kullrigt | 24 |
| 24 (23) | Efter blomning bildas blomaxel till saftig bärlik ansvällning; krona vit | 14. Fragaria |
| 24 | Blomaxel vid mognad torr; krona vanl gul, ibland vit el röd | 25 |
| 25 (24) | Bladskiva 3-7-fingrad el handflikig | 12E. Potentilla |
| 25 | Bladskiva parbladig med uddblad | 26 |
| 26 (25) | Kronblad mörkröda | 12C. Comarum |
| 26 | Kronblad rent vita el guls | 27 |
| 27 (26) | Kronblad vita | 12D. Drymocallis |
| 27 | Kronblad gula | 28 |
| 28 (27) | Stjälk nedliggande, slingrande; blmr ensamma | 12E. Potentilla |
| 28 | Stjälk upprätt el halvt nedliggande; blst flerbl | 29 |
| 29 (28) | Småblad hela el i spetsen 2- el 3-flikiga el -tandade | 12B. Sibbaldianthe |
| 29 | Småblad likiga el tandkantade | 12E. Potentilla |
| 30 (20) | Frukt saftig sammansatt stenfrukt; blmr ensamma el blst fåbl | 5. Rubus |
| 30 | Frukt baljkapsel; blst stor, flerbl | 31 |
| 31 (30) | Bladskiva 2 ggr 3-fingrad | 3. Aruncus |
| 31 | Bladskiva parbladig med uddblad | 4. Filipendula |

1. Sorbaria

1. S. sorbifolia - rönnspirea

Med rotskott, buske som bildar vida växtbestånd. Stammar ogrenade el svagt grenade, knäböjda. Blad 20-40 cm; skiva parbladig med uddblad, 6-15 bladpar; småblad upprepat sågkantade. Blomst sammansatt klase, upp till 30 cm: krona vit. Frukt baljkapsel. VII-VIII. Prydnadsbuske; ofta odlingsrest el -flykting vid bebyggelse, vägrenar, omarker, tippar. Ostasien.

2. Spiraea

Ganska små - medelstora, grenade buskar. Blad utan stipler; skiva hel, helbräddad el tandkantad. Blomst flocklik el rätt tät sammansatt klase. Krona vit el röd; kron- och foderblad 5; ståndare 15 el fler; pistiller 5. Frukt mångfröig baljkapsel.

| | | |
|-------|---|-------------------|
| 1 | Blomst i sidogrenars spets, 10-20 blmr, flocklik | 4. chamaedryfolia |
| 1 | Blomst i grenspetsarna, tät och rikblommig, sammansattkvast | 2 |
| 2 (1) | Utan jordrevor; blst kortare än bred | 3. japonica |
| 2 | Med jordrevor; blst längre än bred | 3 |
| 3 (2) | Foderflikar bakåtvända när kronan vissnar och vid fruktskiftet; krona vanl mörkt rosenröd | 2. * billardii |
| 3 | Foderflikar uppräta - utspärrade när kronan vissnar och vid fruktskiftet; krona vit el ljusröd | 4 |
| 4 (3) | Blst nedre grenar vanl kortare än sitt stödblåd; frukter 1-2 mm, missbildade | 1. * rosalba |
| 4 | Blst nedre grenar vanl längre än sitt stödblåd; frukter 2-5 mm, vanl väl utvecklade | 1A. alba |

1. -2. S. salicifolia-grupp - spireor

Med uppräta stjätkar, njuggt grenade, med jordrevor. Blad med kort skaft; skiva 3-8 cm, lansettlik - brett oval, tandkantad. Blst i grenspetsen, rikblommig, åtminstone i överdelen tät, cylindrisk - brett kägellik, sammansatt kvast vanl längre än bred; krona vit - mörkröd. VII-VIII. Prydnadsbuske; ofta odlingsrester el -flyktingar vid bebyggelse, på väg-, dikes- och bäckkanter, avfallsplatser och skogsdungar. Rätt flerformig, ofta korsningsgrupp, vars taxagräns och plats är omtvistad.

1. S. * rosalba - torpspirea (purpurspirea)

80-100 cm; unga grenar gulaktiga - rödbruna, svagt kantiga, korthåriga. Bladskiva lansettlik - oval - omvänt äggrund, omväxlande sågkantad, under kal el hårig utmed nerver. Blst tät, kägellik; nedre grenar vanl kortare än sitt stödblåd; blst stjätk och blomskäft håriga; foderflikar uppräta; krona vit el ljusröd. Frukter 1-2 mm, missbildade.

1A. S. alba - vitspirea

70-130 cm; unga grenar brunaktiga, kantiga. Bladskiva långsmal - brett oval, växelvis en gång el två ggr tandkantad, under kal el gleshårig. Blst övre del tät, undre vanl glesare, kägellik, nedre grenar vanl längre än sitt stödblåd; foderflikar uppräta - utspärrade; krona vit el särskilt i början ljusröd. Frukter uppräta, kala. Nordamerika.

1Aa. var. alba - vitspirea

Unga grenar mattbruna - gulbruna, korthåriga. Bladskiva hård, långsmal, 4-8 ggr bredden lång, vanl en gång småtandad, under gleshårig el kal. Blst smalt kägellik; nedre grenar snett uppåt riktade; blst grenar och blomskäft rikblommiga; foderflikar vanl trubbiga; krona 5-7 mm, vit. Frukter 2-3 mm.

1Ab. Var, latifolia, S. latifolia - bredspirea

Unga grenar rödbruna, kala. Bladskiva rätt mjuk, brett oval - brett omvänt äggrund - brett långsmal, högst 3 ggr bredden lång, stor- el fliktandad (ofta 2 ggr), under kal. Blst brett kägellik; nedre grenar snett upp riktade; blst stjätk och blomskäft tämligen el helt kala; foderflikar vanl spetsiga; krona 4-5 mm, i början ljusröd, senare vanl vit. Frukter 1-1,5 mm.

2. S. * billardii - klasespirea

80-150 cm; unga grenar (röd)brunaktiga, svagt kantade, korthåriga el kala. Bladskiva ovalt långsmal - oval - omvänt äggrund, oregelbundet tandad, under tät- el gleshårig. Blst tät, cylindrisk - brett kägellik; nedre grenar vanl kortare än sitt stödblåd; blst stjätk och blomskäft håriga; foderflikar vanl bakåtvända; krona vanl mörkt rosenröd. Frukter missbildade.

3. S. japonica - praktspirea

Med utstående grenar, saknar revor; 50-150 cm; unga grenar bruna, kala el håriga, runda el svagt kantiga. Bladskiva 2-8 cm, avlång, sågkantad, spetsig, översidan grön, kal, under ljusgrön - blåaktig, kal el hårig. Blomst bred,

jämn topp - välvd; krona röd, sällan vit. Frukter upprätta, kala. VII-VIII. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest el -flykting vid bebyggelse. Ostasien.

4. *S. chamaedryfolia* - kvastspirea

Med böjda grenar; 50-120 cm; stammar rikligt grenade; grenar knäböjda. Bladskiva 2,5-4 cm, oval - snett kvadratisk, basdelen helbräddad, spets-delen stortandad - nästan flikig. Blomst i sidogren, 10-20-bl, flocklik; krona vit. VII-VIII. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest. Sydöstra Europa och Östsibirien.

3. *Aruncus*

1. *A. dioicus* - plymspirea

Flerårig, ört med upp-rätt rotstock; 80-150 cm. Stjälkar talrika, ogrenade. Blad utan stipler; skiva upprepat 3-fingrad; småblad avlånga, spetsiga, upprepat sågkantade. Blomst kägellik sammansatt klase, upp till 30 cm; krona liten, gulvit. Frukt baljkapsel. VII. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting. Europa, Nordamerika.

4. *Filipendula*

Fleråriga, örter med rotstock och upprätta stjälkar. Bladskiva parbladig med uddblad; mellan småbladen mindre mellansmåblad. Blomst vid sammansatt kvast; blmr ganska små; krona vit. Frukt smånöt.

| | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Bladskiva 15-30-parig; uddblad ej olik övriga | 1. vulgaris |
| 1 | Bladskiva 3-5-parig; uddblad tydligt större än övriga | 2. ulmaria |

1. *F. vulgaris* - brudbröd

Kal el njuggt hårig; 30-50 cm. Delar av rötterna med knölar. Rotblad 1-3, mindre än stjälkbladen. Blomst 5-10 cm; knoppar rödaktiga; blmr doftlösa. Smånötter 3-4 mm, raka, håriga. VI-VII. På rätt torra slänter, fält, sluttningsängar och vid klippor; kalkskyende.

2. *F. ulmaria* - älggräs, älgört

Hårig - ganska kal; 50-120 cm. Saknar knölar i rötterna. Rotblad 20-40 cm; rotblad och stjälkblad talrika; skiva 3-5-parig, under vanl grå; änd-småbladet större än övriga, vanl 3- el 5-delad; övriga småblad avlånga - ovala, upprepat sågtandade. Blomst 5-25 cm, tät; blmr doftar. Smånötter ca 3 mm, vridna, kala. VI-VIII. På fuktiga ängar, i diken, på strandängar och -buskage, fuktiga lundar, sankalundskogar, brunmossar, vid källor.

5. *Rubus*

Örter och buskar med rotskott, vars stammar är 2-åriga. Bladskiva samman-satt el flikig. Blmr ensamma el blomst kvast. Foder 5-bladigt, saknar ytterfoder; krona vanl 5-bladig, vit el röd. Frukt sammansatt stenfrukt.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Ört (någon gång vid basen vedartad) | 2 |
| 1 | Buske | 5 |
| 2(1) | Bladskiva enkel, flikig | 3 |
| 2 | Sammansatta, vanl 3-fingrade | 4 |
| 3(2) | Utan taggar; bladflikar trubbiga | 1.chamaemorus |
| 3 | Taggig; bladflikar spetsiga | 2.humulifolius |
| 4(2) | Utan revor; stjälk och bladskaft släta; krona röd | |
| | 3.arcticus | |
| 4 | Revor; stjälk och bladskaft sträva; krona vit | 4.saxatalis |
| 5(1) | Bladskiva handflikig; krona röd | 5.odoratus |
| 5 | Bladskiva fingerbladig el oskaftade småblad; krona vit - gulvit | 6 |

- 6(5) Bladskiva vanl med uddblad; kronblad kortare än foderblad, upprätta; frukt vanl röd 6. idaeus
- 6 Bladskiva fingerbladig; kronblad längre än foderblad, utspärrade; frukt svartaktig 7
- 7 (6) Åtminstone de flesta blad 3-fingrade; frukt mörkblå 7. caesius
- 7 Stor del av blad 5(-7)-fingrade; frukt svart 8
- 8 (7) Blst grenars småblad för det mesta medhjärtformig el trubbig bas; fruktämne rikligt hårigt, bashår korta, spetsshår långa 9. pruinosis
- 8 Blst grenars småblad för det mesta med avsmalnade bas; fruktämne endast i spetsen njuggt långhårigt 10. aureolus

1. R. chamaemorus - hjortron

Jordstam revlik, vedartad. Stjälk 10-25 cm, upprätt, 2-bladig, 1-bl. Bladskiva rynkad, njurformig, 5-7-kluven; flikar korta, trubbiga, tandkantade. Tvåbyggare; blmr ensamma; krona 20-30 mm bred, vit; i hanblmr förkrympt pistill och i honblmr förkrympt ståndare. Frukt i början röd, som mogen gul. VI. Sankskogor, myrar, kvarkmossor, försumpade hedar, torvhedar, sumpiga klippmarker.

2. R. humulifolius - sibiriskt jungfrubär

Stjälk 10-30 cm, upprätt, basen vedartad, utan revor, flerbladig, tätt klentaggig. Bladskiva brett avlång - njurformig, 3-5-flikig; flikar långspetsade, stortandade. Blmr ensamma el blomst 2-5-bl kvast; foder- och kronblad ca 10 mm, spetsiga; krona vit. Frukt röd; njuggt fruktig. VI. Frodiga, sankskogor.

3. R. arcticus - åkerbär

Stjälk 10-25 cm, upprätt, utan revor, tagglös. Bladskiva 3-fingrad, grön el i ljusare platser rödbrun. Blmr vanl 1 el 2; krona 15-25 mm bred, vanl röd, vanl med 6-9-bladig. Frukt röd - mörkröd. VI-VII. Rätt fuktiga ängar, slänter, myrängar, översvämmade skogar, strandlundar, älvbackar.

R. arcticus * idaeus

Växlande utseende. Sällsynt i naturen; även genom korsningar förädlad odlingsväxt.

R. * castoreus

Växlande utseende och storlek, påminner ofta om stembär, stor och frodig, med revor; revgrenar ofta med bl. Blmr 1-6; krona vanl ljusröd. Vanl utan frukt. VI-VII. Bland stamarterna el ofta för sig, stora bestånd.

4. R. saxatilis - stembär

Stjälk 10-35 cm, upprätt, sträv, mera sällan svagt taggig; upp till flera meter långa ytrevor, rotslående rosettställda, utan blmr. Bladskift svagt taggigt; skiva 3-fingrad; småblad upprepat vasstandade. Blomst 3-15-bl, flocklik kvast. Kronblad 3-6 mm, knappast längre än foderbladen, smala, upprätta, vita. Frukt klarröd. VI. I lundar, fuktiga skogar, ås-, klipp och släntskogor, sluttningar.

5. R. odoratus - rosenhallon

Buske med rotskott; stammar 100-150 cm, upprätta, håriga, tagglösa. Bladskiva upp till 30 cm bred, rundad, fingerflikig, upprepat sågtandad, under hårig. Blmr doftar; krona 30-40 mm bred, ljusröd; blomskift och foder tätt med bruna glandelhår. Frukt röd, mognar vanl ej helt i Finland. VII-VIII. Prydnadsbuske; ofta odlingsrest och -flykting. Östra Nord-amerika.

6. R. idaeus - hallon

Buske med rotskott; stammar 50-159 cm, 2-åriga, vanl taggiga, upprätta - böjda, första sommaren gröna, ogrenade, andra sommaren med brun bark, grenade, blommande. Bladskiva vanl 2- el 3-parig, parbladig med uddblad el i

blomgrenarna 3-fingrade, på översidan grön, under täthårig, vit - grå. Blomst klaselik kvast. Blmr långskaftade; kronblad kortare än foderblad, upprätta, vita. Frukt vanl röd, sällan (f, chlorocarpus) gul, mogen lossnar från blombotten. VI-VII. Vid klippor, i lundar, fuktiga skogar samt på brand- och hyggesöppningar, slänter och öppna och halvöppna ställen; kvävegynnad; även som bärbuske.

R. idaeus * *saxatilis*

Stammar vid basen vedartade, överdelen revlik, ej vedartad; bladskiva under täthårig. Ställvis bland stamarterna.

7. *R. caesius* - blåhallon

Buske med rotskott; stammar 50-200 cm, 2-åriga, nedliggande - böjda, runda, tagglösa el glest med veka taggar, kala, vaxtäkta, blågrå. Bladskiva vanl 3-fingrade, under grön. Kvast ca 10-bl; foderblad tätt korthåriga, långskaftade, uddspetsade; kronblad längre än foderblad, utstående, tandad spets, vita. Frukt svartblå, vaxtäckt. VI-VIII. Skogskanter, sten- och strandlundar och -buskage, lundängar; sällan bärbuske.

R. caesius * *idaeus*

Vanl mera upprätt och taggigare än *R. caesius*; småblad under täthåriga, mittsmåblad vanl skaftad. Bland stamarterna el för sig; på Åland tämligen allmän.

R. caesius * *saxatilis*

Vanl med revor el hela stammen revlik, örtartad, rätt glest med tunna taggar; småblad breda, trubbiga. På Åland tämligen allmän.

8. *R. plicatus* - sötbjörnbär

Buske med rotskott; stammar 100-200 cm, upprätta el nedböjda, 5-kantiga, rödaktiga, ej vaxtäkta, rätt gles taggiga; taggar kraftiga, krökta, röda. Bladskiva 5-fingrad, hårig; småblad rynkade, oregelbundet sågtandade; taggar på bladskaft och småbladens mittnerv. Kvast ca 10-bl; foderblad spetsiga, uddlösa; kronblad ca 10 mm, längre än foderblad, utstående, hel spets, vita. Frukt svart, lossnar ej som mogna från blombotten. VI-VII. Lund- och åkerrensbuskage; troligen odlingsflykting. Skandinavien, Mellan-europa. Denna art är bevisligen ej påträffad i Finland som varaktig nykomling el odlingsflykting, varför arten borttas ur Retkeilykasvio. Uppgifterna grundar sig på insamlade bevis på Hammarlands barlastplats på Åland, vilka representerar några arter ur *Dicolores*-grupp (kanske *R. praecox*). Det är ej fel att lägga till Retkeilykasvio, även om det är uppenbart att vederbörande sedan lång tid varit försvunnen från platsen. Rekeilykasvios *R. plicatus* bladbilds mall har varit prov från Karelska näset.

9. *R. pruniosus* - hallonbjörnbär

Buske med rotskott; stjälgar 50-150 cm, utmed marken el halvt nedliggande, cylindriska el svagt trubbkantade, rödaktiga - blårodaktiga, kala, ofta varaktigt vaxtäkta, taggiga; taggar tunna, raka, blåroda, gulspetsade. Bladskiva 5- el 7-fingrade, i blst grenar även 3-fingrade blad; småblad delvis på varandra, översidan matt gröna, under gråhåriga, rynkade, 2 ggr vasstandade, tänder mest 1,5-2,5 mm långa; större blads uddsmåblad brett avlångt el rundade, vanl tydligt med hjärtlik bas, ibland kortflikig, lik nötbuskens minsta blad. Rätt smal klaselik kvast, vanl 7-12-bl; foderblad 5-8 mm, med kort udd; kronblad utspärrade, längre än foderblad, 8-13 mm, hel spets, vita. Fruktämne rikligt hårigt; bashår korta, krulliga; spetsdelens långa, buktiga. Stift grönaktigt vita. Frukt svart, lossnar ej ens som mogen från fruktbotten. VII-VIII. På steniga strandlundar, steniga vägrenar. Fridlyst på Åland.

10. *R. aureolus* - gyllenbjörnbär

Lik *R. pruniosus*, men stjälgar tydligt kantiga, vanl brunröda, ibland svagt glandelhåriga, som äldre utan vaxtäcke; taggar ibland helt gula; bladskiva

klarare grön, ofta guldtönad; blst grenar småblad ganska rombiska - solfjäderform, avsmalnande bas, djupare (3-7 mm) och oregelbundna tänder och ofta även kortflikiga, lik vårtbjörks och hagtorsns små blad; fruktämne endast på spetsdelen rätt njuggt lång- och bukthårigt; stift vanl gulröda. VII-VIII. På steniga strandlundar, steniga vägrenar. Fridlyst på Åland.

6. Rosa

Taggiga buskar. Bladskiva parbladig med uddblad. Blmr ensamma el i blomst glesbl kvast; blmr stora; krona röd el vit; blombotten till slut bärlikt nypon, i vars inre utvecklas smånötter.

| | | |
|--------|---|-----------------|
| 1 | Nya grenar och taggar håriga; småblad tjocka, rynkiga | 4. rugosa |
| 1 | Grenar och taggar kala; småblad rätt tunna, ej rynkiga | 2 |
| 2(1) | Stjälkar och småblad tydligt rödaktigt blågröna | 5. glauca |
| 2 | Stjälkar och småblad ej tydligt rödaktigt blågröna | 3 |
| 3 (2) | Taggar nållika, tätt åtminstone på delar av stjälken; foderblad hela el ibland med upprätta, bandlika utväxter | 4 |
| 3 | Taggar raka el krokiga, åtminstone ej alla nållika, tämligen glest; åtminstone del foderblad utspärrat parflikiga | 6 |
| 4 (3) | Småblad rundade; krona vit el sällan ljusröd; nypon mörkröda | 1. spinosissima |
| 4 | Småblad långsmala el ovala; krona röd; nypon röda | 4a |
| 4a (4) | Småblad smalt långsmala, glänsande; foderblad efter blomning utspärrade, avfallande | 10. nitida |
| 4a | Småblad ovala - rätt brett långsmala, matta; foderblad efter blomning upprätta, kvarstående | 5 |
| 5(4) | Blommande gren är vanl tät- och raktaggig, i noden ej taggar i par; nypon avlånga | 2. acicularis |
| 5 | Blommande gren med taggar i par i noden, krökta; nypon klotformiga | 3. majalis |
| 6 (3) | Krona halvt sammansatt - tämligen enkel, glänsande röd; nypon päronformiga | 11. `Splendens` |
| 6 | Krona enkel, röd - vit; nypon långsträckta - klotformiga | 7 |
| 7 (6) | Taggar krokiga, rätt kraftiga; småblad vanl 1 gång sågtandade, kala el håriga; blomaxel saknar glandelhår | 8 |
| 7 | Taggar raka el svagt krokiga; småblad vanl dubbelsågade, mjukhåriga, doftar; blomaxlar vanl glandelhåriga | 11 |
| 8 (7) | Stift kala - håriga, löst sittande sticker fram ur nyponet i knippe; foderblad snart bakåtvända | 9 |
| 8 | Stift täthåriga, I täta kuddliknande grupper vid nyponspetsen; Foderblad uppåt - bakåtvända | 10 |
| 9 (8) | Småblad alltid kala, blads rachis (mittstjälk) vanl kal | 6A. canina |
| 9 | Småblad åtminstone på undersidan längs nerver håriga, rachis vanl alltigenom hårig | 6B. corymbifera |
| 10 (8) | Småblad alltid kala, rachis nästan alltid kal | 7A. dumalis |
| 10 | Småblad åtminstone på undersidan håriga, rachis alltid hårig | 7B. caesia |
| 11(7) | Taggar raka el svagt krökta, långa; småblad ovala, spetsiga; unga nypon ganska långa | 8. sherardi |
| 11 | Taggar raka, klena; småblad rundade, trubbiga; nypon vanl klotformiga | 9. mollis |

1. R. spinosissima - pimpinellros

0,4-1,2 m: formad av rotskott; tättaggig. Taggar speciella, nålformiga, raka - svagt krökta. Bladskiva 7-11-småbladig; småblad 0,5-1,5 cm, rundade, kala. Blmr ensamma; foderblad korta, hela; krona vit, sällan ljusröd. Nyponen klotformiga, rödsvarta. VI-VII. Prydnadsbuske; ofta odlingsrest, sällan - flykting. Västeuropa - inre Asien.

2. *R. acicularis* - finnros

0,5-1,5 m; formad av rotskott; stam rödbrun, tättaggig. Taggar raka, nålformiga, ej parvis i lederna. Stipler vanl smalspetsade; småblad 1,5-5 cm, på översidan kala, ljusgröna, under gleshåriga, gråaktigt gröna, kant bred-tandad. Blmr ensamma; blomskaft 2-4 cm, vanl glandelhåriga; krona röd. Nyponen ca 1,5 cm, långsträckta - päronformiga, röda. VI-VII. I lundar, frodiga sankskogar, vid bäckar, fuktiga släntskogar; även prydnadsbuske; odlingsrest och -flykting vid gårdar och slänter. Nordkarelen landskapsblomma.

3. *R. majalis* - kanelros

0,2-2 m; formad av rotskott; stam röd. Unga stammars och äldre stammars nedre taggar nålformiga och vanl täta, övriga svagt krökta, rätt glesa; blommande grenars taggar parvis i lederna. Stipler med bred spets; småblad 1,5-4,5 cm, långsträckta, vanl på översidan glest håriga, gråaktigt gröna, under täthåriga, ljusgröna, kanten smal- och spetstandad, basdelen vanl tandlös. Blmr ensamma; blomskaft ca 1-2 cm, saknar glandelhår; krona röd. Nyponen 1 cm, klotformiga - rovlika (rotfrukten), röda. VI-VII. I lundar, klipplundar, ljusa frodiga strandskogar, vägrenar; även prydnadsbuske och odlingsrest (även bukettros och tornedalsros).

.

*R. * majorugosa*

Flerformig korsning, som uppstår lätt med stamarterna nära varandra; även prydnadsväxt och odlingsrest.

4. *R. rugosa* - vresros

0,3-1,2 m; formad av rikliga rotskott; täthårig och -taggig. Taggar raka, olikstora, håriga. Småblad tjocka, rynkad skiva, under täthåriga. Blmr ensamma - 3 i par; krona stor, röd el vit. Nyponen 2-2,5 cm, rovlika, röda. VI-IX. Prydnadsbuske; odlingsrest på vägrenar, omarker, samt sandiga och steniga havstränder. Nordöstra Asien.

5. *R. glauca* - daggrös

1-3 m; utan rotskott; stam blåmjöldaggig, som äldre rödaktig, glestaggig. Taggar raka - svagt krökta, ganska veka. Stipler smalspetsade; småblad 2-4,5 cm, rödaktigt blågröna, kala. Bl ensam el blomst 2-5-bl kvast; blomskaft glandelhårig el kal; foderblad långa och smala; krona röd. Nyponen 1,5 cm, tämligen klotformiga, röda. VII-VIII. Prydnadsbuske; odlingsflykting i gamla parker, skogsdungar, vägrenar. Mellaneuropas bergstrakter.

6. *R. canina* - stenros

2-4 m; korta rotskott formar böjda stammar; taggar krökta, rätt kraftiga. Stipler smala, smalspetsade; småblad 2-3,5 cm, avlånga, en gång sågtandade. Bl ensam el blomst 2-4-bl kvast; blomskaft 1-2 cm, vanl kal; foderblad flikiga, efter blomningen nedvikta, faller före nyponets rödfärgning; krona ljusröd el vit. Nyponen 1,5-2 cm, långsträckta, mogna först i oktober; stift långa, kala - gleshåriga, i lösa knippen som sticker fram ur nyponet. VI-VII. På soliga slänter, förbuskade ängar, lundkanter; sällan prydnadsbuske, ofta odlingsrest kan från början vara en annan ros' grundstam.

6A. *R. canina*

Småblad kala.

6B. *R. corymbifera*

Småblad håriga. Rätt sällsynt.

7. *R. dumalis* - nyponros

Lik *R. canina*, men mera upprätt; blomskaft vanl under 1 cm; foderblad snett uppåt - nedvikta, kvarstår länge; krona ljusröd; stift korta, täthåriga, tätta, kuddlik samling vid nyponets spets. Nyponen långsträckta, mognar i september. VI-VII. På vägrenar, betesmarker, förbuskade ängar, lusa frodiga skogar; ibland prydnadsbuske.

7A. *R. dumalis*
Småblad kala.

7A. *R. caesia*
Småblad håriga.

8. *R. sherardii* - luddros
1-3 m; formad av korta rotskott, upprätt, tätta grenar; stammar vanl vid basen knäböjda. Taggar raka el svagt krökta, ganska kraftiga, långa, i unga stammar ofta tätta. Stipler smalspetsade, vanl krökta utåt; småblad ovala, spetsiga, vanl dubbelsågad, mjukhåriga, hartsdoftande. Bl ensam el blomst 2-6-bl kvast; blomskaft 1-3 cm, glandelhårig; foderblad flikiga; krona vanl röd. Nyponen 1,2-2 cm, svagt långsträckta, ibland glandel-håriga, kvarstår hårda länge. VI-VII. I lundkanter, stenslänter, betesmarker; kalkgynnad.

9. *R. mollis* - hartsros
0,5-1,5 m; upprätt, glesa grenar. Taggar ofta parvis, glesa, raka, ganska veka. Stipler med bred spets, vanl krökta inåt; småblad rundade, trubbiga, dubbelsågade, med mjuka hår, hartsdoftande. Blmr ensamma - 3 tillsammans; blomskaft ca 1 cm, glandelhårig; foderblad smala, flikiga el hela; krona vanl röd. Nyponen 1-1,5 cm, vanl klotformiga, ofta glandelhåriga, mjuka och mogna redan i augusti. VI-VII. I lundkanter, stenslänter, betesmarker.

10. *R. nitida* - dockros
0,5-1 m; rotskott bildas, uppräta grenar. Taggar tätt, tätta, olikstora, svaga borsthårslika. Stipler glandelkantade, övre breda; småblad 9 el ibland 7, 1-3 cm, smalt långsmala, spetsiga, svagt sågade (vanl tydligt framåt riktade), glänsande, kala el under sällan svagt håriga. Blmr ensamma el 3 ihop; blombotten glandelhårig; foderblad helkantade, glandelhåriga, efter blomning utspärrade, avfallande; krona 4-5 cm bred, rosenröd. Nypon ca 1 cm breda, nästan klotformiga, röda, glandelhåriga. VI-VIII. Prydnadsbuske; ibland nykomling på jord- och snötappar och vägrenar. Nordamerika.

11. *R. 'Splendens'* - valamoros
1,5-2 m; rotskott bildas, uppräta grenar. Taggar olikstora och -formiga (ganska kraftiga, krökta och borstlika, glandelspetsade); blombärande grenar glestaggiga el utan. Stipler vanl rätt smala, sågtandade; småblad 5 el 7, 3,5-7 cm, brett ovala, översidan mörkgrön, under ljusare, kala el utefter nerver njuggt håriga, kant vanl dubbelsågad, glandeltandad. Blmr ensamma el 5 ihop; blombotten glandelhårig; foderblad fler- el glesflikiga, kvarstående; krona 5-7 cm bred, halvt sammansatt - nästan enkel, lysande röd. Nypon ca 1,2 cm breda, päronformiga, röda (men hinner vanl endast bli gulröda), kala el vid basen glandelhåriga. VI-VIII. Prydnadsbuske; tämligen ofta odlingsrest i närheten av gammal bebyggelse och nykomling på tappar, sällan odlingsflykting i lundlika skogar samt vid stigar och vägar. Korsningsväxt, flerformig.

7. *Agrimonia*

Fleråriga, med rotstock, storväxta, håriga örter. Bladskiva parbladig med uddblad; mellan småbladen små mellansmåblad. Blomst långt ax; krona liten, gul; pistiller 1 el 2; på den skållika blombottens utsida krokspetsade borsthår, blombotten hopväxt med frukten.

1 Småblads bas helbräddad; moget blomfäste (borst inräknade) 4-5 mm
brett 1. pilosa

- 1 Småblad ända till basen tandade; blomfäste 6-10 mm brett 2
 2(1) Bladskiva under tätt gråhårig; stjälk med såväl korta som långa hår
 2. eupatoria
 2 Bladskiva under med korta hår; stjälk dock med långa hår 3. procera

1. *A. pilosa* - rysk småborre

40-100 cm; endast på stjälken långa hår. Bladskiva vanl 3- el 4-parig; småblad omvänt äggrunda, spetsig bas, basdelen helbräddad, spetsdelen stortandad, under hårig endast längs nerverna. Krona blekgul; blombotten 4-5 mm bred; alla borsthår riktade mot spetsen. VII-VIII. På sveder, slänter, skogsbyn. Har avtagit. Fridlyst.

2. *A. eupatoria* - småborre

30-100 cm; stjälk hårig, ej fåråd; stjälk med såväl långa och raka som korta och böjda hafshår. Bladskiva 3-6-parig, under täthårig, gråaktig; nedre tillväxtblad större än övre, blad på stjälkens överdel kortare än ledstycket; småblad lansettlika - ovala. Krona klargul; blombotten med frukter längre än sin bredd, tydligt längsfåråd, nedre borsthår riktade mot spetsen el utstående. VII-VIII. På ganska torra ängar, lundängar, slänter; kalkgynnad.

3. *A. procera* - luktsmåborre

40-150 cm; stjälk fåråd, stjälkhår långa, raka. Bladskiva 3-6-parig; alla tillväxtblad något så när likstora, vanl längre än ledstycket; småblad även under gröna, gleshåriga; bland hafshår gula glandelhår. Krona klargul; blombotten 6-10 mm bred, liklång med sin bredd, svagt längsfåråd, basdelens borsthår nedåt utstående. VII-VIII. I lundar, lundängar, mullvallar; kalkgynnad.

8. *Saguisorba*

- 1 Blomst rödbrun; bladskiva 3-6-parig; småblad 1,5-2 ggr längre än bredden 1. *officinalis*
 1 Blomst grön och rödbrunbrokig; bladskiva 6-9-parig; rosettblad rundade 2. *minor*

1. *S. officinalis* - blodtopp

40-80 cm; stjälk kal. Bladskiva 3-6-parig; småblad 2-4 cm, ovala - lansettlika, hjärtformad bas, sågkantade, under blågråa, vaxtäckta. Blomst 1-3 cm, rödbrun, äggrund; blmr tvåkånade, insektpollinerade; ståndare korta. VII-VIII. Prydnadsväxt; nykomling på åkerrenar och i diken samt på krigstids förrådsområden. Mellaneuropa.

2. *S. minor* - pimpinell

20-80 cm; stjälk hårig på basdelen. Bladskiva 6-9-parig; rosettställda? småblad ca 10 mm, rundade, glestandade. Blomst närmast klotlik, grön och rödbrunbrokig; blomst toppblmr honblmr, nedre tvåkånade; blmr vindpollinerade; ståndare tydligt längre än hylleblad. VI-VII. Klippvallar; tillfällig i hamnar och lastplatser. Mellaneuropa.

9. *Dryas*

1.D. *octopetala* - fjällsippa

Tät mattlik, krypande, basdelen vedartat halvris; grenar 20-50 cm. Blad övervintrar; skiva 10-30 mm, oval, naggad kant, läderartad, på översidan mörkgrön, glänsande, under tätt korthårig, vit. Blmr ensamma; stängel 3-12 cm, förlängs efter blomningen; krona vanl 8-bladig, vit, kronblad 8-15 mm. Stiftet förlängs till 20-35 mm långt, gråaktigt flygfjun, fjunknippe före öppningen vriden. VI-VII. På näringsrika fjällhedar ofta huvudväxt, på karga hedar sparsamt, klippbranter, ibland i skogsbältet; kalkgynnad.

10. *Geum*

Fleråriga, med rotstock, örter med upprätta stjälkar. Bladskiva parbladig med uddblad; uddbladet mycket större än övriga småblad; övre blads skiva vanl 3-fingrad el 3-flikig. Blmr med ytterfoder; pistillstiftet långt, med leder, krokspetsad, förlängs efter blomningen; smånötter fastnar.

- | | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Blmr hängande, tämligen klockformiga; foder rödbrunt; krona gulrödaktig | 1. rivale |
| 1 | Blmr upprätta, flata; foder grön; krona gul | 2 |
| 2(1) | Rosettuddblad flera ggr större än andra småblad, hjärt-njurformiga, rätt korta flikar, sågtandade | 4. macrophyllum |
| 2 | Rosettblads ändflik med växlande storlek, vanl djupt hand- | |
| 3 | flikig, med stora tände | 3 |
| 3(2) | Mjukhårig; stjälkblads stipler långa, småbladslika; kronblad 4-7 mm | 2. urbanum |
| 3 | Styva utspärrade hår; stjälkblads stipler tydligt mindre än småblad; kronblad 8-10 mm | 3. aleppicum |

1. G. rivale - humleblomster

25-50 cm; mjukhåriga. Rosettbladskiva 2-4-parig; uddbladet fingerdelat el - djupt delat, 3-flikigt; flikar stortandade el kort flikiga. Stjälkblad-skiva fingerdelad, 3-flikig; stipler små. Blmr hängande; foder rödbrun, tämligen klockformig; kronblad något längre än foderbladen, gulvita - rödaktiga, mörka nerver; pistillstiftets spetsdel något kortare än ledets basdel, långhårig. Fruktst upprätt, klotformig. V-VII. På ängar, slänter, i diken; i lundar, frodiga sankskogar, vid källor, brunmossar.

G. rivale * urbanum

Bl vanl hängande, något så när flat; foderflikar upprätta - utstående, håriga; krona gul. Tämligen allmän på stamarternas gemensamma växtplats.

2. G. urbanum - nejlikrot

30-70 cm; mjukhårig. Rosettbladskiva 1-4-parig; uddsmåbladet vanl fingerkluven, 3-flikig. Stjälkbladskiva 3-fingrad el fingerdelad, 3-flikig; stipler stora, småbladslika, stortandade. Blmr upprätta, flata; foderblad redan vid blomskiftet nedvända; kronblad 4-7 mm, oval - smalt omvänt äggrunda, blekgula; pistillstiftets leds basdel 4 ggr längre än spetsdelen, kal; spetsdelens basdel hårig. Fruktst närmast klotformig. VI-VIII. I lundar, parker, trädgårdar, slänter, skogsbryn.

3. G. aleppicum - rysk nejlikrot

Lik G. urbanum, men 50-100 cm; bastantare, utstående styva och gula hår; blad grågröna, rosettblad vissnar ofta tidigt, rosettbladskivas uddblad rätt stor, djupt flikig; stjälkblads stipler tydligt längre än småbladen, lansettlika, 2-flikiga, helbräddade; kronblad 8-10 mm, nästan runda - brett omvänt äggrunda; pistillstiftets leds basdel 2 ggr längre än spetsdelen, endast basdelen hårig; spetsdelen hårig; fruktst äggrund. VII-IX. I hamnar, lastplatser, gårdar, parker, slänter. Ost- och Mellaneuropa.

4. G. macrophyllum - amerikansk nejlikrot

40-100 cm; mjuk- och gulhårig. Blad klargröna; rosettblad kvarstående, långskaftade, sidosmåblad små, olikstora, långa mellanrum, uddsmåblad rätt stor, hjärtlik - njurformig, sågtandad. Stjälkbladskiva fingerdelad - djupt fingerdelad, 3-5-flikig; stjälkblads stipler lansettlika - jämbreda, 2-flikiga. Kronblad 8-10 mm, klargula. Fruktst långsträckt. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsflyktng el -rest i trädgårdar, parker, diken och slänter. Ostasien, Nordamerika.

11. Waldsteinia

1. W. Ternata - waldsteinia

Flerårig; 10-25 cm; jordstam krypande; grenad; även ytre vor. Rosettbladskiva 3-fingrad; småblad brett omvänt äggrunda; stjälkblads skiva 5-15 mm, smalt omvänt äggrund. Fruktst 2-7-bl kvast; blmr med ytterfoder; krona ca 15 mm bred, gul; blombotten flat. Frukt smånöt; pistillstiftet lossnar. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest i parkerskogar. Sydöstra Europa.

12. Potentilla

(Släktet delas i fem släkten 12A. Dasiphora (art 1), 12B. Sibbaldianthe (art 2), 12C. Comarum (art 3), 12D. Drymocallis (art 5) och 12E. Potentilla (art 4 och 6-25)

Vanl örter, ibland vid basen vedartade halvbuskar el -ris el små buskar. Bladskiva handnervig, handflikig - fingerbladig el parbladig med uddblad. Blmr med ytterfoder; kronblad vanl gula, någon gång döda el vita; blombotten kupig, upphöjd, torr, ej saftig ej heller bärlik. Frukt kort-uddig nöt.

| | | |
|--------|---|--------------------------|
| 1 | Bladskiva med uddblad | 2 |
| 1 | Bladskiva 3-7-fingrad el handflikig | 8 |
| 2(1) | Kronblad mörkröda | 3. C. palustre |
| 2 | Kronblad rent vita el gula | 3 |
| 3(2) | Kronblad vita | 5. D. rupestris |
| 3 | Kronblad gula | 4 |
| 4(3) | Stjälk nedliggande, krypande; blmr ensamma | 4. P. anserina |
| 4 | Stjälk upprätt el halvt nedliggande; blomst flerblommig | 5 |
| 5(4) | Buske; småblad helbräddade | 1. D. fruticosa |
| 5 | Ört; ibland vid basen vedartad | 6 |
| 6(5) | Småblad hela el i spetsen 2-3-flikiga el tandade | 2. S. bifurca |
| 6 | Småblad flikiga el tandade | 7 |
| 7 (6) | Småblad djupt och regelbundet parflikiga, under tätt vithåriga. | 6. P. hypoleuca |
| 7 | Småblad stortandade (ibland även på annat sätt oregelbundet glesflikiga), under gröna | 7a |
| 7a (7) | Blst 1.grenig knippe; kronblad 2-3 mm | 26. P. supina |
| 7a | Blst kvast; kronblad 4-5 mm | 15. P. norvegica |
| 8(1) | Stjälk nedliggande, krypande; blmr ensamma | 25. P. reptans |
| 8 | Stjälk upprätt el halvt nedliggande; blomst flerblommig | 9 |
| 9(8) | Åtminstone en del blmr med 4-bladig foder och krona | 10 |
| 9 | Närmast alla blmr med 5-bladig foder och krona, | 11 |
| 10(9) | Bladskiva 3-fingrad; stjälkblads stipler stora, tandade - flikiga, småbladslika | 23. P. erecta |
| 10 | Bladskiva 5-fingrad; stjälkblads stipler lansettlika, hela - närmast hela, mycket mindre än småblad | 24. P. anglica |
| 11(9) | Alla bladskivor 3-fingrade, sällan enstaka bladskivor 5-fingrade | 12 |
| 11 | Åtminstone nedre bladskivor 5- el 7-fingrade | 14 |
| 12(11) | Bladskiva under tätt hårig, vit | 7.-8. P. nivea-grupp |
| 12 | Bladskiva under kal - gleshårig, grön | 13 |
| 13(12) | Kronblad kortare än foderblad, enfärgat gula | 15. P. norvegica |
| 13 | Kronblad längre än foderblad, kronblads basdel vanl med orangegul fläck | 20. P. crantzii |
| 14(11) | Bladskiva under tätt korthårig, vit | 9.-14. P. argentea-grupp |
| 14 | Bladskiva under kal el gleshårig, grön | 15 |
| 15(14) | Stjälk upprätt-halvt nedliggande; småblad ända till basen tandade | 16 |
| 15 | Stjälk krypande-nedliggande-halvt nedliggande; småbladbas helbräddad | 18 |
| 16(15) | Kronblad liklånga med foderblad el kortare | 16.-17. intermedia-grupp |
| 16 | Kronblad tydligt längre än foderblad | 17 |
| 17(16) | Krona vit el ljusgul; oblommande bladrossetter finns ej | 18. P. recta |

- 17 Krona klargul; oblommande bladrosetter finns 19. *P. thuringiaca*
 18(15) Rotblads stipler äggrunda; krona vanl ca 20 mm bred; kronblads basdel
 vanl med orangegul fläck 20. *P. crantzii*
 18 Rotblads stipler smalt jämbreda, spetsiga; krona ca 10-15 mm bred;
 kronblad utan fläck 19
 19(18) Bladskiva på översidan nästan kal, under hårig; hår ensamma
 21. *P. tabernaemontani*
 19 Bladskiva även på översidan hårig; stjärnhår i samlingar
 22. *P. neumanniana*

12A. *Dasiphora*1. *D. fruticosa* - tok

Buske; 40-100 cm; stammar upprätta, rikligt grenade, håriga. Bladskiva 2-6-parig, parbladig med uddblad; småblad smala, helbräddade. Kronblad vanl gula, ibland rödgula. VII-VIII. Prydnadsväxt; någon gång odlingsrest. Europa, Nordasien och -amerika.

12B. *Sibbaldianthe*2. *S. bifurca* - tvåspetsad fingerört

Flerårig, ört med nedre stjälkdel vedartad; 20-40 cm. Bladskiva 3-5-parig, parbladig med uddblad; småblad lansettlika, hela el 2-flikiga; uddblad 3-flikig. Blomst gles, flerbl kvast; kronblad något längre än foderblad, gula. VI-VII. I hamnar, lastplatser. Östeuropa.

12C. *Comarum*3. *C. palustre* - kråklöver

Flerårig; 20-50 cm; jordstam med revor, vedartad; stjälkar halvt ned-liggande - upprätta, böjda, ofta rödaktiga. Blads tämligen kortskaftade, övre närmast skaftlösa, skiva 2- el 3-parig, parbladig med uddblad; småblad 3-5 cm, lansettlika, stortandade. Blomst stjälspetsad kvast; foderblad 10-15 mm, rödbruna; kronblad 5-8 mm, svartröda, kvarstår länge; blombotten mörkröd, ansvalld efter blomning, porös, men ej saftig. VI-VII. På mossar, brunmossar, starrängar, sankskogar, i diken, stränder och även i vatten.

12D. *Drymocallis*5. *D. rupestris* - trollsmultron

Fleråriga; 30-60 cm; upprätta stjälkar, håriga. Rotblad långskaftade, skiva 2- el 3-parig, parbladig med uddblad; stjälkbladskiva 3-fingrad; småblad avlånga - ovala, stortandade, på båda sidor gröna. Blmr ensamma el blomst kvast; kronblad 8-14 mm, tydligt längre än foderbladen, vita. VII-VIII. På hamnar och lastplatser. Europa.

12E. *Potentilla*4. *P. anserina* - gåsört

Flerårig, med rotstock; stjälk 30-80 cm lång, nedliggande, revlik, rotsläende. Bladskiva parbladig med uddblad; småblad ovala, tsndkantade. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade; kronblad 8-12 mm, gula, ca 2 ggr foderbladets längd. VI-VIII.

4a. ssp. *anserina* - gåsört

Småbladspår 7-12; småblad tätt, rätt små tänder, åtminstone under tätt vithåriga, ibland även på översidan; håren raka. Ytterfodrets flikar vanl tandade. På tun, stigar, gräsmattor, parker, åkrar, omarker, båtstränder; även på havstränder. Flerformig.

4b. ssp. *groenlandica* - grönländsgåsört

Småbladspär 3-6; småblad glest, stortandade, närmast köttiga, kala - under gleshåriga; hår på bladnerv raka, på övriga ställen krulliga. Ytterfoderflikar vanl helbräddade. Havstrandsängar.

6. *P. hypoleuca* - fjäderfingerört

Flerårig; 10-40 cm; stjälk upprätt, hårig. Bladskiva 2- el 3-parig, parbladig med uddblad; någon gång är småbladparen så nära varandra att skivan nästan blir 5- el 7-fingrad; småblad djupt flikiga, under täthåriga, nästan vita. Blomst gles kvast; kronblad 5-7 mm, ca liklånga med med foderblad, gula. VII-VIII. Lastplatser. Mellersta Asien.

7.-8. *P. nivea*-grupp

Fleråriga, med rotstock; 5-30 cm; stjälk halvt nedliggande, hårig. Bladskiva 3-, ibland 5-fingrad; småblad ovala - omvänt äggrunda, på översidan njugg - rikhåriga, gröna, under tätt krullhåriga, vita. Blomst smal, 2-8-bl; kronblad 6-9 mm, längre än foderblad, gula. Flerårig, kanske delvis apomiktisk grupp; arternas mellanform allmän.

7. *P. nivea* - lappfingerört

5-15 cm. Bladskäft lång- och krullhåriga; småblad ganska breda, i dessa 9-13 korta, trubbiga kanttänder. VII. I fjällens och ravindalarnas klipp-branter, vid bergväggar; kalkgynnad. Fridlyst.

8. *P. chamissonis* - klippfingerört

10-30 cm. Bladskäft vanl längs med-, styv och rakhårig; småblad ganska smala, dessa med 5-9 långa, spetsiga kanttänder. VII. I fjällens och ravindalarnas klippbranter, vid bergväggar; kalkgynnad. Fridlyst.

9.-14. *P. argenta*-grupp

2- el fleråriga; stjälk hårig, vanl åtminstone basdelen rödaktig. Bladskiva 5-fingrad, under tätt hårig, vit el silvergrå; småbladskant nedvikt. Krona gul; kronblad 4-5 mm, i det närmaste liklånga med foderblad. Flerformiga, ofta apomiktisk grupp, vilka är här behandlade som arter. Eftersom ursprunget ej är utrett i Finland, är alla ansedda som nykomlingar. Bladkännetecknen, om icke annat sägs, avser stjälkens nedre dels väl utvecklade blad, dock ej rosettblad. Blomst form syns bäst under blomningen: samtliga arter har i knoppstadiet korta blomstgrenar och vid fruktmognaden långa.

[Grupp uppfattas ofta som två arter (*P. argentea* och *P. neglecta*) el endast som enhet(*P. argentea*). I båda fallen är i Retkeilykasvio lätt att uppfatta ändringar i arttaxa, lik i följande *P. argenteas* innehåll.]

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Bladskiva på översidan kal el gleshårig, grön; mittsmåblad med 3-7 tänder | 2 |
| 1 | Bladskiva på översidan rikligt hårig, grågrön el närapå vit; mitt-småblad med 3-11 tänder | 3 |
| 2(1) | Nedliggande; mittsmåblads helbräddade basdel åtminstone 2/3 av småbladets längd | 9. demissa |
| 2 | Upprätt el halvt nedliggande; mittsmåblads basdel ca 1/2 av småbladets längd | 10. argentea |
| 3(1) | Småblad lång- smal- och ofta krokflikiga; mittsmåblads helbräddade basdel ca 1/2 småbladets längd; stipler tandade el flikiga | 13. acutifida |
| 3 | Småblad tandade, mittsmåblad då och då i spetsen 3-fikiga; mittsmåblads helbräddade basdel mindre än 1/2 småbladets längd; stipler helbräddade el med en tand | 4 |
| 4(3) | Stjälkens mitt- och övre blads småblad nära nog jämbreda; mitt-småblads helbräddade basdel ca 1/4 av småbladets längd | 12. decora |
| 4 | Övre stjälkblads småblad omvänt äggrunda; mittsmåblads helbräddade basdel längre än 1/4 av småbladets längd | 5 |
| 5(4) | Blomst tät, tämligen jämbred | 11. neglecta |

9. *P. argentea* var. *demissa*

2-årig el kortvuxen flerårig; 10-25 cm; stjälk nedliggande, redan från basdelen grenad; blomlösa rosetter finns; rosettblad övervintrar gröna. Bladskiva på översidan närmast kal, mörkgrön, glänsande, slät; mittsmå-bladets helbräddade basdel åtminstone 2/3 av småbladets längd; nedre stjälkblads mittsmåblad 3 el 5 tänder i spetsdelen, övre endast 3; stipler helbräddade. Blomst vid, gles; grenar veka, oliklånga, nedre under halva stjälken, når ej i jämnhöjd med övre. VI-VIII. Sandiga och klippiga fält, slänter, vägrenar.

10. *P. argentea* var. *argentea* - silverfingerört, femfingerört

2- el flerårig; 15-30 cm; stjälk halvt nedliggande el upprätt, styv, vanl endast från halva stjälken och uppåt grenad; blomlösa rosetter finns; rosettblad övervintrar gröna. Bladskiva på översidan njuggt hårig, grön; mittsmåbladets helbräddade basdel ca ½ småbladets längd; nedre stjälkblads mittsmåblad med 5 el 7 tänder, övre småblad njuggt tandade el helbräddade. Blomst vid, gles; grenar styva, oliklånga, nedre ej i jämnhöjd med övre. VI-VIII. Sandiga och klippiga fält, torra slänter.

11. *P. argentea* var. *incanescens*

Flerårig; 25-50 cm; stjälk upprätt, stadig; bladrosetter utvecklas sent, små, övervintrar ej. Bladskiva på översidan glest - tätt hårig, hafshårig och ofta även stjärnhårig, grågrön; mittsmåbladets helbräddade basdel under ½ småbladets längd; stjälkens nedre halvans blads mittsmåblad med 7 el 9 tänder, överdelens blads småblad med tänder el flikar; stipler ofta med 1 tand. Blomst smal, rätt tät, blmr närmast i samma nivå. VII-VIII. På ängar, slänter, vägrenar.

12. *P. argentea* var. *decora*

Flerårig; 25-30 cm; som äldre flera stjätkar; stjälk upprätt, bastant; bladrosetter utvecklas senare; ej heller övervintrar. Bladskiva på översidan tätt hafshårig och stjärnhårig, grågrön - vitaktig; mittsmåbladets helbräddade basdel ca ¼ av småbladets längd, i nedre blad ca 1/3; småblad långa, smala, jämnt tandade, tänder 7-11; blads småblad på stjälkens övre del nästan jämbreda; stipler långspetsade, hela. Blomst kort, snäv, rätt tät. VII-VIII. På ängar, mullvallar, slänter.

13. *P. argentea* var. *acutifida*

Flerårig; 25-30 cm; som äldre flera stjätkar; stjälk upprätt, bastant; bladrosetter utvecklas senare, övervintrar ej. Bladskiva på översidan tätt hafshårig, grågrön; även övre blads småblad flikiga; flikar smala, långa, ofta krökta och tandade; mittsmåblads helbräddade basdel ca ½ småbladets längd, spets 3-delad; stipler tandkantade. VII-VIII. På ängar, vallar, slänter.

14. *P. argentea* var. *dissecta*

Flerårig; 30-60 cm; som äldre med flera stjätkar; stjälk upprätt, bastant. Bladskiva på översidan glest - tätt hårig, grågrön - vitaktig; småblad, även på övre blad, djupt flikiga el tandade; helbräddad basdel 1/3-1/2 småblads längd; mittflik ofta 3-delad; stipler hel- el tandkantade. Blomst lång, smal, ganska gles; nedre grenar når ej i jämnhöjd med övre. VII-VIII. På ängar, mullvallar.

15. *P. norvegica* - norsk fingerört

Vanl 1-årig, övervintrar, ibland kortlivad flerårig; 20-50 cm; långhårig; stjälk grön, vanl upprätt; stora individer med flera stjätkar och halvt nedliggande. Rotbladskiva vanl 3-fingrad, varvid mittsmåbladet ibland 3-flikigt, någon gång skivan parbladig med uddblad, 5-bladig; småblad lansettlika - ovala, stortandade, på båda sidor gröna. Blomst kvast; foderblad ca 5 mm, men vid fruktmognaden 10 mm, spetsiga; kronblad 4-5 mm, gula. VI-IX. På åkrar, i trädgårdar, slänter, omarker, hyggen, även på stränder; i Lappland vid bergväggar.

16.-17. *P. intermedia*-grupp

2- el fleråriga; 25-50 cm; stjälk upprätt el halvt nedliggande, hårig. Nedre blad långskaftade, övre kortskaftade; skiva 5-fingrad, på stjälkens övre del någon gång 3-fingrade. Blomst rikbl kvast; kronblad 4-5 mm, gula. Flerformig, delvis apomiktisk grupp.

16. *P. intermedia* - finsk fingerört

Vanl 2-årig el kortlivad flerårig; 25-40 cm; stjälk vanl upprätt, hårig, grön. Småblad tunna, på båda sidor ganska glest håriga, ända till basen tandkantade. VI-VIII. På sveder, vallar, slänter. Sällsynt; östlig, möjligen svedjelands forntids nykomling.

17. *P. heidenreichii*

[Namn *Potentilla intermedia* nyligen typbestämd följer namn *P. heidenreichii* är namn *P. intermedia* blott synonym. Härav följer att om *P. intermedia* i Retkelykasvio (1998) skall bevaras som särskild art (ganska tvivelaktigt), för den skulle förslås (och typbestämmas!) som äldre känt namn *P. visurgina*. Bättre lösning är att dessa taxa. Samtidigt borttas Retkeilykasvios *P. intermedia*-grupp. Kvar blir art *P. intermedia*, på finska huhtahanhikki, bevarad.]

17. *P. intermedia* - finsk fingerört

2- el flerårig; 25-50 cm; stjälk upprätt el halvt nedliggande, hårig, grön el rödaktig; blomlösa bladrosetter finns ofta. Nedre blad långskaftade, övre saknar skaft; skiva 5-fingrad, på stjälkens övre del ibland 3-fingrad. Småblad ända ned till basen tandade, under vanl täthåriga, grågröna (ibland gleshåriga), kant bakåtvänd el platt. Blst rikbl kvast; kronblad 4-5 mm, gula. VI-VIII. På sveder, fält, kanter, åkrar, skräpjordar, vid banor; ofta fortfarande rikligt förekommande nykomling. Flerformig, ofta apomiktisk.

18. *P. recta* - styv fingerört

Flerårig; 30-60 cm; stjälk upprätt, stabil, överdel grenad, täthårig; blomlösa bladrosetter finns ej. Nedre blad 5- el 7-fingrade, övre 3-fingrade; småblad smala, nästan jämbreda, tandkantade, på kanterna och under långhåriga. Kronblad 6-12 mm, något längre än foderbladen, gula el närmast vita. VI-VIII. På åkrar, slänter, omarker; någon gång i hamnar och lastplatser. Ost- och Mellaneuropa.

19. *P. thuringiaca* - tysk fingerört

Flerårig, med rotstock; 25-30 cm; stjälkar upprätta - halvt nedliggande, med utstående hår, rödaktiga; blomlösa bladrosetter finns. Rotblad 7-fingrade; stjälkblad vanl 5-fingrade; småblad lansettlika, ända till basen sågkantade; stipler lansettlika, långspetsade. Blomst gles kvast; kronblad 7-10 mm, längre än foderblad, klargula. VI-VIII. I gräsmattor, vid kvarnar, på slänter, omarker, lastplatser. Osteuropa.

20. *P. crantzii* - vârfingerört

Flerårig; med rotstock; 5-30 cm; stjälkar nedliggande - halvt nedliggande, utstående hår, rödaktiga; blomlösa bladrosetter finns. Bladskiva vanl 3-fingrad, ibland bland rotblad 5-fingrad; småblad lansettlika - omvänt äggrunda, spetsdelen tandkantad, översidan närmast kal, under hårig; nedre blads stipler avlånga. Blomst smal, gles, 3-10-bl kvast; kronblad 8-10 mm, längre än foderbladen, klargula; på kronbladens basdel vanl orangegul fläck. V-VII. I söder på vallar, klippor, slänter, lundängar; i norr älvars och bäckars strandbackar, byfält, fjällängar, näringsrika fjällhedar och klippiga slänter. Apomiktisk, flerformig.

21. *P. tabernaemontani* - småfingerört

Flerårig, krypande, rotsläende; grenar vedartade, 5-15 cm långa; blomlösa bladrosetter finns. Blomstgrenar 5-10 cm, halvt nedliggande - upprätta, örtlika, håriga; hår raka. Rotblads skiva 5-fingrad, övre blads 3-fingrad; småblad omvänt äggrunda, spetsdelen tandkantad, översidan glänsande, kal; under hårig; håren ensamma; rotblads stipler smalt jämbreda, spetsiga. Kronblad 6-10 mm, längre än foderbladen. V-VI. Torra fält. Fridlyst, även på Åland.

22. *P. neumanniana*- taggsmåfingerört

Lik *P. neumanniana*, men blad även på översidan håriga; håren på blad-undersidan ihop i stjärnlika grupper, runt övriga längre hår. V-VI. På fält, klippor; kalkgynnad. Fridlyst, även på Åland.

23. *P. erecta* - blodrot

Flerårig; 20-50 cm; rotstock tjock, knölförmig; stjälkar talrika, rätt veka, halvt nedliggande, medhåriga. Bladskiva 3- el sällan 5- fingrad; nedre blad långskaftade, stjälkblad skaftlösa; småblad omvänt äggrunda, spetsdelen tandkantad, på översidan rätt kala, under tätt korthåriga; stipler stora, fingerflikiga. Blomst i stjälktoppen, rikblommig, bladig kvast; närmast alla blmr foder och krona 4-bladig; kronblad 4-6 mm, något längre än foderbladen, enfärgade gula; pistiller vanl 4-8. VI-VIII. På ängar, slänter, sveder, fuktiga skogar, sankskogar, brunmossar; i norr i huvudsak på brunmossar och frodiga myrkanter, möjligen annan ras än den i söder.

24. *P. anglica* - revig blodrot

Lik *P. erecta*, men vekare, stjälkar ofta buktiga och rotsläende; bladskiva 5-fingrad; stipler avlånga, helbräddade, mycket mindre än småbladen; blmr ensamma i bladvecken el blomst njuggt blommig; på samma planta såväl 4- som 5-taliga blmr; kronblad 5-8 mm, ca 2 ggr foderbladens längd; pistiller 20-50. VI-VIII. På betesmarker, vallar. Har avtagit.

P. anglica * *erecta*

En del stipler vanl smalt solfjäderformiga, 2-4-flikiga. På *P. angelicas* växtplatser och dess utkanter.

25. *P. reptans* - revfingerört

Flerårig, med tjock rotstock; stjälkar 30-80 cm, nedliggande, reviga, rotsläende. Bladskiva 5-fingrad, på båda sidor gröna; småblad lansettlika, på spetsdelen tandkantade. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade; kronblad 8-12 mm, ca 2 ggr foderbladens längd, klargula. VII-VIII. På ängar, slänter, stränder; tillfällig i hamnar och lastplatser.

26. *P. supina* - kvarnfingerört

1-årig el flerårig med kort livslängd; 10-40 cm, nedliggande - upprätt, njuggt - rikligt grenad, ibland flera stjälkar; nederdelen hafshårig, överdelen hafs- och glandelhårig. Bladskiva parbladig med uddblad; småblad vid basen helkantade och killika, på toppen oregelbundet stortandade; sidosmåblad långsmala - omvänt äggrunda; uddblad djupt 3-2-flikig. Blmr vanl talrika, med blad 1-grenat knippe; kronblad 2-3 mm, högst foderblads längd, smala, när ej varandra, ljusgula. VII-VIII. På skräpmarker, bangårdar, hamnar, vid kvarnar; möjligen varaktig.

26a. ssp. *supina*

Bl hänger vid fruktskiftet. Smånöt 0,8-0,9 mm, matt, ljusbrun; ryggåsar tjocka, med rund rygg; motsatta delens utväxt låg, kuplik. Europa.

26b. ssp. *paradoxa*

Bl vid fruktskiftet upprätt el utåtriktad. Smånöt 0,9-1,1 mm, glänser, ljust orangebrun; ryggåsar listformigt smala, vassa; motsatta delens utväxt låg, stympat kägellik. Asien, Nordamerika.

26c. ssp. costata

Bl vid fruktskiftet ganska upprätt. Smånöt ca 1 mm, matt, gulbrun; ryggåsar rätt tjocka, rätt vassa; motsatta delens utväxt hög, stympat kägellik. Asien.

13. Sibbaldia

1. S. procumbens - dvärgfingerört

Flerårig; jordstam vedartad, krypande, täckt av torra, bruna stipler; blomställningens skaft örtartad, 3-12 cm, vanl kortare än bladen, rödaktig. Blad i rosett; skiva 3-fingrad; småblad 10-20 mm, smalt omvänt triangulära, i spetsen 3-tandade; stipler stora, lansettlika. Blomst tät kvast; blmr med ytterfoder, små; kronblad ca 2 mm, kortare än foderbladen, grönaktigt gula. Fukt smånöt. VII-VIII. På fjällängar, vid bäckar och på kvardröjande snölegor.

14. Fragaria

Fleråriga, reviga örter. Blad i rosett, skiva 3-fingrad. Blmr med ytterfoder; krona vit. Smånötter som mogna saftiga, röda, bärlika, ansvallda bottenfrukter på blombottens yta.

| | | |
|-------|--|---------------|
| 1 | Rätt liten; småblad vanl under 3 cm | 2 |
| 1 | Ganska stor; småblad vanl över 4 cm | 3 |
| 2(1) | Kronblad rundade, när ibland varandra; småbladets uddtand av samma längd som övriga | 1. vesca |
| 2 | Kronblad lansettlika-omvänt äggrunda, när ej varandra; småbladets uddtand mindre än övriga | 2. viridis |
| 3 (1) | Stjälkhår utspärrat nedriktade; småblad närmast skaftlösa, på båda sidor rikligt med hår | 3. moschata |
| 3 | Stjälkhår utspärrade - snett uppåt; småblad tydligt skaftade, Närmast kala | 4 |
| 4 (3) | "Bär" över 20 mm, ända ned till basen smånöttslik, smånöt mest i låga fördjupningar | 4. * ananassa |
| 4 | "Bär" högst 20 mm, basdel ej smånöttslik, smånötter i djupa gropar. | 5. virginiana |

1.F. vesca - smultron

5-20 cm; revor talrika, veka, upp till 2 m långa. Stjälkens och bladskaftens hår snett uppåt - utstående; blomskaf medhåriga. Småblad 1-3(-5) cm, ovala - snett kvadratiska, gleshåriga, sågtandade; uddtand närmast likstor med övriga. Kronblad 4-6 mm, rundade, då och då berörande varandra el täckande; foderblad vid fruktmognaden nedvikta. "Bär" 0,5-1 cm, lossnar lätt, ända ned till botten med nötter. VI-VIII. På sveder, slänter, skogsbyrn, klippfält, klipplundars branter, lund- och åsskogar.

F. vesca * viridis

Tämligen ofta på stamarternas gemensamma växtplatser, uppträder någon gång ensam.

2. F. viridis - backsmultron

Lik F. vesca, men hårigare; stjälkens, bladskaftets och blomskafkets hår spretar utåt el snett uppåt; blad under tätt korthåriga; småbladens uddtand tydligt mindre än övriga; kronblad 8-10 mm, omvänt äggrunda, med spetsig bas, berör ej varandra; foderblad utefter "båret"; "bär" svårlossat, hårigt. V-VI. På fält, slänter, torra ängsbackar; kalkgynnad.

3. F. moschata - parksmultron

20-35 cm; njuggt med revor. Hår på stjälk, bladskaft och blomskaf utåt el snett uppåt riktade. Småblad 5-10 cm, håriga på båda sidor, skaftlösa, ofta rynkade, sidosmåbladens bas bred, osymmetrisk. Tvåbyggare; hanblmr:s ständare

ca 2 ggr längre än den förkrympta pistillen; honblmr:s förkrympta ståndare ca liklång med pistillen. Kronblad 10-12 mm; foderblad vid fruktmognaden utstående - snett nedåt riktade. "Bär" 1-2 cm, basdel smal, utan smånötter. VI. Gammal bärväxt; ofta odlingsrest el -flykting på gamla gårdar, trädgårdar, parker, i skogar nära bebyggelse. Europa.

4. F. * ananassa - jordbubbe

20-40 cm; växlande revig; hår på stjälk, bladskaft och blomskaft utstående - snett uppåt riktade. Småblad 5-10 cm, kala på översidan, under täthåriga, skaftade; sidomåbladen bas vanl spetsig, jämbred. Kronblad ca 10 mm; foderblad utefter "bäret". "Bär" 20-40 mm, lossnar, smånötter i gropar > Bl ofta över 30 mm bred och 2-könad; foder över 20 mm bred; foderblad åtminstone 8 mm, utspärrade - utefter "bäret". "Bär" 20-40(-60) mm, lossnar, åtskilliga arter har smånötter ända ned till roten, smånötter mest i låga fördjupningar. VI-VII. Bärväxt; ofta odlingsrest el -flykting på gårdar, trädgårdar, vägrenar, tippor.

5. F. virginiana - scharlakanssmultron

Lik F. * ananassa, men blad vanl mjukare; blmr 15-30 mm breda, ofta 1-könade, honblmr mindre än hanblmr; foder 10-22 mm bred, foderblad mest ofta under 8 mm; "bär" 10-20 mm, basdel ej smånöttslik, smånötter i djupa gropar. VI-VII. Vid skogsbryn i Nyland; även från början planterad som naturresurs. Nordamerika.

15. Alchemilla

Fleråriga, medelstora örter; jordstam vedartad. Bladskiva handnervig, fingerbladig el handflikig, ofta veckad. Blomst knippelika, vida, i stjälktoppen och bladvecken. Blmr små, grönaktiga, gula el ibland rödaktiga; blombotten skällik; foder och ytterfoder 4-bladiga; krona saknas; ståndare 4; pistill 1. Frukt smånöt. Daggkåporna förökar sig genom apogami (apomiktiskt). Utvecklingen har lett till talrika mindre, men bestående kännetecken för avvikande småarter. Deras bestämning grundar sig mycket på färg, hårlighet, bladskivans form och flikighet samt bl storlek och form. Bestämning bäst under högsommaren med blommande daggkåpor. Senare insamlade individer samt mycket torra, trampade el skuggiga platsers daggkåpor är ofta svåra att bestämma.

| | | |
|-------|---|------------------------------|
| 1 | Bladskiva fingerbladig | 1. alpina |
| 1 | Bladskiva fingerkluven el -delad | 2 |
| 2 (1) | Blomskaft åtminstone basdelen täthåriga | 3 |
| 2 | Blomskaft ganska el helt kala | 7 |
| 3(2) | Bladskiva under i huvudsak endast hårig utmed nerver, rotblads stipler med rött | 18b. filicaulis var. vestita |
| 3 | Bladskiva på båda sidor hårig, rotblads stipler saknar rött | 4 |
| 4 (3) | Bladflikar 5-9, dessa med 9-13 tänder | 5 |
| 4 | Bladflikar 9-11, dessa med (13-)15-25 tänder | 6 |
| 5 (4) | Stjälk och bladskaft med tätt uppåt utspärrade mjuka hår; bladskivans hela undersida täthårig, mellan flikar låg, otydlig, tandlös skåra; delblst klotformiga, vanl under 10 mm bredd | 2. glaucescens |
| 5 | Stjälk och bladskaft tätt med utspärrade styva hår; bladskiva under vid nervskärningar hårig, mellan flikar djup tandlös skåra; delblst tätt klotformiga, vanl 10 mm breda | 3. hirsuticaulis 6 6 |
| 6 (4) | Stjälkens och bladskaftets hår nedåt utspärrade; blomskaft endast hårigt på bashalvan; blomskafts och blomaxels hår vid basen halvklotformiga | 5. gibberulosa |
| 6 | Stjälkens och bladskaftets hår uppåt utspärrade; blomskaft helt hårigt; blomskafts och blomaxels hår ej med klotformig bas | 7. polemochora |
| 7 (2) | Åtminstone del blomaxlar håriga, ibland endast enstaka hår | 8 |
| 7 | blomaxel kal | 14 |

- 8 (7) Åtminstone stjälkens övre del kal; bladskiva ganska kal - gleshårig; rotblads stipler med rött 18a. filicaulis var. filicaulis
- 8 Hela stjärken ända upp till blomskafthen hårig; bladskiva på båda sidor hårig; om rotblads stipler med rött år bladskivan under sammetsmårig 9
- 9 (8) Foder och ytterfoder vanl åtminstone liklånga med blomaxel, sinsemellan ungefär liklånga 27. mollis
- 9 Foder vanl högst av blomaxels längd, ytterfoder kortare än foder 10
- 10 (9) Stjälkens och bladskafthets hår utåt el snett nedåt utspärrade; bladflik med 15-21 tänder 11
- 10 et och bladskafthets hår vanl snett uppåt utspärrade; bladflik med 9-15 tänder 13
- 11(10) Stjälkens och bladskafthets hår en del snett nedåt utspärrade; bladflikar korta, rundspetsade, basflikar rör nästan varandra, vinkel mellan nerver nära mittnerv vanl minst 90° 9. sarmatica
- 11 Stjälkens och bladskafthets hår utåt utspärrade; blads bladskåra vanl bred, flikar halvrunda - triangulära, vinkel mellan nerver nära mittnerv vanl högst 90° 12
- 12(11) Bladskiva gråaktigt grön, på översidan rikligt hårig, flikar 7-9(-11), dessa med 15-19 sinsemellan tämligen likstora tänder 8. monticola
- 12 Bladskiva ljusgrön, översidan hårig el nästan kal, flikar 9-13, dessa med (15-)17-21 sinsemellan olikstora tänder, mellersta större, uddtand mindre än närbelägna tänder 14. acutiloba
- 13(10) Bladskiva blåaktigt rent grön, basskåra bred; flikar med 9-11(-13) tänder, mellan flikar tydligt tandlös skåra 4. plicata
- Bladskiva gulaktigt rent grön, basflikar täcker ibland varandra, flikar med 11-15(-17) tänder, skåra saknas mellan flikar 6. propinqua
- 13 Bladskiva gulaktigt rent grön, basflikar täcker varandra, flikar med 11-15(-17) tänder, skåra saknas mellan flikar 6. propinqua
- 14 (7) Stjälkens och bladskafthets hår utåt, snett uppåt el nedåt utspärrade 15
- 14 Stjälk och bladskafthet medhåriga el kala 28
- 15(14) Rotbladskiva på översidan kal 16
- 15 Yttre rotbladskiva på översidan åtminstone på veckskärningarna hårig 19
- 16(15) Bladflikar triangulära med raka kanter, tänder sinsemellan olikstora, mellersta större än övriga, uddtand mindre än de närmsta 14. acutiloba
- 16 Bladflikar halvrunda el med rundad spets, tänder sinsemellan tämligen likstora 17
- 17(16) Stjälk närmast ända upp hårig; bladskivans hela undersida gleshårig, mittflik nästan 1/3 av bladskivan 16. xanthochlora
- 17 Stjälkens blstdel kal; bladskiva under endast utmed nerver hårig, mittflik 1/5-1/4 av bladskivan 18
- 18(17) Alla bladskafthet håriga; bladskiva ljusaktigt gulgrön, njurformig, basskåra bred; bladflikar sinsemellan något sånär likstora 17. lelophylla
- 18 Yttre bladskafthet kala, inre njuggt håriga; bladskiva blåaktigt grön, rundad, basflikar tydligt större än övriga och då och då när varandra el trång basskåra 29. auriculata
- 19(15) Stjälkens och bladskafthets hår uppåt utspärrade, ibland utefter stjärken; bladskiva under utmed nerver vanl tätt silkesmårig; nedre blads stipler med rött 15. micans
- 19 Stjälkens och bladskafthets hår utåt el nedåt utspärrade; stipler vanl utan rött 20
- 20(19) Bladskivas mittflik 1/3-1/2 av skivan; stjälkens och bladskafthets hår utåt utspärrade 21
- 20 Bladskivas mittflik vanl högst ¼ av skivan; stjälkens och bladskafthets nedåt utspärrade 23
- 21(20) Bladskiva bredare än sin längd; flikar med raka kanter; triangulära,

- tänder 17-21 14. acutiloba
- 21 Bladskiva ganska rundad; flikar med rundade kanter, tänder 13-19 22
- 22(21) Blst rätt tät; bladskiva lågt rynkad, grågrön, täthårig, basskåra
rätt bred; bladflikar med 15-19 jämnstora tänder, tänder smala,
spetsiga 8. monticola
- 22 Blst vid, gles; bladskiva djupt vågveckad, klargrön, gleshårig,
basflikar när vanl varandra; bladflikar med 15-17 oregelbundna och
olikstora tänder, dessa breda, trubbiga 10. subcrenata
- 23(20) Bladskivans basskåra bred, skiva njurformig 11. semilunaris
- 23 Bladskivans basskåra smal el basflikar ibland täcker varandra 24
- 24(23) Stjälk ända upp hårig; bladskiva på översidan något så när jämnt
täthårig 25
- 24 Stjälkens övre del kal (vanl hårig högst upp till 2:a kvisten);
bladskiva på översidan endast hårig vid veckskärningar el överallt
något sånär kal 26
- 25(24) Bladskiva lågt veckad, ljusgrön, basflikar täcker knappt varandra;
blomaxlar något så när klocklika, 2-3,5 mm, längre än breda
9. sarmatica
- 25 Bladskiva djupt veckad, mörkgrön, yttre rotbladskiva rund, dess
basflikar täcker långt varandra; blomaxlar klotformiga, 3-5 mm, ca
lika långa so breda 28. subglobosa
- 26(24) Bladskiva mörkgrön el rent grön, som ung på översidan svagt
fettglänsande, ganska platt, flikar kort triangulära; inre blads
omkrets ofta regelbundet 7-kantiga (vinkel mellan nerver nära
mittnerve bladflikars spetsvinkel 90°), dess nerver på undersidan
endast håriga på spetsdelen 12. heptagona
- 26 Bladskiva ljusgrön el blåaktigt grön, på översidan utan glans,
veckad, flikat med rund spets; nerver på undersidan överallt håriga 27
- 27(26) Bladskiva ljusgrön, basflikar stora, dess inre kant vanl vänd uppåt;
bladflikars tänder för det mesta bredare än sin längd, trubbiga,
mellersta större än övriga 10. subcrenata
- 27 Bladskiva blåaktigt mörkgrön, basflikar små, ej uppåt; bladflikens
tänder för det mesta längre än sin bredd, större tänder på flikens
spetsdel 11. cymatophylla
- 28(14) Hela växten närmast kal; någon gång på bladskivans översida vid
veckskärningar samt på undersidan på nervers spetsdel och tandkanter
veka och efter ytan liggande hår; på stjälk- och bladskafets bas
ibland enstaka utåt el nedåt utspärrade hår 29
- 28 Åtmistone stjälkbas och bladskaft håriga 30
- 29(28) Vinröd kulör i korthet högst på stjälk och rotblads stipelbas; nerver
på blads undersida närmast medhåriga endast på spetsdelen (ca
bladflikars längd); stjälk vanl högst ca rotbladskaft längd el endast
något längre; gyttringar ofta ganska glesa, närmast klaselika
21. glabricaulis
- 29 På rotblads stipler, ofta även på nedre stjälkblads stipler , samt
på stjälkens och bladskaftets bas röd kulör; nerver på
bladundersidan helt el åtminstone på spetsdelen utspärrat håriga;
stjälk vanl tydligt längre än rotbladskaft; gyttringar ganska täta,
regelbundna, närmast flocklika 18a. filicaulis var. filicaulis
- 30(28) Nerver på bladskivans undersida endast på spetsdelen håriga 31
- 30 Nerver på bladskivans undersida håriga i hela sin längd el kala på
spetsdelen 32
- 31(30) Bladskaft vanl kala; bladflikar 7-9, bland dessa sinsemellan
13-15(-20) olikstora tänder, dessa breda, smala, på dess yttre
kants basdel trubbig vinkel, spetsdel rak, framåt riktad, inre kant
urgröpt 20. glabra
- 31 Bladskaft håriga; bladflikar 9-11, dessa sinsemellan likstora (13-)
15-19 tänder, dessa breda, urgröpta på båda sidor, trubbiga men
spets ofta snibbskalliga 26. samuelssonii
- 32(30) Rotbladstipler röda 15. micans f. adpressepilosa

| | | |
|--------|--|---------------------------------|
| 32 | Rotbladstipler ej röda | 33 |
| 33(32) | Blad på översidan jämnt täthårigt | 34 |
| 33 | Blad på översidan i veckskärningar och på kanter på sin höjd hårig | 36 |
| 34(33) | Bladflikar med raka kanter, triangulära, tänder sinsemellan olikstora, mellersta tänder större | 14. acutiloba f. adpresseoilosa |
| 34 | Bladflikar ej med raka kanter och triangulära, tänder sinsemellan ungefär likstora | 35 |
| 35(34) | Blad tydligt veckad, gul- el något blågrön, äldre ofta rödkantad; fliktänder stora, trubbiga; åtminstone en av blst grenar ända upp hårig, slutar i hårigt blomskaft (övriga blomskaft kala) | 19. glomerulans |
| 35 | Blad mest lågt veckat, grå- el mörkgrön; bladflikar vassa, sinsemellan likstora; alla blomskaft kala | 8. monticola f. adpressepilosa |
| 36(33) | Bladskiva rundad, bladflikar når el täcker varandra, flikmellanrummet tyglig tandlös skåra | 37 |
| 36 | Bladskiva njurformig - rundad, basskåra bred, flikmellanrummets skåra otydlig el trång | 38 |
| 37(36) | Stjälkbas ganska täthårig, hårlighet minst ca 60% mätt av hela stjälkens längd; inre blads tänder tämligen raka (tänders inkant rak - svagt välvd, utkant ej tydligt välvd) | 23. baltica |
| 37 | Stjälkbas ganska njuggt hårig, Hårlighet högst ca 50(-60)% mätt av Hela stjälkens längd; inre blads tänder tydligt krökta (tänders Inkant urgröpt - rak, utkant tydligt välvd) | 24. wichuræ |
| 38(36) | Yttre rotblads fliktänder rätt trubbiga, flikens spetstand mycket mindre än övriga; stjälkblads stipler med korta tänder | 6. samuelssonii |
| 38 | Yttre rotblads fliktänder ganska smala, krökta, flikens spetstand mindre än övriga el likstor med dessa; stjälkblads stipler flikiga el stortandade | 39 |
| 39(38) | Bladskiva kal förutom på undersidans nerver och på delar av kanten, flikar vanl lika långa som breda, svagt triangulära; basskåra bred, basflikar väl utvecklade och vanl tämligen utåt; inre rotblads fliktänder ganska små, rätt smala och tämligen vassa, sinsemellan likstora, spetstand knappt mindre än övriga | 25. murbeckiana |
| 39 | Bladskiva på båda sidor el endast på undersida gleshårig, flikar vanl mycket bredare än sin längd, ganska runda; basskåra bred el smal, basflikar vanl ganska små, ej utåt; inre rotblads fliktänder ganska stora, rätt trubbiga, sinsemellan olikstora, spetstand tydligt mindre än övriga | 22. borealis |

1. *A. alpina* - fjällkåpa

10-25 cm; stjälkar halvt nedliggande, silkeshåriga. Bladskiva 5-7-fingrade; småblad i spetsen tandade, på översidan kala, under tätt silkeshåriga. Blomst kortgrenad, tät knippe; blmr i tät korglik samling, små, gulgröna. VII-VIII. I fjällen på fuktiga ängar, hedar, stenhällar, snölegor, vid bäckar.

2. *A. glaucescens* - sammetsdaggekåpa

10-30 cm; stjälkar bågböjda halvt nedliggande; stjälkar och bladskaft tätt med snett uppåt utstående mjuka hår. Bladskiva 2-7 cm, rundad, korta flikar, djupt veckad; under tätt silkeshårig, på översidan blågrön; flikar 7-9, mellan dem kort, otydlig tandlös skåra; flikarna med 9 el 11 tänder; basflikar täcker vanl varandra. Blomst tät, gråaktigt hårig; blmr i klotformig a grupper. V-VI. Rätt torra fält, ängar, klippor.

3. *A. hirsuticaulis* - styvhårig daggekåpa

25-49 cm; stjälkar bastanta, upprätta; rotstock lång, kraftig, stjälkar och bladskaft tätt med utstående styva hår. Bladskiva 3-8 cm, rundad, låga rynkor, täthårig, men utan silkesglans; flikar 5-7, mellan dem tydligt tandlös skåra; flikarna med 11 el 13 tänder; basskåra tydlig, ibland smal. Blomst:s knippen

tätt klotformiga vanl över 10 mm breda; blmr gula el ibland rödaktiga - mörkröda. VI-VII. På fält, slänter, rätt torra ängar.

4. *A. plicata* - trubbdaggkåpa

10-40 cm; stjälkar bågböjt halvt nedliggande, bastanta; stjälkens och bladskaftets hår snett uppåt utstående. På sensommaren har stjälkens övre del och blomst brun rödaktig färg. Rotblads stipler stora, gröna, stortandade. Bladskiva 5-10 cm, rundad, tjock, grågrön; basskåra bred; nerver ofta ljusare än bladskivan, då är bladet marmorlikt brokigt. Bladskivans översida som äldre gleshårig, under blåaktigt grön, längs nerverna skimrande hårig; flikar 7, flikar korta, runda; tänder 9 el 11. Blomst gles, men delblomst ofta tätt klotformig, 8-10 mm; nedre blomst:s grenar med lite hår, övriga kala; blombotten hårig. VI-VII. På halvtorra sveder, fält, ängar och slänter.

5. *A. gibberulosa*

20-30 cm; stjälkar och bladskaft med snett nedåt utstående hår. Bladskiva 6-7 cm, rundad, med rynkor, översidan och främst under mjukhåriga, djupt 7-9-flikig; flikar rundspetsade, tämligen stortandade, tänder 15 el 17, skårans botten långt hel; basflikar ibland täckande. Delblomst täta; blomst spetshalva kal, bashalvan hårig; blombotten hårig, hårens basdel halvklotformiga. VII-VIII. På krigstidens lägerplatsers vägrenar. Ryssland.

6. *A. propinqua* - hjulddaggkåpa

20-35 cm; stjälkar tätt med snett uppåt utstående hår. Bladskiva 5-8 cm, rundad, kortflikig, rent grön, hårig på båda sidor; flikar 7-9, dessa med ca 13 tänder, uddtand vanl mindre än övriga; basflikar täcker varandra. Delblomst ofta klotformigt täta; blmr 3-4 mm; blombotten täthårig. VI-VII. På ängar, lastplatser, bangårdar, slänter, gamla soldatlägerplatser.

7. *A. polemochora*

15-40 cm; stjälkar halvt nedliggande, med snett uppåt utstående hår. Bladskiva njurformig - rundad, hårig på båda sidor; flikar 9-11, dessa med ca 17 tänder. Delblomst täta; blmr små, grönaktiga; blomskäft håriga; blombotten vanl hårig. VII. Ursprungsområdet okänt, påträffad endast i Finland.

8. *A. monticola* - betesdagdkåpa

20-60 cm; bladskäft och stjälkar ända upp med utspärrade hår, sällan medhåriga (f. adpressepilosa). Rotblads stipler gröna el brunaktiga. Blad kortskaftade, skiva 4-10 cm, rundad, låga rynkor, grågrön, på översidan alltigenom, under endast mot nerverna hårig; bladflikar 9-11, flikar något så när halvrundade, jämstora tänder 15-19; bladens basskåra vanl bred. Blomst tät; blombotten endast med enstaka hår el närmast kala. VI-VIII. På ängar, slänter, betesmarker, parker, gårdar och öppna platser.

9. *A. sarmatica* - sarmatisk dagdkåpa

30-60 cm; stjälkar bastanta, upprätta, slutligen brunröda, överdelen nästan kal; stjälkens och bladskäftens hår åtminstone delvis snett nedåt utstående. Rotblads stipler ljusa. Bladskiva 6-12 cm, rundad, grön el gulgrön, på översidan jämnt täthårig; flikar 8-11, flikar kort halvrundade, dessa med 15-19 raka tänder; basflikar berör nästan varandra. Blomst snäv, men gles; blombotten vanl kal, då och då upp till rikligt håriga. VI-VII. I gräsmattor, på ängar, slänter. Osteuropa.

10. *A. subcrenata* - ängsdagdkåpa

30-70 cm; stjälkar bågböjt halvt nedliggande, med utstående hår. Rotblads stipler gröna - bruna. Blad långskaftade, skiva 8-15 cm, rundad, tunn, ojämnt ljusgrön, djupt vågrynig, på översidan glest och under tätare hårig; flikar halvrunda - otydligt triangulära, trubbiga och oregelbundna 13 el 15 tänder; basflikar berör varandra. Blomst gles, vid, når långt över bladens överdel;

blomskaft och -bottnar kala; blmr små. VI-VII. På fuktiga ängar, slänter, omarker, slåtterängar, förskogade åkrar, hagmarker, lundar.

11. *A. cymatophylla* - vågbladig daggkåpa

Lik *A. subcrenata*, men stjälkens och bladskaftets hår snett nedåt utstående; bladskiva blåaktigt grön, under endast glest hårig; mellan bladflikarna tydligt otandad skåra, fliktänder mera regelbundna och smalare. VI-VII. På ängar; krigsnykomling. Nordöstra och Mellaneuropa.

12. *A. heptagona* - sjuhörnig daggkåpa

Lik *A. subcrenata*, men 30-50 cm; stjälkhår utåt el snett nedåt utstående; bladskaft ofta på överdelen kala; främst nedre inre bladskiva nästan sjuhörnig, platt, mörkgrön, översidan fettglänsande; bladflikar kort triangulära, basflikar berör ej varandra. VI-VII. På ängar, vägrenar, gamla strids- och lägerplatser. Baltiska länderna.

13. *A. semilunaris*

Lik *A. subcrenata*, men ca 30 cm; stjälkar snett nedåt utstående håriga; bladskiva brett njurformig, mörkgrön, basskåra bred; bladflikar korta, något så när halvrunda, bladskivans hår korta och längs ytan. VI-VII. På ängar, vägrenar; krigsnykomling. Osteuropa.

14. *A. acutiloba* - stjärndaggkåpa

30-60 cm; stjälkar ända upp utstående håriga, sällan medhåriga (f. *adpressepilosa*). Bladskiva 8-15 cm, lågt rynkad, på översidan kal el nästan kal, under endast under rynkorna hårig; bladflikar med närmast raka kanter, smalt triangulära, spetsiga tänder vanl 17-21; rotblads stipler vanl gröna. Blomst rätt snäv, när ej särskilt långt över bladens överdel; blmr små; blombottnar med spetsig bas, kala. VI-VII. På ängar, slänter, i diken, på hagmarker, i lundar.

15. *A. micans* - glansdaggkåpa

10-25 cm; stjälkar talrika, bågböjt halvt nedliggande; stjälkens och bladskaftens hår snett uppåt utstående, ibland längs stjälken (f. *adpressepilosa*). Nedre blads stipler med rött; bladskiva 2-5 cm, kantig, åtminstone under efter nerverna tätt silkeshårig, flikar längre än sin bredd, tänder 15-17. Blomst gles; blmr 4-5 mm; blombottnar med spetsig bas, kala. VI-VII. På vallar, ganska torra ängar, renar, gårdsgräsmattor.

16. *A. xanthochlora* - kustdaggkåpa

40-60 cm; stjälkar bastanta, tätt utåt och snett uppåt utstående hår. Bladskiva 10-12 cm, på översidan kal, hela undersidan vanl gleshårig, gulgrön; stjälkbladen med stora skivor; bladflikar breda, mittflik närmast 1/3 av bladskivan, tänder ca 17. Blmr ca 2 mm, gula. VII-VIII. I hamnar, krigstids lägerområden. Mellaneuropa.

17. *A. leiophylla* - slätdaggkåpa

40-60 cm; stjälkar når tydligt upp till rotblads övre del, bastanta, ofta rödaktiga, längre ner utstående håriga, blomstdelen kal. Bladskiva ca 10 cm, ljus- el gulgrön, på översidan kal, under endast längs nerverna hårig; bladens mittflik 1/5-1/4 av bladskivan. Blomst vid, gles. VI-VII. På ängar, vägslänter, krigsnykomling. Osteuropa.

18. *A. filicaulis* - späddaggkåpa

10-40 cm; stjälkars nedre del utstående hårig, högre upp kal el hårig, som äldre halmfärgade och hårda. Nedre blads stipler med rött; bladskiva 3-7 cm, njurformig, rynkad, på översidan nästan kal (hår endast mot rynk-ningen), under gråaktigt grön, nerver brunaktiga, längs nerverna hårig; bladflikar 9-11, dessa med 13-19 tänder. Blomst med tunna grenar, knippen rätt täta; blmr 3,5-5 mm.

18a. var. *filicaulis* - späddaggkåpa

Stjälkens övre del, blomst:s grenar och blomskaft kala, blombottnar endast med enstaka hår. VI-VII. På fält, ängar, slänter, betesmarker, vid stigar, gräsbeväxta skogar.

18b. var. *vestita* - vindaggkåpa.

Även stjälkens övre del, blomst:s grenar och blomskaft tätt håriga, blombottnar rikligt håriga. VI-VII. På ängar, gräsbeväxta skogar. [Att förstå *taxas* underart är ej meningsfullt bl a för samma områdes skull??. Tills vidare visar förändringar ingen överensstämmelse, fastän frågan kan vara formell]

19. A. *glomerulans* - källdaggkåpa

25-50 cm; stjälkar endast något längre än bladen, tämligen bastanta, ända upp tätt medhåriga. Bladskiva 7-15 cm, rundad, ljusgrön, på öppna platser ofta på sensommaren med röda kanter, på översidan alltigenom hårig; bladflikar vanl 9, flikar vanl bredare än sin längd, tänder 15-19, uddtand längre än övriga; stjälkblad kort oregelbundet flikiga. Delblomst klotformiga; blomskaft korta. VI-VIII. I strandbuskage, frodiga ängar, älvbetesmarker, brunmossar, vid källor, lundaktiga fjällbjörkdungar.

20. A. *glabra* - glattdagdkåpa

30-60 cm; stjälkar ofta vid basen rödaktiga, endast upp till andra ledet medhåriga, övre kala. Bladskiva 8-15 cm, njurformig - rundad, ljust blågrön, nästan kal, på undersidan endast nervernas spetsdel hårig; bladskaft vanl kala. Blomst når upp till de långa bladens övre del, stor, gles. VI-VIII. I lundar, vid källor, i fjällens storgräsytor, snömarksängar,; även i diken, frodiga ängar.

21. A. *glabricaulis* - glattstjälkig dagdkåpa

Lik A. *glabra*, men 30-40 cm; hela växten nästan kal. Bladskiva 5-9 cm, rundad, flikar 7-9, tänder ca 15; basskåra smal; hår endast på översidan mot rynkorna samt på undersidan på nervernas spetsdel och tändernas kanter. VII. På ängar, slänter; i huvudsak krigsnykomling. Sydöstra Europa.

22.-25. A. *acutidens*-grupp är dagdkåpornas svåraste. Skillnaden mellan arterna är liten, och dessutom finns populationer vilka ej fullt motsvarar någon av dessa framställda artbeskrivningar. *Acutidens*-grupp gemensamma kännetecken är bl a stjälkens nedre dels medhårighet, toppdelens kalhet el gleshårighet, bladskaftets medhårighet, bladskivans överdels kalhet och stjälkblads stiplers flikighet.

22. A. *borealis* - norddagdkåpa

30-35 cm. Bladskiva njurformig, flikar vanl mycket bredare än sin längd; skåra mellan flikarna snäv; tänder krökta, rätt stora och olikstora, uddtanden mindre än övriga. VII-VIII. I fjällområden, främst vid sankskogars bäckar, bäcklundar och ängar.

23. A. - baltisk dagdkåpa

30-60 cm; stjälkbasdelen ganska täthårig. Bladskiva rundad, kal, hårig endast på undre ytans nerver och på övre ytan mot rynkorna och efter kanterna; fliktänder stora, vassa, raka; mellan flikarna tydlig tandlös skåra; bladens basflikar berör varandra då och då. VI-VIII. På ängar, slänter, omarker.

24. A. *wichurae* - skårdagdkåpa

15-30 cm; ganska vek. Bladskiva 5-8 cm, rundad, blågrön; bladflikar rund udd, huvudnerverna på mittflikens grannflikar bildar en vinkel på 90 gr; bladens basflikar täcker varandra; mellan bladflikar tydlig tandlös skåra; fliktänder vassa, krökta. Blomst rätt gles; blmr långskaftade. VI-VIII. I fjällundar, nedre kalfjällets storgräsytor, strandbuskage och bäckängar; även på byvallar, ängar.

25. *A. murbeckiana* - njurdaggkåpa

15-25 cm; stjälkar bågböjda, vid basen täthåriga och högre upp glest medhåriga. Bladskiva 5-9 cm, njurformig - rundad, på översidan kal och blågrön, under ljusare; huvudnerverna på mittflikens grannflikar bildar spetsig vinkel; basskåra bred; bladflikar vanl liklånga med sin bredd, mellan flikar otydlig tandlös skåra; tänder rätt spetsiga, krökta, ganska små, uddtand knappast mindre än övriga. VI-VIII. I fjällundar, betesfält och ängar; även på byängar; längre söderut betesvallar och vägrensängar.

26. *A. samuelssonii* - stubbdaggkåpa

30-50 cm; stjälkar upprätta, från basen upp till tredje ledet medhårig, högre upp kal. Stjälkbladens stipler korttandade, bladskiva 6-15 cm, rundad - njurformig, blågrön, översidan kal, under hårig längs nerverna; bladnerv ljusa; basskåra bred; flikar vanl 9-11, skåra mellan flikar snäv; tänder ca 17, tänder trubbiga, mittflikens uddtand mindre än övriga. Blomst vid, rätt gles; blmr ca 2 mm. VI-VII. I frodiga hagmarker, lundängar, slänter, älvbackar, vid källor.

27. *A. mollis* - jättedaggkåpa

30-70 cm; stjälkar upprätta, längre än blad, bladskaft och stjälkar ända upp utåt el ibland svagt nedåt utspärrat håriga, ofta även blst skaft hårigt. Bladskiva 10-15(-20) cm bred, platt, på båda sidor täthårig, på undersidan t o m silkesskimrande; korta och runda bladflikar 9-11, dessa med 15-21 tänder. Blst vid; blmr gulgröna - gula; blomskaft kala, åtminstone del av blomaxel hårig; ytterfoder och foder likstora, ytterfodrets flikar ofta korttandade. VI-VII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting. Karpaterna.

28.A. *subglobosa* - valldaggkåpa

Lik *A. sarmatica*, men stjälkens och bladskaftets hår tydligare nedåt utspärrade; bladskiva mörkgrön, djupare veckad; basflikar täcker tydligare varandra; yttre blads flikar halvrunda, inre långa, ofta triangulära, dess tänder stora och vassa, ofta sinsemellan olikstora; blomgyttringar stora men vida (en del blmr ofta klaselika; *A. sarmatica*: blomgyttringar täta); blmr stora, blomaxlar klotlika, ungefär lika långa som breda, alltid kala. VI-VII. På ängar på krigstidens lägerplatser. Mellaneuropa, Skandinavien, Balkanländerna.

29. *A. auriculata* - örondaggkåpa

30-45 cm; stjälkens nedre del utspärrat gleshårig, upptill kal. Yttre blads skaft kala (sällan njuggt håriga), inre utspärrat gleshåriga. Bladskiva 5-10 cm, blåaktigt grön, rund, närmast platt, basflikar tydligt större än övriga flikar, rör då och då varandra el basskåra trång; skiva på båda sidor närmast kal, på översidan endast på kanterna gleshårig. Under endast på nervers spetsdel hårig; rundade småblad med 11-15 tänder. Blst snäv, blomgyttringar ganska täta; blomskaft och blomaxlar kala. VI-VII. På ängar, slänter; krigsnykomling. Norra Ryssland.

16. *Aphanes*1. *A. arvensis* - jungfrukam

1-årig ört; 5-25 cm; grenad vid basen, nedliggande - halvt nedliggande, gråhårig. Bladskiva djupt 3-delad, flikar i spetsen 3-5-delade. Blmr närmast skaftlösa, i täta grupper i bladvecken, små, gröna; blombotten skållik; foder- och ytterfoderblad 4; ståndare 4. Frukt smånöt. VI-IX. I hamnar och lastplatser, barlast- och krigsnykomling. Europa.

17. *Malus*

Träd el buskar. Blad hela, sågkantade. Blomst 2-6-bl flock; kronblad stora, vita - ljusröda; ståndare 15-20; pistiller 3-5, fruktämne under-sittande. Frukten bildas av fruktämnet och omgivande blombotten till saftigt äpple.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Unga kvistar och blad kala; blad långskaftade; frukt liten | |
| | | 1. sylvestris |
| 1 | Unga kvistar och blad, åtminstone under, täthåriga; bladskäft vanl korta; frukt tämligen stor | 2. domestica |

1. M. sylvestris - vildapel

Buske el rätt litet, tornigt träd; 3-8 m. Bladskäft 1,5-3 cm, bladskiva 3-5 cm, avlång, sågkantad, kal el som ung under längs nerverna njuggt hårigt. Kronblad 12-15 mm, täcker ej varandra, vita - ljusröda. Frukt 10-20 mm, klotformig, grön, besk. V-VII. I steniga släntlundar, strandlundar och -buskage, lundängar; kalkgynnad. Har avtagit. Fridlyst (ej på Åland).

2. M. domestica - äppelträd

Ganska litet träd; 3-8 m; vanl tornlös. Bladskäft 1-2 cm, bladskiva 5-12 cm, vanl, sågkantad, vanl på båda sidor täthårig. Kronblad 15-20 mm, täcker varandra delvis, vita - ljusröda. Frukt 30-100 mm, växlande klotformig, basen och spetsen gropig, gul - grön, ofta åtminstone delvis röd, mogen vanl god. V-VI. Fruktträd; ofta odlingsrest el -flykting i trädgårdar, skogsbyn, vägrenar; även tillfällig på stränder, lastplatser, tippar. Gammal euroasiatisk odlingsväxt, vars ursprung ej är känt.

M. domestica * sylvestris

Fullt fruktbar. Tämligen allmän på stamarternas gemensamma platser; ställvis högre än vildapeln.

18. Sorbus

Träd el stora buskar. Stam slät. Blad stora; skiva sammansatt el parflikig. Blomst 8-10 cm bred sammansatt kvast; blmr små, starkt doftande; krona och foder 5-bladiga, krona vit; ståndare 15-25. Frukt röd, rödbrun el gulröd (botten)bär.

- | | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Småbladspår 6-8, uddblad ej större än övriga | 1. aucuparia |
| 1 | Blommande grenars bladskiva flikig el småbladspår 1-4 och uddblad större än övriga | 2 |
| 2(1) | Bladskiva flikiga | 4. intermedia |
| 2 | Bladskivans basdel parbladig | 3 |
| 3(2) | Småbladspår 1 el 2; bär med 2 el 3 fullt utvecklade frön | 2. hybrida |
| 3 | Småbladspår 2-4; bär med 1 fullt utvecklat frö | 3. teodori |

1. S. aucuparia - rönn

4-12 m. Bladskiva 6-8-parig; småblad smalt avlånga, uddsmåblad ej större än övriga. Bär rött - gulröd. VI-VII. I lundar, lundaktiga, fuktiga och rätt torra hedsskogar, skogsbyn, frodiga sankskogar, stränder, klipplänter, ängssluttningar; ofta även prydnadsträd. Norra Savolaks landskapsblomma.

1a.ssp. aucuparia - rönn

Unga grenar, knoppar, bladskivor under och blomst:s grenar håriga. Foderblad brett triangulära. Bär 6-10 mm, närmast klotformig.

-var. aucuparia

Blommande grenars småblad tämligen trubbiga, även på basdelen sågkantade. Främst i västra Finland.

-var. heteromorpha

Blommande grenars småblad spetsiga, basens tredjedel helbräddad. Främst i Östra Finland.

1b. ssp. glabrata - nordrönn

Unga grenar, knoppar, bladskivor och blomst:s grenar njuggt håriga - kala. Småblad spetsiga. Foderblad med rundade spetsar. Bär längre än sin bredd. Underartens mellanform torde vara allmän i stora delar av Finland.

S. aucuparia * hybrida

Lik S. hybrida, men blommande grenars blad med 2-4 småbladspår, småblad ganska trubbiga; bärets alla frön ej fertila. VI. På Åland sällsynt; även prydnadsträd.

2. S. hybrida - oxelrönn, finnoxel

3-10 m. Bladskivors basdel på blommande grenar med 1 el 2 småbladpar; bladskiva på ej blommande grenar ibland med flera småblad. Uddsmåbladets basdel djupt flikig, spetsdelen sågkantad. Bär 10-12 mm, klotformig, röd; i bäret 2 el fullt utvecklade frön. VI. På steniga ängsbackar, klipplundar; även prydnadsträd; odlingsflykting vid bebyggelse i närskogar och -klippor.

3. S. meinichii - avarönn

Lik S. hybrida och S. aucuparia * hybrida, men småblad spetsiga; bär med 1 utvecklat frö, vars en sida är urgröpt. VI. I lundar, skogsbryn. Fridlyst på Åland.

4. S. intermedia - oxel

3-10 m. Bladskiva parkluven el -delad; I spetsbasen på blomlösa grenar ibland 1 småbladspår; skiva under gråhårig. Bär 12-15 * 8-10 mm, tunnlik, rödbrun. VI. På torra steniga ängsbackar, klipplundar; även prydnadsträd och odlingsflykting.

19. Amenlanchier

Små - stora buskar. Bladskiva äggrund el oval, tandkantad. Blst upprätt klase; blmr rätt stora; foder och krona 5-bladiga; krona vit; ståndare vanl 20; pistiller (2-)5; fruktämne ringformigt. Frukt svartblå, vaxtäckt (botten)bär. -Skott- och plantblad kan avvika från fullvuxna i så måtto att artbestämning ej lyckas.

- | | | |
|-------|---|--------------|
| 1 | Grenar upprätta; vårfärg grågrön, höstfärg (fläckig) gul; fruktämnets spetsdel hårig | 2 |
| 1 | Grenar utspärrade; vårfärg kopparbrun, höstfärg åtminstone på öppna platser röd; fruktämnets spetsdel kal | 3 |
| 2 (1) | Bladtänder små, täta; foderflikar vid fruktskiftet upprätta | |
| | | 1. spicata |
| 2 | Bladtänder stora, glesa; foderflikar vid fruktskiftet bakåtvända | |
| | | 2. alnifoli |
| 3 (1) | Bladskiva i blomningstid under kal; foderflikar vid fruktskiftet bakåtvända | |
| | | 3. laevis |
| 3 | Bladskiva i blomningstid under hårig; foderflikar vid fruktskiftet upprätta | |
| | | 4. lamarckii |

1. A. spicata - blåhagg, häggmispel

2-5 m; korta revor; grenarupprätta. Vårfärg grågrön, höstfärg (fläckig) gul; bladskift hårigt; skiva 2,5-6 cm, äggrund el omvänt äggrund oval el brett oval, kort spets, under vid blomningstid hårig; kanttänder små, ofta tätt (4-11/cm). Blst smal, rätt tät; krona 15-20 mm bred; fruktämnets spetsdel hårig; foderflikar vid fruktskiftet upprätta. V-VI. Prydnadsbuske; ofta odlingsflykting i skogsbryn, på steniga marker och i lundlika skogar, åsslänter och klippor. Nordamerika?

2. *A. alnifolia* - bärhäggmispel, sen häggmispel

Lik *A. spicata*, men bladskiva vanl trubbig el med urnupen spets, under vid blomningstid kal, kanttänder stora, glesa (1-5/cm); krona ibland upp till 30 mm bred; foderflikar vid fruktskiftet bakåtvända. V-VI. Prydnads- och bärbuske; sällan odlingsflykting i skogsdungar och på vägrenar. Nordamerika.

3. *A. laevis* - kopparhäggmispel

3-6 m; utan revor; grenar utspärrade. Vårfärg kopparbrun, höstfärg åtminstone på öppna platser röd; bladskaft kal; skiva 4-6 cm, smal, avsmalnar till uddlik spets, under vid blomningstid kal; kanttänder rätt små, ofta tätt (4-10/cm). Vid blomning upprätta. V-VI. Prydnadsbuske; sällan odlingsflykting i lundlika skogsdungar och steniga slänter. Nordamerika.

4. *A. lamarchii* - prakthäggmispel

Lik *A. laevis*, men 2-3 m; vårfärg gråaktigt kopparbrun; bladskaft hårigt; bladskiva åtminstone under blomning svagt hårig, bitvis långt med raka kanter; foderflikar vid fruktskiftet upprätta. V-VI. Prydnadsbuske; sällan odlingsflykting i lundlika skogsdungar och steniga slänter. Nordamerika?

20. *Cotoneaster*

Små buskar. Bladskiva oval - lansettlik, helbräddad. Blmr små, ensamma el blomst fåbl klase i bladvecken. Frukttämne undersittande. Frukt bär.

- | | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Bladskiva spetsig, under tämligen kala, gröna; bär svart | 3. lucidus |
| 1 | Bladskiva trubbig, under täthåriga, gråa; bär rött | 2 |
| 2(1) | Bladskiva tunn, slät, över vanl fullt kal; bär gulrött | |
| | | 1. scandinavicus |
| 2 | Bladskiva rätt tjock, på översidan över nerverna fåråd och längs huvudnerven gleshårig; bär mörkrött | 2. intergerrimus |

1.C. *scandinavicus* - oxbär

30-50(-100) cm. Gles, ofta krypande buske. Stammar tämligen njuggt grenade, med mörk bark, som unga håriga. Bladskiva 20-30 mm, oval, trubbig, tunn, slät, nerver syns ganska svagt, skivans översida även som ung nästan alltid kal, grön, under tätt korthårig, grå. Blmr ensamma el blomst 2- el 3-bl klase i bladvecken; foder och krona synes närmast klocklika; foderblad brett triangulära, gröna; kronblad ca 2 mm, närmast runda, vita - rödaktiga. Bär 6-8 mm, gulröda. V-VI. På klippor, lundängar och buskage. +

2. *C.integerrimus* - tysk oxbär

Lik *C. scandinavicus*, men mera upprätt och tätare grenad; bladskiva tjockare, som ung på översidan efter nerverna gleshårig, äldre allt kala, mot nerverna fåråd, allt mörkare grön; blomst vanl 3- el 4-bl; bär mörkröd. V-VI. Prydnadsbuske; odlingsflykting i grusgruppar, skogsbryn. Mellaneuropa.

3. *C. lucidus* - häckoxbär

Lik *C. scandinavicus*, men 50-150 cm, upprätt, tätgrenad; bladskiva ganska tjock, spetsig, mot nerverna fåråd, på översidan glänsande, mörkgrön, under rätt kal; blomst 5-10-bl; bär svart. VI-VII. Prydnadsbuske; ibland odlingsflykting vid vägrenar och skogsbryn. Mellanasien. +

21. *Crataegus*

Taggiga (torniga) buskar el små träd. Bladskiva hel, sågkantad el flikig. Blomst kvast; krona vit, kronblad 5; ståndare 5-25, pistiller 1-5, frukttämne undersittande. Frukt stenfrukt med 1-5 hårdskaliga frön.

| | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Nerver når blott flik- och tanduddar; bladskiva parkluven - tandad | 2 |
| 1 | Nerver når såväl flik- och tanduddar som skåran mellan dem | 3 |
| 2(1) | Tornar 30-80 mm, krökta | 1. grayana |
| 2 | Tornar små el saknas | 2. sanguinea |
| 3(1) | Stipler sågtandade; bladflikar med fler än 5 tänder | 3. rhipidophylla |
| 3 | Stipler helbräddade; bladflikar hela el i spetsen ett par tänder | 4. monogyna |

1. *C. grayana* - häckhagtorn

Buske el litet träd; 2-5 m; grenar ljusbruna, glänsande; tornar 30-80 mm, krökta. Bladskiva 40-70 mm, solfjäderformigt parklurna, som ung är översidan medhårig, senare allt kalare, under tämligen el alldeles kal; nerverna når flikarnas och tändernas spetsar; flikar långspetsade, kanten dubbelsågad. Blomst hårig; krona 15-20 mm bred; ståndare 20, knappar rödaktiga; pistiller 2 el flera. Bär klotformigt - tunnlikt, mörkrött, 4- el 5-stenigt. VI. Prydnadsbuske; ofta odlingsrest och ibland -flykting. Nordamerika.

2. *C. sanguinea* - sibirisk hagtorn

Buske; 2-3 m; unga grenar purpurröda, håriga, snart alltmer kala; tornar små el saknas. Blad med stora stipler; skiva 50-80 mm, avlång, parkluven, smal bas och spets; på båda sidor gleshåriga; nerverna når flikarnas och tändernas spetsar; flikar korta, spetsiga, dubbelsågade. Blomst kal; krona 10-15 mm bred; ståndare 20, knappar röda; pistiller 2. Bär klotformigt, rött el gult, 5-stenigt. VI. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest och -flykting. Sibirien.

3. *C. rhipidophylla* - spetshagtorn

Buske el litet träd; 3-6 m; grenar gråbruna, kala; tornar 8-20 mm. Bladskiva 3-5 cm, pardelad - djupt pardelad, kal; nerverna når flikarnas spetsar och tänderna och skårorna mellan dem; flikar spetsiga, spetsdelens kant sågad; stipler sågkantade. Blomst kal; foderblad triangulära, spetsiga; krona 10-15 mm; ståndare 18-20, knappar rödaktiga; pistill 1. Bär 1-stenigt. VI. I lundar, lundängar, åker-, skogs- och vägrensbuskage.

3a. var. *rhipidophylla*

Foderblad nedvända, krökta; bär äggformigt.

3b. var. *lindmanii*

Foderblad utstående, raka; bär tunnformigt, ljusbrun.

4. *C. monogyna* - trubbhagtorn

Lik *C. curvisepala*, men bladflikar trubbiga, helbräddade - spetsen njugett tandad; stipler helbräddade; foderblad nedvända, liksidigt triangulära, trubbiga; bär äggformigt, rött. VI. I lundar, lundängar, skogs- och åkerrensbuskage; ibland prydnadsbuske.

C. monogyna * *rhipidophylla*

Sydvästra Finland; uppenbart sällsynt.

22. *Prunus*

Buskar el träd. Bladskiva hel, sågtandad. Blomst klase el flock. Foder- och kronblad 5; krona vit el röd; ståndare många; pistill 1; fruktgömmen kringsittande. Frukt stenfrukt med 1 stort frö.

| | | |
|---|-----------------------------------|----------|
| 1 | Blst åtmistone 10-bl klase | 4. padus |
| 1 | Blmr ensamma el blst 2-6-bl flock | 2 |

| | | |
|-------|--|-----------------|
| 2 (1) | Blomskaft högst knappt större än moget bär | 3 |
| 2 | Blomskaft tydligt längre än moget bär | 4 |
| 3 (2) | Tättornig; blommor före lövsprickning, bär ca 10 mm | |
| | | 1. spinosa |
| 3 | Saknar tornar el glestornig; blommor samtidigt med lövsprickning, bär över 20 mm | 2. domestica |
| 4 (2) | Kronblad och bär ca 6 mm | 6. pensylvanica |
| 4 | Kronblad 8-15 mm; bär 10-15 mm | 5 |
| 5 (4) | Blads översida glänsande; blomaxel klocklik - svagt urnlik | 3. cerasus |
| 5 | Blads översida matt; blomaxel urnlik | 5. avium |

1. *P. spinosa* - slån

Med rotskott, tornig, styv- och rikligt grenad buske, sällan litet träd; 1-3 m; bark svartaktig. Bladskiva 20-40 mm, omvänt äggrund, smal bas och spets, sågkantad, på översidan mörkgrön, kal, under vanl längs nerverna hårig. Blomning före lövsprickningen; blmr riktaliga, vanl ensamma; blomskaft ca 5 mm; kronblad 5-8 mm, vita. Bär 1-15 mm, blåsvart, vaxtäckt. V-VI. I skogsbryns- och vägkantsbuskage, stenmarker, slänter, klippmarker, vallar, lundängar; kalkgynnad.

2. *P. domestica* - plommon

Med rotskott, utan tornar el glestornig, upprätta el utstående grenar, litet träd; 2-6 m; bark mörkbrun. Bladskiva 4-8 cm, oval, smal bas och spets, sågtandad, hårig - rätt kal. Blommor vid lövsprickningen; blmr parvis el tre i par; blomskaft 5-20 mm; kronblad ca 10 mm. V-VI. Gammal korsad euroasisk odlingsväxt.

2a. ssp. *domestica* - plommon

Kronblad grön - vitaktiga. Bär 40-60 mm, blåroött, rött el gult, ofta vaxtäckt; frö platt, lossnar ibland lätt från fruktköttet. Fruktträd; sällan odlingsrest el -flykting; någon gång på tippar.

2b. ssp. *insititia* - krikon

Kronblad rent vita. Bär ca 20 mm, vanl mörk, vaxtäckt; frö rundat, lossnar ej lätt från fruktköttet. Fruktträd; tämligen ofta odlingsrest och ibland -flykting nära bebyggelse.

3. *P. cerasus* - surkörsbär

Med rotrevor, ganska litet träd; 2-6 m. Grenar utspärrade - hängande; bark brun, lossnar ej i strimlor. Unga blad gröna, hänger ej; skaft 1-3 cm, ofta utan glandel; skiva 5-8 cm, omvänt äggrund, naggad kant, kal, översida glänsande, grön, under blåaktig, vid basen brett spetsig - trubbig, spetsen spetsig. Blommor samtidigt med lövsprickningen; blst vanl 3- el 4-bl; vid blomskaftens bas såväl små gröna blad som fjällrika högblad, vilka under blomning upprätta; blomaxel klocklik - svagt urnlik; foderblad ofta smätandade; kronblad 8-12 mm, vita. Bär 10-15 mm, klotlika röda - mörkröda, sura. V. Frukt- och prydnadsträd; ofta odlingsrest, sällan -flykting vid bebyggelse. Gammal euroasiatisk, uppenbart korsad odlingsväxt.

4. *P. padus* - hägg

Buske el träd. Grenar utstående - hängande, rotslår ofta från spetsen; bark mörkgrå. Bladskiva oval, rund bas - hjärtformig, spetsig spets, sågtandad, matt. Blommor efter lövsprickningen; blomst mångbl klase; kronblad 6-9 mm, vanl vita, ibland rödaktiga. Bär ca 5 mm, svart. I lundar, vid bäckar, i strandskogar och -buskage, skogsbryn; även prydnadsträd.

4a. ssp. padus - hägg

Stor buske - flerstammigt träd; 8-15 m; unga grenar kala. Bladskiva kal.
Blomst hängande; blmr doftar kraftigt. Frö med nätåsar. V-VI.

4b. ssp. borealis - nordhägg

Buske; 2-5 m; unga grenar Rött korthåriga. Bladskiva under brunhårig. Blomst
bastant, ganska upprätt; blmr svagt doftande. Frö slätt. VI-VII.

5. P. avium, Cerasus avium - sötkörbär, fågelbär

Lik P. Cerasus, men utan rotrevor; bark rödbrun, tvärstrimmig, lossnar tvärs
revor; unga blad kopparröda, hänger; skaft 2-5 cm, spetsdel 2-glandrig; skiva 6-
15 cm, långsmalt omvänt äggrund, tämligen grovt och oregelbundet tandad,
översida matt, under vanl åtminstone gleshårig, bas spetsig - rundad, spets
spetsig - långspetsig; blst 2-6-bl; på blomskäftens bas endast fjällrika högblad,
varav en del under blomningstid är bakåtvända; blomaxel urnlik; foderblad
helkantade; kronblad upp till 15 mm; bär mörkröd, söt el sur. V-VI. Frukt- och
prydnadsträd; sällan odlingsrest el -flykting vid bebyggelse. Europa, sydvästra
Asien.

6. P. pensylvanica - amerikanskt häggkörbär

Träd med rotrevor; 5-10 m. Grenar upprätta - utspärrade; bark glänsande
rödbrun, gulaktigt tvärstrimmig och/el fläckig. Bladskiva 8-12 cm, smalt
avlång, bas kortspetsad, spets långspetsig, kal el ibland i nervveckan hårig,
översidan glänsande; kant tätt med vassa tänder. Blommar vid lövsprickningen;
blst 3-5-bl flock; kronblad ca 6 mm, vita. Bär ca 6 mm, genomskinligt brun,
besk. V-VI. Prydnadsträd; sällan odlingsflykting på klippor, skogsdungar,
tippor, vid banor. Nordamerika.

23. Physocarpus

1. P. opulifolius - smällspirea

Upprätta grenar, kal el ibland -gleshårig buske; 1-2 m. Bark till grenkvistar
lossnar på bredden. Blad med skaft; stipler ramplar snart; skiva (2-)5-7(-10)
cm, brett avlång - tämligen runda, vanl 3-5-kluven, dubbelsågad el -naggad,
åtminstone som ung gul. Blst kvastlik, halvklotformig; krona ca 10 mm bred,
vit; ståndare 20-40. Frukt baljkapsel; dessa 3-5, sammanväxta vid basen,
fylliga, till slut nästan papperslika, vanl kala, då och då rödaktiga. VI.
Prydnadsbuske; ibland odlingsrest el -flykting på forna gårdsplatser, jordupplag
och skräpmarker. Nordamerika.

62. Fabaceae

Örter el buskar. Blad strödda, vanl sammansatta, med stipler. Blmr två-
könade, ensamma el blomst klase, ax, flock el korglik. Foder 5-bladig. vanl
sambladig. Krona zygomorf, fjärilslig; överst segel, på sidorna vingar, under
av 2 kronblad formad köl. Ståndare 10, strängarna vanl ihop, antingen alla
runt pistillen som ett rör eller den översta ståndaren ända ned till basen fri.
Pistill 1-rummig, med 1 märke. Frukt balja, öppningsbar el ej, frön 1 - många.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Blad saknas, omvandlats till klängen; stipler stora | 12. Lathyrus |
| 1 | Blad vanliga | 2 |
| 2(1) | Blad hela (1-fingrade), stipler stora, sammanväxta med blad- skaftet; krona röd | 14. Ononis |
| 2 | Blad sammansatta | 3 |
| 3(2) | Blad fingerbladiga, småblad 5 el flera; blomst från stjälken utgående klase | 3. Lupinus |
| 3 | Blad ej fingerbladiga el småblad 3 | 4 |
| 4(3) | Blad med 3 småblad (3-fingrade) | 5 |
| 4 | Blad med många småblad, sidosmåbladpar 2 el flera | 15 |
| 5(4) | Småblad stora, över 2 cm breda, med skaft och stipler | 6 |

| | | |
|--------|---|----------------------------|
| 5 | Småblad under 2 cm bredd, utan stipler | 7 |
| 6(5) | Nästan kal; kronköl oregelbunden, vriden | 8. Phaseolus |
| 6 | Sträv gulbrunhårig; kronfoder regelbunden | 9. Glycine |
| 7(5) | Blmr ensamma el i par, i bladfoten el blomställning bladig klase i toppen; stipler stora, sammanväxta med bladskaft | 14. Ononis |
| 7 | Blomst annorlunda, stipler annorlunda | 8 |
| 8 (7) | Buske | 8a |
| 8 | Ört | 9 |
| 8a (8) | Blmr ensamma el i par | 2. Cytisus |
| 8a | Blmr i långa hängande blst | 24. Laburnum |
| 9(8) | Blomst glesblommig flock; balja vid leden brytbar; 1-årig | 22. Coronilla |
| 9 | Blomst klase, ax el korglik, flerblommig | 10 |
| 10(9) | Blomst lång klase | 11 |
| 10 | Blomst kort el korglik klase el ax | 12 |
| 11(10) | Krona över 20 mm; stipler stora, lika småblad | 1. Thermopsis |
| 11 | Krona under 10 mm; stipler ej lika småblad | 15. Melilotus |
| 12(10) | Uddsmåbladet (ändflik) märkbart större än övriga | 20. Anthyllis |
| 12 | Uddsmåbladet ej märkbart större än övriga | 13 |
| 13(12) | Stipler långt sammanväxta med bladskaftet; krona vid basen sammanväxt, ej avfallande; balja lik smånöt, kvarblir i fodret | 18. Trifolium |
| 13 | Stipler kort sammanväxta med bladskaftet, krona fribladig, avfallande; balja utanför fodret | 14 |
| 14(13) | Balja nästan rak, öppningsbar; krona ljusblå | 16. Trigonella |
| 14 | Balja krökt el vriden, ej öppningsbar; krona gul el mörkblå | 17. Medicago |
| 15(4) | Parbladig med uddblad | 16 |
| 15 | Parbladig utan uddblad, mittstjälk slutar i spets el udd | 23 |
| 16(15) | Blomst långskaftad klase el ax | 17 |
| 16 | Blomst kort el korglik klase el flock | 18 |
| 17(16) | Blomst långskaftad klase, krona vit-blåviolett; balja rund | 4. Galega |
| 17 | Blomst ax, krona röd; balja smånötaktig, tandad kant | 23. Onobrychis |
| 18(16) | Uddsmåblad märkbart större än andra, småbladpar 2-5; balja kvarblir i det klotlika fodret | 20. Anthyllis |
| 18 | Uddsmåblad ej märkbart större än övriga; balja utanför fodret | 19 |
| 19(18) | Småbladpar 2, nedre paret stipellikt; krona gul, köl spetsig | 19. Lotus |
| 19 | Småbladpar fler än 2 | 20 |
| 20(19) | Balja ej öppningsbar, med led | 21 |
| 20 | Balja öppningsbar, ej med ledd | 22 |
| 21(20) | 1-årig, hårig; kort kronpip | 21. Ornithopus |
| 21 | Flerårig, kal; lång kronpip | 22. Coronilla |
| 22(20) | Småblad trubbiga; köl trubbig | 6. Astragalus |
| 22 | Småblad spetsiga; köl spetsig | 7. Oxytropis |
| 23(15) | Blads mittskaft slutar med klänge | 24 |
| 23 | Blads mittskaft slutar med uddspets | 26 |
| 24(23) | Stipler större än småblad | 13. Pisum |
| 24 | Stipler mindre än småblad | 25 |
| 25(24) | Foderflikar längre än kronan | 11. Lens |
| 25 | Foderflikar kortare än kronan | 10. Vicia och 12. Lathyrus |
| 26(23) | Ört | 10. Vicia och 12. Lathyrus |
| 26 | Buske; blomst 1-3 blommig, krona gul | 5. Caragana |

1. Thermopsis

1. T. montana - lupinväppling

Flerårig ört; 40-80 cm. Blad 3-fingrade; stipler stora, småbladlika; småblad 3-8 cm, omvänt äggrunda - lansettlika, håriga under. Blomst gles toppklase. Foder klocklik. Krona 20-24 mm, gul. Balja utböjd, hårig, flerfröig. XII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting. Nordamerika.

2. Cytisus

1. C. scoparius - harris

Buske; 60-100 cm. Grenar tätt, upprätta el halvt nedliggande, 5-kantiga, gröna. Blad 3-småbladig, i skottens spetsdel 1-småbladiga; småblad 1-2 cm. Blmr i bladvecken, ensamma el i par. Foder 2-läppig, krona 15-20 mm, gul. Blaja 3-4 cm, som mogen svart. VI. Viltfoder; ställvis odlingsrest i skogar, buskage. Europa.

3. Lupinus

1- el fleråriga örter. Blad fingerbladiga. Blomst lång, stjälkavslutande klase, blmr i krans. Foder 2-läppig.

| | | |
|------|-----------------------------------|------------------|
| 1 | Flerårig; småblad 9-1 | 3. polyphyllus |
| 1 | 1-årig; småblad 7-9 | 2 |
| 2(1) | Krona gul; småblad tämligen breda | 1. luteus |
| 2 | Krona ljusblå; småblad smala | 2. angustifolius |

1. L. luteus - gullupin

1-årig; stjälk 30-60 cm; utstående hårig. Småblad 4-6 cm, på översidan gleshårig. Blmr doftar; krona 13-16 mm, gul. Balja 4-5 cm, svart, ull-hårig, 4-6-fröig. VII-VIII. På åkrar, vid kvarnar, på tippar; sällan foderväxt. Sydvästra Europa. +

2. L. angustifolius - blålupin

1-årig; stjälk 30-60 cm, medhårig. Småblad 7-9, småblad smala, översidan kal. Krona 11-13 mm, ljusblå. Balja 4-6 cm, gul - svart, korthårig, 4-6-fröig. VI-VII. På åkrar, i trädgårdar, vid kvarnar, i hamnar; sällan prydnadsväxt. Sydeuropa. +

3. L. polyphyllus - blomsterlupin

Flerårig; stjälk 60-100 cm, korthårig, som äldre ibland grenad. Småblad 9-15, småblad 7-12 cm. Krona 12-14 mm, vanl blå, mera sällan röd, vit el brokig. Balja 2,5-4 cm, brun, gleshårig, 5-9-fröig. VI-VIII. Prydnadsväxt, sällan foderväxt; på många platser odlingsflykting. Nord-amerika. +

4. Galega

Fleråriga örter. Blad parbladiga med uddblad, 3-9-pariga. Blmst med bladveck, långskaftad, flerbl klase. Köl ganska trubbig. Balja rund, flerfröig, öppnar sig.

| | | |
|---|---|----------------|
| 1 | Stipler smala, med spjutlik bas; krona vit-ljust blåröd | 1. officinalis |
| 1 | Stipler brett ovala; krona blåviolett | 2. orientalis |

1. G. officinalis - getruta

Stjälk 80-120 cm, rätt kal. Småblad avlång - lansettlika; stipler med spjutlik bas. Blomst utan glandelhår. Krona 10-15 mm, vit - ljus blåröd. Balja ganska upprätt. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el - flykting. Mellan- och Sydeuropa.

2. G. orientalis - fodergetärt

Lik G. officinalis, men småblad större och bredare, stipler brett ovala; blomst glandelhårig; krona blåviolett; balja hängande. VII-VIII. Vall- och

foderväxt, prydnadsväxt; ibland odlingsflykting; nykomling vid vägrenar, omarker. Kaukasus.

5. Caragana

1. *C. arborescens* - sibirisk ärtbuske, häckkaragan
Buske; 2-5 m. Blad parbladiga, 4-5 par, mittnerv slutar i udd, småblad 1-3 cm, ovala. Blmr ensamma el 2 el 3 ihop, skaft ca 2 ggr bl längd. Krona ca 20 mm, gul. Balja ca 5 cm, flerfröig. VI. Prydnadsväxt; ibland odlings-flykting. Norra Asien.

6. Astragalus

Fleråriga, örter med pålrot. Blad med ändsmåblad, småblad talrika, trubbiga. Blomst med bladveck, långskaftad klase. Köl trubbig, utan udd. Balja ofta 2-rummigt delad av mellanvägg.

| | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Krona blå el blårod, sällan vit; balja 2-rummig | 2 |
| 1 | Krona gul | 3 |
| 2(1) | Blad 6-12-pariga, stipler fria; blmr utspärrade | 3. alpinus |
| 2 | Blad 3-5-pariga, stipler sammanväxta; blmr upprätta | 5. arenarius |
| 3(1) | Blad 8-12-pariga, småblad håriga | 1. cicer |
| 3 | Blad 3-7-pariga, småblad nästan kala | 4 |
| 4(3) | Stjälk upprätt; balja svarthårig, 1-rummig; nordlig växt | 2. frigidus |
| 4 | Stjälk nedliggande; balja kal, 2-rummig; sydlig växt | 4. glycyphyllos |

1. *A. cicer* - kikvedel

Stjälk 3-60 cm, halvt nedliggande. Blad 8-12-pariga, småblad ovala, gles-håriga. Foder svarthårigt, flikar ca ½ rörets längd. Krona 12-15 mm, ljusgul. Balja 1-1,5 cm, trind, hårig. VI-VII. I hamnar, på gårdar. Mellaneuropa.

2. *A. frigidus* - isvedel

Stjälk 10-40 cm, upprätt. Blad 3-7-pariga, småblad långt ovala, korta, triangulära, närmast kala. Klase kort, 5-20 bl. Foderflikar korta, triangulära, svarthåriga. Krona 12-15 mm, ljusgul. Balja hängande, svarthårig, 1-rummig. VII-VIII. I lundaktiga skogar, strandbuskage, på ängar; kalkgynnad.

3. *A. alpinus* - mörk fjällvedel

Stjälkar 8-20 cm, halvt nedliggande, vid basen grenade. Blad 6-12-pariga, småblad långsträckta, under vithåriga; stipler fria. Klase klotformig, 5-15-bl. Blmr utstående. Krona 10-14 mm, blå el blårod, vid basen ofta ljus, sällan helt vit. Balja 1-1,5 cm, hängande, svarthårig, 2-rummig. VI-VII. I åsskogar, på älvstränder, fjällhedrar, -ängar och -branter; vägslänter, strandinskränningar.

4. *A. glycyphyllos*

Stjälk 50-150 cm, vanl nedliggande, kal. Blad 3-7-pariga; småblad 2-4 cm, ovala - avlånga. Blomst skaft ca ½ stödbladdets längd. Klase tät. Foder kal, flikar smala. Krona 12-15 mm, gul. Balja 3-4 cm, smal, bågböjd, 2-rummig. VI-VII. I ljusa skogar (ursprungligen viltfoder?), på hamnars barlastplatser. Europa.

5. *A. arenarius* - sandvedel

Stjälk 10-30 cm, halvt nedliggande - upprätt, vithårig. Blad 3-5-pariga; småblad lansettlika - jämbreda, gråa, tätt korthåriga, stipler vid basen sammanväxta. Klase 3-8-bl, gles. Blmr upprätta, krona 13-17 mm, blårod. Balja 1,2-2 cm, gråhårig, 2-rummig. VI-VIII. På sandiga barlastplatser. Europa.

7. Oxytropis

Fleråriga, örter med pålrot. Blad parbladiga med uddblad; småblad talrika, spetsiga, håriga. Blomst med bladveck, långskaftad, korglik klase. Foder svarthårigt. Köl spetsig, med udd. Balja 1- el 2-rummig, svarthårig.

- | | | |
|---|--|---------------|
| 1 | Krona blå el blårod; balja hängande, 1-rummig | 1. lapponica |
| 1 | Krona gulvit, sällan blåaktig; balja upprätt, 2-rummig | 2. campestris |

1. O. lapponica - lappvedel

Stjälkar 5-15 cm, vid basen grenade, halvt nedliggande, medhåriga, led-avstånd långa. Blad 7-10-pariga; småblad lansettlika. Blomst 7-9-bl. Krona 8-12 mm, blå el blårod. Balja 1,8-2,5 mm, hängande, svarthårig, 1-rummig. VII-VIII. På kalfjällets slänter med berg i dagen; kalkfordrande. Fridlyst.

2. O. campestris - ryssvedel

Stjälkar 10-20 cm; vid basen rikligt grenad, ledstycken korta. Blad i rosett, 8-15-pariga, mjukhåriga. Blomst skaft bastant; blomst tät, 5-15-bl. Blmr uppräta. Krona gulvit, sällan blåaktig, kölspetsen med blå fläck. Balja 1,5-2 cm, upprätt, trind, spetsig, 2-rummig. VI-VII. I åsskogar, på älvstränder, berg, fjällhedar; vägslänter, bansläntheer.

8. Phaseolus

1. P. vulgaris - trädgårdsböna

1-årig ört; stjälk 20-300 cm, ranklik el upprätt. Blad 3-fingrade; småblad 5-10 * 4-6 cm, avlånga, långskaftade, med stipler (ändflik med 2, övriga med 1 stipel). Klase 2-6-bl. Krona 10-15 mm, vit, grönaktig, rödaktig el blårod; köl osymmetrisk, spets vriden. Balja 10-20 cm, platt, flerfröig. VII-VIII. Baljväxt; ibland på tappar. Sydamerika. +

9. Glycine

9. G. max - sojaböna

1-årig ört; stjälk 30-90 cm, upprätt, rikligt grenad. Blad 3-fingrade, småblad 3-10 cm, avlånga, skaftade, med stipler; stjälk, bladskaf och småblads undersida tätt med gulbruna sträva hår. Klase kortskaftad, 3-8-bl. Kron 5-7 mm, blårodaktig el närmast vit; köl symmetrisk, spets ej vriden. Balja 3-6 cm, hängande, hårig, 2-4-fröig. VIII-IX. På tappar, i hamnar; blommor sällan i Finland. Ostasien.

Släkten 10. Vicia och 12. Lathyrus

- | | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Blads mittnerv slutar med klänge | |
| 2 | | |
| 1 | Blads mittnerv slutar med uddspets | 20 |
| 2(1) | Stjälk rund och kantig, men saknar vingkant | 3 |
| 2 | Stjälk platt, med vingkant | 17 |
| 3(2) | Krona blå, röd el vit | 4 |
| 3 | Krona gul | 15 |
| 4(3) | Krona tydligt röd, blå el blårod, sällan vit | 5 |
| 4 | Krona vit, blånervig el svagt blårodaktig | 13 |
| 5(4) | Blomst med långt skaft; få- el rikblommig klase | 6 |
| 5 | Blmr ensamma el i blomst med 2-5 blmr, skaft kort el saknas | 10 |
| 6(5) | Blad 1-pariga, småblad ovala; krona röd | 7. L. tuberosus |
| 6 | Blad flerpariga; krona blå el blårod | 7 |
| 7(6) | Blad 3-5-pariga, småblad ovala | 3. L. japonicus |
| 7 | Blad 6-12-pariga, småblad smalt ovala el lansettlika | 8 |
| 8(7) | Segel ca 1/2 kronpipens längd; stjälk med långt hår | 4. V. villosa |

| | | |
|--------|--|--------------------|
| 8 | Segel ca kronpipens längd; stjälk med korta hår | 9 |
| 9(8) | Krona blåviolett; balja 3-6 mm bred, 4-8 frön | 1. V. cracca |
| 9 | Krona rödviolett, köl vit; balja 6-8 mm bred, 1-3 frön | 2. V. cassubica |
| 10(5) | Klänge ogrenat; blmr ensamma | 10. V. lathyroides |
| 10 | Klänge åtminstone i spetsen 2-grenat | 11 |
| 11(10) | Segel hårigt | 8. V. pannonica |
| 11 | Segel kalt | 12 |
| 12(11) | Småblad vid basen bredare, saknar udd; blomst med 2-5-blmr | 7. V. sepium |
| 12 | Småblad jämbreda el vid spetsen bredare, med uddspets; blomst med 1-2 blmr | 9. V. sativa |
| 13(4) | Klase 6-12-blommig, krona 12-18 mm | 3. V. sylvatica |
| 13 | Klase 1-5-blommig, krona 3-8 mm | 14 |
| 14(13) | Balja hårig, 2-fröig; blad 5-8-pariga | 5. V. hirsuta |
| 14 | Balja kal, 4-fröig; blad 3-5-pariga | 6. V. tetrasperma |
| 15(3) | Blad saknas, omvandlats till klänge, stipler stora; blmr ensamma | 11. L. aphaca |
| 15 | Blad parbladiga; blmr flera ihop | 16 |
| 16(15) | Blad 1-pariga; blomst långskaftad rikblommig klase | 5. L. pratensis |
| 16 | Blad 5-9-pariga; blomst oskaftad, 2-4 blmr, segel hårigt | 8. V. pannonica |
| 17(2) | Blad 2-3-pariga, bladskaft ej vingkantad | 6. L. palustris |
| 17 | Blad 1-pariga, bladskaft vingkantad | 18 |
| 18(17) | Hårig; småblad ovala; krona ca 30 mm | 9. L. odoratus |
| 18 | Kal; småblad lansettlika; krona 12-20 mm | 19 |
| 19(18) | Blomst med 3-10 blmr, långskaftad klase, krona röd | 8. L. sylvestris |
| 19 | Blmr vanl ensamma, krona ljust blårodaktig | 10. L. sativus |
| 20(1) | Blad 4-8-pariga, småblad trubbiga, uddspetsade | 2. L. niger |
| 20 | Blad 1-4-pariga | 21 |
| 21(20) | Krona vit- och svartbrokig | 11. V. faba |
| 21 | Krona blårod el röd | 22 |
| 22(21) | Småblad äggrunda, spetsiga, bredare än 1,5 cm | 1. L. vernus |
| 22 | Småblad lansettlika, högst 1,5 cm breda | 23 |
| 23(22) | Stjälk kraftig, med vingkant; småblad 3-6 cm | 4. L. linifolius |
| 23 | Stjälk smal, saknar vingkant; småblad ca 1 cm | 10. V. lathyroides |

10. Vicia

1-, 2- el fleråriga, nedliggande el upprätta örter. Blad parbladiga, åtskilliga arter med klänge, småblad vanl många. Blmr ensamma el blomst lång- el kortskaftad klase. Baljans skilda delar oliklånga. Stift antingen kalt, alltigenom el endast på undersidan hårigt.

1. V. cracca - kråkvicker

Flerårig; stjälk 20-100 cm, nedliggande, kort- el medhårig. Blad 6-12-pariga; småblad smalt avlånga - jämbreda, deras mittnerv otydlig. Klase långskaftad, tät, 10-30-bl. Fodrets underläpp liklång med röret. Krona blå el blåviolett, seglets skiva ungefär liklång med nageln (seglets basdel). Balja 10-25 * 3-6 mm, brun, kal, 4-8-fröig. VI-VIII. På ängar, slänter, stränder, gräsbeväxta skogar. +

2. V. cassubica - backvicker

Flerårig; stjälk 30-60 cm, upprätt, mjukhårig. Blad 6-12-pariga; småblad smalt ovala - lansettlika. Klase långskaftad, 5-15-bl. Foderflikar oliklånga, kortare än röret. Krona 10-13 mm, rödviolett, köl vit, seglets skiva ca

liklång med sin nagel. Balja 15-30 * 6-8 mm, gulaktig, kal. VII. Ganska torra skogsslänter, åkrar vid skogsbyn. + Fridlyst.

3. *V. sylvatica* - skogsvicker

Flerårig; stjälk 60-180 cm, nedliggande, kal. Blad 6-12-pariga; småblad ovala; stipler smalflikiga. Klase långskaftad, 6-18-bl, gles. Krona 12-18 mm, vit, med blåa nerver. Balja 25-30 mm, svart, kal. VII-VIII. I torra skogar, lundar, stenig mark, vägslänter. +

4. *V. villosa* - luddvicker

1- el 2-årig; stjälk 30-150 cm. Blad 6-10-pariga; småblad lansettlika, mittnerv tydligt synlig. Klase långskaftad. Foder trind vid basen, flikar oliklånga. Krona blårod, seglets skiva ca ½ nagelns längd. Balja 20-40 mm, brun, kal. VI-VIII. +

4a. ssp. *villosa* - luddvicker

Utstående lång- och mjukhårig. Klase vanl 20-30-bl. Foderflikar håriga, nedre fliken liklång med röret el längre. På rågåkrar, främst i sydvästra skärgården; gröngödslingsväxt; nykomling på åkrar, tippar, hamnar, omarker.

4b. ssp. *varia* - kvarnvicker

Kal el kort medhårig. Klase vanl 5-15-bl. Foderflikar kortare än röret, kala el njuggt håriga, håren vanl utefter fliken. På åkrar, vid kvarnar, i hamnar, på lastplatser. Sydeuropa.

5. *V. hirsuta* - duvvicker

1-årig; stjälk 20-60 cm, korthårig. Blad 5-8-pariga; småblad jämbreda, trubbiga; stipler 2-4-tandade. Klase långskaftad, 2-5-bl. Krona 3-5 mm, blåaktigt vit. Balja 6-10 mm, hårig; 2-fröig, slutligen svart. VI-VIII. På odlings-, träd- och omarker, branter. +

6. *V. tetrasperma* - sparvvicker

1-årig; stjälk 15-60 cm, tunn, närmast kal. Blad 3-5-pariga; småblad jämbreda, spetsiga; stipler hela. Klase långskaftad, 1-3-bl. Krona 5-8 mm, ljus blårod. Balja 9-15 mm, brun, kal, vanl 4-fröig. VI-VIII. På branter, torra ängar, lbland på åkrar, trafikplatser. +

7. *V. sepium* - häckvicker

Flerårig; stjälk 30-60 cm, närmast kal. Blad 4-8-pariga; stipler utan tänder, mörkfläckiga. Klase rätt kortskaftad, 2-5-bl. Krona 12-15 mm, blårod, segel ljus. Balja 20-30 mm, svart. VI-VIII. På ängar, slänter, i fuktiga skogar, lundar, på stränder. +

7a. ssp. *sepium* - sydlig häckvicker

Ganska upprätt. Småblad brett avlånga - ovala (längd/bredd under 2,7); mellersta bladens stipler breda. Ung krona mörkt purpurrod - blårod. I norra Finland i huvudsak på krigstidens försvarsområden.

7b. ssp. *montana* - nordlig häckvicker

Nedliggande. Småblad, nedre blad med få undantag, smalt avlånga - lansettlika (längd/bredd över 2,9); mellanbladens stipler smala. Ung krona ljus, smutsigt purpurrod.

8. *V. pannonica* - ungersk vicker

1-årig; stjälk 20-60 cm, hårig. Blad 5-9-pariga; småblad lansettlika, trubbiga. Klase närmast skaftlös, 2-4-bl. Krona 15-20 mm, segel hårigt. Balja 20-35 mm, gul, hårig. VI-VII. På åkrar, lastplatser och tippar. Sydeuropa. +

8a. ssp. *pannonica* - ungersk vicker

Krona gul, segel kortare än sin nagel.

8b. ssp. striata - strimvicker

Krona brunt violett-röd, segel liklångt med sin nagel.

9. V. sativa - fodervicker

1-årig; stjälk hårig. Blad 1-7-pariga; övre blads småblad jämbreda el smalt omvänt äggrunda, uddspetsade; stipler tandkantade, med mörka fläckar. Klase skaftlös, 1- el 2-bl. +

9a. ssp. sativa - fodervicker

Stjälk 30-70 cm. Blad 5-7-pariga; småblad omvänt äggrunda, trubbspetsade el grunt urnupna. Foderflikar liklånga med röret el längre. Krona 18-30 mm, blå-röd. Balja 35-70 * 6-11 mm, gulbrun, vanl hårig, mellan fröna hop-snörd. VI-VII. Foderväxt, gröngödslingsväxt; odlingsrest, även i trafikplatser, vid kvarnar. Europa.

9b. ssp. nigra - liten sommarvicker

Stjälk 15-30 cm, vek, utmed marken - halvt nedliggande. Övre stjälkblad 3-5-pariga, småblad smala, nedre stjälkblad 1-3-pariga, småblad breda. Foder når upp till halva kronan, flikar kortare än pipen. Krona 14-19 mm, röd. Balja 25-40 mm, utåt riktad, brun - svart, slät, nästan kal, ej urgröpt mellan frön. VI-VIII. På torra sandiga marker, vägrenar, hamnar, lastplatser. Europa. Sällsynt, knappast sedd nuförtiden.

9c. ssp. segetalis, V. augustifolia - stor sommarvicker

Stjälk 20-80 cm, upprätt, robust. Nedre stjälkblad lik övre. Foder $\frac{3}{4}$ av kronans längd, flikar kortare än pipen. Krona 14-22 mm, blå-röd, segel ljusare än vingar. Balja 40-70 mm, ganska upprätt, brun - svart, slät, vanl kal, ej urgröpt mellan frön. VI-VIII. På odlingsåkrar, hamnar, tippar.

10. V. lathyroides - vårvicker

1-årig; stjälk 5-20 cm, tunn, hårig. Blad 2-4-pariga, småblad smala; klänge ogrenad, då och då uddlik; stipler helbräddade, saknar fläckar. Blmr ensamma, saknar skaft. Krona 5-8 mm, blå-röd. Balja 15-30 mm, svart, kal. V-VI. På torra ängar, barlastplatser. + Fridlyst på Åland.

11. V. faba - bondeböna

1-årig; stjälk 40-90 cm, bastant. Blad 1-3-pariga, saknar klänge; småblad 4-8 cm, brett ovala. Klase kortskaftad, 1-6-bl. Krona 10-30 mm, vit, vingar svarta. Balja 10-20 cm, hårig, frön 20-30 mm. VII-VIII. Balj- och foderväxt; sällan tillfällig. Ursprungsområde okänt. +

11. Lens

1. L. culinaris - lins

1-årig ört; stjälk 20-40 cm, nedliggande. Blad 3-7-pariga, med klänge. Klase långskaftad, 2-3-bl. Foderflikar liklånga, över 2 ggr rörets längd. Krona 5-7 mm, blåaktigt vit. Balja kort, bred, 1- el 2-fröig, frön platta. VI-VII. På åkrar, ogräsplatser. Främre Orienten.

12. Lathyrus

Vanl fleråriga, örter med nedliggande el upprätt stjälk. Blad parbladiga, åtskilliga arter med klänge; småblad vanl få; stipler vanl med spjutlik bas. Blomst långskaftad klase, blmr sällan ensamma. Baljans skilda delar liklånga. Stiftets överdel hårig. Bestämningsnyckel sid 5.

1. L. vernus - vårärt

Stjälk 20-40 cm, upprätt, vingkantad, närmast kal. Blad 2-4-pariga, saknar klänge; småblad 3-6 * 1-3 cm, avlånga, spetsiga; stipler stora, breda. Klase 3-10-bl. Krona 13-20 mm, röd, slutligen blå. Balja 40-60 mm, svart, kal. V-

VI. I lundar, fuktiga skogar. + Insamling för försäljning samt erbjudande till köp är förbjudet (ej på Åland).

2. *L. niger* - vippärt

Närmast kal, svartnar vid torkning. Stjälk 30-80 cm, upprätt, utstående grenig, saknar vingkant. Blad 4-8-pariga, utan klänge; småblad ovala, uddspetsade; stipler smala. Klase 2-10-bl. Krona 10-15 mm, röd, slutligen blå. Balja 35-60 mm, svart, kal. VI-VII. Under klipplundar, fuktiga, ljusa skogar. + Fridlyst på Åland.

3. *L. japonicus* - strandvial

Stjälk 25-60 cm, nedliggande, saknar vingkant. Blad 3-5-pariga, blågröna; småblad 2-4 * 1-2 cm, ovala; stipler stora, breda. Klase 5-12-bl. Krona 14-20 mm, blåröd. Balja 30-50 mm, brun. VII-VIII. På sandiga och steniga havstränder. +

3a. var. *pubescens*

Tätt korthårig. Främst vid Bottenviken.

3b. var. *glaber*

Kal. I huvudsak i sydliga havsområden.

3c. var. *acutifolius*

Rätt liten, småblad spetsiga. Vid Finska Viken sällsynt.

4. *L. linifolius* - gökärt

Stjälk 15-30 cm, upprätt, vingkantad, något så mär kal. Blad 2-4-pariga, saknar klänge; småblad ovala - lansettlika, trubbiga; stipler stora. Klase 2-6-bl. Krona 10-16 mm, blåröd, slutligen blå. Balja 25-45 mm, rödbrun, kal. V-VI. +

4a. var. *linifolius*

Småblad lansettlika, 2-4 mm breda. På torra, gräsbeväxta skogar; även nykomling. Sällsynt.

4b. var. *montanus*

Småblad ovala, 5-15 mm breda. I lundar, torra, gräsbeväxta skogar, buskage; även nykomling. Sällsynt.

5. *L. pratensis* - ängsvial, gulvial

Stjälk 25-60 cm, nedliggande, saknar vingkant, vanl hårig. Blad 1-pariga, med klänge; småblad lansettlika, spetsiga; stipler stora, med spjutlik bas. Klase 5-12-bl. Krona 10-16 mm, gul. Balja 20-40 mm, svart. VI-VIII. På ängar, slänter, höängar, gräsbeväxta skogar. +

6. *L. palustris* - kärrvial

Stjälk 25-80 cm, nedliggande, vingkantad, gleshårig. Blad 2-4-pariga, med klänge, skaft utan vingkant; småblad lansettlika; stipler ganska smala. Klase 2-8-bl. Krona 12-20 mm, blåröd. Balja 25-50 mm, brun. VII-VIII. Fuktiga ängar, stränder, starrmyrar. +

7. *L. tuberosus* - knölvial

Rotknölar stora. Stjälk 30-80 cm, nedliggande, kal, saknar vingkant. Blad 1-parigt, med klänge; småblad ovala, trubbiga, under blågröna; stipler smala. Klase 2-7-bl. Krona 12-20 mm, rosenröd. Balja 20-40 mm, brun. VII-VIII. På slänter, gräsmattor, järnvägsstationer. Europa. +

8. *L. sylvestris* - skogsvial, backvial

Stjälk 80-180 cm, nedliggande, med vingkant. Blad 1-parigt, med klänge, skaft vingkantat; småblad 50-150 mm, lansettlika; stipler smalare än stjälken. Klase 3-10-bl. Krona 13-20 mm, röd. Balja 40-70 mm, brun. VII-VIII. Frodiga släntskogar, buskage; vägs kärningar och -vallar, grusgropar. +

9. *L. odoratus* - luktärt

1-årig; stjälk 75-200 cm, nedliggande, vingkantad, hårig. Blad 1-parigt, med klänge, skaft vingkantad; småblad 2-5 * 1-3 cm; stipler smala. Klase 1- el 2-bl. Krona 20-35 mm, vanl ljusröd. Balja 20-40 mm, brun, hårig. VIII-IX. Allmän prydnadsväxt; ibland på tippor. Sydeuropa. +

10. *L. sativus* - plattvial

1-årig; stjälk 20-60 cm, nedliggande, med vingkant, kal. Blad 1-parigt, med klänge, skaft vingkantad; småblad 25-150 mm, smalt lansettlika. Klase vanl 1-bl. Krona 10-20 mm, vit - ljust blårodaktig. Balja 20-40 mm, brun, kal. VI-VIII. Odlingsårkrar, lastplatser. Syd- och Östeuropa. +

11. *L. aphaca* - spjutvial

1-årig; stjälk 10-50 cm, nedliggande, kal. Blad utan skiva, omvandlats till klänge; stipler stora, breda, med spjutlik bas. Blmr ensamma, långskaftade. Krona 6-18 mm, gul. Balja 20-35 mm, brun. VI-VII. I hamnar, vid kvarnar. Europa. +

13. *Pisum*1. *P. sativum* - ärt

1-årig ört; stjälk 20-200 cm, nedliggande, kal. Blad 1-3-pariga, med klänge; småblad 2-7 cm, brett ovala; stipler större än småbladen. Klase 1-3-bl. Krona 15-35 mm. Balja 3-10 mm, gul el brunaktig. VI-VII. Baljväxt; ibland på lastplatser och tippor m fl. Eurasien.

1a var. *sativum* - trädgårdsärt

Stipelbasen ej blårod. Krona vit. Frön vanl rundade, gula el gröna, jämnt färgade. Flera odlingsarter.

1b var. *arvense* - åkerärt, foderärt

Stipelbasen blårod. Krona brokig, seglet vanl violett, vingar mörkröda. Frön vanl hörnkantade, grå grönaktiga, bruna el nästan svarta, ofta brokiga. Flera odlingsarter.

14. *Ononis*

Fleråriga, håriga örter. Blad 3-fingrade, övre ibland till stor del 1-fingrade; småblad tandkantade, ändsmåbladet skaftat; stipler stora, sammanväxta med skaftet. Blmr ensamma el i par. Foderflikar långa. Krona röd, köl vit. Balja kort, öppningsbar.

1 Blmr vanl ensamma; växten nedliggande - halvt nedliggande, saknar taggar el glestaggig 1. *repens*

1 Blmr vanl i par; växten upprätt, tagglös 2. *arvensis*

1. *O. repens* - puktörne

Stjälk 30-60 cm; nedliggande - halvt nedliggande, utan taggar el gles-taggit; ganska korthårig, någorlunda doftlös. Småblad 0,5-1,5 cm, trubbiga. Blomst gles, bladig toppklase el blmr endast i stjälkbladens veck, vanl ensamma. Krona 15-20 mm. Balja 5-7 mm, 1- el 2-fröig. VII-VIII. I hamnar, främst på barlastplatser. Europa.

2. *O. arvensis* - stallört

Stjälk 30-80 cm, upprätt, tagglös; lång- och klibbhårig, illaluktande. Småblad 1-2,5 cm, ovala, ganska spetsiga. Blomst rätt tät, bladig toppklase, blmr även i stjälkbladens veck, blmr vanl parvis. Krona 15-20 mm. Balja ca liklång med fodret, 1-3-fröig. VII-VIII. På havstrands-ängar, omarker. Fridlyst.

15. *Melilotus*

Vanl 2-åriga, stora, stjälkar upprätta el halvt nedliggande, närmast kala; kumarindoftande örter. Blad 3-fingrade, lik stipler; småblad ovala - lansettlika, tandkantade, ändsmåblad skaftad. Blomst lång, klasar i bladvecken; blmr hängande. Krona vit el gul. Balja liten, 1- el 2-fröig, öppnar sig ej.

| | | |
|--------|---|----------------|
| 1 | Krona vit | 2 |
| 1 | Krona gul | 3 |
| 2(1) | Blomskaft 1-1,5 mm, ca 1/2 blommans längd | 2. albus |
| 2 | Blomskaft 2-4 mm, av blommans längd el längre | 3. wolgicus |
| 3 (1) | 1- el 2-årig; blmr 2-4 mm | 3a |
| 3 | 2-årig; blmr 4-7 mm | 5 |
| 3a (3) | Stipler helkantade | 5. indiens |
| 3a | Stipler tandkantade | 4 |
| 4 (3a) | 1-årig; balja hyllerynkad | 6. sulcatus |
| 4 | 2-årig; balja nätmönstrad | 7. dentatus |
| 5(3) | Balja svart, hårig, spetsig; alla kronblad liklånga | 1. altissimus |
| 5 | Balja brun, kal, trubbig; köl kortare än andra kronblad | 4. officinalis |

1. M. stor sötväppling

Stjälk 60-150 cm. Stipler hela. Krona 5-7 mm, gul; alla kronblad lik-långa. Balja 5-6 mm, spetsig, ytan rynkad, hårig, som mogen svart, vanl 2-fröig; stift långt, kvarstående. VII-IX. I hamnar, på barlastplatser, tippor, vägrenar. Västeuropa.

2. M. albus - vit sötväppling

Stjälk 30-150 cm. Blomskaft 1-1,5 mm. Krona 4-5 mm, vit, seglet längre än övriga kronblad. Balja 3-5 mm, ytan rynkad, kal, som mogen mörkbrun. VII-IX. På vägrenar, järnvägar, i hamnar, på tippor, omarker. Europa.

3. M. wolgicus - rysk sötväppling

Stjälk 40-120 cm. Blomskaft 2-4 mm. Krona 3-3,5 mm, vit; kölen kortare än övriga kronblad. Balja 4-5 mm, ytan rynkad, kal, som mogen gulbrun. VII-IX. Vid järnvägar, i hamnar, på tippor. Sydöstra Europa.

4. M. officinalis - sötväppling

Stjälk 40-150 cm. Stipler hela. Krona 4-7 mm; gul; kölen kortare än övriga kronblad. Balja 3-5 mm, ganska trubbig, rynkad på tvären, kal, som mogen brun, vanl 1-fröig; stift rätt kort, snart avfallande. VII-IX. På vägrenar, vid järnvägar, i hamnar, på tippor, omarker, gårdar. Europa.

5. M. indicus - dvärgsötväppling

1-årig; stjälk 15-20 cm. Stipler närmast hela. Klase tät. Krona 2-3 mm, ljusgul; köl och vingor kortare än seglet. Balja 1,5-3 mm, närmast klotformig, rynkad, kal, ljusbrun. VII-IX. På tippor, i hamnar, vid kvarnar, på gårdar. Sydeuropa.

6. M. sulcatus

1-årig; stjälk 10-40 cm. På stiplernas basdel 1-3 tydliga tänder. Klase kort, tät, efter blomningen förlängs stödbloden. Krona 3-4 mm, gul. Balja 3-4 mm, klotformig, hyllerynkad och med åsar, som mogen ljusbrun. VIII-IX. På tippor, i hamnar, vid kvarnar, i trädgårdar. Sydeuropa.

7. M. dentatus - strandsötväppling

2-årig; stjälk 20-70 cm. Småbladständer vassa, täta. Stiplerbasen tandad. Rona 3-3,5 mm, ljusgul, köl kortare än andra kronblad, seglet längre än vingor. Balja 5-6 mm, nätmönstrad, mörkbrun. VII-IX. På gammal lastplats på havsstrandsbacke. Europa.

16. Trogonella

1. T. caerulea - blåvåppling

1-årig, kummarindoftande ört; stjälk 20-60 cm, upprätt. Blad 3-fingrade; småblad ovala - långsträckta, tandkantade, mittsmåblad skaftad; stipler kort sammanväxta med skaftet. Blomst i bladvecket, långskaftad, korglik klase. Krona ljusblå, fribladig, avfallande. Balja kort långsträckt, spetsig, öppnar sig. VII-VIII. På tippor, vid kvarnar, i hamnar. Europa.

17. Medicago

1- el fleråriga, nedliggande örter el med uppräta stjätkar. Blad 3-fingrade, med stipler; småblad i spetsdelen tandkantade, vanl uddspetsade, ändsmåblad skaftat. Blomst kort, tät klase i bladvecket. Krona fribladig, avfallande. Balja öppnar sig ej, framträder ur fodret, krökt el vriden, ofta taggig.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Balja tagglös, bräm 1-nervig | 2 |
| 1 | Balja taggig, bräm 3-nervig; 1-årig | 3 |
| 2(1) | 1- el 2-årig; klase tät, korglik; krona 2-3 mm, gul; balja njurformig | 1. lupulina |
| 2 | Flerårig; klase rätt gles-tät; krona 8-11 mm, gul el blå; balja krökt el vriden | 2. sativa |
| 3(1) | Småblad stora, omvänt hjärtlika, vanl med mörka fläckar; baljtagg ej vriden | 3. arabica |
| 3 | Småblad utan mörka fläckar; baljtagg vriden i spetsen | 4 |
| 4(3) | Balja vriden, 4-8 mm; stjälk, blad och balja nästan kala | 4. polymorpha |
| 4 | Balja klotformad, 2-4 mm; stjälk, blad och balja håriga | 5. minima |

1. M. lupulina - humlelusern

1- el 2-årig; stjälk 10-60 cm, nedliggande - halvt nedliggande, hårig. Småblad omvänt äggrunda, grunt urnupna. Klase klotformig - långsträckt, tät. Krona 2-3 mm, gul. Balja 1,5-3 mm, njurformig, med nerver, som mogen svart. VI-IX. I gräsmattor, vid vägrenar, i hamnar, vid järnvägar, på tippor, stränder.

1a. var. lupulina

Saknar glandelhår. Västeuropa.

1b. var. willdenowiana

Endast baljor glandelhåriga, Östeuropa.

1c. var. glanduligera

Glandelhår åtminstone i delar och i blomst skaft, ofta även i bladen. Östeuropa.

2. M. sativa - blålusern, alfalfa

Flerårig, rätt kal el korthårig. Småblad 1-3 cm, jämbreda - omvänt äggrunda, spetsen tandad. Krona 5-11 mm, blå - gul. Balja taggig, krökt - vriden.

2a. var. sativa - blålusern, alfalfa

Stjälk 30-90 cm, ganska upprätt, nästan kal. Småblad 2-3 cm; rätt breda, omvänt äggrunda. Klase ganska gles, långsträckt, 5-30-bl. Krona 8-11 mm, blå - blårod. Balja vriden 1,5-3,5 ggr. VII-IX. På åkrar, vägrenar, tippor, i hamnar; tidigare foderväxt. Västra Asien.

2b. var. falcata - gulludern

Stjälk 20-60 cm, nedliggande el halvt nedliggande, kort krullhårig. Småblad ca 1 cm, smalt omvänt äggrunda - jämbreda. Klase tät, klotformig. Krona 5-8 mm,

gul. Balja krökt - nästan rak. VII-IX. På barlastplatser, i hamnar, på tippar. Europa.

2c. ssp. * varia - mellanlusern

Krona 8-12 mm, smutsgul - grönaktig - blåaktig - blårodaktig - blå, ofta brokig och ändrar färg under blomning. Balja vriden $\frac{3}{4}$ - 2 ggr. Uppträder lätt på stamarternas gemensamma växtplats; sällan foderväxt. Huvuddelen av nutida blålusernnykomlingar är mellanlusern som anses som korsning av odlingsarter.

3. M. arabica - fläcklusern

Stjälk 15-40 cm, nedliggande, nästan kal. Småblad stora, omvänt hjärtlika, vanl svartrödfleckiga; stipler flikkantade. Klase 1-4-bl. Krona 5-7 mm, gul. Balja 5-6 mm, nästan klotformig, vriden 4-7 varv; kantens mittnerv fåråd; taggar böjda, utan krokar. VI-VIII. I hamnar, på lastplatser och tippar, i trädgårdar. Sydeuropa.

4. M. polymorpha - tagglusern

Stjälk 15-30 cm, nedliggande, nästan kal. Småblad omvänt äggrunda, utan fläckar; stipler flikkantade. Klase 1-5-bl. Krona 3-4,5 mm, gul. Balja 4-8 mm, skivlik, nätnervig, vriden 2-5 varv; kantens mittnerv ej fåråd; taggar krokspetsade. VII-IX. I hamnar, lastplatser och tippar, trädgårdar. Sydeuropa.

5. M. minima - sandlusern

Stjälk 10-30 cm, ganska upprätt, hårig. Småblad omvänt äggrunda, utan fläckar, håriga; stipler närmast helbräddade. Klase 1-6-bl. Krona 4-4,5 mm, gul. Balja 3-4 mm, närmast klotformig, vriden 3-5 varv, hårig; taggar krokspetsade. VII-IX. I hamnar, lastplatser och tippar. Europa.

18. Trifolium

1-, 2- el fleråriga, örter med nedliggande el upprätta stjälkar. Blad 3-fingrade; småblad tandkantade, stipler långt sammanväxta med skaftet. Blomst korglik el långsträckt ax el klase. Krona vid basen sammanväxt, ramlar ej. Balja öppnar si ej, kvarblir i fodret, vanl 1-4-fröig.

| | | |
|--------|---|----------------|
| 1 | Krona gul, gul- el mörkbrun; småblads sidonerver ogrenade | 2 |
| 1 | Krona vit el röd; småblads sidonerver grenade | 5 |
| 2(1) | Krona mörkbrun, glänsande | 6. spadiceum |
| 2 | Krona gul-gulbrun, ej glänsande | 3 |
| 3(2) | Småblad utan skaft, stipler 10-20 mm | 7. aureum |
| 3 | Mittsmåblad med skaft, stipler 2-3 mm | 4 |
| 4(3) | Blomst med 20-30 blmr; segel veckad | 8. campestre |
| 4 | Blomst med 3-15 blmr segel ej veckad | 9. dubium |
| 5(1) | Foderpipen fyllig, slutligen uppblåst; krona ljusröd-röd | 6 |
| 5 | Foderpipen ej fyllig ej heller uppblåst | 7 |
| 6(5) | Flerårig, rotsläende; blomst stödblads sammanväxta hylleaktigt vid blomst bas | 4. fragiferum |
| 6 | 1-årig, stjälkar halvt nedliggande; stödblads sammanväxta hylleaktigt | 5. resupinatum |
| 7(5) | Krona kortare än foder, vit-ljusröd; 1-årig, hårig | 10. arvense |
| 7 | Krona längre än foder | 8 |
| 8(7) | Foder kal; krona vit-ljusröd | 9 |
| 8 | Åtminstone foderflikar håriga | 10 |
| 9(8) | Nedliggande, rotsläende | 2. repens |
| 9 | Upprätt el halvt nedliggande | 3. hybridum |
| 10(8) | Krona vit | 1. montanum |
| 10 | Krona röd | 11 |
| 11(10) | 1-årig; blomst axlik | 11. incarnatum |
| 11 | Flerårig; blomst klotlik | 12 |
| 12(11) | Småblad omvänt äggrunda, med ljusa fläckar; stipler äggrunda; | |

| | | |
|----|--|--------------|
| | blomst vanl oskaftad; foderpip hårig | 12. pratense |
| 12 | Småblad lansettlika saknar fläckar; stipler lansettlika; blomst med långa skaft; foderpip kal | 13. medium |

1. T. montanum - backklöver

Flerårig; stjälk 20-50 cm, upprätt, hårig. Småblad ovala - lansettlika, spetsiga, under håriga, rotblads småblad 3-7 cm. Blomst klotformig, långskaftad, ofta 2 ihop. Blmr skaftade; foder hårigt; krona 7-9 mm, gulvit. VI-VII. På torra ängar, branter, ibland i hamnar, järnvägar, vägrenar.

2. T. repens - vitklöver

Flerårig; stjälk 10-50 cm, utefter marken, rotsläende, kal. Bladskaft långa; småblad 1-2 cm, omvänt hjärtlika. Blomst skaft 5-20 cm, blomst klotformig. Blmr doftande; foder kalt; krona 7-10 mm, vit - rödaktig, slutligen ljusbrun. VI-VIII. På ängar, gårdar, stigar, vägrenar stränder; även foder- och gräsmatteväxt.

3. T. hybridum - alsikeklöver

Flerårig; 20-50 cm; stjälkar talrika, nedliggande - närmast uppräta, rotslår ej. Småblad 1-2 cm, avlånga, trubbiga. Blomst vanl skenbart i stjälkstoppen, blomst skaft längre än stödbladet, blomst klotformig. Foder närmast kal; krona vit - rödaktig, slutligen brun. VII-VIII.

3a. var. hybridum - alsikeklöver

Stjälk upprätt, fågrenig, kal, ihålig. Blomst ca 25 mm bred. Krona 7-12 mm, 6-7 ggr foderpipens längd, i början vit, senare ljusröd. Foderväxt; odlingsrest och -flykting på åkrar, ängar, vägrenar, omarker. Eurasien.

3b. ssp. elegans

Stjälk nedliggande el halvt nedliggande, rikligt grenad, överdelen svagt korthårig, fylld. Blomst 16-20 mm bred. Krona 5-7 mm, 4-5 ggr foderpipens längd, ljusröd. På vägrenar, tippor, omarker, ängar, stränder. Mellaneuropa. Utbredningen i Finland dåligt känd.

4. T. fragiferum - smultronklöver

Flerårig; stjälk 10-30 cm, nedliggande, rotsläende, hårig. Bladskaft långa; småblad 1-2 cm, omvänt äggrunda, grunt urnupna; stipler hinnartade. Blomst skaft 5-15 cm, bastant; blomst klotformig, liten, stöblad sammanväxta holkliskt vid blomst bas. Foder hårigt, slutligen ljust, trint, nätnerligt; krona ljusröd. VII-VIII.

5. T. resupinatum - luktklöver

1-årig; stjälk 10-60 cm, upprätt el halvt nedliggande, kal. Småblad 1-2 cm, omvänt äggrunda. Blomst skaft 2-3 cm; blomst 1-2 cm, klotformig, stöd-blad rätt små, ej holkliskt sammanväxta. Blmr vanl doftande; foder slut-ligen ljust, trint, nätnerligt; krona röd, vriden kölen överst. VII-VIII.

5a. var. resupinatum - luktklöver

10-30 cm; stjälk tunn, fylld. Blomst skaft ca liklång med bladen. Blomst 8-15 mm bred, blmr 4-6 mm, svagdoftande. I gräsmattor, på vägrenar, lastplatser. Östlig i medelhavsområdet.

5b. var. majus

30-60 cm; stjälk tjock, ihålig. Blomst skaft ca 2 ggr bladlängden. Blomst 15-25 mm bred, blmr 6-8 mm, starkdoftande. Foderväxt; odlingsrest och -flykting på åkrar, vägrenar, omarker. Sydvästra Asien.

6. T. spadiceum - brunklöver

Vanl 2-, sällan 1-årig; stjälk 20-35 cm, upprätt, ganska kal. Småblad 1-2 cm, skaftlösa; stipler kortare än bladskaften. Blomst långsträckt, skaft mycket längre än stödbladet; ofta 2 blomst nära varandra. Fodrets 3 nedre flikar

håriga; Krona i början gullgul, snart mörkbrun - svart, glänsande. VI-VIII. På fuktiga ängar, vägrenar, buskage. Har avtagit.

7. *T. aureum* - gullklöver

2-årig; stjälk 15-35 cm, upprätt, medhårig. Småblad 1-1,5 cm, omvänt äggrunda, skaftlösa; stipler 10-20 mm, liklånga med bladskäften el längre, lansettlika. Blomst långsträckt, skaft liklångt med stödbladen el svagt längre. Fodret något så när kalt; krona gullgul, slutligen gulbrun. VII-VIII. På torra ängar, sluttningar, slänter. Har avtagit.

8. *T. campestre* - jordklöver

1-årig; stjälk 5-25 cm, nedliggande el halvt nedliggande, hårig. Småblad 0,8-1,2 cm, omvänt äggrunda, mittsmåblad skaftat; stipler 2-3 mm, kortare än bladskäften, avlånga. Blomst närmast klotformig, 20-30-bl; skaft vanl tydligt längre än stödbladet. Krona kal; foder kalt; krona gul, slutligen gulbrun, seglet längsrynkad. VI-VIII. På sådda gräsvallar, åkrar, vägrenar, i hamnar. Europa.

9. *T. dubium* - trådklöver

1-årig; stjälk 5-20 cm, nedliggande el upprätt, tunn, hårig. Småblad 0,6-1 cm, omvänt äggrunda, mittsmåblad skaftat; stipler ca liklånga med bladskäften. Blomst liten, rätt gles, 3-15-bl; skaft längre än stödbladet. Krona ljusgul, slutligen gulbrun, segel ej rynkad. VI-VII. I hamnars last och barlastplatser, på sådda gräsvallar. Europa.

10. *T. arvense* - harklöver

1-årig; stjälk 10-30 cm, upprätt, vek. Vanl flera stjälkar, gråhårig. Blad kortskaftade, småblad 0,6-2 cm, lansettlika. Blomst långsträckt, gråaktig. Foder långhårigt, lång- och smalflikig, längre än fodret; krona liten, vit - rödaktig. VI-VII. På torra fält, branter; i hamnar, bangårdar, väg- och åkerrenar.

11. *T. incarnatum* - blodklöver

1-årig; stjälk 20-35 cm, upprätt, medhårig. Småblad 1-2,5 cm, brett omvänt äggrunda; stipler breda, med mörka kanter. Blomst ca 5 cm, långskaftad, axlik, ofta ensam, skenbart i stjälktoppen. Foderflikar smala, långa, håriga; krona mörkröd. VI-VIII. På sådda gräsvallar, åkrar, trädgårdar, i hamnar. Sydeuropa.

12. *T. pratense* - rödklöver

Vanl flerårig; 15-60 cm, upprätt el halvt nedliggande, vanl flera stjälkar. Småblad 1-5 cm, omvänt äggrunda - ovala, med ljusa fläckar; stipler avlånga, uddspetsade. Blomst ensam el 2 nära varandra, 20-40 mm, närmast klotformig, skaftlös el kortskaftad; stöbladens bas omger blomst till skydd. Foderpip och -flikar håriga; krona röd - ljusröd - nästan vit. VI-VIII.

12a. var. *pratense*

Flerårig. 15-40 cm; stjälk hård, fylld el otydligt ihålig, överdelen tämligen tätt vitt medhårigt. Överdelens småblad ganska små, 1,5-3 mm. Blomst vanl ensamma, medelstora, med skydd (se 12). På ängar, fält, hagmarker, vägrenar. Allmän.

12b. var. *sativum*

2- el 3-årig; 40-60 cm; stjälk tjock, ihålig, fåhårig. Småblad stora, 3-5 cm. Blomst ofta parvis, stora, ibland skaftade. Foderväxt; på ängar, vägrenar, omarker. Förekomst och begränsning dåligt känt i Finland.

13. *T. medium* - skogsklöver

Flerårig; stjälkar 20-45 cm, böjda el halvt nedliggande, glest medhåriga. Småblad 2-6 cm, ovala -lansettlika, mörkgröna, utan fläckar, närmast helkantade; stipler jämbrett lansettlika, långspetsade. Blomst ensam, 20-40

mm, klotformig, långskaftad. Foderpip kal, flikar håriga; krona mörkröd. VI-VIII. På ängar, slänter, lundlika skogar.

19. Lotus

Fleråriga; med pålrot, örter med halvt nedliggande el upprätta stjälgar. Blad parbladiga med uddblad, 2-pariga, nedre parets småblad stipellika, avlånga - lansettlika, övriga småblad omvänt äggrunda - brett ovala - lansettlika, stipler förkrympta. Blomst i bladveck, långskaftad, korglik flock. Krona gul. Balja rak, rund, flerfröig, öppnar sig.

- | | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Stjälk ihålig; blomst med 5-15 blmr, i knopp foderflikar utstående | 3. pedunculatus |
| 1 | Stjälk fylld, sällan med små håligheter; blomst med 1-6 blmr; i knoppstadiet är foderflikar inåtböjda | 2 |
| 2(1) | Småblad lansettlika, spetsiga | 1. tenius |
| 2 | Småblad omvänt äggrunda-oval, vanl trubbiga | 2. corniculatus |

1. L. tenius - smal käringtand

Stjälgar 20-40 cm, tunna, upprätta el halvt nedliggande, närmast kala. Småblad 0,5-1,5 cm, lansettlika - jämbreda, spetsiga. Blomst 1-4-bl. Foderflikar kortare än pipen, i knopp inåtböjda. Krona 6-12 mm. VII-VIII. I hamnar, barlastplatser, försvarsområden. Mellaneuropa.

2. L. corniculatus - käringtand

Stjälgar 10-40 cm, vanl halvt nedliggande, fyllda, sällan små håligheter, kala el håriga. Småblad 0,5-1,5 cm, omvänt äggrunda - ovala, sidonerver knappt märkbara. Blomst 2-6-bl. Foderflikar i knopp inåtböjda. Krona 10-16 mm; på kölens undersida mellan basen och spetsen rak kant. VI-VIII.

- | | | |
|------|--|----------------------|
| 1 | Stjälk ihålig; småblad under svagt upphöjda | 2f. var sativus |
| 1 | Stjälk fylld; småblads nerver ej synliga | 2 |
| 2(1) | Foderflikar liklånga med pipen el längre | 3 |
| 2 | Foderflikar kortare än pipen | 5 |
| 3(2) | Småblad tunna, klar-mörkgröna | 2a. var corniculatus |
| 3 | Småblad köttiga | 4 |
| 4(3) | Foderhår täta, långa, utspärrade | 2d. var alandicus |
| 4 | Foder kalt el med glesa, korta hår, följer flikar el på sned | 2c. var maritimus |
| 5(2) | Småblad tunna; krona vit-klargul | 2b. var arenosus |
| 5 | Småblad köttiga; krona klargul | 2e. var carnosus |

2a. var. corniculatus

Kal el växlande hårig; småblad tunna. Foderflikar ca liklånga med pipen. Krona 10-14 mm. På ängar, betesmarker, vägrenar, i hamnar.

2b. var. arenosus

Ganska kal; stjälgar vanl talrika, veka; blad tätt, små, tunna. Foderflikar med bred bas, kortare än pipen. Krona 11-13 mm. Tallskogs-åsar, vägrenar, grusgröpar, fält.

2c. var. maritimus

Kal el gleshårig; småblad köttiga, breda, rundspetsade. Foderflikar ca liklånga med pipen, syllika. Krona 13-16 mm. På steniga havstrandsängar, sällan på strandnära fält och vägrenar.

2d. var. alandicus

Tätt med snett uppåt och utstående hår; småblad köttiga, breda. Foderflikar ca liklånga med pipen. Krona 14-16 mm. På steniga havstrands-ängar, sällan på fält, i hamnar, lastplatser.

2e. var. *carnosus*

Lågväxande; vanl medhårig, sällan kal; småblad köttiga. Foderflikar brett triangulära, kortare än pipen, ofta brunstrimmiga, mörk spets. Krona 11-18 mm. På havstrandsängar, fält, slänter, i hamnar, på barlastplatser.

2f. var. *sativus*

Högväxande; närmast kal; stjälk med små håligheter; småblad tunna, spetsiga, under med svagt upphöjda nerver; blomst rätt långskaftad. Foderflikar ca liklånga med pipen. Krona 14-16 mm. På släntängar, vägrenar, i hamnar. Mellaneuropa.

3. *L. pedunculatus* - stor käringtand

Stjälkar 20-50 cm, upprätta el halvt nedliggande, närmast kala el håriga, tydligt ihåliga. Småblad 1-2,5 cm, breda, under blåaktiga, sidonerver tydliga. Blomst 5-12-bl. Foderflikar långskaftade, i knopp utåtböjda. Krona 10-18 mm; på kölens undersida mellan basen och spetsen trubbig kant. VI-VIII. I hamnar, på barlastplatser, försvarsområden. Mellaneuropa.

20. *Anthyllis*1. *A. vulneraria* - getväppling

2-årig el kortlivad flerårig ört; stjälkar 10-40(-100) cm, utefter marken, halvt nedliggande el upprätta. Blad i huvudsak på stjälkbasen el likformigt efter stjälken, nedre ibland 1-fingrade, övre 2-7-pariga, ändsmåbladet större än övriga; småblad ovala, på översidan glest och under kort- och medhåriga, någon gång kala; stipler små, avfallande. Blomst klotformig klase, vid basen 2 smalflikiga stödblads. 1 el 2 blomst nära varandra i stjälkens topp, ofta som tillägg i stjälkbladens veck el i sidogrenar. Foder trint, snednervigt, kortflikigt, helt ljust el i spetsen blåroött, hårigt. Krona ljusgul. Balja kvarblir i fodret, 1-fröig, öppnar sig ej. Fridlyst (ej på Åland).

1a. ssp. *vulneraria* - liten getväppling

Stjälkar 1-30 cm, talrika, njuggt grenade, vanl halvt nedliggande (sällan utefter marken), medhåriga, ända upp till överdelen med blad. Stjälkblad (2-)3-6, småbladspår 2-5, nedre och övre stjälkblads ändsmåblad under 1,5 ggr sidosmåblads längd; blomst stödblads flikar vanl smalt triangulära, vassa. Foder under bl-tid ej strängt rundat, närmast medhårigt, spetsdel vanl blåroöd. VI-VIII. På torra ängar, fält; flerformig på vägrenar och vid järnvägar, i hamnar, barlastområden; kalkgynnad.

1b. ssp. *polyphylla* - östlig getväppling

Stjälkar 30-60 cm, enstaka - några, ogrenade, upprätta, vid basen med utstående hår el alltigenom kala, vanl ända upp med blad. Stjälkblad 3-6, småbladspår 2-7, nedre stjälkblads ändsmåblad mycket längre än sidosmåbladen, övre stjälkblads ändsmåblad vanl under 1,5 ggr sidosmåblads längd; blomst stödblads flikar vanl smalt triangulära, vassa. Foder under bl-tid ej strängt rundat, närmast medhårigt, enfärgat. VI-VIII. I ljusa tall-skogar med åsar, branter; nykomling med kala stjälkar på vägrenar och banvallar, i hamnar.

1c. ssp. *carpatica* - stor getväppling

Stjälkar 30-100 cm, talrika, långgrenade, halvt nedliggande - upprätta, medhåriga, överdelen utan blad. Stjälkblad 3-6, småbladspår 3-5, nedre stjälkblads ändsmåblad mycket längre än sidosmåbladen, övre stjälkblads ändsmåblad minst 1,5 ggr sidosmåbladens längd; blomst stödblads flikar vanl jämbreda, ganska spetsiga - trubbiga. Foder under bl-tid rundat, närmast medhårigt, enfärgat el spetsdelen blåroöd. VI-VIII. På vägrenar och banvallar, i hamnar, barlastområden. Västra Mellaneuropa.

1d. ssp. *lapponica* - lapsk getväppling

Stjälkar 10-40 cm, några - talrika, ogrenade el njuggt grenade, vanl halvt nedliggande, medhåriga, överdelen bladlös. Stjälkblad 2 el 3, småbladpar 2-4, nedre stjälkblads ändsmåblad mycket längre än sidosmåbladen, övre stjälkblads ändsmåblad minst 1,5 ggr längre än sidosmåbladen; blomst stöd-blads flikar vanl jämbreda, rätt spetsiga - trubbiga. Foder under bl-tid rundat, ottydligt utstående hårigt, spetsdel tydligt el åtminstone under bl-tid smalt blårod. VI-VIII. I söder i ljusa tallskogar med åsar, på branter, vägrenar och grusgropar, i norr på branter och älvbackar; i norr kalkfordrande. - Andra områdens populationer avviker märkbart från varandra. I allmänhet är i söder stjälkar längre, blad likformigare längs stjälken, blad och småblad talrikare, småblads och blomst stödbladsflikar vassare, foderspetsen ej lika kraftigt blårod som i norr.

21. Ornithopus

1. O. sativus - klovicker, serradella

1-årig ört; stjälk 30-60 cm, upprätt, hårig. Blad 8-16-pariga, med uddblad; småblad ca 8 mm, ovala. Blomst i bladvecket, långskaftad, 2-5-bl flock; stödblads 2-4-pariga. Krona 5-8 mm, vit - ljusröd. Balja 15-40 mm, platt, brytbar vid lederna, utan nätteknad. VI-VIII. I trädgårdar, gräsmattor, på åkrar, i hamnar, vid kvarnar, järnvägar. Sydvästra Europa.

22. Coronilla

1 - el fleråriga, kala örter. Blad parbladiga med uddblad, kortskaftade. Blomst i bladvecket, långskaftad flock. Foder klocklik, flikar korta. Kronbladens nagel längre än fodret, köl spetsig. Balja rätt rund, vid lederna brytbar.

- | | | |
|---|--|----------------|
| 1 | Flerårig; blad 5-10-pariga; blomst med 5-20 blmr, klotformig | 1. varia |
| 1 | 1-årig; blad 3-fingrade; stort uddblad; blomst med 2-5 blmr | 2. scorpioides |

1. C. varia - rosenkronill

Flerårig; stjälk 40-100 cm, nedliggande, upprätta grenar. Blad 5-10-pariga, småblad 10-20 mm, ovala. Blomst 5-20-bl, klotlik flock. Krona 10-15 mm; segel vanl ljusröd, köl och vingar vita, kölspetsen mörkt blårod. Balja 3-5 cm, leder 3-8 mm, 4-kantiga. VII-VIII. Vid kvarnar, på tippor, ibland i trädgårdar. Europa.

2. C. scorpioides - skorpionkronill

1-årig; stjälk 10-40 cm, upprätt. Blad 3-fingrade, övre ibland 1-fingrat; brett ovalt uddsmåblad märkbart större än rundade sidosmåblad. Blomst gles, 2-5-bl. Krona 4-8 mm, gul. Balja 2-6 cm, krökt. VII-IX. I hamnar, på tippor, vid kvarnar. Europa. +

23. Onobrychis

1. O. viciifolia - eparsett

Flerårig ört; stjälk 20-60 cm, halvt nedliggande. Blad 8-12-pariga med uddblad. Blomst i baldvecket, långskaftat, flerbl ax. Foderflikar sylrika, 2-3 ggr pipens längd. Krona 10-15 mm, röd, med mörka nerver. Kronbladets nagel längre än fodret. Balja 5-8 mm, med nätlika åsar, tand-kantad, hårig, öppnar sig ej. VI-VIII. På lastplatser, i hamnar. Mellaneuropa.

24. Laburnum

1. L. alpinum - alpgullregn

Buske; 3-4 m. Grenar gröna, kala el gleshåriga. Blad med 3 småblad; småblad 3-8 cm, ovala. Blst 15-30 cm, hängande, tät toppklase; blst skaft kal el gleshårig. Foder 2-läppig; krona 1,5-2 cm, gul. Balja 4-5 cm, kal, ryggfog

vingkantad. VII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting i parker, tippar, skräpmarker, jordhögar, skogsdungar. Europa. +

63. Lythraceae

1. Lythrum

1- el
fleråriga örter. Blad vanl motsatta, saknar stipler, helbräddade. Blmr 2-könade, foder och krona 4-6-bladiga, radiärsymmetriska el något zygomorfa, foder med ytterfoder. Frukt kapsel.

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Liten, nedliggande stjälk; blad motsatta; blmr under 5 mm | 1. portula |
| 1 | Stor, upprätt stjälk; blad smalt äggrunda, hjärtlik el rundad bas; blmr över 10 mm | 2. salicaria |

1. L. portula - rödlänke

1-årig; 3-25 cm; kal. Stjälk nedliggande, rotslår från basdelen. Blad motsatta, 0,5-2 cm; skiva längre än skaftet, omvänt äggrund - smalt omvänt äggrund, grön - rödbrun. Blmr små, utan skaft, ensamma i bladvecken; blombotten klocklik; foderblad kvarstår länge, spetsiga; krona saknas el kortare än fodret; ståndare vanl 6. VII-VIII. På våt mark el i lågt vatten vid vägar, i diken, gölar, sjö- och älvstränder.

2. L. salicaria - fackelblomster

Flerårig; 40-120 cm. Stjälk upprätt, 4-kantig, vanl hårig. Blad motsatta, i krans el strödda, utan skaft, 4-10 cm, smalt äggrunda, hjärtlik el rundad bas. Blomst av knippen bildad toppklase i bladvecken. Blombotten rörlik, krona blåaktigt röd; ståndare 12. VII-VIII. På sjö-, älv- och havstrands-ängar och stenmarker, strandklippskrevor, starrängar, i diken, gölar; ibland i vatten; även prydnadsväxt.

64. Onagraceae

MP

Vanl fleråriga örter; blad utan stipler, motsatta el då och då strödda. Blomst rätt gles, ofta bladig klase; blmr 2-könade, radiärsymmetriska, sällan lätt zygomorfa, foder och krona vanl 4-bladiga. Ståndare vanl 8; pistill 4-bladig, helt sammanväxt el märken fria; fruktämne undersittande. Frukt rörlik bottenkapsel, sällan -smånöt.

- | | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Foder och krona 2-bladiga; frukt nöt | 1. Circaea |
| 1 | Foder och krona 4-bladiga; frukt kapsel | 2 |
| 2(1) | Blmr stora, krona gul el rödaktig; frön utan fjun | 2. Oenothera |
| 2 | Blmr vanl rätt små, krona purpurröd-vit; frön med fjun | 3. Epilobium |

1. Circaea

1. C. alpina - dvärghäxört

Flerårig; 5-20 cm; med hjälp av revor övervintrande ört. Stjälk tunn, rätt vek, skör, kal. Blad motsatta; skaft plattat, skiva hjärtformad, nagg-kantat, tunn, glänsande, sidorna båghåriga. Huvudaxel (blomst) glandel-hårig. Blmr små, foder och krona 2-bladiga, kronblad vita el ljust rödaktiga. Smånöt päronlik, båghårig. VII. I fuktiga, skuggiga lundar, sankar lundskogar, vid bäckar, källområden.

2. Oenothera

2-åriga el ibland 1-årig; håriga örter. Huvudrot kraftig. Stjälk 50-150 cm, upprätt, 5-8 mm tjock. Bladrosettblad vid blomning vissnade, långskaftade; skiva smalt äggrund - lansettlik. Stjälkblad strödda, kortskaftade; skiva äggrund - lansettlik, glest småtandad. Blomst lång axlik klase. Foder- och

kronblad 4; foderblad långa, smalt triangulära, bakvända; kronblad vanl 15-30 mm, gula el vid blomningens slut rödaktiga. Ståndare 8. Blombotten 15-35 mm. Frukt vanl 25-35 mm, 4-rummig bottenkapsel. Frön små, med åsar, saknar fjun. Svår släkt; i Finland ansedd som tillfällig bland andra arter. Bl mått är de första, således understa blmr (senare blmr är mindre); även hårkännetecken härrör sig till nedre blmr.

- | | | |
|--------|--|----------------|
| 1 | Fruktämne och ung kapsel tät- och något så när medhåriga, hår vita båg- och oliklånga hafshår, kapselns spetsständer med spetsškåra | 1a |
| 1 | Fruktämne och ung kapsel utspärrat håriga, glandelhår och längre än dessa hafshår; kapselns spetsständer trubbiga | 2 |
| 1a (1) | Stjälk och blst skaft rödfläckiga, hafshår med röd bas; ung blst skaft i spetsdelen rödaktig | 1. depressa |
| 1a | Stjälk och blst skaft ej rödfläckiga; ung blst skaft i spetsdelen grön, sällan svagt rödaktig | 4. canovirens |
| 2(1) | Ung blomst och stjälk gröna; blomfäste 25-35 mm; kronblad 25-32 mm, tydligt bredare än lång | 2. biennis |
| 2 | Ung blomst topp röd, stjälk grön, överdelens stödblåd under rödstrimmiga, nederdelens med röda glandler; blomfäste vanl 15-25 mm; kronblad 15-20 mm, liklång med bredden el smalare än längden | 3. rubricaulis |

1. O. depressa - strävt nattljus

2-årig el ibland 1-årig; upptill 150 cm. Stjälkens gröna del svagt rödglandrig. Nedre stjälkbladens skiva omvänt äggrund, veckad med vriden spets el platt skiva; blmr stöblad veckade. Blomst gles, ung huvudaxel ibland rödaktig i spetsen. Foderblad ofta rödaktiga. Kronblad 15-20 * 15-20 mm. Blombotten 20-30 mm. Fruktämnena och unga kapslar hafshåriga; hår raka, längs kapseln samt krulliga, kortare, utspärrade; huvudaxelns övre del och överdelens kapslar även glandelhåriga. Kapsel 25-35 mm, spetskanter skårade. VII-IX. På sandiga banslänter och vägrenar, i hamnar, tippor. Nordamerika.

2. O. biennis - nattljus

2-årig; 40-60(-100) cm. Stjälk grön, ibland rödaktig, stjälkens och huvudaxelns gröna delar ej rödglandriga. Bladskiva platt, ej veckad, nedre stjälkbladen ovala, övre smalt ovala - smalt äggrunda; stödblåd avlånga, platta. Foderblad gröna. Kronblad 25-32 * 28-36 mm; blombotten 25-35 mm. Fruktämnena och unga kapslar håriga, hår glandelhår och utspärrade hafshår. Kapsel 25-30 mm, spetskanter trubbiga. VII-IX. På trädgårdars utkanter, begravningsplatser, i hamnar, på tippor, vägrenar, banslänter. Europa, ursprunget från Nordamerika.

3. O. rubricaulis - pricknattljus

Lik O. biennis, men stjälkens och huvudaxelns gröna delar rödprickiga; bladskiva ibland svagt veckad; kronblad 15-20(-24) * (13-)15-20 mm; fruktämnena och unga kapslar hafshåriga och tätt glandelhåriga. VII-IX. På vägrenar, i hamnar, på banslänter, begravningsplatser. Europa, ursprunget från Nordamerika.

4. O. canovirens - gråvitt nattljus

Lik O. depressa, men ej rödfläckig; blad och stöblad plattkantade och med rak spets. VII-XI. På banvallar, vid kvarnar, på vägrenar. Nordamerika.

3. Epilobium

Fleråriga, med revors och rosetters hjälp övervintrande örter. Blad motsatta, i blomst och ibland även längre ner strödda. Blmr radiär-symmetriska el lätt zygomorfa, vanl ganska små. Foder- och kronblad 4; krona purpurrod - ljusröd - vit; ståndare 8. Märke klubblik el 4-flikig.

Frukt lång, rörlik, 4-rummig bottenkapsel. Frön talrika, fjuniga.

Text till bilder på sid 295: flikigt märke, klubblikt märke, frö med hals

| | | |
|--------|--|----------------------|
| 1 | Blad i krans; blmr lätt motsatta | 1. augustifolium |
| 1 | Blad vanl motsatta; blmr radiärsymmetriska | 2 |
| 2(1) | Märke tydligt 4-flikigt; stjälk överallt hårigt | 3 |
| 2 | Märke klubblik, någon gång urnupen; stjälk överallt el långstrimmigt hårig el nästan kal | 6 |
| 3(2) | Stjälk och blad med långa, raka, utstående ogrenade hår | 4 |
| 3 | Stjälk och blad utan raka, utstående ogrenade hår | 5 |
| 4(3) | Blad kortskaftade; krona under 10 mm; endast stjälk med hafshår | 2. parviflorum |
| 4 | Blad halvt stjälkoeffattande; krona över 10 mm; stjälk med såväl hafs- som glandlerhår | 3. hirsutum |
| 5(3) | Blad ganska stora, ledstycken vanl långa; fruktämne glandlerhårigt och endast i kanterna båghårigt | 4. montanum |
| 5 | Blad små, ledstycken korta; fruktämne överallt båghårigt, saknar glandlerhår | 5. collinum |
| 6(2) | Blad jämbreda-smalt långsmala-lansettlika, med spetsig bas | 7 |
| 6 | Blad ovala-äggrunda-smalt äggrunda, rundad bas | 12 |
| 7(6) | Frö högst 1 mm, utan hals; sydlig växt | 8 |
| 7 | Frö minst 1,4 mm, med hals; hela Finland el nordlig växt | 10 |
| 8(7) | Vid basen långa vita markrevor; foder gråhårigt, vid basen dessutom några glandlerhår; frön med knölar (papiller) i rader | 9. obscurum |
| 8 | Vid basen storbladiga bladrosetter; foder utan glandlerhår; fröknölar ej i rader | 9 |
| 9(8) | Blad trubbtandade, kanten och undersidans mittnerv med täta medhåriga; stjälk främst på överdelen med medhåriga båghår | 7. lamyi |
| 9 | Blad vasstandade, nästan kala; stjälkens övre del med få undantag kal | 8. tetragonum |
| 10(7) | Vid basen bladrosetter; fruktämnet nästan utan båghår; nordlig gungfly växt | 13. daviricum |
| 10 | Vid basen trådlika, ofta fjällspetsiga markrevor; fruktämnet gråaktigt, med båghår | 11 |
| 11(10) | Kapselskaft märkbart kortare än kapseln, med utstående båghårig; övre blads mittnervs undersida tätt båghårigt; hela Finland | 14. palustre |
| 11 | Kapselskaft närmast liklång med kapseln el längre, medbåghårigt; även övre blads undersidas mittnerv nästan kal; nordlig gungflyväxt | 15. laestadii |
| 12(6) | Fruktämnet endast glandlerhårigt, ej gråaktigt | 13 |
| 12 | Fruktämnet glandel- och båghårigt; gråaktigt | 17 |
| 13(12) | Robust, mörkgrön; frö utan hals, åsar längs; sydlig växt | 12. glandulosum |
| 13 | Låg; frö med hals, nästan el helt slät; nordlig växt | 14 |
| 14(13) | Vid basen långa, kraftiga, vita markrevor; kraftigt byggt; blad närmast skaftlösa | 16. alsinifolium |
| 14 | Markrevor saknas el tunna, knappast över 1 cm; blad kortskaftade | 15 |
| 15(14) | Vid basen t o m 2 cm långa, rotslående, markrevor med gröna blad; unga skott slokar | 19. anagallidifolium |
| 15 | Basslyn rätt korta, utan blad; skott upprätta el spetsen svagt hängande | 16 |
| 16(15) | Krona purpurröd; frö med små knölar (papiller) | 17. hornemannii |
| 16 | Krona vit; frö slätt | 18. lactiflorum |
| 17(12) | Blad ovala el smalt långsmala; frö utan hals, med knölar | 18 |
| 17 | Blad smalt äggrunda; frö med hals, åsar längs | 21 |
| 18(17) | Blad ovala, långskaftade; krona ljust rödaktig | 6. roseum |
| 18 | Blad smalt långsmala, nästan skaftlösa; krona purpurröd | 19 |

- 19(18) Vid basen långa vita markkrevor; foder gråhårigt, vid basen även några glandlerhår; frön med knölar i rader 9. obscurum
- 19 Vid basen storbladiga rosetter; foder utan glandlerhår; fröknölar ej i rader 20
- 20(19) Blad trubbtandade, kanter och undersidans mittnerv tätt medhåriga; stjälk främst på överdelen medbåghårigt 7. lamyi
- 20 Blad vasstandade, närmast kala; stjälköverdel med få undantag kal 8. tetragonum
- 21(17) Krona purpurrod 10. adenocaulon
- 21 Krona vit 11. ciliatum

1. *E. augustifolium* - duntrav, mjölkört

50-150 cm. Jordkrevor långa. Blad talrika, strödda, lansettlika, närmast helbräddade, under blågrå. Klase lång, rikbl; blmr lätt zygomorfa; foderblad smala, brunröda; kronblad 13-23 mm, med klo, purpurroda, ibland ljusröda - vita. Kapsel 5-8 cm, snett uppåt, täthårig; frön 1-1,4 mm. VII-VIII. I ljusa hedsskogar, lundar och sankar lundskogar, hyggen och brandställen, på vägrenar, banvallar, slänter, skräpmarker.

2. *E. parviflorum* - luddunört

30-70 cm; utan böjda hår. Vid basen kortskaftade bladrosetter. Stjälk tjock, ända nerifrån överallt utspärrade hafshår. Blad kortskaftade, smalt lansettlika - avlånga, lågtandade, mörkgröna, tätt hafshåriga. Fruktämne tätt glandelhårig; foder särskilt i spetsen tätt hafshårig, basen även glandelhårig; krona 7-10 mm, purpurrod; märke 4-flikigt. Kapsel 6-8 cm, närmast kal; frö 0,8-1,0 mm, saknar hals, närmast klotlik, tätt med vårtor. VII-VIII. På fuktiga och våta ställen, främst i diken; kalkgynnad.

Text till bilder på sid 296: stjälkhår

3. *E. hirsutum* - rosendunört

50-150 cm; båghårig. Vid basen upp till 20 cm långa, tjocka vita jordkrevor. Stjälk vanl grenad, tjock, ända nerifrån överallt utspärrade hafs- och glandelhår. Blad skaftlösa, halvt omfattande, lansettlika, stor- och tättandade, tätt hafshåriga. Fruktämne tätt glandelhårig, ibland även hafshårig; foder tätt glandelhårig, spetsen glest hafshårig; krona 11-19 mm, tydligt längre än fodret, purpurrod; märke 4-flikigt. Kapsel 6-9 cm; frö 0,8-1,1 mm, saknar hals, strävt vårtigt. VII-VIII. I diken, banvallar, skräpmarker. Europa.

4. *E. montanum* - bergdunört

30-70 cm. Vid basen skaftade, tjockfjälliga, ibland rosettlika knoppar. Stjälk vanl ogrenad, ganska tunn, ända nerifrån överallt båghårig; överdelen även glandelhårig. Blad rätt kortskaftade, vanl kortare än ledstycket, äggrunda, vasstandade, övre glandelhåriga, nerver båghåriga. Blomst gles, med hängande topp. Fruktämne glandelhårigt, kanterna även båghåriga; foder vid basen glandel- och båghårig, spetsen glandelhårig; krona 7-12 mm, vanl ljust purpurrod; märke 4-flikig. Kapsel 5-9 cm; frö 1,0-1,3 mm; saknar hals, med höga och ljusa vårtor. VII-VIII. Vid klipplundar och -stenmarker, bäcklundar, i diken, på vägrenar, skräpmarker, trädgårdar.

Text till bilder på sid 297: bit av fruktämne.

5. *E. collinum* - backdunört

10-40 cm. Vid basen rikligt med små, tjockfjälliga knoppar. Skott ofta i knippen, ogrenade - rikligt med grenar. Stjälk tunn, alltigenom båghårig; överdel tätt båghårig, saknar glandelhår. Blad tämligen kortskaftade, liklånga med ledstycket, äggrunda, ofta rännformig, glestandad, rundad spets; nerver bågböjda. Krona 6-9 mm, ljust purpurrod; fruktämne alltigenom båghårig, saknar glandelhår; märke 4-flikigt. Kapsel 4-6 cm; frö 0,9-1,1 mm, saknar hals, tätt med ljusa vårtor, fjun ofta vid basen ihop. VII-VIII. På torra klipprön, -sprickor och -hyllor, torra kullar och slänter, banvallar.

6. *E. roseum* - grendunört

30-80 cm. Vid basen svullna knoppar. Skottens övre del rikligt grenade. Stjälk bastant, nedre del kal, högre upp randigt el jämnt gleshårig. Blad långskaftade, längre än ledstycket, närmast ovala, ganska stortandade, nedre kala, övre håriga efter nerverna. Blomst tät, rätt kort; huvud-axel, blomskäft, foder, fruktämne och kapsel alltigenom båghåriga och även i omväxlande grad glandelhår; krona 5-7 mm, vit - ljusröd; märke klubblikt. Kapsel 4-6 cm, snett uppåt, bastant; frö 0,9-1,2 mm, saknar hals, med små och bruna vårtor. VII-VIII. I städers och äldre bebyggelses trädgårdar och planteringar, i diken. Europa.

7. *E. lamyi* - grådunört

30-60 cm. Vid basen stora och tunnkanaliga? bladrosetter och förra sommars torra rosettblad. Stjälk upprätt, nedre del kal, högre upp medhårigt båghårig, 4-kantig, ofta rödaktig, ogrenad el överdel grenad. Blad skaftlösa el ganska kortskaftade, trubbig bas, jämbrett avlänga, med små och trubbiga tänder, mörkgröna, nedre kala, övre blads kant och undersidans mittnerv medhåriga. Blomst tät; huvudaxel gråhårig. Foder utan glandelhår, vid basen tätt gråhårig; krona 6-9 mm, purpurröd, öppnar sig helt; märke klubblikt. Kapsel 6-8 cm, snett uppåt, öppnar sent; frö 0,8-1 mm, nästan klotlik, saknar hals, med stora och bruna vårtor. VII-VIII. I diken, på vägrenar, skräpmarker, fuktiga ängar. Har avtagit.

8. *E. tetragonum* - kantdunört

Lik *E. lamyi*, men renare grön; stjälkens översta del med få undantag kal; blad skaftlösa, ofta med liten bladlist, större, tydligt längre än ledstycken, jämbrett avlänga, rundad spets, tätt vasstandade, övre även nästan kala; krona längre, öppnas endast i spetsen; foder ända till spetsen tämligen jämnt medhårigt; frö smalare. VII-VIII. På skräpmarker, i ganska torra diken. Europa.

9. *E. obscurum* - mörk dunört

20-90 cm. Vid basen långa, vita jordrevor. Stjälk ofta halvt nedliggande, utan föregående sommars torra blad, undre del kal, högre upp alltigenom båghårig. Blad kortare än ledstycken, ofta nästa upprätta, nästan skaftlösa, trubbig bas, smalt avlänga, trubbiga, mörkgröna, kant och mittnerv båghåriga. Blomst smala, gles; huvudaxel gråhårig, stödblåd små. Fruktämne gråhårig, saknar glandelhår; foder gråhårig, vid basen även glest med glandelhår; krona 5-8 mm, purpurröd; märke klubblikt. Kapsel 4-6 cm, upprätt, öppnas tidigt; frö 0,7-0,9 mm, utan hals, ljusa vårtor ej radvis. VII-VIII. Vid källors och källbäckars brädd, i våta diken, pölar.

10. *E. adenocaulon* - amerikansk dunört

30-120 cm. Vid basen tjockbladiga rosetter och föregående sommars torra rosettblad. Stjälk ogrenad el grenad; undre del kal, övre glandel- och båghårig. Blad ganska korthåriga, kala. Blomst som äldre rätt lång, med korta ledstycken. Krona 3-7 mm, ljus purpurröd; foder och fruktämne båg- och glandelhårig; märke klubbformig. Kapsel 5-8 cm, snett uppåt; frö med lång och smal bas, med hals, mörk, längsåsar. VII-VIII. På stränder, vid älvar, i diken, hyggen, skräpmarker, även på torra öppna ställen. Nordamerika. I Finland 2 utbredningar och ursprungligen olika raser.

10a. västlig ras

Stor, ogrenad el överdel grenad;
Blad smalt äggrunda, med lång
Spets; 1,1-1,4 mm, mörkbrun, med
höga åsar.

10b. östlig ras

Rätt låg, vid basen grenad; blad
äggrunda, med kort spets; frö 0.8-
1,2 mm, ljusbrun, med låga åsar.

E. adenocaulon * *ciliatum*

Fullt fruktbar och svår bestämd. Uppträder i södra och mellersta Finland, men ej allmän

E. adenocaulon * *glandulosum*

Fruktbar, mellanformsflockar bildas. Ej sällsynt på arternas gemensamma växtplats.

11. *E. ciliatum* - vit dunört

Lik östlig, *E. adenocaulon*, men renare grön; krona vit; frö något större, mera spolförmig, mörk, åsar särskilt på basdelen högre. VII-VIII. Växtplatser lik *E. adenocaulon*s. Nordamerika.

Text till bilder på sid 290: del av fruktämne, västlig ras, östlig ras, del av fruktämne, del av fruktämne.

12. *E. glandulosum* - alaskadunört

50-100 cm. Vid basen tjockbladiga rosetter och torra blad förra sommaren rosettblad. Stjälk kraftig, ogrenad el överdel grenad, korta ledstycken, närmast ända nedifrån båg- och glandelhårig. Blad skaftlösa, närmast omfattande, breda, med bred bas, kortspetsade, rynkade, mörkgröna. Blomst tät, bladig; stödblåd stora, lika övriga blad; krona 6-8 mm, purpurröd; fruktämne endast glandelhårigt, mörkgrönt el rödaktigt brunt; märke klubblikt. Kapsel 5-7 cm, snett uppåt; frö 0,9-1,2 mm, långgrundad, trubbig bas, saknar hals, mörk, med längsåsar, åsar låga, regelbundna. VII-VIII. I diken, klippskärningar, på vägrenar, skräpmarker. Nordamerika.

E. glandulosum * *montanum*

Närmast steril. Ej särskilt ovanlig art på arternas gemensamma växtplats.

E. glandulosum * *palustre*

Närmast steril. Tämligen sällsynt.

13. *E. daviricum* - smaldunört

10-40 cm. Vid basen tjock- och långbladiga rosetter och förra sommaren ofta fortfarande gröna rosettblad. Stjälk tunn, nedre del kal, överdel glest båg- och glandelhårig. Blad strödda el motsatta, skaftlösa el med kort skaft, smalt avlånga - jämbreda, trubbiga, tjocka, nästan hel-bräddade, kala. Blm var 1 el 2; blomskåft båg- och glandelhårigt; fruktämne rödaktigt brunt, glandelhårigt, vid basen även glest båghårigt; krona 4-5 mm, gulaktigt vit; märke klubblikt. Kapsel 3-5 cm, närmast kal; frö 1,3-2,0 mm, smalt omvänt äggrunt, med rätt smal bas, lång hals, mörkbrun, låga vårtor. VII-VIII. På ganska torra gungflykärar, vid källor, sipprande vatten, i diken; kalkfordrande.

14. *E. palustre* - kärredunört

10-70 cm. Vid basen trådlika, knoppspetsade markrevor. Stjälk ogrenad el glest med upprätta grenar, nedre del kal, högre upp alltigenom el otydligt strimmigt hårig. Blad närmast skaftlösa, smalt äggrunda, med smal bas; kant vanl hel, bakvänd, båghårig; mittnerv båghårig. Blomst gles; huvud-axel, blomskåft, foder och fruktämne tätt båghåriga och i någon mån glandelhåriga; krona 5-8 mm, purpurröd - ljusröd - vit; märke klubblikt. Kapsel 4-8 cm, märkbart längre än sitt skaft; frö 1,3-2,1 mm, smalt omvänt äggrunt, tydligt med vårtor, rätt kort hals. VII-VIII. I diken, på stränder, fuktiga ängar, vid källor, på gungfly- och starrmyrar, sankskogar, vägrenar, skräpmarker; på kalfjället ända ned till nedre delar.

E. palustre var. *palustre*

10-70 cm. Utan grenar och gleshårig; basleder vanl ganska långa. Blad snett uppåt - utåt, långa, smalt avlånga, ganska spetsiga; övre blad har klyvöppningar endast på undersidan (mikroskoppreparat). Blst vanl flerbl, krona 5-7 mm,

purpurröd - vit. Frön tydligt glandriga. Växtplatser och utbredning lik arten. Flerformig.

var. *lapponicum*

10-20 cm. Smal, ogrenad; basleder korta (ca 5 mm). Blad närmast upprätta, utefter stjälken, korta, smalt jämbreda, rundspetsade; övre blad med klyvöppningar även på översidan (mikroskoppreparat). Blst njuggt-, ofta endast 1-bl, krona 6-8 mm, vit el ljusröd. Frön något så när släta. På näringsrika kärr på ganska våta ställen.

15. *E. laestadii* - lappdunört

10-30 cm. Vid basen trådlika, småbladiga markrevor. Stjälk vanl ogrenad, tunn, nedre del bladig, kal, högre upp närmast bladlös, glest båghårig. Nedre blad märkbart längre än ledstycken, ganska breda, övre kortare än ledstycken, närmast jämbreda; bladkant närmast hel, kal, knappast bakvänd. Huvudaxel och blomskaft ofta rödaktiga, håriga, håren något böjda; fruktämne nästan utan glandelhår, gråaktig, närmast medhårig; håren lätt böjda; krona 3-3,5 mm, vit, sällan ljust rödaktig; märke smalt klubblikt. Kapsel 3,5-5,5 cm, ungefär liklång med sitt skaft, sällan något medhårig; frö 1,3-1,9 mm, smalt omvänt äggrunt, med hals, ljusbrun, med tydliga vårtor. VII-VIII. På ganska torra, ofta med källor, gungflymyrar, ställen med sipprande vatten, gungflymyrars diken; kalkgynnad.

16 *E. alsinifolium* - källdunört

10-30 cm. Vid basen långa, tjocka, vita jordrevor. Stjälk ogrenad el busklikt grenad, tjock, korts ledstycken, nedre del kal, högre upp strimmigt båghårig, ibland även glandelhårig. Blad närmast skaftlösa, äggrunda, med bred bas, smalspetsade, vasstandade, ganska tjocka, ofta svagt fårade, mörkgröna. Blomst bladig; stöblad lika övriga blad; huvudaxel strimmigt båg-, ibland även glandelhårig; blomskaft i skiftande grad båg- och glandelhårig; krona 6-12 mm, mörkt purpurröd; fruktämne mörkt, nästan kal; märke klubblikt. Kapsel 4-7 cm, robust, snett uppåt, rödaktigt brun, kal; frö 1,3-1,8 mm, smalt omvänt äggrund, mörkbrun, slät, med hals. VII-VIII. Vid källor och gungflybäckar i barrskogsbältets nordliga delar; kalkgynnad.

E. alsinifolium * *hornemannii*

Steril. Sällsynt i norra Finland.

E. alsinifolium * *palustre*

Närmast steril. Tämligen allmän på arternas gemensamma växtplats. Svår att urskiljas från *E. hornemannii* * *palustre*.

17. *E. hornemannii* - fjälldunört

10-35 cm. Vid basen högst 1 cm långa, tunna, vita jordrevor. Stjälk ogrenad, rätt tunn, tämligen långa ledstycken, nedre del kal, högre upp strimmigt båghårig. Blad kortskaftade, äggrunda, småtandade, ganska tunna, rent gröna el brunaktiga. Blomskaft och fruktämne glandelhåriga, saknar båghår; krona 5-8 mm, ganska ljust purpurröd; märke klubblikt. Kapsel 3-5 cm, kal, kapselskaft närmast längs stjälken; frö 1,0-1,4 mm, smalt omvänt äggrunt, med smal hals, brunt, svagt vårtigt. VII-VIII. I barrskogsbältet vid källor och bäckar, i diken; i fjällens björkdungar och i kalfjället även i försänkningar, i lundar och stors gräsplaner.

E. hornemannii * *palustre*

Närmast steril. Tämligen allmän på arternas gemensamma växtplatser. Svår att urskilja från *E. alsinifolium* * *palustre*.

18. *E. lactiflorum* - mjölkdunört

10-30 cm. Vid basen korta, pösiga, underjordiska knoppar. Stjälk ogrenad, underdel kal, högre upp strimmigt båghårig. Blad kortskaftade, smalt äggrunda, smal bas, rundad spets, glest småtandade, ljusgröna, ibland rödaktiga. Blomskaft och fruktämne glandelhåriga, saknar båghår; krona 3-6 mm, vit el

ibland svagt rödaktig; märke klubblikt. Kapsel 3-6 cm, snett uppåt, kal; frö 1,1-1,5 mm, smalt omvänt äggrund, ljusbrun, slät, smal hals. VII-VIII. I fjällens björkdungar och kalvfjällets nedre rasslänter, på stora gräsplaner, i lundar, vid bäckar, i diken.

19. *E. anagallidifolium* - dvärgdunört

5-20 cm. Vid basen korta, bladiga ytrever. Stjälk ogrenad, basen halvt nedliggande, som ung hängande, senare upprätt, övre del strimmigt bågbarig. Blad kortskaftade, små, ganska ovala, trubbiga, glest lågtandade, mörkgröna el rödaktiga. Blomskäft tätt bågbarigt; krona 4-6 mm, purpurrod; fruktämne ofta mörkbrunt, närmast kalt el njuggt glandelhårigt och vid basen även bågbarigt; märke klubblikt, ofta svagt grunt urnupen i spetsen. Kapsel 2-4 cm, upprätt, som mogen ofta kortare än sitt skäft, mörkt rödaktigt brun; frö 0,9-1,1 mm, omvänt äggrund, ljusbrun, slät, bred hals. VII-VIII. I fjällen på snömarker, försänkningar, i lundar, vid bäckar och älvar, vägslänter.

65. Haloragaceae

1. Myriophyllum

Fleråriga undervattensväxter. Stjälk nedliggande; blad i krans, utan skäft, skiva parflikig. Blmr ensamma i övre bladvecken; skäftlösa, små, vanl 1-könade, blomblad i båda kransar 4; hanblmr på honblmr övre del. Frukt klyvfrukt, småfrukter stenfruktslika.

- | | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Blomställning hängande, blmr strödda; blad småflikiga, flikar veka, korta | 4. alterniflorum |
| 1 | Blomställning vanl upprätt, blmr i krans; blad ofta mångflikiga, flikar långa och veka el kortare och tämligen styva | 2 |
| 2(1) | Stjälk grön; blad 3-4,5 cm, gröna, vanl 5 i krans; stödblåd längre än blomman, pardelade | 1. verticillatum |
| 2 | Stjälk gul- el rödaktig; blad 1,5-3 cm, vanl 4 i krans; stödblåd kortare än blomman, tandade | 3 |
| 3(2) | Saknar övervintringsskott; stjälk rätt smal, vanl rödaktig; blad tätt- och mångflikiga | 2. spicatum |
| 3 | Med övervintringsskott; stjälk tjock, vanl blekgul; blad vanl gles- och tämligen fåflikiga | 3. sibiricum |

1. *M. verticillatum* - kransslinga

Övervintrade knoppar kvastlika. Stjälk grön, vanl 50-100 cm; vid ledstället, även under bladfoten, rad med tapplika glandler. I kransarna vanl 5, sällan 4 el 6 blad; blad 3-4,5 cm, mörkgröna - gulbruna, flikar 12-18 par, flikar ganska glest, långa, tunna, vekliga. Blomst upprätt; blmr radiärsymmetriska; stödblåd längre än blmr, pardelade. VII-VIII. I skyddade, frodiga sjövikar, strandgölar, lättsalta bräckvattensvikar, i huvuddiken, sällan i strömmande vatten. Blivit allmännare.

2. *M. spicatum* - axslinga

Utan övervintringsknoppar. Stjälk vanl 50-100 cm, ganska tunn (även under blomst), rödaktig, vid ledstället mellan bladfötterna och kanterna enstaka korta glandler. I kransarna 4, sällan 5 blad; blad 2-3 cm, mörkgröna - rödaktiga, flikar 5-20 par, flikar tätt, korta, tämligen tunna, styva. Blomst upprätt; blmr radiärsymmetriska; stödblåd kortare än blmr, tand-kantade. VII-VIII. I bräckvatten, vanl vid öppna stränder, och (?) på Åland i sjöar.

3. *M. sibiricum* - knoppslinga

Övervintringsknoppar tydliga, yviga, deras blad kort- och bredflikiga. Stjälk vanl 50-100 cm, nedre ända kroklik, ganska tjock främst under blomst, blekgul; vid ledstället mellan bladfötterna och kanterna enstaka korta glandler. I kransen 4, ibland 3 blad; blad 1,5-3 cm, blågröna, flikar 4-10(-15) par, flikar glest, ofta ganska långa, rätt tjocka, ganska styva. Blomst tämligen upprätt;

blmr radiärsymmetriska; stödblåd kortare än blmr, tandkantade. VII-VIII. På skyddade stränder i bräckvatten och, främst i norr, frodiga sjöar.

4. *M. alterniflorum* - hårslinga

Saknar övervintringsknoppar. Stjälk vanl 50-100 cm, vek, röd- - gulaktig; vid bladfötternas kanter ibland enstaka korta glandler. I kransarna 4 blad; blad 1-2,7 cm, röd- - blåaktiga, flikar 3-9 par, tämligen tätt, vanl korta, tunna, veka. Blomst hängande; blmr radiärsymmetriska; stödblåd kortare än blmr; tandkantade; nedre honblmr ibland i övre bladveckan. VII-VIII. Ofta i karga och klarvattensjöar, älvar och bäckar, sällan i lätt salt bräckvatten

66. Aceraceae

1. *Acer*

Träd el stora buskar, vanl sambyggare. Blad motsatta; skiva flikig el sällan hel el parflikig. Blmr små; foder och krona 5-bladiga; krona gul; ståndare vanl 8; pistiller 2. Frukt 2-vingad, 2-klyftad klyvfrukt.

| | | |
|-------|--|-------------------|
| 1 | Bladskiva sammansatt | 3. negundo |
| 1 | Bladskiva flikig | 2 |
| 2 (1) | Bladskiva 7-10 cm, fjädernervig, längre än bredden | 4. tataricum |
| 2 | Bladskiva 10-16 cm, handnervig, lika lång som bred | 3 |
| 3 (2) | Blst kvastlik, upprätt; bladskiva under ljusgrön, kanttänder fransspetsade | 1. platanoides |
| 3 | Blst klaselik, hängande; bladskiva under grågrön, kanttänder utan fransar | 2. pseudoplatanus |

1. *A. platanoides*

10-20 m. Träd med kraftiga stammar och grenar. Blad handnerviga, 3-5-flkiga, under ljusgröna, flikar vanl stortandade, tänder fransspetsade. Blommar vid lövsprickning; blst upprätt, kvastlik. Fruktvingar närmast vågräta. V-VI. I lundar; även allmän som prydnadsträd; ofta odlingsflykting.

2. *A. pseudoplatanus*

Lik *A. platanoides*, men 6-10 m; bladskiva under grågrön, flikar sågtandade - dubbelsågade, tänder utan fransar; blommar före lövsprickning; blst hängande, klaselik; fruktvingar närmast lodräta. VI. Prydnadsträd; ibland odlingsflykting. Mellaneuropa.

3. *A. negundo* - asklönn

Tvåbyggare; 3-5 m; träd el stor buske. Bladskiva parbladig med uddblad, (-3)5-7(-9)-bladig; småblad 5-7 cm, smalt avlång, kant stortandad, uddblad ofta 3-kluven. VI. Prydnadsträd; ibland odlingsflykting på skräpmarker, vägrenar, tippor, jordupplag m fl. Nordamerika.

4. *A. tataricum* - rysk lönn

3-6 m. Träd el stor buske. Bladskiva 7-10 cm, smal, fjädernervig. VI.

4a. ssp. *tataricum* - rysk lönn

Bladskiva vanl hel, sällan svagt 3-kluven. Prydnadsträd; ibland odlingsrest. Sydöstra Europa, sydvästra Asien.

4b. ssp. *ginnala*, *A. ginnala* - ginnalalönn

Bladskiva 3-kluven, mittflik tydligt längre än sidoflikar. Prydnadsträd; ibland odlingsrest el -flykting. Norra Kina, Korea, Japan.

67. Linaceae

1. *Linum*

1-, sällan 2-åriga, kala örter. Blad utan stipler, skaftlösa, smala, helbräddade. Blmr 2-könade; blomknoppar hängande. Krona 5-bladig, radiärsymmetrisk, fribladig, vit el ljusblå; kronblad med hel spets. Ståndare 5. Frukt klotlik, flerrummig kapsel; frön platta.

- | | | |
|---|---|------------------|
| 1 | Blad trubbiga, motsatta; kronblad ca 5 mm; ängs- bergväxt | 1. catharticum |
| 1 | Blad spetsiga, strödda; kronblad 25-30 mm; odlings- och tillfällig växt | 2. usitatissimum |

1. L. catharticum - vildlin

1- el 2-årig (övervintrar som bladrosett); 5-25 cm; toppdelen gaffelgrenad. Blad ganska avlånga - omvänt äggrunda, 1-nerviga. Blomst vanl flerbl knippe. På foderbladens kanter glandelspetsade små flikar - hår. Kronblad små, ca 2 ggr foderbladens längd, vita; basen med gulaktiga prickar. Kapsel 2-3 mm. VI-VIII. På lund- och havstrandsängar, torra betesfält, klippor; i inlandet kalkgynnad.

2. L. usitatissimum - lin, oljelin, spånadslin

1-årig; 30-70 cm; ogrenad el grenad i toppen. Blad lansettlika, 3-nerviga. Blmr ensamma el blomst gles toppknippe. Foderbladens kanter flikiga - håriga, saknar glandler. Kronblad stora, ca 3 ggr foderbladens längd, ljusblå el vita; bas utan prickar. Kapsel 6-8 mm. VI-VIII. Fiber- el oljeväxt; även tillfällig nykomling på järnvägs- och kvarnplatser samt på tippar. Europa.

68. Oxalidaceae

1. Oxalis

Vanl fleråriga örter. Blad långskaftade, vanl 3-fingrade, småblad omvänt hjärtlika. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska; foder och krona 5-bladiga, ståndare 10, pistiller 5. Frukt kapsel.

- | | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Stängelväxt; blmr ensamma, krona vit-blåröd | 1. acetosella |
| 1 | Stjälk bladig; blomst 1-7 blmr, flock el kvast; krona gul | 2 |
| 2(1) | Stjälk nedliggande, jordslår från leden | 2. corniculata |
| 2 | Stjälk upprätt el halvt nedliggande, ej rotsläende | 3 |
| 3(2) | Blad utan stipler; stjälk och bladskaft med flercelliga krullhår; frö enfärgat | 3. fontana |
| 3 | Blad med stipler; hår raka, utan celler; frö brokigt | 4. dillenii |

1. O. acetosella - harsyra

5-10 cm. Jordstam vek, krypande, saftiga fjäll (knubbig bladkant). Blad i rosett, 3-fingrade, tunna, ljusgröna - gulgröna, övervintrar; småblad 1-2 cm. Blomstängel något längre än bladen, 1-bl. Kronblad 8-12 mm, vita, med blåroda nerver, ibland rödaktiga - blåroda; senare på sommaren endast små, öppnade, kleistogama blmr. Kapsel 3-4 mm, fåråd. V-VI. I skuggiga, fuktiga grandungar, lundaktiga skogar, lundar, näringsrika sankskogar.

2. O. corniculata - brunsyra

10-50 cm; nedliggande, grenad, rotslår från lederna; hår utan skiljevägg. Blad gröna el ibland hela växten rödbrun; stipler små, sammanväxta med skaftet. Blomst 1-7-bl kvast. Kronblad ca 15 mm, klargula. Fruktskaft vid kapselns mognad nedböjda; kapsel 10-25 mm, rund. VII-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting el nykomling i trädgårdar, parker, tippar. Sydeuropa.

3. O. fontana - klöversyra

10-35 cm; upprätt el halvt nedliggande, rotslår ej; krullhårig, hår med skiljevägg. Blad saknar stipler, gröna el ibland hela växten rödbrun. Blomst 1-7-bl flock. Kronblad ca 15 mm, gula. Fruktskaft även vid kapslarnas mognad utspärrade, raka; kapsel 8-12 mm. Frön enfärgade, bruna. VII-IX. Prydnadsväxt; ofta odlings-flykting i trädgårdar, parker, begravningsplatser, tippor. Nordamerika, Östasien.

4. *O. dillenii*

Lik *O. fontana*, men 10-20 cm; hår raka, utan skiljevägg; blad med stipler; frön brokiga. VII-X. I gräsmattor. Nordamerika. I flera äldre böcker avser *O. stricta* *O. fontana*.

69. Geraniaceae

1-, 2- el fleråriga, grenade, bredbladiga, ofta storbl örter. Rotblad långskaftade, skiva handflikig el parbladig; stjälkblad med små stipler, skaftlösa el med skaft, skiva mindre och färre flikar. Blmr vanl 2-könade, ensamma el blomst glest knippe el flock. Foder och krona fribladiga, 5-taliga; kronblad med hel spets el grunt urnupna, ibland kluvna, blåroda el röda, sällan vita. Ståndare 10. Frukt 5-delad klyvfrukt, frölös spetsdel lång, näbblik, som mogen med början vid basen lindar sig till rulle el vrides till skruv varvid den delas i flikar.

- | | | |
|---|--|--------------------|
| 1 | Blad handnerviga; småfruktens spetsdel kan lindas till rulle | |
| | | 1. <i>Geranium</i> |
| 1 | Blad fjädernerviga; småfruktens spetsdel skruvlindad | 2. <i>Erodium</i> |

1. *Geranium*

Blad handnerviga, handflikiga el 3-fingrade. Blmr ensamma, i par el sällan tre ihop. Foderblad vanl uddspetsade, krona radiärsymmetrisk, vid torkning lindar sig småfruktens spetsdel till rulle varvid fröet slungas ut.

- | | | |
|-------|---|------------------------|
| 1 | Foderblad upprätta, kronblad med lång basdel | 2 |
| 1 | Foderblad utstående, kronblad med kort basdel | 3 |
| 2(1) | Doftlös; stjälk ganska kal; blad njurformiga, handflikiga; foderblad kantiga | 13. <i>lucidum</i> |
| 2 | Illaluktande; stjälk med långa hår; blad kantiga, 3-fingrade; foderblad släta | 14. <i>robertianum</i> |
| 3(1) | Krona nästan 2 ggr fodrets längd; flerårig och vanl kraftig rotstock | 4 |
| 3 | Krona knappt längre än fodret; vanl 1- el 2-årig, vek rot | 8 |
| 4(3) | Blmr ensamma, krona mörkröd; blad med smala och helbräddade flikar, glänsande | 1. <i>sanguineum</i> |
| 4 | Blmr parvis el 3 tillsammans, krona vanl blårod; blad med breda och tandade flikar, matta | 5 |
| 5(4) | Krona 15 mm bred, kronblad djupt kluvna | 7. <i>pyrenaicum</i> |
| 5 | Krona högst 25 mm bred, kronblad hela el urnupna | 6 |
| 6(5) | Utan glandlerhår; stjälkens och bladskaftets ogrenade hår långa, nedåt | 4. <i>palustre</i> |
| 6 | Åtminstone stjälköverdelen glandlerhårig; stjälkens och bladskaftets hår korta, utstående | 7 |
| 7(6) | Stjälk kantig; en del blomskäft hängande; stjälkblad djupt fingerdelade; krona violett blåaktig, sällan vit | 2. <i>pratense</i> |
| 7 | Stjälk rund; blomskäft upprätta; stjälkblad fingerdelade; krona blårod-vit | 3. <i>sylvaticum</i> |
| 8(3) | Blad kantiga, bredflikiga, flikar stortandade | 9 |
| 8 | Blad rundade-njurformiga, smalflikiga, flikar närmast otandade | 11 |
| 9(8) | Stjälk nedliggande, kantig; blmr vanl ensamma | 6. <i>sibiricum</i> |
| 9 | Stjälk upprätt, rund; blmr parvis | 10 |
| 10(9) | Krona blårod- vit; stjälkblad skaftlösa; flerårig, doftlös | |

| | | | |
|--------|--|------------------|----|
| | | 3. sylvaticum | |
| 10 | Krona rödblåaktig; stjälkblad med skaft; 1-årig, klibbig och med från lukt | 5. bohemicum | |
| 11(8) | Blmr når tydligt över bladen; krona ca 10 mm bred | 10. columbinum | |
| 11 | Blmr når knappast över bladen; krona 4-8 mm bred | | 12 |
| 12(11) | Foderblads spets med lång udd; stjälk- och bladskaftshår nedåt | | 13 |
| 12 | Foderblads spets nästan uddlös; stjälk- och bladskaftshår utstående | | 14 |
| 13(12) | Småfrukter med utstående hår; fröskal med djupa gropar | 11. dissectum | |
| 13 | Småfrukter medhåriga; fröskal med låga gropar | 12. carolinianum | |
| 14(12) | Stjälk- och bladskaftshår rätt korta; småfrukter medhåriga | | |
| | | 8. pusillum | |
| 14 | Stjälk- och bladskaftshår delvis långa, ogrenade; småfrukter kala | 9. molle | |

1. G. sanguineum - blodnäva

Flerårig; 30-70 cm; kraftig rotstock; tjock stjälk och utspärrade grenar. Stjälkens och bladskaftens hafshår ljusa, utspärrade, glandelhår utan skaft. Blad runda, djupt delade, smala och hela flikar, ganska tjocka, glänsande, torkade mörkare, rotblad ofta vid blomningen vissnade. Blmr vanl ensam, långskaftade, 30-40 mm breda; kronblad märkbart längre än foderbladen, mörkröda något grunt urnupna. Småfrukter håriga. VI-VII. På steniga slänter, torra lövfoderängar, vid klippväggar; ofta i stora bestånd; kalkgynnad; ibland odlingsflykting.

2. G. pratense - ängsnäva

Flerårig; 30-70 cm; kraftig rotstock; många stjälkar, täthårig. Stjälk trubbkantig, hafs- och glandelhårig. Blad djupt flikiga, djupt finger-delade, flikar spetsigare och mera stortandade än G. sylvaticum. Blomskaft vid blomningens slut i början hängande, slutligen uträtade; blmr vanl parvis nära varandra, 30-40 mm breda; krona violettblå - vit, kronblad tydligt längre än foderbladen, rundspetsade. Småfrukter glandelhåriga. VII-VIII. Prydnadsväxt; odlingsflykting el ibland nykomling på byslänter, vid gårdsgårdar, i parker, i hamnar. Eurasien.

3. G. sylvaticum - skogsnäva, midsommarblomster

Flerårig; 25-50 cm; kraftig rotstock; upprätta grenar, korthårig. Stjälk rund, åtminstone överdelen glandelhårig. Blad fingerdelade, flikar stortandade. Blomskaft upprätta; blmr i par, vanl 2-könade, 15-35 mm breda; honblmr tydligt mindre än 2-könade blmr. Krona tydligt längre än fodret, blårod - (särskilt i norra Finland ofta) vit, kronblad helpetsade. Småfrukter glandelhåriga. VI-VII. I lundar, lundlika hedskogar, strand-buskage, torra ängar, slänter.

4. G. palustre - kärrnäva

Flerårig; 30-50 cm; kort rotstock; nedliggande, kantig stjälk, utspärrade grenar, saknar glandelhår. Stjälkens och bladskaftens hafshår långa, nedåt. Blad 5-kantiga, fingerdelade, bredflikiga, trubbtandade. Blomst rätt gles; blomskaft tämligen långa, kroklikt nedböjda; blmr parvis; 25-30 mm breda; krona tydligt längre än fodret, rödaktigt blårod. Småfrukter håriga, utan glandelhår. VII-VIII. På fuktiga ängar, i diken, buskage; ibland odlingsflykting el i hamnar nykomling.

5. G. bohemicum - svedjenäva

1-årig; 15-50 cm; fadd lukt. Stjälk upprätt, överdelen vanl grenad, trubbkantad, tätt hafshårig, klibbig; stjälkens överdel och på bladen skaftade glandelhår. Blad 5-delade, bredflikiga, stortandade. Blomskaft även vid blomningens slut upprätta; blmr parvis, 15-20 mm breda. Foderblad med lång udd; kronblad grunt urnupna, blåroda, med mörka nerver, knappast längre än foderbladen. Småfrukter hafs- och glandelhåriga; fruktskal matt, mörkfläckig.

VI-IX. På brandplatser, svedjeytor, skräpmarker, grävningar, i trädgårdar; uppträder nyckfullt och ofta njuggt. Har avtagit.

6. *G. sibiricum* - ryssnäva

Flerårig; 20-50 cm. Stjälk ganska vek, grenad, kantig. Ljushårig, saknat glandelhår. Rotblad 5-flikiga; övre stjälkblad 3-flikiga, smalflikiga, vasstandade. Blmr vanl ensamma; blomskäft och foder med hafshår; kronblad 6-8 mm, liklånga med foderbladen, ljust blåroda, grunt urnupna. Småfrukter medhåriga, utan glandelhår. VII-VIII. I trädgårdar, gräsmattor, skräpmarker. Östeuropa.

7. *G. pyrenaicum* - skuggnäva

2- el flerårig; 20-40 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande, kantig, ed utspärrade hår, på överdelen rikligt med oskaftade glandelhår. Rotblad njurlika, mång- och bredflikiga, mjukhåriga. Blomskäft till slut nedböjda; blmr parvis el tre ihop; kronblad tydligt längre än foderbladen, djupt delade, ljust blåroda. Småfrukter vekt glandelhåriga. VI-IX. I trädgårdar, parker; ofta ursprungligen prydnadsväxt. Syd- och Västeuropa.

8. *G. pusillum* - sparnäva

1-årig el övervintrar; 10-30 cm. Stjälk upprätt, rikbladig. Stjälk och bladskaft rätt glandelhåriga. Blad njurformiga, fingerkluvna el -delade. Blmr kortskaftade, 4-6 mm breda, ljust blåroda; foderblad spetsiga, utan udd; kronblad liklånga med foderbladen, grunt urnupna. En del ståndare saknar knapp. Småfrukter släta, medhåriga. VI-IX. Vid klippor, höjdsränner; sådda gräsytor, i trädgårdar, på lastplatser.

9. *G. molle* - mjuknäva

Lik *G. pusillum*, men 5-25 cm; på stjälk och bladskaft jämte glandelhåren långa hafshår; blmr 5-8 mm breda, ljusröda; kronblad något längre än foderbladen, tydligt grunt urnupna; alla ståndare med knappar; småfrukter rynkade, kala. VI-VIII. På klippiga fält, stenmarker, stränder, sådda gräsytor; på Åland ofta bland *G. pusillum*; årliga beståndsskiftningar stora.

10. *G. columbinum* - duvnäva

1-årig; 15-30 cm; tunna och utspärrade grenar. Stjälkens och bladskaftens hår nedåt. Blad närmast djupt 5-7-delade, flikar smala, 3-5-delade; rotblad rätt långskaftade, med bredare flikar än stjälkbladen. Blmr när högre än stjälkbladen, vanl parvis; blomskäft över 2 cm; foderblad med lång udd och medhåriga; krona ca 10 mm bred, ljust blårod; kronblad grunt urnupna. Småfrukter glest hafshåriga, saknar glandelhår. VII-VIII. På steniga slätter, vallar; i hamnar.

11. *G. dissectum* - fliknäva

1- el ibland 2-årig; 10-30 cm. Stjälkens och bladskaftens hafshår nedåt. Stjälkblad rätt djupt smalflikiga; rotblads flikar bredare. Blmr i jämhöjd med övre stjälkbladen, kortskaftade, 5-8 mm breda; kronblad grunt urnupna, liklånga med de uddspetsade foderbladen, rödaktigt blåroda. Småfrukter utspärrat hafs- och glandelhåriga; fröskal nätaktigt djup-gropiga. VI-VIII. Vid klippor och på vägrensfält; gräsmattor, på hamnfält. Ha blivit sällsyntare.

12. *G. carolinianum* - kvarnnäva

Lik *G. dissectum*, men blmr vanl i täta gyttringar; småfrukter medhafshåriga, utan glandelhår; fröskal låggropig. VI-VIII. På kvarngårdar, tippar. Nordamerika.

13. *G. lucidum* - glansnäva

1- el 2-årig; 10-35 cm. Stjälk med upprätta grenar el svagt utspärrade, nästan kal. Blad njurformiga, glänsande; flikar breda och trubbtandade. Foder rundat, foderblad upprätta, kantiga, med rynkad yta, uddspetsade; kronblad

längre än foderbladen, helbräddade, med lång klo (bas), ljusröda. Småfrukter nätnerviga. VI-VIII. I stenrös, klippiga lundar, vid klippbranter, ytterskärgårdens fågelkobbar; kalk- och kvävegynnad.

14. *G. robertianum* - stinknäva

1- el 2-årig; 15-40 cm; vid gnidning obehaglig lukt, på ljusa platser rödaktig. Stjälk flergrenig, hafs- och delvis glandelhår. Blad 3-fingrade, mittsmåblad långskaftad. Foderblad upprätta, släta, uddspetsade; kronblad rundspetsade, med lång klo (bas), rosenröda, ljusa nerver. Småfrukter nätformigt med åsar. VI-IX. I mossiga klippiga lundar, blockmarker, klippslänter, strandlundar.

2. *Erodium*

el 2-åriga; nedliggande - halvt nedliggande, oregelbundet greniga. Blad fjädernerviga, parbladiga. Blomst i stjälk toppen och grenspetsarna, långskaftade, flocklika. Kronblad med hel spets, ofta svagt olikstora, ljusröda - blårröda. En del ståndare fjälllika, utan knappar. Småfrukternas spetsdel som mogen skruvvriden.

1 Blad smalt triangulära, småblad smalflikiga; blmrs stödblads spetsiga, långfransade, sammanväxta 1. *cicutarium*

1 Blad äggrunda, småblad stortandade - lågt flikiga, blmrs stödblads trubbiga, korta fransar, åtskilda 2. *moschatum*

1. *E. cicutarium* - skatnäva

5-50 cm; mjukhåriga, flera stjälkar, rikligt grenad, svag obehaglig lukt. Småblad pardelade, finflikiga. Blomst skaft rätt lång. Blmr stöblad sammanväxta, vasstandade, långfransade, blomskäft och foder glandelhåriga; bl ca 10 mm bred, kronblad svagt olikstora, ljusröda, ibland vid basen mörkprickiga. Småfrukternas näbbspets utan glandelhår. VI-IX. På åkrar, i trädgårdar, på gårdar, på hamnfält; särskilt på sandmarker.

2. *E. moschatum* - mysknäva

10-40 cm; täthårig, myskdoftande. Småblad brett äggrunda, stortandade - lågt flikiga. Blomst skaft ganska kort. Blmr stöblad fria, kortfransade; blomskäft och foder glandelhåriga; bl 10-12 mm bred, krona blårröd, vissnar snart. Småfrukternas näbbspets glandelhårig. VI-IX. På nya gräsytor, i förbuskningar, tippas. Syd- och Västeuropa.

70. Balsaminaceae

1. *Impatiens*

1-åriga, kala, köttiga stjälkar, sköra blad, storbl örter. Blad vanl strödda, lansettlika el äggrunda, tandkantade, vid basen ofta glest glandeltandade. Blomst klase. Blmr 2-könade; hylle 2-kransad, zygomorf; undre foderbladet påslikt, med sporre; kronblad delvis sammanväxta, prickiga el strimmiga; blmr ibland små, klestogama. Frukt skidlik, som mogen spricker känsligt upp i 5 flikar och fröna kastas ut.

1 Krona böjd under stöbladen; blad glestandade 2
 1 Krona upprätt; blad tätt tandade 3
 2(1) Blmr gula, sporre böjd högst 90 gr 1. *noli-tangere*
 2 Blmr gulrröda, sporre böjd vanl 180 gr 2. *capensis*
 3(1) Blmr högst 15 mm, blekgula 3. *parviflora*
 3 Blmr över 40 mm, vanl blårröda 4. *glandulifera*

1. *T. noli-tangere* - springkorn

30-70 cm; stjälk med svullna leder, överdel något grenad. Blad strödda, genomskinligt tunna, trubbtandade; i bladhalvan 10-15 tänder. Blomst nedböjd under stödbladet, 2-4-bl klase. Blmr 30-40 mm, hängande, gula, svagt rödprickiga; nedersta foderbladet smalnar smått till spetsig kroklik sporre, sporre böjt högst 90 gr; kleistogama dvärgbmlr allmänna. Kapsel hängande; frön släta. VII-IX. I bäcklundar, vid stenblock, frodiga sankskogar, källdrag. + Fridlyst i Uleåborgs och Lapplands län.

2. I. Capensis - kanadensiskt springkorn

Lik I. noli-tangere, men blad med glesare tänder, bladhalva med 7-12 tänder; blmr något mindre, rödgula, mörkprickiga; understa foderblad avsmalnar tvärt till sporre, sporre vanl böjt 180 gr, frön med upphöjda nerver. VII-IX. Ursprungligen odlad utbredd till Lohjanjärvis översvämmande stränder. Nordamerika. +

3. I. parviflora - blekbalsamin

20-50 cm; ogrenad. Blad strödda, i huvudsak i stjälkens överdel, tunna, tät- och spetstandade; i bladhalvan 20-30 tänder. Klase upprätt, 5-10-bl. Blmr 10-15 mm, blekgula; nedersta foderbladet avsmalnar efter hand till rak sporre. Kapsel upprätt. VII-IX. I parker, gårdar, vid diken, på stränder, skräpmarker; ofta i buskars och trädskugga; från början ofta odlad. Mellan Asien.

4. I. glandulifera - jättebalsamin

100-200 cm; nästan ogrenad. Nedre blad motsatta, övre vanl 3 och 3; blad lansettlika, tjocka, tät- och spetstandade; bladhalvan med 30-45 tänder. Klase upprätt, 5-12-bl. Blmr vinröda - blåroda, sällan vita, stora, breda; nedersta foderbladet slutar tvärt i tagglik, smal, närmast rak sporre. VII-IX. Prydnadsväxt; allmän flykting vid gårdar, stränder, vid diken, i frodiga skogar, tippar; även krigsnykomling; har blivit allmännare. Himalaja. +

71. Polygalaceae

1. Polygala

Fleråriga, flera stjälkar, halvt nedliggande el upprätta, låga örter. Med bladrosetter el utan; stjälkblad strödda, hela, lansettlika - avlånga. På stjälken och bladkanten korta båghår. Blomst toppklase; blomskäft korta, med förblad. Bl 2-könade. Foderblad 5; 2 inre kronbladlika, kvar i fruktstadiet; 3 yttre gröna, ganska smala och korta. Kronblad 3, kronblad vid basen rörlikt sammanväxta, nedersta köllik, spetsen knippelik. Ståndare 8, knappar sammanväxta. Pistillmärke 2-flikigt. Frukt platt, 2-fröig kapsel. Frön håriga.

1 Med bladrosetter; nedre blad tydligt större än övre; krona 3-4 mm

3. amarella

1 Utan bladrosetter; nedre blad mindre än övre; krona 4-8 mm

2

2(1) Förblad mindre än blomknopparna, vid fruktmognaden kvarstående;

kronbladlika foderblad högst kapselns längd, blåroda 1. comosa

2 Förblad kortare än blomknopparna, snart avfallande; kronbladlika

foderblad längre än kapseln, vanl blå 2. vulgaris

1. P. comosa - toppjungfrulin

Stjälkar 15-30 cm, halvt nedliggande - nästan upprätta, ganska rikligt med blad; under blomningstiden är stjälkens nedre del bladlös. Stjälkblad ganska smala, spetsiga. Klasar långa, 15-50-bl; förblad längre än knopparna, spetsiga, kvarstår länge. Blmr 4-5 mm, blåroda; kronbladlika foderbladen ca liklånga med kapseln, huvudnerverna går ihop vid spetsen. VI-VII. På fält, steniga strandängar; kalkfordrande. Fridlyst på Åland.

2. P. vulgaris - jungfrulin

Stjälkar 10-25 cm, halvt nedliggande - nästan upprätta, vid basen svagt vedartade; under blomningstiden stjälkens nedre del bladlös. Klasar korta, rätt glesa, 10-30-bl; förblad ramlar snart, kortare än knopparna. Blmr 6-8 mm, vanl blå, sällan rosenröda el vita, kronbladslika foderbladen tydligt längre än kapseln, huvudnerverna går ihop nätlikt. VI-VII. På fält, steniga backar. Flerformig. Fridlyst (ej på Åland).

3. *P. amarella* - rosettjungfrulin

Stjälkar 5-15 cm, halvt nedliggande, ej heller vedartade vid basen; under blomningstiden vid basen bladrosett. Klasar täta, 10-25.bl; förblad ramlar tidigt. Blmr 3-4 mm, vanl djupblå, ibland rosenröda el vita; kronbladslika foderbladen kortare än kapseln, huvudnerv vid spetsen isär. VI-VII. På torra strand- och lundängar, dikesslänter; kalkfordrande. Har avtagit.

72. Cornaceae

1. *Cornus*

Örter el buskar. Blad motsatt, helbräddade. Blomst flocklik el kvast; blmr 2-könade, små; foder och krona 4-bladiga. Frukt stenfrukt.

- | | | |
|------|--|---------------------|
| 1 | Ört; under tät flocklik blomst 4 stora vita kronbladslika högblad | |
| | | 1. <i>suecica</i> |
| 1 | Buske; inga stora högblad | 2 |
| 2(1) | Större blad med 5-7 nervpar; kronblad 3-4 mm; stenfrukt vit-blåaktig | 2. <i>alba</i> |
| 2 | Större blad 3-5 nervpar; kronblad 4-7 mm; stenfrukt rödsvart | 3. <i>sanguinea</i> |

1. *C. suecica* - hönsbär

Flerårig; 10-25 cm; upprätt ört. Rotstock vågrät, tunn. Bladskiva 2-3 cm, äggrund - oval. Högblad under blomst 8-16 * 5-10 mm, kronbladslika, brett ovala, vita; blomst tät, flocklik; blmr små, svarta. Stenfrukt 5 mm, röd. VI-VII. På hav-, sjö- och älvstränder, i sankskogar, kärrkanter; i norr även i torra hedskogar och fjällhedar.

2. *C. alba* - rysk kornell

Buske; 2-3 m. Grenar rotslår ofta vid spetsdelen, bruna - röda - gröna - gula. Bladskiva under blåaktig, i större blad 5-7 nervpar. Blomst kvast, 3-5 cm bred; kronblad 3-4 mm. VI-VII. Prydnadsbuske; ofta odlingsrest el -flykting.

2a. ssp. *alba* - rysk kornell

Stenfruktens sten längre än sin bredd, spetsig bas. Östeuropa.

2b. ssp. *stolonifera* - videkornell

Stenfruktens sten tämligen lika lång so bred, kupig bas. Nordamerika.

3. *C. sanguinea* - skogskornell

Lik *C. alba*, men i större blad endast 3-5 nervpar; kronblad 4-7 mm, stenfrukt rödsvart. VI. Prydnadsbuske; sällan odlingsflykting. Europa.

73. Apiaceae

1-, 2- el fleråriga örter. Stjälk ihålig, vid lederna fylld. Blad strödda, flikiga el sammansatta, sällan hela; bladfoot slidlik, sällan omfattande. Blomst flock el sammansatt flock; i huvud- och småflockar bildar stödbliden svepen. Blmr vanl 2-könade; foder, krona och ståndar 5-bladiga. Foderblad olikstora, ofta förkrympta el saknas. Krona vit, gul, grönaktigt vit el sällan blå- el rödaktig, radiärsymmetrisk el i blomst kant zygomorf; kronblad ofta 2-kluvna, spets inåtvänd. Pistill med 2 stift; fruktämne 2-rummigt, undersittande. Frukt 2-deladklyvfrukt, ofta antingen på båda sidor el på rygghalvan platt; spetsdel ibland smalare än andra fruktdelar s k spröt; i

fruktspetsen ofta pistillstift med tjock bas. Frukten delar el småfrukter är vanl fästa i mittpelaren; småfrukter vanl med 5 åsar; 2 kant-åsar och 3 ryggåsar; sällan 9 åsar; mellan åsarna ofta 1 el flera oljekanalerna. Vid bestämning av flockblomstriga är blomst-, blom- och främst fruktkännetecknen centrala. Alltför unga insamlade exemplar är ofta svåra att bestämma.

| | | |
|--------|---|------------------|
| 1 | Alla blad hela, utan skaft, stjälkfattande | 19. Bupleurum |
| 1 | Blad sammansatta el flikiga, sällan hela; om utan skaft ej stjälkfattande | 2 |
| 2(1) | Blmr nästan el helt utan skaft, hela blomst el småflock tät, korglik | 3 |
| 2 | Blmr tydligt med skaft, blomst sammansatt flock, sällan enkel | 4 |
| 3(2) | Bladkant tagglös; krona vit- el rödaktig | 1. Sanicula |
| 3 | Bladkant taggig; krona blåaktig | 3. Eryngium |
| 4(2) | Blomst enkel flock | 2. Astrantia |
| 4 | Blomst sammansatt flock | 5 |
| 5(4) | Spröt över 1/2 fruktens längd | 6. Scandix |
| 5 | Spröt saknas el mycket under 1/2 fruktens längd | 6 |
| 6(5) | Frukten kantåsar vingkantade, ryggåsar med vingkant el utan | 7 |
| 6 | Fruktåsar utan vingkanter | 18 |
| 7(6) | Krona gul | 8 |
| 7 | Krona vit, grönaktigt vit el gulgrönaktig | 10 |
| 8(7) | Huvudflock med allmänt svepe, småflockar med enskilt svepe vars blad är sammanväxta vid basen; rotblad 2 ggr parbladiga | 28. Levisticum |
| 8 | Huvud- och småflockar saknar svepe | 9 |
| 9(8) | Småblad trådlikt smala | 17. Anethum |
| 9 | Småblad breda | 30. Pastinaca |
| 10(7) | Frukten ryggåsar vingkantade | 11 |
| 10 | Frukten ryggåsar saknar vingkant | 14 |
| 11(10) | Huvudflockens allmänna svepe saknas el faller under blomningen | 12 |
| 11 | Huvudflockens allmänna svepe kvarstår under fruktmognaden | 13 |
| 12(11) | Blad nästan utan slida | 25. Selinum |
| 12 | Blad med stora slidor | 27. Angelica |
| 13(11) | Frukt med 5 åsar, alla åsar med vingkant | 26. Ligusticum |
| 13 | Frukt med 9 åsar, 4 åsar vingkantade | 32. Laserpitium |
| 14(10) | Frukten rund | 15 |
| 14 | Frukten platt | 16 |
| 15(14) | Huvudflock med allmänt svepe, småflockars enskilda svepe ej nedåt | 13. Seseli |
| 15 | Saknar allmänt svepe, enskilt svepes blad nedåt | 15. Aethusa |
| 16(14) | Fruktkantåsens vingkant smal; oljekanalerna tydligt synliga | 31. Heracleum |
| 16 | Fruktkantåsens vingkant bred; oljekanalerna knappt synliga | 17 |
| 17(16) | Småblad stor- och bredflikiga | 27. Angelica |
| 17 | Småblad smalflikiga | 29. Peucedanum |
| 18(6) | Krona gul | 19 |
| 18 | Krona vit el grönvit | 20 |
| 19(18) | Allmänt och enskilt svepe saknas. | 16. Foeniculum |
| 19 | Med allmänt och enskilt svepe | 21. Petroselinum |
| 20(18) | Frukt smal, 3 ggr bredden lång | 21 |
| 20 | Frukt bred, kortare än 3 ggr bred | 24 |
| 21(20) | Fruktspröt 1,5-4 mm | 5. Anthriscus |
| 21 | Fruktspröt kortare än 1 mm | 22 |
| 22(21) | Fruktåsar höga, vassa | 7. Myrrhis |
| 22 | Fruktåsar låga, trubbiga | 23 |
| 23(22) | Enskilt svepe; frukt 5 ggr längre än bred | 4. Chaerophyllum |
| 23 | Enskilt svepe saknas; frukt 3 ggr längre än bred | 24. Carum |
| 24(20) | Frukt kal, slät el rynkig | 25 |
| 24 | Frukt hårig el taggig | 36 |
| 25(24) | Frukt rynkig, båda halvorna närmast klotformiga | 9. Bifora |

| | | |
|---------|---|----------------|
| 25 | Fruktåsarna med få undantag släta | 26 |
| 26(25) | Frukt klotformig, halvorna ej lösa | 8. Coriandrum |
| 26 | Frukt långsträckt, mogna halvorna lösa | 27 |
| 27(26) | Allmänt svepe saknas | 28 |
| 27 | Allmänt svepe finns | 33 |
| 28(27) | Enskilt svepe finns; strand- och vattenväxt | 29 |
| 28 | Enskilt svepe saknas; landväxt | 30 |
| 29(28) | Småblad 1-2 cm, äggrunda, smalflikiga, flikar helbräddade | 14. Oenanthe |
| 29 | Småblad 3-5 cm, lansettlika-jämbreda, sågtandade | 33. Cicuta |
| 30(28) | Frukt åtminstone lika bred som lång, odlingsväxt | 20. Apium |
| 30 | Frukt längre än bred | 31 |
| 31(30) | Rotblad triangulära, 2 ggr 3-fingrad, småblad breda | 11. Aegopodium |
| 31 | Rotblad lansettlika, parbladiga | 32 |
| 32(31) | Rotbladens småblad vanl breda, tandade-flikiga; småflocksskaft sinsemellan och blomskafte sinsemellan liklånga | 10. Pimpinella |
| 32 | Rotsmåblad smalflikiga | 32a |
| 32a(32) | Äldre stjälkbas täcks av fiberlika bladskafte; blom- och småflocksskaft sinsemellan liklånga | 37. Meum |
| 32a | Stjälkbas annorlunda; blom- och småflocksskaft sinsemellan oliklånga | 34. Carum |
| 33(27) | Hela växten hårig | 13. Seseli |
| 33 | Åtminstone stjälken kal | 34 |
| 34(33) | Allmänna svepeblad flikiga, flikar med spetsudd | 23. Ammi |
| 34 | Allmänna svepeblad ej flikiga och saknar spetsudd | 35 |
| 35(34) | Stjälk utan fläckar; blad vanl en gång parbladiga; vattenväxt | 12. Sium |
| 35 | Stjälk rödfläckig; alla blad 2-3 ggr flikiga; landväxt | 18. Conium |
| 36(24) | Frukt mjukhårig | 37 |
| 36 | Frukt taggig | 38 |
| 37(36) | Allmänt och enskilt svepe saknas | 10. Pimpinella |
| 37 | Allmänt och enskilt svepe finns | 13. Seseli |
| 38(36) | Frukt närmast klotformig, hela ytan taggig | 33. Torilis |
| 38 | Frukt långsträckt, endast åsar taggiga | 39 |
| 39(38) | Allmänna svepets blad åtminstone några flikiga | 36. Daucus |
| 39 | Allmänna svepets blad utan flikar el saknas | 40 |
| 40(39) | Allmänt svepe saknas el på dess plats 1-3 rätt små blad | 34. Caucalis |
| 40 | Allmänt svepe med 2-5 tydliga blad | 35. Turgenia |

1. Sanicula

1. S. europaea - sårläka

Flerårig; 20-50 cm; kal. Rotstock tjock. Rotblad långskaftade; skiva 5-delad flikar ned smal bas, tandkantade, ibland 1- el 2-flikiga. Stjälkblad vanl 1. Blomst sammansatt flock; småflockar korglika; huvud- och småflockar med svepen. Krona rödaktig el vit. Frukt 5 mm, krokig. VII. I lundar, fuktiga hedskogar, under lundängars busk- och trädgrupper; kalkgynnad.

2. Astrantia

1. A. major - stjärnfloka

Flerårig; 50-80 cm; kal. Rotbladskiva 3-5-delad; flikar ovala - omvänt äggrunda, tand- el flikkantade. Blomst enkel flock; svepeblad stora, lansettlika, liklånga med blomskafte el längre, vita - rödaktiga. Foder tydligt. Krona vit. Frukt 6-8 mm, långsträckt, fjällig yta. VIII. Prydnadsväxt; ibland nykomling el odlingsflykting. Europa.

3. Eryngium

1. E. planum - rysk martorn

Flerårig; 30-60 cm. Rotblad skaftade; skiva avlång - äggrunt avlång, sågtandad, hjärtlik bas; övre stjälkblad skaftlösa, flikiga, taggkantade. Blomst korglik, svepeblad närmast liklånga med blomst, stortandade och taggkantade; krona blåaktig. Frukt klot- - äggformig, fjällig. VIII-IX. Prydnadsväxt; ibland nykomling el odlingsflykting. Mellan- och sydöstra Europa.

4. Chaerophyllum

2- el fleråriga. Bladskiva triangulär, 3 el 4 ggr parbladig. Huvud-flock saknar svepe; krona vit. Frukt spol- - smalt äggformig; spröt kort el saknas; åsar låga, trubbiga.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Kronblad franskantade | 1. hirsutum |
| 1 | Kronblad ej franskantade | 2 |
| 2(1) | Enskilt svepe kalt | 3 |
| 2 | Enskilt svepe hårigt | 4 |
| 3(2) | Enskilt svepe med 3-5 blad, svepeblad smalt äggrunda, olikstora; frukt 4-6 mm | 2. bulbosum |
| 3 | Enskilt svepe med 6-10 blad, äggrunda, likstora; frukt 5-9 mm | 3. prescottii |
| 4(2) | Frukt 8-12 mm, stift långa | 4. aureum |
| 4 | Frukt 4-7 mm, stift kort | 5. temulum |

1. C. hirsutum - bergkörvel

Flerårig; 50-100 cm; med rotstock. Stjälk och blad håriga; småblad ganska breda, fåflikiga. Småflockars svepeblad kala, olikstora. Kronblad franskantade. Frukt 4-12 mm. VIII. På lastplatser, i hamnar. Mellan- och södra Europa.

2. C. bulbosum - rotkörvel

2-årig; 100-200 cm. Rotknöl 2 cm, klotformig. Stjälk rödfläckig, underdel gleshårig, överdel kal. Småblad smalt flikiga; flikar 0,5-1 mm breda. Småflockars svepe 3-5-bladiga; svepeblad smalt äggrunda, olikstora. Frukt 4-6 mm, brett spolformiga; stift krökta. VII-VIII. Odlingsrest på gamla trädgårdars utkanter. Mellan och sydöstra Europa.

3. C. prescottii - rysskörvel

2- el flerårig; 50-150 cm. Rotknöl 5 cm, ofta grenad. Stjälk rödfläckig, hårig, sällan kal. Småblad smalflikiga; flikar 1-2 mm breda. Småflockars svepe 6-10-bladig; svepeblad äggrunda, likstora. Frukt 5-9 mm, smalt spolformig; stift upprätta el endast lite krökta. VII-VIII. I norra Finland på åkrar, slänter, betesängar, vägrenar, har avtagit; i södra Finland vid kvarnar, bangårdar. Ryssland.

4. C. aureum - guldkörvel

Flerårig; 100-150 cm; med tjock rotstock. Stjälk hårig - kal, rödfläckig. Blad håriga; småblad brett äggrunda; spetsflik lång, smal, sågkantad. Småflockars svepeblad långt äggrunda, håriga. Frukt 8-12 mm. VII-VIII. I hamnar, vid järnvägar. Mellan- och Sydeuropa.

5. C. temulum - hårkörvel

2-årig; 50-80 cm; tunn rot. Stjälk strävårig. Blad håriga; spetsflik ganska trubbig. Småflockars svepeblad håriga. Frukt 4-7 mm. VIII. I hamnar; närheten av bebyggelse. Europa. +

5. Anthriscus

1- el flerårig. Bladskiva triangulär, 3 ggr parbladig. Huvudflock saknar svepe, småflockar med svepen. Frukt spolformig, slät el sällan taggig, glänsande, spets med åsar.

- 1 Spröt 1,5-2 mm; småflocksskaft kala; flerårig, ej odlingsväxt
1. sylvestris
- 1 Spröt 3-4 mm, småflocksskaft håriga; 1-åriga, odlings- el till-
fällig 2. cerefolium

1. *A. sylvestris* - hundfloka, hundkäx
Flerårig; 50-150 cm. Stjälk grenad, underdelen ofta hårig. Småflockar 8-15, deras skaft kala; svepet 5- el 6-bladigt, svepeblad ovalt äggrunda, likstora. Frukt 8-10 mm, spolformig; spröt 1,5-2 mm. VI-VII. På ängar, slänter, sådda gräsmattor, deras kanter, i lundar, sankar lundskogar.

2. *A. cerefolium* - dansk körvel
1-årig; 20-50 cm. Stjälkens överdel och småflocksskaft håriga. Småflockar 2-5; deras svepe 2- el 3-bladig, svepeblad nedvända. Frukt 7-10 mm, slät el taggig, smalt spolformig; spröt 3-4 mm. VI-VII. Krydd- och grönsaks-växt; ibland tillfällig i hamnar och lastplatser. Sydöstra Europa.

6. *Scandix*

1-årig, ofta rikligt grenad. Bladskiva 2 el 3 ggr parbladig; småblad flikiga. Huvudflockens svepe saknas vanl, småflockens svepe 3-5-bladig. Krona vit. Fruktsprötet 3/4-4/5 av fruktens längd, ganska platt.

- 1 Småflockar 1-3; fruktens frödel vasstaggig 1. *pecten-veneria*
1 Småflockar 5-9; fruktens frödel mjukhårig 2. *iberica*

1. *S. pecten-veneris* - nålkörvel
15-25 cm. Huvudflock vanl utan svepe; småflockar 1-3, svepe längre än blomskaftet; yttre kronblad något längre än övriga. Frukt 2-8 cm, tunn; spröt 3/4 av fruktens längd, platt. VI-VIII. I hamnar, lastplatser. Europa.

2. *S. iberica* - kaukasisk nålkörvel
Lik *S. pecten-veneris*, men småflockar 5-9, svepet mycket kortare än blomskaften; kantkronbladen mycket längre än övriga, fruktsprötet något plattat. VI-VIII. Vid kvarnar, på vickervallar. Sydvästra Asien.

7. *Myrrhis*

1. *M. odorata* - körvel
Flerårig; 70-200 cm; mjukhårig, väldoftande. Blad med stor slida; skiva 2 el 3 ggr parbladig, triangulär; småblad sågkantade. Huvudflock saknar svepe, småflockar med svepe. Krona vit. Frukt 15-25 mm, spolformig, vassa åsar, spetsig spets, som mogen glänsande svart; spetsdel borsthårig. VI-VIII. Kryddväxt; odlingsrest och -flykting i trädgårdar, parker och gårdar. Sydeuropa.

8. *Coriandrum*

1. *C. sativum* - koriander
1-årig; 15-50 cm; kal, illaluktande. Rotbladskivor parbladiga; småblad rundade, stortandade; stjälkbladskivor 2 el 3 ggr parbladiga; småblad flikiga, flikar jämbreda. Huvudflock saknar svepe, småflockar vanl med 3 jämbreda svepeblad. Foderblad olikstora, kvarstår även i fruktstadiet. Krona vit. Frukt 3-6 mm, klotformig, med låga åsar; mogna småfrukter lossnar ej från varandra. VI-VIII. Kryddväxt; ibland på lastplatser, vid kvarnar, på tippar. Nordafrika, sydvästra Asien.

9. *Bifora*

1. *B. radians* - strålkoriander

1-årig; 15-30 cm, kal. Bladskiva 1 el 2 ggr parbladig, övre bladskivor smalflikiga. Huvudflock saknar svepe el där 1 blad, småflockar med svepen. Krona vit. Frukt 2,5-3,5 mm, saknar spröt; småfrukter närmast klotformiga, lossnar från varandra, saknar åsar men har rynkad yta. VI-VIII. Vid kvarnar, lastplatser. Sydeuropa.

10. Pimpinella

1- el fleråriga. Nedre bladskiva hel, njurformig - avlång el en gång parbladig; stjälkbladskiva 2 ggr parbladig; småblad smalflikiga. Huvudflock saknar svepe. Krona vit, sällan rödaktig. Frukt på sidorna plattad, äggformig - klotlik, åsar smala.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Fruktämne och frukt borsthåriga | 1. anisum |
| 1 | Fruktämne och frukt kala | 2 |
| 2(1) | Stjälk kantig, djupt fåråd; frukt tydligt med åsar | 2. major |
| 2 | Stjälk rund, närmast fåråd; frukt nästan slät | 3. saxifraga |

1. P. anisum - anis

1-årig; 10-30 cm; hårig, doftande. Rotbladskivor njurformiga, stortandade el kortflikiga. Småflockars svepeblad trådlik el saknas. Frukt 3-5 mm, njurformig, med korta och styva borsthår. VI-VIII. Kryddväxt; ibland tillfällig i hamnar, lastplatser. Asien.

2. P. major - stor bockrot

Flerårig; 40-100 cm; kal. Stjälk djupt fåråd, kantig. Nedre småblad smala, tandkantade - glesflikiga. Småflockar saknar svepen; krona vit. Frukt 2,5-3,5 mm, äggformig, med tydliga åsar. VII-VIII. I svedjeskogar, hamnar, på soldatläger. Fridlyst.

3. P. saxifraga - bockrot

Flerårig; 20-50 cm. Stjälk närmast utan fårör, hårig el kal. Nedre småblad rundade, tandkantade, ibland smalflikiga. Småflockar saknar svepe; krona vit, sällan rödaktig. Frukt 2-2,5 mm, brett äggformig, närapå utan åsar. VI-VIII. På torra ängar, slänter, gårdar, svedjeskogar, klippfält.

11. Aegopodium

1. A. podagraria - kirskål

Flerårig; 30-100 cm. Rotstock lång, vågrät. Rotblad långskaftade; skiva triangulär, 2 ggr 3-fingrad; småblad 4-8 cm, avlång - ägggrunda, sågtandade, ibland flikiga; undersidan vanl hårig. Huvud- och småflockar utan svepe. Krona vit. Frukt 3-4 mm, äggformig, sidorna plattade, smala åsar. VI-VIII. I lundar, vid bäckar, åkerslänter, betesmarker, trädgårdar.

12. Sium

1. S. latifolium - vattenmärke

Flerårig; 100-150 cm; upprätt, kantig, kal. Bladskivor under vatten 2 el 3 ggr parflikiga, rätt smalt flikiga; luftbladskivor 2- el 3-pariga, småblad 5-10 cm, ovala - ägggrunda, sågkantade. Huvud- och småflockar med svepen; huvudflockens svepeblad stora, bladlika. Krona vit. Frukt 3-4 mm, plattad, brett spolförmig, med tjocka åsar. VII-VIII. Frodiga älvstränder och -utlopp. ++ Fridlyst.

13. Seseli

1. S. libanotis - säfferot

2- el flerårig; 40-120 cm; hårig. Bladskiva smalt avlång, 1 el 2 ggr parbladig; småblad parklurna. Huvud- och småflockar med svepen; svepeblad smala. Kronblad vita, ibland svagt rödaktiga, håriga på ryggsidan. Frukt 2,5-4 mm,

plattad, brett spolformig, med tjocka åsar, hårig. VII-VIII. På torra ängsbackar, åkerslänter; kalkgynnad.

14. Oenanthe

1. O. aquatica - vattenstäkra

2-årig vattenväxt; 30-60(-150) cm. Stjälk med tjock bas, rotsläende, ganska grenad, fåråd. Bladskiva triangulär, 3 ggr parbladig; flikar till småblad under vatten ganska smala, långa; luftsmåbladen 2 cm, äggrunda; småbladsflikar 1-2 mm breda, korta. Huvudflock saknar svepe, småflockars svepeblad med udd. Foderblads spets spetsig, kvarstående. Krona vit. Frukt 3,5-4 mm, brett spol- - äggformig, ofta krökt, med breda åsar. VII-VIII. I lågt vatten i frodiga sjöar och havsvikars älvutlopp. + Fridlyst på Åland.

15. Aethusa

1. A. cynapium - vildpersilja

el 2-årig; kal. Blad triangulära, 2 el 3 ggr parbladiga; småblad flikiga. Huvudflock saknar svepe, i småflockars svepen 3 el 4 nedvända svepeblad. Krona vit. Frukt 3-4 mm, ryggdelen plattad, äggformig, med tjocka åsar; kantåsar med smal vingkant. VII-VIII. I trädgårdar, odlingar, vid bebyggelse, ogräsplatser. + [Tillägg: Art delas i fyra varianter, vars utbredning och förekomst i Finland är ej utredd.]

1a var. cynapium - smal vildpersilja

50-100 cm. Stjälk rund. Huvudflock tämligen långskaftad; de flesta av småflockars svepen längre än flocken; längsta fruktskaft under halva svepets längd och ca 2 ggr fruktlängden.

1b. var. agrestis - liten vildpersilja

10-20 cm. Stjälk kantig. Huvudflock tämligen kortskaftad; småflockars svepen liklånga med flocken; längsta fruktskaft liklånga med svepet och kortare än många frukter.

1c. var. domestica - trädgårdsvildpersilja

30-80 cm. Stjälk rund. Huvudflock något så när långskaftad; småflockars svepen vanl mycket längre än flocken; fruktskaft ca 2 ggr fruktens längd.

1d. var. gigantea - stor vildpersilja

120-160 cm. Stjälk rund. Huvudflock långskaftad; småflockars svepen ca 2 ggr flockens längd; kortare fruktskaft 2 ggr fruktens längd.

16. Foeniculum

1. F. vulgare - fänkål

2-årig; 40-100 cm; kal. Bladskiva närmast triangulär, 3 el 4 ggr par-bladig; småblad smal- och långflikiga; slida 3-6 cm. Huvud- och småflockar utan svepen. Krona gul. Frukt 4-10 mm, rätt smalt äggformig, med tjocka åsar, doftande. VII-VIII. Kryddväxt och grönsak; ibland tillfällig. Eurasien.

17. Anethum

1. A. graveolens - dill

1-årig; 20-80 cm; doftande. Blad 3 el 4 ggr parbladiga; småblad långa, smala, trådlika; slidor 1-2 cm. Huvud- och småflockar vanl utan svepe. Krona gul. Frukt 5-6 mm, ryggdelen platt, spolformig; kantåsar med vingkant, ryggåsar smala. VII-VIII. Kryddväxt; någon gång tillfällig. Sydvästra Asien och Indien.

18. Conium

1. *C. maculatum* - odört

2-årig; 50-150 cm, illaluktande. Stjälkens nedre del rödfläckig. Blad upp till 50 cm; skiva triangulär, 2 el 3 ggr parbladig; småblad 1-2 cm, triangulära - avlånga, flikiga - sågkantade. Huvudflock vanl med svepe; svepeblad smalt triangulära - lansettlika, nedvända; i småflockar 3-6 ensidiga, ofta vid basen sammanväxta svepeblad. Krona vit. Frukt 2,5-3,5 mm, närmast klotlik, sidorna platta; åsar tjocka, knöliga. VII-VIII. I byar, vid gator; vid kvarnar, på tippar, åkrar, i hamnar. ++

19. *Bupleurum*1. *B. rotundifolium* - harört

1-årig; 15-20 cm; blågrön. Blad hela, skaftlösa, omfattande; skiva oval - rundad, trubbig. Huvudflock saknar svepe; småflockars svepeblad avlånga - äggrunda, gulgröna, senare nästan vita. Krona gul. Frukt 3-5 mm, spol-formig, med tunna åsar. VII-VIII. Vid kvarnar. Mellan, sydvästra och södra Europa.

20. *Apium*1. *A. graveolens* - selleri

2-årig; 20-70 cm; kal, kryddoftande. Bladskiva mörkgrön, glänsande, 1 el 2 ggr parbladig; småblad 5-30 mm, med smal bas, lansettlika, flikiga - tandade. Huvud- och småflockar utansvepen. Krona vit. Frukt 1.5-2 mm, ganska platt, brett äggformig, med tjocka åsar. VIII-IX. Krydd- och rotväxt, grönsak; ibland tillfällig. Syd- och Mellaneuropas stränder.

21. *Petroselinum*1. *P. crispum* - persilja

2-årig; 10-50 cm; kal. Bladskiva mörkgrön, glänsande; nedre bladskivor triangulära, 2 ggr parbladiga; småblad flikiga; flikar 10-20 mm, tandkantade, ofta veckade; stjälkblad 3-flikiga. Huvudflockens svepe 1-3-bladig; svepeblad hela el 3-flikiga; småflockens svepe 5-8-bladig; svepeblad smalt avlånga - äggrunda. Krona gul. Frukt 2,5-3 mm, brett äggrund, med tunna åsar. VI-VIII. Kryddväxt och grönsak; ibland tillfällig. Sydöstra Europa el västra Asien.

22. *Cicuta*1. *C. virosa* - sprängört

Flerårig; slät, kal. Rotstock upprätt, kort, tjock, med kammare. Blad med ihåligt skaft; skiva äggrund, 1 el 2 ggr parbladig; småblad 4-8 cm, vanl lansettlika, storsågade. Huvudflock utan svepe, småflock med svepe. Krona vit. Frukt 2 mm, närmast klotlik, sidorna plattade, med tjocka åsar. VII-VIII. På stränder och i lågt vatten i tjärnar, i sjöar, åar, diken och lättsaltvattens havsvikar, våta översvämmade ängar, i norra Finland på starrmyrar och brunmossar. ++

1a. var. *viriosa*

50-150 cm; småblad 5-10 mm breda; småflockar 10-20.

1b. var. *augustifolia* - smal sprängört

30-50 cm; småblad 1-4 mm breda; småflockar 5-8.

23. *Ammi*1. *A. majus* - smal sprängört

1-årig; 30-100 cm. Bladskiva 2 el 3 ggr parbladig; småblad flikiga, nedre bladflikar breda, tätt sågkantade, övre smalare, glest lågtandade. Huvudflockens svepeblad smalflikiga, flikar uddspetsade; småflockar svepeblad syllika. Krona vit. Frukt 1,5-2 mm, sidor plattade, ägg- el päronformig, smal

men med tydliga åsar. VIII-IX. Vid kvarnar, på vägrenar, tippar, i trädgårdar. Sydeuropa.

24. Carum

1. *C. carvi* - kummin

2-årig el en gång blommande flerårig; 30-60 cm; grenig, kal. Rotblads- skiva avlång, 2 el 3 ggr parflikig, småblad smalflikiga; stjälkbladskiva triangulär, smalflikig. Huvud- och småflockar saknar svepe; småflocksskaft sinsemellan och blomskaft sinsemellan rätt oliklånga. Krona vit, sällan rödaktig el röd. Frukt 3-6 mm, plattade sidor, brett spolformig, doftar krossade. VII-VIII. På fält, slänter, gårdar, vägrenar; även kryddväxt.

25. Selinum

1. *S. carvifolia* - krusfrö, krussilja

Flerårig; 30-80 cm; tämligen kal. Stjälk kantad; kanter smalt vingkantade. Blad med kort slida; skiva ägggrund, 2 el 3 ggr parbladig; småblad flikiga; flikar 3-10 mm, 2 mm breda, uddspetsade, spetsar vita. Huvudflock vanl utan svepe, småflockar med svepe. Krona vit. Frukt på ryggsidan platt, äggformig; kantåsarna har tydligt bredare vigkant än ryggåsarna. VII-VIII. På steniga havstrandsängar, skogsängar, dikesslänter.

26. Ligusticum

1. *L. scoticum* - strandfloka

Flerårig; 20-50 cm; kal, illaluktande. Bladskiva triangulär, mörkgrön, glänsande, 1 el 2 ggr 3-fingrad; småblad 2-5 cm, brett snedkvadratisk (rombiska), tand- el flikkantade. Huvud- och småflockar med svepen. Krona vit. Frukt 5-8 mm, brett spol- - äggformig; åsar tjocka, smalt vingkantade. VII-VIII. På steniga havstränder.

27. Angelica

Fleråriga, stora. Blad stora, stor och glapp slida; skiva triangulär, 2 el 3 ggr parbladig; småblad stora, breda. I huvudflocken 1-3 tidigt avfallande svepeblad; småflockar klotlika, svepeblad jämbreda, nedriktade. Frukt platt på ryggsidan, ägggrund - långgrundad, kantåsar med vingkant.

1 Ändsmåblad vanl oflikad; bladskaftets översida rännformig

1. *sylvestris*

1 Ändsmåblad 3-flikigt; bladskaft rund

2. *archangelica*

1. *A. sylvestris* - skogspipa, strätta

Njuggt grenad; 150-200 cm. Stjälk vanl rödbrokig, överdel hårig. Bladskaftets överdel fårad. Småblad 3-5 cm, ägggrunda, sågkantade; ändsmåblad vanl oflikad. Småflocksskaft korthåriga. Krona vit - rödaktig. Frukt 4-5 mm, ägggrund; kantåsars vingkant tunn, ryggåsar låga, trubbiga. VII-VIII. I lundskogar, gräs- och brunmossekärr, brunmossemyrar, vid bäck-, älv-, sjö- och havstränder, våta ängar, åkerslänter.

2. *A. archangelica* - kvanne

Lik *A. sylvestris*, men bastantare; bladskaft runt, småblad ojämnt tandkantade - flikiga, ändsmåblad 3-flikigt; krona vit - grönaktig; frukt- kantåsens vingkant tjock.

2a. ssp. *archangelica* - kvanne

Flocksskaft håriga - rätt kala; småflockars svepe liklång med blomskaften. Frukt 6-8 * 4-5 mm, avlång, väldoftande; ryggåsar höga, vassa. VII-VIII. I buskage, vid bäckar, älvstränder, källdrag, främst i fjällområden; även kryddväxt. Fridlys i södra Uleåborgs län.

2b. ssp. litoralis - strandkvanne

Flockskaft kala; småflocks svepe ca halva blomskaftets längd. Frukt 5-6 * 3,5-4,5 mm, oval, stickande lukt; ryggåsar ganska låga, trubbiga. VI-VII. På öppna, steniga havstränder.

28. Levisticum

1. L. officinale - libbsticka

Flerårig; 100-200 cm; grenad, kal, kryddoftande. Bladskiva smalt triangulär, 1 el 2 ggr parbladig; småblad omvänt äggrunda, med spetsig bas, glest stortandade el 3-flikiga. Huvud- och småflockar med svepe. Krona gul. Frukt 5-7 mm, något platt på ryggsdelen, äggformig; kantåsar med tjock vingkant, ryggåsar låga, trubbiga el smalt vingkantade. VII-VIII. På gårdar, vid uthusväggar, i trädgårdar; odlingsrest; även kryddväxt. Sydeuropa.

29. Peucedanum

1. P. palustre - mossrot, kärrsilja

2-årig; 50-100 cm; närmast kal. Stjälk grenad, kantig men utan vingkant. Nedre bladskivor triangulära, 2-4 ggr parbladiga; småblad parflikiga; flikar 5-10 mm, jämbreda, helbräddade, med svart spets. Huvud- och småflockar med svepen. Krona vit. Frukt 4-5 mm, platt på ryggsdelen, oval; kantåsar med tjock vingkant; ryggåsar breda, saknar vingkant. VII-VIII. På våta och fuktiga strandängar, i strandbuskage, på tjärnars mosskanter, i vattniga sankskogar, våta diken, strandklippskrevor, på ytterskärgårdens klippförsumpningar.

30. Pastinaca

1. P. sativa - palsternacka

2-årig; 40-100 cm; kal - hårig. Bladskiva avlång, vanl parbladig; småblad 3-5 cm, ovala, sågtandade; ändsmåblad 3-flikig. Huvud- och småflockar utan svepe. Krona gul. Frukt på ryggsdelen platt, brett oval; kantåsar vingkantade, ryggåsar låga. VII-VIII. Europa.

1a. ssp. sativa - palsternacka

Kal - njuggt hårig. Rotväxt och grönsak; i utkanten av trädgårdar och gårdar, vägrenar och banvallar; odlingsflykting och nykomling.

1b. ssp. sylvestris

Gleshårig. På barlastplatser; sällsynt.

31. Heracleum

2- el fleråriga, strävåriga. Bladskiva 1 el 2 ggr parbladig el 3-bladig; småblad stora, flikiga. Huvudflockens svepe tidigt avfallande; småflockar svepen kvarstående. Frukt på ryggsdelen rätt platta, oval - äggrund - rundad, kal - hårig; kantåsar med bred vingkant; ryggåsar låga, oljekanalerna tydligt synliga.

| | | |
|------|--|-------------------|
| 1 | Småflockar 12-25, fruktens oljekanalerna smala, sällan klubbformiga; krona gulgrön- el vit | 2 |
| 1 | Småflockar 50-100; fruktens oljekanalerna brett klubbformiga; krona vit | 3 |
| 2(1) | Kantblmrs krona zygomorf (oregelbunden) | 1. sphondylium |
| 2 | Kantblmrs krona radiärsymmetrisk | 2. sibiricum |
| 3(1) | Foder närmast saknas; frukt brett omvänt äggrund | 3. persicum |
| 3 | Foderflikarna tydliga; frukt oval | 4. mantegazzianum |

1. H. sphondylium - vit björnfloka

2-årig el kortlivad flerårig; 50-150 cm. Stjälk 5-20 mm tjock. Större stjälkbladskivor parbladiga; parflikiga småblad 5(-9); flikar spetsiga, under v. håriga. Blomst upp till 20 cm bred; krona vanl vit; kantblmr krona zygomorf. Frukt 7-10 * 6-8 mm, brett oval - rundad; oljekanaler smala, jämbreda. VII-VIII. På släntängar, gårdar, trädgårdar, i hamnars bar-lastplatser, soldastlägerplatser. Väst-, Mellan- och Sydeuropa. +

var. *sphondyliums* och var. *chaetocarpoideksens* karta är förväxlade.

1a. var. *sphondylium*
Fruktämne mjukhårigt; frukt kal.

1b. var. *chaetocarpoides*
Fruktämne och frukt borsthåriga.

2. *H. sibiricum* - sibirisk björnfloka
Lik *H. sphondylium*, men krona gulgrön; även kantblmr krona närapå radiärsymmetrisk. +

2a. var. *sibiricum*
Fruktämne och frukt kala, sällan fjällhåriga. På slänter, byvallar, väg-renar och banvallar; i lundar och lundängar.

2b. var. *chaetocarpum*
Fruktämne och frukt borsthåriga. På tippar och vägrenar. Östeuropa.

3. *H. persicum* - jättebjörnfloka
2- el flerårig; 150-200 cm. Stjälk upp till 5 cm tjock. Blad stora; skiva parbladig; småblad 2 par. Blomst 15-25 cm bred, småflockar (20-)50-100. Foder saknas nästan, krona vit; kantblmr krona zygomorf. Frukt 7-8 mm, brett omvänt äggrund; oljekanaler klubblika. VII-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest och -flykting. Kaukasus? + Såväl register- som taxonom-mässigt fodras forskning.

H. persicum * *sphondylium*
Sällan påträffad i Satakunta.

4. *H. mantegazzianum* - kaukasisk jättefloka
Lik *H. persicum*, men större, upp till 350 cm; stjälk 5-10 cm tjock, längre ner rödbrunfläckig; bladskiva vanl 3-småbladig; foder tydligt flikig; frukt 9-11 mm, oval. VII-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest. Sydvästra Asien. +

32. *Laserpitium*

1. *L. latifolium* - spenört
Flerårig; 60-150 cm; närmast kal. Blad med glapp slida; skiva triangulär, blågrön, upprepat 3-fingrad; småblad 22-10 cm, äggrunda - hjärtlika, tandkantade. Blomst 20-30 cm bred; Huvud- och småflockar med svepen; krona vit. Frukt 5-10 mm, ryggdelen plattad, brett avlång; huvudåsar låga, håriga, mellanåsar med rätt bred vingkant. VII-VIII. På sluttnings- och lundängar, lundar; kalkgynnad.

33. *Torilis*

1. *T. japonica* - rödfloka, rödkörvel
1-årig, sällan 2-årig; 5-90 cm; hårig. Bladskiva triangulär, 1-3 ggr parbladig; småblad flikiga. Huvud- och småflockar med svepen; krona vit - rödaktig, zygomorf. Frukt 3-4 mm, närmast klotformig, kroktaggig. VII-VIII. På steniga sluttningsängar, byvallar, vägrenar. Fridlyst på Åland.

34. *Caucalis*

1. *C. platycarpus* - piggekörvel

1-årig; 10-40 cm; glest borsthårig. Bladskiva upprepat parbladig; småblad parflikiga, flikar smala. Huvudflock utan svepe, småflockar med svepen. Krona vit - rödaktig. Frukt 6-13 mm, plattad, spol- - äggformig; huvudåsar låga, borsthåriga; mellanåsar höga, småtaggiga. VII-VIII. Vid kvarnar, på bangårdar, i hamnar. Mellan- och Sydeuropa.

35. *Turgenia*1. *T. latifolia* - stickkörvel

1-årig; 20-50 cm; täthårig - glest borsthårig. Bladskiva parbladig; småblad jämbreda - avlånga, stortandade - parflikiga, ofta franskantade. Huvud- och småflockar med svepen. Krona vit - röd. Frukt 6-10 mm; huvud- och mellanåsar lika höga, rödtaggiga. VII-VIII. Vid kvarnar, bangårdar. Syd- och Mellaneuropa.

36. *Daucus*1. *D. carota* - morot

2-årig; 30-70 cm; strävårig - kal. Bladskiva äggrund, 2-3 ggr parbladig; småbladsflikar jämbreda - lansettlika. Huvud- och småflockar med svepen, huvudflockens svepeblad flikiga. Krona vit - röd. Vid blomningens slut vrider sig flockskäften till en strut. Frukt 2-4 mm, spolformig; huvudåsar veka, fransade; mellanåsar taggiga. VII-VIII. Europa.

1a. ssp. *carota* - vildmorot

Huvudrot tunn, vit. I hamnar, bangårdar, tippor och vägrenar, tillfällig.

1b. var. *sativus* - morot

Huvudrot tjock, vanl rödgul. Rotväxt, odlingsflykting vid bebyggelsens omgivningar, trädgårdar, tippor.

37. *Meum*1. *M. athamanticum* - björnrot

Flerårig; 10-50 cm; kal, anisdoftande. Bas täcks av gamla, sträva, fiberlika bladskäft. Flesta blad som basrosett, med kort slida; skiva 3 el 4 ggr parbladig; småblad korta, smala, trådlika. Huvudflock saknar svepe el svepeblad 1 el 2; småflockar några, vanl rätt små svepeblad. Krona vit - röd. Frukt 4-10 mm, plommonformig; huvud- och sidoåsar kraftiga, saknar vingkant. VII. Tillfällig på tippor, i hamnar, på stationer; även som prydnadsväxt, odlingsrest el -flykting. Väst- och Mellaneuropa.

74. *Rhamnaceae*1. *Rhamnus*

Sambyggare, stora buskar el små träd. Blad motsatta el strödda, hela skivor. Blomst i bladvecken, glesbl knippe; blmr 1- el 2-könade, små; foder och krona 4- el 5-bladiga. Frukt stenfrukt.

1 Taggig; blad och grenar motsatta

1. *cathartica*

1 Taggig; blad och grenar strödda

2. *frangula*

1. *R. cathartica* - getapel

Litet träd el buske; 2-4 m. Grenar motsatta, ofta taggspetsade. Med knoppfjäll. Blad motsatta; skiva 3-7 cm, ovala - äggrunda, sågtandad, nervpar 2-4. Blmr 1-könade; foder och krona 4-bladiga; krona gulgrön. Bär i början grönt, mogen svart. VI-VII. På lundängar, lundlika stenslänter och klippor; kalkgynnad; även prydnadsbuske. +

2. *R. frangula* - brakved

Buske el klenstammigt träd; 2-6 m. Grenar strödda, tagglösa. Utan knoppfjäll. Blad strödda; skiva 2-6 cm, omvänt äggrunda - ovala, helbräddade, nervpar 7-9. Blmr 2-könade; foder och krona 5-bladiga; krona vit. Bär i början röd, mogen svart. VI-VII. Vid bäckar och sankastrandskogar, i sankastrandgräs- och höskogar, på frodiga kärrkanter, stränder, åkerrenar, vägrensbuskage.

75. Elaeagnaceae

Sam- el tvåbyggare, buskar. På grenar, blad och några arters blmr och frukter rikligt med fjällika, silver- och rostfärgade sköldhår. Blad strödda; skiva hel, helbräddad. Blmr små, kronlösa; foderblad och ståndare 4. Frukt saftig el torr, bärlik.

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Bladskiva oval, på båda sidor silverfärgad | 1. Elaeagnus |
| 1 | Bladskiva smalt jämbred, på översidan gröngrå, under silvergrå | 2. Hippophaë |

1. Elaeagnus

1. E. commutata - silverbuske

Tagglös, sambyggare, buske; 1-1,5 m. Bladskiva 2-8 cm, oval, på båda sidor täcks av silverfärgade sköldhår, under som tillägg rostprickig. Blommar vid lövsprickningen; blmr 2-könade, ensamma - 3 ihop i bladveckan, 8-15 mm, gula på insidan, utsidan silverfärgad, doftande. Frukt 10 mm, silverfärgad, torr. VI. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest. Nordamerika.

2. Hippophaë

1. H. rhamnoides - havtorn

Taggig, vanl tvåbyggare, buske; 0,5-3 m. Bladskiva 1-5 cm, jämbred, på översidan grönaktigt grå, under silvergrå - rostbrun. Blommar före lövsprickningen; blmr 3 mm, gulgröna. Frukt 8-10 mm, långsträckt, gul, bärlik, saftig. V-VI. På steniga havstränder; även prydnads- och bärbuske. Satakuntas landskapsblomma. Bärplockning, brytande av kvistar samt krossande och kvistars insamlande och försäljning och erbjudande är förbjudet (ej på Åland).

76. Rubiaceae

1 - el fleråriga, nedliggande el upprätta, ofta med revor, svartnar lätt vid torkning, örter. Stjälk vanl 4-kantig, kal el strävårig. Blad och bladlika stipler hela, rätt smala, formar radiärsymmetrisk skenkrans. Blomst kvast el knippe, sällan korglik. Blmr 2-könade, små; foder vanl förtvinat; krona vanl 4-flikig, hjul- el trattlik, vanl vit. Frukt med 1 el 2 klyftor, dessa vanl 1-fröiga.

- | | | |
|------|---|--------------|
| 1 | Krona med lång pip, trattlik | 2 |
| 1 | Krona med kort pip, nästan el helt hjullik | 3 |
| 2(1) | Foder 6-flikig; blomst stödblåd vid basen sammanväxta | 1. Sherardia |
| 2 | Foder vissnat; blomst stödblåd fria | 2. Asperula |
| 3(1) | Blomst åtminstone liklång med kransblåden; krona vanl vit, sällan gul el gulaktig | 3. Galium |
| 3 | Blomst tydligt kortare än kransblåden; krona blekgul | 4. Cruciata |

1. Sherardia

1. S. arvensis - åkermadd

1-årig; 10-30 cm; nedliggande, med rödaktiga rötter, grenad vid basen, sträv av nedriktade glesa hår. I nedre kransar 3 el 4 ovala, i övre 5 el 6 lansettlika, uddspetsade blad. Blomst stödblåd 8-10, stödblåden vid basen sammanväxta, tydligt längre än blmr; blmr skaftlösa, i stjälkens och grenarnas toppar

korglika huvuden. Foder 6-flikig. Krona trattlik, 4-flikig, ljust blårod. Småfrukter sträva. VI-IX. I trädgårdar, gräs-mattor; ibland på hamnfält, tippar. Europa.

2. Asperula

1- el fleråriga, upprätta, kal stjälk. I kransarna 4-8 blad. Blomst utbredd el hopdraget knippe, korglik. Foder förtvinat. Krona med lång pip, 3- el 4-flikig, vit el blårod - blå.

- | | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Flerårig; vitkronad; blomst kvastlik, dess stöblad motsatta, korta, kala | 1. tinctoria |
| 1 | 1-årig; blåkronad; blomst korglik, dess stöblad i krans, långa, franskantade | 2 |
| 2(1) | Blmr 6-7 mm, högst av stöbladets längd; kronpip blå | 2. arvensis |
| 2 | Blmr 10-13 mm, tydligt längre än stöbladen; kronpip gråaktigt blårod | 3. orientalis |

1. A. tinctoria - färgmadra, färgmåra

Flerårig; 25-45 cm; med kort och upprätt rotstock, upprätta grenar, kal. Stjälkbas och rotstock gulröda. Stjälkens nedre och mellersta kransar 4-6-bladiga; bladskiva jämbred - smalt lansettlik, ganska tjock, kanterna svagt bakvända. Blomst glest sammansatt knippe. Krona 3-flikig, vit. Frukt kal, utan vårtor. VII. På stenmarker, buskage; kalkgynnad. Frid-lyst, även på Åland.

2. A. arvensis - liten blåmåra

1-årig; 10-30 cm; med rödaktiga rötter, ofta rikt grenad. Vid basen ännu under blomningen 2 hjärtblad; i nedre ledet 4 blad, skiva omvänt äggrund, i övre 6-8 blad, skiva smalt oval, trubbig. Blomst tät, korglik; blmr 6-7 mm, högst av stöbladens längd. Krona rätt smalpipig, 4-flikig, blå; ståndare inneslutna i kronpipen. Frukt 2,5 mm bred, kal; med vårtig yta. VI-VIII. På åkrar, trädgårdar, vid kvarnområden. Europa, medelhavs-området.

3. A. orientalis - blåmåra

Lik A. arvensis, men 20-40 cm; blmr 10-13 mm, tydligt längre än stöbladen, blåroda; ståndare ofta synliga ur kronpipen; frukt 1,5 mm bred. VI-VIII. Prydnadsväxt; odlingsflykting el nykomling i trädgårdar, på åkrar. Sydvästra Asien.

3. Galium

1- el fleråriga, nedliggande el upprätta, kala el strävåriga. Stjälk vanl 4-kantig, sällan cylindrisk. Bladskiva trubbig el uddspetsad, helbräddad, vanl 1-nervig. Blomst tätt el glest knippe. Foder förtvinat. Krona vanl hjullik, vanl vit. Frukt 2-klyftig; småfrukter kala el krokåriga.

- | | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | 1-årig; lågt nedliggande ; stjälk och blad nedtill rätt snärjande av krokborst; blomst i bladfoten | 2 |
| 1 | Flerårig; nedliggande el upprätt; stjälk och blad kala el glest med sträva hår, sällan svagt snärjande; blomst antingen i stjälktoppen och i bladfoten el endast i stjälktoppen | 4 |
| 2(1) | Fruktskaft tjocka, krokigt nedböjda | 14. tricornutum |
| 2 | Fruktskaft smala, raka | 3 |
| 3(2) | Krona 1 mm bred, gulgrön; småfrukter 2-3 mm, halvklotformade; småfrukternas krokborst med smal bas el saknas helt | 12. spurium |
| 3 | Krona 1,5-2 mm bred, nästan vit; småfrukter 3-5 mm, klotformade; småfrukternas krokborst med fyllig bas | 13. aparine |

| | | |
|---------|--|---------------|
| 4(1) | Bladskiva trubbig, saknar udd; vanl 4 blad i krans Bladskiva spetsig el uddspetsig; mellanbladkransar vanl med minst 6-bladiga | 4 7 |
| 5(4) | Stjälk kraftig och upprätt; bladskiva 3-nervig, tämligen tjock | 1. boreale |
| 5 | Nedliggande och vek; bladskiva 1-nervig, tunn | 6 |
| 6(5) | Knippe mångblommig; krona 4-flikig; fruktskaft rak, slät | 5. palustre |
| 6 | Knippe vanl 3-blommig, krona 3-flikig; fruktskaft nedböjt, strävt | 6. trifidium |
| 7(4) | Lundväxt; torkad väldoftande; småfrukter med ljusa krokhår | 8 |
| 7 | Strand-, äng- el mera sällan lundängsväxt; torkad doftar ej, småfrukter kala el med små glandler | 9 |
| 8(7) | Upprätt; knippen i stjälktoppen, mångblommiga; krona trattformad, vit | 2. odoratum |
| 8 | Nedliggande; knippen mest i bladfoten, vanl 3-blommiga, krona hjulformad, gulgrön | 3. triflorum |
| 9(7) | Fast och upprätt stjälk; knippen rikblommiga; mellersta bladkransar med minst 6-8 blad | 10 |
| 9 | Vek och nedliggande; knippen tämligen glesblommiga; mellersta bladkransar vanl 6-blommiga | 13 |
| 10(9) | Stjälk nästan rund; bladskiva nållik, läderartad; krona gul | 7. verum |
| 10 | Stjälk upptill tydligt 4-kantig; bladskiva lansettlik - oval, knappast läderartad; krona vit el gulvit | 11 |
| 11(10) | Stjälk delvis gleshårig; färska blmr doftar, krona gulvit | * porenamicum |
| 11 | Stjälk kal; färska blmr doftar ej, krona vit | 12 |
| 12(11) | Bladskiva bredast vid mitten; blomskafv rätt tunna; småfrukter mjöldaggiga | 9. schultesii |
| 12 | Bladskiva bredast vid spetsdelen; blomskafv tämligen tjocka; småfrukter ej mjöldaggiga | 12a |
| 12a(12) | Krona 3-5 mm bred; blomskafv vanl kortare än kronbredden, ej efter blomning kraftigt utspärrade, längsta 1-3 mm. | 8. album |
| 12a | Krona 2-3 mm bred; blomskafv vanl längre än kronbredden, efter blomning kraftigt utspärrade, längsta 3-4 mm | 15. mollugo |
| 13(9) | Vid stjälkbasen blomlösa skott; bladskiva trubbigt omvänt äggrund, med kort udd | 11. saxatile |
| 13 | Saknar skott vid stjälkbasen; bladskiva lansettlik-smalt omvänt äggrund, spetsiga | 14 |
| 14(13) | Stjälk med borst, sträv; mellanbladkransar nästan alltid 6- bladiga; småfrukter med svaga glandler | 4. uliginosum |
| 14 | Stjälk kal; mellanbladkransar 6-8-bladiga; småfrukter nästan släta; park- och hamnykomling | 10. pumilum |

1. G. boreale - vitmåra

Flerårig; 25-40 cm; med jordrevor. Stjälk upprätt, kal, med rödaktig bas. Kransblad olikstora, 2 längre och 2 kortare; skiva ganska tjock, 3-nervig, trubbig, kanterna svagt bakvända. Toppblomst smalt kägellik, tämligen rikbl. Krona vit. Småfrukter vanl med krokhår, sällan kala. VII-IX. På släntängar, skogsbryn, klippbranter, vid älvar, i torra lundar.

2. G. odoratum - myskmadra, myska

Flerårig; 15-30 cm; med flera revor; torkade kummarindoftande. Stjälk upprätt, närmast ogrenad, endast hårig vid lederna. Kransar vanl med 8 blad; skiva smalt - brett oval, uddspetsad. Blomst toppknippe. Krona 4-6 mm bred, lågt trattlik, vit. Fruktskaft ca 10 mm, småfrukter krokhåriga. V-VI. På stränder i huvudsak i steniga lundar, i inlandet i sankar källskogar.

3. G. triflorum - myskmåra

Flerårig; 25-50 cm; med få revor; torkade kummarindoftande; ej torkade påminner stort om *G. odoratum*. Stjälk nedliggande, nästan ogrenad, något sträv, vid lederna kal. Kransar vanl med 6 blad; skiva oval, uddspetsad. Knippen i bladvecken, 3-5-bl. Krona 2-3 mm bred, hjullik, gulgrön. Fruktskaft upp till 25 mm, småfrukter krokhåriga. VII-VIII. I lundar vid berg och blockfält, vid bäckar främst vid forsar, ormbunksskogar.

4. *G. uliginosum* - sumpmåra

Flerårig; 5-30 cm. Stjälk nedliggande, sträv. Kransar vanl 6 blad; skiva smalt lansettlik, uddspetsad. Knippen tämligen rikbl. Krona 4-flikig, vit. Ståndarknappar gula. Småfrukter kala, små vårtor. VII-VIII. På strandängar, vid bäckar, i diken, sankar källskogar; även på ganska torra slänt- och betesängar, gräsmattor.

5. *G. palustre* - vattenmåra

Flerårig; svartnar lätt vid torkning. Stjälk nedliggande, vek. Kransar vanl med 4, sällan upp till 6 blad; skiva lansettlik, trubbig, saknar udd, tunn. Blomst utbredd, gles, mångdelat knippe. Krona 3-5 mm bred, 4-flikig, vit. Ståndarknappar röda. Fruktskaft greniga, släta; småfrukter kala.

5a. ssp. *palustre* - vattenmåra

10-30 cm. Stjälk under 0,9 mm tjocklek, ganska nedliggande, otydligt kantad, slät - sträv; mellersta ledstycken 3-5 cm. I mellersta kransar vanl 4 blad; skiva 5-20 mm, lansettlik. Blomskaft 1-4 mm. Krona 3-4 mm bred. Fruktdiametern högst 1,7 mm. VI-VIII. På hav- och sjöstränder främst på steniga ställen, vid bäckar, i sankskogar, på kärrängar, i diken. I hela Finland härskande ras. På Åland och Bottenvikens stränder något så när med kala grenar, liten som helhet trots långa ledstycken, smalbladig variant (var. *balticum*).

5b. ssp. *elongatum* - stor vattenmåra

30-60 cm. Stjälk tjockare än 0,9 mm, ganska upprätt, tydligt kantig och sträv; mellersta ledstycken över 5 cm. Mellersta kransar 4-6-bladiga; skiva 20-35 mm, brett lansettlik. Blomskaft slutligen över 4 mm. Krona 4-5 mm bred. Fruktdiameter 1,7-2,5 mm. VII-VIII. Uppenbarligen på många platser i södra och mellersta Finland främst på översvämmade stränder, i avloppsdiken. Utbredning dåligt känt.

6. *G. trifidum* - dvärgmåra

Flerårig; 5-25 cm. Stjälk nedliggande, rätt tunn, sträv. Kransar 4-bladiga; skiva jämbrett lansettlik, utan udd. Knippen vanl 1-3-bl. Krona 1 mm bred, 3-flikig, vit. Fruktskaft sträva, delvis nedvända; småfrukter kala. VI-VIII. På strandmossar, starrtuvor, starrängar.

7. *G. verum* - gulmåra

Flerårig; 20-60 cm. Stjälk upprätt, kraftig, cylindrisk, endast vid basdelen 4-kantig, svagt hårig. Kransar vanl med 8 blad; skiva nållik, kanterna tydligt bakvända, under vithårig. Blomst utbredd, smalt kägellik, tätbl sammansatt knippe; doftande blmr. Krona ca 3 mm bred, gul. Småfrukter släta, kala. VII-IX. På vallar, vid klippiga bergväggar, ytterskärårdens hedar och enbuskage, vägrenar.

8. *G. album* - stormåra

Flerårig; 30-100 cm; med revor. Stjälk kantig, kal, basen kraftig, halvt nedliggande. Kransar med 6-8 blad; skiva jämbrett lansettlik - avlång, bredast på spetsdelen, ofta i någon mån läderartad, med kort udd. Blst grenar under 45° vinkel, blomst utbredd, tämligen glest sammansatt knippe. Blomskaft vanl kortare än kronbredden, vid fruktmognaden ej fullt utspärrade, längsta 1-3 mm.

Blmr doftar ej. Krona 3-5 mm bred, vit. Småfrukter släta, kala, bruna, ej mjöldaggiga. VI-VIII. På fuktiga och torra ängar, betesmarker, vägrenar. Eurasien.

G * pomeranicum

Stjälk tydligt 4-kantad, svagt hårig; bladskiva lansettlik, under hårig; blmr vanl doftande; krona gulvit. Med frukter; småfrukter kala el håriga. Fortfarande allmän korsning som bakkorsning?. Har hunnit främst till östra Finland som korsning; gränsen G. verum lämnar visserligen rum för tolkning?.

9. G. schultesii

Flerårig; 30-100 cm; enstaka stjälkar. Stjälk upprätt, styv, längre ner cylindrisk, upptill 4-kantig, kal. Kransar med 6-8 blad; skiva lansettlik, bredast vid mitten, spetspetsad, under blåaktig. Blomst glest sammansatt knippe. Blomskaft rätt tunna, uppräta. Krona 1,5-2,5 mm bred, vit, kronblad uddspetsade. Småfrukter släta, svartaktiga, mjöldaggiga. VII-VIII. I lövskogar, buskage.

10. G. pumilum - parkmåra

Flerårig; 5-25 cm; tuvad. Stjälk vek, med uppräta grenar, kal. Kransar med 6-8 blad; skiva smalt omvänt äggrund - avlång, spetsig. Blomst med ganska uppräta grenar, glesbl. Krona 4-flikig, 2-3 mm bred, vit. Småfrukter kala, högst med små vårtor. I parkgrasmattor, på krigstida foderlastplatser. Europa.

11. G. saxatile - stensmåra

Flerårig; 10-30 cm; blomlösa revor blldas. Stjälk vek, kal, ledstycken korta. Nedre kransar med 4, övre med 6 blad; skiva omvänt äggrund, rätt smal bas, kort udd. Blomst glesbl, blmr tämligen långskaftade. Krona 2-3 mm bred, 4-flikig, vit. Småfrukter kala, med vassa vårtor. VII-VIII. På betesvallar, enbuskslänter. Fridlyst.

12. G. spurium - småsnärjmåra

1-årig; 20-70 cm. Stjälk nedliggande, fastnar ofta i andra växter, skör, med upphöjda kanter, krokhårig, håriga leder. Kransar med 6-9 blad; skiva jämbrett lansettlik, uddspetsad, krokhårig, skör. Knippen i bladvecken, glesa, tydligt längre än kransbladen. Krona ca 1 mm bred, gulgrön. Fruktskaft tunna, raka. Småfrukter 2-3 mm breda, krokhåriga el kala; krokhår med smal bas. VI-IX.

12a. ssp. spurium - linsnärjmåra

Småfrukter kala, släta el svagt vårtiga. Tillfällig tidigare på linåkrar. Europa.

12b. ssp. vaillantii - småsnärjmåra

Småfrukter krokhåriga. På åkrar, trädgårdar, skräpmarker.

13. G. aparine - snärjmåra

Lik G. spurium, men ofta större, 30-120 cm; bladskiva något bredare och med kortare udd; krona 1.5-2 mm bred, vit; småfrukter 3-5 mm breda, krokhår med trind bas. VI-IX. På strandlundar, buskage, havstrandens algvallar; även på åkrar, kvarnfält och lastplatser.

14. G. tricornutum - pillermåra

1-årig; 10-40 cm. Stjälk nedliggande, ganska sträv, med kala leder. Knippen i bladvecken, knappast längre än kransbladen; blmr vanl tre ihop. Krona ca 1,5 mm bred, vit. Fruktskaft krokaktigt nedböjda; småfrukter kala, med bruna vårtor. VII-IX. På kvarn- och bangårdar. Europa.

15. G. mollugo - buskmåra

Lik G. album, men blad bredare och rundare spets, tunna; blst glesare, dess grenar över 45° vinkel. Blomskaft mest längre än kronbredden, vid fruktmognaden kraftigt utspärrade, längsta 3-4 mm; krona 2-3 mm bred. VI-VII. I hamnar och på förrådsområden, krigstida lägerplatser, gamla åkrar. Mellaneuropa.

4. Cruciata

Fleråriga; vanl rikligt med revor. Stjälk nästan ogrenad. Kransar med 4 blad; skiva oval, 3-nervig. Blomst smal, knippe i bladvecket; blomskaft i fruktstadiet nedvända, böjda ända ned till bladkransens undersida. Foder saknas. Krona hjullik, 4-flikig, blekgul. Frukt kal, med 1 el 2 klyftor.

- | | | |
|---|--|-------------|
| 1 | Stjälk och blad delvis långhåriga; blomst med stödblåd | 1. laevipes |
| 1 | Stjälk och blad kala el högst korthåriga vid leden; blomst saknar stödblåd | 2. glabra |

1. C. laevipes - korsmåra

20-40 cm; rikligt med revor. Stjälk långhårig, hår 1-2 mm. Knippen 5-10-bl, med stödblåd. Blomskaft förlängs i fruktstadiet. Frukt med 1 el 2 klyftor. VI-VII. På last- och lägerplatser. Europa.

2. C. glabra - kal korsmåra

10-25 cm; mindre med revor än C. laevipes. Stjälkar högst vid lederna korthåriga. Knippen 3-5-bl, saknar stödblåd. Blomskaft förlängs ej i fruktstadiet. Frukt ofta med 1 klyfta. VI-VII. På last- och lägerplatser. Europa.

77. Asclepiadaceae

1. Vincetoxicum

1. V. hirundinaria - tulkört

Flerårig; 30-90 cm; växer i knippen, styva stjälkar, med mjölksaft, nästan kal ört. Blad 5-8 cm, motsatta, skaftade; skiva äggrund, helbräddad. Blomst i bladvecken, flocklikt knippe. Blmr 2-könade, 10 mm breda, stjärnlika. Krona 5-flikig, sambladig vid basen, vid basen sambladig, med bikrona, gulvit. Frukt flerfröig baljkapsel, ca 5 cm; baljkapslarna parvis. På fröspetsen vit duntofs. VI-VII. På stenbackar, klippor, särskilt i söderlägen. ++

78. Gentianaceae

1- el 2-åriga; kala bittersmakande örter; ofta lågbladsrosetter. Stjälkblad motsatta, skaftlösa, ofta omfattande, helkantade. Blmr 2-könade. Krona långt sambladig, trattlik, 4- el 5-flikig, radiärsymmetrisk. Kronbladsflikar i 1 noppstadiet vridna. Pistill 2-bladig. Frukt förtvinad kapsel kvarblir i kronan. Frön rätt små, tunnskaliga.

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Krona rosenröd; ståndarna synliga i kronpipen | 1. Centaurium |
| 1 | Krona rödblå el blå; ståndarna inne i pipen | 2 |
| 2(1) | Mellan kronflikar litet tandlikt bihang; kronflikars insida och svalg utan franshår | 2. Gentiana |
| 2 | Mellan kronflikar inget bihang; kronflikars insida och svalg med franshår | 3. Gentianella |

1. Centaurium

1- el 2-åriga, kala havstrandsväxter. Blomst gles el tät kvast. Foderflikar närmast ända till basen fria, smala. Krona 5-flikig, ganska snäv pip, rosenröd; svalget utan fraskrans. Ståndarknappar synliga i kronpipen.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Med bladrosett; blmr ganska kortskaftade; foder av kronpipens längd | 1. littorale |
| 1 | Utan bladrosett; blmr tämligen långskaftade; foder tydligt kortare än kronpipen | 2. pulchellum |

1. C. littorale - kustarun

2-årig; 5-20 cm; flerstjälkig, med bladrosett. Stjälk bastant, överdelen högst något grenad. Rosettblad omvänt äggrunda; stjälkblad 1-nerviga, skiva jämbrett lansettlik. Blmr ofta i små grupper, rätt kortskaftade. Foder närmast liklång med kronpipen. Kronflikar 5-6 mm. VII-VIII. På grusiga och steniga havstränder.

2. C. pulchellum - dvärgarun

1-årig; 3-15 cm; 1-stjälkig, saknar bladrosett. Stjälk vek, ogrenad el överdelen rikgrenlg. Nedre stjälkblad ofta mindre än övriga; skiva 3-nervig, smalt oval. Blmr ofta ensamma el i par, tämligen långskaftade. Foder tydligt kortare än kronpipen. Kronflikar 2-3 mm. VII-VIII. Finsandiga och leriga havstränder.

2. Gentiana

1. G. nivalis - fjällgentiana

1-årig; 5-20 cm. Stjälk ogrenad el ända från basen grenad, kal, stjälk och grenar veka, ledstycken långa. Blad små, skiva äggrund. Blmr ensamma, långskaftade, öppna endast vid soligt väder. Foder 5-flikigt, upphöjda nerver, mellan flikarna hinnartad rynka. Krona hjullik, lång- och smalpipig, spetsflikig, himmelsblå; mellan kronflikarna litet tandbihang; svalg utan fransar och nerver. VII-VIII. På strand- och fjällängar, byvallar; kalkgynnad.

2. Gentianella

1- el 2-åriga. Foder 4- el 5-flikig, flikmellanrummrt utan hinna. Krona 4- el 5-flikig, glapp pip, blekt el mörkt blårod, vid pipöppningen vanl franskantad bikrona; kronflikars mellan rum utan tandbihang.

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Blmr röda långskaftade, ensamma | 1. tenella |
| 1 | Blmr kortskaftade-oskaftade, sällan ensamma | 2 |
| 2(1) | Blmr tämligen små, i huvudsak i stjälktoppen i korglika samlingar; kronpipen utan franshår | 5. aurea |
| 2 | Blmr rätt stora, knippelika samlingar; kronpipen franshårskantad | 3 |
| 3(2) | Foderflikar breda, två storlekar, större täcker ofta de mindre | 2. campestris |
| 3 | Foderflikar smala, likstora, täcker ej varandra | 4 |
| 4(3) | 2-årig; under blomningstiden vid stjälkbasen vanl vissnad bladrosett; ledstycken vanl minst 4 | 3. amarella |
| 4 | 1-årig; under blomningstiden är vanl hjärtbladen kvar, men vid stjälkens bas ej vissnade bladrosetter; ledstycken 1-3 | 4. uliginosa |

1. G. tenella - lappgentiana

1-årig; 5-15 cm; grenad vid basen, vekstjälkig; ledstycken långa. Rotblad omvänt äggrunda, övre äggrunda, små. Blmr ensamma i stjälktoppen och i grenspetsarna, rätt långskaftade. Foder närmast ända ner till basen fribladig, 4-flikig, fyllig; flikar äggrunda, yttre något bredare än inre. Krona matt blårod, svalget franskantat. VII-VIII. På fjällängar och -hedar; kalkfordrande.

2. *G. campestris* - fältgentiana

2-årig; 10-30 cm; stjälk upprätt grenig. Vid stjälkbasen vissnad el torr bladrosett; rotblad trubbiga, övre vanl spetsiga. Foder djupt 4-flikigt, flikar parvis rätt olikstora, större täcker delvis mindre. Krona med vitt svalg, blekt blåviolett, svalgöppningen fransflikad. På fält, betesmarker, strandängar. Har avtagit stort. Omfattar 2 säsongsvarianter, vars utbredning i Finland är dåligt känt.

2a. var. *campestris* - höstfältgentiana

Stjälkens ledstycken 4-7, ledstycken svagt längre än stjälkbladen. Mellersta stjälkblad lansettlika el äggrunda. VIII-IX.

2b. var. *suecica* - sommarfältgentiana

Stjälkens ledstycken 3-5, ledstycken märkbart längre än stjälkbladen. Mellersta stjälkbladen smalt omvänt äggrunda, trubbiga, tunglika. VI-VII.

3. *G. amarella* - ängsgentiana

2-årig; 10-30 cm; stjälk upprätt grenig. Vid stjälkbasen vissnad el torr bladrosett. Rotblad omvänt äggrunda, tunglika; övre trubbiga el spetsiga. Foder 5-flikigt, flikar likstora, smala, kortare än kronpipen. Krona blårod, svalg med franskrans. På torra ängar, betesmarker; kalkgynnad. Har avtagit stort. Omfattar 2 säsongsvarianter, vars utbredning i Finland är dåligt känt.

3a. var. *amarella* - höstängsgentiana

Stjälkens ledstycken 5-8, ledstycken rätt korta, endast lite längre än bladen. Övre och mellersta stjälkbladen smalt äggrunda, spetsiga. VIII-IX.

3b. var. *lingulata* - sommarängsgentiana

Stjälkens ledstycken 3-5, ledstycken märkbart längre än bladen. Övre och mellersta stjälkbladen trubbiga, tunglika. VI-VII.

4. *g. uliginosa* - sumpgentiana

1-årig; 5-20 cm. Stjälk ogrenad el knappt upprätt grenad, ledstycken 1-3. Hjärtbladen vanl ännu under blomningstiden färska. Stjälkblad äggrunda, spetsiga. Foder 4- el 5-flikig, flikar något olikstora, av kronpipens längd. Krona blårod, svalg franskransad. VIII-IX. Havstrandsängar som betesmarker. Har avtagit.

5. *G. aurea* - blekgentiana

1-årig; 5-20 cm. Stjälkar vid basen bågböjt grenade; ledstycken långa. Rotblad kortskaftade, skiva omvänt äggrund; övre blad ovala. Blmr i stjälktoppen och på övre grenars spets i korglika grupper, längre ner vanl ensamma, skaftlösa el kortskaftade, ganska små. Foderflikar likstora, täcker ej varandra. Krona 4- el 5-flikig, blekt blårod; kronpipen fjäll- och franslös. VII-VIII. I buskage på vägrensängar; troligen krigs-nykomling. Nordvästra Europa.

79. *Menyanthaceae*1. *Menyanthes*1. *M. trifoliata* - vattenklöver

Flerårig; 20-40 cm; tjock och lång rotstock, kal ört. Blad långskaftade; skiva 3-fingrad, småblad ovala. Blomst upprätt, långskaftad klase. Blmr 2-könade, 15 mm breda. Krona 5-flikig, smal pip, insidan tätt fransad, vit, utsidan ljus rödaktig; kronbladens spetsar bakåtböjda. Frukt kapsel. Frön stora, tjockskaliga. VI-VII. I vattniga sankskogar, mossar, kärr, gölar och sjöars igenvuxna kanter.

80. Oleaceae

Träd och stora buskar. Blad motsatta, hela el sammansatta. Blmr 2-könade, krona sambladig; ståndare 2. Frukt kapsel el vingad nöt.

| | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Träd; bladskiva sammansatt, parbladig med uddblad | 1. Fraxinus |
| 1 | Buske; blad hela | 2. Syringa |

1. Fraxinus

1. F. excelsior - ask

Upprätta grenar, gråstammigt träd; 15-25 m. Knoppar svarta. Blad vanl 4-7-pariga; småblad 3-10 cm, smalt äggrunda - ovala, långspetsade, tandkantade. Blomst rikbl kvast; blmr små, utan hylle; knoppar blårod svarta; strängar långa. Frukt platt, vingad nöt. V. I lundar, lundskogar; kalkgynnad; även odlings- och prydnadsträd.

3. Syringa

4.

Buskar el små träd. Blad motsatta, skaftade; skiva hel, helkantade. Blst rikbl parallellkvast; krona piplik - trattlik. Frukt kapsel.

| | | |
|-------|-----------------------|-------------|
| 1 | Bladskiva hjärtformig | 1. vulgaris |
| 1 | Bladskiva annorlunda | 2 |
| 2 (1) | Kronflikar upprätta | 2. josikaea |
| 2 | Kronflikar utspärrade | 3. * henryi |

1. S. vulgaris - syren

Buske el litet träd; 2-5 m. Bladskiva 4-10 cm, hjärtlik, helbräddad. Blomst 10-20 cm, tät sammansatt kvast; krona 10-15 mm, piplik, 4-flikig, blårod el vit. Frukt kapsel. VI. Prydnadsbuske; ofta odlingsrest. Sydöstra Europa.

2. S. josikaea - ungersk syren

2-4 m. Bladskiva 6-12 cm, oval - brett oval. Blst 10-16 cm, tät; krona mörkt blårod, pip 7-11 mm, trattlik; flikar upprätta. VI. Prydnadsbuske, ibland odlingsrest. Ungern.

3. S. * henryi - norrlandssyren

Lik S. josikaea, men bladskiva 8-18 cm, brett oval - långsmal, under knappt blåaktigt vit; krona violettrod - blårod - ljusröd - vit, flikar utspärrade. VI. Prydnadsbuske, ibland odlingsrest.

81. Caprifoliaceae

Buskar, ris el ranka. Blad motsatta; skiva hel, flikig el sammansatt. Blmr vanl 2-könade, radiärsymmetriska el zygomorfa; krona 5-bladig, sambladig; ståndare 4 el 5. Frukt (botten)bär el smånöt.

| | | |
|-------|---|-------------------|
| 1 | Bladskiva sammansatt, parbladig med uddblad | 1. Sambucus |
| 1 | Bladskiva hel el flikig | 2 |
| 2(1) | Låg, krypande skogsris | 4. Linnaea |
| 2 | Buske el ranka | 3 |
| 3(2) | Ranka | 5. Lonicera |
| 3 | Buske | 4 |
| 4(3) | Blomst 2-bl blomst i bladvecken | 5. Lonicera |
| 4 | Blomst rikbl kvast el kort, tät klase | 5 |
| 5 (4) | Blomst kvast | 2. Viburnum |
| 5 | Blomst klase | 3. Symphoricarpos |

1. Sambucus

1. *S. racemosa* - druvfläder

Buske med utspärrade grenar; 2-4 m. Grenar runda, gulgrå. Blad parbladiga med uddblad, ljusgröna; småblad 4-12 cm, lansettlika, tandkantade. Blomst 2-6 cm bred, tät sammansatt kvast. Blmr små, doftar ej; krona grönaktigt vit el gulvit. Frukt röd stenfrukt. VI. Prydnadsbuske; odlingsflykting i skogar, klippor, på vägrenar. Mellan- och Sydeuropa.

2. Viburnum

Buskar. Blad hela el flikiga. Blmr 2-könade, kantblmr vanl könlösa. Frukt 1-fröigt stenfrukt.

1 Bladskiva fingerkluvan

1. opulus

1 Bladskiva hel

2. lantana

1. *V. opulus* - olvon

Buske; 1-3 m. Grenar kantiga, gråaktiga. Bladskiva 3-7 cm, bred, 3- el 5-flikig; flikar stortandade. Blomst 4-8 cm bred kvast; kantblmr 10-20 mm breda, könlösa; mittblmr 4-6 mm breda, 2-könade; krona vit. Frukt röd el (f. *xanthocarpum*) gul stenfrukt. VI-VII. I lundskogar, sankar lundskogar, vid bäckar; även prydnadsbuske.

2. *V. lantana* - parkolvon

2-3 m. Grenar runda, unga med stjärnhår. Bladskiva 4-14 cm, oval - avlång - omvänt äggrund, spetsig, bas spetsig, rundad el hjärtlik, sågkantad, särskilt under stjärnhårig. Blst 6-10 cm bred, könlösa sidoblmr saknas; krona gulvit. Frukt svart stenfrukt. VI. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest el -flykting. Mellan- och Sydeuropa.

3. Symphoricarpos

1. *S. albus* - snöbär

Med utspärrade grenar, tät buske; 1-1,5(-2) m. Grenar veka, kala. Bladskiva 2-8 cm, ovalrundad - oval, trubbig; kant hel el ibland på unga grenar stortandad. Blomst 3-8-bl, tät klase; krona 5 mm, klocklik, ljusröd. Frukt 1 cm, vit, torr stenfrukt. VI. Prydnadsbuske; odlingsrest el -flykting. Nordamerika. +

4. Linnaea

1. *L. borealis* - linnea

Nedliggande, 0,5-1 m lång, tunn stjälk, ständigt grönt ris. Bladskiva 5-15 mm, brett äggrund - rund, trubbig. Blomst skaft ca 5 cm; blmr parvis, 8-10 mm, hängande, doftar; krona klocklik, ljusröd. Frukt smånöt, skyddad av 2 kvarstående förblad. VI-VII. På torra och friska hedskogar.

5. Lonicera

Buskar el rankor. Bladskiva hel, helbräddad. Blomst 2-bl i bladvecket el flerbl toppblomst; krona närmast radiärsymmetrisk el 2-läppig, gulvit - röd. Fruktämne undersittande. Frukt (botten)bär.

1 Ranka; blst i spets

1a

1 Buske; blst i bladveck

2

1a(1) Under blst vid basen sammanväxt bladpar

5. caprifolium

1a Bladpar under blst ej sammanväxt

6. periclymenum

2(1) Blmr stöd- och förblad 1-2 cm, breda

4. involucrata

| | | |
|------|--|--------------|
| 2 | Blmr stödblåd under 1 cm, smala | 3 |
| 3(2) | Krona i det närmaste regelbunden; bär blåsvarta, ensamma | 1. caerulea |
| 3 | Krona 2-läppig; bär röda - rödgula, i basen sammanväxta | 4 |
| 4(3) | Krona rödaktig el röd; blad kala | 2. tatarica |
| 4 | Krona gulvit; blad håriga | 3. xylosteum |

1. *L. caerulea* - blåtry

Ganska upprätt och styvgrenig buske; 1-2 m. Grenar kompakta; barken flagnar; årskvistar - kala - håriga. Bladskiva 2-5 cm, oval, spetsig, under kal - hårig. Krona 12-16 mm, gulaktigt vit; blmr parvisa, deras fruktämne och förblad sammanväxta. Bär mörkblå. V-VI. Vid klipp- och strandlundar; ofta prydnadsbuske; ofta odlingsflykting. + Fridlyst.

2. *L. tatarica* - rosentry

Buske med utspärrade grenar; 2.3 m. Grenar ihåliga, kala. Bladskiva 2-7 cm, oval - ovalt avlång, kortspetsad, trubbig el hjärtlik bas, kal, sällan under utmed nerverna gleshårig. Krona 15-29 mm, 2-läppig, rödaktig el röd. Bär parvis, röda - gulröda. VI. Prydnadsbuske; odlingsrest el -flykting. Östeuropa - Västasien. + Av *L. tatarica* benämnda odlingsrest- och odlingsflyktingsbuskar är en del svårbestämda korsningar *L. * morrowii * tatarica* och *L. ruprechtiana * tatarica*.

3. *L. xylosteum* - skogstry

Buske med utspärrade grenar; 1-2 m. Grenar ihåliga, som unga håriga. Bladskiva 2-7 cm, äggrund - äggrunt oval, spetsiga, på översidan gles-, under täthårig. Krona 8-12 mm, 2-läppig; överläpp 4-, underläpp 1-flikig. Bär parvis, vid basen svagt sammanväxta, röda. VI. I lundar; även prydnadsbuske. +

4. *L. involucrata* - skärmtry

Buske med ganska upprätta grenar; 2-3 m. Grenar kompakta, kala - gleshåriga. Bladskiva 5-12 cm, oval - ovalt avlång, spetsig, spetsig bas, på översidan vanl kal, under kal - gleshårig. Blmr stöd- och förblad vanl 1-2 cm, breda, ofta rödaktiga; krona 10-20 mm, gul. Bär parvis, svarta. VI. Prydnadsbuske; odlingsrest och -flykting. Nordamerika. +

5. *L. caprifolium* - (äkta) kaprifol

Ranka; 2-3 m. Grenar ihåliga, tämligen kala. Bladskiva 3-10 cm, oval - brett oval, trubbig - brett spetsig, som ung ibland hårig, på översidan mörkgrön, under blåaktigt grön. Blomst 1- el 2-kransad toppblomst; under blomst 2 el 3 vid basen sammanväxta bladpar; blmr doftar; krona 30-50 mm, gulvit, 2-läppig; läppar 8-12 mm. Bär rött. Prydnadsväxt; någon gång odlingsflykting. Sydöstra Europa, Kaukasus. +

6. *L. periclymenum* - vildkaprifol

Lik *L. caprifolium*, men bladskiva på översidan grågrön; blst 3-kransad, bladpar under blst el sammanväxt. VI-VII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el - flykting i skogsdungar, vid klippor, vägrenar mm. Västeuropa.

82. Adoxaceae

1. Adoxa

1. *A. moschatellina* - myskört, desmeknopp

Flerårig; 8-15 cm; kal, gulgrön, redan vid midsommartid vissnad ört. Fjällig rotstock med revor. Rotblad vanl 2 ggr 3-fingrade; småblad flikiga - stortandade. På ogrenad stjälk 2 motsatta, 3-fingrade blad. I toppen vanl 5-bl tätt huvud; blmr små, gröna; i toppbl 4 kronblad och 4(2-kluvna) ståndare, sidobl med 5 kronblad 5 ståndare. Frukt ca 5 mm, lik stenfrukt, grönaktig; småfrukter vid mognaden nedböjda till marken. V-VI. I skugga, mulliga lundar,

stenlundar, och -klippslänter, i lerälvars och -bäckars backiga lundar; i norra Finland även vid källdrag.

83. Valerianaceae

1- el fleråriga örter. Blad motsatta, hela, flikiga el sammansatta. Blomst sammansatt knippe. Blmr 2-könade. Foder litet; krona sambladig, trattlik, vanl 5-flikig, något zygomorf, blå, blårod el nästan vit; ståndare 3; pistillens märke 3-flikig, fruktämne undersittande. Frukt bottensmånöt, i spetsen ofta av fodret bildat pappus.

- | | | |
|---|---|-----------------|
| 1 | Bladskiva hel, hel- el tandkantad; 1.årig; 2-gaffelgrenigt grenad | |
| | | 1. Valerianella |
| 1 | Bladskiva parflikig el -bladig; flerårig; ej 2-gaffelgrenigt grenad | |
| | | 2. Valeriana |

1. Valerianella

1-åriga, låga, 2-gaddelgreniga. Blad hela. Blomst sammansatt knippe; delblomst korglika. Krona liten, ljusblå. Frukt 3-fårad.

- | | | |
|---|--------------------------------|------------|
| 1 | Foderflikar saknas el rätt små | 1. locusta |
| 1 | Åtminstone 1 tydlig foderflik | 2. dentana |

1. V. locusta - vårsallat, vår klynne

5-20 cm. Blad skaftlösa, skiva omvänt äggrund - avlång. Blomst stödblåd längre än blomst, avlånga, trubbiga. Frukt 1,5-2,5 mm, lika bred som lång el bredare, kal el ibland gleshårig, gulaktig. V-VI. På havstrandsängar, blåstångsvallar, havstrandens klippängar, bangårdar; även sallatsväxt.

2. V. dentata - sommarklynne

Lik V. locusta, men övre bladskivas bas tandad - flikig; blomst stödblåd liklånga med blomst, spetsiga; frukt längre än sin bredd, hårig - ganska kal. VI-VII. På bangårdar. Europa.

2. Valeriana

Fleråriga. Stjälk ihålig, kantig. Blad parbladiga. Blomst sammansatt knippe; knippen glesa el korglikt tätbl; blomst huvudgrenars stödblåd kortare än sin gren, parflikiga. Krona något zygomorf, trattlik, ljusblårod - vit. Frukt äggformig.

- | | | |
|---|----------------------------|-----------------|
| 1 | Frukt 2-3 mm; krona 2-4 mm | 1. officinalis |
| 1 | Frukt 3-4 mm; krona 4-8 mm | 2. sambucifolia |

1. V. officinalis - läkevänderot

70-150 cm; saknar markrevor, jordrevor rätt korta el saknas. Stjälk kal, ibland i toppen korthårig. Småbladspår 6-11; ändsmåbladet knappast bredare än sidosmåbladen. Krona 2-4 mm. Frukt 2-3 mm, på innersidan vanl utspärrat hårig. VI-VII. På strandängar, älvbackar, skogsbryn, trädesåkrar och övergivna gräsmarker.

2. V. sambucifolia - flädervänderot

Vanl med jord- och markrevor. Småbladspår 3-8; ändsmåbladet ofta bredare än sidosmåbladen. Krona 4- 8 mm. Frukt 3-4 mm, kal. Flerformig, underarter svårbestämbara, grundlig utredning erfordras.

2a. ssp. sambucifolia - flädervänderot

40-120(-200) cm. Revor vanl ganska långa. Stjälk kal el nedre del hårig, grön- - brunaktig. Småbladspår 3-6. VI-VII. I strandlundar och -buskage, vid

bäckar, sankar lundskogar, lundängar, då och då även på ängar, övergivna åkrar, odlingsmarkens kanter, i åker- och vägdike

2b. ssp. salina - strandvänderot

Lik ssp. sambucifolia, men vanl lägre; yttrevor korta el saknas, markrevor korta, saknas sällan; småbladspår 6-8; stjälk mörkt blårod. VII. På havstrandsängar och -stenmarker.

84. Dipsacaceae

Örter. Blad vanl motsatta. Blomst korg; under den holklik högbladsgrupp. Blmr 2-könade el honblmr. Foder rätt liten, jämte den ytterfoder. Krona sambladig, trattlik, vanl zygomorf. Ståndare 4 (el2), ståndarna fria. #
Frukt bottensmånöt.

| | | |
|------|--|-------------|
| 1 | Stjälk och blomkorg taggiga | 1. Dipsacus |
| 1 | Växten tagglös | 2 |
| 2(1) | Korg halvklotformig; blad hela, vanl helbräddade | 2. Succisa |
| 2 | Korg platt; en del blad flikiga - stortandade | 3. Knautia |

1. Dipsacus

1. D. strigosus - sträv kardvädd

2-årig; 50-150 cm. Stjälk kraftig, taggig, med styva borsthår, grenad upptill. Blad motsatta, ovals äggrunda, sågkantade, håriga, vid skivans bas vanl flikpar. Korg 3-4 cm, klotlik; såväl holk- som korgbottenfjäll smala, taggspetsade, långhåriga. Krona ljusgul. VIII-IX. Prydnadsväxt; odlingsflykting på vägrenar och skräpmarker. Östeuropa.

2. Succisa

1. S. pratensis - ängsvädd

Flerårig; 30-60 cm. Rotstock kort, upprätt. Njuggt hårig el närmast kal; stjälk ogrenad el överdelen grenad. Blad lansettlika - ovala, hela, vanl helbräddade; rotblad stora. Korg halvklotformig, blmr likstora; toppkorg 2-3 cm bred, blmr vanl 2-könade; sidokorgar mindre, vanl honbl. Krona blå, 4-flikig, flikar likstora. Korgbotten fjällig. VIII-IX. På friska ängar, älv-, sjö- och havstränder, skogsbyr och -gläntor, i kärrkantskogar, betesskogar, på åker- och väglänter; särskilt på lermarker.

3. Knautia

1. K. arvensis - äkervädd

Flerårig; 30-80 cm. Rotstock lång, grenad. Stjälk rätt strävårig, överdel grenad. Blad lansettlika - ovala; rotblad hel- el tandkantade; stjälkblad motsatta, vanl parflikiga, flikar smala, ändflik stor; alla blad sällan hela. Korg platt, ca 3 cm bred, honblkorgar mindre. Krona blårod, 4-flikig; korgens sidoblmr större än övriga, krona tydligt zygomorf. Korgbotten hårig. VII-VIII. På släntängar, betes- och byvallar, åker- och vägrenar, särskilt på forna svedjemarker; även på åkrar och trädor, vägrenar och banvallar, undviker lera.

85. Convolvulaceae

Vanl ranklika örter. Blad strödda, saknar stipler, vanl långskaftade. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska; foder och krona 5-bladiga; krona sambladig, trattlik, ofta stor, vit - röd. Ståndare 5; pistill vanl 2-bladig. Frukt kapsel.

| | | |
|---|--|---------------|
| 1 | Vid fodrets bas 2 stora, fodret täckande förblad | 1. Calystegia |
|---|--|---------------|

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Förblad små, ej vid fodrets bas | 2 |
| 2(1) | Blad med spjutlik bas; fleråriga | 2. Convolvulus |
| 2 | Blad ej med spjutlik bas; 1-årig tillfällig nykomling | 3. Ipomoea |

1. Calystegia

1. C. sepium - snårvinda

Flerårig, upp till 3 m kal örtranka. Blad stora, hjärtlika; skivans basflikar kantiga. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade; förblad vid blombasen, täcker fodret; ca 2 cm, breda, hjärtlika. Krona 3-6 cm, trattlik. VII-VIII.

1a. ssp. sepium - snårvinda

Stjälk och bladskaft kala. Bladskivans basskåra trång. Förblad vanl 10-15 mm breda, plattade, spetsiga. Krona 3-5 cm, vit. I havsträndernas buskage, på gräsplaner och alghopningar; även prydnadsväxt, odlingsrest och -flykting i bybuskage, på älvstränder, tippar mm.

1b. ssp. spectabilis - skär snårvinda

Stjälk och bladskaft korthåriga. Bladskivans basskåra vanl bred, rundad. Förblad vanl 14-18 mm breda, kölryggade, rätt trubbiga. Krona 5-6 cm, ljusröd. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting i bybuskage och tippar. Sibirien?

2. Convolvulus

1. C. arvensis - åkervinda

Flerårig, vanl kal; stjälk 30-80 cm, nedliggande el slingrande. Blad avlånga el ibland smala, spjutlik bas, helbräddade. Blmr ensamma i bladvecken el tre och tre; förbladen på halva skaftet, små, smala. Krona ca 2 cm, ganska spetsig, vit - ljusröd. VII-VIII. På gårdar, i trädgårdar, städer, på vägrenar och banvallar, i hamnar, på skräpmarker, gamla kasern- och fästningsplatser. Europa.

3. Ipomoea

1-åriga; slingrande. Hjärtblad stora, 2-flikiga. Blad breda, hela el flikiga, helbräddade. Blmr i bladvecken ensamma el några ihop, på blomskaftet små förblad. Krona tratt- el rörlik, ofta stor. Nordamerikanska majs- och sojanykomlingar; i Finland blir växterna ofta kvar i ungdomstadiet.

- | | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Blad handflikiga, sällan hela; rikligt med hår; foderflikars spets lång, smal, krökt | 2. hederacea |
| 1 | Blad hela; tämligen njuggt håriga; foderflikars spets kort, bred, rak | 2 |
| 2(1) | Tydligt hårig; fodrets basdel rikligt hårig | 1. purpurea |
| 2 | Njuggt hårig-nästan kal; foder kalt, endast flikkanterna håriga | 3. lacunosa |

1. I. purpurea - blomman för dagen

Hårig, stjälkens och bladskaftens hår nedåt. Blad hela, långspetsade; skivans basskåra vanl djup, snäv. Blmr i några grupper, skaft långa, förblad korta. Fodrets basdel alltigenom med långa borsthår, foderflikar breda, kortspetsade, vassa, gleshåriga - nästan kala. Krona 4-6 cm, röd. IX. Vid kvarnar, på lastplatser och tippar; även prydnadsväxt, sällan odlingsflykting. Tropiska Amerika.

2. I. hederacea

Rikligt hårig, stjälkens och bladskaftens hår nedåt. Blad vanl 3-kluvna - delade; flikar långspetsade, mellanrummen och basskåran rundbottnade; basbladen ofta och ibland alla blad hela. Blmr vanl ensamma, skaft korta, förblad ganska långa, smala. Fodrets basdel alltigenom tätt med långa borsthår, foderflikars spets rätt lång, smal, krökt, korthårig. Krona 3 cm, vanl röd. IX. Vid kvarnar, på lastplatser och tippar. Tropiska Amerika.

3.I. lacunosa

Ganska glest kort- och vekhårig, ibland nästan kal. Blad hela, långspetsade; skivans basskåra rätt låg, bred. Blmr i några grupper, skaft ganska långt, förblad korta. Foder kalt, flikar breda, korta, spetsiga, kanterna glest med vita långa hår. Krona ca 1,5 cm, nästan vit. IX. Vid kvarnar, på lastplatser och tippar. Nordamerika.

86. Cuscutaceae

1. Cuscuta

Snärjer sig i gröna växter, 1-åriga, ej bladgröna helparasiter. Ursprungsroten dör tidigt; från stjälken växer till värdväxten sugrötter. Blad rätt små, fjälliga. Blomst vanl täta gyttringar; blmr små, radiärsymmetriska; foder, krona och ståndare 4- el 5-bladiga; krona sambladig, vanl med ganska upprätta flikar, vit - gulaktig - rödaktig; i kronpipen fjälliga bikronsflikar. Ståndarsträngar sammanväxta med kronpipen; pistill 2-bladig. Frukt kapsel.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Märke knoppformig; med gul stjälk, tillfällig | 1. campestris |
| 1 | Märke trådlik | 2 |
| 2(1) | Stift med märke tydligt längre än kapseln; huvudsakligast på klövervallar | 4. epithymum |
| 2 | Stift med märke högst av kapselns längd | 3 |
| 3(2) | Stjälk och blmr rödaktiga | 2. europaea |
| 3 | Stjälk och blmr gulaktiga; på lin | 3. epilinum |

1. C. campestris - amerikansk grovsnärja

Stjälk vek, grenad, gul - gulröd. Gyttringar ca 1 cm breda. Blmr 2-3 mm, rätt långskaftade; krona 5-flikig, gulaktig, bikronans flikar tydligt synliga. Märke klotformigt, tjockare än stiftet; kapsel 2-3 mm, plattat klotformigt, står ut från kronan, gul. VIII-IX. I trädgårdar, främst på morötter; ibland på tippar och lastplatser. Nordamerika.

2. C. europaea - nässelsnärja

Stjälk ganska tjock, röd - nästan vit. Gyttringar (5-)10-15 mm breda. Blmr 3-4 mm, kortskaftade; krona 4- el 5-flikig, ljusröd - vit. Stift med märke kortare än kapseln, märke trådlik, lika tjock som stiftet; kapsel ca 3 mm, oval - nästan klotlik, gulaktig, vissnad, täcker kronan. VII-VIII.

2a. ssp. europaea - nässelsnärja

Stjälk ganska tjock, grenad. Gyttringar vanl 10-15 mm breda. Flesta blomkronor 4-flikiga; foder kluven - delad. På gårdar och vid uthus, på byslanter, i bäckbuskage, gräsplaner vid älvstränder; vanl på nässlor, men även på 10-tal andra övervägande fleråriga örter.

2b. ssp. halophyta - strandsnärja

Stjälk ganska tunn, njuggt grenad, vanl mörkröd. Gyttringar vanl under 10 mm bredd. Blmr rätt små; krona vanl 5-flikig; foder delad - djupt delad. På havsstrandsängar och -gräsplaner, på ett flertal växtarter.

3. C. epilinum - linsnärja

Stjälk vek, vanl ogrenad, gulaktig. Gyttringar högst 10 mm breda. Blmr ca 3 mm, oskaftade; krona 5-flikig, gulaktig. Stift med märke mycket kortare än kapseln, märke något tjockare än stiftet; kapsel ca 3 mm, nästan klotformig, gul. VII-VIII. På lin i linåkrar; senast synlig på 1940-talet.

4. C. epithymum - klöversnärja

Stjälk vek, grenad, vanl rödaktig. Gyttringar högst 10 mm breda. Blmr 3-4 mm, kortskaftade; krona 5-flikig, utspärrade flikar, tämligen vit. Stift med märke vanl tydligt längre än kapseln, märke trådligt, lika tjock som stiftet; kapsel

ca 1,5 mm, rätt svart. VII-VIII. På klöver i odlingar, ibland på slänter och även på andra örter. Europa.

87. Polemoniaceae

1- el fleråriga örter. Blad strödda, sällan motsatta, utan stipler. Blmr 2-könsde, radiärsymmetriska; foder och krona sambladiga, djupt 5-delade. Ståndare 5-bladig. Frukt kapsel.

| | | |
|-------|--|---------------|
| 1 | Bladskiva parbladig; blst kvast- el klaselik | 1. Polemonium |
| 1 | Bladskiva hel; blst korg- el flocklik | 2 |
| 2 (1) | Blad strödda; blst korglik, krona under 10 mm | 2. Collomia |
| 2 | Blad motsatta; blst flocklik kvast, krona 20-30 mm | 3. Phlox |

1. Polemonium

Fleråriga. Bladskiva parbladig. Krona över 10 mm, blå, sällan vit; strängbasen långhårig.

| | | |
|---|--|----------------|
| 1 | Stjälkens övre del korthårig; kronans flikkanter ej el glest fransade | 1. caeruleum |
| 1 | Stjälkens överdel lång- och glandelrhårig; kronflikars kanter fransade | 2. acutiflorum |

1. P. caeruleum - blågull

25-50 cm. Stjälk ogrenad, nedre del kal, överdel tätt korthårig. Nedre blad 8-12-pariga, övre blad 5-6-pariga; småblad 2-3 cm, lansettlika, spetsiga, berör vanl varandra. Blomst kvastlik, flerbl. Krona 12-15 mm bred, hjullik; kronflikar äggrunda, rundspetsade; kant ofransad el rätt gles-fransad. VII-VIII. I lundar, frodiga ängar; prydnadsväxt, ofta odlings-rest och -flykting på gårdar, vägslänter och bybuskage.

2. P. acutiflorum - lappblågull

Lik P. caeruleum, men stjälkens övre del lång- och glandelrhårig; nedre blad vanl högst 8-pariga, småblad fria; blomst klaselik, njuggt med blmr; krona 18-22 mm bred, klocklik; kronflikar spetsiga, kant fransad. VII-VIII. Vid bäckar, älvstränder, ängar och buskage, på vägrenar, på ladors och stockstugors ställen.

2. Collomia

1. C. linearis - limfrö

1-årig; 10-25 cm. Stjälken nedre del kal, övre del glandelrhårig. Blad skaftlösa; skiva 1-5 cm, jämbrett lansettlik, spetsig. Blomst korglik. Blmr skaftlösa; foder glandelrhårig; krona 10 mm, något längre än fodret, rörlig, gul, blåkantad. VII-VIII. Vid kvarnar, järnvägar, på tippor. Nordamerika.

3. Phlox

1. P. subulata - mossflox

Flerårig; städse grön, växtsätt vanl mattbildande. Stjälk korthårig. Blad motsatta, 5-20 mm, saknar skaft, jämbreda, helkantade, uddspetsade; i bladvecken vanl täta kortskott. Blst 3-6-bl flocklik kvast. Blomskaft och foder korthåriga; foderflikar smala, spetsiga; krona 20-30 mm, purpur- el rosenröd, ljusviolett el vit, kronblad urnupna. V-VI. Prydnadsväxt; odlingsrest i trädgårdar, sällan odlingsflykting vid vägrenar, i skogsbyn. Östra Nordamerika. I odlingar ofta underarter från korsningar, vars möjliga förvildningar vi ej har noggrann vetskap.

88. Hydrophyllaceae

1. Phacelia

1. *P. tanacetifolia* - honongsfacelia

1-årig, vanl upprätt ört; 20-60 cm. Stjälk hafs- och glandelhårig. Blad strödda; skiva 2-8 cm, oval, pardelad - djupt pardelad, flikar tandkantade - parklurna. Blomst tät toppslinga. Blmr 2-könade, kortskaftade; foder liklång med kronan; krona 6-9 mm, hjullik, blå; ståndare med rätt långa strängar. Frukt kapsel. VII-IX. Honungs- och prydnadsväxt, även odlingsrest; ibland nykomling på odlingar och åkrar. Nordamerika.

89. Boraginaceae

1-, 2- el fleråriga, håriga örter. Blad strödda, saknar stipler, hela, vanl helbräddade. Blomst ensidigt knippe. Blmr 2-könade, sambladiga, i många släkten radiärsymmetriska. Foder och krona 5-bladiga; krona rörlik - hjullik, vanl blå - blårod, i rørsvalget ofta knölar, fjäll el hår. Ståndare 5, strängarna sammanväxta med kronpipen. Pistill 3-bladig; fruktämne översittande, slutligen 4-rummigt; stift mellan fruktämnets delar. Frukt vanl 4-delad klyvfrukt; småfrukter smånötsaktiga.

| | | |
|--------|---|------------------|
| 1 | Krona tydligt zogomorf; märken 2 | 2. Echium |
| 1 | Krona radiärsymmetrisk; märken 1 | 2 |
| 2(1) | Foder zygomorft, efter blomning förstorat, till slut formad av 2 fliklika delar | 10. Asperugo |
| 2 | Foder radiärsymmetrisk | 3 |
| 3(2) | Krona ca 2 cm bred, hjulformig; ståndarna synliga som en kägellik samling | 7. Borago |
| 3 | Krona hjul-klock-rörlik; ståndarna i kronpipen | 4 |
| 4(3) | I kronsvälget ej tydliga knölar ej heller fjäll | 5 |
| 4 | I kronsvälget tydliga knölar och fjäll | 8 |
| 5(4) | Krona gulvit-gul | 6 |
| 5 | Krona röd-blå | 7 |
| 6(5) | Krona gulvit; stjälk medhårig | 1. Lithospermum |
| 6 | Krona gul; stjälk med utspärrade hår | 8. Amsinckia |
| 7(5) | Krona trattformig, i pipen 5 hårtussar; övre blmr saknar stödblåd | 3. Pulmonaria |
| 7 | Krona klocklik, i pipen 5 små håriga knölar; alla blmr med stödblåd | 4. Nonea |
| 8(4) | Krona rund- - trattformig, svalgfjäll stora | 5. Symphytum |
| 8 | Krona rör- - hjulformig, i svalget låga fjäll el knölar | 9 |
| 9(8) | Småfrukter tagglösa | 10 |
| 9 | Småfrukter med ankarspetsade taggar | 13 |
| 10(9) | Alla blmr med stödblåd; småfrukter med glandler | 6. Anchusa |
| 10 | Blmr utan stödblåd el endast undre med stödblåd | 11 |
| 11(10) | Småfrukter rynkiga; krona liten, gulvit | 9. Plagiobothrys |
| 11 | Småfrukter släta; krona vanl blå | 12 |
| 12(11) | Småfrukter kullriga; utan kant | 11. Myosotis |
| 12 | Småfrukter urgröpta, med kant | 13. Omphalodes |
| 13(9) | Foder smalflikad; småfrukter taggkantade | 12. Lappula |
| 13 | Foder bredflikad; småfrukter överallt taggiga | 14. Cynoglossum |

1. Lithospermum

1- el fleråriga, medhåriga. Blad smala. Blmr stödblåd bladlika. Foder närmast ända till basen flikad, flikar smala, pipen märkbart längre. Krona smalt trattlik, gulvit - blåaktig. Stift kort, märke 2-flikigt. Små-frukter släta - knöltandade.

- 1 Flerårig, rikligt med grenar; småfrukter vita, släta 1. officinalis
 1 1-årig, glest med grenar; småfrukter gråbruna, med knöla 2. arvense

1. L. officinale - stenfrö

Flerårig; 30-60 cm. Rotstock tjock; stjälkens överdel rikligt hårig. Blad smalt äggrunda, spetsiga, sidonervparen tydliga. Foderflikar trubbiga. Krona 4-6 mm, liklång med fodret, gulvit; i svalget 5 knölar. Småfrukter äggformiga, vita, släta, glänsande. VI. På vägrenar. Europa.

2. L. arvense - sminkrot

1-årig, övervintrar; 15-45 cm. Rot rödviolett, färgväxt. Stjälkens överdel fågrenig. Blad smalt omvänt äggrunda - lansettlika; endast mittnerven skönjbar. Foderflikar spetsiga. Krona 6-8 mm, något längre än fodret, gulvit, pipens övre del blåaktig, kronan är sällan blåaktig allt-igenom; i svalget 5 hårtussar. Småfrukter gråbruna, med vårtor. VI-VII. På sädesåkrar, bystenmarker, i hamnar, på lastplatser. Har avtagit stort och nästan utdöd.

2. Echium

1- el 2-årig. Krona trattlik, zygomorf. Ståndare oliklånga, en del längre än kronan.

- 1 Rotblad saknar kantnerver; krona hårig överallt 1. vulgare
 1 Rotblad med kantnerver; krona hårig endast längs nerter och på kanter 2. plantagineum

1. E. vulgare - blåeld

2-årig; 30-90 cm. Rot blårod, färgväxt. Stjälk bastant, ogrenad el vid basen grenad, strävårig. Blad lansettlika - jämbreda, 1-nerviga. Knippen som grenar till den långa toppblomst. Foder närmast ända till basen flikad. Krona 10-18 mm, trattlik, zygomorf, i början röd, slutligen blå. Ståndare 4 el 5, dessa längre än kronan, strängar oliklånga. Märken 2. Småfrukter med rynkad yta. VII-VIII. På vägrenar, byvallar, lastplatser; även som prydnadsväxt och odlingsflykting. Europa.

2. E. plantagineum - blå snokört

1-årig; 20-60 cm. Stjälkens överdel grenig, mjukårig. Rotblad ovala, med kantnerver. Krona 18-30 mm, blåviolett, endast efter nerter och kanter hårig; 2 ståndare når utanför kronan. VII-XI. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting i trädgårdar och på tippar, ofta även nykomling. Europa.

3. Pulmonaria

1. P. obscura - lungört

Flerårig; 15-30 cm, hårig. Sommarblad i den vågräta rotstockens grenar, i rosett, långskaftade; skiva till slut stor, brett hjärtlik, spetsig. Vårens blomskottsblad skaftlösa, äggrunda - lansettlika. Blomst fågrenad, knippen fåbl, övre blmr saknar stödblåd. Foder slutligen klocklik, flikar ca 1/3 av fodrets längd. Krona trattlik, i början röd, slutligen blå; i svalget 5 hårtussar. Småfrukter håriga. V-VI. I lundar, landaktiga skogar; sällan odlingsflykting. Insamling till försäljning samt för-säljning är förbjuden (ej på Åland).

4. Nonea

1. N. pulla - svartnonnea

1 - el flerårig; 15-30 c; stjälk upprätt, strävårig, glandelhårig. Blad lansettlika - smalt äggformiga, spetsiga, nedre kortskaftade. Blomst fågrenig, även övre blmr med stödblåd. Foder efter blomningen utvidgad; flikar ca 1/3 av fodrets längd. Krona 5-8 mm bred, brunrod, smalt klock-lik, lågt flikad; i

svalget 5 små, håriga knölar. Småfrukter med rynkad yta. VII-VIII. Vid vägrenar, forna åkrar, lastplatser. Östeuropa.

5. Symphytum

Fleråriga, stora, håriga. Krona tämligen cylindrisk - trattlik, i svalget 5 stora, smala, papillkantade fjäll. Småfrukter sneda, vid basen tand ring.

- | | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Blad utan bladlist el alldeles kort; foder 2-5 mm, flikar rundspetsade | 2. asperum |
| 1 | Blad med bladlist; foder 5-12 mm, flikar vanl spetsiga | 2 |
| 2(1) | Blad med lång bladlist; småfrukter släta, glänsande | 1. officinale |
| 2 | Blad med kort bladlist; småfrukter med knölar och åsar, matta | 3. * uplandicum |

1. S. officinale - vallört

30-120 cm; mjukhårig. Blad vanl med lång och bred bladlist, lansettlika - äggrunda, med spetsig bas. Foder 6-12 mm, längre än kronpipen, flikar spetsiga. Kronflikar bakvända, triangulära; svalgfjäll triangulära, bashalvan med böjda kanter. Småfrukter släta, glänsande. VI-IX. Gammal prydnads- och medicinväxt; odlingsrest och -flykting vid bebyggelse, på ängar, vägrenar, skräpmarker, ibland på stränder och i diken; sällan nykomling. Europa.

1a. var. officinale

Krona mörkt blårod, sällan ljust blårod, ljus- el mörkröd.

1b. var. bohemicum

Krona gulvit.

2. S. asperum - fodervallört

60-200 cm; strävårig, främst i toppen kraftiga, platta, klolika hår. Blad saknar bladlist el alldeles kort bladlist, lansettlika - ovala, vanl rundas el hjärtlik bas. Foder 2-5 mm, mycket kortare än kronpipen, flikar rundspetsade. Krona trattlik, i knopp röd, öppen himmelsblå; flikar upprätta, rundspetsade; svalgfjäll tunglika, med raka kanter. Småfrukter med vårtor och åsar, matta. VI-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting kring bebyggelse och på stränder. Kaukasus, Iran.

3. S. * uplandicum - uppländsk vallört

50-200 cm; vanl strävårig. Blad med kort och smal bladlist, äggrunda - lansettlika, med spetsig, rundad el främst basbladen hjärtlik bas. Foder vanl 5-7 mm, flikar med spetsig sällan rundad spets. Krona trattlik el rörlik, blå el blårod, sällan tämligen vit; flikar upprätta el något bakvända. Svalgfjäll triangulärt tunglika, vanl med raka kanter. Småfrukter med vårtor och åsar, matta el svagt glänsande. VI-VIII. På samma platser som S. officinale. Särskilt flerformig, ofta självständigt uppträdande korsning.

6. Anchusa

1-, 2- el fleråriga, strävåriga, hår med trind bas. Blad lansett- - tunglika. Alla blmr med stödblåd. Krona klock- - hjullik, svalgknölar tydliga, vita, håriga. Småfrukter med vårtor.

- | | | |
|------|---|-------------|
| 1 | 1-årig; foder ända till basen flikad; krona ca 5 mm bred, pip krökt | 3. arvensis |
| 1 | 2- el flerårig; foder halvvägs - nästan till basen flikad; krona ca 10 mm bred, pip rak | 2 |
| 2(1) | Foderflikar rätt smala; kronpipen liklång med kronflikspetsen el | |

- längre 1. officinalis
 2 Foderflikar trubbiga; kronpipen mycket kortare än kronflikspetsen 2. barrelieri

1. A. officinalis - oxtunga

2- el flerårig; 30-80 cm. Blad lansettlika, nedre skaftade. Foder halvvägs - nästan till basen flikat, slutligen ca 10 mm, flikar rätt spetsiga. Krona 8-12 mm bred, i början röd, till slut rödblå; pip 5-7 mm, ungefär liklång med fodrets och kronans kanter, rak. VII-VIII. i byar, hamnar, på lastplatser, vägrenar; även prydnadsväxt och odlingsflykting.

2. A. barrelieri

Flerårig; 30-80 cm. Blad smalt omvänt äggrunda - lansettlika, nedre skaftade. Foder halvvägs - nästan till basen flikat, slutligen ca 6 mm, flikar trubbiga - tunglika. Krona 7-10 mm bred, i början röd, till slut rödblå; pip 1-1,5 mm, märkbart kortare än kronkanterna, rak. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el -flykting. Sydeuropa.

3. A. arvensis - fårtunga

1-årig; 15-40 cm. Blad långträckta - lansettlika, trubbiga, lågtandade. Foder ända till basen flikad, flikar spetsiga. Krona 4-6 mm bred, i början röd, slutligen ljusblå, svagt zygomorf; pip liklång med fodret, svagt krökt. VI-VIII. På sädesåkrar, rotväxtland, i trädgårdar, mullhögar, på nya gräsmattor, i hamnar. Har avtagit.

7. Borago

1. B. officinalis - gurkört

1-årig; 15-60 cm; strävårig. Blad ovala - äggrunda, nedre skaftade, övre omfattande. Blmr långskaftade. Foderflikar 10-20 mm, smala, spetsiga. Krona 15-25 mm bred, hjulformig, blå; flikar spetsiga, svalgknölar vita. Ståndare i konformat huvud; knappar mörka, smala, i spetsen spetsigt bihang. Småfrukter med rynkad yta. VII-VIII. Prydnads- och salladsväxt, ibland odlingsrest, även på åkrar, i trädgårdar, på skräpmarker. Sydeuropa.

8. Amsinckia

1. A. micrantha - gullört

1-årig; stjälk 10-30 cm; med utspärrade hår. Bladskiva lansettlik, hårig. Blomst grenat knippe, nedre blads stödblåd ovala. Foder under 6 mm, närmast till basen flikad, flikar äggformade, täcker frukten. Krona rörlik, ca 5 mm bred, gul, svalg utan knölar, ståndare i kronpipen halvvägs utanför. Småfrukter med rynkad yta. På vägrensgräsytor, i hamnar, på skräpmarker Västlig i Nordamerika.

9. Plagiobothrys

1. P. scouleri - tiggastav

1-årig; stjälk 5-20 cm, strävårig, vanl ända från basen rikhårig. Nedre blad motsatta, övre strödda. Bladskiva 1-6,5 cm, jämbred. I gren-spetsarna lång glesbl, engrenigt knippe. Foder smalflikigt. Krona hjulformig, svalg knöligt, 1-4 mm bred, gulvit. Småfrukter med rynkad yta, ibland med borsthår. VII-VIII. På vägrensgräsytor, skräpmarker. Västlig i Nordamerika.

10. Asperugo

1. A. procumbens - paddfot

1-årig; stjälk 20-70 cm, nedliggande, fåhårig. Blad delvis närmast mot-satta, lansettlika, rätt trubbiga, nedre skaftade, övre utan. Blmr i bladvecken. Foder zygomorft, förstoras efter blomningen, slutligen platt, bildat av del av 2:a spetsfliken. Krona 2-3 mm bred, mörkt rödblå, svalg-knölar vita. Småfrukter tätt med vårtor. VI-VIII. I trädgårdar, potatisland, vid ladugårdsväggar, på skräpmarker. Har avtagit.

11. Myosotis

1-, 2- el fleråriga, håriga. Bladskiva äggformig - omvänt äggformig, helbräddad. Blomst vanl vid basen 2-sidigt grenigt knippe, flesta blmr utan stödblåd. Foder halvvägs - nästan ända till basen flikad. Krona hjul- - rörlik, vanl blå; svalgknölar gula el vita. Småfrukter äggformiga, plattade, rynkade, saknar kant, släta, glänsande.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Fodrets alla hår raka, längs fodret | 2 |
| 1 | Foderhår utspärrade, upptill krökta | 4 |
| 2(1) | Foderflikar smalt triangulära; stift kort, märke ej synligt; krona 3-5 mm bred | 6. laxa |
| 2 | Foderflikar brett triangulära; stift långt, märke ofta synligt; krona 4-12 mm bred | 3 |
| 3(2) | Nedre blads hår på undersidan riktade mot spetsen; stjälkbasen kal el utspärrat el uppåt medhåriga | 7. scorpioides |
| 3 | Nedre blads hår på undersidan riktade mot basen; stjälkbas kal el medhåriga nedåt | 8. nemerosa |
| 4(1) | Flerårig; krona 6-8 mm bred, hjulformig | 5 |
| 4 | 1- el 2-årig; krona 1-4 mm bred, trattformig | 6 |
| 5(4) | Foder liklång med kronpipen, fodrets krokthår mjuka; prydnadsväxt | 4. sylvatica |
| 5 | Foder kortare än kronpipen, fodrets krokthår styva; fjällväxt | 5. decumbens |
| 6(4) | Blomskäft efter blomning tydligt kortare än fodret, upprätta, utspärrat håriga; på stjälk och bladens undersida spetskrökta hår | 3. stricta |
| 6 | Blomskäft efter blomning åtminstone av fodrets längd, utspärrade, medhåriga; på stjälk och blad ej huvudkrökta hår | 7 |
| 7(6) | Blomst fåbl, underdel med blad; nedre blomskäft efter blomning flera ggr längre än fodret, nedböjda | 9. sparsiflora |
| 7 | Blomst flerbl, utan blad; blomskäft efter blomning högst 2,5 ggr fodrets längd | 8 |
| 8(7) | Blomskäft efter blomning ca 2 ggr fodrets längd, ganska upprätta; fodret i fruktstadiet vanl slutet; småfrukt svart | 1. arvensis |
| 8 | Blomskäft efter blomning ca fodrets längd, utspärrade; fodret i fruktstadiet öppet; småfrukt brun | 2. ramosissima |

1. M. arvensis - åkerförgätmigej

1- el vanl 2-årig; 10-40 cm; främst på överdelen grenad. Alla blmr utan stödblåd. Blomskäft närmast medhåriga, efter blomningen ca 2 ggr fodrets längd, upprätta. Foder smalflikig, i fruktstadiet 3-5 mm, vanl slutet, avfallande med småfrukterna; bashåren utspärrade, något böjda, med krokig spets, bland dem tovigga hår längs fodret. Krona 3-4 mm bred, trattlik. Småfrukter 1,5-2 mm, svarta. VI-IX. På åkrar, i trädgårdar, på gårdar, klippor, fält, skräpmarker.

2. M. ramosissima - backförgätmigej

1-årig; 10-25 cm: vanl från basen grenad. Alla blmr utan stödblåd. Blomskäft tätt medhåriga, efter blomningen ungefär av fodrets längd, utspärrade. Foder smalflikigt, i fruktstadiet 2-3 mm, vanl öppet, lätt avfallande med småfrukterna; bashåren utspärrade, böjer sig vanl snabbt vriden krok, raka hår

få. Krona 1-2 mm bred, trattlik. Småfrukter 1,2 mm, bruna. V-VI. På klippor, öppna fält, sandfält.

3. *M. stricta* - vårförgätmigej

1-årig; 5-20 cm; vanl från basen grenad. På stjälken och bladens undersida på nerverna krokspetsade hår. Nedre blmr med stödblåd. Blomskaft märkbart kortare än fodret, i fruktstadiet upprätta, en del med utspärrade hår. Foder smalflikigt, i fruktstadiet ca 4 mm, slutet, kvarstående, basens krokhår delvis bakvända. Krona ca 1,5 mm bred, trattlik, ljusblå. Småfrukter 1,5 mm, bruna. V-VI. På klippor, torra ängar, öppna fält, sandfält, sandiga åkrar, vägrenar.

4. *M. sylvatica* - skogsförgätmiej

Flerårig; 20-50 cm; med rotstock, även blomlösa bladrosetter. Nedre blad vanl skaftade, omvänt äggrunda, övre oskaftade, lansettlika. Foder liklång med kronpipen, grönaktig, djupt smalflikig, i fruktstadiet 4-5 mm, öppen, avfallande med småfrukterna; basens krokhår korta, mjuka, fåtaliga. Krona 6-8 mm bred, hjullik, blå, ibland vit. Småfrukter ca 1,7 mm. VI-VII. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting i parker, trädgårdar, på vägrenar, frodiga skogar och buskage. Europa.

5. *M. decumbens* - fjällförgätmigej

Lik *M. sylvatica*, men foder ca $\frac{1}{2}$ kronpipens längd, ungefär halvvägs flikad, basens krokhår längre, styva, talrika; småfrukter ca 2 mm. VII-VIII. I frodiga fjällbjörkdungar, vid bäcklundar.

6. *M. laxa* - sumpförgätmigej

Stjälk cylindrisk, uppåt medhårig. Foder medhårigt; flikar smalt triangulära, efter blomning längre än pipen. Krona 3-5 mm bred, närmast hjullik. Stift kort, märket ej synligt vid kronans avfallande. Underartens mellan-former är allmänna på ssp. *balitica* område. Sumpförgätmigej har visat sig omfatta även en tredje underart, ssp. *laxa*.

6a. ssp. *caespitosa* - sumpförgätmigej

1- el vanl 2-årig; stjälk 10-40 cm, upprätt, överdel grenad. Hjärtblad vanl ej kvar vid blomningen. Blomst tät, bladlös. Krona täcker fodret, himmelsblå. Foder efter blomning 3-4 mm, blomskaft under 1 cm. Småfrukter ca 1,5 mm. VI-VIII. På stränder, i diken, fuktiga ängar, ibland i älvar under vatten.

6b. ssp. *baltica* - strandförgätmigej

1-årig; stjälk 10-25 cm, vanl nedliggande, ända från basen grenad. Hjärtblad vanl kvar vid blomning. Blomst gles, nedre del bladig. Krona liten, täcker ej fodret, ljusblå. Foder efter blomning 6-8 mm, nedre blomskaft 2-3 cm, snett nedåt. Småfrukter ca 2 mm. VI-VII. På havstrandsängar och -klippmarker.

7. *M. scorpioides* - förgätmigej

Flerårig, med rotstock; 15-50 cm. Stjälk upprätt el halvt nedliggande. Nedre blads undersidas hår riktade mot spetsen. Alla blad utan stödblåd. Foder medhårigt; flikar brett triangulära, efter blomning ej längre än pipen. Krona hjullik, vanl 6-9 mm bred. Stift liklångt med fodret, märke ofta synligt vid kronans avfallande. Småfrukter ca 1,8 mm, plattat ägg-formiga. VI-VIII. På stränder, källdrag, fuktiga ängar, frodiga sank-skogar; ibland även som prydnadsväxt, sällan odlingsflykting.

7a. var. *scorpioides*

Stjälk vid basen trubbkantig, vanl med utspärrade hår. Krona vanl över 5 mm bred. Stift ej längre än foderflikar. Foderflikar brett triangulära. Fruktskäft utriktat. Småfrukter 1,3-1,6 mm. VII-VIII. I hela området.

7b. var. *laxiflora*

Stjälk vid basen cylindrisk, uppåt medhårig. Krona vanl under 5 mm bred. Stift längre än foderflikar. Småfrukter 1,3-1,6 mm. VII-VIII. Gränser och utbredning dåligt känt.

7c. var. praecox

Krona 10-12 mm bred. Foderflikar smalt triangulära. Fruktskaft snett upprätt. Småfrukter 2-2,5 mm. VI-VII. På havsstrandsängar. På Åland och vid Finska Viken.

8. *M. nemorosa* - kantförgätmigej

Lik *M. scorpioides*, men vanl 2-årig, utan rotstock; stjälkbasen vasskantad, glänsande, kal el nedåt medhårig, sällan utspärrat hårig; nedre blads undersidas hår riktade mot basen; krona 4-6 mm bred; småfrukter ca 1,8 mm, plattade, smalt äggformiga. VII-VIII. På stränder, fuktiga ängar, buskage; även i hamnar och krigstids förrådsområden.

9. *M. sparsiflora* - fåblommig förgätmigej

1-årig; 15-35 cm; nedliggande och rikgrenig. Stjälkhåren nedåt, glesa. Blad ovalt lansettlika. Blomst gles, nedre del bladig. Blomskäft efter blomning snett nedåt, nedre 1,5-2 cm. Foder 5-7 mm, öppet, smalflikigt, bashår krokspetsade. Krona ca 2 mm bred. Småfrukter ca 2 mm, bruna. VI-VII. I trädgårdar, parker, kring bebyggelse, klippvallar. Europa.

12. *Lappula*

1- el 2-åriga, håriga. Blad smalt omvänt äggrunda - lansettlika. Blomst månggrenig, alla blmr med stödblåd. Foder ända till basen flikad, förstoras efter blomning. Krona trattlik, ljusblå, svalg med låga knölar. På småfrukternas kanter taggar med ankarhuvud.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Fruktskaft längre än fodret, hängande; fjäll- och bergväxt | 1. deflexa |
| 1 | Fruktskaft kortare än fodret, upprätta, under utbredning | 2 |
| 2(1) | På småfrukters kant 1 rad taggar | 2. marginata |
| 2 | På småfrukters kant 2 el 3 rader taggar | 3. squarrosa |

1. *L. deflexa* - stickelfrö

1- el 2-årig; 20-60 cm; med upprätta el halvt nedliggande grenar, mjukhårig. Blomskäft 3-5 mm, i fruktstadiet hängande. Foderflikar i fruktstadiet 2-3 mm, bakvända. Krona 3-6 mm. Småfrukter 3-5 mm, brämde kanter med 1 rad ankarspetsade, bredbasiga taggar. VII-VIII. På sten-marker, klipplundar, sydliga bergsluttningar; kalk gynnad. Fridlyst.

2. *L. marginata* - hönspiggfrö

1-årig; 1+-40 cm; upprätt stjälk, täthårig, grå. Blomskäft 1-1,5 mm, i fruktstadiet upprätta. Foderflikar i fruktstadiet 3-4 mm, utspärrade. Krona ca 4 mm. Småfrukter 2-4 mm; obrämde kanter med 1 rad bredbasiga, taggar hopväxta vid basen. VI-VIII. På järnvägstationer, i hamnar, ogräsställen. Europa.

3. *L. squarrosa* - piggfrö

Lik *L. marginata*, men blomskäft 2-4 mm, foderflikar i fruktstadiet 4-6 mm; småfrukter 2,5-4 mm; obrämde kanter 2 el 3 rader ankarspetsade. Bredbasiga taggar. VI-VIII. På ruiner, befästningsområden, järnvägstationer, i hamnar, på skräpmarker. Europa.

13. *Omphalodes*

1- el fleråriga. Blomst gles. Foder ända till basen flikad, flikar till slut

utspärrade. Krona närmast hjullik, svalg med 5 knölar. Småfrukter konkava, med bräm, släta.

- | | | |
|---|---------------------------------------|--------------|
| 1 | Flerårig; rotblad äggrunda, krona blå | 1. verna |
| 1 | 1-årig; blad lansettlika, krona vit | 2. linifolia |

1. O. verna - ormöga

Flerårig, med rotstock; 10-20 cm. Rotblad långskaftade, skiva ca 10 * 5 cm, äggrund, spetsig. Nedre blmr med stödblåd. Blomskaft efter blomning 2-3 cm. Krona 8-10 mm bred, blå, knölar gula. Småfrukter håriga, bräm fransad. V-VII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting, Sydöstra Europa.

2. O. linifolia - lammtunga

1-årig; 10-30 cm; blågrön. Blad lansettlika. Blmr utan stödblåd. Blomskaft efter blomning 1,5-2 cm. Foderflikar till slut 7 mm, ovala. Krona 6-10 mm bred, vit - blåaktig. Småfruktens bräm tandad. VI-VII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting, Sydvästra Europa.

14. Cynoglossum

1- el 2-årig. Blmr saknar vanl stödblåd. Fodret ända till basen flikat. Småfrukter krokhåriga.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Krona 6-8 mm bred, brunröd - mörkt blårod | 1. officinale |
| 1 | Krona 4-5 mm bred, blå | 2. amabile |

1. C. officinale - hundtunga

2-årig; 30-70 cm; upprätt stjälk, bastant, mjukhårig. Blad tätt, lansettlika, trubbiga, nedre skaftade. Blad vanl utan stödblåd. Foder närmast ända till basen flikad, flikar ovala. Krona ca 6 mm bred, i början brunröd, slutligen mörkt blårod, svalget med 5 knölar. Småfrukter 5-8 mm, omkrets äggrund, konkav, på utsidan ankarspetsade taggar. VI-VII. I byar, på ruiner, vägrenar. Har avtagit. Fridlyst (ej på Åland).

2. C. amabile - kinesisk förgätmigej

Lik C. officinale, men vanl 1-årig; 20-40 cm; blad smalt avlång; krona 4-5 mm bred, blå; småfrukter 2-3 mm. VIII-IX. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting i trädgårdar och tippar. Kina.

90. Lamiaceae

AK

Örter el sällan ris; ofta starkt doftande. Stjälk 4-kantig. Blad motsatta, utan stipler, vanl hela. Blomst enkel el sammansatt ax-, knippe-, kvast-, klase- el korglik i täta knippen (skenkransar) i bladvecken som bildar gyttringar; stödblåd lika stjälkbladen el förändrade. Blmr vanl 2-könade, vanl zygomorfa; foder sambladig, vanl 4- el 5-flikig, ofta 2-läppig; krona vanl 5-flikig, med lång pip, vanl 2-läppig; överläpp vanl 2-flikig; underläpp vanl 3-flikig. Ståndare 4, varav 2 längre; sällan 2 ståndare. Pistill 2-bladig, sambladig; fruktämne översittande. Frukt 4-rummig klyvfrukt.

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Krona närmast radiärsymmetrisk | 2 |
| 1 | Krona tydligt zygomorf | 3 |
| 2(1) | Krona vitaktig, rödprickig; ståndare 2 | 19. Lycopus |
| 2 | Krona blårod; ståndare 4 | 20. Mentha |
| 3(1) | Krona närmast 1-läppig, överläpp rätt kort | 1. Ajuga |
| 3 | Krona tydligt 2-läppig | 4 |
| 4(3) | Kronans överläpp tydligt välvd, liklång med underläppen el längre | 5 |
| 4 | Kronans överläpp närmast platt, vanl kortare än underläppen | 16 |
| 5(4) | På fodrets rygg upprätt, rundat bihang | 2. Scutellaria |
| 5 | På fodrets rygg inget bihang | 6 |

| | | |
|--------|---|-------------------|
| 6(5) | Märkesflikar tydligt oliklånga | 7 |
| 6 | Märkesflikar nästan el alldeles liklånga | 8 |
| 7(6) | Foder radiärsymmetrisk, pipen 5-10-nervig | 4. Phlomis |
| 7 | Foder 2-läppig, pipen 13-nervig | 15. Satureja |
| 8(6) | Foder 11-15-nervig | 9 |
| 8 | Foder 5-10 nervig | 10 |
| 9(8) | Foder 15-nervig | 13. Dracocephalum |
| 9 | Foder 11-13-nervig | 15. Satureja |
| 10(8) | Kronans underläpps sidoflikar saknas el korta, tandlika | 6. Lamium |
| 10 | Kronans underläpps sidoflikar tydliga | 11 |
| 11(10) | Blmrs förblad uddspetsiga, stickiga | 5. Galeopsis |
| 11 | Förblad ej stickiga | 12 |
| 12(11) | Foder tydligt 2-läppig | 14. Prunella |
| 12 | Foder alldeles el nästan radiärsymmetrisk | 13 |
| 13(12) | Blad handflikiga | 8. Leonurus |
| 13 | Blad hela | 14 |
| 14(13) | Krona klargul, överläpp 10-12 mm | 7. Lamiastrum |
| 14 | Krona röd el ljusgul, överläpp under 10 mm | 15 |
| 15(14) | Foderpip längsrynkad | 9. Ballota |
| 15 | Foderpip ej rynkad | 10. Stachys |
| 16(4) | Blad helbräddade | 16. Hyssopus |
| 16 | Blad såg- el naggkantade | 17 |
| 17(16) | Skenkransar täta, skaftade samlingar | 17. Origanum |
| 17 | Blomst annorlunda | 18 |
| 18(17) | Ståndare 2 | 21. Salvia |
| 18 | Ståndare 4 | 19 |
| 19(18) | Krona gul, slutligen brun | 3. Sideritis |
| 19 | Krona annan färg | 20 |
| 20(19) | Foder 2-läppig | 18. Thymus |
| 20 | Foder radiärsymmetrisk | 21 |
| 21(20) | Upprätt | 11. Nepeta |
| 21 | Nedliggande stjälk | 12. Glechoma |

1. Ajuga

Fleråriga, rätt låga, doftar ej. Foder närmast radiärsymmetrisk. Krona vanl blå; överläpp rätt kort, platt; underläpp 3-flikig; på pipens insida hårkrans.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Markrevor långa; stjälk toppen längs två kanter hårig | 3. reptans 1 |
| | Utan revor; stjälk överallt hårig | 2 |
| 2(1) | Blad stortandade; ståndarna mycket längre än överläppen, Knapparna håriga | 1. genevensis |
| 2 | Blad lågt naggade el nästan helbräddade; ståndarna högst något längre än överläppen, knapparna kala | 2. pyramidalis |

1. A. genevensis - kritsuga

Saknar revor; 10-35 cm. Stjälk alltigenom hafshårig. Blad äggrunda el långt ovala, stortandade, rotblad vanl vid bltiden vissna. Blomst basdel gles, nedre stödblåd lika stjälkbladen, övre längre, en del blå. Krona 15-20 mm, klarblå. Ståndarna mycket längre än överläppen; knappar håriga. V-VII. På banvallar, trädessäkrar, trädgårdar, parkgräsmattor. Europa.

2. A. pyramidalis - blåsuga

Saknar revor; 10-25 cm. Stjälk bastant, alltigenom rikligt hårig. Blad omvänt äggrunda el ovala, lågt stornaggade el nästan hela kanter, vanl täthåriga; rotblad mycket större än stjälkbladen, kvarstår vid bl. Blomst tät, stödblåd längre än blmr, blir smått mindre mot toppen, övre vanl delvis blåroda. Krona 10-18 mm, vanl ljusblå. Ståndarna högst något större än överläppen; knappar kala. V-VI. På frodiga ängar (även vid klippbranter), i skogsdungar (främst på öppna platser och vid stigar), på betes- och hagmarker, sveder.

A. pyramidalis * reptans

Egentliga Finland och Nyland, uppenbarligen sällsynt.

3. *A. reptans* - revsuga

Markrevor upp till 50 cm, kala. Blomskott 10-35 cm. Stjälk längs två motsatta kanter hårig. Blad lansettlika el äggrunda, stor- och lågnaggade, rotblad kvarstår under blomningen. Blomst åtminstone vid basen gles, stödblåd blir tydligt mindre mot toppen, övre en del blåa. Krona 14-17 mm, blå. Ståndarna tydligt längre än överläppen; knappar håriga. V-VII. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting på ängar, i gräsmattor, frodiga skogsdungar, gräsmattor, på åkrar och vägrenar; även på barlastplatser. Europa.

2. *Scutellaria*

Fleråriga, rätt veka, med smal rotstock. Blmr parvis; stödblåd lika stjälkbladen, men mindre än dessa. Foder tydligt 2-läppig, i fruktstadiet slutet; pip klocklik, på dess rygg upprätt, trint bihang; läppar hela. Krona 2-läppig; överläpp kupig; pip lång, krökt uppåt.

- | | | |
|---|---|------------------------|
| 1 | Blad med hjärtlik el trubbig bas, trubbtandade; foder kal el med ogrenade hår | 1. <i>galericulata</i> |
| 1 | Blad med spjutlik bas, nästan helbräddade; foder glandlerhårig | 2. <i>hastifolia</i> |

1. *S. galericulata* - getnos, frossört

10-50 cm. Blad smalt lansettlika, spetsiga, hjärtlik el trubbig bas, glest trubbtandade. Blompar glest, nedre t o m under halva stjälken el grenen; åtminstone nedre blmr stödblåd längre än blmr. Foder kal el hafshårig. Krona 10-20 mm; spetsen violett blå, pip svagt krökt. VII-VIII. På starrstränder, strandbuskage, frodiga sankskogar, vid diken och bäckar, fuktiga ängar.

2. *S. hastifolia* - toppfrossört

10-50 cm. Blad äggrunt lansettlika el smalt triangulära, rundad spets, mest med spjutbas, helbräddade el framför basfliksparet högst några trubbiga tänder. Blompar i täta, ensidiga gyttringar nära stjälkstoppen; stödblåd kortare än blmr. Foder glandelhårig. Krona 15-25 mm, violett blå, pip tvärt krökt. VII-VIII. På skärgårds- och strandängar, sluttningar, strandskogar, blåstångsanhopningar, steniga stränder.

3. *Sideritis*

1. *S. montana* - sårmynta

1-årig; 10-40 cm; alltigenom utstående vithårig. Stjälkblad lansettlika, med spetsig bas, glest sågtandade; blmr stödblåd ovala, övre vanl helbräddade, spetsudd ljusgul. Skenkransar vanl talrika, långa avstånd, ca 6-bl. Foder 5-8 mm, klocklik, närmast radiärsymmetrisk, 10-nervig, 5-flikig, flikens spetsudd gulaktig. Krona liklång med fodret el kortare, 2-läppig; överläpp platt, hel, svartbrun; underläpp 3-flikig, gul. VIII-IX. Vid kvarnområden, järnvägar, skräpmarker, tippar. Europa.

4. *Phlomis*

1. *P. tuberosa* - lejonsvans

Flerårig; 50-100 cm. En del rötter knöliga. Stjälk kraftig, mörkröd. Rotblad långskaftade, skiva upp till 25 cm, äggrund, med hjärtlik bas, stornaggad; nedre stjälkblads skiva mindre, övres smalare, med låg hjärt-formig bas. Blmr stödblåd lansettlika, skaftlösa, mycket längre än blmr. Skenkransar med långa avstånd, täta, upp till 40-bl; förblad syllika. Foder radiärsymmetrisk, cylindrisk, 5-flikig; flikar syllika. Krona ljusröd, 2-läppig; överläpp kupig, vithårig, i spetsen vit tofs; underläpp 3-flikig. VI-VII. På vägrenar,

bangårdar; även prydnadsväxt, sällan odlingsrest i parker. Europa, sydvästra Asien.

5. Galeopsis

1-åriga. Blad äggrunda, äggrunt lansettlika el ovala, fjädernerviga, såg- el naggtandade. Skenkransar täta, nedre med långa mellanrum, övre tätt; stödblåd lika med stjälkbladen; förblad syllika, uddspetsade. Foder radiärsymmetrisk, 5-flikig; flikar uddspetsade. Krona tydligt 2-läppig; överläpp kupig; underläpp 3-flikig, vid dess bas 2 trubbiga kägellika bihang; i pipen hårkrans.

| | | |
|------|--|-------------|
| 1 | Stjälk kort- och mjukhårig, nedåt medhårig, jämntjock | 1. ladanum |
| 1 | Stjälk med långa snett nedåt utspärrade borst, under leder rundad | 2 |
| 2(1) | Krona gul, nedre läppens mittflik blårod | 2. speciosa |
| 2 | Krona med annan färg | 3 |
| 3(2) | Kronans nedre läppmittflik nästan fyrkantig, trubbig el rundspetsad, platt | 3. tetrahit |
| 3 | Kronans nedre läppflik tydligt längre än bred, delad spets, välvd | 4. bifida |

1. G. ladanum - mjukdån

10-50 cm. Stjälk jämntjock, ofta röd; hår nedåt medhårs, korta, mjuka, vita; i toppen även utstående, glandelhår med gulbrun knopp. Blad vanl övala, glest stortandade, medhåriga, ofta rödaktiga. Foder 8-12 mm. Krona 15-25 mm, djupröd. VII-IX. På odlingar, sveder, slänter, klippor, skräpmarker, vanl på sandiga ställen. Har avtagit.

2. G. speciosa - hampdån

20-80 cm. Stjälk vanl under leden uppsvälld, utefter kanterna snett nedåt riktade långa, sträva och gulaktiga borsthår, saknar glandel. Blad ägg-runda, stortandade, medbosthåriga. Foder 12-17 mm. Krona 20-35 mm, ljusgul, underläppens mittflik blårod, sällan hela kronan gul, vit el röd. VII-IX. På odlingar och skräpmarker, vägrenar.

3. G. tetrahit - pipdån

20-70 cm. Stjälk kraftig, delvis blårod, under leden tydligt uppsvälld och rikligt med snett nedriktade långa, sträva och gulaktiga borsthår samt vanl med glandel, glandelknopp röd; ledstyckets under- och mellandel vanl med njuggt med borsthår el saknas, glänsande. Blad äggrunda, långspetsade, mörkgröna, stortandade. Foder 12-14 mm. Krona 15-20 mm, vanl röd, i svalget gul fläck; underläpp vid basen mörkare än övriga delar av kronan, vanl mörk som torkad, vanl brett ljuskantad, mittflik nästan kvadratisk, platt, trubbig el med rundad spets, basbihang långa, smala. VII-IX. På odlingar och skräpmarker, klippor m m, vid bebyggelse.

4. G. bifida - toppdån

Lik G. tetrahit, men i medeltal lägre, vekare och ljusare; ledstycken vanl i hela sin längd tätt borsthåriga, under leden mindre svällda, glandelhår ljusknoppiga el saknas; blad med tätare hårlighet och mindre tänder; krona vanl under 15 mm, gulvit el ljusröd, underläppens mittflik ofta smalt ljuskantad, tydligt längre än sin bredd, slutligen välvd (kanterna nedvända), spets med skåra, basbihang kortare, trubbigare. VII-IX. På odlingar och skräpmarker, vägrenar, hyggen, sandstränder, havstränder, klippor m m, öppna ställen.

6. Lamium

1- el fleråriga, håriga. Blad äggformiga, hjärt- el njurformiga, nätnerliga, tand- el naggkantade; blomst stödblåd lika med stjälkbladen. Foder närmast radiärsymmetrisk, 5-nervig, 5-flikig. Krona vit el röd, 2-läppig; överläpp

välvd; underläppens mittflik stor, omvänt hjärtlik, sido-flikar rätt små, tandlika el saknas.

| | | |
|-------|--|-----------------|
| 1 | Flerårig, med rotstock; krona minst 20 mm, vit el röd | 1a |
| 1 | 1-årig, utan rotstock; krona vanl under 20 mm, vanl röd | 2 |
| 1a(1) | Krona vit | 1. album |
| 1a | Krona röd | 6. maculatum |
| 2(1) | Foder 8-12 mm, flikar tydligt längre än pipen; kronans underläpp 4 mm | 4. confertum |
| 2 | Foder 5-7 mm, flikar högst av pipens längd; kronans underläpp högst 2,5 mm | 3 |
| 3(2) | Övre blad skaftlösa, stjälkombfattande, vanl kortare än bred | 5. amplexicaule |
| 3 | Övre blad med skaft, ej stjälkombfattande, längre än bred | 4 |
| 4(3) | Blad jämt naggade, skiva avsmalnar ej vingkantat mot skaftet | 2. purpureum |
| 4 | Blad ojämt stortandade-kluvna, övre blad avsmalnar vingkantat mot skaftet | 3. hybridum |

1. L. album - vitplister

Flerårig; 20-80 cm. Rotstock smal, med revor. Blad mörkgröna, hjärtligt äggrunda, övre långspetsade. Foder 10-15 mm, flikar ca liklånga med pipen. Krona 20-25 mm, vit. Krona 20-25 mm, vit; underläppens sidoflikar sammansatta av 2 el 3 tänder. V-IX. I trädgårdar, på gårdar, ängar, buskage, vägrenar, skräpmarker m m, vid bebyggelse.

2. L. purpureum - rödplister

1-årig; 10-30 cm; vanl upprätt, obehaglig doft. Blad brett hjärtlika el främst övre triangulärt äggformiga, jämnt lågt stornaggade, övre ofta rödaktiga. Blomst stödbladskaftade, längre än sin bredd. Foder 5-7 mm; flikar ca liklånga med pipen, efter blomningen utspärrade. Krona 10-20 mm, röd; överläpp 4-6 mm; underläpp ca 2 mm; pip 7-12 mm; i den en hårkrans. V-X. I trädgårdar, på åkrar, tippor, skräpmarker, jordhögar.

3. L. hybridum - flikplister

Lik L. purpureum, men blad ojämnt stortandade - kluvna, mörkare, ej rödaktiga, övre skivor avsmalnar vingkantat till skaft; kronans överläpp 3-4 mm, kronpipen kal inuti el med hårkrans. V-X. På samma ställen som L. purpureum.

4. L. confertum - mellanplister

1-årig; 20-40 cm; ofta halvt nedliggande el helt, rätt tjock stjälk, nästan doftlös. Blad ganska stora, mörka, njurformiga el nästan hjärtlika, ojämnt stortandade. Blomst stödbladskaftade, ca lika långa som breda. Foder 8-12 mm; flikar tydligt längre än pipen, efter blomningen utstående. Krona 15-20 mm; överläpp 4-5,5 mm; underläpp ca 4 mm; pip 10-15 mm, kal på insidan. V-IX. I trädgårdar, på åkrar, skräpmarker.

5. L. amplexicaule - mjukplister

1-årig; 10-30 cm; upprätt el halvt nedliggande, rent el ljust grön. Stjälkens ledstycken ofta långa. Blad ganska små, njurformiga, stornaggad; nedre stjälkblad vanl skaftade, övre stjälkblad och blomst stödbladskaftade, omfattande, bredare än sin längd. Foder 5-7 mm, tätt gråhårig; flikar högst av pipens längd, efter blomningen slutna. Krona 15-20 mm; överläpp 3-5 mm; underläpp 1,5-2,5 mm; pip 10-14 mm, kal på insidan. V-IX. På trädgårdar, åkrar, skräpmarker.

6. L. maculatum - rosenplister

Lik L. album, men blad vanl med kortare spets, då och då längs översidans mitt ljusa remsor; krona upp till 30 mm, purpur- el ljusröd, som underläppens sidoflik ensam syllig tand. V-IX. Prydnadsväxt; odlingsrest och flykting på bebyggelsers utkanter; även nykomling i hamnar. Europa.

7. Lamiastrum

1. L. galeobdolon - gulplister

Flerårig; upprätta blomskott 20-40 cm; rikligt storbladig, blomlösa markkrevor. Blad brett äggrunda, trubbig el lågt hjärtlik bas, tandkantade, åtminstone på revorna med ljusa fläckar. Blomst stödblåd lika med stjälk-bladen. Foder 7-10 mm, flikar 1/4-1/3 av pipens längd. Krona 15-25 mm, gul; överläpp hög, välvd; underläpp 3-flikig, sidoflikar närmast lika stora som den triangulära, spetsiga mittfliken. V-VI. Prydnadsväxt; odlingsrest i parker, trädgårdar, sällan flykting i frodiga skogsdungar. Europa.

8. Leonurus

1. L. cardiaca - hjärtstilla

Flerårig; 30-120 cm; styvt upprätt. Stjälk vanl delvis blårod. Blad talrika, skiva äggrund el hjärtlik, fingerdelad; stortandade flikar vanl 5. Blomst stödblåd mindre, för det mesta 3-delade. Skenkransar vanl talrika, pärlbandslikt i toppen och i toppgrenarna. Foder klocklik; pipen med 5 kraftiga upphöjda nerver. Krona 8-12 mm, ljusblå, 2-läppig; överläpp välvd, utsidan vithårig; underläpp 3-flikig, rödprickig. VII-VIII. I byar, trädgårdar, vägrenar, skogsdungar, tippor, främst på gammal bebyggelses omgivningar; i huvudsak lämningar efter medicinväxtodlingar. Europa.

1a. ssp. cardiaca - hjärtstilla

Stjälk främst utefter kanterna med nedriktade korta hår; hår ca 0,5 mm. Blad gleshåriga. Foder 3,5-4,5 mm.

1b. ssp. villosus - ullig hjärtstilla

Stjälk tätt med utstående hår; hår 1-2 mm. Blad främst under täthåriga, gråaktiga. Foder över 4,5 mm.

9. Ballota

1. B. nigra - bosyska

Flerårig; 30-100 cm; illaluktande. Stjälk ofta grenad, blårod, mjukhårig. Blad mörka, äggrunda - ovala, storsågade el -naggade, medhåriga, skivbasen hjärtformig - spetsig. Blomst stödblåd mindre än stjälkbladen och smalare; nedre skenkransar med långa avstånd. Foder radiärsymmetrisk, vanl blårod, 10-nervig, 5-flikig; flikar uddspetsade. Krona 9-15 mm, ljust blårodaktig, 2-läppig, överläpp välvd, på utsidan vithårig; underläpp 3-flikig, mittflik tydligt större än sidoflikarna. VII-IX.

1a. ssp. nigra - bosyska

Främst övre blad ojämnt stortandade. Foder 9-13 mm, närmast cylindrisk; flikar 2-6 mm, smalt triangulära; udd 1,5-3 mm. På barlastplatser, skräp-marker, i trädgårdar. Europa.

1b. ssp. meridionalis - trattbosyska

Blad ojämnt stornaggade. Foder 7-12 mm, trattlik; flikar 2-3 mm, triangulärt äggformiga; udd vanl under 1 mm. Främst på hamnarnas barlastplatser. Väst- och Mellaneuropa.

10. Stachys

1- el fleråriga. Blad hela, tand- el naggkantade. Skenkransar i axlik toppgrupp; stödblåd vanl tydligt mindre än stjälkbladen. Foder närmast radiärsymmetrisk, 10-nervig, 5-flikig; flikar uddspetsade. Krona 2-läppig; överläpp välvd el platt, vanl kortare än underläppen; underläpp 3-flikig, mittflik omvänt äggrund, sidoflikar trubbiga.

| | | |
|-------|--|----------------|
| 1 | Krona ca fodrets längd | 5. arvensis |
| 1 | Krona åtminstone 2 ggr fodrets längd | 2 |
| 2 (1) | Krona ljusgul | 4. annua |
| 2 | Krona röd | 3 |
| 3 (2) | Stjälkens ledstycken tydligt längre än bladskivan; vid basen bladrosett | 3a |
| 3 | Stjälkens ledstycken kortare än bladskivan - något längre; vid basen ej bladrosett | 4 |
| 3a(3) | Bladskiva smalt avlång el långsmal, svagt bredare mot basen; krona 12-18 mm | 1. officinalis |
| 3a | Bladskiva långsmal - triangulärt avlång, tydligt bredare mot basen; krona 25-35 mm | 6. macrantha |
| 4(3) | Bladskaft långa, skiva hjärtlika | 2. sylvatica |
| 4 | Bladskaft saknas el helt korta, skiva lansettlika | 3. palustris |

1. *S. officinalis* - humlesyska, läkebetonika

Flerårig; 30-80 cm. Stjälk styvt upprätt, mjukhårig, njuggt med blad; ledstycken tydligt längre än bladen. Blad smalt äggrunda el avlånga, med låg hjärtlik bas, rundad spets, regelbundet stornaggad; rosettbladens skaft t o m längre än skivan, även stjälkbladen tydligt skaftade. Toppax tät, cylindrisk, högst vid basen frag-menterad. Förblad 4-15 mm, smalt äggrunda. Foder 5-10 mm. Krona 12-15 mm, purpurröd. VII-VIII. Gammal läke- och prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting i trädgårdar, sveder m m, i hamnar nykomling. Europa.

2. *S. sylvatica* - stinksyska

Flerårig, med jordrevor; 30-100 cm; smal, utstående mjukhårig, obehaglig lukt. Blad långskaftade; skiva hjärtlik, mörkgrön, tunn, vasspetsad, regelbundet stortandad. Övre skenkransar med få undantag isär. Förblad saknas. Foder 6-8 mm. Krona 1-18 mm, matt mörkt purpurröd, torkad vit. VII-VIII. I lundar, sankar lundskogar; ibland nykomling.

3. *S. palustris* - knölsyska

Flerårig; 20-110 cm; närmast luktlös. Jordrevors spets knöllickt upp-svällda. Stjälk främst längs kanterna med nedriktade el utstående hår. Blad talrika, skaftlösa el nedre kortskaftade; skiva vanl jämbrett lansettlik, lågt hjärtformig bas, tätt tandad, medhårig, ganska ljust grön. Ett par nedre skenkransar vanl isär, övre tätt. Förblad saknas el små och smala. Foder 6-8 mm. Krona 12-15 mm, rosenröd, torkad vit. VII-VIII. På stränder, ångar, vid diken och bäckar, odlings- och skräpmarker m m, på öppna, tidvis fuktiga platser.

S. palustris * *sylvatica*

Tämligen sällsynt.

4. *S. annua* - gulsyska

Vanl 1-årig; 10-40 cm. Stjälk vanl grenad, smal, korthårig el kal. Blad vanl ovala, med rundad el spetsig bas, trubbtandade el naggade, kala el njuggt håriga, nedre skaftade och med rundad spets, övre vanl skaftlösa och ganska spetsiga. Flesta skenkransar isär. Förblad rätt små el saknas. Foder 5-8 mm. Krona 10-16 mm, ljusgul; underläpp vanl rödprickig. VII-IX. På åkrar, i trädgårdar, på lastplatser, skräpmarker, tippar. Europa.

5. *S. arvensis* - åkersyska

1-årig; 10-30 cm. Stjälk grenad, med långa och utstående borsthår. Blad gleshåriga, trubbt- och stortandade, rundspetsade, nedre hjärtligt äggrunda och skaftade, övre smalare och kortskaftade el skaftlösa. Nedre skenkransar långt isär, övre tätt. Foder 5-7 mm. Krona 6-8 mm, ljusröd; underläpp vanl rödprickig. VII-IX. På barlast- och lastplatser, i trädgårdar. Syd- och Mellaneuropa.

6.S. macrantha - praktbetonika

Lik *S. officinalis*, men blad långsmalt - triangulärt avlånga, stornaggad el - sågad; förblad lansettlika; foder 10-17 mm; krona 25-35 mm. VI-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på bebyggelsers utkanter, tippar, åkrar, lundlika skogar. Sydvästra Asien.

11. Nepeta

Fleråriga, rätt stora, korthåriga, gråaktiga. Skenkransar i långa, i överdelen täta, axlika toppgrupper; nedre stödblåd lika med stjälkbladen, övre små, smala. Foder rundat cylindrisk, vanl något krökt, 15-nervig, 5-flikig: flikar nästan likstora. Krona 2-läppig; överläpp kort, platt, 2-flikig; underläpp 3-flikig.

| | | |
|---|-----------|----------------|
| 1 | Krona vit | 1. cataria |
| 1 | Krona blå | 2. grandiflora |

1. N. Cataria - kattmynta

20-100 cm; bastant, grenad, citronlik kryddoft. Blad långskaftade; skiva hjärtlik el äggrund, stortandad, främst övre blad med spetsig spets. Foder 5-6.5 mm, vanl grågrön. Krona 7-10 mm, smutsvit; underläpp rödprickig. VII-VIII. Gammal kryddväxt; odlingsrest på gårdar, trädgårdar, skräp-marker, vägrenar m m, främst på kring gammal bebyggelse, även nykomling på lastplatser. Har avtagit. Öst- och Sydeuropa.

2. N. Grandiflora - blånepeta

30-120 cm; grenad, smal. Stjälk ofta delvis blårod. Blad skaftade; skiva äggrund - avlång, lågt hjärtformig bas, regelbundet naggkantad, övre blad med få undantag rundspetsad. Foder 9-11 mm, vanl blå. Krona 14-17 mm, blårod. VII-IX. Prydnadsväxt; odlingsrest el -flykting på gårdar, ångar, tippar, skräpmarker. Kaukasus.

12. Glechoma

1. G. hederacea - jordreva

Flerårig; korthårig. Stjälk utefter marken; markrevor över 1 m; blommande grenar halvt nedliggande el upprätta, 5-30 cm. Blad skaftade; skiva njurformig el brett hjärtformig, regelbundet stornaggad. Blmr vanl i par el tre och tre, ofta ensidigt; stödblåd lika med stjälkbladen; förblad syl-lika, små. Foder 15-nervig, svagt 2-läppig; överläpp 3-, underläpp 2-flikig. Krona 10-23 mm, blårod el blå, 2-läppig; överläpp kort, platt; underläpp 3-flikig, som torr mörk. V-VI. I bebyggelsens närhet på lundaktiga, fuktiga skogar och buskage; prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting på gårdar, trädgårdar, skräpmarker m m.

13. Dracocephalum

1- el fleråriga. Skenkransar i axlika toppgrupper, nedre stödblåd lika med stjälkbladen, övriga mycket mindre. Foder 15-nervig, 2-läppig; överläpp 3-flikig, mittflik vanl tydligt bredare än sidoflikarna. Krona 2-läppig; överläpp välvd, smal, 2-flikig; underläpp 3-flikig, mittflik större än sidoflikarna.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Blad jämbreda, helbräddade | 3. ruyschiana |
| 1 | Blad bredare, sågtandade | 2 |
| 2(1) | Krona många ggr längre än fodret | 4. sibiricum |
| 2 | Krona högst 1,5 ggr fodrets längd | 3 |
| 3(2) | Ax långt, tunt, avbrutet; stödblåd franskantade, tagglösa | 1. triflorum |
| 3 | Ax rätt tät, sammanhängande; stödblåd taggtandade | 2. parviflorum |

1. D. triflorum - rysk drakblomma

1-, ibland 2-årig; 10-60 cm; kort- och mjukhårig. Främst stjälkbasen rödbrun. Blad skaftade; skiva 1-3 cm, trubbtandade; basnära blad äggrunda, med lågt hjärtlik bas, ofta vissnade vid bltid, övre smalt äggrunda, med rundad el spetsig bas, närmast helbräddade. Ax långt, cylindriskt, basdelen fragmenterad; övre stödblåd små, franskantade. Krona ca 10 mm, endast något längre än fodret, ljusblå. VI-VII. På vallar, vägrenar och banvallar, åkrar, i trädgårdar, på skräpmarker, vid kvarnar, Östeuropa, Västasien.

2. D. parviflorum - amerikansk drakblomma

1- el 2-årig; 20-50(-70) cm; ganska korthårig. Stjälk bastant, styvt upprätt. Blad skaftade; skiva 2-9 cm, stor- och vasstandad; övre blads tänder med gul udd. Nedre bladtriangulärt äggrunda, med låg hjärtlik bas, övre lansettlika, med spetsig bas. Ax tätt, konisk, enhetlig el vid basen fragmentarisk; stödblåd nätnerliga, ljust fransade, kamformigt smal- och vasstandade; tänder med gul udd. Foderflikar med udd. Krona ca 10 mm, endast något längre än fodret, vanl ljusröd. VI-IX. På skräpmarker, tippor, trädgårdar, vägrenar och banvallar. Nordamerika.

3. D. ruyschiana - drakblomma

Flerårig; 20-60 cm; närmast kal, kraftigt doftande; ofta flerstjälkig; stjälkar smala, styva. Blad mest oskaftade, talrika, jämbreda el lansettlika, helbräddade, kanter bakvända. Ax kort, tätt, ofta 1 el 2 nedre skenkransar isär; stödblåd lansettlika, helbräddade. Krona 20-30 mm, 2-3 ggr fodrets längd, blå el blårod. VII-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest i trädgårdar. Mellan- och Östeuropa.

4. D. sibiricum - stor drakblomma

Flerårig; 60-80 cm; korthårig el nästan kal. Blad skaftade; skiva lång, lansettlik el smalt äggrund, spetsig, lågt hjärtlik el trubbig bas, stortandad. Ax konlikt, gles, ofta ensidig. Foder krökt, delvis mörkt blårod; överläppens flikar ganska likstora. Krona 25-40 mm, över 2 ggr fodrets längd, rödaktigt blå; pip sirlig och lång. VI-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting i trädgårdar, gårdar, skräpmarker och åkrar. Mellanasien.

14. Prunella

1. P. vulgaris - brunört

Vanl flerårig; 5-30 cm. Stjälkar halvt nedliggande, smala, kort- och vithåriga, vanl delvis blåroda. Blad skaftade; skiva äggrund, glest lågt trubbtandad - helbräddad, hårig. Skenkransar täta, rundat cylindriska; stödblåd utan skaft, njurformiga el brett äggrunda, franskantade, kortare än blmr. Foder vanl blårod, smalt klocklik, 2-läppig. Krona 8-15 mm, blårod, sällan röd el gulvit; överläpp välvd, underläpp tandkantad. VII-VIII. På ångar, slänter, betesmarker, gräsmattor, gårdar, stränder, frodiga skogar, källdrag.

15. Satureja

1- el fleråriga, väldoftande. Blmr stödblåd lika med stjälkbladen. Foder cylindrisk, 11-13-nervig; pip krökt el rak; kant 2-läppig, överläpp 3-, underläpp 2-flikig, längre än överläppen. Krona 2-läppig; överläpp kort, platt; pip rak.

| | | |
|------|------------------------------|---------------|
| 1 | Krona 25-40 mm | 2. grandflora |
| 1 | Krona högst 20 mm | 2 |
| 2(1) | Krona 7-10 mm, rödaktigt blå | 1. acinos |
| 2 | Krona 12-20 mm, röd | 3. vulgaris |

1. S. acinos - harmynta

1-årig el kortlivat flerårig; 10-30 cm; kraftigt doftande. Vanl med flera stjälkar; stjälkar kort- och mjukhåriga, styva, basen vanl böjd, blårod; i

bladvecken ej blommande kortslott. Blad vanl rätt kortskaftade; skiva 1-1,5 cm, äggrund - lansettlik el närmast oval, vanl glestandad, korthårig, under med upphöjda nerver, kanten vanl nedvänd. Skenkransar isär; förblad rätt små. Foder 5-7 mm, med utstående hår, pip krökt, trind bas. Krona 7-10 mm, rödaktigt blå, underläpp som torr vit. VI-VIII. På trädor, klippor, åsslänter, banvallar, m fl öppna, torra ställen; kalkgynnad.

2. *S. grandiflora* - rosenmynta

Flerårig, med jordrevor; 20-60 cm; glest korthårig. Blad kortskaftade; skiva 3-7 cm, äggrund, spetsig, stortandad. Skenkransar isär, 1-5-bl, vanl ensidiga; blmr tydligt skaftade; övre stödblåd små, smala, med spetsig bas; förblad 2-5 mm, smala. Foder 12-16 mm; underläppens flikar med långa fransar; överläpp och pip nästan kala, glänsande; pip rak, med smal bas. Krona 25-40 mm, ljusröd; pip närmast trattlik. VII-VIII. Prydnadsväxt; odlingsrest kring bebyggelse. Sydeuropa.

3. *S. vulgaris* - bergmynta

Flerårig, med jordrevor; 20-60(-80) cm; svagt doftande, mjukhårig, ofta ogrenad. Skiva kortskaftade; skiva 2-4 cm, äggrund, rundad spets, låg- och trubbtandad el närmast helbräddad. Skenkransar (vanl 1-4) isär, rätt täta, halvklotformiga; förblad 5-7 mm, syllika, långskaftade. Foder 7-9,5 mm, mjukhårig, krökt, med smal bas. Krona 10-15 mm, karminröd. VII-VIII. I lundar, lundlika skogar och buskage, på frodiga ängar, sveder och trädor, klippor; kalkgynnad.

16. *Hyssopus*

1. *H. officinalis* - isop

Flerårig, vid basen vedartad; 20-50 cm; upprätt, grenad, kraftigt doftande, närmast kal. Blad närmast skaftlösa, jämnbreda el långt ovala, hel-bräddade, mörkt blåaktigt grön. Skenkransax fragmenterat, långt, smalt, ensidigt; stödblåd kortare och spetsigare än stjälkbladen. Foder cylindrisk, 15-nervig, radiärsymmetrisk, vasstandad, vanl delvis blårod. Krona 7-12 mm, 2-läppig, trattlik, vanl mörkblå, sällan ljusröd el vit; överläpp kort, skårad spets; underläpp nedriktad, 3-flikig. Ståndarna sticker långt ut. VIII-IX. Krydd- och prydnadsväxt; odlingsrest vid bebyggelse. Syd- och Östeuropa, sydvästra Asien.

17. *Origanum*

1. *O. vulgare* - kungsmynta, vild mejram

Flerårig, smal rotstock; 20-60(-80) cm; kraftigt doftande. Stjälk upprätt, vedartad, vanl rödbrun, ljushårig, vanl i toppen med ganska uppräta grenar; i bladvecken småbladiga kortskott. Blad kortskaftade; skiva äggrund - närmast lansettlik, lågtandad el helbräddad, ljushårig. Skenkransar fåbl, täta, i skaftade ax, bildar kvastlik sammansatt blomst; stödblåd små, äggrunda, vanl mörkt blåroda. Foder klocklik, närmast radiärsymmetriskt 5-flikig, 13-nervig. Krona 4-7 mm, vanl ljus karminröd, 2-läppig; överläpp kort, platt; underläpp 3-flikig. VII-VIII. På lund-ängar, steniga sluttningar, klippor, vid bergslundar; kalkgynnad.

18. *Thymus*

Låga, kraftigt doftande, korthåriga ris. Blad små, helbräddade, vid basen fransade, med oljeprickar. De flesta skenkransar täta, korglika topp-grupper; nedre skenkransars stödblåd lika stjälkbladen. Foder smalt klocklik, med rak pip, 10-13-nervig, 2-läppig; överläpp 3-flikig; underläpp 2-flikig, flikar syllika, fransade. Krona vanl röd, med rak pip, 2-läppig; överläpp kort, platt, med låg skåra; underläpp 3-flikig, mittflik bredare än sidoflikar. Ståndare långt utskjutande, utspärrade.

- 1 Stjälk endast efter kanterna hårig; nedliggande obiommande
grenar finns ej 1. pulegioides
- 1 Stjälk alltigenom hårig; nedliggande oblommande grenar finns
2. serpyllum

1. T. pulegioides - stortimjan

10-20 cm; halvt nedliggande; stjälkar 4-kantiga, endast efter kanterna håriga. Nedliggande oblommande grenar finns ej. Blad skaftade; skiva äggrund - ovalt lansettlik, vanl med spetsig bas, oljeprickar rödaktiga. Nedre skenkransar ofta isär. Foder 3-4 mm; överläppens flikar vanl längre än sin bredd. Krona ca 6 mm. VII-VIII. Nykomling med gräsfrön på park-gräsmattor; i hamnar, på banvallar och vägrenar. Syd- och Mellaneuropa.

T. pulegioides * serpyllum
Sällsynt i Sydfinland.

2. T. serpyllum - backtimjan

Stjälkar nedliggande, grenade, långa, smala, rotslår vid lederna, avslutas som blomlösa el ibland blommande; blommande upprätta grenar vanl under 10 cm, håriga överallt, i toppen närmast runda. Blad närmast skaftlösa; skiva jämbred - oval; oljeprickar vanl färglösa. Alla skenkransar vanl tätt ihop. Foder 3-5 mm; överläppens flikar ca liklånga med sin bredd. VII-VIII.

2a. ssp. serpyllum - backtimjan

Blad 3-10 * 2-3 mm, närmast likstora. Foder 3-4 mm; överläppens flikar vanl 0,5-0,8 mm. Krona 6-7 mm. På åsar, sandhedar, klippor, sandiga älv-stränder, väg- och banslänter, trädor; sällan prydnadsväxt.

- var. serpyllum
Blad vanl 5-10 mm.

- var. ericoides
Blad 3-5 mm; ledstycken korta. Sydvästlig strandras; sällsynt.

2b. ssp. tanaënsis - tanatimjan

Blad vanl 7-13 * 2-5 mm, övre större än undre. Foder 4-5 mm; överläppens flikar upp till 1,2 mm. Krona 7-8 mm. Sandiga älvstränder.

19. Lycopus

1. L. europaeus - strandklo

Flerårig, smal rotstock; 20-80 cm; doftar ej; jordrevor veka och långa. Stjälk ofta ogrenad, ljushårig. Blad skaftlösa el kortskaftade; skiva lansettlik - smalt äggrund, spetsig, stortandad - parkluven, nedre blad vid basen vanl pardelade. Skenkransar isär, täta, klotformiga, nedre i trakten av halva stjälken; stödblåd lika stjälkbladen, långa. Förblad små, udd-spetsade. Foder klocklik, nästan radiärsymmetrisk, 13-nervig; flikar uddspetsade. Krona ca 4 mm, något längre än fodret, närmast radiär-symmetrisk, vit, rödprickig. VII-VIII. På stränder, frodiga sankskogar, i diken, någon gång i lågt vatten.

20. Mentha

Fleråriga, med krypande rotstock, kraftigt doftande. Blad mest skaftade; skiva äggrund - oval, tandad. Skenkransar isär el i axlik toppgrupp, täta, rikbl. Blmr 2-könade el honblmr. Foder radiärsymmetrisk el trattlik, 5-flikigt. Krona vanl blå-röd, svagt 2-läppig, 4-flikigt; övre flik bredare än övriga, vanl med spetsåra, pip kortare än fodret. Krydd-, doft-, te- och medicinväxter.

- 1 Halvklotformiga skenbara kransar på stjälk- och grenspetsar,
sällan nedre fristående skenbara kransar, stödblåd små
4. aquatica

| | | |
|------|---|-------------------|
| 1 | Skenbara kransar fristående; stödblåd stora, ofta lika stjälkblad | 2 |
| 2(1) | Foderflikar breda, liksidigt triangulära; tvåkånade (med ståndare) blmr el honblmr | 1. arvensis |
| 2 | Foderflikar smala, spetsiga; korsning, nästan alltid utan ståndare och frukt | 3 |
| 3/2) | Foder närmast 4 mm, fårat, gleshårig | 5. * verticillata |
| 3 | Foder 2-3 mm, ej fårat, ofta täthårigt | 4 |
| 4(3) | Medelhög; stödblåd likstora med stjälkblad; skenbara kransar rätt glesa-täta; blmr med stift och märke | 2. * gentilis |
| 4 | Hög; stödblåd vanl mindre än stjälkblad; skenbara kransar Ganska täta; stift finns el saknas | 5 |
| 5(4) | Njuggt med hår, rent grön; stift saknas vanl | 2. * gentilis |
| 5 | Rikligt med hår, gråaktiga; stift finns | 3. * dalmatica |

1. *M. arvensis* - åkermynta

Vanl 10-30 cm; upprätt el halvt nedliggande, grenad - ogrenad. Blad äggrunda - ovala; låga tänder, ganska trubbiga, ibland spetsiga. Foder med otydliga nerver, utan fåror, vanl njuggt hårig; flikar sin längd breda, ganska trubbiga. 2-kånade blmr krona tydlig, honväxtens krona endast något längre än fodret. Småfrukter utvecklas regelbundet; fodret blir klocklikt bredare. VII-VIII. På stränder, vid bäckar, på strandängar och -beten, i diken, på skräpmarker, frodiga sankskogar, vid källdrag, på åkrar, träd-gårdar. I norra Finland bredbladig honväxt som odlingsrest och -flykting vid väggar och trädgårdar. Flerformig.

2. *M. * gracilis* - ädelmynta

30-70 cm; något så när upprätt, grenad. Blad ganska lansettlika, spetsiga; tänder vassa, svagt utspärrade. Foder tydligt 5-nervig, saknar fåror, ofta rikligt hårig; flikar längre än sin bredd, spetsiga. Blmr med små kronor, utan ståndare; pistillstiftet utskjutande el saknas. Småfrukter utvecklas ej el sällan ensamma; tomt foder som äldre smal. VIII-IX. I Finland finns, i människors närhet, 3 utbredda vegetativt förökade varianter som uppfattas som korsningsarter.

[Linnés *M. gentilis* har anvisats som *M. arvensis*' synonym. Retkeilykasvios oförädlade varianters taxa är förnuftigt att uppfatta som odlingsarter, då enhetliga nya variantkombinationer nämnd "under" *M. * gracilis* behövs ej.](Sväröversatt).

2a. 'Arrhenii' - finnmynta

Påminner om *M. arvensis*. 30-50 cm; tämligen hårig. Rikligt med långa jordrevor. Stödblåd likstora med stjälkbladen; blad och foder rätt gleshåriga. Krona och pistillstiftet ljusröda. Ogräsväxt i trädgårdar, potatisland och deras slänter.

2b. 'Hirtella'

Lik var. *arrhenii*, men rikligare med hår, gråaktig; foder täthårig, krona och pistillstiftet mörkare röda; doften behagligare. Ogräsväxt i träd-gårdar, potatisland, slänter och vägrenar.

2c. 'Parviflora' - ädelmynta

50-70 cm; kraftig. Rotstock tjock, med korta revor. Stjälk mörkt glänsande. Blad spetsiga, stor- och vasstandade, rätt njuggt håriga, rent gröna, nedre stora, stödblåd vanl tydligt mindre. Skenkransar talrika, små, rätt täta, gråhåriga. Krona liten, knappast längre än fodret, blekt blårod; stift saknas nästan alltid. Gammal medicinväxt; odlingsrest vid väggar och gårdar, knappast aldrig ogräsväxt. Har avtagit.

3. *M. * dalmatica* - karelsk mynta

Lik M. * gracilis 'Parviflora, men rikligare med hår, främst bladens undersida tydligt gråhåriga; krona större, stift tydligt synlig. VIII-IX. Gammal medicinväxt; odlingsrest vid väggar, ej ogräsväxt.

4. M. aquatica - vattenmynta

30-60 cm; upprätt, ofta rödaktig. Blad breda, ganska ovala, vanl trubbiga och trubbtandade. Alla el flesta skenkransar i stjälkens, ibland även i grenarnas topp halvklotformiga, täta, närmast bladlösa blomst. Foder närmast 4 mm, smal, med många(13) och tydliga nerver, fårad; flikar smala, närmast syllika. Blmr vanl 2-könade; krona stor, violettrod. VII-VIII.

4a. var. aquatica

40-60 cm; grenad, tydligt hårig. Vid bäckar; sällan odlingsväxt och -flykting.

4b. var. litoralis

30-50 cm; något så när grenad och kal. På havstrandsängar.

5. M. * verticillata - kransmynta

Vanl grenad och rödaktig; hårligheten växlar enligt stamarternas raser. Blad ganska breda, ofta trubbiga. Skenkransar lika isär och avstånd som M. arvensis, stödblåd lika stjälkbladen. Skenkransarnas blomställningsskaft ofta långa; foder lång och smal, med tydliga nerver, fårad, med spetsiga flikar. Vanl honblommig, småfrukter utvecklas ej. VII-VIII. Vid bäckar, även på sjö- och havstränder; på Åland har M. aquatica i någon mån större utsträckning. Sällan odlingsrest.

21. Salvia

Fleråriga, rätt stora. Skenkransar mest isär, i långa klaselika topp-blomst; stödblåd små, helbräddade, vasspetsade. Foder klocklik el cylindrisk; underläpp 2-, överläpp 3-flikig. Krona blå el blårod, 2-läppig; överläpp rak el skärformigt buktig; underläpp 3-flikig, mittflik större än sidoflikarna. Ståndare 2.

- | | | |
|---|---|-----------------|
| 1 | Krona 20-30 mm, skenbar krans med 4-6 blmr | 1. pratensis |
| 1 | Krona högst 15 mm, skenbar krans med 15-30 blmr | 2. verticillata |

1. S. pratensis - ängssalvia

Stjälk 30-70 cm, bastant, mjukhårig, i toppen även glandelhårig. Blad i huvudsak basrosetter, äggrunda el avlånga, med fjärtlik bas, skiva rynkad, upprepat nagg- el sågkantade, nedre långskaftade, övre små och skaftlösa. Skenkransar 4-6-bl, i glesa, långa, sammansatta blomst; stödblåd äggrunda, utspärrade, gröna. Foder hafs- och glandelhårig, vanl blårod på utsidan. Krona 20-30 mm, mörkblå; överläpp skärformigt buktig. VI-VIII. På tippor och lastplatser, banvallar, åkrar, i trädgårdar, parker. Europa.

2. S. verticillata - kranssalvia

Stjälk 20-70 cm, med utspärrade vita hår, saknar glandelhår. Stjälkblad vanl talrika; basrosett under bltid vanl vissnad. Blad brett el triangulärt hjärtformiga, stortandade, vithåriga; nedre långskaftade och ofta vid basen pardelade el t o m parbladiga, övre kortskaftade, hela. Skenkransar vanl 15-30-bl; stödblåd lansettlika, hinnartade, bruna el blåroda, nedvända. Blomskaft ca 5 mm, slutligen nedböjda. Foder hafs- och glandelhårig, blårod el brun. Krona 8-15 mm, blårod. VI-VIII. På lastplatser och tippor, trädgårdar, åkrar, banvallar. Europa.

91. Callitrichaceae

1. Callitriche

1- el fleråriga små vatten- och strandväxter. På grenar i skottspetsen och på bladen vanl skaftlösa sköldhår. Stjälk vek. Blad undervattens-, flyt- el luftblad, motsatta, i skottspetsen rosettliska, slidlösa som når till ytan; skiva hel, helbräddad, med basskåra. Blmr 1-könade, vanl ensamma i bladvecken el 1 han- och 1 honbl tillsammans, skaftlösa, små, utan hylle. Hinnartade förblad 2 el 0. I hanbl 1 ståndare. I honbl 1 pistill; märken 2. Frukt 4-delad klyvfrukt. Bestämning av undervattensväxter som saknar frukt är i sanning omöjligt.

- | | | |
|------|---|--------------------|
| 1 | Undervattensväxt; stjälkens ledstycken korta; alla blad lika, utan skaft, smalt äggrunda - närmast jämbreda; frukt vanl brett vingkantad | 1. hermaphroditica |
| 1 | Undervattensväxt, med flytblad el landväxt; stjälkens ledstycken vanl långa; undervattensblad nästan utan skaft, jämbreda, flyt- och luftblad med skaft, smalt äggrunda - lansettlika; frukt högst smalt vingkantad | 2 |
| 2(1) | Undervattensblad långa, närmast trådlika, spets bredare än resten av skivan, tånglik, flytblad sällan; frukt rundad, korta märken, endast i ledets ena bladveck | 4. hamulata |
| 2 | Undervattensblad jämbreda, spets urnupen, ej bred, flytblad allmänna; frukt rundad och med långa märken el omvänt äggrund och med korta märken, ofta i ledets båda bladfötter | 3 |
| 3(2) | Flerårig; hanblmr på huvudstjälken, honblmr på grenarna; frukt rundad, ej vingfransad, märken långa, kvarblivande; skottoppar vid torkning ofta mörka, rikligt med sköldhår | 2. cophocarpa |
| | 1-årig; han- och honblmr ofta motsatta i bladfötterna; frukt omvänt äggrund, i spetsen vingfransad, märken korta, snart avfallande; skottspetsen vanl ej mörk; njuggt med sköldhår | 3. palustris |

1. C. hermaphroditica - höstlånke

1-årig undervattensväxt; 10-40 cm; saknar sköldhår. Stjälk närmast ogrenad. Blad 6-12 * ca 1 mm, smalt äggrunda - närmast jämbreda, genomskinliga, grunt urnupna i spetsen, mörkgröna, ljuskantade. Blmr ensamma, utan förblad. Frukt 1-2,5 mm, rundad, klyftor vanl brett vingkantade. VII-IX. I bräckvatten samt i basiska el neutrala sjöar med ler- och sandbottnar.

2. C. cophocarpa - sommarlånke

Flerårig; 10-50 cm; unga skottdelar tätt sköldhåriga, mörknar ofta vid torkning. Stjälk rikligt med långa grenar. Undervattensblad 10-30 * 0,5-1.5 mm, jämbreda, spetsen grunt urnupen, el genomskinliga. I skottets spetsdel vanl rikbladig, flytande rosett; flytbladen kortskaftade; skiva 5-15 * 2-4 mm, avlångt omvänt äggrund. Landväxternas blad mindre, smalt omvänt äggrunda - lansettlika. Blmr ensamma i bladvecken, hanblmr på huvudstjälken, honblmr på grenarna, förblad tämligen stora. Ståndarna med långa strängar, når till vattenytan. Märken 3-6 mm, upprätta, kvarstår i fruktstadiet. Frukt ca 1 mm, närmast rund, brunaktig, klyftor utan vingkant. VI-IX. Vid bäckar, i gölar, diken, vid källor, älvar, i sjöar och lätt salta bräckvatten; i lågt vatten, sällan på tidtals torra småvatten el båt mark.

3. C. palustris - smålånke

1-årig; 5-30 cm; skott glest sköldhårig, svartnar ej; stjälk i vatten njuggt grenig. Blad lik C. cophocarpa, men flytbladens rosett ganska fåbladig. Blmr ensamma el två och två, varav 1 han- och 1 honbl motsatta i bladvecken el 1 han- och 1 honbl i det ena och 1 honbl i det andra motsatta bladvecket, förblad små. Ståndare ganska korta. Märken korta, tidigt försvunna. Frukt ca 1 * 0,8 mm, utbredda i spetsen, rätt svarta, klyftor i spetsdelen vingkantade. VI-IX. På sjö-, älv- och bräckvattenvikars stränder; tidtals torkade diken, gölar samt försänkningar; våta marker el låga vatten, ofta på båt- och betesstränder.

4. C. hamulata - klolånke

Flerårig undervattensväxt; 20-70 cm; Skottens unga delar sköldhåriga. Stjälk tämligen njuggt grenad. Blad 15-30 mm, närmast trådlika, spets bredare än övriga skivan, brett klyklik; flytblad ganska sällsynta, fåtaliga, smal skiva. Blmr ensamma, vanl 1 han- och 1 honbl, ibland 2 hanbl motsatta i bladvecken; förblad små, smala el saknas. Frukt 1,2-1,5 mm, närmast rund, klyftor smalt vingkantade; märken korta, nedböjda mellan fruktklyftorna. VII-VIII. I älvar och sjöar ofta tämligen djupt och vanl i strömmande vatten.

92. Solanaceae

Örter el sällan halvbuskar. Blad strödda, i blomst ofta påfallande motsatta, utan stipler. Blomst engrenigt knippe (= ensidigt knippe) el blmr ensamma i bladvecken. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska el svagt zygomorfa; foder, krona och ståndare 5-bladiga. Foder sambladigt, kvarstår. Kona hjullik, tratt- el klocklik. Ståndarna sammanväxta med kronpipen. Pistill 2-bladigt, 1 stift; fruktämne översittande, vanl 2-rummigt. Frukt kapsel el bär.

| | | |
|-------|---|-----------------|
| 1 | Krona hjullik; frukr bär | 2 |
| 1 | Krona trattlik el klocklik; frukt kapsel el bär | 5 |
| 2 (1) | Blmr ensamma el sällan parvis | 3 |
| 2 | Blst kvast | 4 |
| 3 (2) | Foder vid fruktskiftet ganska fyllig | 3. Physalis |
| 3 | Foder vid fruktskiftet ej fyllig | 8. Capsicum |
| 4 (2) | Bär vanl högst 10 mm; knapp öppnar sig spetshål | 4. Solanum |
| 4 | Bär vanl mycket över 10 mm; knappar sig med längssprickor | 5. Lycopersicon |
| 5 (1) | Foder vid fruktskiftet rätt fylligt; frukt bär | |
| 5 | Foder vid fruktskiftet ej fylligt; frukt kapsel | 7 |
| 6 (5) | Foder nästan till basen flikig; krona blå | 9. Nicandra |
| 6 | Foder högst halvvägs flikig; krona åtminstone i huvudsak gulaktigt vit el gul | 3. Physalis |
| 7 (5) | Krona med kort pip, brunaktigt gul el brunt blårod | 8 |
| 7 | Krona med lång pip, annorlunda färgad | 9 |
| 8 (7) | Växten kal; blmr ensamma i bladvecken, långskaftade | 1. Scopolia |
| 8 | Växten hårig; blmr i tät toppblst, kortskaftade | 2. Hyoscyamus |
| 9 (7) | Blad stortandade; kapsel taggig | 6. Datura |
| 9 | Blad helkantade; kapsel tagglös | 7. Nicotiana |

1. Scopolia

1. S. carniolica - dårört

Flerårig; 20-60 cm. Stjälk ogrenad vanl grenad i toppen, kal. Rotstock vågrät, tjock. Nedre blad fjälllika, övre blad skaftade; skiva högst 209 cm, oval - äggrund, hel, helbräddad, tunn, mörk, spetsig spets och bas. Blmr ensamma i bladvecken, hängande; skaft 2-4 cm. Foder klocklik, lågt 5-flikig, blir i fruktstadiet större. Krona 15-25 mm, klocklik, kortflikig, på utsidan mörkt brunaktigt blårod, insidan gulaktig el brunaktigt grön. Kapsel klotlik, locklik, i skydd av fodret. V-VI. Prydnadsväxt; odlingslämning vid bebyggelse. Europa. +

2. Hyoscyamus

1. H. niger - bolmört

Vanl 2-årig; 15-100 cm; illaluktande, upprätt, kraftig, njuggt hårig, tätbladig, klibbig, tätt med glandel- och hafshår. Blad ovala - äggrunda, vanl stortandade - parklurna; rosettblad skaftade, stora, vissnar under blomningsåret; stjälkblad omfattande. Blmr kortskaftade; knippen täta, i fruktstadiet många gånger långa; stödblåd stora. Foder klocklikt, förstoras efter blomningen och utvidgas vid basen; flikar förhårdnas till taggar. Krona

brett trattlik, kort pip, vanl 2-3 cm bred, svagt zygomorf, brunaktigt gul, vanl blå-röda nerver, svalg mörkt. Kapsel locklik, i skydd av fodret. VI-IX. På skräpmarker, vägrenar, gårdar, i trädgårdar, i mullhögar, på åkrar, kyrkogårdar, i ruiner, hamnar, vid kvarnar; fröna kan bevaras i jorden rätt länge och uppkommer vid bearbetning av jorden. Har avtagit. +

3. Physalis

Fleråriga. Vanl 30-70 cm. Blad stora, brett äggrunda, glest stortandade el buktigt helbräddade. Blmr ensamma i bladvecken, hängande. Foder klocklikt, förstoras märkbart, slutligen 25-30 mm, fylligt och skyddar den papperslika frukten. Krona 15-25 mm bred. Frukt 12-20 mm,, klotlikt bär.

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Tämligen glest hårig; krona gulaktigt vit; foder i fruktstadiet gulröd el röd | 1. alkekengi |
| 1 | Täthårig; krona gul, i mitten mörkt purpurmönstrad; foder i fruktstadiet grön el gulgrön | 2. peruviana |

1. P. alkekengi - japansk lykta, judekörs
Tämligen glest hafshårig, ej klibbig. Blad vanl med trubbig bas. Foder i fruktstadiet gulröd el röd. Krona hjullik, gulaktigt vit. Bär rött. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest och -flykting. Sydeuropa, syd-västra Asien. +

2. P. peruviana - kapkrusbär
Tätt hafs- och glandelhårig, klibbig. Blad med hjärtlik bas. Foder i fruktstadiet ljus- el gulgrön. Krona brett klocklik, gul, på mitten mörkt purpurfärgade teckningar. Bär gult. VIII-IX. Fruktväxt; tillfällig på slammiga tippar och nyplanteringar. Sydamerika. +

4. Solanum

Örter el halvbuskar. Blomst knippe, blomst skaft samman växt med stjälken. Foder klocklik. Krona hjullik. Ståndarna mot varandra i kägellik gyttning; knappar öppnar sig med en por. Frukt bär.

- | | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Kraftiga taggar | 6. rostratum |
| 1 | Utan taggar | 2 |
| 2(1) | Sammansatta blad, bladpar många | 5. tuberosum |
| 2 | Blad hela, flikiga el vid basen småbl | 3 |
| 3(2) | Krona blå-röd; bär äggformiga, som mogna röda | 4. dulcamara |
| 3 | Krona; vit, bär klotformiga, som mogna svarta el gröna | 4 |
| 4(3) | Foder vid blomning vanl 3-4,5 mm, vid fruktmognad tillväxer kraftigt, löst sittande till bärets skydd; bär kraftigt glänsande | 3. physalifolium |
| 4 | Foder vid blomning 1-2,5 mm, vid fruktmognad endast någon förstoring, rundat - tillbakaböjt efter bäret; bär matt - glänsande | 5 |
| 5(4) | Blomskäft vid fruktmognad tvärt nedböjt, vanl åtminstone en del utgående från olika punkter; krona vanl åtminstone 8 mm bred | 1. nigrum |
| 5 | Blomskäft vid fruktmognad snett upprätta-svagt lutande, någorlunda utgående från samma punkt | 2. americanum |

1. S. nigrum - nattskatta
1-årig; vanl 20-80 cm; ogrenad - rikligt grenad, upprätt el halvt nedliggande, mörkgrön. Blad äggrunda, ovala el snedkvadratiska, tunna, vanl stortandade, parklurna el buktkantade, ibland helbräddade. Knippen ensamma, vanl 3-8-bl, glesa; blomskäft i fruktstadiet styvt bakvända, vanl åtminstone en del utgår från olika punkter på huvudaxeln. Foder matt, vanl tätt utefter bäret,

förstoras endast lite i fruktstadiet. Krona vit, vanl 8-14 mm bred. Bär 5-10 mm, klotlik el något bredare än sin längd, mogen vanl svart, matt el svagglänsande, vanl utan stencellskorn; frön 1,7-2,4 mm. VII-X. I trädgårdar, på gårdar, odlingar, skräpmarker, nya gräsplaner, stränder. +

1a. ssp. *nigrum* - nattskatta

Närmast kal - hårig, håren hafshår utefter stjälken.

- var. *nigrum*

Blad ojämnt parklurna el bukt-, tand- el helkantade. I Finland tydligt allmän ras.

- var. *atriplicifolium*

Blad regelbundet stortandade. Sällsynt.

1b. ssp. *schultesii* - hårig nattskatta

Rikligt hårig, håren utspärrade glandel- och hafshår. Tillfällig och mycket sällsyntare än ssp. *nigrum*.

2. *S. americanum*

Lik *S. nigrum* ssp. *nigrum*, men bladskiva ofta endast på bashalvan tämligen regelbundet stor- och trubbtandad; knippen flocklika (blomskaft utgår något så när från samma punkt); blomskaft i fruktstadiet snett upprätta - svagt bakvända; krona 5-9 mm bred, blånar lätt vid torkning; bär klotformig, mer glänsande, med stencellskorn; frön 1-1,5 mm. VIII-X. I hamnar, på tappar, vid kvarnar. Nordamerika. +

3. *S. physalifolium* - bägarnattskatta

Lik *S. nigrum* ssp. *schultesii*, men ljusare grön; tätare hår, längre och mer utspärrade; foder redan vid blomningen längre, i fruktstadiet är den glapp, glänsande, närmast papperslik förstörad till bärets skydd; moget bär starkt glänsande, i spetsen ofta två stencellskorn. VII-X. I rotsaksland, hamnar, tappar, trädgårdar. Sydamerika. +

4. *S. dulcamara* - besksöta

Flerårig; 30-160(-300) cm; slingrande, upprätt el utefter marken, vid basen vedartad halvbuske. Blad äggrunda - hjärtlika, ofta med spjutlik bas el vid basen 1-4-flikiga el -bladiga, spetsiga, helbräddade. Knippen långskaftade, rikbl, slutligen glesa. Krona vanl 10-15 mm bred, mörkt blårod. Bär avlångt el äggformigt, mogen glänsande rött. VI-VIII. I strandbuskage, klubbalsdungar, diken, på sten- och sandstränder, skräpmarker; även prydnadsväxt, sällan odlingsflykting. ++

5. *S. tuberosum* - potatis

30-150 cm; bastant, skör. På jordrevor spetsknölar. Stjälk smalt vingkantad. Blad parbladiga med uddblad, stora småblad vanl 3-5 par, mellan dem små. Knippen i skottoppen, långskaftade, flerbl. Krona 25-35 mm bred, vit, gulaktig, ljusröd, blå el blårod. Bär 20-40 mm, klotlika, vanl gröna. VII-VIII. Rotväxt; tillfällig på skräpmarker, tappar, dyngstackar m fl. Sydamerika. +

6. *S. rostratum* - taggborre

1-årig; 20-50 cm. Stjälk vid basen ofta vedartad, bastant, grenad. På stjälken, bladen och fodret kraftiga, upp till 1 cm långa, gula taggar samt vaddlikt hafs- och stjärnhårstäckte. Blad djupt pardelade; flikar äggrunda - ovala, parflikiga, småflikar rundspetsade. Knippen ensamma, mycket över bladveckens överdel, 3-8-bl. Foder och krona svagt zygomorfa; krona 2-4 cm bred, gul. Av ståndarna 4 översta korta, gula, nedersta lång, rödspetsad. Bär ca 10 mm, klotformig, gul. VIII-X. Vid järnvägar, i hamnar, på åkrar. Mord- och Mellanamerika.

5. Lycopersicon

1. L. esculentum - tomat

1-årig; 30-120 cm; klibbhårig. Blad parbladiga med uddblad, på översidan mörkgröna, under grå- el blåaktiga; stora småblad smalt äggrunda, ojämnt parflikiga, ibland vid basen djupt pardelade, mellan dem sekundära småblad. Knippen 3-20-bl. Krona hjullik, gul. Knappar öppnar sig med längssprickor. Bär 2-10 cm, vanl rundade, röda. VII-IX. Grönsaksväxt; tillfällig på tappar, dyngstackar, skräpmarker, gräsmattor, åkrar m fl. Syd- och Mellanamerika. +

6. Datura

1. D. stramonium - spikklubba

1-årig; 20-120 cm; illaluktande, upprätt, storbladig, mörkgrön. Blad brett äggrunda, spetsiga, vasst stortandade, tunna. Blmr ensamma i bladvecken. Foder cylindrisk, kantig. Krona 5-10 cm, trattlik, vit el (f. tatola) blårodaktig, kant veckad. Kapsel stor, taggig, öppnar sig med 4 flikar; foderbasen kvarstår som ring under kapseln. VII-X. I hamnar, på lastplatser, skräpmarker, tappar, i trädgårdar; gammal medicinväxt. Nordamerika.

7. Nicotiana

1. N. rustica - bondtobak

Vanl 1-årig; 25-200 cm; kort- och klibbhårig. Blad vanl stora; skiva äggrund, oval el nästan rund, bas rund, hjärtlik el trubbig. Blomst avslutande, klaselik, ofta rikbl. Foder kruklik el brett cylindrisk, svagt zygomorft, i fruktstadiet något förstorat. Krona 1-2 cm, cylindriskt trattlik, grönaktigt gul; flikar korta, rundspetsade. Kapsel äggformig el klotlik, kantöppning. VII-IX. På tappar, skräpmarker, dyngstackar m fl; gammal tobaksväxt. Nordamerika.

8. Capsicum

1. C. annuum - paprika

el 2-årig; 8-30 cm; kal. Stjälk styvt upprätt, ogrenad el fågrenig, åtminstone vid basen vedartad. Bladskiva avlång - lansettlik, med smal el trubbig bas, spetsig spets, helkantad. Blmr ensamma el sällan i par, hängande. Foder klocklik, saftig, vid fruktskiftet svagt förstorat. Krona hjullik, 10-15 mm, vit, ibland ljus-, grön- el rödblåfläckig. Bär 5 -15 cm, vanl fylligt långsmal, ganska torr, delvis 2- el 3-rummig, vanl grön, röd el gul (hinner ej åtminstone ute mogna i Finland). IX. Grönsaksväxt; tillfällig på toppar. Tropiska Amerika.

9. Nicandra

1. N. physalodes - ballongblomma

1-årig; 20-50(150) cm; ogrenad el grenad, ganska illaluktande, kal. Bladskiva tunn, ovalt lansettlik - avlång, vanl med avsmalnande bas, trubbig- el vasspetsad, regelbundet buktig el stortandad kant, ibland i basdelen parflikig. Blmr ensamma i bladvecken, ofta svagt hängande; skaft 1,5-3,5 cm. Foder nästan till basen flikig, klocklik, tunn, i fruktskiftet påfallande förlängd och rundare samt glänsande och tätt med nättaktiga upphöjda nerver; flikar avsmalnar till uddlik spets. Krona 20-40 mm, klocklik, blå. Bär ca 15 mm, klotlik, tunnväggig, ganska torr, brun. VIII-IX. Prydnadsväxt och nykomling; tillfällig på tappar och skräpmarker. Peru.

93. Scrophulariaceae

Örter. Blad strödda, motsatta el i krans, utan stipler. Blmr tvåkönade. Foder 4- el 5-flikigt. Krona vanl zygomorf, sällan närmast radiär-symmetrisk, ofta med långt rör. Ståndare vanl 4, mera sällna 2 el 5. Pistill 2-bladig, översittande. Frukt kapsel. Släkte 12 - 17 arter är halvparasiter, bladgröna, men suger näring från grannväxternas rötter; *Lathraea* är ej bladgrön helparasit.

| | | |
|---------|---|------------------------|
| 1 | Ej bladgrön, fjällbladig parasitväxt | 18. <i>Lathraea</i> |
| 1 | Grönbladig växt | 2 |
| 2(1) | Alla blad i rosett; blomstänglar kortare än bladen | 2. <i>Limosella</i> |
| | Med el utan bladrosett; tydlig stjälk, nästan alltid med blad | 3 |
| 3(2) | Krona med sporre, sporre lång el kort, påslik | 4 |
| 3 | Krona utan sporre | 7 |
| 4(3) | Bladskiva liklång med bredden | 9. <i>Cylambaria</i> |
| 4 | Bladskiva mycket längre än bred | 5 |
| 5(4) | Kronans gap öppen | 7. <i>Chaenorhinum</i> |
| 5 | Kronans gap stängs av underläppens bas | 6 |
| 6 (5) | Kronpip påslik; 1- el flerårig | 6a |
| 6 | Kronpip lång; vanl flerårig | 8. <i>Linaria</i> |
| 6a (6) | Foderflikar liklånga; krona mycket över 20 mm | 19. <i>Antirrhinum</i> |
| 6a | Foderflikar sinsemellan oliklånga; krona över 20 mm | 6. <i>Misopates</i> |
| 7(3) | Blad i krans, som tillägg ofta basrosett | 8 |
| 7 | Blad motsatta, ej basrosett | 10 |
| 8(7) | Bladskiva parkluven-djupt pardelad; krona med lång pip (rör) | 16. <i>Pedicularis</i> |
| 8 | Bladskiva utan flikar | 9 |
| 9(8) | Krona med kort pip, hjullik, nästan radiärsymmetrisk | 4. <i>Verbascum</i> |
| 9 | Krona närmast klocklik, 40-50 mm; blmr hängande | 10. <i>Digitalis</i> |
| 10(7) | Foder 5-flikigt, ståndare 4 | 11 |
| 10 | Foder 4-flikigt, ståndare 2 el 4 | 3 |
| 11 (10) | Krona 20-40 mm bred, klocklik | 3. <i>Mimulus</i> |
| 11 | Krona 6-10 mm bred | 12 |
| 12(11) | Blmr ensamma i bladvecken; krona närmast vit | 1. <i>Gratiola</i> |
| 12 | Blomst klaselik knippe; krona grönaktig-brunröd el gul | 5. <i>Scrophularia</i> |
| 13(10) | Ståndare 2; krona 4-flikigt, närmast hjullik | 11. <i>Veronica</i> |
| 13 | Ståndare 4; krona 2-läppig, piplik; torkad känslig för att svartna till hälften | 14 |
| 14(13) | Bladskiva helbräddad el vid basen stortandad | 12. <i>Melampyrum</i> |
| 14 | Bladskiva ända till spetsen tandad | 15 |
| 15(14) | Foder rätt rund, sidorna platta; krona gul | 17. <i>Rhinanthus</i> |
| 15 | Foder platt, runt-klocklikt; krona ej gul | 16 |
| 16(15) | Krona med kort pip, ljust blå-röd-vit | 13. <i>Euphrasia</i> |
| 16 | Krona med lång pip, röd el mörkt blå-röd | 17 |
| 17 (16) | 1-årig; bladskiva smalt äggrunda | 14. <i>Odontites</i> |
| 17 | Flerårig; bladskiva äggrunt ovala | 15. <i>Bartsia</i> |

1. *Gratiola*1. *G. neglecta* - liten jordgalla

1-årig; 10-25 cm; upprätt. Blad motsatta, skaftlösa; skiva lansettlik. Blmr ensamma i bladvecken, skaftade; krona ca 10 mm, närmast vit, rödaktiga fläckar och strimor; överläpp 3-, underläpp 2-flikigt. VIII-IX. På leriga älvstränder i vattenlinjen och i lågt vatten, främst på betes- och båtstränder; även i leriga diken. Nordamerika.

2. *Limosella*1. *L. aquatica* - ävjebrodd

1-årig; 2-10 cm; kal. Revor långa, ej bladgröna; som undervattenväxt ofta utan revor. Blad i rosett; skaft vanl långt; skiva 2-20 mm, avlång - smalt omvänt äggrund, trubbig, helbräddad; som undervattenväxt är skivan knappast bredare än skaftet. Blomstängel kortare än bladen, blmr små; krona radiär-symmetrisk, 5-flikig, vit - rödaktig. Kapsel kantöppnande. VII-VIII. I sjöars, älvmyningars och -deltors bräckvattensvikars skyddade ler-, sand- och mjälstränder i vattenlinjen.

3. Mimulus

1. M. guttatus - gyckelblomma

Flerårig; 20-40 cm. Blad motsatta; skiva avlång, trubbig, tandkantad. Blomst glandelhårig, gles toppklase; blomskäft 1-25 mm. Krona 30-40 mm, zygomorf, gul, rödfläckig; överläpp 2-, underläpp 3-flikig, gap öppet. VII-VIII. I diken och bäckar i vatten och på stränder i närheten av bostäder; även som prydnadsväxt. Nordamerika.

4. Verbascum

Stora, håriga. Blad hela, rotblad i rosett, stjälkblad strödda. Lång blomst sammansatt till klase-, ax- el vipplik blomst. Foder 5-flikig, radiärsymmetrisk. Krona hjulformig, tämligen radiärsymmetrisk, med kort rör(pip), gul, sällan blårod. Ståndare 5-bladig, radiärsymmetrisk el zygomorf; strängar håriga. Kapsel kantöppnande, flerfröig.

| | | |
|-------|--|---------------|
| 1 | Krona rödblå; blmr ensamma i stödbladsvecket | 1. phoeniceum |
| 1 | Krona gul; blmr i samlingar i stödbladsvecket | 2 |
| 2(1) | Stjälkblad långt nedlöpande | 3. thapsus |
| 2 | Stjälkblad knappast nedlöpande | 3 |
| 3(2) | Rotblad med hjärtformig- el rundad bas; ståndarsträngar blårodhåriga | 5. nigrum |
| 3 | Rotblad med spetsig bas; ståndarsträngar gul- el vithåriga | 4 |
| 4 (3) | Rotbladskiva oval; blst vanl ogrenad; krona 5-12 mm | 2. phlomoides |
| 4 | Rotbladskiva annorlunda; blst grenad; krona 1,5-5 mm | 5 |
| 5 (4) | Rotbladskiva lansettlik - smalt omvänt äggrund, helkantad; krona 20-30 mm bred | 6. speciosum |
| 5 | Rotbladskiva avlång - långsmal, vanl tandkantad; krona 12-20 mm bred | 4. Lychnitis |

1. V. phoeniceum - violkungsljus

Vanl flerårig; 30-80 cm; basdel lång-, överdel glandelhårig. Rotblad skaftade; skiva oval, helbräddad el lågt tandkantad; stjälkblad små. Blomst vanl ogrenad. Krona 20-30 mm bred, blårod; ståndarsträngar blårod-håriga. VII-IX. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting, ibland nykomling. Sydöstra Europa och östra Mellaneuropa.

2. V. phlomoides - läkekungsljus

2-årig; 30-100 cm; täthårig. Rotbladskivor ovala, helbräddade el tandkantade; stjälkblad utan bladlist el alldeles kort, skiva avlång el lansettlik. Blomst ogrenad. Krona 20-30 mm bred, gul, hårig; ståndar-strängar gulhåriga. VII-IX. På tippar, vid kvarnar m m. Europa.

3. V. thapsus - kungsljus

2-årig; 30-150 cm; grå- och vithårig. Rotbladskivor ovala - avlångt ovala, helbräddade el lågt tandkantad; stjälkblad med lång bladlist, skiva oval. Blomst vanl ogrenad. Krona 12-25 mm bred; ståndarsträngar vithåriga. VII-IX. På fält, klipphyllor, vägrenar, banslänter, skräpmarker.

4. V. lychnitis - grenigt kungsljus

2-årig; 5-120 cm; tätt gråhårig. Rotbladskivor avlånga - ovala, vanl tandkantade; stjälkblads skiva oval. Blomst vanl grenad. Krona 15-20 mm bred, gul el vit; ståndarsträngar gul- el vithåriga. VII-IX. I hamnar, bangårdar, vägrenar och banslänter. Europa.

5. *V. nigrum* - mörkt kungsljus

2- el flerårig; 50-100 cm; mörkgrön, gleshårig. Rotbladskivor med hjärtlik bas, tandkantade; stjälkblad utan bladlist, skiva avlång. Blomst vanl ogrenad. Krona 18-25 mm bred, gul, sällan vit; ståndarsträngar blå-rödhåriga. VII-IX. På ångar, kullar och klippbackar vid gamla bostädernas närhet.

V. nigrum * *thapsus*

Utifrån sett skiftande; ståndarsträngar vanl blå-rödhåriga. Tämligen allmän.

6.V. *speciosum* - praktkungsljus

2-årig; 50-200 cm; korta, rätt sträva och gråaktigt vita hår. Rotblad och nedre stjälkbladskivor lansettlika - smalt omvänt äggrunda, spets spetsig, helkantad; övre stjälkblad korta, avlånga - rundade, svagt stjälkofattande, smalspetsade, ofta rynkad kant; stjälkblad med kort bladlist. Blst rik- och långgrenad; grenar uppåtböjda el ganska upprätta. Krona 20-30 mm bred, gul, undersida stjärnhårig; strängar och åtminstone i två nedre ståndarknappar även (gul)vita hår. Uppträder som odlingsflykting vid bergväggar i vägskärningar. VII-VIII. Sydöstra Europa, Sydvästra Asien.

Veronika longifolia * *spicata*, *V. * sooiana*

Åtminstone på Åland och sydvästra skärgården.

5. *Scrophularia*

Vanl upprätt. Blad motsatta; skivkanten dubbelsågad, bas hjärtlik el trubbig. Blomst klaselika knippen. Blmr små; foder 5-flikigt, radiär-symmetrisk; krona zygomorf, rör(pip) kort, uppblåst, överdel 2-läppig. 4 ståndare med knappar och 1 oduglig, utan pollen (stamnoid). Kapsel kantöppnande.

- | | | |
|---|-----------------------------------|--------------------|
| 1 | Kal; krona grön, överläpp brunröd | 1. <i>nodosa</i> |
| 1 | Glandelhårig; krona gul | 2. <i>vernalis</i> |

1. *S. nodosa* - flenört

Flerårig; 30-100 cm; kal stjälk. Rotstock vågrät, svullen. Stjälk 4-kantig; kanterna ibland smalt vingkantade. Bladskiva avlång. Blomst lång, klaselik toppknippe. Krona 7-10 mm, grön, överläpp brunröd. VII-VIII. I frodiga, fuktiga skogar och buskage, klipplundar, skogsbyn, dikesrenar.

2. *S. vernalis* - vårflenört

2- el flerårig; 20-100 cm; glandelhårig. Bladskiva brett avlång. Blomst knippe i bladveckan. Krona 6-8 mm, gul. V. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest. Europa.

6. *Misopates*

1-årig: 5-30 cm; upprätt, grenad, överdelen glandelhårig. Blad kort-skaftade; skiva jämbred - avlångt oval, spetsig. Blomst toppklase; stödblåd vid blomst basdel likstora med stjälkbladen, i toppdelen mindre. Krona 10-17 mm, liklång med fodret el kortare, rödaktig el vit; gapet stängt vid underläppens bas; sporre påsläk. VII-VIII. I hamnar, järnvägsstationer, lastplatser, trädgårdar. Europa.

7. *Chaenorhinum*

1. *C. minus* - småsporre

1-årig; 5-20 cm; glandelhårig. Bladskiva jämbred - avlångt oval, trubbig. Blmr ensamma i bladvecken. Krona 8 mm, ljust blårod; gap öppet; sporre 1,5-2,5 mm. Kapsel öppnar sig med små hål. VI-VII. I hamnar, industri- och lastområden, bangårdar, gator, stentrappor, trädgårdar. Europa.

8. Linaria

1- el fleråriga, uppräta. Blad i krans, motsatta el strödda. Skiva jämbred el jämbrett lansettlik. Blomst lång toppklase; krona läpplik, med sporre; överläpp 2-, underläpp 3-flikig; gapet stängt vid underläppens rundade bas. Ståndare 4. Kapsel öppnar sig med tänder.

| | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Krona gul | 2 |
| 1 | Krona vit- blårod | 3 |
| 2(1) | Krona 25-33 mm; frö 2-3 mm, skivlik | 1. vulgaris |
| 2 | Krona 13-22 mm; frö 1,2 mm kantig | 4. genistifolia |
| 3(1) | Krona vit-ljust blårod, blårodstrimmig | 2. repens |
| 3 | Krona blårod | 3. incarnata |

1. *L. vulgaris* - sporreblomma, gulsporre
Flerårig; 20-70 cm. Blad strödda, skiva 2-6 cm. Klase 10-20 cm, rikbli; huvudaxel och blomskäft ofta glandelhåriga. Krona 25-33 mm, gul; sporre lång, smal; ibland utan sporre el upp till 5. Frön 2-3 mm, skivlik, vingkantad. VII-IX. På sandiga och grusiga havstränder, klippor; väg- och banslänter, torra skräpmarker, i sädesåkrar, sådda vallar, åkerrenar; även prydnadsväxt samt odlingsrest och -flykting.

2. *L. repens* - strimsporre
Flerårig; 20-50 cm; kal. Krona 8-15 mm, vit - ljust blårod, blårod-strimmig; sporre liklång med fodret, kägellik. Frö 3-kantigt, utan vingkant. VII-VIII. På bangårdar, vägrenar, barlastplatser och på havstränder i dess närhet. Västeuropa.

L. repens * *vulgaris*
Bland stamarterna; även självständigt.

3. *L. incarnata* - violsporre
1-årig; 20-50 cm; kal. Blad tre och tre. Krona 18-22 mm, blårod; sporre lång. Frö kantigt, kanterna vingkantade. VI-VIII. I trädgårdar, väg-renar, åkerrenar; sällan prydnadsväxt. Nordvästra Afrika.

4. *L. genistifolia* - jättesporre
Flerårig: 20-60 cm; kal. Blad strödda, blågröna. Krona 13-22 mm, gul; sporre lång. Frö 1,2 mm, kantig, kanter knappast vingkantade. VII-IX. På bangårdar, i hamnar, lastplatser. Europa.

9. Cymbalaria

1. *C. muralis* - murreva
Flerårig; 10-50 cm; nedliggande. Blad långskaftade, skiva 1-2 cm, njur-formig - halvrund, fingerklaven 5-9-flikig. Blmr ensamma i bladvecken. Krona 8-15 mm, läppformig, med sporre, ljust blårod, vitt svalg. Kapsel kortare än fodret, öppnar sig med hål. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting på tippar, vägrenar. Mellaneuropa..

10. Digitalis

2-åriga, uppräta, ogrenade. Blad strödda, nedre skivor avsmalnar smått mot skäftet. Blomst toppklase. Blmr stora.

| | | |
|---|-----------------------|-------------|
| 1 | Krona röd, sällan vit | 1. purpurea |
|---|-----------------------|-------------|

- 1 Krona gul 2. grandiflora
1. *D. purpurea* - vanlig fingerborgsblomma
2-årig; 40-100 cm: gråhårig. Bladskiva oval - avlång, naggad kant. Toppkläse ensidig, tät. Blmr hängande; krona 40-50 mm, klocklik, röd, på insidan vitfläcklg; rör brett cylindrisk - trind; kant lågt 4-flikig. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting. Europa. ++
2. *D. grandiflora* - gul fingerborgsblomma
Lik *D. purpurea*, men bladkant sågkantad, vanl kal på översidan; krona gul. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting. Europa. ++
11. *Veronica*
- 1- el fleråriga. Blad vanl motsatta; skiva vanl hel. Blomst klase el blmr ensamma i bladvecken. Foder ofta zygomorft, 4-, sällan 5-flikigt. Krona vanl hjulformig, kort rör, 4-flikig; flikar längre än röret. Ståndare 2. Frukt vanl plattad kapsel.
- | | | |
|--------|--|-----------------------|
| 1 | Blmr ensamma i bladvecken | 2 |
| 1 | Blomst klase | 7 |
| 2(1) | Bladskiva 3-7 kluven, handnervig | 18. hederifolia |
| 2 | Bladskiva hel, tandad, fjädernervig | 3 |
| 3(2) | Bladskiva njurformig; flerårig | 17. filiformis |
| 3 | Bladskiva ej njurformig; 1-årig | 4 |
| 4(3) | Krona 8-12 mm bred; kapsel tydligt nätnervig | 16. persica |
| 4 | Krona 3-6 mm bred; kapsel utan nerver el otydligt nätnervig | |
| 5 | | |
| 5(4) | Kapsel glest glandlerhårig, med smal inskärning; krona vanl nästan vit, flikar blåaktiga el ljusröda | 13. agrestis |
| 5 | Kapsel såväl med ogrenade som med glandlerhår, med bred inskärning; krona blå | |
| 6 | | |
| 6(5) | Foderflikar smalt äggrunda, spetsiga, ännu vid fruktskedet täcker basdelarna varandra | 14. polita |
| 6 | Foderflikar långsmalt äggrunda-omvänt äggrunda, trubbiga, täcker ej varandra | 15. opaca |
| 7(1) | Blomst bladveckskläse | 8 |
| 7 | Blomst toppkläse | 15 |
| 8(7) | Helt kal | 9 |
| 8 | Åtminstone stjälk hårig | 12 |
| 9(8) | Blad utan skaft, jämbreda | 10 |
| 9 | Åtminstone 4 nedre blad med skaft, äggrunda-långt rundade | 11 |
| 10(9) | Blomskaft längre än sitt stödblåd, tunn, aldrig utåtriktade; halvt nedliggande | 7. scutellata |
| 10 | Blomskaft kortare än sitt stödblåd, slutligen rakt utåtriktade; upprätt | 10. catenata |
| 11(9) | Alla blad med kort skaft; nedliggande | 8. beccabunga |
| 11 | Nedre blad med skaft, övre utan; upprätt | 9. anagallis-aquatica |
| 12(8) | Blad utan skaft, jämbreda, helbräddade el småtandade | 7. scutellata |
| 12 | Blad med skaft el utan, ovala, äggrunda el triangulära, tandade el flikiga | 13 |
| 13(12) | Blad med korta skaft; skiva med spetsig bas, småtandade | 5. officinalis |
| 13 | Nedre blad ibland med kort skaft, andra utan; skiva med trubbig bas, stortandade-flikiga | 14 |
| 14(13) | Foder 5-flikigt; kapsel vanl längre än bred, vanl av fodrets längd | 4. austriaca |
| 14 | Foder 4-flikigt; kapsel kortare än bred, kortare än fodret | 6. chamaedrys |
| 15(7) | Kronpip längre än bred; klase 10-30 cm; blad 2-8 cm | 16 |

| | | |
|--------|--|------------------|
| 15 | Kronpipen mycket kortare än bred; klase vanl under 10 cm; blad vanl under 2 cm | 17 |
| 16(15) | Bladskiva smalt äggrunda, tätt och djupt sågtandade, kala-glest korthåriga | 19. longifolia |
| 16 | Bladskiva smalt ovala, glest och lågt tandade, glandel- och korthåriga | 20. spicata |
| 17(15) | Krona 2-3 mm bred; 1-årig | 18 |
| 17 | Krona 6-15 mm bred; flerårig | 19 |
| 18(17) | Övre stjälkblad hela | 11. arvensis |
| 18 | Övre stjälkblad pardelade | 12. verna |
| 19(17) | Rotdel vedaktig; krona över 10 mm bred | 3. fruticans |
| 19 | Helt gräslik; krona under 10 mm bredd | 20 |
| 20(19) | Kapsel något kortare än bred, högst av fodrets längd | 1. serpyllifolia |
| 20 | Kapsel längre än fodret och sin bredd ; fjällväxt | 2. alpina |

1. *V. serpyllifolia* - majveronika

Flerårig; 5-20 cm. Blad kortskaftade; skiva avlång, kal el hårig, kant hel el korttandad. Klase 3-10 cm; blomskaft 3-8 mm, kortare än stödbladet. Kapsel kortare än sin bredd, högst fodrets längd, hårig.

1a. ssp. *serpyllifolia* - majveronika

Halvt nedliggande. Bladskiva ganska spetsig. Blomskaft kort- och vithårig. Krona 4-7 mm bred, vit - ljusblå, mörkblåstrimmig. VI-VIII. På åkrar, i diken, på stränder, våta stigar, gräsmattor.

1b. ssp. *humifosa* - lappveronika

Ofta nedliggande. Bladskiva ganska trubbig. Blomskaft tätt brun- och glandelhårigt. Krona 7-10 mm bred, blå. VII-VIII. Vid källflöden, på stigar, fuktiga ängar och stränder.

2. *V. alpina* - fjällveronika

Ferårig; 5-15 cm; ganska upprätt. Bladskiva avlång -oval, hel- el lågt tandkantad. Klase högst 2 cm; blomskaft kortare än stödbladet. Krona 5-7 mm bred, vanl mörkblå. Kapsel längre än bredden och fodret. VII-VIII.

2a. ssp. *alpina*

Blmr stöblad under kala. Kapsel kal. På fuktiga, frodiga bäck- och älvstränder, skuggiga klippor, snölegor.

2b. ssp. *pumila* - högfjällveronika

Blmr stöblad under håriga. Kapsel hårig. På torra grusiga bäckstränder i Enontekis.

3. *V. fruticans* - klippveronika

Flerårig; 5-10 cm; halvt nedliggande. Stjälkbasen vedartad; blad nästan skaftlösa; skiva smalt omvänt äggrund, lågt sågkantad, kal el nästan. Klase kort, 4-7(-10)-bl, men i fruktstadiet upp till 6 cm; blomskaft längre än stöbladen. Krona 10-15 mm bred, mörkblå. Kapsel längre än sin bredd och fodret. VII-VIII. På fjällens torra, soliga klapperstensfält och klippor; kalkgynnad. Fridlyst.

4. *V. austriaca* - praktveronika

Flerårig; 20-50 cm; halvt nedliggande el upprätt. Blad skaftlösa; skiva avlång - oval, trubbig el svagt hjärtlik bas, stortandad, hårig. Klase lång; blomskaft knappast av stöbladens längd. Foder 5-flikig. Krona 10-13 mm bred, blå. Kapsel vanl längre än sin bredd, liklång med fodret, hårig el kal. VII-VIII. På lastplatser, vägrenar; även prydnadsväxt, ibland odlingsflykting. Europa.

5. *V. officinalis* - ärenpris

Flerårig; 10-30 cm; halvt nedliggande. Blad kortskaftade; skiva oval - avlång, med spetsig bas, små tänder, hårig. Klase 3-6 cm, tät; blomskaft kortare än stödbladen. Krona ca 8 mm bred, ljus blå-röd. Kapsel liklång med sin bredd, längre än fodret, hårig. VI-VIII. På skogsklippor, torra, lundaktiga skogar, hyggen, betesskogar, rätt torra ängar och fält.

6. *V. chamaedrys* - teveronika

Flerårig; 10-35 cm; upprätt el halvt nedliggande. Nedre blad kortskaftade, övriga skaftlösa; skiva avlång, trubbig bas, stora tänder, hårig. Klase 4-12 cm, gles; blomskaft längre än stödbladen. Foder 4-flikigt. Krona 10-12 mm bred, blå. Kapsel kortare än sin bredd och fodret. V-VIII. På fuktiga ängar, sådda vallar, betesskogar, hyggen.

7. *V. scutellata* - dyveronika

Flerårig; 10-50 cm; halvt nedliggande; kal el hårig. Blad skaftlösa; skiva jämbred, helbräddad el med små tänder, ofta brun- - rödaktig. Klase gles, veklig; blomskaft tunt, mycket längre än stödbladet. Krona 5-6 mm bred, ljusröd el -blå. Kapsel platt, omvänt njurformig, längre än fodret. VI-VIII. På dy-, ler- och mjälstränder, klippgölar, våta grävningar och diken, våta åkrar och trädor.

8. *V. beccabunga* - bäckveronika

Flerårig; 20-60 cm; nedliggande el halvt nedliggande, rotslår från lederna, kal. Blad kortskaftade; skiva äggrund, rundad spets, helbräddad el små-tandad. Klase gles; blomskaft kortare än stödbladet el längre. Krona 5-7 mm bred, blå. Kapsel närmast klotformig. VI-IX. Vid bäckar källor, i diken, lergropar.

9. *V. anagallis-aquatica* - vattenveronika

Flerårig; 20-60 cm; upprätt, kal. Nedre blad skaftade, övre nästan omfattande; skiva äggrund, spetsdelen oregelbundet tandad. Klase lång, tät; blomskaft vanl längre än stödbladet, snett uppåt. Krona 5-10 mm bred, ljusblå, rödblånervig. Kapsel tämligen klotformig, liklång med fodret el kortare. VI-VIII. I åkerdiken, på barlastplatser, lastplatser. Europa. Fridlyst på Åland.

10. *V. catenata* - dikesveronika

Lik *V. anagallis-aquatica*, men alla blad skaftlösa, skiva jämbred; blomskaft kortare än stödbladet och utåt utstående; krona 3-5 mm bred, vanl rödaktig; kapsel längre än sin bredd och fodret. VII-VIII. I Villman-strand på 1800-talet; sista iakttagelse 1857. Europa.

11. *V. arvensis* - fältveronika

1-årig; 8-25 cm; upprätt el halvt nedliggande, hårig. Nedre blad kortskaftade, övre oskaftade; skiva triangulärt äggformig, trubbig el lågt hjärtlik bas, sågtandad. Klase lång, tät; blomskaft kortare än stödbladet. Krona 2-3 mm bred, blå. Kapsel platt, omvänt hjärtlik, med djupa skårer, kant glandelhårig. V-VIII. På öppna vallar, klippängars åkerrenar, även på åkrar, trädor och trädgårdar.

12. *V. verna* - vårveronika

1-årig; 5-15 cm; upprätt. Nedre blad kortskaftade, sågkantade, övre skaftlösa, pardelade; skiva äggrund - lansettlik, glandelhårig. Klase tät, slutligen lång; blomskaft kortare än stödbladet. Krona 3 mm bred, blå. Kapsel platt, omvänt njurformig, helt glandelhårig. V-VI. På klippfält, sandiga slänter och betesmarker, även på åkrar, trädor och odlingar.

13. *V. agrestis* - åkerveronika

1-årig; 5-30 cm; nedliggande, hårig. Blad kortskaftade; skiva längre än sin bredd, äggrund, trubbig bas, tandkantad. Blmr ensamma i bladveckan; blomskaft 5-15 mm; fruktskaft nedböjda. Foderflikar äggrunda, rätt trubbiga, vanl på utsidan gleshåriga, insidan kal - gleshårig. Krona 3-6 mm bred, vit, men flikspetsar vanl blå- - rödaktiga. Kapsel kortare än sin bredd, smala skårer,

glest och vanl endast kanterna glandelhåriga, stift liklångt med skåran el något längre. VII-IX. På åkrar, trädgårdar.

14. *V. polita* - glansveronika

Lik *V. agrestis*, men mindre; bladskiva ofta kortare än sin bredd, långa tänder; foderflikar brett äggrunda, spetsiga, ännu vid fruktmognaden täcker baskanterna varandra, kala men hårkantade; krona blå; kapsel med bred skåra, glandel- och hafshårig; stift liklångt med kapselskåran. VI-IX. I trädgårdar, barlast- och lastplatser.

15. *V. opaca* - luddveronika

Lik *V. agrestis*, men hårigare; bladskiva rätt korttandad; foderflikar avlångt äggrunda - omvänt äggrunda, trubbiga, helt håriga, täcker ej varandra; krona mörkblå; kapsel såväl glandel- som hafshårig, bred skåra, stift liklångt med skåran. V-IX. I trädgårdar, rot- och grönsaksland; på kalkiga klippfält och åkrar.

16. *V. persica* - trädgårdsveronika

1-årig; 5-30 cm; nedliggande el halvt nedliggande, hårig. Blad kort-skaftade; skiva brett äggrund, stortandad. Blmr ensamma i bladvecken; blomskäft 5-30 mm, korthårigt, vid fruktskiftet snett nedåt. Foderflikar lansettlika, spetsiga, håriga, täcker knappast varandra vid basen. Krona 8-12 mm bred, blå. Kapsel platt, omvänt njurformig, rött bred skåra, nätnervig, glandelhårig. VI-IX. I trädgårdar, planteringar, gräsmattor, hamnar, på lastplatser. Sydvästra Afrika.

17. *V. filiformis* - murveronika

Flerårig; 10-50 cm lång; nedliggande, rotslår från lederna, hårig. Blad skaftade; skiva njurformig, sågtandad. Blmr ensamma i bladvecken; blomskäft tunna, vanl 30-40 mm, glandel- och korthårig, efter blomning en snett nedåt. Foderflikar smalt omvänt äggrunda - äggrunda, trubbiga. Krona 10-15 mm bred, ljusblå. Kapslar vanl ej utvecklade. VI-VIII. I plant-skolor, planteringar, gräsmattor; ibland prydnadsväxt. Kaukasus.

18. *V. hederifolia* - murgrönsveronika

1-årig; 10-40 cm; nedliggande, hårig. Blad skaftade; skiva nästan rund, handnervig, 3-7-kluven; spetsflik större än övriga. Blmr ensamma i bladvecken; blomskäft knappast av stöbladets längd. Foderflikar hjärtlikt äggrunda, lång- och rikhåriga. Krona 4-9 mm bred, blå - blårod. Kapsel trind, kal. V-VI. Europa.

18a. ssp. *hederifolia* - murgrönsveronika

Bladskiva tjock, 3-5-kluven; mittflik bredare än sin längd. Foderflikar endast håriga på kanterna. Fruktskaft 2-4 ggr fodrets längd, på skaft-halvans sida en strimma hår. I hamnar, lastplatser, ibland på åkrar.

18b. ssp. *lucorum* - skuggveronika

Bladskiva tunn, 5-7-kluven; mittflik smalare än sin längd. Foderflikar helt korthåriga. Fruktskaft 3,5-7 ggr fodrets längd, som tillägg till skafthalvans hårstrimma på motsatta sidan några skaftföljande hår. På odlingar; även i hasselsnår och byfält, ibland i hamnar.

19. *V. longifolia* - strandveronika

Flerårig; 30-90 cm; upprätt, korthårig. Blad kortskaftade; skiva smalt äggrund - jämbrett äggrund, kal el glest korthårig. Klase 10-30 cm, rätt tät; blomskäft 1-2 mm. Krona 6-8 mm, blå, sällan vit. Kapsel kal. VII-VIII.

19a. var. *longifolia* - strandveronika

Blad motsatta - tre och tre; skiva 1,5-3 cm bred, tät och djupt sågtandad; tänder små. På sjö- och älvstränder, i strandbuskage, klippskrevor, ibland på

naturängar och hövallar. I norra Finland även på slänter och byfält; ibland prydnadsväxt.

19b. var. *maritima*

Blad vanl tre och tre; skiva 0,5-1 cm bred; kant stor- och kroktdad. På steniga havstränder och deras klippskrevor.

20. *V. spicata* - axveronika

Lik *V. longifolia*, men blad motsatta; skiva oval, glest och lågt sågtandad, tätt glandel- och korthårig; blomskafk knappt 1 mm. VII-VIII. På torra klipp-, grus- och sandfält; kalkgynnad.

12. *Melampyrum*

1-åriga halvparasiter, svartnar vid torkning. Blad motsatta, nedre smala, helbräddade, blomstödbliden ofta rätt breda, vanl tandade - flikiga. Blmr ensamma i stödbliden veck el blomst toppax. Foder 4-flikig. Krona gul el röd, ofta med långt rör(pip), 2-läppig, överläpp platt på sidorna. Kapsel oval, platt; stora, äggformiga frön endast 2-4. Kovallarternas sk säsongsvariation som glesa ledstycken och närmast ogrenade under försommarens tillväxt och storlek, antal leder och månggrenighet under sensommaren är i Finland oklar.

| | | |
|------|--|----------------------|
| 1 | Alla blmr i tät toppblomst; blmr och stödblid vanl röda | 2 |
| 1 | Blompar långt från varandra, ensidiga; blmr vanl gula | 3 |
| 2(1) | Blomst tät, 4-kantig; stödblid rännformiga, tandad kant | |
| | | 1. <i>cristatum</i> |
| 2 | Blomst rätt gles, rundad; stödblid platta, parflikiga | 2. <i>arvense</i> |
| 3(1) | Övre stödblid vanl blårröda; foder täthårigt | 3. <i>nemorosum</i> |
| 3 | Stödblid gröna; foder närmast kal | 4 |
| 4(3) | Krona ca 8 mm, foderflikar korta, raka; stödblid utan tänder | |
| | | 4. <i>sylvaticum</i> |
| 4 | Krona 10-18 mm, foderflikar långa, smala, bågböjda; övre stödblid vanl tandade-flikiga | 5. <i>pratense</i> |

1. *M. cristatum* - korskovall

15-40 cm; stjälkens överdel vanl grenad. Blad jämbrett lansettlika. Blomst i stjälkens, ibland även i grenarnas topp, ca 3 cm, 4-kantig, tät. Stödblid äggrunda, hjärtlik bas, rännformiga, tät- och vasstandade, övre Delvis purpurröda, nedre gröna; spets lång, jämbred, helbräddad, snett nedåt. Krona ca 15 mm, krökt pip, purpurröd; läppar gula. Tämligen ofta saknas rödfärgningen; stödblid gulgröna och kronor blekgula. VII-VIII. På steniga sluttningsfält, rätt torra lundängar, klippbranter. Har avtagit.

2. *M. arvense* - pukvete

15-40 cm; vanl grenad. Blad jämbrett äggrunda, vid högsta toppens bas långa flikaktiga tänder. Blomst i stjälkens och grenarnas toppar, 5-10 cm, cylindriska, ganska glesa. Stödblid smalt äggrunda, röda, snett uppåt, platta; tänder långa, smala. Foderflikar ca 10 mm. Krona ca 20 mm, krökt pip, röd, underläpp ofta gul. VII-VIII. På ganska torra fält, byslänter och åkerrenar; sällan nykomling i gräsmattor, på åkrar och trafikplatser. Fridlyst.

3. *M. nemorosum* - svenska flaggan, lundkovall

20-40 cm; vanl rikgrenig. Blad lansettlika - äggrunda. Nedre blompar åtskilda, övre i täta ensidiga toppblomst. Stödblid åtminstone delvis blårröda (ibland gulvita), nedre närmast lika stjälkbliden, övre kortare, äggrunda, basdelen flikaktigt tandad och hårig. Foder tätt ullhårigt. Krona 15-20 mm, krökt pip, klargul. VI-VII. I fuktiga skogar, lundar, buskage, släntängar; nykomlingsförekomst på närmast alla sådda ytor?.

4. *M. sylvaticum* - skogskovall

10-30 cm; vanl njuggt grenad, rent grön. Blad smalt äggrunda - närmast jämbreda; stödblåd lika stjälkbladen, smala, vanl helbräddade, gröna. Blompar långt från varandra, ensidiga. Foderflikar korta, rätt trubbiga, utstående, raka. Krona 7-9 mm, mörkt smörgula; pip kort, underläpp nedåt, svalg öppen. Kapsel liklång med fodret. VI-VIII. På fuktiga hedar och lundaktiga skogar, även i fuktiga buskage, på ängar och slänter.

5. *M. pratense* - ängskovall

10-40 cm; växlande grenig, mörk-, i ljus ofta rödaktigt grön. Blad smalt lansettlika - närmast jämbreda; stödblåd gröna, nedre vanl helbräddade, övre bredare, äggformade, basdelen vanl tandad - lång- och smalflikig. Blompar långt från varandra, ensidiga. Foderflikar långa, jämbreda, i samma riktning, bågböjda. Krona 10-18 mm, ganska ljust gul (ofta med vit pip), klargul, mörkgul el rödaktig; kronpipen rak, lång, underläpp rak, svalg halvsluten. Kapsel ca 2 ggr fodrets längd. VI-VIII. På rätt torra och fuktiga hedar, även vid klippor, myrtuvor och på nedre kalvfjället; på ganska torra ängar och slänter. Flerformig.

13. *Euphrasia*

1-åriga, rätt små, halvparasiter. Blad motsatta, övre en del strödda, vanl skaftlösa, ganska oval, såg- el naggtandade; blmr stödblåd närmast lika stjälkbladen. Blmr små, ensamma i stödblådsveckan. Foder 4-flikigt. Krona kortpipig, blårod - vit, mörkt blårodstrimmig, överläpp kort, 2-kluven, underläpp längre, 3-flikig, vid dess bas gul fläck. Kapsel platt, flerfröig. Ögontröstarnas gränser är delvis omtvistade. Traditionell grupp E. officinalis L. är i också i Finland styckat upp till tio arter. Arterna 1,5,6 och 7 är tydligt karakteriserade och åtskilda. Där emot kan närarterna 2,3 och 4 (*E. stricta*-grupp) även ses höra till samma art. De och deras ras är skilda åt i främsta rummet om utbrednings- och växtplatsers förtjänster, men mänsklig verksamhet skapar på växtplatser förhållanden för samväxt och korsningar.

- | | | |
|------|---|-------------------|
| 1 | På fodrets och stöbladets undersida långa, flercelliga glandlerhår | 1. rostkviana |
| 1 | Glandlerhår korta, 1- el 2-celliga, el dessa saknas | 2 |
| 2(1) | Kapsel närmast kal; blad smala, med spetsig bas, glest vasstandade; i Enontekis | 7. salisburgensis |
| 2 | Kapselkanten långhårig; blad breda, med början från basdelen tätt tandade | 3 |
| 3(2) | Kronans baksida (från pipens bas till underläppens spets) 2,5-3,5 mm, foderflikar rätt korta, trubbiga; Bottenhavets stränder | 6. bottnica |
| 3 | Kronans baksida 5-10 mm; foderflikar långa, spetsiga | 4 |
| 4(3) | Blad 3-6 mm, kala, glänsande; sv Finlands ljunmarker | 5. micrantha |
| 4 | Blad vanl större, rikligt el njuggt håriga, sällan kala | 5 |
| 5(4) | Krona vanl ljust blårod, baksidan 7-10 mm; växten gleshårig-kal, hafshår- och ofta glandlerhårig, foder utan mörka fläckar | 2. stricta |
| 5 | Krona närmast vit, baksida 5-7 mm; växten hårig-kal, endast hafshår; foder på båda sidor ofta med mörk fläck | 6 |
| 6(5) | Vanl rikligt med hår; från hjärtbladen till nedre blmr 5 ledstycken el flera; kapsel av fodrets längd | 3. nemorosa |
| 6 | Glandlerhårig, sällan kal; nedre blmr vanl 1-3 ledstycken (upp); kapsel vanl längre än fodret | 4. frigida |

1. *E. rostkoviana* - stor ögontröst

10-20 cm. På fodret, blmr stödblåds undersida och ofta även på stjälken rikligt med långa, flercelliga, som torra krulliga glandelhår. Bladtänder rätt spetsiga. Krona vit. Kapsel högst av fodrets längd. VII-VIII.

1a. ssp. *rostkoviana* - stor ögontröst

Nedre stödblåd på båda kanter 4-6 tänder. Kronans baksida ca 10 mm. Krigsnykomling i hamnar. Mellaneuropa.

1b. ssp. *fennica* - finnögontröst

Nedre stödblåd på båda kanter 5-8 tänder. Kronans baksida 7-8 mm. På svedjeängar och betesslänter, sällan på vägrenar. Har avtagit.

2. *E. stricta* - vanlig ögontröst

5-20 cm; rikgrenig - ogrenad. På stjälken mest hafshår; på blad och foder vanl korta, 1-, ibland 2-, sällan 3-celliga raka glandelhår; ibland utan. Bladtänder ganska spetsiga. Krona vanl blårod, baksida 7-10 mm. Kapsel av fodrets längd.

2a. var. *brevipila*

Ofta rikgrenad; nedre blmr i 5:e ledstycket el högre (sensommarens ras). Blmr stödblåd ej med hjärtlik bas. VII-VIII. På vägkanter och -slänter, gårdar och beten, även klippfält, båtstränder m fl bebyggda marker.

2b. var. *tenuis*

Ogrenad el njugg- och kortgrenad; nedre blmr i 3:e - 6:e ledstycket (försommarens ras). Stödblåd med närmast hjärtlik bas. På fuktiga ängar, slagna stränder. Har avtagit i södra Finland.

3. *E. nemorosa* - grå ögontröst

10-20 cm; ofta rikgrenad, bastant. Rikligt med hafshår, gråaktig; saknar glandelhår. Nedre blmr i 5:e ledstycket el högre. Bladtänder rättspetsiga. Krona närmast vit, baksida 5-7 mm. Kapsel liklång med fodret. VII-VIII. På likadana platser som *E. stricta* var. *brevipila*.

E. nemorosa * *stricta*.

Allmän i övre södra och mellersta Finland. Ursprung *E. stricta* var. *brevipila* el var. *tenuis*.

E. frigida * *stricta*

Ställvis i norra Finland. Ursprung åtminstone oftast *E. frigida* var. *frigida* och *E. stricta* var. *tenuis*.

4. *E. frigida* - fjällögontröst

5-20 cm; njugggrenad el ogrenad. Nedre blmr vanl i 1:a-3:e ledstycket. Njugghårig, saknar glandelhår. Blad trubbtandade. Krona närmast vit, baksida 5-7 mm. Kapsel 5-7 mm, vanl längre än fodret. VII-VIII.

4a. var. *frigida*

Blad håriga, rätt rundad bas. I Lappland och norra Finland; på ängar och grusedar i kalfjället, i barrskogsbältets källmoras och älvstränders övre del, även på gårdar och ängar. På Bottenvikens strandängar och -stenmarker oenhetlig ras (?inel. *E. latifolia* var *botniensuum*), vars blad är vanl håriga, har spetsig bas, kapsel endast lite längre än fodret.

4b. var. *palustris*

Ledstycken längre än hos var. *frigida*. Blad närmast kala, med spetsig bas, under rödbruna. I Lappland; på sluttande *Trichophorum cespitosum*-moras; sällsynt.

5. *E. micrantha* - ljunögontröst

5-20 cm; tunn, många och långa ledstycken, ogrenad el med veka och upprätta grenar. Blad endast 3-6 mm, äggrunda, kala, glänsande. Foder kalt; krona vit, baksida 5-6 mm. VII-VIII. På ljunghedar och -klippor och deras gräs-beväxta stigrenar.

6. *E. bottnica* - strandögontröst

5-15 cm; vek, ogrenad el njuggt grenad, njugghårig. Nedre ledstycken långa; blad tämligen små, rundade, trubbtandade; bladskäft kort men tydligt. Krona gulvit, liten, baksida 2,5-3,5 mm. Kapsel 3-5 mm, liklång med fodret. VII-VIII. På Bottenvikens strandängar.

7. *E. salisburgensis* - lappögontröst

5-15 cm; ogrenad el njuggt grenad, närmast kal, rödbrunt grön. Blad små, smala, spetsig bas, tänder spetsiga, tandpar endast 2 el 3. Krona vanl vit, baksida ca 7 mm. Kapsel med kala kanter. VII. På torra grusställen i fjällen och vid berghällar; kalkfordrande.

14. *Odontites*

1-åriga, rätt små halvparasiter. Blad motsatta, skaftlösa, smala, trubbtandade. Nedre blmr stödblåd lika stjälkbladen. Blomst ensidig, i början hängande toppax; blmr ensamma i stöbladens veck. Foder 4-flikigt. Krona med lång pip, 2-läppig, röd, hårig. Kapsel avlång, frön saknar vingkant.

- | | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Vanl ogrenad, blad ganska trubbig; stift vanl i överläppens inre, kapsel längre än fodret | 3. litoralis |
| 1 | Vanl månggrenad, blad spetsiga; stift når ut från kronan, kapsel av fodrets längd | 2 |
| 2(1) | Grenar i toppdelen, korta, upprätta; blomst korta, täta, nedre stöblad vanl längre än blmr | 1. vernus |
| 2 | Grenar i nedre och mellandelen, långa, från basen snett utåt; blomst långa, glesa, nedre stöblad vanl liklånga med blmr el kortare | 2. vulgaris |

1. *O. vernus* - åkerrödtoppa

10-25 cm; blombärande grenar vanl endast i stjälkens övre del, ibland ogrenad; grenar korta, ganska upprätta (grenvinkel 30-50 gr). Blad vanl längre än stjälkens ledstycken, smalt äggrunda - närmast jämbreda, bredast alldeles vid basen, rätt spetsiga, tydligt tandade; mellan stjälkens översta gren och nedre bl vanl ej inget blomlost bladpar. Blomst korta, täta, nedre stöblad vanl längre än bl. Foderflikar liklånga med pipen, smala, spetsiga, ; pistillens stift når utanför bl. Kapsel 6-8 mm, liklång med fodret. (VII-)-VIII. Främst i rågåkrar, även i trädor och grusslänter. Avtagit stort, har sannolikt försvunnit.

2. *O. vulgaris* - rödtoppa

15-30 cm; grenad vid basen och mellandelen; grenar talrika långa, basen snett utåt (grenvinkel 50-85 gr), toppdelen upprätt, når ofta upp i jämhöjd med stjälkens topp. Blad längre än stjälkens ledstycken, smalt äggrunda, bredast vid basdelen, spetsiga, tydligt tandade; mellan stjälkens översta gren och nedre bl vanl 3-6 blomlösa bladpar. Blomst långa, glesa, nedre stöblad vanl liklånga med bl el kortare. Foderflikar vanl liklånga med pipen, smala, spetsiga; pistillstiftet når utanför bl. Kapsel 6-7 mm, vanl liklång med fodret. VII-IX. På åker- och byvägsslänter, höängars kanter, betesmarker, båtstränder, frodiga skräpmarker, gårdar, även havstrandsängar.

3. *O. litoris* - strandrödtoppa

10-25 cm; ogrenad el några korta, ganska upprätta, vanl blomlösa grenar på stjälkens övre del. Hjärtblad ofta kvarstående under blomningstiden. Blad vanl kortare än stjälkens ledstycken, smalt oval - smalt äggrunda, trubbiga, korta tänder, köttiga. Foderflikar liksidigt tiangulära, ganska trubbiga; pistillstiftet vanl innanför kronans överläpp. Kapsel 7-9 mm, ca 1/3 utanför fodret. På havstrandsängar, vanl endast lite ovanför medel-vatttenståndet.

3a. ssp. *litoralis* - strandrödtoppa

10-20 cm; ogrenad; hela växten ofta kraftigt rödtonad. Blad korta, närmast ovala. Blomst glesa; krona mörkröd; kapsel 8-9 mm. VII.

3b. ssp. fennicus - finsk rödtoppa

15-25cm; grenar finns tämligen ofta och i dessa blmr; tydlig rödfärg saknas. Blad tämligen smala och långa, smalt ovala - äggrunda. Blomst rätt tät; krona röd; kapsel ca 7 mm. VII-VIII.

15. Bartsia

1. B. alpina - svarthö

Flerårig; 10-30 cm; glandelhårig halvparasit. Som torr svart. Stjälk talrika, ogrenade. Blad motsatta, skaftlösa, äggrunt ovala, naggad kant, mörkgröna. Blmr ensamma i stödbladvecken, övre stödblad mörkt blåröda. Foder 4-flikigt; krona 15-20 mm, lång pip, mörkt blårod; överläpp längre än underläppen. Kapsel 10 mm, oval, frön vingkantade. VI-VII. På fuktiga fjällängar, vid bäckar och strandförsumpningar, på stränder vid älvforsar, brunmossar och brunmossekärr.

16. Pedicularis

2- el fleråriga halvparasiter. Blad strödda, parflikiga el flikaktigt tandade; ofta även i basrosett. Blomst toppax; blmr vanl skaftlösa. Foder 5-flikigt, ofta 2-läppig. Krona med lång pip, 2-läppig; överläpp platt på sidorna, underläpp 3-flikig. Kapsel plattad, flerfröig.

- | | | |
|------|---|-----------------------|
| 1 | Krona ca 30 mm, i huvudsak gul; stjälkblad saknas el på stjälken några få små blad | 1. sceptrum-carolinum |
| 1 | Krona 10-22 mm, röd el gulvit; stjälk med många blad | 2 |
| 2(1) | Toppdelen långhårig; fjällväxt | 2. hirsuta |
| 2 | Nästan el helt kal | 3 |
| 3(2) | 2-årig; krona vanl röd | 3. palustris |
| 3 | Flerårig; krona vanl gulvit | 4. lapponica |

1. P. sceptrum-carolinum - kung Karls spira

Flerårig; 40-80 cm; kal. Stjälk ogrenad, styv, ofta brunröd. Rosettbladen utefter marken, smala, parflikiga - djupt pardelade; flikar breda, naggkantade. Stjälkblad saknas el vid stjälkbasen några små blad. Blmr i stjälktoppen vanl 2-4 blmr i krans, stödblad äggrunda - ovala. Krona ca 30 mm, snett uppåt, gul, underläpp med röd kant; kronans öppning(mun) slutet, pip glapp. VII-VIII. På karga öppna sjö-, älv- och bäckstränder och på lätt torviga översvämmade ängar, drypande våta ställen, tunntäckta för-sumpningar; betes- och båtstränder, myrbottnade hagmarker, i diken. Har avtagit i söder.

2. P. hirsuta - fjällspira

Flerårig; ca 10 cm; bastant, ogrenad. Stjälkbasen ganska kal, i toppen, på bladen och fodret långa hår. Stjälkbladen likstora med rosettbladen, närmast jämbreda, parklurna. Blomst tät; krona 10-13 mm rosenröd. VI-VII. I fjällen, främst på våtdrypande norrslänter, rännvatten i klippskrevor.

3. P. palustris - kärrspira

2-årig; 20-80 cm; närmast kal, ofta brunrödaktig. Rosettblad ofta stora, skiva triangulär, rikligt flikiga för andra gången. Stjälkblad flikiga, äggformiga - jämbreda, parflikiga; flikar tandade el flikiga. Blomst lång, nedre del vanl gles; stjälkgrenar ofta med blmr; blmr stödblad lika stjälkbladen. Foder 2-läppigt, otydligt flikigt, blir vidare i frukt-stadiet. Krona 15-22 mm, lång pip, röd, ibland gulvit. Kapsel ganska oval.

3a. ssp. palustris - kärrspira

20-40 cm; stjälk bastant, vid basen ofta tydliga övervintringsknoppars fjäll el dess ärr. Ofta rikligt grenad; basdelens grenar vanl långa, rikbl, växten kägellik. Blad parflikiga för andra gången; mittnerv 1-2 mm bred, platt;

flikar rätt breda; småflikar ofta breda. Toppblomst från ca ½ stjälken. Krona vanl 18-22 mm. VI-VII. På havsstrandsängar och -uppgrundningar, starrsjö- och älvstränder, myrängar.

3b. ssp. *opsinatha* - höstspira

30-80 cm; stjälk tämligen tunn, styv och vedartad, går av vid böjning; vid basen endast njuggt och otydligt med övervintringsknoppars fjäll. Vanl rikgrenig; grenar mest i mellan- och toppdelen, rätt korta och liklånga, växten tunn. Blad andra gången parflikiga; mittnerv högst 1 mm bred, räsnformig; flikar med smal bas; småflikar vanl små, talrika. Toppblomst högst ¼ av stjälken. Krona vanl 14-17 mm. (VII-)VIII. På torrbottnade översvämmade sjöstränder, småsjöars och gölars kärrkanter.

3c. ssp. *borealis* - nordspira

20-30cm; övervintringsknoppars fjäll tydliga. Ogrenad el få- och kort-grenad. Blad smala, närmast jämbreda; mittnerv smal, fåråd; flikar vanl med smal bas, tandade, ej upprepat flikiga. Krona ca 15 mm. VII. På näringsrika, främst gungflylika kärr; i norr även på starrstränder och -myrar.

4. *P. lapponica* - lappspira

Flerårig; 15-25 cm. Rotstock krypande; stjälkar ensam el några ihop, styva, vanl ogrenade, överdel njuggt hårig. Ej rosettblad; stjälkblad kala, smalt äggrunda - jämbreda, parklurna; flikar tandade. Blomst kort. Foder 2-läppigt; krona 12-15 mm, gulvit, underläpp styvt nedåt. VII-VIII. På fjällhedar, tunntäckta svackor i kalvfjället, i fjällbjörkdungar, karga hedsskogar, översvämmade skogar, vid bäckbuskage.

17. *Rhinanthus*

1-åriga, något så när kala halvparasiter. Blad motsatta, skaftlösa, smala, ganska trubbiga, tätt med ganska trubbiga tänder; blmr stödblåd bredare än stjälkbladen. Foder 4-flikigt, vid blomskiftet alla redan glapp. Krona med lång pip, gul; överläpp krökt, sida platt, där 2 blåroda tänder; underläpp kortare, 3-flikig. Kapsel platt, inne i det trinda fodret med trång öppning; frön platta, vanl vingkantade.

| | | |
|-------|--|------------------------------------|
| 1 | Krona 13-15 mm, rak kronpip, överläppens tänder högst 1 mm, trubbiga | 2 |
| 1 | Krona ca 20 mm, böjd kronpip, överläppens tänder 1,5 mm, spetsiga; blmrs stödblåd gulgröna | 3 |
| 2 (1) | Blmr stödblåd ganska tunna, korttandade | 1. minor ssp. minor |
| 2 | Blmr stödblåd ganska köttiga, stor- och utspärrat tandade | 2. minor ssp. <i>groenlandicus</i> |
| 3(1) | Foder kal | 3. <i>serotinus</i> |
| 3 | Foder under blomningstid lång- och vithårig | 4. <i>alectorolophus</i> |

1. *R. minor* - ängsskallra

20-50 cm; vanl ogrenad el njuggt grenad, brun- el gulaktigt grön, stjälk vanl ej fläckig. Blad smalt avlånga - smalt ovala, i mellersta blad vanl högst 10 nervpar; blmr stödblåd avlånga, brunaktigt gröna - ganska ljusa. Foder 10-12 mm bred, mörk. Krona 13-15 mm, rätt ljus - mörkgul, pip rak; överläppens tänder högst 1 mm, trubbiga. Pistillstift innesluten i överläppen. VI-VII(-VIII). Underartens mellanformer allmänna.

1a. ssp. *minor* - ängsskallra

20-40 cm; brunaktigt grön. Blad vanl tunna, tänder korta, snett framåt, trubbiga; blmr stödblåd brunaktigt gröna, vanl tunna, högst något längre än fodret, tänder vanl små. Foder 10-12 mm bred, mörk. Krona 13-15 mm, mörkgul. Kapsel ca 7 mm. VI-VII. På väg- och åkerslänter, fält, släntängar, betesmarker

mm, även på tämligen torra gräsmarker. Säsongsrasens mellanformer möjligen allmänna; obs värdartens verkan på utseendet.

- var. minor

10-20 cm; ogrenad el med korta grenar; nedre blmr stödblåd smala, rätt korta, naggad kant; mellan översta grenen och nedersta blmr vanl 1 bladpar. VI-VII.

- var. "stenophyllus"

20-40 cm; grenad; nedersta blmr stödblåd ganska smala, långa, vassa tänder, riktade mot spetsen; mellan översta grenen och nedersta blmr ofta 2 el 3 bladpar. VII-VIII.

1b. ssp. groenlandicus - fjällskallra

Lik ssp. minor, men 20-50 cm, gulaktigt grön; blad köttiga, tänder stora, utspärrade, ganska smala; blmr stödblåd rätt köttiga, ofta ljusare än växten i övrigt, vanl tydligt längre än fodret, tänder stora, vassa, högst basbelägna utspärrade; foder större och ljusare; krona ca 15 mm, ljusare; kapsel vanl över 10 mm. VII. På ängar, betesmarker.

2. R. groenlandicus - fjällskallra

Lik R. minor, men större och gulaktigt grön; blad ganska köttiga, tänder stora, utstående, ganska spetsiga; stödblåd och foder större, men ljusare än växten; krona ca 15 mm, ljusare; kapsel vanl över 10 mm. VII. På ängar och beten. I Lappland är R. groenlandicus och R. minor mellanformer.

3. R. angustifolius - höskallra

30-50 cm; vanl rikgrenig, gulgrön, stjälk mörkfläckig. Blad smalt äggrunda - närmast jämbreda; blmr stödblåd äggrunda, tämligen gula, även foder gul-tonat. Krona ca 20 mm, ljusgul, pip uppböjd; överläppens tänder 1,5 mm, spetsiga. Pistillens stift når ofta ut ur kronan. VI-VIII.

3a. var. aestivalis - höskallra

Blad vanl med 12-16 nervpar. Frön 4-5 mm, platta, vingkantade. På väg- och dikesslänter, åkerrenar, trädor; på havstrandsängar ogrenad el med korta grenar, redan i början av juni blommor den naturliga rasen.

3b. var. apterus - åkerskallra

Blad tättdandade, nervpar 15-25. Frön 3-3,5 mm, rätt tjocka (1-1,5 mm), utan vingkant. I råg- m fl åkrar, sällan insamlade. Har försvunnit, kanske aldrig varit fullt varaktig.

4. R. alectorolophus - luddskallra

Lik R. serotinus, men foder under bltid lång- och vithårig, vid frukt-skiftet delvis kal. VII-VIII. Krigsnykomling i hamnområden. Mellaneuropa.

18. Lathraea

1. L. squamaria - vätteros

Flerårig; 10-20 cm; ljust blårod, ej bladgrön helparasit. Rotstock grenad, tät vitfjällig. På den tjocka, ogrenade, ljusa stjälken köttiga fjälliga blad. Toppklase tät, ensidig. Blmr hängande i stödblåden; blomskaft ca 5 mm; foder klocklik, 4-flikig. Krona 14-17 mm, 2-läppig, underläpp vit; ofta även underjordiska kleistogama blmr med små kronor. Kapsel ca 10 mm, tämligen klotformig, 1-rummig. Luftskott vissnar redan mitt i sommaren. V. I lundar, främst på kalktrakter; på hasselrötter, ibland även på andra rötter med vedstam. Fridlyst (ej på Åland).

19. Antirrhinum

1. A. majus - lejongap

1-årig; 30-70 cm; upprätt, omväxlande grenig; nedre del kal, toppen glandelhårig. Blad motsatta el övre strödda; skaft högst 10 mm; skiva ovalt lansettlik - omvänt äggrunt långsmal, avsmalnande bas, helkantad. Blst toppklase; blomskaft 2-15 mm. Foder djupt flikigt; flikar något så när liklånga, breda, rundad spets. Krona 30-45 mm, zygomorf, purpur-, orange- el rosenröd, gul, vit el rödgul, utsida glandelhårig; svalget slutet av den påslika underläppen och översidans gula bas; sporre bastant påslik. Kapsel längre än fodret, glandelhårig, öppnar sig med 3 spetshål. VII-X. Prydnadsväxt; tillfällig på tippor. Sydvästra Europa, nordvästra Afrika.

94. Plantaginaceae

Mest fleråriga örter. Blad vanl som basrosetter, sällan motsatta, utan stipler; skiva hel, enkelnervig. Blomst vanl ax, sällan blmr ensamma. Blmr 1- el 2- könade, radiärsymmetriska, små; blmr stödblåd vanl små. Foder och krona 4-bladiga, vid basen sambladiga; kronflikar hinnartade. Ståndarsträngar veka, långa. Pistill 2-bladig, 1 märke; fruktämne översittande. Frukt 2- el flerfröig kapsel el smånöt.

| | | |
|---|------------------------------------|---------------|
| 1 | Landväxt utan revor; frukt kapsel | 1. Plantago |
| 1 | Vattenväxt med revor; frukt smånöt | 2. Littorella |

1. Plantago

Vanl fleråriga, med flera stänglar, landväxter. Blomst lång cylindrisk - klotformigt ax. Blmr vanl 2-könade. Fruktämne 2-4-rummigt. Frukt lockkapsel.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Blad motsatta | 5. arenaria |
| 1 | Blad som basbladrosett | 2 |
| 2(1) | Bladskiva jämbred, med ränna | 2. maritima |
| 2 | Bladskiva lansettlika - oval, platt | 3 |
| 3(2) | Bladskiva lansettlik; stängel vid basen tydligt kantig | 4. lanceolata |
| 3 | Bladskiva äggrunda - oval; stängel rund el svagt kantig | 4 |
| 4(3) | Stängel kortare än bladen, sällan något längre; ståndarknapp blårod; kapsel med 6-30 frön | 1. major |
| 4 | Stängel tydligt längre än bladen; ståndarknapp vit; kapsel 2-4-fröig | 3. media |

1. P. major - groblad

Flerårig; 5-30 cm. Stängel högst något längre än bladen, rund el svagt kantig. Bladskaft 3-12 cm; skiva äggrund - oval. Ax vanl 5-15 cm, smalt cylindriskt. Foderblad ca 2 mm, kala, gröna, hinnkantade. Foderflikar ca 1 mm, ganska trubbiga. Ståndare utstickande 2-3 mm från kronan, knappar i början blåroda. VII-IX.

1a. ssp. major - groblad

Stängel nästan upprätt, närmast kal. Bladskivans bas vanl rundad el lågt hjärtlik; skiva 5-9-nervig, vanl högst 1,5 ggr sin bredd lång, närmast helbräddad, mörkgrön, kal el som ung njuggt hårig. Ax tätt. Kapsel 3-4,2 * 1,6-2 mm, ganska spetsig; öppningsfogen nära mitten, ei under foder-täcket; frön 6-15; frön 1,2-1,6 * 0,7-1 mm. På gårdar, vägrenar, åkrar, gräsmattor m fl öppna ställen, ofta på trampade platser; även på stränder.

1b. ssp. intermedia - strandgroblad

Stängel halvt nedliggande el t o m efter marken, buktig, tydligt hårig. Bladskiva med spetsig bas, 3-5-nervig, vanl över 2 ggr sin bredd lång, vanl åtminstone vid basen stortandad, vanl gulaktigt grön, korthårig. Ax rätt glest, främst på basen. Kapsel 4-4,5 * 2-2,3 mm, trubbig; öppningsfogen i

nedre tredjedelen, ofta i fodrets täckning; frön 12-30; frön 0,9-1,3 * 0,5-0,7 mm. På stränder, främst havstränder; ibland även på gårdar och vägrenar.

2. *P. maritima* - guldkämpar

Flerårig; 10-30 cm. Stängel vanl längre än bladen, böjd bas, tätt kort- och medhårig. Blad talrika, köttiga; skiva jämbrett lansettlik, 2-15 mm bred, ibland glestandad, närmast kal, gråaktigt grön. Ax vanl långt cylindriskt, ibland kort, t o m klotformig. Kapsel 2-4-fröig. VI-VIII. På havstrandsängar, stenmarker och klippskrevor; vid huvudvägar.

3. *P. media* - rödkämpar

Flerårig; 20-50 cm. Stängel mycket längre än bladen, bågböjd vid basen, tydligt fåråd, främst på toppen mjuk- och medhårig. Bladskaft vanl 1-4 cm, ibland upp till skivans längd; skiva ganska tunn, äggrund - oval - nästan lansettlik, helbräddad el glestandad, vit- och mjukhårig. Ax vanl 2-8 cm, tät. Foderflikar ca 2 mm, kala, gröna el rödaktiga, hinnkantade. Kronflikar 1,5-2 mm, ganska vassa. Ståndarna sticker ut ca 10 mm från kronan, knappar vita el rödaktiga. Kapsel 3-4 mm, öppningsfog nästan vid mitten, frön 2-4. VI-VII. På ängar, fält, vägrenar, gräsmattor m fl ganska torra öppna platser; i hamnar, på bangårdar, vid kvarnar.

4. *P. lanceolata* - svartkämpar

Flerårig; 10-50 cm. Stängel vanl ca 2 ggr bladens längd, rak el bågböjd vid basen, tydligt kantad, medhårig. Bladskaft vanl kort; skiva 3-20 * 0,5-4,5 cm, lansettlik el nästan jämbred, ganska upprätt, spetsig bas, helbräddad el glestandad, vanl gleshårig. Ax rätt tät, klotformig, äggformig el cylindrisk. Foderflikar 2,5-3 mm, korthåriga, spetsen fransad, 2 nästan i hela sin längd sammanväxta. Kronflikar 1,5-2,5 mm, rätt vassa. Ståndarna skjuter ut 3-5 mm från kronan, knappar gula. Kapsel 3-4 mm, frön vanl 2. VI-VIII. På fält, sveder, slänter, gräsytor, vid järnvägar, på skräpmarker m fl öppna vanl torra platser. Flerformig; vanl kortlivad, nykomlingar ofta med långa ax.

5. *P. arenaria* - sandkämpar

1-årig; 10-30 cm; upprätt, uppräta grenar, vithårig. Stjälk bladig; blad motsatta, skaftlösa, svagt omfattande, jämbreda, vid basen långhåriga. Ax talrika, i bladvecken, långskaftade, trint långsträckta, gulbruna; 2 nedersta stödblåd i spetsdelen jämbreda, gröna, vid basdelen breda, ljusbruna, hinnartade; översta stödblåd korta, brett hinnkantade. Kronflikar ganska spetsiga. Kapsel 2-fröig. VII-IX. På tippar, vid järnvägar, i hamnar, vid kvarnar, barlastplatser. Syd- och Mellaneuropa.

2. Littorella

1. *L. uniflora* - strandpryl

Flerårig, liten, med revor, bottenört. Blad i rosett, 15-100 * 1-3 mm, närmast uppräta, styva, kala; undervattensindivider har vanl i rosetterna under 10 jämbreda, kortspetsade, i tvärsnitt platt lansettlika blad; individer i vattenlinjen har ofta över 10 smalare, rännformade blad. Blmr 1-könade, han- och honblmr i samma planta; hanblmr ensamma, skaftade, ståndarna med ganska långa strängar; honblmr oskaftade, 2-8 ihop vid hanbl skaftbas; krona 4-6 mm, med kort pip, smutsvit. Frukt smånot. VII-VIII; blommor i på djupt vatten. I klarvattensjöar och lätt salt bräckvattens-vikar med slam-, ler- och sandbottnar, ofta på djupet.

95. Lentibulariaceae

Fleråriga, med örtlik stjälk insektsätande växter. Blad hela el sammansatta, smalflikiga. Blmr ensamma el blomst kort klase; blmr 2-könade, sambladiga, zygomorfa, krona med sporre. Ståndare 2. Fruktämne översittande. Frukt kapsel.

| | | |
|---|--|----------------|
| 1 | Blad hela, i basrosett | 1. Pinguicula |
| 1 | Blad sammansatta, smalflikiga, strödda | 2. Utricularia |

1. Pinguicula

Stängelväxter; blad i basrosett, kortskaftade; skiva hel, helbräddad, ganska oval, kant vriden uppåt, översidan klibbig. Blmr ensamma. Foder 2-läppig; överläpp 3-, underläpp 2-flikig. Krona med sporre, 2-läppig; överläpp 2-, underläpp 3-flikig, svalg öppen. Kapsel mångfröig.

| | | |
|------|---|-------------|
| 1 | Krona vit; stängel närmast kal; rötter tjocka | 1. alpina |
| 1 | Krona blårod; åtminstone stjälkens överdel glandelhårig; rötter tunna | 2 |
| 2(1) | Blad högst 1 cm; stängel ända ner hårig; krona under 1 cm | 2. villosa |
| 2 | Blad över 2 cm; stängeln nedre del närmast kal; krona ca 2 cm | 3. vulgaris |

1. P. alpina - fjälltätört

Rötter långa, tjocka. Rosetter med 5-8 blad; skiva 2-5 cm, ljust gulgröna. Stänglar vanl 1-4; stängel 5-15 cm, närmast kal. Krona 10-16 mm, vit, på underläppen 1 el 2 gula prickar; sporre kort, bred, krökt, trubbig. VI-VII. På gungflyn, i sipprande vatten, vid bäckar, vid frodiga klippväggar; kalkgynnad.

2. P. villosa - dvärgtätört

Rötter tunna. I rosetten vanl 2 el 3 blad; skiva högst 1 cm. Stänglar vanl 1; stängel 3-7 m, hela sin längd tätt glandelhårig. Krona 6-9 mm, blårod; sporre kort, rak, spetsig. VI-VII. På myrar, mossar, gungflyn; främst på bruntorvmossars tuvor.

3. P. vulgaris - tätört

Rötter tunna. Rosetter med 5-10 blad; skiva vanl 2-5 cm, grön. Stänglar 1-6; stängel vanl högst 20 cm, främst på överdelen glandelhårig. Krona 15-25 mm, rödblå, svalg vitt; sporre lång, rak, smal, spetsig. VI-VII. På gungflyn, frodiga ängar, vid källdrag, strandbackar och grusiga ställen, vid frodiga klippväggar.

2. Utricularia

Rotlösa vatten- och landväxter; på hösten framkommer i skottspetsarna äggformiga, tätbladiga övervintringsknoppar. Stjälk slingrande; blomställningens skaft upprätt, ofta motsatt blomställningens skaftets bas en kort, rotstockslik gren el sällan 2 grenar. Blad strödda, sammansatta, smalflikiga; på flikspetsarna fångstblåsor, på blåsornas insida skaftlösa, 4-grenade stjärnhår, av grenarna är 2 längre och 2 kortare; i blåsöppningen 2-grenade stjärnhår; på blomställningsskaftets övre del fjällika högblad. Blomst kort, fåbl klase; blmr vanl med stödblåd, skaftade. Foderblad 2. Krona gul, 2-läppig; underläpp med sporre, svalg sluts av underläppens knöl. Kapsel flerfröig.

| | | |
|------|---|----------|
| 1 | Blad glesflikiga, på fliksidorna inga uddspetsade tänder (endast i flikspetsen udd); blmr under 8 mm, sporre under halva underläppens längd; vinkeln mellan stjärnhårens kortare grenar på fångstblåsorna över 240 gr | 1. minor |
| 1 | Blad ofta med talrika flikar; på fliksidorna uddspetsade tänder; blmr över 8 mm, sporre minst halva underläppens längd; vinkeln mellan stjärnhårens kortare grenar på fångstblåsorna högst 180 gr | 2 |
| 2(1) | Alla blad likformiga, bladgröna, med fångstblåsor, flikar nästan runda, utan nerver | 3 |

- 2 Två sorters blad, antingen bladgröna, med nerver, helt el nästan utan fångstblåsor, el ej bladgröna med fångstblåsor 4
- 3(2) Krona mörkgul, underläppskanter nedböjda; blomskäft förlängs ej efter blomning, nedböjt; spetsbladens flikkanter rikligt med korta tänder på uddspetsen, udden 3-12 ggr längre än tänderna 5. vulgaris
- 3 Krona ljusgul, underläpp platt; blomskäft förlängs efter blomningen, buktig; spetsbladens flikkanter glest med rätt långa tänder på uddspetsen, udden 2-4 ggr längre än tänderna 6. australis
- 4(2) Bladgröna blad ej alls med fångstblåsor; sporre närmast av underläppens längd; fångstblåsors stjärnhårs kortare grenars vinkelavstånd under 20 gr 2. intermedia
- 4 Bladgröna blad med enstaka fångstblåsor; sporre ca $\frac{1}{2}$ underläppens längd; fångstblåsors stjärnhårs kortare grenars vinkelavstånd (30-)50-230 gr 5
- 5(4) Krona ljusgul, underläpp ca 8*9 mm, i början platt, senare med nedböjda kanter; bladflikkanter med 0-5 uddspetsade tänder med 2 flikgrenars (längd?) mellanrum; fångstblåsors stjärnhårs kortare grenars vinkelavstånd vanl över 140 gr 3. ochroleuca
- 5 Krona vanl rödgulaktig, underläpp 8-11*12-15 mm, platt el svagt uppböjd; bladflikkanter vanl 3-6 uddspetsade tänder med 2 flikgrenars mellanrum; fångstblåsors stjärnhårs kortare grenars vinkelavstånd under 100 gr. 4. stygia

1. U. minor - dvärgblåsört, dvärgbläddra

Skott svävar i vattnet el förankrade från början, 5-40 cm långa; i skotten ljusgrön, bladgrön del och ofta även ej bladgrön del, vars blad är tämligen förtvinade; fångstblåsor i båda delarna. Rotstocksliknande grenar finns ej. Övervintringsknoppar 1-3 mm. Blad 3-15 mm; rundade, vanl glest flikiga för andra gången, med utbredda hörn; flikar nästan trådlika, vanl utan nerver, uddspetsade, kanter otandade. Fångstblåsor 1-2 mm; blåsornas insidas stjärnhårs grenar 7-9 mikrometer breda, korta grenars vinkelavstånd vanl 240-300 gr, grenarna nedböjda i långa grenars riktning. Blomst skaft 4-10 cm; klase 1-5-bl, blomskäft 3-5 mm. Krona ljusgul; överläpp 4 mm; underläpp 7 mm, kanter vanl nedböjda; sporre 1-2 mm, trubbig. Kapsel 2-3 mm. VI-VIII. På kärrflarkar, i slamgropar, myrdiken, gölar, i sjöars och lätt salt bräckvattens strandvatten och på våta strandängar i vatten el i dy begravd; vanl på njuggt sällan på rikligt näringsrika ställen.

2. U. intermedia - dyblåsört, dybläddra

Skott från början förankrat, 10-30 cm lång; skotten med bladgrön och ej bladgrön del, fångstblåsor endast på den ej bladgröna delen. Vid blomst skaftbas ibland 1 el 2 rotstockslika, 1-4 cm långa, kortgrenade grenar. Övervintringsknoppar 3-6 mm. Gröna skottdelens blad närmast i samma nivå, vanl 4-15 mm, längre än sin bredd, upprepat flikiga; flikar 0,2-0,4 mm breda, 1-nerviga; på delkanterna 5-10 låga tänder, tandspets med 1 el 2 uddar, uddar 3-10 ggr sin tands längd. Ej bladgröna skottgrenar; 3-20 cm; blad ganska förtvinade. Fångstblåsor 2-5 mm; stjärnhårs grenar 9-12 mikrometer breda, korta och långa grenar närmast i samma riktning, lika grenars vinkelavstånd under 20 gr. Blomst skaft 7-20 cm; klase 2-5-bl, blomskäft 3-8 mm. Krona höggul; överläpp 7-8 mm; underläpp 8-10 mm, platt; sporre 8-10 mm, utefter underläppen. Kapsel 2-3 mm. VI-VIII. På kärrflarkar, myrgölar, i sjö-, älv- och lätt salt bräckvattensvikars stränder, i vatten el strandängars blöta marker; i allmänhet på njuggt näringsrika ställen.

3. U. ochroleuca - blekblåsört, blekbläddra

Skott från början förankrat, 5-25 cm lång; skott med såväl bladgrön som ej bladgrön del (i ej bladgröna delen ibland enstaka gröna blad), flesta fångstblåsor i ej bladgröna delen. Vid blomst skaft ibland 1 rotstockslik, 2-4 cm lång gren. Bladflikar platta, 0,1-0,4 mm breda, 1-nerviga; i båda delkanter vanl 1-3 tänder, i tandspetsen 1-2 uddar, udd ca $\frac{1}{2}$ tandlängden. Fångstblåsor 1-3 mm; stjärnhårens grenar 9-12 mikrometer breda, korta grenars

vinkelavstånd närmast 180 gr. Blomst skaft 5-15 cm; klase 1-4-bl, blomskäft 4-7 mm. Krona ljusgul; överläpp ca 7 mm; underläpp ca 8 mm, i början platt, senare nedböjd; sporre ca 3 mm, nedåt riktad. VI-VIII. På ganska frodiga kärr- och strandgölar, strandmossar, dygropar, kärrdiken; i vatten och begravd i dy.

4. *U. stygia* - sumpblåsört, sumpbläddra

Lik *U. ochroleuca*, men bladgröna skottdelens blad i varje del 3-6 tänder; stjärnhårens, på fångsblåsornas insida, korta grenars vinkelavstånd 20-90 gr; krona rödaktigt gul, underläpp 10-11 mm, kanterna uppvända. VI-VIII, blommor sällan. På karga kärr- och strandgölar, i dygropar, kärrdiken; på djupare vatten än *U. intermedia* och *U. ochroleuca*.

5. *U. vulgaris* - vattenblåsört, vattenbläddra

Skott flytande, 20-100 cm lång. Alla växtens grenblad tillsammans med mörkgröna - brunaktiga - rödaktiga, fångstblåsor. Vid blomst skaft 2 el 3 rotstockslika, 3-22 mm långa grenar. Övervintringsknoppar 4-15 mm. Blad 2-3 ggr flikade; flikar 0,1-0,3 mm breda, vanl utan nerver, delkanter 5-10-tandade, i tandspetsen 1 el 2 uddar, udd ofta 3-12 ggr sin tands längd. Fångstblåsor vanl 2-3 mm; insidans stjärnhårgrenar 9-12 mikrometer breda. Korta grenars vinkelavstånd vanl 85-130 gr. Blomst skaft 10-25 cm, huvudaxel rak; klase 5-10-bl, blomskäft 8-15 mm, 2-3 ggr stöbladets längd, nedböjda. Krona mörkgul; överläpp ca 11 mm; underläpp 13-15 mm, sadellik, kanter nedböjda; sporre ca 8 mm, nedåt. Kapsel 2-4 mm. VII-VIII. På kärva och frodiga sjöars, älvars och bräckvattensvikars låga, skyddade strandträsk, vikars avkrokar; i tjärnar, grävningar, konstgjorda sjöar, vid bäckar. Blivit allmänare. Särskit vid bäckar växer ej blommande vattenbläddror med långa och smala skott, vars stora fångstblåsor är närapå i två rader, är ibland ansedd som art *U. biseriata*.

6. *U. australis* - sydblåsörtr, sydblädda

Lik *U. vulgaris*, men vanl mindre, grön och glesbladig; rotstockslika grenar 10-50 mm; delbladens tänder 6-8, uddar 2-10 ggr sina tänders längd; huvudaxel buktig; blomskäft 8-15 mm, fördubblar sin längd efter blomningen; krona ljusgul; underläppens kant platt el svagt uppvriden. I skyddade sjövikar, älvselar, diken, älvmyningars lättsaltade bräckvatten, skärgårdens klippgölar. Sterila växter, främst herbarievisade, är rätt svår att urskiljas från vattenbläddra.

96. Hippuridaceae

1. *Hippuris*

Fleråriga, med örtstjälkar, vatten- och strandväxter. Rotstock lång, vågrät; upprätta skott ogrenade. Bladströdda, oskaftade, hela, helbräddade. Blmr i luftskottens bladveck, närmast oskaftade, 2-könade. Hylle förtvinat till ett veck på fruktämnets överdel; ståndare 1, pistill 1. Frukt oval, tunn(fat)lik bottensmånöt.

1 I mellersta kransar vanl 8-12 blad; blad 10-20 * 1-2 mm

1. *vulgaris*

I mellersta kransar 4-6 blad; blad 7-15 * (2-3)3-5(5-7) mm

2. *tetraphylla*

1. *H. vulgaris* - hästsvans

10-60 cm. Luftskottens mellersta kransar val 8-12-bladiga, blad längre än stjälkens ledstycken, 10-20 * 1-2 mm, syllika - jämbreda, spetsiga; under vatten och främst i strömmande vatten är skotten halvt nedliggande, kransar 12-16-bladiga, blad 40-70 * 1-2 mm, tunna, veka. VI-VIII. I träsk, sjöars och bräckvattens vikar, i älvar, vid bäckar, i diken, lergropar, slamgravar; i lågt vatten ibland helt under ytan.

*H. * lanceolata* - mellanhästsvans

15-40 cm. Luftskottens mellersta kransar 6(-8)-bladiga, blad högst något så när liklånga med stjälkens ledstycken, 10-20 * 1,5-5 mm, smalt lansettlika - smalt omvänt äggrunda, ganska trubbiga. På hela kustens havstränder i skyddade vikar i lågt vatten.

2. H. tetraphylla - bred hästsvans

15-40 cm. Luftskottens mellersta kransar 4-6-bladiga, blad kortare än stjälkens ledstycken, 7-15 * (2-)3-5(-7) mm, smalt ovala - nästan ovala - svagt omvänt äggrunda, trubbiga. VI-VIII. På havstränder i skyddade vikar och strandängars tjärnars låga vatten. Fridlyst (ej på Åland).

97. Campanulaceae

MP

Vanl fleråriga, mjölksaftiga örter. Blad vanl strödda, utan stipler, hela, helbräddade el tandkantade. Blmr 2-könade; foder, krona och ståndare 5-bladiga. Krona vanl radiärsymmetrisk, sambladig, vanl blå. Fruktämne undersittande, 2-5-rummig; stift 1; märkesflikar 2-5. Frukt flerfröig kapsel.

- | | | |
|------|---|--------------|
| 1 | Krona zygomorf, 2-läppig | 4. Lobelia |
| 1 | Krona radiärsymmetrisk el nästan, klocklik, hjullik el piplik | 2 |
| 2(1) | Krona högst halvvägs flikad, flikar triangulära | 1. Campanula |
| 2 | Krona nästan till basen flikad, flikar närmast jämbreda | 3 |
| 3(2) | Blomst avlångt ax; blmr skaftlösa, med stöblad; nedre blad med hjärtlik bas, över 10 mm breda | 2. Phyteuma |
| 3 | Blomst halvklotformig, korglik flock; blmr kortskaftade, utan stöblad; nedre blad ej med hjärtlik bas, högst 8 mm breda | 3. Jasione |

1. Campanula

Vanl fleråriga. Blad strödda. Krona klocklik, blå, sällan vit. Stift vanl hårigt, märkesflikar vanl 3. Kapsel vanl 10-nervig, hålöppning.

- | | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Blmr skaftlösa, blomst korglik | 2 |
| 1 | Blmr med skaft, blomst klase el kvast, sällan blmr ensamma | 3 |
| 2(1) | Mjukhårig el nästan kal; nedre blad äggrunda - hjärtligt äggrunda; foderflikar långspetsade | 4. glomerata |
| 2 | Styvhårig; nedre blad lansettlika; foderflikar trubbiga | 5. cervicaria |
| 3(1) | Stjälkblad äggrunda - hjärtlika, över 15 mm breda, håriga | 4 |
| 3 | Stjälkblad lansettlika-jämbreda, under 15 mm breda, kala el kanterna och undersidans mittnerv högst korthåriga | 6 |
| 4(3) | Blmr tydligt hängande, stöblad små, lansettlika; foderflikar bakåtböjda | 8. rapunculoides |
| 4 | Blmr högst något hängande - utstående - upprätta, nedre stöblad lika stjälkbladen; foderflikar längs efter kronan el utstående | 5 |
| 5(4) | Stjälk närmast rund; stjälk, foderflikar och fruktämne nästan kala | 6. latifolia |
| 5 | Stjälk vasskantad; stjälk, foderflikar och fruktämne styvhåriga | 7. trachelium |
| 6(3) | Krona 5-delad, flikar längre än breda | 7 |
| 6 | Krona 5-kluven, flikar kortare än breda | 9 |
| 7(6) | Stjälk 1-blommig, ogrenad; krona ca fruktämnets längd | 1. uniflora |
| 7 | Stjälk vanl flerblommig, grenad; krona mycket längre än fruktämnet | 8 |
| 8(7) | Stjälk upprätt; krona vanl 20-30 mm, blårod | 2. patula |
| 8 | Stjälk nedliggande; krona 5-9 mm, nästan vit | 9. aparinoides |
| 9(6) | Nedre blad smalt omvänt äggrunda; märken ca 10 mm; kapsel upprätt | 3. persicifolia |
| 9 | Nedre blad hjärt- el njurformiga; märken ca 3 mm; kapsel hängande | |

1. *C. uniflora* - fjällklocka

5-20 cm; ogrenad vid basen halvt nedliggande, kal. Blad hekbräddade el lågt naggkantade; lågblad kortskaftade, skiva 10-20 cm, äggrunt oval - avlång; stjälkblad närmast skaftlösa, skiva 20-50 mm, lansettlik - jämbred. Bl ensammen, hängande. Foderflikar utefter kronan, lansettlika, trubbiga. Krona 7-10 mm, ca liklång med fruktämnet, smalt klocklik, ljusblå. Kapsel 15-20 mm, upprätt, mörk, öppnar sig i spetsdelen. VII. I fjällen på klippbranter; kalkfordrande. Fridlyst.

2. *C. patula* - ängsklocka

2-årig; 25-80 cm; upprätt, vanl grenad, kal el stjälk efter kanterna svagt borsthårig. Blad naggkantade; lågblad vanl kortskaftade, skiva avlångt omvänt äggrund, högst 1,5 cm bred; stjälkblad fåtaliga, skaftlösa, jämbreda. Blomst grenad, knippelik el kvastaktig; sällan 1 bl. Foderflikar ca 1/3 av kronan, smala, sylrika, utspärrade. Krona vanl 20-25 mm, ganska upprätt, smal bas, blårod, flikar längre än sin bredd. Kapsel upprätt, öppnar sig i spetsdelen. VI-VII(-IX). På ängar, slänter, vägrenar, trädesåkrar.

3. *C. persicifolia* - stor blåklocka

30-100 cm; upprätt, vanl ogrenad, kal. Blad lågt naggkantade; lågblad och nedre stjälkblad nästan skaftlösa, smalt omvänt äggrunda, övre tämligen jämbreda. Blomst 2-10-bl klase; sällan 1 bl. Foderflikar 1/3-1/2 av kronan, basen 2-3 mm bred. Krona vanl 20-40 * 30-50 mm, brett klocklik, flikar kortare än sin bredd. Kapsel upprätt, öppnar sig i spetsdelen. (VI-)VII-VIII. På fuktiga och lundlika skogar, torra lundar, frodiga ängar och höjdsuttningar, slänter, vid lundkällor; även prydnadsväxt, sällan odlingsrest.

4. *C. glomerata* - toppklocka

20-80 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, vanl glest mjukhårig el nästan kal, ofta blårod, främst nedtill närmast okantad. Bladskäft högst smalt vingkantad; skiva svagt sågad, mörkgrön, ljushårig; lågbladen långskaftade, äggrunda - avlångt äggrunda, ofta med hjärtlik bas; högblad oskaftade, halvt omfattande, äggrunda - lansettlika. Blomst korglika, i bladveckan och i stjälktoppen. Foderflikar långspetsade. Krona 16-30(-35) mm, vanl djupt blårod. Kapsel öppnar sig i basdelen. VI-VIII. På lund- och släntängar, renar, sveder, på lundmarker i fuktiga skogar. Med lång rotstock, rikligt hårig, lång och vanl grenad blomst är var. *dahurica* allmän prydnadsväxt främst i norra Finland, där den ofta förekommer som odlingsrest el -flykting.

Toppklocka, som är ganska odlingsbar i norra Finland (och i någon mån på andre platser) är ej var. *dahurica*, *C. cephalotes*) eller östtoppklocka (fri ös), utan *C. glomerata* 'Superba', glanstoppklocka (fri ös). Den har lång rotstock och utbreder sig lätt fläckvis, tätt långhårig, gråaktig; stjälkblad 4-8, glest, hjärtlika - ganska brett avlånga, längden 1,3-2,5 ggr bredden, basen vanl stjälkomfattande; blst vanl endast en stor spets'korg'; blmr 30-45 mm, blå- el rödvioletta, utsidan kal.

5. *C. cervicaria* - skogsklocka

Vanl 2-årig; 30-100 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, strävårig, mångkantig. Bladskäft vanl brett vingkantad; skiva oregelbundet naggad, ljusgrön, styvhårig; lågblad lansettlika - smalt omvänt äggrunda, vid blomningstiden vanl förtvinade; stjälkblad jämbrett lansettlika - smalt äggrunda, nedre skaftade, övre halvt omfattande. Blomst korglika, i bladveckan och i stjälktoppen. Foderflikar avlångt äggrunda, upprätta, trubbiga. Krona 12-20 mm, vanl ljusblå. Kapsel öppnar sig i basdelen. VII-VIII. På slänter, rämnvattensängar, sveder. Har avtagit stort.

6. *C. latifolia* - hässleklocka

60-120 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, trubbkantad el nästan rund, tämligen kal. Bladskäft vanl brett vingkantad; skiva 5-15 * 3-8 cm, upprepat lågt sågad, mjukhårig; lågbladen långskaftade, hjärtlika - äggrunda, högblad nästan

oskaftade, äggrunda - äggrunt lansettlika. Blomst klase; nedre stödblåd lika stjälkbladen, när tydligt längre än blmr; blmr vanl ensamma i stödblådsvecket, skaft slutligen något längre än beklädnaden, 10-25 mm; bl i början nästan upprätt, till slut svagt hängande. Foderflikar högst 1/3 av kronan, smalt äggrunda, över 2 mm breda, slutligen utspärrade. Krona 35-60 mm, ganska smal, vanl ljusblåröd. Kapsel hängande, öppnar sig i basdelen. VII(-VIII). Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting vid gårdar, vid bebyggelse i lundar och lundängar. Europa. Fridlyst på Åland.

7. *C. trachelium* - nässelklocka

40-100 cm. Stjälk upprätt, ogrenad, vasst kantad, strävårig, ofta rödaktig. Bladskaft högst smalt vingkantad; skiva 4-10 * 2-8 cm, upprepat vassågad, strävårig; lågblad långskaftade, hjärtlika - äggrunda, högblad skaftlösa, äggrunda - öggrunt lansettlika. Blomst ofta avbruten, 1-4-bl knippeformad toppklase; nedre stödblåd lika stjälkbladen, tydligt längre än blmr. Blmr i början upprätta, till slut något hängande. Foderflikar ca 1/3-1/2 av kronan, smalt triangulära, över 2 mm breda, upprätta. Krona 25-45 mm, blårod. Kapsel hängande, öppnar si i basdelen. VII-VIII. I lundar och lundbuskage, ofta i hassellundar, lundängar, främst på kalkområden; även prydnadsväxt, sällan odlingsrest.

8. *C. rapunculoides* - knölklocka

20-90 cm. Rotstock krypande, grenad, med knölar. Stjälk upprätt, vanl ogrenad, något så när rund. Lågbladskaft långa, högst smalt vingkantade; skiva smalt hjärtlik - lansettlik, ojämt låg- och trubbtandad. Blomst 10-40 cm, ensidig, vanl rikbl toppklase; alla stödblåd små, lansettlika, ej fullt längre än blmr. Blomskaft korta, 5-15 mm, hängande. Foderflikar ca 1/3-1/2 av kronan, lansettlika - jämbrett lansettlika, bakvända. Krona 20-30 mm, blårod. Kapsel hängande, öppnar sig i basdelen. VII-IX. Gammal prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting i parker, trädgårdar, på vägrenar, åkerrenar, skogsbyrn, lundlika skogar; även på åkrar, förrådsplatser m fl. Europa.

9. *C. aparinoides* - sumpklocka

20-50 cm. Stjälk tunn, nedliggande, vanl grenad på överdelen, för kanter små bakvända hullingars skull sträv, fastnande. Blad 10-30 * 2-6 mm, skaftlösa, jämbrett lansettlika, lågtandade el nästan helbräddade; bladkanten och mittnervens undersida stråva. Blomst kvast, sällan ensamma blmr. Blomskaft 5-40 mm, veka. Foderflikar ca 2 mm, äggrunt triangulära. Krona 5-9 mm, öppet klocklik, djupt flikig, närmast vit, blånervig. Kapsel hängande, utvecklas ej i Finland. VII-VIII. På frodiga ängar. Nordamerika.

10. *C. rotundifolia* - liten blåklocka

10-60 cm. Stjälkar talrika, upprätta och vid basen halvt nedliggande, basen korthårig. Lågblad under bltid vanl vissnade; låg- och skottblad skaftade, skiva njurformig- hjärtformigt äggrund, naggkantad - stortandad; stjälkblad lansettlika - närmast jämbreda, tämligen helbräddade, nedre vanl kortskaftade, övre oskaftade. Knoppar upprätta, blmr vanl hängande. Foderflikar 3-12 mm, smala, syllika. Krona 10-30 mm, vanl ljusblå, flikar kortare än sin bredd. Kapsel hängande, öppnar sig i basdelen. VI-VIII. Mellersta Österbottens landskapsblomma.

10a. ssp. *rotundifolia* - liten blåklocka

20-60 cm; upprätt el halvt nedliggande. Stjälkblad något så när jämt efter stjälken, likbreda. Blomst kvast - klase, ofta upprepat grenig; blmr vanl 3-15. Krona 15-25 mm, vanl mer än 1/3 kluven. Kapsel 5-7 mm, frön 0,7-0,9 mm. På ängar, slänter, klippor, vägrenar.

10b. ssp. *groenlandica* - rasblåklocka

10-30 cm; vanl halvt nedliggande. Stjälkblad för det mesta på stjälkens basdel, nedre bredare än övre, lansettlika - ovala. Blmr vanl 1-3. Krona 18-

30 mm, bredbasig, vanl mer än 1/3 kluven. Kapsel 6-9 mm, frön 0,9-1,1 mm. På fjällens klippbranter och vid bäckar; kalkgynnad.

10c. ssp. gieseckiana - lappblåklocka

5-25 cm; vanl halvt nedliggande. Stjälkblad för det mesta vid stjälkens basdel, nedre bredare än övre, lansettlika - ovala. Blmr vanl 1. Krona 16-26 mm, rätt bred bas. Kapsel 5-8 mm, frön 0,8-0,9 mm. På ångar och fjällhedar.

I Finland växer tills vidare namnlösa 2 små blåklockosraser, metsänkissankello (skogskattblåklocka) och pohjankissankello (nordisk kattblåklocka). De påminner om ssp. rotundifolia, men skiljer sig från enl följande: storlek 10-50 cm, blomst vanl en gång grenad, blmr vanl 1-10.

10d. metsänkissankello

Krona 10-20 mm, smal bas; kapsel 4-5 mm; frön 0,7-0,8 mm. På åsar och klippbranter.

10e. pohjankissankello

Krona 15-24 mm; kapsel 5-7 mm; frön 0,7-0,9 mm. På ångar, vid Älvar och slänter.

2. Phyteuma

Fleråriga. Stjälkar enstaka, upprätta. Lågblad långskaftade; skiva äggrunt el brett hjärtlik, tandkantad; högblad kortskaftade - oskaftade. Blomst äggformig, senare förlängt toppax; stödblåd jämbreda, ej helt längre än blmr. Kronpip i knoppstadiet krökt, kronflikar jämbreda, in början ihop i spetsarna, basdelen från början isär. Märken 2 el 3. Kapsel klotformig, hålöppning.

- | | | |
|---|---|-------------|
| 1 | Nedre stjälkblad med hjärtlik bas, mellanblad med rundad bas, övre tydligt med skiva; krona vanl gulvit | 1. spicatum |
| 1 | Nedre stjälkblad med rundad bas, mellanblad med spetsig bas, övre nästan utan skiva; krona vanl mörkt blårodaktig | 2. nigrum |

1. P. spicatum - vitrapunkel

30-80 cm. Lågbladens skiva 3-10 cm, 1-1,5 ggr sin bredd lång, brett hjärtlik. Blomst till slut upp till 10 cm. Krona vanl gulgrön el nästan vit, sällan blåaktig. Foderflikar ca 3 mm, vanl längre än kapseln. VI-VII. På lastplatser m fl; ibland prydnadsväxt och odlingsflykting. Mellaneuropa.

2. P. nigrum - blårapunkel

Stjälkens övre del något så när bladlös. Lågblads skiva 3-8 cm, 1,7-3 ggr sin bredd lång, äggrunt hjärtlik. Krona mörkt blårod, sällan blå el vit. Foderflikar ca 2 mm, vanl kortare än kapseln. VI-VII. På lastplatser m fl. Mellaneuropa.

3. Jasione

Stjälk upprätt el halvt nedliggande, överdel bladlös. Blad jämbrett lansettlika el smalt omvänt äggrunda, helbräddade el glest lågtandade. Blomst tät, korglik flock, vid basen fjälllika högblad. Foderflikar syllika. Krona vanl ljusblå, sällan ljusröd el vit; kronflikar i början ihop, börjar gå isär från basen; pip rak. Märkesflikar 2. Kapsel öppnar sig med 2 spetsprickor.

- | | | |
|---|--|------------|
| 1 | 1- el 2-årig; oblommiga bladrosetter finns ej; blad vågkantade | 1. montana |
| 1 | Flerårig; oblommiga bladrosetter finns; blad el vågkantade | 2. laevis |

1. J. montana - blåmunkar

1- el 2-åriga; 10-50 cm; hårig. Stjälkar enstaka, ogrenade el vid basen grenade. Stjälkblad 10-40 * 2-5 mm. Blomst 1-2,5 cm bred. Krona 6-15 mm. VII-VIII. På klippor, sandfält, höjdsuttningar.

2. *J. laevis* - franska blåmunkar

Flerårig; 20-50 cm; löst tuvad, kal el hårig. Stjälkblad 15-50 * 2-8 mm. Blomst 2,5-3 cm bred. Krona 12-15 mm. VII-VIII. På skogsängar; krigsnykomling. Mellaneuropa.

3. *Lobelia*

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Blad i basrosett, jämbreda, hela; vattenväxter | 1. dortmanna |
| 1 | Stjälk bladig, nedre blad omvänt äggrunda, tandkantade; landväxter | 2. erinus |

1. *L. dortmanna* - notblomster

Flerårig; vattenväxt med vita rötter. Stjälk 20-90(-150) cm, ogrenad, stängellik. Lågblad som bottenrosett, 30-50 mm, jämbreda, på översidan platta, under runda, spetsen nedkrökt, trubbiga. Stjälkblad fåtaliga, små. Blomst upphöjd ur vattnet, ensidig, gles, toppbl klase. Foderflikar 2 mm. Krona 15 mm, ljusblå - nästan vit; överläpp 2-, underläpp 3-flikig. Frukt 2-rummig kapsel. VII-VIII. I karga, klarvattensjöar, främst på sand- och grusbottnar, 20-150 cm, oblommande upp till 3 m djup; sällan i sakta strömmande vatten och i älvmyningar med lätt salt bräckvatten. +

2. *L. erinus* - kaplobelia

1-årig; 5-20cm; upprätt el halvt nedliggande, kal - njuggt hårig. Blad kortskaftade, tandkantade, nedre omvänt äggrunda, övre lansettlika. Blst glesbl klase, nedre stödblåd bladlika; blmr 10-20 mm, vanl blåviolettera, ibland vita el ljust rödaktiga; underläppens 3 flikar ca 3-9 * 2-6 mm, rundspetsade, kort udd, överläppens flikar mycket kortare och smalare. VI-IX. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting i trädgårdar, på väggenar och banvallar, vid väggar, tippar. Sydafrika.

98. Asteraceae

1-, 2- el fleråriga, till största delen ej mjölksaftiga örter. Blad utan stipler, vanl strödda, ibland motsatta. Blomst tät, blomlik, fjällika högblad (holkfjäll) bildar svepet (holken) runt korgen (holkkorg); under holken kan då och då finnas även ytterfjäll (ytterholkfjäll). Korgar ensamma el i kvast-, klase-, ax- el klotlik korgst. Blomaxel (korgbotten) platt, topp- el halvklotformig, ibland hårig el gropig. Vid blmr bas finns ibland ett fjäll- el syllikt stödblåd (blomfästefjäll, "fästefjäll"). Blmr små, tvåkönade, enkönade el könlösa. Foder saknas el pappus är ombildat till kronlik hinnring, fjäll, borst el fjädergren el enkelt fröfjun. I korgen är antingen alla blmr rörliga el kantblmr tunglika, trattlika el trådlika och inre blmr (diskblmr) rörliga. Ståndare 5, knappar vanl sammanväxta, omger stiftet som rör. Pistillen 2-bladig, 1 stift; märket 2-flikigt; under fruktämnet blombotten, fröanlag 1. Frukt (disk)smånöt, ofta med pappus i spetsen.

- | | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Åtminstone en del blad motsatta | 2 |
| 1 | Blad strödda el i rosett | 9 |
| 2(1) | Blomkorg under 1 cm bredd | 3 |
| 2 | Blomkorg över 1 cm bredd | 5a |
| 3(2) | I blomkorgen även tunglika blmr | 20. Galinsoga |
| 3 | Alla blmr rörliga | 4 |
| 4(3) | Korgsamlingen kvastlik; holk cylindrisk | 1. Eupatorium |
| 4 | Korgsamling klaselik; holk platt el halvklotformig | 5 |
| 5(4) | I blomkorgen såväl han- som honblmr | 17. Iva |

| | | |
|---------|--|----------------------|
| 5 | Blomkorgar enkönade; honkorgar i små samlingar i bladvecken på hankorgsklasarnas undersida | 8. Ambrosia |
| 5a (2) | Blad 2 el 3 ggr pardelade, flikar jämbreda | 45. Cosmos |
| 5a | Blad annorlunda | 6 |
| 6(2) | Blomkorg 1-3 cm bred; yttre holkfjäll stora, bladlika | 7 |
| 6 | Blomkorgar över 3,5 cm bredd; saknar bladlika holkfjäll | 8 |
| 7(6) | Saknar pappus; yttre holkfjäll liklånga med inre | 13. Guizotia |
| 7 | Som pappus 2-4 hullingförsedda uddar; yttre holkfjäll längre än inre | 14. Bidens |
| 8(6) | Stjälkblad talrika, med skaft, fjädernervig | 16. Helianthus |
| 8 | Stjälkblad 1 el 2 par, utan skaft, enkelnerviga | 32. Arnica |
| 9(1) | Blomkorg även med tunglika blmr | 10 |
| 9 | Alla blmr rörblmr el diskblmr rörblmr och kantblmr trådlika el trattlika | 37 |
| 10(9) | I blomskotten endast fjälllika blad (bland dessa kan finnas små gröna blad) | 11 |
| 10 | I blomskotten gröna blad | 12 |
| 11(10) | Stjälk med 1 blomkorg | 30. Tussilago |
| 11 | Stjälk med flera blomkorgar | 31. Petasites |
| 12(10) | Stängelväxt, basbladrosett | 3. Bellis |
| 12 | Stjälk med blad | 13 |
| 13(12) | Tungblmr helt vita | 14 |
| 13 | Tungblmr annan färg | 24 |
| 14(13) | Bladskiva flikig el sammansatt | 15 |
| 14 | Bladskiva hel, på sin höjd stortandad | 21 |
| 15(14) | Blomfäste fjällig | 16 |
| 15 | Blomfäste utan fjäll | 18 |
| 16(15) | Blomkorg under 1 cm bredd; korgst kvastlik | 22. Achillea |
| 16 | Blomkorg över 1 cm bredd, ensammen | 17 |
| 17(16) | Bladskiva 2 ggr parflikig; rörblmrs fäste ej rundat | 21. Anthemis |
| 17 | Bladskiva kamflikig, övre blad en gång; rörblmrs fäste rundat | 23. Chamaemelum |
| 18(15) | Bladflikar trådlika | 19 |
| 18 | Bladflikar ej trådlika | 20 |
| 19(18) | Blomfäste fyllt; smånöt med 2 oljeprickar i spetsen | 24. Tripleurospermum |
| 19 | Blomfäste ihåligt; smånöt saknar oljeprickar | 25. Matricaria |
| 20(18) | Blomkorg över 2 cm bred | 28. Leuchanthemum |
| 20 | Blomkorg under 2 cm bred | 27. Tanacetum |
| 21(14) | Blomkorg över 2 cm bred | 28. Leuchanthemum |
| 21 | Blomkorg under 2 cm bred | 22 |
| 22(21) | Tungblmrs kant ej trådlik; pappus saknas; bladskiva tätt sågtandad | 22. Achillea |
| 22 | Tunga trådlik smal; pappus fjunlik; bladskiva helbräddad el glestandad | 23 |
| 23(22) | Holk vanl över 5 mm; 2-könade diskblmr många | 5. Erigeron |
| 23 | Holk vanl högst 4 mm; 2-könade diskblmr få | 6. Conyza |
| 24(13) | Bladskiva smalflikig | 25 |
| 24 | Bladskiva helbräddad el bredflikig | 26 |
| 25 (24) | Tunga minst 5 mm, åtminstone delvis klargul | 25a |
| 25 | Tunga högst 2 mm, röd el blekgul | 22. Achillea |
| 25a(25) | Flerårig; korgbotten fjällig | 21. Anthemis |
| 25a | 1-årig; korgbotten saknar fjäll | 26. Glebionis |
| 26(24) | Tungblmrs kant trådlikt smal | 27 |
| 26 | Kant ej trådlik | 29 |
| 27(26) | Åtminstone en del blad flikiga | 33. Senecio |
| 27 | Bladskiva helbräddad | 28 |
| 28(27) | Holk vanl högst 5 mm; 2-könade diskblmr många | 5. Erigeron |
| 28 | Holk vanl högst 4 mm; 2-könade diskblmr få | 6. Conyza |
| 29 (26) | Tunga blårod el blå | 4. Aster |

| | | |
|---------|--|----------------|
| 29 | Tunga åtminstone delvis gul el gulröd | 30 |
| 30(29) | Tungblmrs tunga under 1 cm | 31 |
| 30 | Tunga över 1 cm | 32 |
| 31(30) | Bladskiva helbräddad | 2. Solidago |
| 31 | Åtminstone en del blad flikiga | 33. Senecio |
| 32(30) | Pappus liten, kronlik el saknas | 33 |
| 32 | Pappus hårpensel | 36 |
| 33(32) | Bomfäste med fjäll | 34 |
| 33 | Blomfäste utan fjäll | 35 |
| 34(33) | Blomfäste halvklotformig; tungblmrs tunga jämbred | 12. Telekia |
| 34 | Blomfäste kägellik; tunga lansettlik-oval | 15. Rudbeckia |
| 35 (33) | Blad kala el glest hafshåriga; smånöt rak utan knölar | 26. Glebionis |
| 35 | Blad hafs- och glandelhåriga; smånöt krökt, med knölar | 34. Calendula |
| 36(32) | Blomkorg över 4 cm bred; holkfjäll flera rader (tegellagda), ytterholkfjäll saknas | 11. Inula |
| 36 | Blomkorg under 3 cm bred; holkfjäll 1 rad (jämhöga), små ytterhokfjäll | 33. Senecio |
| 37(9) | Blomkorg 1-blommig; korgsamling klotformig | 36. Echinops |
| 37 | Blomkorg flerblommig; korgsamling annorlunda | 38 |
| 38(37) | I blomst-skottet endast brunaktiga skivlösa el sällan fjällrika blad med små och gröna skivor | 31. Petasites |
| 38 | I blomst-skottet gröna blad | 39 |
| 39(38) | Bladskiva med trådlika flikar | 40 |
| 39 | Bladskiva med ganska breda flikar el helbräddade | 41 |
| 40(39) | Blomfäste kägellik, ihåligt , över 5 mm bredd | 25. Matricaria |
| 40 | Blomfäste platt, fylld, under 5 mm bredd | 29. Artemisia |
| 41(39) | Bladskiva och holkfjäll taggiga | 42 |
| 41 | Bladskiva och holkfjäll tagglösa | 49 |
| 42(41) | Holkfjällstagg krökta i spetsen | 43 |
| 42 | Holkfjällstagg raka | 44 |
| 43(42) | Holk äggformig, fjäll sammanväxta | 19. Xanthium |
| 43 | Holk klotformig, fjäll åtskilda | 37. Arctium |
| 44(42) | Bladskiva tagglös | 43. Centaurea |
| 44 | Bladskiva taggig | 45 |
| 45(44) | Bladskiva ljusbrokig | 42. Silybum |
| 45 | Bladskiva ej brokig | 46 |
| 46 (45) | Pappus fjäderpensel | 47 |
| 46 | Pappus hårpensel (hår med korta hullingar), smalfjällig el saknas | 48 |
| 47(46) | Yttre och mellersta holkfjäll på sidorna taggiga; inre hinnartade, tagglösa, halmfärgade | 35. Carlina |
| 47 | Holkfjäll endast spetstagg, alla fjäll någorlunda lika | 40. Cirsium |
| 48 (46) | Yttre holkfjäll bladlika; blmr orangeröda - gula; pappus saknas el smalfjälligt | 44. Carthamus |
| 48 | Alla holkfjäll smalt fjällrika; blmr vanl (purpur)röda; pappus hafshårigt | 48a |
| 48a(48) | Korgbotten borsthårig | 39. Cardus |
| 48a | Korgbotten kal | 41. Onopordum |
| 49(41) | Blomkorg stor, holk vanl över 1 cm | 50 |
| 49 | Blomkorg liten, holk under 1 cm | 52 |
| 50(49) | Band holkfjäll hinnlikt, brunt-svart, kamflikigt el fransat kantblmr vanl stora, trattformiga | 43. Centaurea |
| 50 | Holkfjäll utan bihang; alla blmr trattlika, likstora | 51 |
| 51(50) | Holk cylindrisk; korgst tät, kvastlik | 38. Saussurea |
| 51 | Holk tämligen klotformig; blomkorgar ensamma | 40. Cirsium |
| 52(49) | Bladskiva pardelad | 53 |
| 52 | Bladskiva helbräddad el parklumn | 55 |
| 53(52) | Vid korgbasen små ytterfjäll; pappus hårpensel | 33. Senecio |
| 53 | Ytterfjäll saknas; pappus saknas el liten hinnlik ring | 54 |
| 54(53) | Korgst kvastlik; holk över 5 mm bredd | 27. Tanacetum |
| 54 | Korgst klaselik el axlik; holk under 5 mm bred | 29. Artemisia |
| 55(52) | Blad stora, äggrunda | 17. Iva |

| | | |
|--------|---|---------------|
| 55 | Blad små, smala | 56 |
| 56(55) | Vid korgbasen små ytterfjäll; blmr klargula; bladskiva vanl parklurna | 33. Senecio |
| 56 | Ytterfjäll saknas; blmr annan färg; bladskiva hel | 57 |
| 57(56) | Åtminstone stjälken tätt med ljusa hår | 58 |
| 57 | Håren annorlunda | 61 |
| 58(57) | Blomfäste med fjäll; korgst klotformig | 7. Filago |
| 58 | Blomfäste utan fjäll; korgst axlik, kvastlik el klotformig | 59 |
| 59(58) | Sambyggare; korgst axlik el klotformig | 8. Gnaphalium |
| 59 | Tvåbyggare; korgst kvastlik | 60 |
| 60(59) | Stjälkblad under 2 cm; holkfjällspets hinnartad | 9. Antennaria |
| 60 | Stjälkblad över 5 cm; holkfjäll helt hinnartade | 10. Anaphalis |
| 61(57) | Tvåbyggare; holkfjällspets hinnartad | 9. Antennaria |
| 61 | Sambyggare; holkfjällspets ej hinnartad | 62 |
| 62(61) | Holk vanl över 5 mm; 2-könade diskblmr många | 5. Erigeron |
| 62 | Holk vanl högst 4 mm; 2-könade diskblmr få | 6. Conyza |

1. Eupatorium

1. E. cannabinum - hampört, hampflockel

Flerårig; 40-150 cm. Stjälk ogrenad, rödbrun, åtminstone spetsen tätt med korta hår. Blad motsatta, med kort skaft, korthårigt; skivan vanl 3-fingrad el -småbladig; flikar el småblad lanettlika, stortandade. Korgst kvastlik, rikligt med korgar. Korgen ca 7 mm, smal; holk cylindrisk; holkfjäll i 2 rader, rundspetsade, hinnkantade. Korgbotten utan fjäll. I korgen endast 5 el 6 rötblmr; krona rödaktig. Pappus hårpensel. VII-IX. Översvämmade sjöstränder, fuktiga lundar, frodiga buskage.

2. Solidago

Fleråriga, med rotstock. Blad strödda; skiva hel, vanl sågtandade. Korgar vanl talrika, små. Holk cylindrisk; holkfjäll överlappar varandra i flera rader. Korgbotten saknar fjäll. Kantblmr tunglika honbl; diskblmr 2-könade rötblmr; krona gul. Smånöt cylindrisk; pappus hårpensel.

| | | |
|------|--|-----------------|
| 0 | Blad helkantade; korgställning kupigt kvastlik | 5. graminifolia |
| 0 | Blad vanl sågkantade; korgställning cylinderformig, kon- el kägellik | 1 |
| 1 | Blomstgrenar raka, nästan upprätta, vanl korta; bladskiva fjädernerviga | 1. virgaurea |
| 1 | Blomstgrenar vanl bågböjda, grenade el något upprätta, främst de nedre långa; bladskiva med 2 kraftiga och 2 veka sidonerver i samma riktning som huvudnerven; | 2 |
| 2(1) | Stjälk ända upp till blomstgrenar kal | 4. gigantea |
| 2 | Stjälk åtminstone på överdelen hårig | 3 |
| 3(2) | Bladskivans översida något så när kal, slät, under hårig längs nerverna; stjälköverdelen och blomstgrenar med korta hår | 2. canadensis |
| 3 | Bladskivans översida sträv, under helt hårig; stjälk och blomstgrenar med långa hår | 3. altissima |

1. S. virgaurea - gullris

Stjälk kraftig, vanl ogrenad, kantig, nästan kal. Nedre blad skaftade övre utan, svagt stjälkomfattande; nedre blads skiva vanl lansettlik, spetsig bas, mest glest sågtandad, övre tydligt smalare och mindre. Holk 4,5-10 mm. Kantblmrs tunga vanl 6-10 mm. VII-IX. På hed- och lundskogar, sveder, fält, ängar, slänter, klippor, brunmossar.

1a. ssp. virgaurea - gullris

30-100 cm; korgar talrika, ca 1 cm breda; holkfjäll ca 5 mm. I Syd- och Mellanfinland dominerande ras.

1b. ssp. *alpestris* - lappgullris

I fjällen 5-20 cm, längre ner 30-60 cm; korgar fåtaliga, ca 1,5-2 cm breda; holkfjäll 8-10 mm. I norra Finland vanlig.

2. *S. canadensis* - kanadensiskt gullris

30-150 cm. Unga skott har hängande toppar. Stjälkbasen med få undantag kort- och mjukhårig. Blad täta; skiva lansettlik, med spetsig bas, glest vasst sågad, korthårig främst på kanterna och på undersidan längs nerverna; övre bladskivor mindre och tämligen helbräddade. Korgst vanl kägellik, nedre och längsta grenar bågböjda. Korgar talrika, små; holk 2-3 mm. Tungblmr 1-1,5 mm. VIII-X. Prydnadsväxt; odlingsrest el -flykting på ängar, omarker, vägrenar, strandbuskage. Nordamerika.

3. *S. altissima*

Lik *S. canadensis*, men högre, mörkare grön, längre hår; särskilt korgrik; bladskivans översida tydligt sträv. VIII-IX. Prydnadsväxt; odlingsrest el -flykting på byggnationers tipplatser. Nordamerika.

4. *S. gigantea* - höstgullris

Lik *S. canadensis*, men 50-250 cm, stadigare; stjälk nedifrån till blomst grenar kal; blomst grenar ganska ofta raka, korgar större; holk 3,5-5 mm; tungblmr längre. VIII-X. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting på likadana platser som *S. canadensis*, men tydligt ovanligare. Nordamerika.

5. *S. graminifolia*

50-100 cm. Stjälk kal el gleshårig, överdel ganska tvärt, snett uppåt kvastlikt grenad. Blad rätt tätt, nedre vissnar snart; skiva styv, jämbrett lansettlik, helkantad, vasspetsad, på kanter och utefter undersidans nerver kort- och styvhårig, mittnerv riktar 2 el 4 sidonerver. Korgställning kupigt kvastlik, huvuddel sammansatt av rätt täta klotformiga delar; korgar talrika, ganska små; holk 2,5-5 mm, ljust gulaktig, klibbig; holkfjäll i spetsen glandelhåriga. Tungblmr ca 1 mm. VII-IX. Åkerkantsängar och -buskage. Nordamerika.

3. *Bellis*1. *B. perennis* - tusensköna

Flerårig; 3-30 cm; med bladrosett, stängelväxt med ytreavor. Bladskiva vanl omvänt äggrund, glestandad el helbräddad. Korg vanl ensam, 15-35 mm bred. Holkfjäll i 2 närmast jämnhöga rader. Kantblmr flertaliga; tunga 7-12 mm, smal, vit-ljusröd-röd. Diskblmr gula rörblmr, ibland en del el alla kant-blmr gula. Korgbotten utan fjäll. Smånöt utan pappus. VI-X. Gräsmattor, ängar, vägrenar, omarker, tippor, barlastplatser, åkrar; även som prydnadsväxt och ibland rest från odling. Europa.

4. *Aster*

Vanl fleråriga och stora. Blad strödda, hela. Korgst vanl kvastlik. Holkfjällen överlappar varandra i 2 el 1 flera rader. Kantblmr vanl tung-lik, vanl blå el blåroda; diskblmr gula rörblmr. Smånöt liten, hårig; pappus fröpensel.

1 Blad ej köttiga; skiva lansettlik-oval; holkfjäll spetsiga

1. * *salignus*

1 Blad köttiga; skiva jämbred el smalt oval; holkfjäll rundspetsade

2. *tripolium*

1. * *salignus* - videaster

Flerårig; 60-130 cm. Stjälk i toppen rikligt förgrenad, kantig, åtminstone upptill utmed kanterna vithårig. Blad tätt, utan skaft, svagt omfattande; ytan ovalt lansettlik, lång spets, glest vasst tandat, korthårigt, strävt. Holkfjäll spetsiga, basen vanl hinnkantad. Kantblmr talrika; tunga smal, vanl

tämligen ljus blå-röd. VIII-X. Prydnadsväxt, kvarstående och flykting från odlingar på stränder, dikeskanter, vägrenar, omarker, trädgårdar, parker.

2. *tripolium* - strandaster

2-årig el kortlivad flerårig; 10-60 cm; kal el ganska kal, ofta rödaktig, fylliga skaft. Blad upprätta, köttiga; nedre skaftade, övre utan, omfattande; skiva jämbred-lansettlik, hel- el tandbräddad. Korgar 2-3 cm breda. Holkfjäll rundspetsade. Kantblmr 10-30; tunga 10-15 mm, vanl ljus blå-röd el blå, sällan vit. VI-IX. På havsstränder, vanl nära vattenlinjen, främst på stenmarker, ler- och finsandsbottnade ängar, klippskrevor.

5. *Erigeron*

1-, 2- el fleråriga; låga el ganska låga. Stjälk och blad vanl med långa ogrenade hår. Blad strödda, helbräddade; nedre skaftade, skiva smalt omvänd äggrund-skedlik, helbräddad el korttandad.; övre skaftlösa, skiva lansettlik, helbräddad. Korgar 1-några-många, korgst i kvast el klase. Holkfjäll överlappande, smala, vanl lång- och glandelhåriga. Kantblmr smaltungade honblmr, diskblmr 2-könade, rötblmr åtminstone i början gulaktiga; mellan dessa har en del arter trådlika honblmr, sk mellanblmr. Korgbotten utan fjäll. Smånöt vanl hårig; pappus hårpensel. Arterna 2-4 kan möjligen kossa sig med varandra.

| | | |
|------|--|---------------------|
| 1 | Växten 15-30 cm; på kantblmrs insida trådlika mellanblmr | 2 |
| 1 | Växten 2-15 cm; inga mellanblmr | 3 |
| 2(1) | Vanl grenig; blomkorgar (3-)5-20(-50); holk under 10 mm bred | |
| | | 1. <i>acer</i> |
| 2 | Ogrenad; blomkorgar närmast endast 1; holk över 15 mm bred | |
| | | 2. <i>borealis</i> |
| 3(1) | Holkfjäll blå-röd- el vithåriga | 3. <i>uniflorus</i> |
| 3 | Holkfjäll blå-svarthåriga | 4. <i>humilis</i> |

1. *E. acer* - gråbinka

1- el 2-årig, sällan flerårig; vanl 20-40 cm. Stjälk hårig el kal; stjälkblad talrika. Korgst vanl rikligt med korgar, i klase el kvast. Holkfjäll 3-7 mm, vanl med långa och glandriga hår. Kantblmr:s tunga blå-röd el vit, korg vanl med mellanblmr. Smånöt ca 1-2 mm, vanl hårig. VI-VII.

| | | |
|------|--|--------------------------------|
| 1 | Stjälk, blad och holk tätt långhåriga, smånötter medhåriga | |
| | | 1a. ssp. <i>acer</i> |
| 1 | Stjälk, blad och holk glest långhåriga-kala, smånötter med ogrenat långa hår el kala | 2 |
| 2(1) | Stjälk och holkfjäll i huvudsak rödbruna, kantblmrs tunga närmast alltid blå-röd | 3 |
| 2 | Stjälk grön el brunaktig, holkfjäll åtminstone i huvudsak gröna, kantblmrs tunga ljus blå-röd- vit | 4 |
| 3(2) | Blomkorgar över 10, holkfjäll nästan kala | 1b. ssp. <i>droebachiensis</i> |
| 3 | Blomkorgar under 10, holkfjäll tätt glandelhåriga | 1c. ssp. <i>politus</i> |
| 4(2) | Blomkorgar 30-50, mellanblmr många | 1d. ssp. <i>brachycephalus</i> |
| 4 | Blomkorgar 3-15, mellanblmr få el ej alls | 1e. ssp. <i>decoloratus</i> |

1a. ssp. *acer* - gråbinka

20-40 cm; tätt gråhåriga. Stjälk tämligen rikligt grenad, täta fåror, ofta rödbrun; vanl med bladrosett. Holk ca 6,5 mm; fjäll 3,5-5,5 * 0,6-0,7 mm, tätt med långa och glandriga hår, gröna el rödaktiga spetsar. Kantblommans tunga blå-röd, ca 0,3 mm bred, 1 mm fjun når ut på utsidan; rikligt med mellanblmr. Smånöt ca 1,5 mm, tätt medhårig, pappus brunaktig. På ganska torra, ofta

sandiga ställen, vägrenar, ängar, sveder, vallar, klippor, släntsluttningar, grusgropar.

1b. ssp. droebachiensis - kalbinka

Lik ssp. acer, men stjälk och blad njuggt håriga el kala; stjälk glesfårad, vanl rödbrun; ofta utan bladrosett; holkfjäll vanl rödbruna, kala el vid basen några långa hår; smånot med utstående hår el nästan kal; pappus närmast vit el svagt rödaktig. På torra höjder, klippor, vidberghällar.

1c. ssp. politus - brunbinka

Vanl under 30 cm; stjälk vanl ogrenad, ganska glesfårad, vanl rödbrun och kal. Vanl med bladrosett; blad nästan kala. Korgar under 10, lång-skaftade; holk över 7 mm; fjäll 4,5-6,5 * 0,8-0,9 mm, mörkt rödbruna, tätt med glandelhår, vid basen högst enstaka långa hår. Kantblommans tunga når 1,5 mm över fjunet, mörkt blårod. Smånöt ca 2 mm, kal; pappus vit el gul. Grusgropar, byvallar.

1d. Ssp. brachycephalus - östbinka

40-50 cm. Stjälk rikgrenad, glesfårad, gleshårig, grön el brunaktig, vanl utan bladrosett. Korgar 30-50, kortskaftade; holk under 6 mm; fjäll 3-5 * 0,5 mm, ljusgröna, rätt spetsiga, glandelhåriga och vid basen långa hår. Kantblommans tunga ca liklång med fjunet, ljust blårod el nästan vit; många mellanblmr. Smånöt liten, med utstående hår, ofta något tjockare på spetsen; pappus vit el gul. Torra, sandiga ställen, gamla gräsmattor.

1e. ssp. decoloratus - blekbinka

25-35 cm; stjälk bastant, njuggt grenad, otydliga fåror, grönaktig, gleshårig; ibland med bladrosett. Blad gleshåriga, grenars och korgskafts stödblåd stora. Korgar 3-15, tämligen långskaftade; holk ca 7 mm; fjäll 3,5-5,8 * 0,8 mm, ljusgröna, glandel- och långhåriga. Kantblommans tunga 1 mm, når över fjunet, vit; mellanblmr högst 1 krans. Smånöt ca 2 mm, med utstående hår, fläckig; pappus vit el gulaktig. På klippor, fält, vägrenar.

2. E. borealis - rosenbinka

Flerårig; 15-25 cm. Stjälk ogrenad, ibland bågböjd, med gråaktiga långa hår, ofta rödbrun. Med bladrosett; bladskiva vanl spetsig, ibland uddspetsad. Korgar vanl 1, rätt sällan 1 el 2 mindre korgar längre ner. Holk 15-25 mm bred; fjäll upprätta, 6-8 mm, ofta oliklånga, basen tätt och spetsen glest med vita hår. Kantblommans tunga når tydligt över fjunet, i början vit, snart blårod; mellanblmr 1 krans; diskblmr till slut rödbruna. Smånöt 1,8-2,5 mm. VII-VIII. Branta fjällsluttningsängar och klippslänter; i huvudsak på kalfjällsområden; kalkgynnad. Fridlyst.

3. E. uniflorus - fjällbinka

Lik E. borealis, men 5-15 cm; bladskivan spets vanl rund el grunt urnupen, högst kort udd; korgar alltid 1; holkfjäll liklånga, blårodaktiga- vit-håriga, yttre något utstående; kantblommans tunga vit-blårod; utan mellanblmr; smånot 1-2 mm. VII-VIII. Snölegor, vid bäckar och älvar, ängar; från barrskogsbältet till mitt på kalfjället.

3a. ssp. uniflorus - fjällbinka

Holkfjäll från basen tätt, från spetsen glest med blårodaktiga hår. Smånöt ca 1,4 mm el ca 1,9 mm. I Enontekis utgör 2 skott och främst smånotens storlek skillnaden.

3b. ssp. eriocephalus - vitbinka

Holkfjäll alltigenom tätt vithåriga. Smånöt ca 1 mm.

4. E. humilis - svartbinka

Lik E. uniflorus, men stjälken med tätare och mörkare hår, överdelen ibland tjockare; holkfjäll upprätta el nästan upprätta, mörkt blåroda-svarta,

alltigenom tätt med blåsvarta hår (som torra drar sig färgen till hårcellernas spets); kantblommans tunga i början vit, till slut rätt mörkt blå-violett; smånot ca 1 mm. VII-VIII. På mittkalfjällets snölegor, vid bäckar och på ängar; kalkgynnad. I Enontekis utgör 2 skott storlek skillnad.

6. Conyza

1. C. canadensis - kanadabinka

1-årig; 5-100 cm; ogrenad el grenad. Stjälk vanl grön, med ljusa hår. Stjälkblad täta, snart vissna; skiva oval-jämbred, glestandad, främst kanterna kort med utstående hår. Korgst lång, ganska smal, klaselik; korgar vanl 50-300. Holk vanl 3-4 mm; holkfjäll smala, hinnkantade, njuggt håriga el kala. Tungblmr vanl 25-45; tungblommors krona trådlikt rörlik, kort tunga, gulaktig el ljust blårod; rörblmr få. Smånöt under 1,5 mm; pappus nästan vit. VII-IX. Ban- och vägrenar, sandgropar, omarker, barlastplatser. Nordamerika.

7. Filago

1. F, arvensis - ullört

1- el 2-årig; 5-20 cm; ogrenad el grenad, alltigenom tätt ljushårig. Rotblad ofta nära varandra; stjälkblad 20-30 * 2 mm; skiva lansettlik, helbräddad, snibbspetsad. Korgst lång spetsklase; korgar ca 5 mm, 3-12 tätt ihop, kortskaftade, grupperna kortare än sitt stöblad. Holkfjäll stjärnlikt grenade vid smånotens mognad. Korgbotten med fjäll; blmr gulaktiga; krona rörlik; kantblmr är honblmr, diskblmr 2-könade. Kantblommors smånotter saknar pappus, diskblommors smånotters pappus med vita långa hår. VII-IX. På fält, väg- och banrenar och -skärningar, sandgropar, sandfält.

8. Gnaphalium

Fler- el 1-årig, tätt vithåriga. Blad strödda; skiva hel, smal, helbräddad. Korgar ganska små; korgst klot- el axlik. Holkfjäll överlappar, glänsande, hinnartade. Korgbotten saknar fjäll; krona rörlik; kanthonblmr; 2-könade diskblmr få. Pappus hårpensel

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | 1-årig; vanl grenad; blomkorgar klotformiga i korgst topp och ensamma i övre bladvecken | 4. uliginosum |
| 1 | Flerårig; vanl ogrenad; korgst axlik | 2 |
| 2(1) | Vek, vanl under 15 cm; blomkorgar högst 10, ax kort | 3. supinum |
| 2 | Stadig, vanl över 15 cm; blomkorgar många över 10, ax långt | 3 |
| 3(2) | Bladskiva 1-nervigt; holkfjällspetsen vanl brun-halmfärgad | 1. sylvaticum |
| 3 | Bladskiva, utom de övre, 3-nervigt; holkfjällspets mörk- el svartbrun | 2. norvegicum |

1. G. sylvaticum - skogsnoppa

Flerårig; vanl 15-40 cm; styv, ogrenad. Stjälk tätt vithårig. Blad tämligen tätt, snett uppåt utstående, blir smått mindre mot toppen; skiva 1-nervig, sällan otydligt 3-nervig, spetsig, översida mattgrön, glest hårig, under tätt vithårig; rotblad kortskaftade, skiva lansettlik; stjälkblad jämbreda. Korgst vanl över 1/3 av stjälken (längd), rätt gles, axlik. Holkfjäll i spetsen bruna-halmfärgade, sällan mörkbruna, inre ca liklånga med kantblmr. I korgen ca 70 honblmr; pappus ca liklång med holken, svagt brun- el rödaktig. VII-VIII. På sveder, fält, ängar, väg-och banrenar, sandgropar, skogsbrunn.

2. G. norvegicum - norsknoppa

Lik G. sylvaticum, men 15-30 cm; blad glesare, mera upprätta, ej just mindre mot toppen; övre bladskivor med få undantag lansettlika, till och med ovala, 3-nerviga, översida rätt täthårig; nedre blad med längre skaft; korgst ofta under ¼ av stjälken, tät; holkfjäll med mörk- el svartbrun spets, inre kantblmr kortare; honblmr ca 40; pappus vit, kortare än holken. VII-VIII. På

barrskogs- och kalfjällsbältets bäck- och älvstränder, frodiga skogar, sankskogar, drypande våtmarker, ängar, snölegor.

3. *G. supinum* - fjällnoppa

Flerårig; 3-12 cm. Stjälk ogrenad, smal, vanl bågböjd el buktig, täthårig, vid basen ofta rikligt med blomlösa skott. Bladskiva 1-2 mm bred, nästan jämbred, 1-nervig, täthårig. Korgst kort, tät, ax- el klotformig, ibland som tillägg enstaka korgar i bladvecken. Holkfjäll spetsiga, med mörkbrun udd; pappus vit. VII-VIII. På kalfjällets snölegor, barrskogsbältets övre del vid bäckar; även vägrenar och ängar.

4. *G. uliginosum* - sumpnoppa

1-årig; 2-25 cm. Stjälk vanl täthårig, grenad-ogrenad, smal, saknar skott vid basen; främst nedre grenar halvt nedliggande el nedliggande, ibland utefter marken. Blad talrika; skiva smalt lansettlik-lansettlikt omvänt äggformig, uddspetsat, på båda sidor grågrön-ljusaktigt grå, täthårig. Korgst i stjälkstoppen, klotlik; korgar skaftlösa, 3-10 ihop; som tillägg ensamma i övre bladvecken. Holkfjäll spetsiga, till största delen mörkbruna-halvfärgade. VII-IX. Lerbottnade stränder, diken, vid gölar, vägar, tun, odlingar.

4a. ssp. *uliginosum*

Holkfjäll ganska upprätta, spetsiga; smånöt kal. Hela Finland.

4b. ssp. *pilulare*

Holkfjäll utstående, kortspetsade; smånöt korthårig. I huvudsak i norra Finland.

9. *Antennaria*

Fleråriga, tvåbyggare, rätt låga, vanl med revor, ogrenade, med bladrosett, vanl tätt ljushåriga. Bladskiva hel, helbräddad; i bladrosetten omvänt äggrunda el lansettlika, stjälkblad lansettlika. Korgst vanl kvast; korgar vanl högst 10. Holkfjäll överlappar, spets hinnartad; korgbotten saknar fjäll. Krona vit el ljusröd, i honblmr trådlik rörbl, i hanblmr rörbl. Pappus hårpensel

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Rosettbladskiva jämbrett lansettlika, vanl 3-7 cm; utan revor | 6. villifera |
| 1 | Rosettbladskiva brett el smalt omvänt äggrunda, vanl 1-2 cm; med revor | 2 |
| 2(1) | Holkfjällens spets rundad-tunglik, vit, ljusröd el gulaktig | 3 |
| 2 | Holkfjällens hinnartade spets i honplantorna lansettlik, spetsig, i sällsynta hanplantor ovalt tunglik, grönaktigt mörkbrun el åtminstone brunfläckig | 4 |
| 3(2) | Bladundersidan och stjälken tätt håriga | 1. dioica |
| 3 | Blad och stjälk nästan hårlös | 2. nordhageniana |
| 4(2) | Njugghårig, i toppen glest glandelhårig | 5. porsildii |
| 4 | Rikligt med hår, saknar glandelhår | 5 |
| 5(4) | Rosettblads översida kal el njugghårig | 3. alpina |
| 5 | Rosettblads översida täthårig | 4. canescens |

1. *A. dioica* - kattfot

5-30 cm. Stjälk täthårig, saknar glandelhår. Rosettbladskivor omvänt äggrunda, rundspetsad, ofta med udd, under tätt vithårig, över vanl tämligen kal, grön, i norr ofta täthårig. Stjälkblad 6-10; skiva 10-15 mm, smalt lansettlik, vaddlik, övre med kort, grönaktig uddspets. Korgar vanl 2-8; skaft täthåriga, vanl korta. Holkfjällens basdel vanl gulbrun, hinnspets lansettlik-rundad, rundspetsad, vit el ljusröd. Såväl han- som honplantor vanliga. VI-VII. På torra och ganska torra platser, hedskogar, klippor, fjällhedar, vallar, sveder och slänter, från skärgård till kalfjäll.

2. A. nordhageniana - gaissakattfot

4-6 cm. Stjälk röd, nästan kal, endast glest med glandelhår och ibland svagt vaddhårig. Rosettbladskivan smalt omvänt äggrund, ganska spetsig, kal, undersidan främst basen röd, över grön. Stjälkblad 4-6; skiva 8-10 mm, smalt lansettlik, undersidan röd, översta ganska breda i par, ljus hinnspets. Korgar 1-3, skaft under 1 cm, glandelhåriga. Holkfjällens basdel vanl grönaktigt brun, kal el svagt hårig; honkorgarnas spetsdel tunglik, ganska spetsig, vit el ljusröd; hankorgarnas lansettlik, rund-spetsad, vit, ofta gulbrunfläckig. Honplantorna allmännare än hanplantorna. VII-VIII. På skiffergrusslänter och läckjordar på kalfjällets mitt.

3.-5.A. alpina-grupp

3-20 cm. Stjälk täthårig-kal. Bladrosettens skiva rätt smalt omvänt äggrund, spetsig, med tydlig udd, kal-täthårig. Stjälkblad 5-11; skiva 10-15 mm, smalt lansettlik, övre ganska lång, mörkbrun, ofta krökt uddspets. Korgar vanl 3-7; skaft vanl korta men ibland upp till 2-4 cm, njugg- el rikhåriga. Holkfjällens basdel grönaktigt brun, glest-tätt med korta hår; spetsdelen vanl grön el mörkbrun, ofta fransad, honkorgarnas lansettlik och spetsig, hankorgarnas lansettligt tunglik, ganska rundad. Apomiktiska; hanplantor rätt sällsynta. VI-VIII. På fjällhedar och -ängar, skifferbackar, sandiga och steniga platser, vanl på kalfjället; kalkgynnad.

3.A. alpina - fjällkattfot

5-15 cm. Täthårig, utan glandelhår. Bladrosettens skiva under tätt med gråaktigt ljusa hår, översida kal el njuggt hårig. Stjälkblad 5-9; 10-15 mm. Korgskaft täthåriga, vanl korta men ibland 3-4 cm. Holkfjäll vid basen håriga.

4.A. canescens - gråkattfot

3-20 cm. Alltigenom rätt täthårig, bladrosettens skiva även på översidan täthårig. Stjälkblad 5-11. Omfattar kanske sydlig art.

5.A. porsildii - grönkattfot

2-8 cm. Stjälk njuggt hårig, toppen lite glandelhårig, ibland rödaktig. Bladrosettens skiva på båda sidor grön, vanl svagt hårig, ibland kal. Stjälkblad 5-8; skiva ca 10 mm. Korgskaft korta, svagt håriga och glandelhåriga. Holkfjällens bas svagt hårigt.

6.A. villifera - lappkattfot

5-15 cm; utan revor. Stjälk ganska stadig, täthårig. Rosettblad långa; skivan 30-70 mm, jämbrett lansettlik-lansettlik, spetsig, ofta tydligt 3-nervigt, på båda sidor tät- el på översidan gleshårig. Stjälkbladskivan något smalare och kortare, övre stjälkblad med brunt, krulligt uddhår. Korgst tät, toppen bågböjd, korta grenar, korgar vanl 3-6. Holkfjäll antingen helt mörk- el svartbruna el spetsen ljusbrun-vit; honplantornas spetsdel lansettlik och spetsig, hanplantornas oval el tunglik, rundad. Han- och honplantor lika allmänna, men frön dock sällan. VII-VIII. På kalfjällshedar, snölegor, ängar och volmängar; kalkgynnad.

10. Anaphalis

1.A. margaritacea - pärleternell

Flerårig; 40-80 cm; styvt upprätt, ogrenad. Stjälk ljusgråluddig. Blad strödda, täta, skaftlösa, med kort bladlist; skiva 6-12 cm, jämbrett lansettlik-smalt oval, 3-nervig, översidan mörkt grågrön, i början luddig, som äldre allt kalare, under ljusare, varaktigt luddig; kanterna hela, nedvikta. Korgst tät toppkvast; korgskaft tätt ljusgråluddiga. Korg ca 1 cm bred, glänsande pärlvit; holkfjäll överlappar i flera rader, tunglika, helt hinnartade. Korgbotten kupig, saknar fjäll. Tvåbyggare. Krona gulaktig, i honblmr trådligt rörlik, i hanblmr bredare rörlik. Pappus 1-radig, hårpensel; hanblomsfjun luddspetsade. Smånöt under 1 mm, spolformig, brun, småglandrig.

VII-X. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest i södra Finland. Nordamerika, nordöstra Asien.

11. Inula

2- el fleråriga; vanl stora. Blad strödda, övre omfattande; skiva hel. Korgar stora, ensamma el korgst gles, kvastlik. Holkfjäll överlappar i flera rader, uddspetsade, yttre bladlika, inre hinnartade; ytterfjäll saknas. Korgbotten plattad, saknar fjäll. Krona gul; kantblmr (honblmr) jämbrett tunglika, 2-könade diskblmr rörlika. Smånöt med kanter; pappus hårpensel.

| | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Bladskiva oval el hjärtformig, under tätt korthårig | 1. helenium |
| 1 | Bladskiva lansettlik, ej korthårig | 2 |
| 2(1) | Stjälk och blad kala el gleshåriga; bladskiva med nätformigt upphöjda nerver | 2. salicina |
| 2 | Stjälk och blad håriga; bladskiva lågt fjädernervig | 3. britannica |

1.I. helenium - ålandsrot

Flerårig; 60-200 cm; kraftig. Stjälk mörkt rödbrun, korthårig. Bladskiva stor, under rätt tätt med brunaktiga korta hår, översida sträv, kanterna omväxlande tätt med tänder av 3 storlekar. Korgst vanl kvastlik; korgar 6-8 cm breda. Holkfjäll korthåriga, yttre ovala, med krokig udd, inre lansettlika; raka. Kantblommornas tunga 4-4 cm. VII-IX. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting på byggnationens utkanter, ängar, vägrenar och åkerkanter, någon gång på tippar. Västra och mellersta Asien.

2.I. salicina - krissla

Flerårig; 20-80 cm; rätt vek, kal och gleshårig. Stjälk ljust rödbrun. Bladskiva ganska smalt lansettlik, styv, ofta bågböjd, glänsande, med upphöjda nerver, kant hel el glestandad, sträv. Korgar ca 4 cm breda, ensamma el korgst med få korgar, kvastlik. Holkfjäll vid kanterna brunhåriga, annars kal, yttre lansettlika, nedriktade, inre jämbreda. Kantblommornas tunga 1-2,5 cm. På havstrandsängar, -stenmarker och -buskage, i inlandet på sveder, fält, ängar, lundängar och lundar; på gungflyn.

3.I. britannica - luddkrissla

2-årig; 10-50 cm; tämligen vek. Stjälk vanl rödaktig, främst toppen hårig. Bladskiva lansettlik el ovalt lansettlik, helbräddad el glestandad, översida sträv, under täthårig. Korgar ca 4 cm breda, ensamma el i par. Holkfjäll håriga, jämbrett lansettlika, inre ofta rödspetsade. Kantblommors tunga 1-2,5 cm. VII-VIII. Stränder, diken, omarker, tippar, klippängar, torvklädda vägslänter. Eurasien.

12. Telekia

1.T. speciosa - strålögt

Lik Inula helenium, men bladskiva smal, som torr papperslik, översidan närmast kal, under sträv, kanterna ojämnt med stora och små tänder, spetsarna med oval snibb; inre holkfjäll breda; korgbotten kupig, med smala fjäll; diskblommors krona brunaktigt gul; pappus liten, tandad, hinnartad. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan flykting från odlingar. Södra Europa, västra Asien.

13. Guizotia

1.G. abyssinica - negerfrö

1-årig; 10-100 cm; ogrenad el utspärrade grenar. Stjälk kraftig, gul- el mörkbrun, brokig av långsträckta svartbruna fläckar, främst toppen lång- och glandelhårig; de långa håren pärlbandslika. Blad motsatta, skaftlösa, omfattande; skiva upp till 20 cm, smalt oval, glest stortandad el ibland nästan helbräddad, på båda sidor korta och bågböjda borsthår, sträv. Korgst kvastlik, korgar långskaftade. Holk vanl 5-15 mm bred; fjäll i 2 rader överlappande;

yttre 5, dessa bladlika, ovala; inre hinnartade, ljusa, längs brunstrimmiga, i spetsen franskantade. Korgbotten kupig, fjällig. Kantblmr bred- och gultungade honblmr, tunga 10-15 mm. Diskblmr 2-könade, gula, rörblmr med röd fog. Smånöt ca 4 mm, plattat med 3 el 4 hörn, fårad, glänsande svart el brun, saknar pappus. IX; blommor sällan i Finland. Tippar, omarker, fågelmatningsplatser. Ostafrika.

14. Bidens

1-åriga. Blad motsatta; skiva hel el parflikig. Korgar långskaftade, ensamma el korgen kvastlik. Holkfjäll i 2 rader; yttre stora, bladlika, inre korta, flesta bruna, hinnartade el -kantade. Korgbotten med smala fjäll. Korgarna vanl endast med 2-könade rörblmr, sällan som tillägg 1 rad tungblmr; krona gul. Smånöt oval, platt el trubbigt 4-kantigt, borst-kantad. Pappus udd bildas av 2-4 styva borst.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Blad stjätkomfattande, oflikade; blomkorgar hängande | 3.cernua |
| 1 | Blad med skaft, vanl flikade; blomkorgar upprätta | 2 |
| 2(1) | Blad parbladiga, gråaktiga; kantborst på smånötens basdel riktade uppåt | 4. vulgata |
| 2 | Blad pardelade, gröna; smånötens alla kantborst riktade nedåt | 3 |
| 3(2) | Blad mörka; yttre bladlika holkfjäll 5-9; smånöt grågrön brun, matt | 1. tripartita |
| 3 | Blad ljusa; yttre bladlika holkfjäll 7-14; smånöt rödbrun glänsande | 2. radiata |

1.B. tripartita - brunskära

Vanl 10-60 cm, nästan kal-strävårig. Stjälk vanl mörkbrun el -rödbrun. Blad kortskaftade, mörkgröna; skiva vanl 3-, ibland flerflikig, sällan hel; flikar smalt oval, stor- och raktandad. Korgar upprätta, 1-2 cm breda, ca lika som breda; yttre holkfjäll 5-9, dessa av skiftande längd, ofta endast 2 cm, inre bruna, grönkantade. Bottenfjäll lansettlika, spetsiga, liklänga med smånötens kropp. Smånöt med udd ca 10 mm, platt, grågrönt brun, matt, överdel borstkantad, vanl 2-uddig, ibland 1 el 2 kortare extra uddar; udd 3-5 mm. VIII-IX. Stränder, diken, gölar, potatisland, tun, trädesåkrar, vägar, stigar mm, vanl åtminstone på säsongsfuktiga platser.

2.B. radiata - grönskära

Lik B. tripartita, men stjälk vanl ljust gul- el rödbrun; blad ljusgröna-gulgröna; bladflikar lanettlika, deras tänder böjda mot udden; korgar lite större och bredare än längden; yttre holkfjäll 7-14, dessa 2-5 cm; bottenfjäll liklänga med hela smånöten; smånöt med udd 5-7 mm, brunaktigt blårod, glänsande, 2-uddig, udd 2-3 mm. VIII-IX. Växtplatser lik B. tripartita, men tydligare strandväxt.

B. radiata * tripartita

Ofta märkbart stor. Stjälk grön, rödbrun el brokig. Blad ofta stora, vanl ljusaktigt gröna; skiva rätt smalflikig. Yttre holkfjäll tämligen talrika, ganska långa el långa, ofta olikstora. Korgar bredare än sin längd; bottenfjäll når upp till halva smånötens udd el längre. Smånöt med udd 8-9 mm, åtminstone delvis rödbruna, glänsande el ganska matta; udd ca 3-4 mm; ibland även likadana smånötter som båda stamarterna. Tydligt tämligen allmän.

3.B. cernua - nickskära

20-90 cm. Stjälk vanl ljus, sträv. Blad skaftlösa, omfattande; skiva utan flikar, lansettlik, spetsig bas, ljus, glest stortandad. Korgar 1,5-2,5 cm breda, tydligt bredare än sin längd, redan tidigt hängande; yttre holkfjäll 5-8, dessa vanl korta, inre gula, i mitten tätt och längs med långa svarta strimor. I korgarna ibland kantblmr med breda och djupgula långa tungor (radiata). Bottenfjäll smalt omvänt äggrunda. Smånöt med udd 6-8 mm, 4-kantig, ljus, överdel borstkantad, med glandler, 2- el 4-uddig; uddar 2-4 mm.

VII-IX. Stränder, gölar och diken, ofta på mjuka, dyiga underlag och i låga vatten.

4.B. vulgata - västskära

40-120 cm. Stjälk mörkbrun el gulbrun och som torr rödbrun, ljus- och mjukhårig. Blad tunnskaftade, matt grågröna; skiva parbladig utan uddblad, sidosmåblad vanl 2 par; småblad lansettlikt smalt ovala, vasst spetsade, stora tänder, snett framåt. Korgar upprätta, 1,5-2,5 cm breda, bredare än sin längd; yttre holkfjäll 12-17, dessa 10-40 mm, främst basen franskantad, inre svarta el mörkt rödbruna, tätt långsgulstrimmiga, gult rökantade. Bottenfjäll lansettlika. Smånöt med udd 10-16 mm, ganska platta, bruna el gulbruna, matta, i spetsen nedåt, i basen uppåt borstkantad, 2-uddig; udd vanl böjda. VIII-X. På tippor, hamnar. Nordamerika.

15. Rudbeckia

2- el fleråriga, stora. Blad strödda; skiva hel el flikig. Korgar stora, långskaftade. Holkfjäll 2 el 3 rader, gröna. Korgbotten konisk, med fjäll. Kantblmr könlösa gula tungblmr; tunga oval-lansettlik; diskblmr rörliga el på odlingar tunglika, mörka el gula. Smånöt långsträckt, kantig; pappus saknas el liten hinnring.

| | | |
|---|---------------------------|--------------|
| 1 | Bladskiva utan flikar | 1. hirta |
| 1 | Flesta bladskivor flikiga | 2. laciniata |

1.R. hirta - sträv rudbeckia

2-årig el kortlivad flerårig; 30-80 cm; sträv, med långa borst. Basblad långskaftade, övre stjälkblad utan skaft. Bladskiva hel, stympade nerver, helbräddad el glestandad, basbladens smalt oval, stjälkbladens smalare. Holkfjäll smalt lansettlika. Kantblommors tunga 10-35 mm, spets ljus-, bas klargul, som torkad ibland mörk; diskblmr svartbruna. VII-X. Gräsmattor, åkrar, tippor, omarker; även prydnadsväxt, sällan odlingsflykting. Nordamerika.

2.R. lanciniata - höstrudbeckia

Flerårig; 50-200 cm. Stjälk och bladskivans undersida tämligen kala; översidan vanl korthårig. Nedre bladskiva parflikig, mellersta djupt 3-el 2-flikig, övre saknar flikar, oval. Holkfjäll ovala, krokspetsade. Kantblommors tunga 20-40 mm, enfärgad gul, snart nedriktad; diskblmr rörliga och gulgröna el ofta lika kantblmr. VII-IX. Prydnadsväxt, ställvis odlingsrest och -flykting i södra Finland. Nordamerika.

16. Helianthus

1- el fleråriga, stora. Blad skaftade, nedre motsatta, övre vanl strödda; skiva hel. Korgar stora. Holkfjäll i 2 el flera rader, spetsiga. Korgbotten med fjäll. Kantblmr könlösa gula tungblmr; diskblmr brunaktiga el gula rörlmr. Smånöt långsträckt, plattrundad, trubbkantig; som pappus vanl 2 snart avfallande borst.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Flerårig; rotstock uppsvälld; blomfäste kupig | 3. tuberosus |
| 1 | 1-årig; rot smal; blomfäste (närapå) platt | 2 |
| 2(1) | Bladskiva stor, bas vanl hjärtformig | 1. annuus |
| 2 | Bladskiva liten, spetsig el rundad bas | 2. petiolaris |

1. H. annuus - solros

1-årig; upptill 3 m; vanl ogrenad, sträv- el mjukhårig. Bladskiva 10-40 cm, vanl brett oval, stor- Och vasstandad, åtminstone nedre blad med hjärtlik bas. Korgar vanl ensamma, 5-40 cm breda, till slut hängande. Holk-fjäll ovala, styvt långspetsade. Korgbotten (nästan) platt. Bottenfjäll 3-flikiga, spets korthårig. Kantblommors tunga vanl över 25 mm; diskblmr brunaktiga. Smånöt 5-

15 mm, medhårig el nästan kal. VIII-IX. Hamnar, banvallar, omarker, tippar, odlingar, fågelmatplatser, t o m på sandstränder; även prydnads- och foderväxt. Nordamerika.

2. *H. petiolaris* - hamnsolros

Lik H, annuus, 20-60 cm, vekare, ofta grenad; blad vanl mycket mindre; skiva smalare, trubbigare, spetsig el rundad bas, helbräddad el småtandad, mörkare; korgar mindre; holk smalare, holkfjäll smalare, kortare och mer långsluttande spets; inre bottenfjälls spetshår långa; smånöt åtminstone som ung med utspärrade hår. VIII-IX. Hamnar, bangårdar, omarker. Nordamerika.

3. *H. tuberosus* - jordärtskocka

Flerårig; t o m över 2 m; strävårig. Rotstock med otydliga-klotlika knölar. Bladskiva 6-20 cm, vanl smalt oval, ibland lansettlik el oval, långsträckt, rätt strävt sågtandad, åtminstone de flesta blad med spetsig bas och kanten förlängs till skaft. Korgar vanl många 4-8 cm breda, upprätta. Holkfjäll lansettlika, avsmalnar smått, nedre utspärrade på annat sätt el bakvända. Korgbotten kupig. Bottenfjäll hela, spets korthårig. Kantblommors tunga åtminstone 30 mm; diskblmr gula. Smånöt 5-6 mm, kal el hårig. IX-X. Rotväxt; tillfällig på tippar; tämligen ofta odlad. Nordamerika. (Enl översättarens erfarenhet blommar den aldrig).

17. *Iva*

1.I. *xanthifolia* - iva

1-årig; upp till 1,5 m; grenad. Stjälk mörk, bas kal, topp hårig. Blad motsatta-strödda, upp till 30 cm; skiva oval el nedre blads hjärtformig, storsågad-delad, mörkgrön, översida sträv, under täthårig. Korgst klase-lik, i toppen och i övre bladvecken; korgar små, gröna. Holkfjäll 5 i samma rad. Alla blmr rörliga; pappus saknas. VIII-X. Hamnar, bangårdar, omarker, tippar, på odlingar. Nordamerika.

18. *Ambrosia*

Vanl 1-åriga, stora, grenade, håriga. Blad vanl motsatta; skiva vanl flikig, mörk. Hankorgst lång, klaselik; honkorgar i små grupper i övre bladvecken under hankorgsklasarna; korgar riktaliga, små, gröna; hankorgar 10-15-bl, halvklotformiga, hängande; honkorgar 1.bl. Holk sambladig, i hankorgarna är spetsen tandad, i smånötens svepe skyddad. Honblmr kronlösa; hanblmr rörliga. Pappus saknas.

| | | |
|---|--|--------------------------|
| 1 | Bladskiva fler- och smalflikiga | 1. <i>artemisiifolia</i> |
| 1 | Bladskiva vanl 3-fingrade el helbräddade | 2. <i>trifida</i> |

1. *A. artemisiifolia* - matörtsambrosia

20-100 cm; vanl rikligt grenad, mjuk- och ljushårig. En del blad strödda; bladskiva tunn, 1-3 ggr parflikig; flikar smala, vanl uddspetsade. VIII-X. På hamnar, tippar, bangårdar, omarker, fågelmatningsplatser. Nordamerika.

2. *A. trifida* - ambrosia

30-60 cm. Stjälk medhårig. Blad motsatta; skiva vanl djupt 3-flikig, ibland flerflikig el hel, sträv på båda sidor. VIII-X. På hamnar, tippar, bangårdar, omarker. Nordamerika.

19. *Xanthium*

1-åriga, vanl stora. Bladströdda; skiva vanl flikig. Hankorgst i korta toppgrenars spets, klaselika; hankorgar flerbl, små; holkfjäll isär, i en rad; krona rörlig. Honkorgar längre ner i täta gytter el ensamma; holk-fjäll i 2 rader, yttre smala och isär, inre kroktaggade, till äggformig, 2-facks sammanväxt bildning; i båda facken 1 kronlös bl. Pappus saknas.

- | | | |
|---|------------------------------|---------------|
| 1 | Vegetativa delar utan taggar | 1. strumarium |
| 1 | I bladvecken kraftiga taggar | 2. spinosum |

1. X. strumarium - gullfrö

Stjälk 40-120 cm, stadig, vanl mörkt rödbrun, fläckig, kort- och sträv-borstig. Blad långskaftade; skivan, brett oval-triangulär, vanl kort 3-5-flikig och oregelbundet vasstandad, kort hjärtlik el trubbig bas, på båda sidor rätt sträva, mattgröna. Honkorgst vanl rikligt med korgar, tät; holk till slut 1,5-3 * 1-2 cm; taggar kraftiga, gulbruna. VIII-X. På hamnar, omarker, tippar, fågelmatningsplatser, barlastställen. Amerika.

2. X. spinosum - tistelgullfrö

1-70 cm; grenad. I bladvecken 1 el 2 bastanta, ljust gulbruna, 3-grenade taggar. Blad kortskaftade el saknar skaft; skiva lansettlik, hel el 3-5-flikig, översida mörkgrön, sträv, under gråhårig. Honkorgar ensamma el i små grupper, rätt små; holk ca 10 * 7 mm; taggkrokar gulbruna. VIII-IX. På hamnar. Tippar, åkrar, barlastplatser. Sydamerika.

20. Galinsoga

1-åriga, veka, grenade. Blad motsatta, vanl skaftade; skiva hel, tandkantad. Korgst 2-grenad, knippelik; korgar små. Holkfjäll fåtaliga. gröna, hinnkantade, längsstrimmiga; fjällrader 1 el 2. Korgbotten fjällig. Kantblmr vanl 5, dessa kort- och vittungade honblmr; diskblmr 2-könade. Gula rötblmr. Kantblommors pappus med borst el dessa saknas, diskblommors pappus bildas av franskantade fjäll.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Korgskaft kort- och upprätthåriga; fjäll mellan blmr 3-flikiga | 1. parviflora |
| 1 | Korgskaft lång- och utspärrat håriga, fjäll mellan blmr helbräddade | 2. ciliata |

1. G. parviflora - gängel

20-60 cm. Stjälkbasen kal. Bladskiva oval, spetsig, ofta ljus. På korgskaftet korta, ganska upprätta raka hår och njuggt med korta, medhåriga glandelhår. Bottenfjäll 3-flikiga. Pappusfjäll tunglika, rundspetsade. VII-X. I trädgårdar, planteringar, prydnadsodlingar, gräsmattor, omarker, lastplatser. Sydamerika.

2. G. ciliata - hårgängel

Lik G. parviflora, men stjälkbasen hårig; bladskiva mörkare och ofta även bredare; på korgskaften rikligt med långa, krulliga, utstående glandelhår; bottenfjäll hela; pappusfjäll rätt smala och spetsiga. VII-X. Samma växtplatser som G. parviflora. Mellan- och Sydamerika.

21. Anthemis

1- el fleråriga, korthåriga. Blad strödda; skiva smalflikig. Korgar ensamma i grenspetsarna, långskaftade, rätt stora. Holk halvklotformig; holkfjäll i flera rader, smala, hinnkantade. Korgbotten konisk, åtminstone i mitten fjällig. Kantblmr vanl lång-, bred- och vit- el gultungade honblmr el könlösa; diskblmr 2-könade, rörliga, gula. Smånötter runda el platta, med åsar; pappus saknas el liten, ringlik.

| | | |
|------|---|--------------|
| 1 | Kantblmrs tunga klargul | 4. tinctoria |
| 1 | Kantblmrs tunga vit el gulvit | 2 |
| 2(1) | Fjäll mellan blmr syllika; smånötens ås knölig | 3. cotula |
| 2 | Fjäll mellan blmr lansettlika el smalt äggrunda; smånöt slät | 3 |
| 3(2) | Holkfjäll med rundad spets; fjäll mellan blmr helbräddade | 1. arvensis |
| 3 | Yttre holkfjäll spetsiga; fjäll mellan blmr i spetsen tandade | 2. ruthenica |

1. A. arvensis - åkerkulla

1-årig; vanl 20-50 cm; svagt kryddoftande; vanl grenad från basen; kort- och mjukhårig. Bladskivan vanl 2 ggr parflikig; flikar smala, Uddspetsade. Korgar 2-4 cm breda; holkfjäll rundspetsade, håriga. Kanthonblmr; tunga 2,5-5 mm bred. Korgbotten helt fjällig; bottenfjäll ovala, avsmalnar smått mot udden, närmast helbräddade. Smånöt rund, vanl med 10 åsar; åsar släta; pappus saknas. VI-IX. På åkrar, höängar, trädor, vägrenar, någon gång på bangårdar, omarker. Har avtagit.

2. A. ruthenica - rysskulla

Lik A. arvensis, men överallt tätare och längre hår; bladflikar ofta bredare; yttre holkfjäll spetsiga; kantblomstungan vanl 3-7,5 mm bred; bottenfjäll svagt bredare och styvare avsmalning, spetsdelen tandad. VI-X. På bangårdar, tippor, vägrenar, hamnar, omarker. Mellan och sydöstra Europa.

3. A. cotula - surkulla, kamomillkulla

Lik A. arvensis, men illaluktande, vanl kvastlikt rikgrenad, ofta tydligt kalare; bladskiva smalflikigare; holkfjäll spetsigare; korgbottens kant saknar fjäll, mitten sylfjällig; kantblmr könlösa; smånöt med 8-11 åsar; åsarna knöliga. VII-X. På vägrenar, bangårdar, hamnar, trädgårdar, gräsmattor, tippor, omarker. Europa.

4. A. tinctora - färgkulla

Flerårig; 20-80 cm; vanl ogrenad el njuggt grenig. Stjälk upprätt, styv, särskilt toppen korthårig. Bladskiva vanl regelbundet kamlikt 2 ggr parflikig, hårig, under gråaktig. Kantblomtungan 5-20 mm, klart gul. Bottenfjäll smalt lansettlika. Smånöt platt, knölig, i spetsen pappusring. VI-IX. På slänter, fält, sveder, ängar, klippor, höängar, vägrenar, omarker, bangårdar, hamnar; även som prydnadsväxt. Har avtagit. Europa.

22. Achillea

Fleråriga, tämligen stora, upprätta. Blad strödda; skiva hel el parflikig-parbladig. Korgst kvastlik el flocklik; korgar vanl mångtaliga, små. Holkfjäll i några rader, hinnkantade. Borgbotten konisk, fjällig. Kant-blmr kort- och vanl ljustungade honblmr; diskblmr 2-könade, vanl vita el gula rötblmr. Smånöt utan kanter; pappus saknas.

| | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Bladskiva helbräddade | 2 |
| 1 | Bladskiva smalflikiga | 3 |
| 2(1) | Bladskiva glest lång- och rakhåriga el kala, saknar glandlerpunkter el glest i spetsen; tunglika blmr vanl 10-14 | 1. ptarmica |
| 2 | Bladskiva tätt och vanl kort- och krullhåriga, alltigenom rikligt med glandlerpunkter; tunglika blmr vanl 8 | 2. salicifolia |
| 3(1) | Stjälkblad 3-5 cm, flikpar över 15; holk vanl njuggt hårig | 3. millefolium |
| 3 | Stjälkblad 1,5-3 cm, flikpar högst 10; holk rikligt med hår | 4. nobilis |

1. A. ptarmica - nysört

30-60 cm. Växlande, ofta redan från basdelen grenad. Bladskiva 3-8 cm, jämbred-jämbrett lansettlik, plattkantad, växlande dubbelsågad, rent el

gråaktigt grön, njugg-, lång- och ganska rakhårig el kal, saknar prickar el spetsen glest med dessa. Korgst njuggt grenad, vanl gles. Tungblmr vanl 10-14; tunga 5-8 * 4-7 mm, vanl vit. Korgbotten 6-15 mm bred. VII-IX. Ängar, slänter, åkrar, stränder, omarker; även prydnadsväxt. Kantblommors krona ibland rörlig (f. tubulosa); vissa prydnadsodlade arter (prydnadsnysört, "tusensköna") är alla kronor tunglika.

A.ptarmica * salicifolia

50-100 cm. Mest överdelen grenad; grenar långa, de flesta blomlösa. Bladskiva 6-10 cm, jämbrett lansettlik, grön, något så när med platt kant, växlande dubbelsågad, glest med ganska raka och mest långa hår, vanl rätt glest med gropprickar. Korgst njugggrenad. Tungblmr 8-12; tungan 3-6 * 3-5.5 mm. Korgbotten 6-12 mm bred. A. salicifolia förekommer på utkanter; främst på Vånåstränder.

2. A. salicifolia - stor nysört

Vanl 80-120 cm. Överdel grenad; grenar korta. Bladskiva 5-8 cm, oval, kanterna som torra ofta uppvikta, vasst dubbelsågad, gul- el ljusgrön, tätt vanl kort- och krullhårig, alltigenom rikligt med prickar. Korgst flocklik, rikligt med grenar, tät. Tungblmr vanl 8; tungan 3,5-6 * 3-5,5 mm. Korgbotten 4-8 mm bred. VII-IX. På leriga Vånå strandängar; ban- och vägrenar, omarker, trädgårdar. Östra Europa.

3.A. millefolium - rölleka

Vanl 20-70 cm. Kryddoftande, med jordrevor, kraftig, växlande mjukhårig. Bladskiva 2-3 ggr parflikig; flikpar vanl fler än 15; flikar smala, sinsemellan ganska lika, riktade åt skilda håll. Korgst vanl tät, kvastlik. Holk rätt smal; holkfjäll grön- el brunkantade. Kantblmr ca 5; tunga kort, vanl vit, någon gång ljus- el purpurrod. VII-IX.

3a. ssp. millefolium - rölleka

Holk 3-4 * 2-3 mm; fjäll grön- el ljusbrunkantade, mera sällan med mörk kant. På ängar, slänter, tun, åkrar, skogsbyn, omarker, vanl vid bebyg-gelse, i södra och mellersta Finland kanske enbart, i norr uppenbart täm-ligen ovanlig; även prydnadsväxt.

3b. ssp. alpestris - nordlig rölleka

Holk 4-5 * 3 mm; fjäll mörk- el svartbrunkantade; tungblmr längre och kanske oftare röda än hos ssp. millefolium; blad färre, dess flikar ofta längre och glesare. På översvämmade ängar, byar och vägrenar; norra Finland, möjligen delvis ursprunglig.

4. A. nobilis - ängsrölleka

Lik A. millefolium, men kraftigare doft, utan revor; blad ljusare, kortare, flikpar (småbladspär) högst 10, mellan dem helt korta extra flikar, alla flikar något så när i samma nivå; korgst tätare; holk 2-3 mm hög, medhårig; kantblommors tunga kortare, vit el gulaktig. VII-IX. På bangårdar, kvarnplatser, tippar. Mellan och södra Europa.

23. Chamaemelum

1.C. mixtum - kamkulla

Lik Anthemis arvensis, men grenar styvt utspärrade; nedre blads skiva 1 el 2 ggr, övre blads 1 gång kamaktigt parflikig; tungblommors pip platt, 2-fällad; tungbasen gul; rötblommors bas rundad, omger smånötspetsen; små-nötter plattade, inre kant med 3 åsar. VIII-IX. På tippar, hamnar, bangårdar. Hela Europa.

24. Tripleurospermum

1-, 2- el fleråriga, kala el njuggt håriga. Blad strödda; skiva smal-flikig. Korgar stora; korgbotten konisk, saknar fjäll; kantblmr vittungade honblmr, diskblmr 2-könade, rörliga, gula. Smånöt plattad; urgröpt på insidan med 3 tjocka åsar; utsidan kupig, saknar åsar och tvärsrynkad, i dess spets 2 rödaktiga el gula oljeprickar; pappus saknas el liten, hinn-artat.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Holkfjäll 1.5-5 mm breda, hinnkant bred, vanl mörk; smånöts oljeprickar långsmala | 1. maritimum |
| 1 | Holkfjäll 1-1,5 mm breda, hinnkant smal, vanl ljus; smånöts oljeprickar rundade | 2. inodorum |

1.T. Maritimum - kustbaldersbrå

2 - el flerårig: 10-60 cm; ofta med flera stjälkar, vid basen långt rödaktig; stjälkar ofta halvt nedliggande. Korgar 4-6 cm breda, holkfjäll sinsemellan olik- el liklånga, åtminstone 1,5 mm breda, brett hinnkantade, vanl mörk el svartbruna. Kantblmr 20-35; tunga 8-20 mm. Längden på smånöts oljeprickar är minst 1,5 ggr bredden. VI-IX.

1a. ssp. maritimum - kustbaldersbrå

Ofta under 30 cm. Bladflikar ganska korta, rundspetsade, tämligen köttiga. Korgar under 10; 4-5 cm breda; holkfjäll oliklånga, 1,5-2 mm breda, tunglika. Kantblommors tunga 8-14 mm. Smånöt ca 2 mm; längden på oljeprickarna över 2 ggr sin bredd. På havstränder, främst i klippskrevor och stenbunden mark.

1b. ssp. subpolare - nordbaldersbrå

Upp till 60 cm. Bladflikar rätt långa, spetsiga. Korgar upp till 20; 5-6 cm breda; holkfjäll liklånga, 2-3 mm breda, tunglika, hinnkant brun el ljusbrun. Kantblommors tunga 18-20 mm. Smånöt ca 3 mm; längden på oljeprickar 1,5-2 ggr sin bredd. På åkrar, särskilt på myrodlingar, vägrenar, diken, omarker.

1c. ssp. phaeocephalum - brunbaldersbrå

10-40 cm. Bladflikar rätt långa, ganska tjocka, spetsiga. Korgar under 10; vanl 4-5 cm breda; holkfjäll oliklånga, 3-5 mm breda, vanl triangulära; hinnkant rätt bred och mörk, t o m svart. Kantblommors tunga 14-16 mm. Längden på smånöts oljeprick vanl över 2 ggr sin bredd. På kulturjordar. Arktisk Europa.

2. T. inodorum - baldersbrå

1-årig, ofta övervintrar; 20-80 cm; vanl med 1 stjälek; stjälek vanl upprätt och grön. Blad tunna; flikar långa och smala, uddspetsade. Korgar 1-20; korgar vanl 3-5 cm breda; holkfjäll oliklånga, 1-1,5 mm breda, tunglika, hinnkant smal, vanl ljusbrun el ganska vit. Kantblmr vanl högst 20; tunga vanl 10-14 mm. Smånöts oljeprick rund el kantig. VI-X. På åkrar, ängar, gräsmattor, omarker, vägrenar, tu, trädgårdar. Allmän.

T. inodorum * maritimum

Smånötterna för det mesta ofullständigt utvecklade, olikstora och en del missbildade, i dessa ofta extra åsar och oljeprickar, prickarnas form och plats växlar. Främst i Norra Finland i Österbotten med början i Kajanaland (Kalix); som äldre tillsammans med T. maritimum ssp. subpolare.

25. Matricaria

Lik Tripleurospermum, men 1-årig, kraftig kryddoft; korgar mindre, korgbotten smalt konisk, ihålig; med tungblmr el utan; våt smånöt slemmig, snedspetsad, saknar oljeprickar, på insidan 3-5 rätt låga åsar.

- | | | |
|---|--------------------|-------------------|
| 1 | Med tunglika blmr | 1. recutita |
| 1 | Utan tunglika blmr | 2. matricarioides |

1. M. chamomilla - kamomill

(5-)10-60 cm; vanl rikgrenad; närmast kal. Bladflikar glest, trådlika. Korgar t o m över 100; korgar 1-2,5 cm breda; holkfjäll ljus kantade. Kantblommors tunga under 10 mm, snart nedåtvänd. Smånöt ca 1 mm, ljus, saknar pappus, insidan med 4 el 5 åsar. VI-X. Åkrar, nya gräsmattor, vägrenar, omarker, tun; även te- och medicinväxt. Eurasien.

2. M. discoidea - gatkamomill

Vanl 10-35 cm; bastant, vanl grenad i toppen, kal el upptill korthårig. Blad riktaliga; skiva tätflikig. Korgskaft korta; korgar vanl under 1 cm breda; holkfjällens kant genomskinlig. Alla blmr rörlika, gulaktigt gröna. Smånöt 1,2-1,5 mm, ljusbrun, insidan med 3 el 4 åsar; pappus kort, ljus, kronlik. VII-IX. På tun, vägar, vid stigar, åkrar, trädgårdar, stränder, omarker. Nordöstra Asien och/el västra Nordamerika.

26. Glebionis

1-åriga. 10-70 cm. Främst övre blad stjätkomfattande; bladskiva långsmal - omvänt äggrund, svagt köttig. Korgar ensamma, långskaftade, 2-5(-8) cm breda. Holkfjäll i 2 el 3 rader, breda, rundad spets, mitten grön el gulgrön, sidorna (främst spetsen) hinnkantade och genomskinliga, mellan ofta smalt, brunt bälte; korgbotten utan fjäll. Tungblmr är honblmr, tunga i spetsen stortandad; diskblmr 2-könade, gula. Tungbl smånöt 3-kantad, kanten ofta vingad; diskblmr smånöt rund el rundad 3-kantig; pappus saknas.

- | | | | |
|---|---|--|--------------|
| 1 | 1 | Bladskiva parkluven el tandad; alla holkfjäll med brunt mellanbälte | |
| | | | 1. segetum |
| 2 | 1 | Bladskiva djupt pardelad el - delad; på sin höjd yttre holkfjäll med brunt mellanbälte | 2. coronaria |

1. G. segetum - gullkrage

Kal, blåaktigt grön. Bladskiva glest parkluven - stortandad, sällan nästan helkantad; flikar och tänder spetsigt triangulära. Korgar 2-4,5 cm breda. Holkfjäll med smalt, brunt mellanbälte. Tungblmr klargula. Smånöt 2,5-3 mm, utan glandler; tungbl smånöts alla vingar smala. VII-IX. Nykomling och prydnadsväxt; tillfällig på last- och barlastplatser, i hamnar, på odlingar, tippor, nya vägrensgräsytor. Sydvästra Asien, sydöstra Europa.

2. G. coronaria - kranskrage

Kal el gleshårig. Bladskiva 1 el 2 ggr djupt pardelad el - pardelad; flikar långsmala - lansettlika. Korg 2,5-8 cm bred. Högst på yttre holkfjäll brunt mellanbälte. Tungblmr helt klargula el i spetsdelen vita; någon gång är större del av blmr tunglika. Smånöt 3-3,5 mm, i fåror skymtar gulaktiga oljepapiller; tungblmr smånöts inre kant med bred vinge. VII-X. Prydnadsväxt och nykomling; tillfällig på tippor, på nya vägrensgräsytor, lastplatser, odlingar. Medelhavsområdet.

27. Tanacetum

Fleråriga, kraftiga, kryddoftande. Blad strödda, pardelade el djupt pardelade. Korgst kvastlik; korgar talrika, små. Holkfjäll i 3 rader. Korgbotten utan fjäll, med glandler. Smånöt med många åsar; pappus låg, kronlik.

- | | | |
|---|----------------------------------|---------------|
| 1 | I blomkorgen endast gula rörblmr | 1. vulgare |
| 1 | Kantblmr vita tunglika blmr | 2. parthenium |

1. T. Vulgare - renfana

30-150 cm. Stjälk styv, vanl rödbrun, basen vedartad. Bladskiva vanl pardelad, njuggårig, glandelprickig; flikar lansettlika, spetsiga, sågtandade-

parflikiga; ibland (f. crispum) är bladskivan upprepat djupt pardelat, flikar tätt tandade, rynkade. Korgst vanl 10-60 korgar, tät kvast; korgar ca 1 cm breda, djupt gula, nästan alltid utan tungblmr. Smånöt med 5 åsar. VII-IX. På grusiga och steniga havstränder, stränder, klippor, väg- och banrenar, ängar mm, torra och rätt torra platser, i in-landet vanl vid bebyggelse. Medicin-, krydd- och prydnadsväxt; på många platser odlingsrest och -flykting. +

2. T. Parthenium - matram

10-50 cm. Stjälk fåråd, ofta redan från basen grenad. Bladskiva matt- el gulgrön, svagt hårig, oval, pardelad el djupt pardelad; flikar tandade, rundspetsade. Korgar 2-35; korgar ca 1,5 cm breda; kantblommors tunga 2-7 mm, vit; diskblmr gulaktiga rötblmr el lika kantblmr. Smånöt med 5-8 åsar. VII-X. Prydnadsväxt, odlingsrest och -flykting på tippar, omarker, gräs-mattor. Sydvästra Asien.

28. Leucanthemum

1. L. vulgare - prästkrage

Fler-, sällan 2-årig; 20-70 cm; vanl ogrenad el njuggt grenad, hårig-kal. Blad strödda; nedre med långa skaft, skiva omvänt äggformig, med långa tänder; övre kortskaftade el utan, skiva lansettlik-oval-omvänt äggrund, långa tänder. Korgar 1-6; korgar vanl 2,5-6,5 cm breda. Holkfjäll i 3 rader, brunkantade. Korgbotten utan fjäll. Kantblmr vanl 10-25 mm, vita, småtandade rötblmr; diskblmr gula rötblmr. Smånöt rund, 10 åsar; kantblommors smånöt ibland med kronlik pappus. VI-IX. På ängar, slänter, fält, gräsmattor, skogsbryn; även prydnadsväxt. Mellersta Finlands land-skapsblomma.

29. Artemisia

Fler-, sällan 2- el 1-årig; för det mesta stora, basen ofta vedartad, vanl kryddoftande. Blad strödda; skiva vanl smalflikig. Korgst klaselik; korgar talrika, små, ofta hängande. Holkfjäll i några rader; korgbotten saknar fjäll, ibland hårig. Alla blmr rörliga; kantblmr smala honblmr, diskblmr breda, 2-könade. Smånöt långsträckt, vanl slät; pappus saknas el obetydlig hinnkant.

| | | |
|-------|--|----------------|
| 0 | Åtminstone huvuddel av blst skottblad hela | 8. dracunculus |
| 0 | Åtminstone huvuddel av blst skottblad (smal)flikiga | 1 |
| 1 (0) | Korggrenar tydligt kortare än deras stödblåd; korgst axlik klase; bladflikar tätt vasstandade | 7. biennis |
| 1 | Korggrenar vanl tydligt längre stödblåden, korgst klaselik; bladflikar helbräddade el njuggtandade | 2 |
| 2(1) | Bladflikar vanl över 2 mm breda; om smalare, holk 4-5 mm bred | 3 |
| 2 | Bladflikar trådlika, vanl 0,5-1 mm breda; holk vanl 1,5-4 bred | 5 |
| 3(2) | Stjälk gleshårig el kal; holk 2,5-3 mm bred, långsmal; blmr rödaktigt bruna | 1. vulgaris |
| 3 | Stjälk främst upptill medhårig; holk 3-5 mm bred, halvklot- blmr gula | formig; 4 |
| 4(3) | Flerårig; holk ca 3 mm bred | 2. absinthium |
| 4 | 1- el 2-årig; holk 4-5 mm bred | 3. siversiana |
| 5(2) | Kryddoftande; blad utan stipler; holkfjälls hinnkant | 4. abrotanum |
| 5 | Närmast ej doftande; blad med stipler; holkfjälls hinnkant bred | 6 |
| 6 (5) | Flera stjälkar; bladflikar vanl åtminstone 0,5 mm breda; korgar i blomskiftet och innan upprätta el något hängande | 5. campestris |
| 6 | 1 el flera stjälkar; bladflikar högst ca 0,5 mm breda; korgar även som unga tydligt hängande | 7 |
| 7 (6) | 2-årig; 1 stjälk; mörkgrön, mot slutet nästan kal | 6. scoparia |
| 7 | Flerårig; 1 el flera stjälkar; överallt varaktigt silvergråhårig | 9. austriaca |

1. A. vulgaris - gråbo

Flerårig; 50-150(-200) cm, flera stjälkar, svag doft. Stjälk kraftig, fåråd, vanl njuggt hårig och mörkt rödbrun. Blad med stipler, nedre kortskaftade, övre utan; skiva djupt pardelad; flikar vanl 3-10 mm breda, glestandade, vanl spetsiga, under tätt ljushåriga, översidan vanl njuggt håriga och gröna. Korgst upprätt, klaselik; korgar kortskaftade, ganska upprätta. Holk 2,5-3 mm bred, långsträckt, gråaktigt luddig; yttre holk-fjäll lansettlika, spetsiga, inre ovala, rundspetsade. Korgbotten kal. Krona vanl rödaktigt brun. VIII-X.

1a. ssp. vulgaris - gråbo

Bladflikar plattkantade, översidan matt. På omarker, väg- och banrenar, tun, ångar, stränder; även på gammal odlingsväxt särskilt i norr.

1b. var. coarctata - strandgråbo

Bladflikar ganska smala, kanterna nedåtvridna, undre ytans hårbetäckning tät, övre glänsande grön el främst i sydväst tätt ljushårig. Korgst tät, holk ofta täthårig. Havstränder.

2. A. absintuium - malört

Flerårig; 30-100 cm; flera stjälkar, kryddoftande, bitter smak. Stjälk vanl kraftig, främst överdelen kort- och gråhårig. Blad skaftade, saknar stipler; skiva 2-3 ggr parflikig, på båda sidor silverskimrande täta glänsande hår; flikar helbräddade, vanl 2-5 mm breda, rundspetsade. Korgst upprätt, gles; korgar hängande, 3 mm breda, halvklotformiga. Holk hårig; yttre holkfjäll ovala, inre lansettlika och brett hinnkantade. Krona blekgul. VII-IX. På tun, fält, sandfält, betesmarker, ruiner, väg- och banrenar mm, torra ställen; medicin- och kryddväxt. Euroasien. +

3. A. siversiana - östmalört

Lik A. absinthium, men 1- el 2-årig, njuggare hårig, mattgrön; främst nedre blads skiva ofta större, smalare och längre flikar; holk 4-5 mm bred, alla holkfjäll brett hinnkantade, yttre även lansettlika. VIII-IX. Blommar sällan i Finland, vanl endast bladrosett. Bangårdar, spannmålsförråds utkanter. Norra och mellersta Asien.

4. A. abrotanum - åbrodd

Flerårig; 50-100 cm; kryddoftande, busklik. Stjälk långt vedartad, glest korthårig, brunaktig. Blad i toppen tätt, nedtill glest el saknas, saknar stipler, kortskaftade; skiva vanl 3 el 2 ggr pardelad; flikar trådlika, matta; främst under gråhåriga. Korgar i trådlika stödblads veck, kort-skaftade, hängande, tämligen små, nästan klotformiga. Holk hårig, 2-4 mm bred; yttre holkfjäll lansettlika, inre ovala. Korgbotten kal. Krona gulaktig. VIII-IX. Doft-, medicin- och prydnadsväxt; odlingsrest på tun, vägrenar, omarker, tippar. Ursprunget okänt.

5. A. campestris - fältmalört

Flerårig; 20-80 cm; knappast doftande, flera stjälkar. Rotstock kraftig, vedartad. Stjälk tämligen smal, seg, ofta halvt nedliggande, vanl mörkt rödbrun, nästan kal. Blad med stipler, nedre med skaft, skiva 2-3 ggr parflikig, övre skaftlösa, skiva högst upprepat parflikig; flikar vanl 0,5-1,5 mm breda, svagt köttiga, uddspetsade, unga silkeshåriga, blir vanl kala och glänsande, någon gång varaktigt håriga. Korgar vanl kortskaftade, vanl halvklotformiga, upprätta el smått hängande. Yttre holkfjäll ovala, inre äggrunda. Korgbotten kal. Krona gulbrun el rödaktig; diskblm r hanblm r.

5a. ssp. campestris - fältmalört

Äldre blad vanl ganska kala. Korgst tämligen vid; holk 1,5-2,5 mm bred, vanl kal el njuggt hårig; alla holkfjäll hinnkantade; diskblommors krona kal. På fält, väg- och banrenar, havstrands- mm sandfält, klippskrevor, omarker.

5b. ssp. *bottnica* - bottenviksmalört

Äldre blad vanl tydligt håriga. Korgst vanl smal; holk 3-4,5 mm bred, holkfjäll vanl rikhåriga, yttre nästan utan hinnkant; diskblmr uddhåriga. På havstrandens sandfält, grusiga ställen och ängar; sandgropar, ban- och vägslänter.

6. *A. scoparia* - grenmalört

Lik *A. campestris* ssp. *campestris*, men 2-årig, vekare, 1 stjälk; bladflikar ännu smalare; korgar vid blomfasen tydligt hängande; holk 1,5-2 mm. IX-X. Banvallar, tippar. Mellan och östra Europa, västra Asien.

7. *A. biennis* - smalmalört

1-el 2-årig; 30-90 cm; kal, klart grön, ganska doftande. Stjälk bastant, främst nedtill rödbrun. Blad tätt, utstående, nedre skaftade, övre oskaftade; skiva 1-2 ggr parflikig; flikar smala, spetsiga, tätt med stora och vassa tänder. Korgst kortgrenad, lång, axlik; grenarnas stödblåd längre än grenarna. Korgar skaftlösa, upprätta, 3-4 mm breda, nästan halvklotformiga; holkfjäll gröna, hinnkantade. Korgbotten kal. Krona gulaktig. IX-X. På tippar, bangårdar, vägrenar, omarker, vid kvarnar. Nordamerika.

8. *A. dracunculus* - dragon

Flerårig; 40-120 cm; överdel rikligt hårig; kal; starkt doftande. Nedre blad i spetsen 3-kluvna, övriga hela, jämbreda - smalt lansettlika, 2-10 mm breda, spetsig spets, hela el svagt tandkantade. Korgar med tydliga skaft, halvklotformiga, vanl hängande. Holk 2-3 mm bred; yttre holkfjäll långsmala, närmast helt gröna, inre avlånga, rätt brett hinnkantade. Krona gulaktig. VIII-X. Kryddväxt; tillfällig på tippar, odlingars utkanter, bangårdar. Östra Ryssland, Sibirien, östra Asien.

9. *A. austriaca* - donaumalört

Lik *A. scoparia*, men flerårig; ofta flerstjälikig och mindre; överallt varaktigt silvergråhårig; blad kortare, flikar trubbiga; holk ca 2 mm. Hinner el blomma i Finland. På bangårdar och vid kvarnar. Östra Europa, sydvästra Asien.

30. *Tussilago*1. *T. farfara* - hästhov

Flerårig. Rotstock lång, grenad, fjällig. Blomskott visar sig innan de gröna bladen utvecklas, 1 korg, fjäll rödbruna, hårig, i början 5-15 cm och rak, förlängs vid fruktväxlingen och toppen blir hängande. Holkfjäll smala, hinnkantade, i en rad. Korgbotten utan fjäll. Blmr klargula, smal-tungade kantblmr i många rader, honblmr; i mitten några rörliga hanblmr. Blad i bladrosett; skiva till slut 10-20 cm, brett hjärtlik el äggformig, kluven och oregelbundet tandkantad, översidan till slut nästan kal, under varaktigt tätt ljushårig. Smånöt cylindrisk, 5 åsar; pappus hårpensel. IV-VII. På lundar, sumpskogar, vid källor, stränder, dikeskanter, ängar, odlingar, tun, trädgårdar, väg- och banvallar, omarker. Alltmer allmän.

31. *Petasites*

Fleråriga, 2-byggare, med rotstock. Blomskott innan gröna blad utvecklas, bastant, blir vid fruktväxlingen märkbart längre; blad fjälllika, i spetsen någon gång litet grönt blad. Korgst klase- el kvastlik; korgar riktaliga, tämligen små. Holkfjäll i 1 el 2 rader; korgbotten utan fjäll. Han-korgarnas blmr antingen enbart rörliga hanblmr el i kanten som tillägg en rad tunglika könlösa blmr. I honkorgarna rörliga och ibland även tunglika honblmr samt någon gång några könlösa rörblmr i mitten. Pappus fröpensel; fjun i honblmr riktaliga, i hanblmr fåtaliga. Bladskiva stor, hjärt-, triangulär- el äggformig, under täthårig.

A. Blomskott

| | | |
|------|---|--------------|
| 1 | I blomkorgarna även tunglika blmr | 2 |
| 1 | Alla blmr rörblmr | 3 |
| 2(1) | Holkfjäll endast i spetsen med korta hår | 2. spurius |
| 2 | Holkfjäll överallt håriga | 3. frigidus |
| 3(1) | Fjälllika blad äggrunda, rundade i spetsen | 4. japonicus |
| 3 | Fjälllika blad lansettlika, långspetsade | 4 |
| 4(3) | Blomkorgar över 15; holkfjäll endast vid basen håriga | 1. hybridus |
| 4 | Blomkorgar under 15; holkfjäll överallt håriga | 3. frigidus |

B. Blad

| | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Bladskivas basskåra trång, basflikar buktar sig ibland mot varandra; basflikars kant med få undantag helbräddad el bladskivan ganska lågt kluven | 2 |
| 1 | Blads basskåra vid, bladskivan vanl tydligt kluven | 3 |
| 2(1) | Skiva njurformigt hjärtlika, kantiga | 1. hybridus |
| 2 | Skiva njurformiga, kant bågig | 4. japonicus |
| 3(1) | Skiva tätt ganska smalflikiga | 3. frigidus |
| 3 | Skiva glest bredflikiga | 4 |
| 4(3) | Tydliga bladrosetter från den upprätta rotstockens spets, skiva glest småtandade | sl 30. Tussilago |
| 4 | Blad ensamma från vågrät rotstock, skiva tätt småtandade | 2.spurius |

1. P. hybridus - pestrot, pestskräp

Blomskott 15-40 cm, vid fruktfasen upp till 80 cm, stjälk främst i början hårig i toppen. Fjällblad 2-6 cm, lansettlika, smalspetsade, blåroda, främst håriga på basen, i spetsen ofta liten triangulär skiva. Korgst bastant, klaselik; korgar i hanskott 15-55, i honskott 30-130. Hankorgens holk 5-8 mm, honkorgens 3-6 mm; holkfjäll vanl djupt blåroda, hel spets, endast håriga på basen. Alla blomkronor rörlika, rödaktiga. Bladskiva till slut 60-100 * 50-70 cm, äggformigt hjärtlik, kantig, tätt trubbtandad, i början under tätt och även över tydligt hårig, mera kala som äldre; bladflikar rundapetsade, basskåran ofta nästan sluten. V-VI. Prydnads-växt, odlingsrest och flykting på dikeskanter, stränder, åker- och vägrenar, skogsbyn, tun, parker, omarker. I Finland närmast endast hanplantor. Östra och sydöstra Europa, västra Asien.

2. P. spurius - spjutskräp

Blomskott 20-45 cm, stjälkspetsen rikhårig. Fjällblad 5-12 cm, vanl utan skiva, lansettlika, grön- el rödaktiga, nedre slidlika. Korgst kvastlik; korgar 10-40. Hankorgars holk 5,5-8 mm, honkorgars 4-6 mm; holkfjäll gröna el brunaktiga, endast spetsen korthårig. Blmr gulaktiga; Hankorgars kant-blommors tunga 2-4,5 mm, honblommors 0,5-3 mm. Bladskiva till slut 25 * 20 cm, brett triangulär, överallt täthårig, översida allt kalare, basen på båda med sidor 2-4 flikar, basflikar rätt utspärrade. I V? Finland uppträder endast hanplantor. Europa.

3. P. frigidus - fjällskräp

Blomskott 10-40 cm, vid fruktfasen upptill 60 cm. Fjällblad 3-8 cm, saknar skiva el i några liten, triangulär skiva, lansettlika smalspetsade, äldre rödbruna, njuggt håriga el kala, nedre med slida. Korgst kvastlik klase; korgar i hanskotten vanl 5-9, i honskotten vanl 8-12. Holk 6-9 mm; holk-fjäll blåroda el brunaktiga, alltigenom korthåriga och vanl fransspetsade. Hankorgarnas kantblommors tunga 3-5,5 mm, rödaktig, tydligt synlig, honkorgarnas 2-2,5 mm, gulaktig, ofta svår att se. Bladskift smala; skiva vanl under 20 cm, triangulär, på översidan allt mer kal, under vanl kvarstående hårihet, tämligen tätt smalflikig, glestandad; basflikar utspärrade. V-VII. Sumpskogar, lundlika myrar, myrängar, vid älvar och bäckar, källor, vågdiken.

4. P. japonicus - bitterskräp

Blomskott upp till 50 cm, gulbruna, ofta ända från basen brunaktigt håriga. Fjällblad talrika, 5-12 cm, utan skiva el några med alldeles liten skiva, gulgröna, avlånga, rundspetsade, tjocka nerver. Korgst bred, kvastlik; korgar vanl 20-35. Holk 8-10 mm; holkfjäll gulgröna el -bruna, gleshåriga, vanl med hel spets. Alla blmr rörliga, gulaktiga. Bladskiva upp till 80 cm, brett äggformig, oregelbundet tandad, översidan med avtagande hår, under gleshårig; basflikar rundspetsade, ibland motböjda, sluter t o m basskåran. Prydnadsväxt, odlingsrest och -flykting i frodiga strandskogar, stränder, slänter; i Finland endast hanplantor. Östra Asien.

32. Arnica

1. A. angustifolia - fjällarnika

Flerårig; 10-40 cm. Stjälk vek, främst toppen tätt lång- och gladelhårig. Blad motsatta, skaftlösa, basblad i rosett, stjälkblad vanl 1 el 2 par. Bladskiva lansettlik el avlångt lansettlik, långspetsad, helbräddad, nästan med stympade nerver, korthårig, ibland även glandelhårig. Korg 3,5-5 cm bred, ensam, ofta hängande, då och då som tillägg 1-4 korgar i stjälkbladens veck. Holkfjäll i 2 rader, lansettlika, basen täthårig, ed blårod spets. Korgbotten hårig. Blmr gula; kantblmr långtungade honblmr; diskblmr 2-könade rörblmr. Smånöt med åsar; pappus långhårig. VII-VIII. Fjällhedar, vid bergväggar, älvstränders klippväggar; kalkfodrande. Fridlyst.

33. Senecio

1-. 2- el flerårig. Blad strödda, vanl åtminstone övre blads skiva par-flikig. Korgst kvastlik; korgar vanl talrika, små-rätt stora. Holk cylindrisk el halvklotformig; holkfjäll i 1 rad; vid holkens bas små ytter-fjäll. Korgbotten saknar fjäll. Blmr gula; kantblmr vanl tunghonblmr, diskblmr 2-könade rörblmr. Smånöt cylindrisk, med åsar; pappusfjun släta el tandade.

| | | |
|-------|--|----------------|
| 1 | Blomkorg med tunglika blmr minst 12 mm bred; kantblmrs tunga över 5 mm | 2 |
| 1 | Blomkorg under 10 mm bred; kantblmrs tunga högst 3 mm, snarthoprullade el tungblmr saknas | 6 |
| 2 (1) | Holkytterfjäll 5-20; alla smånötter håriga | 2a |
| 2 | Holkytterfjäll 2-6; åtminstone yttre smånötter kala | 4 |
| 2a(2) | Stjälk vid basen vedartad; bladskiva jämbred el smalt lansettlik, hel | 9. inaequidens |
| 2a | Stjälk helt örtartad; bladskiva långsmal, parflikig | 3 |
| 3(2) | Fler- el 2-årig, någon gång 1-årig; basdelen njugghårig-kal; ytter-fjäll lansettlika, kraftigt svartspetsade | . squalidus |
| 3 | 1-årig; basen främst som ung rikligt hårig; ytterfjäll syllika, vanl med svartbrun spets | 5. vernalis |
| 4(2) | Alla blad utan flikar; tungblmr 5-8 | 1. fluviatilis |
| 4 | Åtminstone en del blad flikiga; tungblmr 12-15 | 5 |
| 5(4) | Rotblad parflikiga, dessa under blomningstiden vanl vissna; inre smånötter tätt korthåriga | 2. jaconaea |
| 5 | En del rotblad utan flikar, en del vid basen parflikiga, rotblad under blomningstiden kvarstående; smånötter kala el inre av dem efter åsen gleshåriga | 3. aquaticus |
| 6(1) | Överallt tätt glandlerhårig, klibbig; smånötter kala; alltid med tungblmr | 7. viscosus |
| 6 | Glest med glandlerhår el utan, ej klibbig; smånötter håriga; med el utan tungblmr | 7 |
| 7(6) | Holkytterfjäll 2-5, syllika; holkfjäll glandlerhåriga; vanl med tungblmr | 6. sylvaticus |
| 7 | Ytterholkfjäll 8-10, triangulärt lansettlika; holkfjäll vanl kala; vanl utan tungblmr | 8. vulgaris |

1. *S. sarracenicus*

Flerårig; 50-130 cm; ogrenad. Stjälk röd- el gulbrun, djupt fåråd, kort-hårig. Blad tätt, nästan utstående, skaftlösa, svagt omfattande; skiva upp till 16 cm, smalt avlång, hel, snett framåt en gång el upprepat sågtandade, mörkgröna, på båda sidor ganska korthårig. Korgst tät, upp till 20 cm bred, kvastlik; korgar 15-30 mm breda. Holk bred, cylindrisk: holkfjäll lång- och glandelhåriga, tunglika, ofta svartspetsade, i spetsen vit hårtofs; holkfjäll 3-6 ganska syllika. Tungblmr 5-8; tunga 8-13 mm, utstående. Smånöt 3-4 mm, kal. VII-IX. Prydnadsväxt; sällan odlingsflykting vid byggnation och omarker. Europa. +

2. *S. jacobaea* - stånds

Fler. el 2-årig; 30-80 cm. Rotstock kort, upprätt. Stjälk djupt fåråd, njuggt hårig. Rot- och nedre stjälkblad skaftade, 10-20 cm, under blomningstiden vanl förtvinade, skiva åtminstone vid basen pardelad; övre blad mindre, något omfattande, skiva 1-2 ggr pardelade, under vanl njuggt hårig; alla bladflikar stortandade, ofta rundspetsade. Korgst ganska tät, kvast-lik; korgar talrika, 15-25 mm breda. Holk halvklotformig; holkfjäll nästan kala, smalt avlång, spetsiga och mörkt spetsade, hinnkantade; korta, nästan syllika ytterfjäll. Tungblmr 12-15; tunga 7-12 mm, utstående. Smånöt ca 2 mm, yttre kala, inre överallt korthåriga. VII-X. Gammal medicinväxt; odlingsrest el nykomling på tun, vögnära ängar, banvallar, hamnar, barlastplatser, omarker. Europa, norra Afrika.

3. *S. aquaticus* - vattenstånds

Lik *S. jacobaea*, men vanl 2-årig; stjälk högst svagt fåråd; rotblad under blomningstiden vanl kvar, vanl åtminstone en del skivor oflikade, endast tandade, en del vid basen pardelade; korgst glesare kvast; korgar 12-30 mm breda; smånötter kala el inre efter åsen glest medhåriga. VII-IX. Hamnar, ban- och vägrenar. Ruroasien. +

4. *S. squalidus*

Lik *S. jacobaea*, men nedre bladskivans skaft avsmalnar till kant, övre blad tydligt omfattande; korgst glesare och ofta mera oregelbunden kvast; holkfjäll lansettlika; ytterfjäll 5-13, lansettlika; smånötter 2-3 mm, alla håriga. Ibland lik *S. vernalis*, men vid basen njuggt hårig el kal; ytter- och holkfjäll bredare, tydligare svartspetsade. VI-VIII. Vid tun och steniga havstränder; tillfällig vid hamnar. Europa. +

5. *S. vernalis* - vårkorsört

1-årig; vanl 15.45 cm; ogrenad el grenad. Stjälk främst som ung nedtill hårig. Nedre blad med skaft, övre omfattande; skiva långsträckt, mest parflikig, som ung ljushårig, alltmör kal, flikar vasst tandade. Korgst gles, kvastlik; korgar 1-15(-40); korgar 20-25 mm breda. Holk halvklotformig; holkfjäll smalt lansettlika, lång-, spets- och svart-spetsade, hinnkantade, kala; syllika, vanl svartbrunspetsade 6-12 ytter-fjäll. Kantblmr ca 12; tunga 6-10 mm, i början utstående, senare vriden till rulle. Smånöt 2-3 mm, medhårig. VI-IX. På vägslänts gräs, gräs-mattor, hamnar, banvallar, omarker. Sydeuropa, sydvästra Asien. +

6. *S. sylvaticus* - bergkorsört

1-årig; vanl 20-50 cm; ogrenad-toppen rikgrenad. Stjälk smal, vanl med korta ogrenade och glandelhår. Nedre blad kortskaftade, övre omfattande; skiva smal, åtminstone under korthårig, smalt avlång-lansettlik, vanl pardelad; flikar glestandade el helbräddade. Korgst vid, kvastlik; korgar 1-många; korgar ca 5 mm breda. Holk ganska smalt cylindrisk, ofta svagt vriden; holkfjäll rätt smala, korthåriga, ofta svartspetsade; syllika, vanl svagt mörkspetsade ytterfjäll 2-5. Tungblmr 8-15; tunga 2-3 mm, snart rullad, tungblmr saknas sällan. Smånöt ca 2,5 mm, gleshårig. VII-IX. Klippor, hygges- och brandområden, torvbottnade åkrar och ängar, vägrenar, sandgropar, omarker. +

7. *S. viscosus* - klibbkorsört

1-årig; vanl 20-50 cm; ogrenad el upptill grenad; alltigenom klibbhårig, vanl skräpig blandning. Stjälk bastant. Nedre blad kortskaftade, övre utan men ej omfattande; skiva tämligen tjock, omvänt äggrund, vanl regelbundet djupt pardelad; flikar tandade. Korgst gles, kvastlik; korgar vanl 5-25; korgar 6-10 mm breda. Holk brett trattlik; holkfjäll smala, vanl svartspetsade; 3-8 sylrika, vanl helt gröna ytterfjäll. Tungblmr ca 12; tunga klargul, i början utstående, slutligen rullad. Smånöt 3-4 mm, kal. Vid järnvägar, vägrenar, sandtag, omarker, sandstränder, klippor, åkrar. Europa. +

8. *S. vulgaris* - korsört

1-årig; vanl 20-40 cm; ogrenad-oregelbundet grenad. Stjälk vanl ganska svullen, vanl njuggt hårig el kal. Nedre blad kortskaftade, övre omfattande; skiva rätt tjock, vanl glänsande, gleshårig el kal, parkluven-pardelad; flikar grovtandade. Korgst tät, kvastlik; korgar vanl riktaliga, 4-5 mm breda. Holk cylindrisk; holkfjäll lansettlika, vanl kala, hinnkantade, ofta svarta i spetsen; rätt korta, triangulärt lansettlika, 8-10 synligt svartspetsade ytterfjäll. Tungblmr saknas vanl, sällan 6-12 klargula och snart bakvända. Smånöt vanl 1,5-2 mm, utefter fårorna medhårig. VI-X. På odlingar, trädgårdar, omarker, vägrenar, tun. +

9. *S. inaequidens* - boerstånds

Flerårig; vedartad vid basen, njuggt hårig el kal; 30-80 cm; vanl överallt utspärrade rikgreniga och i bladvecken korta bladknippen. Blad jämbreda el smalt lansettlika, 1-5 mm breda, bladlist vid basen, spetsig spets, hel- el svagt tandkantade, gråaktigt gröna; kant ofta nedvänd. Korgst glesa; korgar 18-25 mm breda. Holk brett valsformig; ytterfjäll 10-20, brun spets, hinnlikt vit- och franskantad. Tungblmr 10-15; tunga 5-8 mm, utspärrade, guldgul. Smånöt ca 3 mm, tätt korthårig. VIII-X. I hamnar; möjligen stadig.

34. *Calendula*1. *C. officinalis* - ringblomma

1-årig; 20-50 cm; fadd doft, vanl alltigenom glandel- och långhårig. Stjälk bastant. Blad strödda, nedre med vingkantat skaft; skiva vanl 7-14 cm, smalt omvänt äggrund, ljus- el klargrön, glestandad el helbräddad, rundad- el spetsig spets; övre blad omfattande; skiva avlång el lansettlik. Korgar ennsamma, 4-7 cm breda. Holkfjäll i 2 rader, nästan jämbreda, långspetsade. Korgbotten utan fjäll. Kantblmr tunglika honblmr; tunga ca 20 mm, gul el rödgul. Diskblmr gula-brunaktiga rötblmr, hanblmr; i många odlingsformer är diskblmr tunglika. Smånöt krökt, taggig rygg; pappus saknas. Prydnadsväxt; tillfällig på tippor, omarker, gräsmattor. Urprunget okänt

35. *Carlina*

2- el fleråriga som blommor en gång. Stjälk ogrenad el i toppen få grenar, spindelvävshårig. Blad strödda, talrika; nedre blad avsmalnar smått fallikt till skaft, övre svagt omfattande; skiva tandad, på kanterna rikligt med gulbrunspetsade taggar. Korgar 1-5(-11), efter utstående holk-fjäll 20-45 mm breda. Holk halvklotformig; holkfjäll i flera rader, yttre bladlika, taggkantade, inre hinnartade, helbräddade, halmfärgade. Korgbotten med smala fjäll, en del fjäll djupt sylflikiga. Alla blmr 2-könade, gula el blåroda rötblmr. Smånöt oval, hårig; pappus med skaft, fjäderpensel, lossnar lätt.

1 10-30 cm, kraftig; bladskiva med stora tänder, kraftiga taggar

1. *vulgaris*

1 Vanl 40-70 cm, rätt vek; bladskiva småtandade, rätt veka taggar

2. *biebersteinii*

1. *C. vulgaris* - spåtistel

10-309 cm. Stjälk bastant. Rosettblad utefter marken, skiva lansettlik el amalt avlång; stjälkblad tydligt kortareskiva vanl avlång. Alla bladskivor tjocka, vanl kala, glänsande, stortandade; tänderna med åtminstone 2 kraftiga taggar; sidonerver slutar i tänderna. VII-VIII. På betesängar, vägrenar, havstränder. Har avtagit. Fridlyst (ej på Åland).

2. *C. biebersteinii* - långbladig spåtistel

(15-)40-70 cm. Stjälk ganska vek. Rosettblad nästan upprätta, nedre stjälkblad av deras längd, övre smått kortare mot toppen. Alla bladskivor rätt tunna, smalt lansettlika, vanl tydligt håriga, vanl småtandade; tänder 1-taggiga, taggar vekare och kortare än hos *C. vulgaris*; sidonerver böjer sig mot bladkanten. (VII-)VIII. På gamla hagars och ängars ljusa torra skogar, åker- och vägslänter, sveder. Har avtagit. Fridlyst.

36. *Echinops*1. *E. exaltatus* - balkanbolltistel

Flerårig; 50-130 cm. Stjälk täthårig, glandelhårig. Blad strödda; skiva stor, 1-2 ggr parflikig, under ljushårig, tagg- och borstkantad. Korgar 1-bl, korgen klotformig; holkfjäll spetsiga, franskantade. Bl rörlig, vit el gråaktig. Smånöt täthårig; Pappusfjäll åtminstone vid basen sammanväxta. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsflykting. Europa.

37. *Arctium*

2-åriga; stora, stadiga, kraftiga rötter. Blad strödda; skiva stor, brett oval, basen vanl hjärtformad, småtandad, under ljus, hårig. Korgst kvast el klaselik; korgar stora. Holk nästan klotformig; fjäll överlappar i många rader, smalt lansettlika, långa, styva, grenade, flera krokspetsade. Korgbotten med styva fjäll. Alla blmr 2-könade, vanl röda rörblmr. Smånöt plattad, svartbrokig; pappus kort, gula fjun med hullingar. På samma växtplats korsar sig stamarterna lätt.

| | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Korgst kvastlik | 2 |
| 1 | Korgst klaselik | 3 |
| 2(1) | Holk spindelvävshårig, åtmistone i spetsen rödbrun; inre holkfjäll bredare än yttre ej krokspetsade | 1. tomentosum |
| 2 | Holk helt el nästan kal, gulgrön; inre holkfjäll smala, krokspetsade | 2. lappa |
| 3(1) | Holk högst 2*2,5 cm; korgst upprätt | 3. minus |
| 3 | Holk minst 2*3 cm; korgstgrenen bågböjd | 4. memorosum |

1. *A. tomentosum* - ullig kardborre

50-150 cm. Stjälk och bladskäft tätt korthåriga, vid basen spindelvävs-hårig. Bladskiva under täthårig. Korgst kvastlik. Holk till slut 1-2 * 2,5 cm, vanl rikligt med spindelvävshår, sällan kal, spetsen rödbrun; inre holkfjäll bredare än yttre, uddlösa el med rak udd, övriga rödaktigt gul-krokiga. Blomkronor når längre än holken. Smånöt 5-6 mm, grönaktigt grå el -brun, rundad, svagt krökt. VII-IX. På tun, vägrenar, ängar, omarker mm främst vid gammal bebyggelse; kvävegynnad.

2. *A. lappa* - stor kardborre

90-200 cm. Vanl njuggt hårig. Bladskiva ofta tandad. Korgst kvastlik. Holk slutligen 2-2,5 * 3,5-4 cm, alldeles el nästan kal, gulaktigt grön; alla fjäll lika smala, gulkrokiga. Blomkronor når upp till jämnhöjd med holkspetsen. Smånöt 6-7 mm, gråbrun, platt, svagt krökt. VII-IX. På tun och vägrenar vid gammal bebyggelse; tillfällig på tippar och vid kvarnar.

A. lappa * tomentosum

På många A. lappa:s växtplatser, även bakkorsningar på olika stadier.

3. A. minus - liren kardborre

50-100 cm. Stjälk och bladskaft korthåriga. Bladskiva ofta stortandad, smal. Korgst klaselik, med rak korgaxel. Holk till slut 1,5-2 * 1,5-2,5 cm, grön el rödbrun, främst som ung spindelsvävshårig, blir kalare; alla holkfjäll lika smala, rödgulkrokiga. Blomkronorna når över holken. Smånöt 5-7 mm, brun, rundad, nästan rak. VII-IX. På tun, bakom ladugårdar, vid gammal bebyggelse, mera sällan på vägrenar och stadens omarker.

A. minus * tomentosum

På stamarternas gemensamma växtplats; sällsynt.

4. A. nemorosum - lundkardborre

Lik A. minus och ibland svårt att se skillnad, men 100-250 cm, kraftigare; korgst med bågböjd korgaxel, holk till slut 2-2,5 * 3-3,5 cm; smånöt 6-9 mm, ljus gråbrun, platt, tydligt krökt. VII-IX. I lundar, strandalungar, lundängar, ibland även vid bebyggelse.

38. Saussurea

1. S. alpina - fjällskära

Flerårig; 10-60 cm. Stjälk vanl rödbrun, ogrenad, korthårig. Blad strödda. Basblad långskaftade; nedre skaft smalt vingkantade, toppblad skaftlösa; skiva lansettlik, långspetsad, med spetsig bas, glestandad el övre blad helbräddade, ofta delar blåroda, under gråaktigt håriga. Korgst tät, kvastlik; korgar vanl 4-12; korgar 1,5-2 * 1 cm. Holk cylindrisk; fjäll överlappar i många rader, rödbrun, glänsande hårig. Korgbotten fjällig. Alla blmr 2-könade, vanl blåroda rörblmr. Smånöt cylindrisk, kal; pappus med hårpensel. VII-IX. I lundar, lundbrunmossar, -sumpmarker och -ängar, vid källor, bäckar, frodiga fjällbjörkdungar och -ängar; kalkgynnad.

39. Carduus

2-åriga; stora. Stjälkar taggiga, vingkantade. Blad strödda; skiva vanl parflikig. Korgar stora, halvklotformiga; holkfjäll överlappar i många rader, långspetsade, yttre fjällspetsar vanl utstående el bakåtvända. Korgbotten tätt med borsthår. Alla blmr 2-könade, vanl röda rörblmr; av kronans kantflikar en längre än övriga. Smånöt rund el plattad, svagt krökt, glänsande, kal, pappus fjäderpensel.

- | | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Blomkorgar brett kalvklotformiga, 2-8 cm breda, ensamma, långskaftade; krona 16-30 mm; holkfjäll med hopsnörd spets | 2 |
| 1 | Blomkorgar smalt hakvklotformiga, 1,5-3,5 cm breda, mest i täta gyttringar, vanl kortskaftade; krona 12-18 mm; holkfjäll ej hopsnörda | 3 |
| 2(1) | Holkfjälls spets 3-10 mm bred, basen bredare; korgskaft t o m över 30 cm | 1. thoermeri |
| 2 | Holkfjälls spets 1,5-3 mm bred, ej bredare än basen; korgskaft högst 15 cm | 2. nutans |
| 3(1) | Bladskiva under gröna, hårig endast utefter nerverna; taggar kraftiga | 3. acanthoides |
| 3 | Bladskiva under tätt ljushårig; taggar rätt veka | 4. crispus |

1. C. thoermeri - olymptistel

Upp till 150 cm. Stjälk kal el glest spindelhårig. Bladskiva kal el under gleshårig, svagt taggig, vanl parkluven; flikar 4-8 par; flikar brett triangulära. Korgskaft över 30 cm, tätt ljushåriga. Korgar 3-5 * 4-8 cm, upprätta el hängande; holkfjäll omvänt äggrunda, spetsdel 10-17 * 3-10 mm, kortspetsade. Krona 22-30 mm. Smånöt 5-6 mm, platt; pappus 18-26 mm. VII-

VIII. På tippar och lastplatser, kvarnplatser, väg- och banvallar, åkrar. Sydöstra Europa, sydvästra Asien.

2. *C. nutans* - nicktistel

Upp till 150 cm. Stjälk spindelhårig. Bladskiva med kraftiga och gula taggar, under svagt hårig, pardelad; flikar 6-10 par; flikar smala. Korgskaft vanl korta, tätt ljushåriga. Korgar 2-4,5 * 2-6 cm, hängande; holkfjäll 1,5-3 mm breda, tunglika, spetsdel 16-21 mm, långspetsade. Krona vanl 16-24 mm. Smånöt 3-5 mm, rundad; pappus 13-24 mm. VII-X. Barlast-platser, hamnutkanter. Mellan och södra Europa. Fridlyst.

3. *C. acanthoides* - piggtistel

30-100 cm. Stjälk gleshårig. Stjälkens vingkanter och blad gulaktigt taggiga; taggar uoo till 5 mm, kraftiga. Bladskiva vanl pardelad, över-sidan tilltagande kal, under endast hårig längs nerverna. Korgst tät, en del korgar ibland ensamma; korgar rätt kortskaftade, upprätta, 2-2,5 * 2,5-3,5 cm. Holkfjäll jämbrett lansettlika, under 2 mm bredd, yttre upprätta, spetsar utspärrade el svagt nedböjda, vanl svagt spindelhåriga. Krona 16-18 mm. Smånöt 3-4 mm, plattad; pappus 11-13 mm. VII-IX. Kvarnplatser, tippar, ban- och vägvallar, barlastplatser. Mellan och södra Europa.

4. *C. crispus* - krustistel

50-180 cm. Stjälk vanl tämligen tätt spindelhårig, gråaktig. Stjälkens vingkants och blads taggar högst 2,5 mm, veka. Bladskiva pardelad-djupt pardelad, ibland endast tandad, översidan gleshårig, under vanl ljushårig. Korgst tät; Korgar kort- el ganska långskaftade, upprätta, 1,5-2,5 * 1,5-2,5 cm; skaft täthåriga. Holkfjäll jämbrett lansettlika, under 1,2 mm bredd; yttre upprätta el utspärrade spetsar, njuggt spindelhåriga. Krona 12-15 mm. Smånöt 3-4 mm, rundad; pappus 8-12 mm. VII-IX. På tun, byslänter, vägrenar, omarker, befästnings- och kasernområden, åkrar.

40. *Cirsium*

2- el fleråriga; taggiga. Blad strödda; skiva vanl parflikig. Korgar halvklotformiga; holkfjäll i fler rader, ofta faggspetsade. Korgbotten tätt med borst. Blmr 2-könade, röda el gula; krona rörlik. Smånötter plattade, trubbiga, i spetsen ringförtjockning; pappus vanl med fjäderpensel.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Stjälk med taggiga bladlistor | 2 |
| 1 | Stjälk saknar bladlistor och vanl tagglös | 4 |
| 2(1) | Pappus hårpensel | sl 39 Cardus |
| 2 | Pappus fjäderpensel | 3 |
| 3(2) | Holk åtminstone 3 cm; bladskiva även på översidan taggig | 1. vulgare |
| 3 | Holk under 2 cm; bladskiva endast på sidorna taggiga | 4. palustre |
| 4(1) | Blmr gula; under blomkorgarna breda högblad | 2. oleraceum |
| 4 | Blmr röda el sällan vita; breda högblad saknas under korgarna | 5 |
| 5(4) | Holk åtminstone 2 cm bred | 3. helenioides |
| 5 | Holk högst 1,5 cm bred | 5. arvense |

1. *C. vulgare* - vägtistel

2-årig; 30-120 cm. Stjälk kraftig, vingkantad, täthårig. Stjälkens vingkants, bladkantens och holkfjällspetsens taggar kraftiga, långa, gula. Bladskiva på översidan tätt med korta och gula taggar, under gråhårig; rosettbladskivan parkluven el tandad, stjälkbladen parflikiga, flikar parklurna. Korgar ensamma el några ihop, kortskaftade. Holk 3-4 * 2-4 cm, spindelhårig; holkfjäll jämbrett lansettlika, nedre utspärrade spetsar. Krona 25-35 mm, vanl röd. Smånöt 3,5-5 mm; pappus 2-3 cm. VII-IX. På rätt torra vägrenar, ängar, betesmarker, tun, omarker; även på hyggen och steniga stränder.

2. *C. oleraceum* - kåltistel

Flerårig; 50-159 cm. Stjälkens nedre del kal, toppen korthårig. Bladskiva bred, tunn, nästan kal, på kanterna tunna, ganska långa, gula taggar; flesta bladskivor parflikiga; stjälkblad omfattande; under korgarna 2-10 avlånga, tandade högblad. Korgarna i små grupper el ensamma, skaftade. Holk ca 2 * 1,5-2,5 cm; holkfjäll lansettlika, uppräta, kala, tunntagiga. Krona 18-25 mm, ljusgul. Smånöt 4-5,5 mm; pappus 1,5-2 cm. VII-IX. På dikeskanter, fuktiga ängar, omarker, hamnar; även prydnadsväxt, odlingsrest och -flykting. Europa.

3. *C. helenioides* - borsttistel

Flerårig; vanl 40-120 cm. Stjälk kraftig, ogrenad el njuggt grenad, tätt ljushårig. Rotblad skaftade, skaftet brett vingkantat, skiva stor, vanl utan flikar; stjälkblad omfattande, utan bladlist, nedre skivor parflikiga, övre hela, ibland alla skivor parflikiga el hela. Bladskiva lansettlik-avlånga, långspetsad, översidan alltmer kal, under tätt ljus-hårig; kanten vanl småtandad; tänderna taggspetsade; taggar korta, tunna. Korgar 1-4; korgar skaftade. Holk 2-3 * 2-4 cm; holkfjäll jämbrett lansettlika, uppräta, röd- el brunaktiga; spetsudd kort, mjuk. Krona 25-30 mm, vanl purpurrod. Smånöt 3-5 mm; pappus 2-3 cm. VII-VIII. I frodiga skogar, sumpskogar, brunmossar, fuktiga ängar, slänter.

C. helenioides * *palustre*

Stjälk smalare, vanl mörkt rödbrun, njuggt hårig. Bladskiva parflikig el stortandad, nedersta skivan på översidan vanl glest, under tätt ljushårig, bladbasens kanttaggar långa och tämligen stadiga. Stjälkbladen med kort bladlist. Korgar 3-12, nära varandra el en del isär, ganska stora. Ställvis i södra och mellersta Finland.

4. *C. palustre* - kärrtistel

2-årig el en gång blommande flerårig; 50-200 cm. Stjälk smal, ogrenad el grenad upptill, vanl mörkt rödaktig, ganska glest spindelhårig; basen enhetligt, toppen osammanhängande vingkantad; kanterna taggiga. Nedre bladskäft brett vingkantade, stjälkblad skaftlösa. Bladskiva lansettlik, vanl parkluven, på översidan glest ullhårig, under spindel- och långhårig; kanttaggar ganska smala. Korgst tät, klaselik; korgar talrika, rätt små. Holk 1,1,5 * ca 1 cm, fjäll rödbruna, spetstaggar korta. Krona 10-15 mm, vanl purpurrod. Smånöt 3-4 mm; pappus ca 1 cm. VII-IX. På fuktiga ängar, myråkrar, dikeskanter, stränder, vid källor, frodiga myrar.

5. *C. arvense* - äkertistel

Flerårig; 40-120 cm; omfattande rotsystem. Stjälk ofta rikligt grenad; basen korthårig, mittdelen ganska kal, toppen spindelhårig. Blad vanl skaftlösa och lite omfattande; skiva tjock, lansettlik, spetsig bas, vanl parflikig, någon gång hel, kal el växlande hårig, taggig. Korgar mest ensamma i toppgrenarnas spets, talrika. Holk 1-2 * 0,8-1,5 cm; fjäll uppräta, svagt spindelhåriga. Krona 13-18 mm, vanl ljust purpurrod. Smånöt 3-4 mm; pappus vanl 2-3 cm. VII-IX.

5a. var. *maritimum*

Blad med kort bladlist; skiva parflikig, rynkveckad, kal el njuggt hårig; taggar talrika, kraftiga. Sandiga havsstränder, från början nykomling från barlastar; hamnar, lastplatser, även krigsnykomling.

5b. var. *arvense*

Bladskiva parflikig-hel, slät, kal el njuggt hårig; taggar veka. Åkrar, slänter, omarker. I Finland tydligt dominerande ras; havssträndernas ursprungliga växt som segraren beskyddar.

5c. var. *vestitum*

Bladskiva parflikig, ganska slät, översidan hårig, under tätt ljushårig; taggar svaga - kraftiga. På en del ställen i södra Finland; delvis tillfällig nykomling.

41. Onopordum

1. O. acanthium - ulltistel

2-årig; upp till närmast 2 m; alltigenom tätt ljushårig, kraftiga och gula taggar. Stjälk rätt brett vingkantad. Blad skaftlösa; skiva stor, avlång el brett lansettlik, stortandad el flikig. Korgar ensamma el i små grupper i grentopparna, 4-7 cm breda. Holk nästan klotformig; holkfjäll smalt lansettlika, hårda, stickande spets. Korgbotten saknar fjäll, med djup grop. Krona 15-25 mm, smal, ljust purpurrod. Smånöt 4-5 mm, svartprickig; pappus 7-9 mm; hårpensel rödaktig, avfallande. VII-IX. Vid kvarnar, tippar, hamnar, barlastplatser; även orydnadsväxt. Södra och mellan Europa.

42. Silybum

1. S. marianum - mariatistel

1-el 2-årig; 60-150 cm. Stjälk utan taggar, vingkantade, kal. Rotblad skaftade; skiva upp till 50 cm, avlång, vanl pardelad, slutligen kal, vit-brokig, på kanterna kraftiga, gula taggar. Stjälkblad omfattande, skiva mindre, pardelad. Korgar ensamma, 2,5-6 cm breda. Holk halvklotformig; holkfjäll tjocka, kala; spetsdel spetsig, taggkantad, utspärrad. Korgbotten täthårig. Krona blåaktigt röd. Smånöt 6-8 mm, svartglänsande, gråfläckig; pappus 1,5-2 cm. IX. Vid kvarnar, bangårdar, hamnar; även prydnadsväxt, ibland odlingsflykting. Sydeuropa.

43. Centaurea

1-, 2- el flerårig. Blad strödda, skiva hel-pardelad. Korgar vanl ensamma i toppgrenarnas spets. Holk rund-klotformig; holkfjäll överlappar i flera rader, hinn- el taggspetsad el hinnkantad. Korgbotten med borst. Kantblmr könlösa, vanl större än diskblmr; krona sett trattlik. Diskblmr 2-könade; krona rörlig. Smånötter plattade; pappus kort, formad som borst el fjäll, saknas sällan.

| | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Holkfjäll taggspetsade | 2 |
| 1 | Holkfjäll saknar taggar | 5 |
| 2(1) | Stjälk utan bladlist; krona blå el vit | 3 |
| 2 | Stjälk med bladlist; krona gul | 4 |
| 3(2) | Bladflikar helbräddade; holktagggar 2-3 mm, veka | 2. diffusa |
| 3 | Bladflikar tandade; holktagggar över 10 mm, kraftiga | 3. calcitrapa |
| 4(2) | Stjälk obrutet bladlistad; holktagggar över 1 cm, kraftiga | 4. solstitialis |
| 4 | Stjälk avbrutet bladlistad; holkfjäll under 1 cm, veka | 5. melitensis |
| 5(1) | Alla el nästan alla blad regelbundet pardelade | 1. scabiosa |
| 5 | Alla blad helbräddade el några oregelbundet pardelade | 6 |
| 6(5) | I holkfjällens spetsdel ett rynkat bihang; basdelens kant ej hinnartad, helbräddad | 7 |
| 6 | I holkfjällens spetsdel inget bihang; hela kanten hinnartad och tandad | 9 |
| 7(6) | Holkfjällens spetsbihang fransad, vanl brun; saknar pappus | 6. jacea |
| 7 | Holkfjällens spetsbihang kamformigt fransflikad, vanl nästan | |

| | | |
|------|---|------------|
| | svarta; med pappus | 8 |
| 8(7) | I korgen inga stora sidoblmr | 7. nigra |
| 8 | I korgen stora sidoblmr | 8. phrygia |
| 9(6) | Stjälkblad nedlöpande; blad lansettlika, över 15 mm bred | 9. montana |
| 9 | Stjälkblad ej nedlöpande; blad nästan jämbreda, under 10 mm bredd | 10. cyanus |

1. *C. scabiosa* - väddklint

Flerårig; vanl 30-100 cm; tjock rotstock. Stjälk bastant, grenad topp. Bladskiva 1-2 ggr pardelad, sällan helt hel; flikar smala, med kort udd. Holk nästan klotformig, 2-3 cm bred; holkfjäll långt ovala; basdel grön, helbräddad; spetsdel brunsvart, inre fjäll med rund spets; kant brun, kamlikt fransflikad. Krona vanl röd, kantblmr med större än diskblmr. Smånöt 4,5-5 mm, korthårig, brun; pappus 4-5 mm, med brunaktigt borst. VII-IX. Torra slänter, fält, sveder, väg- och banvallar.

2. *C. diffusa* - spretklint

1- el 2-årig; 20-50 cm; ganska utspärrat grenig. Stjälk styvt upprätt, brun. Blad talrika; nedre bladskivor lansettlika, 2 ggr pardelade; flikar smala, helbräddade; övre bladskivor hela, jämbreda. Korgar talrika, kortskaftade. Holk ca 10 * 5 mm, nästan cylindrisk; holkfjäll smalt lansettlika; basdelen helbräddad, blekgrön; spetsbihanget smalt trian-gulärt, halmfärgat, kamlikt fransflikigt, taggspetsat. Krona ljusröd el vit. Pappus saknas. VIII-X. Vid kvarnar, bangårdar, tippor. Sydöstra Europa, sydvästra Asien.

3. *C. calcitrapa* - tistelklint

2-årig; 20-70 cm; utspärrade grenar. Blad och stjälk i början gråhåriga. Nedre- och mittbladskivor parflikiga, toppblads hel; bladkant glest taggtandad. Korgar skaftlösa, omgivna av blad. Holk 6-8 mm bred, rundad cylindrisk; holkfjäll tjocka, basdel avlång, ljusgrön, hinnkantad; uddbihang triangulär, ljust gulbrun el rödaktig; kant med veka taggar, i spetsen kraftig tagg. Krona ljusröd. Pappus saknas. VIII-IX. Vid kvarnar, tippor, hamnar, barlastplatser. Medelhavsområdet.

4. *C. solstitialis* - stjärnklint

2-årig; (5-)15-70 cm; upprätt, korthårig; överdel med långa och uppräta grenar. Stjälk med bred obruten vingkant. Blad skaftlösa; nedre skiva parflikig, övre smalt lansettlik, hel, uddspetsad, kant glest smätandad el hel. Korgar ensamma i grentopparna. Holk ca 1 cm bred, halvklotformig; holkfjäll avlånga, gröna; som uddbihang i yttre veka taggar, i mitten är bihanget kraftig uddtagg, inre bihangen hinnlika, trasiga. Krona gul. Smånöt svart; pappus tydligt längre än smånöten, vit, veka borst. VII-VIII. Vid kvarnar, tippor, bangårdar, trädgårdar. Södra Europa.

5. *C. melitensis* - maltaklint

1-el 2-årig; 20-70 cm; upprätt, kort- och gråhårig, överdel upprätt grenad. Stjälkens överdel brutet vingkantad, kanterna glest tandade. Blad skaftlösa; skiva lansettlik, strävkantad, vanl glestandad; nedre blads skiva parflikig el buktkantad, övre skivor hela. Korgar ensamma - 3 ihop, skaftlösa, brokiga. Holk ca 1 cm bred, nästan halvklotformig; i holkfjäll-spetsen veka, halmfärgade kanttaggar och stor uddtagg, övre fjäll vanl med mörkröda sidotaggar. Krona gul. Pappus liklång med smånöten, vit, veka borst. VIII-IX. Vid kvarnar, tippor, bangårdar, trädgårdar. Medelhavsområdet.

6. *C. jacea* - rödklint

Flerårig; vanl 30-80 cm; kraftig rotstock. Stjälk glest korthårig, ogrenad el i toppen upprätt grenad, under korgen tjock. Blad gråaktigt och kort hårig; nedre med skaft, skiva vanl brett lansettlik, glestandad, hel-bräddad-kortflikig; övre skaftlösa, med svag bladlist, skiva lansettlik, vanl hel och helbräddad. Korgar ensamma, stora. Holk 1,5-2 cm bred, tunnlik; holkfjäll glänsande, vanl ljust rödbruna och på mitten mörkare, ibland helt ljusa el

svartbruna; uddbihang kupig, i yttre och mellersta fjäll ganska runt, i inre långt ovalt; kanten kort- och vasstandad, frans-flikig el nästan hel. Stora kantblmr finns; krona vanl blåaktigt röd. Smånöt ca 3 mm; pappus saknas el obetydlig. VII-VIII. På rätt torra ängar, backiga fält, sveder, slänter.

C. jacea * nigra

Holkfjällens uddbihang lansettlik el brett triangulär, svartbrun el svart, yttre och mellersta fjällens kanttänder långa, franslika. Stora kantblmr saknas. Pappus liten och oregelbunden el saknas. I närheten av C. nigras fyndplatser; även bakkorsningar i olika stadier.

7. C. nigra - svartklint

Lik C. jacea, men holkfjällens uddbihang svart, yttre och mellersta fjällens lansettlik, kortspetsad, regelbundet kamlikt mörkbrun och franstandad, inre fjällens avlång, med fransig spets; stora kantblmr saknas, krona blåaktigt röd; smånöt ca 3 mm; pappus 0,5-1 mm. VII-IX. Barlastplatser i hamnar, banvallar, gräsmattor. Europa.

8. C. phrygia - ängsklint

Lik C. jacea, men bladskiva bredare, saknar flikar, mera regelbundna och tätare tänder; holkfjällens uddbihang svart, yttre och mellersta fjällens kamlika uddbihang långt, trådlikt, vanl nedvänd spets; kantblmr stora; krona vanl blåaktigt röd; smånöt 3-4 mm; pappus 0,5-2,2 mm. VII-VIII. Ängar, sveder, slänter, frodiga skogsdungar.

9. C. montana - bergklint

Flerårig; 30-80 cm. Rotstock krypande. Stjälk vanl ogrenad, vingkantad, gleshårig. Blad snett upprätta, skaftlösa; skiva lansettlik, 1,5-3 cm bred, spetsig, helbräddad, spindelhårig. Korgar få. Holk 1-2 cm bred, rundat cylindrisk; holkfjäll lansettlikt avlång, gulgröna, brunstrimmiga; yttre och mellersta fjällens uddbihang triangulär, svartbrun, lågt kluven; inre fjällens ljusare, avlång, franstandad. Kantblmr stora, vanl mörkblå el ljusröda; diskblmr mörkt blå-röda. Smånöt 5-6 mm; pappus ca 1,5 mm. Prydnadsväxt; odlingsrest och -flykting vid bebyggelse, ibland i lundar. Europa.

10. C. cyanus - blåklint

1-årig, sällan 2-årig; 20-80 cm. Stjälk smal, vanl rikligt och upprätt grenad, glest spindelhårig. Blad åtminstone i början kort gråhåriga; nedre blad skaftade, skiva lansettlik, hel el parflikig, helbräddad el gles-tandad; stjälkblad skaftlösa, skiva lansettlik el jämbred, helbräddad. Korgar ofta talrika. Holk 1-1,5 cm bred, tunnlik; holkfjäll lansettlikt avlång, gulgröna, brunstrimmiga; yttre och mellersta holkfjällens uddbihang triangulärt, lågt kluvet, yttre vit, mellersta vanl svartbrunt. Stora kantblmr vanl blå, ibland ljusröda el vita; diskblmr violettblå. Smånöt 3,5-4 mm; pappus 3-4 mm. VI-IX. På spannmålsåkrar, främst rågåkrar, träden, omarker; även prydnadsväxt. Har avtagit.

44. Carthamus

1. C. tinctorius - safflor

1-årig; 20-60 cm; ogrenad el upptill grenad; närmast kal. Blad strödda, nedre kortskaftade, övre oskaftade, med bladlist. Skiva brett el smalt avlång, styv, hel, taggig kant, nätlikt upphöjda nerver. Korgar ensamma i stjälk- el möjliga grentoppar, upp till 4 * 3 cm. Holk brett el kägellik äggformig; holkfjäll överlappsvis i många rader, med sindelvävhår, yttre utspärrade, bladlika (bas ljust fjälllik), lansettlika, taggkantade och -spetsade, innersta upprätta, långsmalt lansettlika, taggspetsade, ljusa, kraftigt långsnerviga. Korgbotten tätt fjällig; fjäll långa, syllika, vitglänsande. Krona i början rödgul, senare klar orangeröd. Smånöt 6-8 mm, omvänt kägellik - päronlik, 4-kantad, glänsande, vit; pappus saknas el sällan i inre smånötter bildad av korta, smala fjäll.

VIII-X. Olje-, fågelfrö- och färgväxt; tillfällig på tippor, vägrenar. Ej funnen naturlig någonstans, men torde höra hemma i västra Asien.

45. Cosmos

1. C. bipinnatus - rosenskära

1-årig; 20-60(-100) cm; upprätt, vanl grenad; kort- och strävhaarig el kal. Blad motsatta, utan skaft el med kort; skiva 2 el 3 ggr pardelad, flikar jämbreda el nästan trådlika, högst 1 m bred. Korgar ensamma i stjälk- och grenspetsar, 4-6(-9) cm breda; yttre holkfjäll bladlika, smala, hinnkantade, inre breda, hinnkantade, bruna i mitten, gulaktiga el blåroda, kanterna ljust genomskinliga. Korgbotten platt, fjällig. Kantblmr, vanl 8 el 7, lång- och bredspetsade, könlösa; tunga vanl mörkt blårod, ibland rosen- el purpurrod el vit, oregelbundet tandade. Diskblmr 2-könade, gula rörblmr. Smånötter med spets 7-16 mm, smala, 4-kantade; hullingförsedd udd formas till 2 el 3 korta pappus el saknas. VI-IX. Prydnadsväxt; tillfällig på tippor, vägrenar, gräsmattor. Mexiko, västra USA.

99. Cichoriaceae

JS

Lik Asteraceae, men med mjölksaft; blmr 2-könade; krona alltid tunglik, spetsen 5-tandad, vanl gul, ibland blå el blårod; smånötens pappus vanl flygfjun.

- | | | |
|--------|---|----------------|
| 1 | Stjälk ogrenad el grenad stängel; med tydlig basbladrosett, ibland med 1 el 2 små stjälkblad el fjällig stängel | 2 |
| 1 | Stjälk med tydliga blad; ibland även med basbladrosett | 8 |
| 2(1) | Rosettblads skiva tämligen hel, ej jämbred | 3 |
| 2 | Rosettblads skiva tydligt parflikig, någon gång hela men då jämbred | 6 |
| 3(2) | Blomkorg ca 5 cm bred; 1 korg; pappus skaftad | 2. Hypochoeris |
| 3 | Blomkorg vanl tydligt under 5 cm bred, 1 korg el flera; pappus oskaftad | 4 |
| 4(3) | Korgst klaselik | 13. Crepis |
| 4 | 1 blomkorg el korgst kvast el flocklik | 5 |
| 5(4) | Utan revor; bladskiva vanl tandad el flikad | 14. Hieracium |
| 5 | Vanl med revor; bladskiva helbräddad el någon gång småtandad | 15 Pilosella |
| 6(2) | Stängel tjock, stor ihållighet, ogrenad | 11. Taraxacum |
| 6 | Stängel smal, liten ihållighet el fylld, ofta grenad | 7 |
| 7(6) | Blomfäste fjälligt; pappus med skaft; sällsynt nykomling | 2. Hypochoeris |
| 7 | Blomfäste utan fjäll; pappus utan skaft | 3. Leontodon |
| 8(1) | Bladskiva enkelnervig, hela, helbräddad | 9 |
| 8 | Bladskiva fjädernervig, vanl flikig el tandad | 10 |
| 9(8) | Holkfjäll oliklånga; låg, flerårig; stjälkblad få | 5. Scorzonera |
| 9 | Holkfjäll liklånga; hög, 2-årig; stjälkblad många | 6. Tragopogon |
| 10(8) | Krona blå el blårod | 11 |
| 10 | Krona gul | 13 |
| 11(10) | Korgar utan skaft; pappus saknas | 1. Cichorium |
| 11 | Korgar med skaft; pappus hårpensel | 12 |
| 12(11) | Bladskiva hel el smalflikig | 8. Lactuca |
| 12 | Bladskiva flikig, ändflik stor, bred, triangulär | 9. Cicerbita |
| 13(10) | Pappus saknas; ganska kort ogräs | 12. Lapsana |
| 13 | Pappus hårpensel | 14 |
| 14(13) | Holk smal, kal; inre holk fjäll många ggr längre än yttre | 15 |
| 14 | Holk rätt bred, ofta haarig; holkfjäll oliklånga-liklånga | 16 |
| 15(14) | Bladskiva styv, ändflik rätt smal; nykomling | 8. Lactuca |
| 15 | Bladskiva mjuk, ändflik brett triangulär | 10. Mycelis |
| 16(14) | Strävhaarig, en del hår med delad spets, ankarhår | 4. Picris |
| 16 | Haarig el kal, hår ej med delad spets, ej ankarhår | 17 |

- 17(16) Bladskiva kal, ofta uddtandad kant; vanl ogräs 7. Sonchus
 17 Bladskiva vanl hårig, kant utan uddtänder 18
 18(17) 1-,2- el flerårig; holkfjäll i 2 rader, yttre tydligt kortare
 13. Crepis
 18 Flerårig; holkfjäll oliklångra, tegellagda 14. Hierachium

1. Cichorium

1. C. intybus - cikoria

Flerårig; 50-100 cm; strävårig. Stjälk styv, kantig, njuggt grenad. Nedre blad skaftade, skiva parflikig-stortandad; övre blad vanl omfattande, skiva hel, tandad kant. Korgar ofta parvis i bladveckan, skaftlösa, 4-5 cm breda; krona ljusblå. Pappus saknas. VII-IX. Vid järnvägar, kvarnar, hamnar, tippar och åkrar; även som odlingsväxt, ibland kortlivad odlingsrest. Europa.

2. Hypochoeris

Blad i basrosett, skiva hel el flikig. Stjälk närmst som bladlös stängel, en korg el grenad och få korgar. Holkfjäll överlappar; korgbotten fjällös. Krona gul. Pappus fjäderpensel, skaftad.

- 1 Bladskiva hel, tandade el vågig kant 1. maculata
 1 Bladskiva parflikig; nykomling 2. radicata

1. H. maculata - slätterfibbla

Flerårig; 40-70 cm; strävårig, vanl en stjälk, ogrenad el njuggt grenad. Blad något sänär utefter marken som bladrosett; skiva stor, tunglik, korta tänder-buktad kant, ibland rödbrunfläckig; mittnerv ofta rödaktig. Stjälk vanl endast 1 litet blad, högre upp som tillägg några fjäll. Korgar ca 5 cm breda; holkfjäll mörka, håriga. VII(-viii). Åsslänter och friska skogar, främst på gläntor; sandiga sluttningar, klippor, släntängar.

2. H. radicata - rotfibbla

Flerårig; vanl 20-50 cm; med några stjälkar, stjälkar vanl grenade, kala-njuggt håriga, överdelen glest med fjäll. Bladskiva smalt omvänt äggrund, parkluven-stortandad, strävårig. Korg ca 3 cm bred; holk njuggt hårig. VII-VIII. På parkers och vägrenars grässådda ytor, hamnar. Europa.

3. Leontodon

Fleråriga; blad i basrosett; skiva smal, flikig. Stjälkar vanl fåtaliga, ogrenade el grenade stänglar. Holkfjäll överlappar; korgbotten saknar fjäll. Krona gul. Pappus fjäderpensel, skaftlös.

- 1 Bladskiva vanl smalflikig, någorlunda kal; stängel vanl grenad, flera korgar 1. autumnalis
 1 Bladskiva bredflikig, vanl hårig; stängel ogrenad, 1 korg 2. hispidus

1. L. autumnalis - höstfibbla

10-40 cm; nästan kal. Bladskiva vanl pardelad, flikar smala. Stängel vanl grenad, med flera korgar; korgskaft tjockare upptill, med flera fjäll. Korgar 2,5-3 cm breda. VII-IX. Ursprungligen på havsstränder, kanske även på andra stränder samt klippor. I Lappland på kalvfjällsängar; slänter, tun, stigar, vägrenar, betesmarker.

1b. var. pratensis

Bladskiva vanl långflikig; stängel njuggt med korgar; holkar och korgskaft lång- och ofta mörkhåriga. I norra Finland allmän ras.

1c. var. taraxaci

Lågväxande; bladskiva kortflikig el nästan helbräddad; stängel ofta med 1 korg; holkar och korgskaft lång- och mörkhåriga. På kalvfjället.

2. *L. hispidus* - sommarfibbla

20-40 cm; stjärnhårig, då och då nästan el helt kal. Bladskiva parkluvenstortandad; flikar breda. Stängel ogrenad, med 1 korg, under korgen högst något tjockare på utsidan, vanl täthårig, fjällös el 1 el 2 fjäll. Korg ca 3 cm bred. VI-VII. På ängar, betesslänter, åkerrenar, gamla slysveder. Har avtagit.

4. *Picris*

Ganska hög, strävårig; stor del av håren 2-uddiga ankarhår. Stjälkblad fåtaliga, ofta omfattande. Rikligt med korgar; holkfjäll i en rad, ytterfjäll vanl utstående. Krona gul. Pappus fjäderpensel, skaftlös.

- | | | |
|---|------------------------------------|------------------------|
| 1 | Holkytterfjäll breda, hjärtformiga | 1. <i>echioides</i> |
| 1 | Holkytterfjäll smala | 2. <i>hieracioides</i> |

1. *P. echioides* - oxtungsfibbla

1-årig: 20-50 cm; grenad, styvhårig. Blad, nedre undantagna, omfattande; skiva avlång, hel- el bukttandad, trubbig el spetsig. Korgar 2-3 cm breda. Holkens ytterfjäll 3-5; dessa, uppräta, stora, hjärtlika, strävåriga; holkfjäll smala. VII-IX. Trädgårdar, morotsland. Sydeuropa.

2. *P. hieracioides* - bitterfibbla

2-, någon gång flerårig; 50-80 cm. Stjälk kraftig, strävårig; håren 2-uddiga ankarhår. Nedre blad skaftade, stjälkblad fåtaliga, omfattande; skiva lansettlik-oval, tandad el bukttandad. Korgst kvastlik. Korgar 2,5-3 cm breda; ytter- och holkfjäll smala, ytterfjäll ca ½ holkfjällets längd, något så när utstående. VII-VIII. Torra släntängar, sveder, trädesåkrar, buskage, parker, ibland vid järnvägen och på hamnar.

5. *Scorzonera*

1. *S. humilis* - svinrot

Flerårig; 20-30 cm. Huvudrot tjock. Stjälk vanl ogrenad, ljushårig. Rotblads skiva stor, lansettlik-avlångt lansettlik, spetsig, helbräddad, stympade nerver, som äldre kal, skaft täthårig; stjälkbladen skiva liten, närmast jämbred. Korg i stjälktoppen, 5-6 cm bred. Holk täthårig; holkfjäll fåtaliga, oliklånga, överlappande; Krona ljusgul, ofta svagt blårod. Smånöt närmast 10 mm; pappus fjäderpensel, skaftlös. VI-VII. På åsskogar, skogsgläntor, gräsbeväxta skogsbryn, fältsluttningar och vägrenar.

6. *Tragopogon*

1. *T. pratensis* - ängshaverrot

2-årig; 50-70 cm; kal, blågrön. Huvudrot kraftig. Stjälk rund, uppräta grenar. Bladrosettskiva jämbred, spetsig, helbräddad. Stjälkblad fåtaliga, omfattande; skiva med ganska bred bas, rännen, lång och spetsig spets, helbräddad, stympade nerver. Korgar ensamma i stjälk- och grentopparna; 3-5 cm breda, öppna endast på morgonen. Holkfjäll ca 8, alla liklånga; krona gulrod. Smånöt stor; pappus fjäderpensel, långskaftad. VI-VII(-IX). På banvallar; vägrenar, byslänter, tun, vid kyrkor och slott.

7. *Sonchus*

Stjälk ganska hög, med blad, ihålig; rikligt med mjölksaft. Bladskiva flikigtandkantad, ofta uddkantad, kal, blågrön; stjälkblad omfattande. Korgst

närmast bladlös, kvastlik. Krona gul. Smånöt platt; pappus hårpensel, skaftlös.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Flerårig; rot vågrätt; blomkorg 4-5 cm bred | 3. arvensis |
| 1 | 1-årig, liten upprätt rot; blomkorg ca 2 cm bred | 2 |
| 2(1) | Bladskiva vanl hel, tandad, taggspetsad | 1. asper |
| 2 | Bladskiva djupt flikig, flikarna vanl endast lågt tandade, närmast utan uddspets | 2. oleraceus |

1. *S. asper* - svinmjölkstistel, svinmolke
1-årig; 30-80 cm; stora individer grenade. Bladskiva vanl avlång, hjättlik bas medrundade basflikar, hård, glänsande grön, tandkantad el ibland flikad, udd taggig. Korgar 1,5-2 cm breda; krona ljusgul. Smånötens längsåsar släta. VII-IX. I trädgårdar, potatisåkrar och vid väggar främst i gamla byar och städer, ofta även på odlingar, åkrar mm, hamnar.

1a. var. *asper*

Bladskiva kort, tandkantad, tänder uddiga. I Finland dominerande ras.

1b. var. *pungens*

Bladskiva stortandad el flikig, stortaggig; ändflik ganska smal. Särskilt i sväder, lastplatser och tippar, ofta ny nykomling.

2. *S. oleraceus* - kålmjolkstistel, kålmolke

1-årig; 40-80 cm; stora individer grenade. Bladskiva parflikig, tunn, mjuk, matt, under blågrå; ändflik vanl stor, triangulär, sidoflikar rätt smala, rätt spetsiga; bladskiva trubbtandad, småuddig el uddlös. Korgar 2-2,5 cm breda; krona vanl ljusgul. Smånötens längsåsar knöliga. VII-IX. I trädgårdar, potatisåkrar och vid väggar främst i gamla byar och städer, sällan på åkrar.

2a. var. *oleraceus*

Bladskivans sidoflikar hela; ändflik tydligt större än sidoflikar. I Finland dominerande ras.

2b. var. *lacerus*

Bladskivans sidoflikar långa, parflikiga; ändflik knappast större än sidoflikar. Särskilt i städer och tippar, ofta ny nykomling.

3. *S. arvensis* - mjölkstistel, åkermolke

Flerårig; gulbrun, från vågräta rotsystemets knoppar skott; 40-150 cm. Stjälkar vanl ogrenade. Nedre blad skaftade, stjälkblad omfattande; skiva rätt smal, blågrön, främst stjälkblad vanl parflikiga; flikkanterna oregelbundet strävtandade, klenta taggar. Korgar långskaftade, 4- cm breda; krona gul. VII-VIII.

3a. var. *arvensis*

Stor; holkar och korgskaft med långa och styva glandelhår (f.? *arvensis*, ssp. *arvensis*) el, i det närmaste lika ofta kala (f.? *laevipes*), var *glabrescens*, ssp *uliginosus*; smånöt 2,5-3 mm, mörkbrun. Svårutrotat rotogräs på åkrar, främst på vårsådda åkrar, trädgårdar, höängar, vägrenar, båtstränder och omarker. Blivit allmän.

3b. var. *maritimus*

Låg; bladskiva köttig, smal och ofta något så när flikig; korgar fåtaliga; smånöt 3-4 mm, ljusaktigt gul. Holkar och korgskaft ofta glandelhåriga, men vid Bottenvikens stränder vanl kala (var "*bottnicus*"). På havsstränder, främst stenmarker, även på havstrandens grovbottnade ängar, klippskrevor och sandfält.

8. *Lactuca*

1-, 2- el flerårig. Bladskiva hel el parflikig. Krona gul el violettblå. Pappus hårpensel, skaftad.

| | | |
|------|--|-------------|
| 1 | Krona blå; blad tagglösa | 2 |
| 1 | Krona gul; blad taggiga el utan | 3 |
| 2(1) | Nedre och mellersta blads skiva flikig; holkfjäll rätt breda, vanl gröna | 1. tatarica |
| 2 | Bladskiva vanl hel; holkfjäll smala, mörkt blåroda | 2. sibirica |
| 3(1) | Bladskivans undersidas mittnervtaggig | 3. serriola |
| 3 | Blad tagglös | 4. sativa |

1. L. tatarica - sandsallat

Flerårig; 40-100 cm; med jordrevor, kal, överdel grenad. Nedre blad kortskaftade, övre i någon mån omfattande; skiva lansettlik, parflikig; flikar spetsiga; övre blads skiva utan flikar. Korgar ca 2,5 cm bred. Holkfjäll ganska breda, rätt trubbiga, gröna- jämnt rödaktiga; krona blå. VII-VIII. Vid kvarnar, järnvägar, tippar, utbredd även till havsstränder. Östeuropa.

2. L. sibirica - älvsallat

Flerårig; 40-80 cm; utan revor, kal, vanl ogrenad. Nedre blad kortskaftade, övre något omfattande; skiva lansettlik, långspetsad, vanl hel och kort tandad, ibland fliktandad. Korgar ca 2,5 cm breda. Holkfjäll smala, spetsiga, mörkt blårodbrokiga; krona blå. VII-VIII. I sjöstrandsbuskage, vid älvar och bäckar, strandängar, grusstränder.

3. L. serriola - taggsallat

1- el vanl 2-årig; 40-80 cm; styv stjälk, något så när kal. Blad skenbart i 2 rader riktade i nord-syd(kompassväxt); skiva hård, sida vid sida i vertikalplan, basen pillik, avlång, parflikig el ibland hel, ojämnt naggtandad; under mittnerven taggig. Korgar smala; krona ljusgul. VII-VIII. I hamnar, barlastplatser, vid kvarnar, vägrenar, omarker och nya gräsmattor. Europa.

4. L. sativa - trädgårdssallat

1-årig; 30-50 cm; kal. blad som basrosett och efter stjälken, hela el på annat sätt flikiga, mjuka, tagglösa, vanl gulgröna. Korgar smala; krona ljusgul. VIII-IX. Allmänt odlad som grönsak; ibland tillfällig på komposter och tippar.

9. Cicerbita

Fleråriga, stora. Stjälkblad omfattande; bladskiva flikig. Krona blå el blårod. Pappus hårpensel, utanskaft.

| | | |
|---|-------------------------|----------------|
| 1 | Korgst närmast klaselik | 1. alpina |
| 1 | Korgst kvastlik | 2. macrophylla |

1. C. alpina - torta

70-150 cm. Stjälk vanl ogrenad, överdelen tätt med rödaktiga glandelhår. Stjälkbladens skiva stor, kal, under blågrön; smala sidoflikar vanl 3 par, ändflik mycket större, brett triangulär, tandad. Korgst lång, smal, kvastlik; korgar 2,5 cm breda. Holk glandelhårig; krona ljusblå. VII-VIII. På frodiga bäckdälder, käll- och sumpskogar, främst på bergsluttningar; även på kalfjällets nedre sumpiga delar.

2. C. macrophylla - parksallat

100-150 cm. stjälk vanl ogrenad, överdel glandelhårig,. Bladskiva svagt hårig; stjälkbladens sidoflikar 1 par el sidoflikar saknas, stor ändflik hjärtligt triangulär. Korgst bred, utåt bågböjda grenar, kvastlik; Korgar ca 4 cm breda. Krona blårod. VII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting. Östeuropa.

10. Mycelis

1. M. muralis - skogssallat

Flerårig; 30-80 cm; ogrenad, vek, kal. Bladskaft långt, vingkantat, basen svagt stipelaktig; skiva parkluven, under blågrön, ändflik stor, triangulär. Korgst månggrenad gles toppblomst. Holk ca 10 mm, smal, rund; yttre holkfjäll mycket kortare än inre; krona gul. Pappus hårpensel, med skaft. VII-VIII. I skuggiga lundar och lundskogar, vid källor, bergslundar, blockterräng; ruinväggsugga.

11. Taraxacum

Fleråriga, med mjölksaft, örter med stängel; huvudrot kraftig. Blad i rosett, skiva brett lansettlik-smalt omvänt äggrund, parkluven-pardelad, ibland närmast jämbred och hel. Stänglar flertaliga, med 1 korg, mjuka, stor hålighet. Korg stor, inre fjäll, enhetliga holkfjäll, i en rad, uppräta; yttre fjäll, bihangsfjäll, vridna runt holk-basen, vanl utstående-nedvridna. Blmr gula; kantblmrns tunga under vanl grå- el rödstrimmig. Smånöt 3-6 mm, smalt omvänt äggrund, glandrig-överdel taggig, i spetsen smal näbbdel; pappus skaftad, hårpensel, skaft 2-4 ggr smånötens längd. V-VII. I Finland är närmast 500 apomiktiska småarter kända, vilka kan grupperas i 6-10 sektioner.

I bestämningsnycklarna visas allmännaste och betydelsefullaste kännetecken på smörblomsarter. Valda arter representerar huvuddel av finska smörblmrns individantal. Uppgifter om utbredning och förekomst är ungefärliga, såväl i ord som med kartor. Många områdets artbestånd av smörblmr är alls ej kända. Arter rapporterade som allmänna är i det närmaste funna i hela Finland, i Lappland dock mindre allmänna.

För kännedom om smörblmrns, särskilt ogrässmörmlmrns ursprung är det lämpligt att börja jämföra åtskilliga individer sinsemellan och söka efter vilka som hör ihop och vilka som hör till annan art. Ofta förekommande arter bestämmas först.

Igenkänningstecken för blad avser bladmitten, vilken ansluter sig till övergångsstadium för föregående och följande ytter- och innerblad. I blomningens slutskede blir ytterblad och tidiga mittblad redan gulnade och vissnade. Individ som är i både knoppstadiet och har överblommade korgar är ut bestämnings- och bevarande-mässig synpunkt lämplig. Vid smånötternas mognad förtvinar mellanbladen; senare på sommaren och hösten har blommande smörblmr endast inre blad, som är extremt förvandlade. Sådana plantor är ej lämpliga för bestämning.

Många arter saknar pollen. Detta kan konstateras t o m med blotta ögat genom att se på pistillmärket mot ljuset. I smånötens mått ingår näbbbet, dess del anges separat. Till varje bestämning vore det bra om mogna smånötter kunde bifogas, dessa kan mogna lätt inomhus; i vatten(kärl) kan överblommade korgstänglar bilda naturtrogna smånötter.

| | | |
|------|--|--------------------------|
| 1 | Smånöt rödtonad | 3. Sektion Erythrosperma |
| 1 | Smånöt utan rödton | 2 |
| 2(1) | På holkfjällens spets, främst inre, tydlig knöl el hornbihang | 3 |
| 2 | Ej knöl el hornbihang (utom ogrässmaskrosors innerfjälls spets med en helt liten knöl) | 4 |
| 3(2) | Blomkorg 40-70 mm bred; nordlig växt | 2. Sektion Borelia |
| 3 | Blomkorg 20-40 mm bred; sydlig växt | 3. Sektion Erythrosperma |
| 4(2) | Ytterfjäll äggrunda-smalt äggrunda, brett hinnkantade, tätt efter holken; bladskiva jämbred-jämbrett lansettlik, vanl hel | 1. Sektion Palustria |
| 4 | Ytterfjäll smalt äggrunda-lansettlika-jämbreda, ej hinnkantade, men ofta med vit kant, ej tätt efter holken; bladskiva brett lansettlik-smalt omvänt äggrund, flikig | 5 |

- 5(4) Smånöt 4-6 mm, näbb brett kägellik, pappusskaft ca 2 ggr smånötens längd; ytterfjäll 8-12 mm, upprätta-snett uppåt, vanl tydligt vitkantade; bladskiva på vissa arter leverfläckig 4. Sektion Taraxacum
- 5 Smånöt 3-4(-4,5) mm, näbb kägellik-kägellik rundat, pappusskaft 2,5-4 ggr smånötens längd; ytterfjäll (8-)13-20 mm, sällan snett uppåt, okantat-smalkantat; bladskiva ej leverfläckig, men mellan bladflikarna ofta mörka fläckar (tjärfläckar) 6
- 6(5) Kantblmrs tunga under gul el efter nerver rödstrimmig (T. crassipes; röd-violettstrimmig); ytterfjälls övre yta ganska ljus; bladskaft brett vingkantat, i spetsen 2-5(-6) flikpar; ändflik 1/4-1/3 av bladlängden; nordisk förekommande art 5. Sektion Boreigena
- 6 Kantblmrs tunga under brett röd- el blårödstrimmig; ytterfjällens översida med mörk ton; bladskaft med avbrutna vingkanter, i spetsen 3-7(-8) flikpar; ändflik vanl under 1/4 av bladets längd; nykomling, sällan förekommande art 6. Sektion Ruderalia

1. Sektion Palustria - strandmaslrosor

5-20(-25) cm. Blad upprätta; skiva ofta fårad, jämbred lansettlik, tandkantad el flikad. Korgar 25-40(-45) mm breda. Ytterfjäll avlånga-lansettlika, brett hinnkantade, utan hornbihang och knölar, tätt efter holken. Smånöt 4,5-5,5 mm, bruna-halmgula, överdel småtaggig; näbb 1-2 mm, närmast cylindrisk; pappusskaftet ca 2 ggr smånötens längd. I Finland växer arten på 5 fuktiga ställen.

- 1 Tunga rännformig; korgar rörformiga, öppnar sig ej helt, nordlig; på sjöstränder, synlig senast 1949 1. crocodes
- 1 Tunga platt; korgar öppnar sig helt; 2
- 2(1) Bladskiva ända till mittnerven flikig; flikar jämbreda-smalt triangulära, utåt- el svagt nedåtriktade (mot basen). På öar tämligen vanlig; på steniga och grusiga havsstränder 2. balticum
- 2 Bladskiva tandad el kort bredflikig 3
- 3(2) Bladskiva tandad; ytterfjäll under 1/2 innerfjällets längd, smalt äggrunda; smånöt (utan näbb) bredast på övre halvan; näbb rundad, tydligt avgränsad. Strandängar, mossar, fuktiga lundar; fordrar kalk. Alltmer sällsynt. 3. suecicum
- 3 Bladskiva vanl bredflikig; ytterfjäll 1/2 innerfjällets längd, brett äggrunda - äggrunda; smånöt (utan näbb) bredast på mitten; näbb kägellik, utan tydliga gränser. Havsstränder, fuktiga ängar 4
- 4(3) På Åland 4. egregium
- 4 På Finska Vikens stränder 5. fennobalticum

2. Sektion Borealia - hornmaskrosor

10-30 cm. Korgar 40-70 mm breda, vanl rent gula; kantblmrs kronas tunga under vanl svagt strimmig. Ytterfjäll smalt avlånga-lansettlika, variererande vid kanten, löst efter holken-utböjda. Ytter- och innerfjällens spetsdel med hornbihang el knöl. Smånötter 4,5-5 mm, gråa-halmgula, taggiga; näbb 0,6-1 mm, kägellik; pappusskaft 3 ggr smånötens längd. Nordliga; i Finland 4 arter.

- 1 Ytterfjällens bihang tydligt hornlik 2
- 1 Ytterfjällens bihang knölik 3
- 2(1) Bladskiva bred, oregelbundet tandad-bredflikig; korgar 50-70 mm breda, kantblmrs tunga under närmast ostrimmig; vanl utan frömjöl. Ängar, strandängar, vägkanter 6. hjeltii
- 2 Bladskiva smal, smalflikig; ändflik lång, svagt krökt; korg 40-50 mm bred, kantblmrs tunga under brett mörkstrimmig; med frömjöl. Flodstrandsväxt, stenbackar, mossiga klippor, vägterasser 7. norvegicum
- 3(1) Stift mörkgrönt torkat närmast svart; kantblmrs tungas spets under utefter nerverna gråblårödstrimmig, tungans tänder blåroda. Fuktiga ängar 8. brachyceras

- 3 Stift gul; kantblmrs tunga under röststrimmig, tungans tänder gula.
Fuktiga ängar 9. tornense

3. Sektion Erythrosperma - sandmaskrosor

10-25(-35) cm. Blad efter marken-utstående; skiva djupt och rikligt flikig; arter på torra växtplatser bildar av fjolårets bladbaser basförtjockning. Korgar 20-40 mm breda, vanl ljusgula, saknar pollen och har mörkt märke. Ytterfjäll avlånga-lansettlika- sällan jämbreda, vanl tydligt hinnkantade, följer holken-utstående, sällan nedriktade. Inner- och ytterfjälls spetsdel med knöl el hornbihang. Smånöt 4-5 mm, rösttonad, halmgul el brun; näbb 1-1,5 mm, cylindriskt pappusskaft 5-12 mm. Torra platser, sandfält, ängar, vägrenar, gräsmattor. Främst sydvästlig; i Finland 24 el 25 arter.

- 1 Smånötter saknar röstfärgton; utan frömjöl 2
1 Smånötter med rött; med el utan frömjöl 4
2(1) Smånötter bruna-mörkbruna; ytterfjäll nedåtriktade, jämbreda, närmast helt utan hinnkant. Korg ljusgul; stift och märke gröna. vanlig i södra och mellersta Finland, sällsynt i norra Finland; på steniga ängar, gräsvallar 10. proximum
2 Smånötter halmgula; ytterfjäll utspärrade, jämbrett lansettlika-äggrunda, smalt hinnkantade 3
3(2) Stor; blad 10-25 cm; skivflikar skärformiga, spetsen bandlik, kantblmrs tunga under blåror; märken gulgröna; smånötter halmgula. På gamla ängar 11. falcatum
3 Rätt liten; blad 10-15 cm; skivflikar jämbred - smalt likbent triangulär; kantblmrs tunga under nästan svart; märken svartgröna; smånötter gråaktigt halmgula. I södra och mellersta Finland; naturliga växtplatser, ljusa lövskogar, ibland gräsvallar, rätt sällsynt 12. pseudofulvum
4(1) Smånötter rödgula-rödbrunaktiga; ytter- och innerfjälls spets med knöl el kort hornbihang 5
4 Smånötter tegelröda-brunröda; ytter- och innerfjälls spets vanl tydligt med hornbihang 6
5(4) Bladflikar korta, översidan (bladets spetshalvas kant) bågformigt knäböjt utåt, tandad; holk mörkgrönaktig, innerfjälls spets med tydligt hornbihang; krontungans tänder röda; smånötter gulröda. I Finland den vanligaste backmaskros; strandängar, lövängar, ljusa lundar, gamla ängar, gräsvallar 13. fulvum
5 Bladflikar tämligen långa, utåt-nedåt, spets uppåt; innerbladens flikar alltigenom korttandade; holk ljusgrön, innerfjälls spets med knöl, sällan med tydligt hornbihang; krontungans tänder gula; smånötter rödbrunaktiga. Tämligen allmän i östra Finland; på gårdar, vägkanter, i gräs; i övriga Finland sällsynt 14. isthmicola
6(4) Utan frömjöl 7
6 Med frömjöl 8
7(6) Ytterfjäll längs holken, under 1/2 innerfjälls längd; bladskaft saknar vingkant, trådlikt smala, glänsande blåviolett. På Åland på torra och soliga ställen; kalkfordrande 15. rubicundum
7 Ytterfjäll utstående, 1/2 innerfjälls längd; bladskaft med smal vingkant, matt blåviolett. Sydvästra och södra Finland tämligen allmän, på andra ställen sällsynt; åsslänter, sand, bosättningar nära berggrund, gräsvallar 16. marginatum
8(6) Stift gult, märke gulgrön; smånöt ljust brunröd; holk ljusgrön, ljust rimfrostförgad. Sydvästra Finland tämligen vanlig, annars sällsynt; klippiga ställen, gräsvallar, stengårdsgårdar, vägrenar 17. limbatum
8 Stift och märke mörkgröna; smånöt mörkt brunröd; holk mörkgrön 9
9(8) Bladskaft utan vingkant, smala, glänsande rödvioletta (se mom 7) 15. rubicundum

- 9 Bladskäft smalt vingkantat, matt rödvioletta; ytterfjäll utåt-
bakåtvända, lansettlika, smalt hinnkantade. Sällsynt, på utbredning;
parker, vägrenar 18. scanicum

4. Sektion Taraxacum - atlantmaskrosor, fjällmaskrosor

10-30 cm. Blad kala-njuggt håriga; skiva något så när jämnt bred, glesflikig, ofta leverfläckig; flikar helbräddade-glestandade; bladskäft vanl brett vingkantade; mittnerv på enhetliga västliga smörblmr ända till bladspetsen blårod. Korgstänglar vanl liklånga med bladen, sällan tydligt längre. Korgar 30-50 mm breda, glesa, rent gula-mörkgula, många arter sluter sig endast sent på kvällen; vanl med pollen. Holkbasen vanl halvklotformig. Ytterfjäll 8-12 mm, avlångt lansettlika-lansettlika, tydlig vitkantade, utan hornbihang el knöl, löst efter holken-snett uppåt-utåtriktade. Smånötter 4-6 mm, halmgula-bruna; näbb 0,3-0,8 mm, brett kägelformade; pappusskaft ca 2 ggr smånötens längd. På fuktiga ställe. Västs smörblmr är kända i Finland med 10 arter och till stor del ännu de outredda safranssmörblmr med 10-20 arter. Delas numera i 3 el 4 sektioner: Taraxacum (art 19, 21), Celtica (art 20), Naevosa (art 22, 23).

- 1 Ytterfjäll löst efter holken-snett uppåt, högst 1/2 innerfjällens
längd; korgar mörkgula; bladskiva klart ljusgrön, tunn, närmast hel -
lågt kluvna och glest kroktandad; bladskäft grönt-mattrött, mittnerv
vanl ljus; utan frömjöl el rikligt med. Nordlig grupp; i
fjällbjörkdungar och kala ställen, utmed bäckar i gräs och
skogsbälten och på fuktiga ängar 19. croseum
- 1 Ytterfjäll snett uppåt-utåtriktade, åtminstone 1/2 innerfjälls längd
Korgar vanl rent gula; bladskiva mörkgrön-blågrön, gles-flikig;
bladskäft mittnerv röda-blåröda; med frömjöl. Västliga smörblmr 2
- 2(1) Bladskiva utan leverfläckar 3
- 2 Bladskiva med leverfläckar 4
- 3(2) Bladskivans spetsflik kortspetsad-rundad. Stränder, lundängar,
bäcklundar; i norra Finland uppenbart krigsnykomling 20. praestans
- 3 Bladskivans spetsflik långspetsad-spjutlik. Fuktiga ängar. Från
safransmaskrosor övergångsart 21. sagittifolium
- 4(2) Bladskivans ändflik lång, spjutformig; korgar mörkgula; ytterfjäll
otydligt hinnkantade. Stränder, fuktiga lundängar 22. maculigerum
- 4 Bladskivans ändflik kort, pillikt triangulär-snett kvadratisk; korgar
ljusgula; ytterfjäll tydligt hinnkantade. Fuktiga ängar 23. naevosum

5. Sektion Boreigena - norrlandsmaskrosor

20-40 cm. Blad håriga; skiva lansettlik- smalt omvänt äggrund, glesflikig; ändflik stor, 1/4-1/3 av bladskivans längd; skaft vanl rödviolett, brett vingkantad; flikmellanrummen sällan mörka. Korgstänglar något längre än bladen. Ytterfjäll långa och breda, närmast liklånga med innerfjällen, övre ytan rätt ljus, utriktade-nedriktade. Öppna korgars innerfjäll är tätt ihop med varandra likt ogrässsmörblmr. Korgar 45-70 mm breda, helt öppna nästan klotformiga, rent gula; kronan hos kantblmr tunga under rent gul el efter nerverna grå- el rödaktigt strimmig (undantag: 29. T. crassipes); stift och märke vanl rent gula; med skiftande pollen. Smånötter 3,2-4 mm, grågröna-halmgula; näbb 0,2-0,7 mm, kägellik; pappusskaft 10-15 mm. I Finland 12 el q3 arter.

Sektionen är inte alltid tydligt urskiljningsbar från ogrässsmörblmr. Många arter är ursprungliga, förekommer på kärrängar, fuktiga hömarker, vid älvar och bäcksumpskogor, sällan stor människopåverkan för utbredningen. På liknande platser växer även några ursprungliga ogrässsmörblmr el rätt gamla nykomlingar (i huvudsak: pollen-lösa ogrässmörbl, sektion Borea). Deras utbrednings tyngdpunkt är något längre söderut.

- 1 Bladskaftets vingkant vid basen från början rätt bred; ändflik vanl 2
1/4 av bladskivans längd
- 1 Bladskaft långt, 1/3 av bladet, vingkant något bredare vid basen; 4
ändflik 1/4-1/3 av bladskivans längd
- 2(1) Bladskiva lansettlika-långt lansettlika, ljus gröna, flikar 24. kuusamoënsë
utåtriktade, liksidigt triangulära; holk ljusgrön; kantblmrs tunga
under 1,5 mm bredd, under ej strimmig el svagt gråstrimmig. Myrängar
- 2 Bladskiva smalt omvänt äggrunda, grågröna, flikarnas övre halva 3
rundad; holk mörkgrön; kantblmr tunga över 5 mm bredd, efter
nerverna svagt röststrimmig
- 3(2) Ytterfjäll utåtriktade, tydligt kortare än innerfjäll; bladskiva 25. cochleatum
kortflikig, bladspets kort snibb. Vanligast och rikligast i norra
Finland av ursprungliga maskrosarter; fuktiga ängar, bäckstränder,
fjällängar
- 3 Ytterfjäll nedriktade, närmast liklånga med innerfjäll, enstaka 26. chrysostylum
längre; bladskiva djupt flikig, bladspets lång snibb. Fuktiga kärr-
ängar
- 4(1) Kantblmrs tunga under röstaktigt gul-svagt gråstrimmig; korgar under 27. perattenuatum
50 mm bredd, röstaktigt gula. På ängar
- 4 Kantblmrs tunga under längs nerverna röststrimmig-breda röstvioletta 5
strimmor; korgar 50-70 mm breda, mörkaktigt gula
- 5(4) Bladskaft och mittnerv ända upp tydligt klarröda; blad mjukhåriga; 28. galeatum
kantblmrs tunga under längs nerverna röstaktigt strimmig; vanl med
frömjöl. På ängar.
- 5 Bladskaft och mittnerv närmast gröna; blad tämligen njughåriga; 29. crassipes
kantblmrs tunga under brett röstviolettstrimmig; utan frömjöl. Tidigare
vanlig, i ekzonens nordgräns n:a Österbotten och Kajana-land; numera
rätt sällsynt, i s:a Finland närmast försvunnen. Kärrängar, sank
lövskog

6. Sektion Ruderalia - ogräsmaskrosor

10-45(-60) cm. Bladskiva vanl lansettlik, otymplig och djupt och rikligt flikig, aldrig leverfläckig, men flik-mellanrummen ofta tjärfläckiga; bladflikars övre kant och flikmellanrum tandade-tandflikiga. Korgstänglar upprätta, längre än bladen, som unga spindelhåriga. Ytterfjäll 8-18 * 2-6 mm, lansettlika- jämbreda, utriktade-nedriktade, särskilt sällan uppåt, vanl utan hinnkant, hos några arter på innerfjällens spetsdel liten knöl. Korgar (25-30-70(-75) mm breda; kanttungblmrs krona under brett mörkstrimmig; stift och märke sällan rent gula. Smånötter 3-4(-4,5) mm, bruntonade; näbb 0,2-0,7(-1.0) mm, kägellik cylindrisk. Med och utan pollen; pollen-lösa arter, ca 25, i huvudsak ursprungliga. På många olika av människor skapade växtplatser; ursprungliga gamla ängars arter har under senare årtionden märkbart glesnat.

I Finland ha rapporterats ca 400 arter; allmänna och närmast utbredda över landet ca 100; i smörblomme-bestånd på ett par ar kan man finna upp till 20-30 arter. Övriga arter är lokala el sällsynta och kortlivade lämningar efter tillfälliga nykomlingar. Under sista kriget kom till Finland med tyska underhållstrupper stor mängd förut okända smörblomsarter, av dessa är närmast 180 arter avbildade vid Bottenvikens hamnar tyskarnas lägerplatser i norra Finland. Många av dessa arter torde redan ha försvunnit. De är ursprungligen från andra delar av Mellaneuropa. På grund av ogräsmörblmrs stora artantal är det klokast att begränsa uppmärksamheten till en början till arterna 30-64. Förtätad bestämningsnyckel kan i många fall endast vara riktningsbestämmande. Helt nyligen är från ogräsmörbl till särskild sektion skild: Borea (arterna 30-32, 34, 35?, 37-39, 41, 42, 44, 45), Celtica (arterna 35?, 40?), Hamata (art 70).

- 1 Utan frömjöl Nyckel A
- 1 I varierande grad med frömjöl 2
- 2(1) Växtens rottdel (bladskaft) grön el ljus ofärgad Nyckel B
- 2 Växtens rottdel röst Nyckel C

Nyckel A. Utan frömjöl

| | | |
|--------|---|-----------------------|
| 1 | Märken svartgröna | 2 |
| 1 | Märken smutsgröna-gula | 3 |
| 2(1) | Bladskäft utan vingkant; ändflik triangulär, spetsig; ytterfjäll 2-3 mm breda, tätt nedåt, ljusgröna. På vissa platser vanlig, på gamla ängar är arten avtagande | 30. triangulare |
| 2 | Bladskäft smalt vingkantat; ändflik liten, snett osymmetrisk; ytterfjäll 4-5 mm breda, snett nedåt, gråaktigt blågröna. I s:a Finland sällsynt | 31. revalense |
| 3(1) | Ytterfjäll under blomningstid uppåt-utåt | 4 |
| 3 | Ytterfjäll under blomningstid snett nedåt- nedåt | 7 |
| 4(3) | Tämligen liten, 10-20 cm; ytterfjäll 1,5-2 mm breda. Påminner om backmaskrosor. Genom finska Lappland med få undantag , på gamla ängar; avtagande | 32. aceratum |
| 4 | Större, över 20 cm; ytterfjäll över 3 mm breda | 5 |
| 5(4) | Bladskäft brett vingkantat, flikpar 5-7, flikmellanrum rätt korta; holk ej svartgrön. Blad under glänsande och med tydligt upphöjda nerver; övre bladflikars spets rundade. Äldre nykomling, vanl på kuststäders gräsytor, endast i Helsingfors omgivning | 33. pulcherrimum |
| 5 | Bladskäft smalt vingkantat, flikpar 2 el 3, någon gång 4, flikmellanrum långa; holk svartgrön | 6 |
| 6(5) | Bladskäft ljusröd, mittnerv ljus; ytterfjäll utåt, smalt vitkantade. Rätt vanlig; endast på gamla ängar | 34. biformatum |
| 8 | Bladskäft och mittnerv glänsande röda; ytterfjäll löst efter holken-utåt, tydligt hinnkantande. På Åland och angränsade öar, vanlig på steniga havsstränder i klibbalsbryn, andra strandområden punktvis, stränders kännetecken även på sjöstränder och diken | 5. litorale |
| 7(3) | Ytterfjäll brett ljust kantade; blad ljusgröna, ändflik stor, triangulärspjutformig; korg ljusgul. Södra och mellersta Finland ställvis | 36. subhueelpersianum |
| 7 | Ytterfjäll högst smalt ljust kantade | 8 |
| 8(7) | Bladets ändflik brett trubbig-rundad | 9 |
| 8 | Bladets ändflik spetsig, ofta uddvass | 10 |
| 9(8) | Korg 45-55 mm bred, gles; ytterfjäll 15-18*3-5 mm. Allmän ogräsmaskros | 37. obtusulum |
| 9 | Korg 25-35 mm bred, tät; ytterfjäll 12-13*2,5-3 mm. S:a Finland ganska sällsynt | 38. pallidulum |
| 10(8) | Bladflikars mellanrum långa, smalt vingkantade; ändflik stor, spjutformig; ytterfjäll slingrar sig i varandra. Förr vanlig i hela Finland, nu avtagande i söder, i n:a Finland huvudart, på gamla ängar | 39. remotijugum |
| 10 | Bladflikars mellanrum ganska korta, tydligt vingkantade; ytter-fjäll ej tydligt inslingrade | 11 |
| 11(10) | Bladflikar närmast skärformiga; övre flikpar bildar regelbunden halvcirkel, i dess överkant har gamla individer 2 stora krökta tänder. Vanlig i hela Finland | 40. ostenfeldii |
| 11 | Blad annorlunda | |
| 12 | | |
| 12(11) | Ytterfjäll 3-7 mm breda, snett nedåt | 13 |
| 12 | Ytterfjäll 1,5-3 mm breda, tätt nedåt | 15 |
| 13(12) | Korg liten, 2,5-4 cm bred; kantblmrs tunga rännformig; yttre ytterfjäll 5-7 mm breda; inre tydligt bredare; ibland med frömjöl. Vanlig på gamla ängar | 41. canaliculatum |
| 13 | Korg 4,5-.5 cm bred; kantblmrs tunga platt; ytterfjäll 4-5 mm breda, alla närmast likbreda | 14 |

- 14(13) Blad grågröna, bladskaft och flikmellanrum brett vingkantade, fliköverdel hel el med smala långa tänder; märken smutsgröna. Närmast släkt med nordliga maskrosor. I hela Finland med få undantag i den sydligaste strandmaskroszonen; kärrängar och gamla ängar; avtagande 42. penicilliforme
- 14 Blad glänsande gröna, bladskaft och flikmellanrum smalt vingkantade, flikars överdel med stor tand el flera små; märken smutsgula. Här och där i hamnområdets utkant 43. speciosum
- 15(12) Bladflikpar 4 el 5, flikar ofta varannan gång (strödda), någorlunda nedåt, rikligt med tänder, innerbladens ändflik pillik. På gamla ängar i hela Finland, i sydligaste strandzonen med få undantag; avtagande 44. septentrionale
- 15 Flikar 5-8, flikar motsatta, ofta regelbundet triangulära, dess undersida i rak vinkel till mittnerven, dock är nedre flikars översida och vingkant tandade, innerblads ändflik spjutlik. På gamla ängar i stora delar av Finland avtagande; 45. subpenicilliforme

Nyckel B. Med frömjöl, grön rottdel

- 1 Ytterfjäll på hela översidan svart- el blåvioletta. Barlastnykomling, under långsam utbredning, sällsynt 46. cyanolepis
- 1 Ytterfjäll gröntonade, på sin höjd blårod på spetsen och kanterna 2
- 2(1) Holk liten, mörk; ytterfjäll över 10 mm, äggrunda - brett lansettlika, ljust kantade 3
- 2 Holk stor, ofta mjöldaggig; ytterfjäll över 10 mm, brett lansettlika-lansettlika, saknar hinnkant el med smal ljus kant 4
- 3(2) I bladskivans flikmellanrum ofta långa fliklika tänder; flikar spetsiga, från spetsen utåtböjda; ytterfjäll utböjda, från spetsen utåtböjda, formar runt holken stjärnkrage. Allmän, gamla boplatzers art 47. tenebricans
- 3 I bladskivans mellanrum rätt korta tänder; flikar ganska trubbiga, utåt; ytterfjäll utåt, blott svagt utåtböjda, formar ej stjärnkrage. Allmän 48. sublaeticolor
- 4(2) Bladflikars övre kant tydligt bågböjd utåt, brant avsmalnar till en lång bandlik spets. I s:a Finland på vissa platser allmän 49. porrigens
- 4 Bladflikar annorlunda 5
- 5(4) Märken mörkgröna; bladflikarnas mellanrum lång, jämbreda, flikar utåt, jämbreda. S:a Finland ställvis 50. lacinosum
- 5 Märken gula-smutsgula; bladflikars mellanrum rätt kort, bladflikar triangulära 6
- 6(5) Bladflikars övre kant med 1 el 2 uppseendeväckande stora tänder 7
- 6 Bladflikars övre kant hel el åtskilliga små tänder 8
- 7(6) Bladskaft 1/3-1/2 av bladets längd; bladflikars tänder utåt, ofta lika extra flikar; ytterfjäll snett nedåt. Allmänna ogrässmörblmr, i många områden huvudart 51. alatum
- 7 Bladskaft 1/3 av bladets längd; bladflikars tänder utåt; ytterfjäll utåt. Vanl på Åland, övrigt i s:a Finland ovanlig 52. ingens
- 8(6) Mittblads flikmellanrums överdel ljus, utan tjärfläckar 9
- 8 Mittblads flikmellanrums överdel med tjärfläckar el åtminstone i vingkanten mörk zon 11
- 9(8) Bladflikpar 2-4; flikar breda, överkant utåt bågböjd; bladskaft brett vingkantat. Vid stränder någorlunda kännbart vanlig; i inlandet sällsynt 53. ancistrolobum
- 9 Bladflikar 4-8, flikar rätt smala; bladskaft smalt vingkantat 10
- 10(9) Övre bladflikars spets trubbig och övre kant hel-glestand; bladskaft kort, under 1/4 av bladlängden; ytterfjäll utan hinnkant. Tämligen sällsynt 54. pallescens
- 10 Övre bladflikar spetsiga och övre kanten med stora tänder; Bladskaft 1/4 av bladlängden; ytterfjäll smalt vitkantade. Rätt allmän 55. croceiflorum

- 11(8) Bladskaft utan vingkant; mittnervens undre del ljus, mitt- och överdel rödbrun; ytterfjäll utåt, svartgröna-olivgröna. S:a Finland ställvis 56. piceatum
- 11 Bladskaft vingkantat; mittnerv ljus; ytterfjäll nedåt, ljusgrön 12
- 12(11) Bladflikar ledade, övre helbräddade, nedre flikars övre kant njugg-tandad; ytterfjäll utan hinnkant. S:a Finland ställvis. 57. sellandii
- 12 Bladflikar bågböjda nedåt, övre del tandad; ytterfjäll vitkantade 13
- 13(12) Ytterfjäll över 3 mm breda, lansettlika, ljusgröna och tydligt mjöldaggiga, ljus kant rätt korthårig; unga korgknoppar närmast klotformiga, tydligt vitmjöldaggiga; bladflikar långa, ändflik stor, brett triangulär. S:a och mellersta Finland ställvis vanlig 58. pallidipes
- 13 Ytterfjäll 3 mm breda, jämbrett lansettlika, ljus kant kal; unga korgknoppar svagt cylindriska, ej tydligt mjöldaggiga; bladflikar ganska korta, ändflik rundad-triangulär. Ställvis känt vid stränder, i inlandet sällsynt 59. expallidiforme

Nyckel C. Med frömjöl, röd rot-del

- 1 Mittblads flikmellanrum på översidan tydligt tjärfläckade el mörka 2
- 1 Mittblads flikmellanrum på översidan utan tjärfläckar el högst något mörka 6
- 2(1) Märken gula; bladflikar triangulära, utåt; i flikmellanrummet på båda sidor stor tand. Allmän 60. xanthostigma
- 2 Bladskaft smutsgula-gröna 3
- 3(2) Flikmellanrummet på spetsdelen av bladet kortare än på basdelen, övre flikpar rätt nära varandra, månskäreformiga. S:a och mellersta Finland ställvis allmän 61. latissimum
- 3 Flikmellanrummen tämligen liklånga, övre flikpar rätt långt från varandra, ej månskäreformiga 4
- 4(3) Bladflikars basdel bred, avsmalnar snabbt mot spetsen; flikmellanrummen brett vingkantade, trasiga; ytterfjäll 3-5 mm breda, nedåt, rödaktig spets, på översidan grågröna, under mörka. Särdeles allmän 62. fasciatum
- 4 Bladflikar och flikmellanrum annorlunda 5
- 5(4) Bladflikar bågböjda nedåt, deras övre och undre kant tandade, flikmellanrummen i hela deras bredd tjärfläckade; ändflik triangulär, basdel djupt skuren; ytterfjäll 3-4 mm breda, utåt. Allmän 63. longisquameum
- 5 Bladflikar någotsånär utåt, helbräddade el övre kantens basdel stortandad, flikmellanrummens tjärfläckar skilda från mittnerven; ändflik lång, spjutformig, blir ofta bredare mot spetsen, i spetsen ofta snedkvadratisk hopdragning; ytterfjäll 3 mm breda, snett nedåt. På Nyland tämligen vanlig, annars sällsynt 64. patens
- 6(1) Märken rent gula; växtens basdel endast svagt rödaktig, ibland grön; ytterfjäll 2-3 mm breda, nedåt-efter stängeln. Tämligen allmän 65. kjellmanii
- 6 Märken ej ej rent gula 7
- 7(6) Ytterfjäll tydligt ljust kantade 8
- 7 Ytterfjäll el tydligt ljust kantade 20
- 8(7) Ytterfjäll väcker uppmärksamhet, utstående i olika riktningar, smala, sinsemellan oliklånga, snärjer in sig i varandra. Allmän 66. obliquilobum
- 8 Ytterfjäll annorlunda 9
- 9(8) Ytterfjäll tydligt utåt 10
- 9 Ytterfjäll nedåt 13
- 10(9) Växtens basdel mörkröd; bladflikar spetsiga, spetsdel utåt bågböjd. Ställvis vanlig 67. involucreatum
- 10 Basdel ljust röd; bladflikars spets ej utåtböjda 11

- 11 (10) Märkbart storvuxen; blad 30-45 cm; bladskaft rätt brett vingkantade, bladflikar utåt, med lång spets; kantblms tungas tänder mörkröda. Tämligen vanlig 68. altissimum
- 11 Lägre; blad 25-35 cm; bladskaft smalt vingkantat, bladflikar bågböjda utåt-månskäreformiga 12
- 12(11) Holk mörkgrön; ytterfjäll utåt, mörkgröna; blad grågröna, bladflikar skärformigt triangulära, i ändflikens spets tydligt tunglikt näbb. Allmän 69. subcanescens
- 12 Holk tydligt blåmjöldaggig, svartgrön; ytterfjäll utåt el spets utåtböjt, svartgröna-under blåroda; blad mörkgröna, bladflikar breda, ändflik trubbig el i spetsen litet näbb. S:a och mellersta Finland ställvis, särskilt i parkgräsmattors skugga. Sektion Hamata. (I Finland 7 arter 70. hamatum
- 13(9) Bladflikens nedre kant tandad 14
- 13 Bladflikens nedre kant hel 15
- 14(13) Bladflikar utåt, i spetsdelen tunglika, i deras nedre kant en stor tand, mellan bladflikarna fliklik tand; ändflik otydlig, djupt skuren. S:a och mellersta Finland vanlig 71. tumentilobum
- 14 Bladflikar snett nedåt-i spetsdelen bågböjda utåt, lång- och vasspetsade, nedre flikars över- och underkant korttandade, flikmellanrummen tandade; ändflik triangulär; växten rikligt hårig främst på nedre delen. Allmän, i synnerhet på lerbottniga odlingsmarker 72. reflexilobum
- 15(13) Bladens mittnerv ända upp klarröd; bladflikars översidas bas starkt kullrig, överkantens tänder och flikspetsen bandlika. Allmän 73. pectinatiforme
- 15 Endast bladets mittnervs övre del röd; bladflikar triangulära 16
- 16(15) Ytterfjäll breda, tätt efter stängeln; bladskaft utan vingkant; öppen korg halvklotformig. Allmän, på många platser huvudart 74. retroflexum
- 16 Ytterfjäll löst nedåt; bladskaft vanl tydligt vingkantat 17
- 17(16) Blad grågröna, håriga; ändflik vanl liten, triangulär-snedkvadratisk-vasspetsad 18
- 17 Blad ljusgröna, närmast kala; ändflik stor, brett triangulär-pilformig 19
- 18(17) Bladskaft 1/3-1/2 av bladets längd; ändflik vanl vasspetsad; sidoflikars spets ofta förlängd. Allmän 75. mucroonatum
- 18 Bladskaft 1/4-1/3 av bladlängden; ändflik snedkvadratisk; sidoflikar korta, triangulära. Bladen påminner om T. retroflexumia. Ställvis allmän. 76. hemicyclum
- 19(17) Märken smutsgula; bladflikar likbent triangulära, vanl helbräddade; ändflik lång, pillik; blad matt ljusgröna. Allmän, ofta stora bestånd 77. amplum
- 19 Märke grönt; bladflikar nära varandra, översidan kullrig, rynkade och med små tänder; ändflik brett triangulär; blad glänsande gulgröna. Allmän 78. ekmanii
- 20(7) Ytterfjäll under blomningstid någotsånär utåt, aldrig ej tvärt nedåt 21
- 20 Ytterfjäll under blomningstid åtminstone löst nedåt 23
- 21(20) Ytterfjäll svartgröna-under blåroda, spetsdel utåt (se punkt 12) 70. hamatum
- 21 Ytterfjäll annorlunda 22
- 22(21) Övre flikars övre kant långsträckt likt S-bokstaven, närmast hel; ändflik hjärtformigt triangulär, kanter böjda inåt. Barlast nykomling, allmän på gamla hamnplatsers utkanter, uppträder även i inlandet 79. cordatum
- 22 Övre flikars övre kant kullrig, tandad; ändflik vasspetsad, kanter bågböjda utåt. Tämligen allmän 80. lucescens
- 23(20) Bladflikar korta, tunglika; flikmellanrummen långa, jämbreda. S:a Finland allmän, särskilt kring gamla bosättningar 81. glossocentrum
- 23 Bladflikar triangulära-skärformiga; flikmellanrummen rätt korta, ej jämbreda 24

- 24(23) Blomkorg öppen halvklotformig; flikparen halvrunda-månskäreformiga.
Ställvis vanlig 82. semiglobosum
- 24 Blomkorg något plattad; flikparen ej tydligt halvrundade 25
- 25(24) Ytterfjäll 2-3 mm breda 26
- 25 Ytterfjäll över 3 mm bredd 27
- 26(25) Bladets ändflik långsmalt triangulär; basdel tandad; bladflikar korta, triangulära; flikmellanrummen korta, småtandade; bladskaft ej vingkantat; ytterfjäll gulgröna, utåt-snett nedåt, alldeles från spetsen utåt krökta, spetsdelen något knölig; märken smutsgula. På grund av ytterfjällen lätt att känna igen. Allmän 83. augustisqueum
- 26 Bladets ändflik otydlig, kanterna kluvna-delade; bladflikar ofta bandlika, i flikmellanrummen fliklika tänder; bladskaft vingkantat; ytterfjäll snett nedåt, skiftande grågrönt - blåroött, i spetsen ej tydlig knöl; märken grönaktiga. Allmän 84. multilobum
- 27(25) Bladskaft och delar av mittnerven mörkt vinröda; skaftets nedre del utan vingkant. I s:a Finland ställvis 85. imitans
- 27 Bladskaft ej vinrött 28
- 28(27) Växtens basdel svagt röd; bladets ändflik kort, brett triangulär, alltid med annorlunda tunglik spets; bladflikar utåt, måsvingeformiga. Allmän 86. lingulatum
- 28 Basdel tydligt röd; ändflik ej alltid med tunglik spets 29
- 29(28) Öppen korg uppifrån sett gles och trasig; blomtungans bas rännformig, spetsdel platt; innerfjälls spets med små knölar; blad håriga; bladflikar korta, trubbiga. Allmän ogräsmaskros 87. dahlstedtii
- 29 Korgar tämligen täta; blomtungan platt; innerflälls spets utan knölar 30
- 30(29) Bladskaft utan vingkant; inre blads flikar med böjd överkant, jämt småtandad. I s:a Finland ställvis vanlig 88. puolannei
- 30 Bladskaft med vingkant; bladflikars övre kant hel el ojämt tända 31
- 31(30) Flikpar 5-9, flikar helbräddade-småtandade, hela bladets i sin ängd likadan; ändflik triangulär- spjutformig. Allmän ogräsmaskros 89. aequilobum
- 31 Bladflikar 4-6; i flikarnas övre kant och flikmellanrummen rikligt med stora tänder; ändflik delad, ofta osymmetrisk. Allmän 90. polyodon

12. Lapsana

1. L. communis - harkål

1-årig el övervintrande; 30-100 cm. Ofta grenad, stjälkens nedre del rikligt, övre del vanl njuggthårig. Nedre blad långskaftade; skivans sidoflikar små, ändflik stor, oval-avlång, bukt- el tandkantad. Korgst toppkvast; korgar långskaftade, ca 1 cm breda. Holk ca 6 mm, smalt oval; holkfjäll smala, gröna, hårda; vid holkbasen några korta ytterfjäll. Krona ljusgul; pappus saknas. VII-IX. På odlingsåkrar, trädgårdar, potatisland och nya gräsängar; även vägrenar, omarker, gårdsbuskage och lövskogar.

13. Crepis

1-, 2- el fleråriga. Flesta stjälkar med blad. Korgst vanl kvastlik. Holkfjäll i 2 rader, inre jämnlånga, yttre tydligt kortare. Krona gul. Pappus fröpensel, vanl oskaftad, vanl vit.

- | | | |
|------|---|--------------|
| 1 | Stängelväxt, alla blad som bladrosett | 3. praemorsa |
| 1 | Stjälk bladig | 2 |
| 2(1) | Flerårig; stjälkblad breda, hela | 1. paludosa |
| 2 | 1-el 2-årig; stjälkblad smala el flikiga | 3 |
| 3(2) | 2-årig, strävthårig; stjälkbladens bas ej pillik | 2. biennis |
| 3 | Ofta 1-årig, kal el njuggthårig; stjälkbladens bas pillik | 4 |

4(3) Vanl i toppen grenad el ogrenad; korgskaft uppåt tjockare

4. tectorum

4 Vanl grenad vid basdelen; korgskaft ända upp smal; tillfällig

5. capillaris

1. *C. paludosa* - kärrfibbla

Flerårig; 40-70 cm. Stjälk ogrenad, kal. Rotblad stora, skaftade; skiva ganska smalt omvänt äggrund, tunn, kal, tandkantad, basdelen stortandad; övre stjälkblad skaftlösa, omfattande, skiva smalt avlång. Korgar lång-skaftade, ca 3 cm breda. I korgen rikligt med långa, svarta glandelhår. Pappus gulvit. VI-VII. Vid källor, sumpiga källskogar, fuktiga bäcklundar och buskage vid älvar, brunmossar och sumpskogar.

2. *C. biennis* - skånefibbla

2-årig; 50-100 cm. Stjälk bastant, grenad endast på överdelen, styvhårig. Blad fåtaliga, mot toppen allt mindre; skiva kort- och strävårig, vanl tydligt parflikig; flikar spetsiga, mot basen bågböjda; stjälkblad med spetsig bas, ej spjutlik. Korgar 2,5-3 cm breda. Holk svartgrön, hårig. VII-IX. Trädesåkrar, slänter, vägrensängar, gräsmattor, hamnar. Europa.

3. *C. praemorsa* - klasefibbla

Flerårig; 30-40 cm; kort- och mjukårig stängelväxt. Blad i basrosett, kortskaftade; skiva långsträckt- smalt omvänt äggrund, trubbig-spetsig spets, helbräddad el glest och lågt tandad. Korgst i spetsen på lång stängel, närmast klaselik; korgar fåtaliga, 1,4-2 cm breda. Holkfjäll, främst inre, något så när kala. VI-VII. Lundängar, betes- och åsslänter. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

4. *C. tectorum* - takfibbla, klofibbla

1- el 2-årig; 10-40 cm; uppträder växlande. Stjälk något så när kal, ogrenad el främst mot toppen rikligt och ganska upprätt grenad. Blad närmast kala. Rosettblad efter marken, vid blomningsskiftet förtvinade, skiva stortandad-parflikig. Stjälkbladens skiva smal, närmast otandad, ibland lansettlik, glest tandad el tydligt parflikig; bladkant inrullad; övre blad med spjutlik bas. Korgst kvastlik; korgar 1-1,5 cm breda; korgskaft tjockare upptill, ytterholkfjäll utstående. VI-IX.

4a. ssp. *tectorum* - klofibbla

Hög-låg; korgar vanl många; holkfjäll ofta glandelhåriga. Vid bergväggar, strandklippor, öppna klippiga ställen vid bebyggelse, vallar, sandiga åkrar och trädor; vägrenar, omarker, grusgropar och bangårdar.

4b. ssp. *nigrescens* - brantfibbla

Låg; bladskiva med ganska bred bas; korgar få men stora; holkfjäll rätt svarta, hår närmast utan glandler. Vid bergväggsbranter. Fridlyst.

5. *C. capillaris* - grönfibbla

1-årig, vanl övervintrande; 30-50 cm. Börjar vanl grena sig vid basen, flerstjälkig, närmast kal. Bladskiva rätt smal, kanten platt, tandkantad-pardelad; stjälkblad med spjutbas. Korgar 1-1,5 cm breda, skaft ända upp smalt; yttre holkfjäll uppräta. Krona ofta rödaktig. VII-VIII. Sådda gräsmarker, hamnar. Europa.

14. *Hieracium*

Fleråriga, med bladrosett el utan, alltid utan revor, växlande med hafs-, glandel-, frans och stjärnhår. Stjälk vanl med blad, blad 1-många, sällan bladlös. Bladskiva tandkantad, ibland vid basen flikig, sällan helbräddad. I stjälktoppen kvast- el flocklik korgst, sällan 1 korg. Holkfjäll i många rader, överlappande, oliklånga. Krona gul. Smånöt 3-4,5 mm, liktjock el svagt

mot spetsen bredare, 10-13 åsar, i spetsen ringlik kant. Pappus skaftlös, hårpensel, ibland svagt brunaktig.

Flesta arter är apomiktiska. I Finland har avbildats el rapporterats tillsammans ca 400 apomiktiska småarter, vilka grupperas i grupper el i 8 större grupper. I bestämningsnycklarna visas hieraciumarternas allmänaste kännetecken. I några fall har man nöjt sig med kollektivarterna el arternas omnämmande. Utbrednings- och växtplatsuppgifter är ungefärliga beroende på brist på uppgifter.

I hagfibblornas bestämningsnyckel använda bladens täthet att beteckna sk bladkoefficient, vilken erhålls genom delning av stjälkbladens antal med stjälkens längd (ex: stjälken har 3 blad, stjäklängden är 40 cm, bladkoeff 0,075). Med växtens "tovighet" avses stjärnhårens täthet.

- | | | |
|------|---|------------------------|
| 1 | Rotbladsrosett saknas, någon gång 1, vanl före blomningen vissnade rotblad, ibland 1 el flera stjälkblad nära basdelen; stjälkblad många | 2 |
| 1 | Rotbladsrosett finns; stjälkblad saknas el stjälkblad 1-många, vanl olikstora och även sinsemellan olika, skiljer även sig från rotblad | 4 |
| 2(1) | Bladkanten nedvänt; holkfjäll med utstående spetsar; korgst flock | 1. Umbellata-grupp |
| 2 | Bladkanter platta; holkfjäll något så när efter holken; korgst sällan flock | 3 |
| 3(2) | Blad ej stjälskomfattande, ofta med smal bas | 2. Rigida-grupp |
| 3 | Blad stjälskomfattande, halvt stjälskomfattande el med rundad bas | 3. Prenanthoidea-grupp |
| 4(1) | På bladkanter och ibland även på skivan små glandelhår och hafshår | 5 |
| 4 | Blad utan glandelhår | 7 |
| 5(4) | Blad ljusa, blågröna, kanter med styva hår; holk ljus | 8. Oreadea-grupp |
| 5 | Blad mörka, gröna, kanter vanl rikligt med mjuka hår; holk mörk | 6 |
| 6(5) | Stjälk sällan grenad, 1 korg; korg rätt stor; holken rikligt med långa, hafshår | 4. Alpina-grupp |
| 6 | Stjälk nästan snart 2-grenad; i holken knappt-tämligen rikligt med korta hafshår | Nigrescentia-grupp |
| 7(4) | Stjälkblad vanl 2-5, övre el alla utan skaft; rosettblad vanl få, blad ofta före blomning vissna, blad ofta tandade, tänder snett framåt, bladbasen åtminstone delvis smalare än bladen | 6. Vulgata-grupp |
| 7 | Stjälkblad saknas el 1, sällan 2, enda el åtminstone undre utan skaft; rosettblad många, kvarstående, breda, åtminstone i de flesta bladbasen trubbig, rundad el hjärtformig, vid basen ofta stora, utstående, bågböjda och bakåtvända tänder el flikar | 7. Sylvatica-grupp |

1. Umbellata -grupp - flockfibblor

5-75 cm. Utan bladrosett; stjälk upprätt el halvt nedliggande, vek-stadig, fåråd, kal el hafshårig. Nedre blad kortskaftade, vid blomningen förtvinade, övre skaftlösa; skiva lansettlik-jämbred, spetsig spets och bas, rätt hård, mörkgrön, tämligen kal-korthårig; kant hel el glestandad, nedvända. Korgst flocklik. Holk nästan svart, sällan grönsvart el brunaktig; holkfjäll breda, spetsiga, utstående spets, vanl kala och utan glandler. VII-IX. På torra, karga hav-, sjö- och älvstränder, klippor, gläntor i hedskogar, åsslänter och grusgröpar, väg- och banvallar, åkerslänter.

1. *H. umbellatum* - flockfibbla
Rätt skiftande. 20 varianter och underarter.

2. Rigida-grupp - styvfibblor

20-80 cm. Utan bladrosett; stjälk bastant, flera blad, kal el basdelen el hela växten hafshårig. Bladskiva ljusgrå- el blågrön, kal-hafshårig; kanten glest stor- el småtandad, ej nedvända. Korgst enkel el sammansatt kvast el kvastlikt knippe, sällan nästan flocklik. Holk vanl njuggt lång- och glandelhårig. VII-IX. På karga, sandiga platser, klippor, i norra Finland vid älvstränder. Bristfälligt klarlagt, särskilt besvärlig grupp. I Finland har rapporterats tiotal småarter.

- 1 Holk njuggt - ganska rikligt med stjärnhår, vanl ej hafs- eller glandelhår, på yttre holkfjäll sällan glesa rätt korta (0,1-0,2 mm) hafshår, ibland glandelhår. Blad och stjälk mjuka, saknar hafshår. På Åland. 2. *lissolepium*
- 1 Holk alltid med antingen hafs- eller glandelhår el båda. Blad och stjälk bastanta, alltid hafshåriga 2
- 2 (1) Holkfjäll glandelhåriga, saknar hafshår el ensamma hafshår - njuggt med (glandelhår talrikare än hafshår, hafshår endast på ändkorgens bas) 3
- 2 Alla korgars holkfjäll glandelhåriga och (tämligen njuggt - tämligen tätt) hafshåriga, hafshår jämt fördelat efter hela fjällets längd och ofta fler än glandelhår 6
- 3 (2) Holkfjäll (njuggt -) utspridda - ganska tätt (-tätt) med glandelhår (glandelhår 0,2-0,5(-0,9) mm), njuggt - tämligen tätt stjärnhårig, saknar hafshår el i ändkorgens holkfjäll ensamma - njuggt (-urspridda) högst 1 mm långa hafshår; holkfjällskanter kortfransade.
- Korgbottnar vanl kala el sällan enstaka glandelhår och hafshår. Stjälkar flerbladiga, ofta under blomningstid utan bladrosetter. I torra skogsgläntor, glesa skogar, på väggenar. Södra Finland
- 3 Holkfjäll regelbundet med ensamma - njuggt med hafshår. Stjälkar fåbladiga, rosettblad kvarstår vid blomningstid. Lapplands växter 4
- 4 (3) Korgskaft regelbundet ganska njuggt - tätt glandelhåriga, ibland även enstaka hafshår. Holkfjälls rygg brett ganska - tätt glandelhårig [glandelhår 0,3-0,7(-1) mm], i spetsen på kanterna sällan stjärnhår, främst tydligt fransspetsade, på korgbasen enstaka - njuggt med hafshår. På flodstrandsängar, sandiga flodbackar. I Lappland. 4. *laterale*
- 4 Korgskaft kala el medenstaka hafshår 5
- 5 (4) Holkfjäll i hela sin längd njuggt - tämligen tätt glandelhåriga och utspritt stjärnhåriga, spets tydligt fransad. På flodstrandsängar, sandiga flodstränder. I Lappland. 5. *crepidioides*
- 5 Holkfjäll njuggt - utspritt glandelhåriga och mest i basdelen njuggt - utspritt stjärnhåriga, är ej fransade. På flodstrandsängar, sandiga flodbackar. I Lappland. 6. *dolabratum*
- 6 (2) Holkfjäll i hela sin längd utspritt - tätt stjärnhåriga 7
- 6 Holkfjäll endast i basdelen med ensamma stjärnhår - särskilt njuggt el utspritt stjärnhåriga 8
- 7(6) Holkfjäll brett triangulära, rygg smalt med enstaka glandelhår - ganska njuggt glandelhåriga (glandelhår korta, 0,1-0,3 mm) och tämligen njuggt - utspritt hafshåriga. Korgskaft tydligt - tätt hafshåriga. Stjälk med några blad, basblad kvarstår till blomningstid. På flodstrandsängar, sandiga flodstränder. I Lappland 7. *lapponicum*
- 7 Holkfjäll smalt triangulära, rygg rätt brett njuggt - utspritt glandelhårig (glandelhår längre, 0,2-0,5 mm) och utspritt - ganska tätt hafshårig. Korgskaft kala el el med enstaka hår. Stjälkar flerbladiga, basblad ofta vid blomningstid vissna. I skogsdungar, vid klippor, på väggenar. I södra Finland. 7A. *godbyense*
- 8 (6) Holkfjäll vid basen njuggt el utspritt stjärnhåriga, utspritt - tämligen tätt hafshåriga (ibland endast ganska njuggt med korta hafshår) och tämligen njuggt - utspritt (-ganska tätt) glandelhåriga,

glandelhår 0,2-0,6(-0,7) mm. Bladsmala, ofta jämbreda, svagt blåaktiga, kala el på undersidan några hafshår. Stjälk kal, sällan vid basen några hafshår. På sandiga och steniga marker.

- 8 Holkfjäll vid basen med ensamma - särskilt njuggt med stjärnhår, tämligen njuggt - utspritt med hafshår och njuggt - ganska njuggt med glandelhår, glandelhår 0,2-0,6(-0,8) mm. Blad rätt breda, lansettlika, gröna, under håriga. Stjälk på basdelen regelbundet hårig. I skogar. 7B. linifolium
7C. savo-kareliseum

3. Prenanthoidea-grupp - sallatsfibblor, norrlandsfibblor

20-70 cm. Utan bladrosett; stjälk vek-bastant, rikbladig, kal-hafshårig. Åtminstone delar av bladen omfattande, halvt omfattande el med rundad bas.

Bladskiva avlångt oval, kal el korthårig. Korgst kvast. Holk lång- och glandelhårig. VII-IX. På torra ängar, strand- främst älvängar, klippor, skogsbryn. I östra och norra Finland ca 10 småarter. Saffransfibblor ("Folioso"-grupp) är norrlandsfibblornas och vissa andra gruppers (Rigida, Umbellata) mellanarter.

- 1 Hela korgst tätt glandelhårig; på holkfjällen någon gång även njuggt med hafshår med glandrig bas; korgst bred och sammansatt. Bladskiva stjälskomfattande, nedre blad med smal bas, övre med bred bas (avsmalnar mot basen och slutar med bred bas), långsmalt oval, mörkgrön, nästan helbräddad, under nätnervig; bladkanter rikligt med hafshår. Stjälk med hafshår, tätt med blad. Ostlig, sällsynt. 8. karelorum
- 1 På korgskaften endast enstaka-ganska njuggt med glandelhår; holkfjäll tätt el glest med glandelhår. Åtminstone en del blad halvt stjälskomfattande 2
- 2(1) Övre stjälsblad smalt äggrunda-lansettlika, brett rundad bas, bladskäft saknas; mellersta stjälsblad långsmalt ovala, smalt vingkantade (mot basen något avsmalnande) el avsmalnar mot basen och slutar med bred bas; nedre blad brett lansettlika el med snett kvadratisk form, bladskäft långt och smalt. Holkfjäll stora (11 mm), brett triangulära, på ytan rätt njuggt-njuggt med 0,2-0,5 mm långa glandelhår, lagom rikligt med ogrenade mörka hafshår och njuggt med stjärnhår. I Kuusamo, på ängar. 9. dovrense
- 2 Alla stjälsblad brett rundad bas el halvt stjälskomfattande, nedre blad kan vara svagt avsmalnande mot basen 3
- 3(2) Holk med 0,5-1 mm långa glandelhår; yttre holkfjäll kan ha enstaka hafshår. Korgskäft med enstaka hafshår. Korgst enkel el samman-satt kvast; grenar gråluddiga, njuggt med glandelhår 10. reticulatum
- 3 Holk med 0,2-0,5 mm långa glandelhår och rätt njuggt-njuggt med hafshår. Korgskäft rikligt med hafs hår 4
- 4(3) Stjälk och blad rikligt med hafshår. Nedre blad nätnerviga. Korgst kvastlik, vanl hopträngd; holkfjäll med glandelhår och gråspetsade hafshår samt helt små gulaktiga glandler. På ängar, främst på åstränder. 11. condylodes
- 4 Stjälk och blad kala el med njuggt hafshår. Bladskiva under ljusa-gråaktiga, glesnerviga. Korgst kvast vanl med få korgar; holkfjäll utefter holken, utan stjärn- och hafshår, ofta en del glandelhår. Fjällängar. 12. crocatum

4. Alpina-grupp - fjällfibblor

8-20 cm. Stjälk och blad gulglandriga; stjälk vanl ogrenad, tätt lång- och mjukhårig. Rosettblad många, skiva tunglik- smalt omvänt äggrund, spetsig bas, helbräddad el glest småtandad, grön, tätt långhårig; stjälsblad 1 el 2, dessa små. Korgar vanl 1. Holk brunaktigt grön, vanl tätt vit- el gråhårig. Märke gult-svart. VIII-IX. På klippor, grusiga och karga

rishedar i kalfjällsbältet samt klippiga älvstränder och torra sandbackar. Ca 20 småarter, vilka ej har studerats på senare tider.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Stjälk med 1 korg; rosettblad spadaktigt tunglika. Holk 15-20 mm, saknar glandelhår, men tätt med långa silkeshår, ljusgrå; krontungan platt, ej rörformig. Allmän, i Lappland vidare utbredd | 13. alpinum |
| 1 | Korgar ej öppna; krontunga rörlik | 14. includens |

5. Nigrescentia-grupp - svartfibblor

25-45 cm. Stjälk 1-bladig, nästan alltid grenad, tätt hafshårig. Rosettblad ofta riktaliga, skaftade; skiva rätt hård, tandkantad, grön-grågrön, korthårig, njuggt småglandrig. Korgar få (oftast endast 2). Holk mörkhårig, ofta glandelhårig. Märke mörkt. VIII-IX. På klippor, lavklädda rishedar, sandbackar, vid älvar. Kunskap saknas om grupp, vars arter har egenskaper mellan Alpina- och Sylvatica-grupperna. I Finland är ca 30 småarter kända. I Finland hör ovanliga småarter till 15. nigrescens - svartfibbla artgruppen

6. Vulgata - hagfibblor

10-60 cm. Stjälkblad 1-5 el saknas sällan, blad skaftlösa el kortskaftade; rosettblad ofta fåtaliga, förtvinar vanl innan blomningen, skiva vanl med spetsig någon gång med trubbig bas, oval-lansettlik, kant stor- el småtandad, sällan flikig, på basdelen ej inrullade flikar el tänder. Korgst gles kvast. Holk glandel- och hafshårig. Märke gult el mörkt. VI-IX. I torra och fuktiga skogar (mera sällan i lundar), klippor, stränder, ängar, vägrenar. I Finland finns kännedom om ca 140 småarter. Gränsen för Sylvatica-gruppen är obestämmd. Vulgata-gruppen benämns också gruppsnamnet *H. lschenalii* auct.

- | | | |
|------|--|----------------------------|
| 1 | Holk med glandelhår; saknar hafshår el med enstaka | 2 |
| 1 | Holk med såväl glandel- som hafshår | 14 |
| 2(1) | Rikligt med glandelhår på holken och ofta även på korgskaft | 3 |
| 2 | Glandelhår njuggt även på ytterholkfjäll; stift ofta gult | 11 |
| 3(2) | Stjälkblad mindre än 5, bladkoefficient 0,07. Holkglandelhår av växlande längd, i hopen långa (0,7-1,5 mm); glandelhår även korgskaften | 4 |
| 3 | Stjälkblad ofta många, bladkoefficient ca 0,1 el större; holkglandelhår tämligen liklånga, korta (under 0,6 mm) | 8 |
| 4(3) | Holkfjäll brett triangulära, ljusgröna, korta (8-9 mm), på kanterna ljus rand el kanterna vittoviga | 5 |
| 4 | Holkfjäll smalt triangulära, mörkgröna, längre (9-11 mm), ingen kant el rand, dessa har omvandlats till stjärn- och flimmerhår | 6 |
| 5(4) | Holkfjällens kant vitluddiga, på holkbasen och -skaftet överallt rikligt med glandelhår. Skogar, backängar, vägrenar; tämligen | 16. silenii, Siléns fibbla |
| 5 | Holkfjäll med smal av stjärnhår formad rand, på holkbasen njuggt med glandelhår, på holkskaften enstaka glandelhår | 17. hyalinellum |
| 6(4) | Endast på basen av holkfjällens kanter rätt njuggt med stjärnhår, någon gång även enstaka hafshår, i fjällspetsarna aldrig flimmer-hår. Gamla ängar, skogar och vägrenar | 18. diaphanoides |
| 6 | Holkfjällens kanter vanl åtminstone i spetsen tydligt med flimmerhår, närmast luddiga el stjärnhåriga, någon gång stjärnhår njuggt på alla fjällytor | 7 |
| 7(6) | Holkfjäll ganska breda, yttre triangulära, spetsen svagt flimmerhårig, stjärnhår rätt njuggt - njuggt, åtminstone på små fjäll på holkbasen; på holken rikligt med glandelhår. På mellersta korgskaftet vanl hafshår. Stjälkblad 1-4. Blad rosett fåbladig, bladskiva vanl smalt lansettlika, på rosett- och nedre stjälkblads överdel vanl överallt | |

- rikligt med stjärnhår och ganska njuggt med hafshår. På ängar, skogar, även i parker; ställvis allmän 19. subpellucidum
- 7 Holkfjäll smalare, yttre smalt triangulära el jämbreda, på spetsdelen rikligt med flimmerhår, någon gång närmast luddiga, på kanterna även ibland stjärnhår; på holken aldrig hafshår, men rikligt med glandelhår. Vanl endast 1 stjälkblad. Rosettblad många, brett lansettlika, på översidan rätt njuggt med stjärnhår och njuggt med hafshår. I blandskogar, ängar, i fjällen upp till björkzonen; i n:a Finland tämligen vanlig 20. subarctoum
- 8(3) Bladrosett kvarstår ända till blomningen 9
- 8 Bladrosett vissnar innan blomningen 10
- 9(8) Holkfjällens kant ej luddig; stjälk nedtill glest med hafshår; bladrosett tydlig, skiva brett lansettlika, glest småtandade; stjälkblad smalare, tätt sågtandade, underst rätt kortskaftade. Korgskaft glest med glandelhår. På gamla ängar, sluttningar 21. caespiticola
- 9 Holkfjällskanten otydlig-tämligen tydligt luddig; stjälk vanl tätt med vita hafshår; rosettblad brett lansettlika, njuggt tandade, stjälkblad njuggt tandade. Korgst kvastlik, korgar 2-10. Korgskaft glest glandelhåriga. På steniga platser, under klippbranter 22. improvisum
- 10(8) Holk vanl utan hafshår; stjälk ganska tätt med hafshår, 6-8 blad, blad vanl tämligen glest sågtandade, nedre blad rätt brett lansettlika; rosettblad långsmalt omvänt äggrunda. Korgst enkel kvast; stift gulaktig. På sluttningsängar 23. internatum
- 10 Holkfjäll ofta med några hafshår; stjälkblad högst 7, nedre skiva rätt smalt lansettaktiga, sågtandade. Korgst kvast, någon gång svagt knippelik; stift mörkt. På nyodlingar 24. impunctatum
- 11(2) Stjälkblad korttandade, övre halvan nästan helbräddad, under luddig; rosettblad ofta nästan helbräddade. Korgst kastlik; korgskaft med glesa små glandelhår. I skogar, på sluttningsängar 25. lucens
- 11 Åtminstone nedersta stjälkblad oregelbundet stortandad 12
- 12(11) Såväl rosettblad som nedersta stjälkblad stortandade-nästan flikiga. Korgst oregelbundet sammansatt kvast; korgskaft utan glandel- och hafshår. Skogsängar och lundar 26. fulvescens
- 12 Rosettblad el nedersta, under blomningstiden kvarstående skiva ej stortandade ej heller flikade 13
- 13(12) Stjälkblad 3-5, med utstående tänder; rosettblad ovala, ofta innan blomningen vissna. Korgskaft utan såväl glandel - som hafshår; stift som torkat mörkt. På magra, torra marker 27. cornigerum
- 13 Stjälkblad 2 el 3, sågtandade, tänder ej utspärrade; rosettblad brett lansettlika, spetsiga, kvarstår till blomningen. Korgskaft glest glandelhårigt. På Åland 28. subsimile
- 14(1) Holkfjäll vanl rikligt med glandelhår, hafshår desto fåtaligare (glandelhår kan delvis vara små, nästan täckta av hafshår) 15
- 14 Holkfjäll tydligt med fler ogrenade- än glandelhår (glandelhår kan helt saknas) el njuggt med båda hårtyperna 17
- 15(14) Holk rikligt med luddig främst på fjällkanterna; små glandelhår bland hafshår.. Stjälkblad 1-3, rosett- och stjälkblad flikade. Korgst få- el mångkorgig; stift svart. På stenmark mest allmän 29. caesiomurorum - rävfibbla
- 15 Holk utan stjärnhår el ganska njuggt luddigt. 16
- 16(15) Stjälkblad 2-4 (bladkoefficient 0,03-0,04), tätt med hafshår; rosettblad ovala-smalt lansettlika, glest småtandade; stjälkblad lansettlika, glest sågtandade, tänder ej utspärrade. Korgst kvast; holkfjäll ganska tätt med oliklånga, svarthuvade glandelhår och bland dessa glest med hafshår; stift gulaktig, som torr mörk. På gamla ängar 30. incurrens
- 16 Stjälk bladlös el högst 2 blad (bladkoefficient 0,02-0,06), njuggt med hafshår; rosettblad ovala-brett lansettlika, glest sågtandade; stjälkblads kant ofta med enstaka utstående tänder. Korgst ofta

- kvast; holkfjäll med rätt små glandelhår, rödhuvade; stift smutsgul, som torr mörk. I skogar 31. diversifolium
- 17(14) Holk rikligt med hafshår, tydligt mindre med glandelhår el dessa saknas 18
- 17 Holk njuggt-lagom med hafshår, rätt glest med glandelhår el dessa saknas 20
- 18(17) Holk rätt rikligt med hafshår, glandelhår saknas el sällan ganska små. Stjälk med 2-3 blad, ogrenad; rosettblad fåtaliga, vanl tämligen stortandade. Korgar vanl endast 2 el 3; stift mörkt 32. kuusamoënsen
- 18 Holk tämligen rikligt med hafshår, i huvudsak på fjällbasen små glandelhår 19
- 19(18) Tydlig bladrosett (minst 3 el 4 blad, ofta fler), flesta rosettblad ganska trubbiga, nästan helbräddade (någon gång rätt glest med stora tänder); stjälkblad 1 el 2, undersida utan stjärnhårig. Korgst kvastlik, korgskaft närapå långa; stift mörkt. På Åland 33. constringens
- 19 Rosettblad vanl 2, brett lansettlika, någon gång ovala, glest sågtandade, ibland nästan helbräddade. Stjälkens basdel rödaktig; stjälkblad 2-6, bladkoefficient ca 0,05, nedersta ofta stor, med längre bladskiva än rosettbladen. Korgar 2-16; holkens glandel- och hafshår varierar till antalet. På vägrenar, ängar, skogar; rätt vanlig 34. vulgatum
- 20(17) Holk njuggt el endast på någorlunda rikligt basen luddig 21
- 20 Holk rikligt luddig; stjälk bladlös el högst 2 blad; stift ofta gul 24
- 21(20) Stjälkblad under rikligt luddig; holkbasen luddig; korgskaft nästan utan hafs-och glandelhår 22
- 21 Stjälkblad 3-7, under utan stjärnhår-njuggt stjärnhårigt, knappast luddigt. 23
- 22(21) Rosettblad sågtandade, stora tänder; stjälkblad 1-3, även bladets övre halva tandkantad. Korgskaft med vita luddigt el ofta kalt; holk endast med hafshår. Öppna platser, höglänta marker 35. coniops
- 22 Rosettblad nästan helbräddade, tänder rätt små; stjälkblad 1 el 2, bladets övre halva nästan hellbräddad. Holk med hafshår och på basen njuggt glandelhårig. I skogar 36. umbricola
- 23(21) Stift gult; holkfjäll med vit ant. Rosettblad få, smalt äggrunda. Korgst långgrenad kvast; korgskaft nästan utan hafshår, med glandelhår och gråluddigt. I Lappland, tämligen sällsynt 37. wainioi
- 23 Stift som torr mörk; holkfjäll knappt vitkantade. Rosettblad ofta under blomningstiden vissna, övre med kort skaft, omvänt äggrunda; stjälkblad saknar skaft, smalt äggrunda. Korgst kvastlik; korgskaft med gråluddigt, ganska tätt med gråspetsade hafshår, glandelhår knappast alls; holk nästan utan stjärnhår, hafshår i någon mån - lagom, glandelhår fåtaliga 38. subrigidum
- 24(20) Stift smutsbrungrå; holkfjäll luddkantade, hafshår lagom glandelhår på fjällbasen njuggt. Stjälk ofta med 1 blad; rosettblad ovala, yttre trubbiga, nästan helbräddade, inre ovalt lansettlika, spetsiga, glest småtandade. Korgar 2-7; korgskaft tätt stjärnhåriga, glest med ogrenade och glandelhår. På Nylands stränder 39. klingstedtii
- 24 Stift gult, ofta med mörka prickar; holkfjäll med glesa hafshår, någon gång rätt njuggt, glandelhår ganska lite el saknas 25 art 51 H. sibcaesium.
- 25 (24) Holkfjäll breda, (njuggt -) utspritt - tätt stjärnhåriga (kanter medräknade. På torra ställen, stenslänter, vid bergväggar, på vägrenar; allmän. (H. galbanum) 40. ravidum
- 25 Holkfjäll smala, saknar stjärnhår el njuggt med (-utspridda) (ei på kanter). 26
- 26(25) Holkfjäll 10-11 mm, avsmalnar snabbt till smal spets, njuggt - tämligen njuggt glandelhåriga (glandelhår 0,3-0,4(0,5-0,7) mm, njuggt tätt hafshåriga och njuggt - utspritt stjärnhåriga (el utan); blad

- mörkgröna. (*H. bifidum*, *H. caesium*) 41. plumbeum
- 26 Holkfjäll (8-)9-10 mm, avsmalnar så smått till spets 27
- 27(26) Holkfjäll (tämligen njuggt-) utspritt - ganska tätt och närmast lika mycket hafshår- som glandelhåriga. Blstgrenar njuggt - utspritt glandelhåriga, hafshår enstaka (el saknas). Blad klargröna. På öppna marker. (*H. prolifixiforme*). 42. laeticolor
27. Holkfjäll utspritt - tätt hafshåriga och ganska njuggt - njuggt (-utspritt) glandelhåriga. Blstgrenar njuggt glandelhåriga och enstaka - njuggt hafshåriga. Blad mörkgröna. Vid klippor, i skogar, på vägrenar; allmän. (*H. basifolium*) 42A. caesium

7. Sylvatica-grupp - skogsfibblor

10-60 cm. Stjälk bladlös el 1-, sällan 2-bladig, vek-något så när bastant, lång- och glandelhårig. Rosettblad kvar vid blomningen, vanl rikttaliga, skaftade; skiva bred, mjuk-ganska hård, helbräddad-tandkantad, grön-blågrön, kal-hafshårig; yttre bladskivornas bas rundad-hjärtlik, bakåtvänt tandad el flikad; största stjälkbladet ofta skaftat. Korgst gles kvast. Holk lång och smal el kort och ganska bred, skiftande hafshår-, glandel och stjärnhårig. Märke gul-svart. VI-VIII(-IX). I frodiga gamla skogar, lundar, sumpskogar, skogsbryn, hyggen, även parker. I Finland är känt över 130 småarter. Gruppen benämns även *H. murorum* och *H. bifidum*.

- 1 Holk med glandel- och även stjärnhår, hafshår saknas 2
- 1 Holk med hafshår, åtminstone finns på mellersta korgens bas enstaka 9
- 2(1) Holkfjällskanten vitluddig. Kronspets rikligt med hafshår. Rosettblad nästan helbräddade, långsmala el långsmalt äggrunda, trubbspetsade, rundad bas. På steniga skogsmarker; tämligen allmän 43. hjeltii
- 2 På holkfjällen rätt smal, tydligt urskiljbar, stjärnhårig el nästan hårlös kant. På kronans spets någon gång njuggt med korta flimmerhår 3
- 3(2) Rosettblad med tänder endast i basdelen, vanl små och trubbiga, rosettblad någon gång nästan helbräddade 4
- 3 Rosettblad med vassa, tydligt urskiljbara, stora el små tänder 6
- 4(3) Rosettblad långsmala, ovala el brett lansettlika, spetsiga, rundad bas. Holk lagom med rikligt, 0,7-1 mm långa, rätt tjocka glandelhår. Holkfjäll med smal kant formad av stjärn- och (el) hafshår. I skogar och skogsbryn; främst i n:a Finland 44. diminuens
- 4 Rosettblads skiva ovala, smalt omvänt äggrunda el lansettlika, vanl spetsiga; bladbasen spetsig. Holk rikligt med tunna 0,8-1,5 långa glandelhår 5
- 5 (4) Holkfjällskanter tätt stjärn-håriga, spets med franshår. Rosettblads översida ganska rikligt med 0,5-0,8(-1) mm långa hafshår. (*H. tenuiglandulosum*). 45. pseudopellucidum
- 5 Holkfjällsbas med rätt njuggt stjärnhårig, saknar franshår. Rosettblads översida njuggt med 0,3-0,5(-0,8) mm långa hafshår. På skyddade ställen; allmän. (*H. lyratum*, *H. lyratilolium*). 46. chloromaurum
- 6(3) Holkfjällens stjärnhårskant rätt smal, men vanl lätt upptäckt; på andra ställen på holken njuggt med stjärnhår 7
- 6 Holkfjäll ej kantade, någon gång med hafshår och på andra ställen på holken rätt njuggt med stjärnhår 8
- 7(6) Rosettblads översida njuggt under 0,5 mm långa hafshår, skiva små - sällan stortandade, långsmala, brett lansettlika el smalt omvänt äggrunda, spetsiga, bredspetsad-, smalspetsad - el tvär bas. På steniga skogsmarker vanl skuggiga; tämligen allmän 47. patale
- 7 Rosettblads övre yta njuggt-lagom rikligt med 0,5-1 mm långa hafshår, mittdelen någon gång kal; bladets basdel med stora tänder; blad smala, långsmalt ovala el smalt äggrunda, basen bredspetsad el trubbig. I parker och nära bebyggelse. S:a Finland 48. firmiram
- 8(6) Holkfjällsspets med långa, raka, flimmerhår. Stift gult, sällan mörk. I skogar, skogsbryn på skuggiga platser; tämligen allmän 49. lepidoides

- 8 Holkfjällsspets njuggt med krökta hafshår el utan. Stift alltid mörkt. På skogsmarker; tämligen sällsynt 50. lateriflorum
- 9(1) Holk njuggt-lagom rikligt med korta, under 0,5(-0,7) mm långa glandelhår 10
- 9 Holk lagom rikligt-rikligt med 0,7-1,5 mm långa glandelhår 20
- 10(9) Holk rätt njuggt, med rätt korta (0,1-0,3 mm), någon gång svårt att se vita glandelhår. Rosettblads övre yta vanl kal 11
- 10 Holk med längre (0,3-0,5(-0,7 mm) glandelhår. Rosettblads övre yta vanl hårtäckt, mittdelen kan ha hafshår el någon gång kal 14
- 11(10) Holkfjäll breda, efter hand avsmalnande. Holk rikligt med stjärnhår el kanterna vitluddiga 12
- 11 Holkfjäll rätt smala, sylformiga. Holk med enstaka-glesa, svår-iakttagbara stjärnhår 13
- 12(11) Rosettblads skiva vanl med stora tänder, brett triangulära, tvär el pillik bas. Holk rikligt med stjärnhår. Mest på sandiga och steniga marker. 51. subcaesium
- 12 Rosettblads skiva närmast helbräddade, ovala, smalt omvänt äggrunda el lansettlika, bladbasen smalspetsad. Holk njuggt med stjärnhår. Holkfjällskanten vitluddig. 52. niviferum
- 13(11) Holk rätt njuggt med 0,2-0,4 mm långa glandelhår, rätt njuggt-njuggt med stjärnhår, lagom rikligt med ljusa 1-1,5 mm långa hafshår. Rosettblads skiva vanl med stora tänder, smalt äggrunda, långsmala el äggrunt triangulära, tvär bas. I ljusa lundaktiga skogar, skogsbryn, torra slänter. Åland och sv Finland 53. stenolepis
- 13 Holk njuggt med 0,1-0,2(-0,3) mm långa glandelhår, rätt njuggt med stjärnhår, lagom rikligt med mörka, 0,8-1 mm långa hafshår. Rosettblads skiva med små och smala tänder, långsmala, smalt äggrunda El lansettlika, tvär bas el spetsad. Sydostlig, s:a Savolax 54. crispulum
- 14(10) Rosettblads övre yta vanl lagom rikligt-rikligt med hår 15
- 14 Rosettblads övre yta vanl njuggt hårig, någon gång hår endast på bladkanterna, ibland är bladet kalt 16
- 15(14) Rosettblads skiva äggrunda, långsmala, långsmalt äggrunda el lansettlika, ofta med rundad bas; bladskivans översida rikligt med långa (0,8-1 mm) hår, undersidan luddig. Holk njuggt med glandelhår och rikligt med långa (1,5-2 mm) ljusa hafshår. I skogar och vägrenar 55. oistophyllum - lundfibbla
- 15 Rosettblads skiva smalare, smalt omvänt äggrunda, långsmalt omvänt äggrunda, långsmala el ovala, ofta med smalspetsad el tvär bas; bladskivans översida med korta (0,5-0,8 mm) hår, under heltäckthårig. Holk rikligt med glandelhår och njuggt med under 1 mm långa mörka hafshår. I skogar höjdslänter och vägrenar; tämligen allmän 56. philanthrax
- 16(14) Holkfjällskanter vitluddiga el tätt stjärnhåriga. Rosettblads skiva vanl breda, smalt triangulära, långsmalt äggrunda el smalt äggrunda, basdelen stortandad 17
- 16 Holkfjäll med rätt smal kant el njuggt kantat med stjärnhår 18
- 17(16) Holk med närapå lika mycket ogrenade som glandelhår. Korgskaft njuggt med glandelhår. I skogsbryn 57. chlorellum
- 17 Holk rikligt med glandelhår, rätt njuggt- njuggt med hafs hår. Korgskaft rikligt med glandelhår. Steniga ställen, sällsynt 58. triangulare
- 18(16) Rosettblads skiva vanl stortandade, äggrunt triangulära, triangulära, långsmala el långsmalt äggrunda, pil-, tvär- el bredspetsad bas. Rosettblads övre blad och stjälkblad kan vara smalt jämbreda. Steniga marker. 59. prolixum
- 18 Rosettblads skiva småtandade, långsmala, långsmalt äggrunda, äggrunda el ovala, bladbasen bredspetsad el hjärtformig 19
- 19(18) Rosettblads skiva vass- och småtandade, bas bredspetsad, på översidan lagom rikligt med hafshår. Stjälkblad sågtandade, med tvär bas. Holk lagom rikligt med såväl glandel- som hafshår, på kanterna syns tydligt

- flimmerhår. Korgskaft lagom rikligt med ogrenade och glandelhår. På steniga skogsmarker 60. multifrons
- 19 Rosettblads skiva vanl tandade, hjärtlik bas, på översidan njuggt med hafshår. Stjälkblad med rundad bas. Holk njuggt med ogrenade, glandel- och stjärnhår. Korgskaft vanl rätt njuggt med ogrenade och glandelhår. I skogar. 61. subholophyllum
- 20(9) Rosettblads skiva (smalt) lansettlika el svagt omvänt äggrunda, bladbasen något avsmalnande, smalspetsad 21
- 20 Rosettblads skiva bredare, avsmalnar ej mot basen 22
- 21(20) Rosettblad blågröna, lansettlika el svagt äggrunt lansettlika, bladskåft vanl kort, bladöversidan kal el njuggt med hafshår. På holken enstaka under 0,3 mm långa glandelhår, rikligt med ogrenade hår och stjärnhår. Korgskaft vanl ej med ogrenade och ej med stjärnhår. N:a Finland 62. pendulum
- 21 Rosettblad gröna, lansettlika el svagt omvänt äggrunt lansettlika, vanl långskaftade, översidan njuggt med hafshår. Holk lagom rikligt med 0,6-1 mm långa glandelhår, rätt njuggt med ogrenade- och stjärnhår. Korgskaft lagom rikligt med glandelhår och enstaka ogrenade. På skogslänter; ganska allmän 63. praetenerum
- 22(20) Rosettblad breda, långsmalt äggrunda el långsmala, rundad spets, hjärtformig bas, basdelen närmast helbräddad el småtandad, över-sidan vanl kal. Holk rikligt med glandelhår, njuggt med hafshår, vanl endast på korgbasen. På ängar, klippbranter, skogar; ganska sällsynt 64. pellicidum
- 22 Rosettblad smalare, tvär bas el bredspetsad, vanl tydligt småtandad, mera sällan tandad el nästan helbräddad, översidan hårtäckt 23
- 23(22) Bladskivans översida rikligt med under 1 mm längd hafshår, på kanterna rätt njuggt med korta glandelhår. Holk rikligt med tunna 0,5-1 mm långa, helt svarta ogrenade och glandelhår, njuggt med stjärnhår, flimmerhår saknas. Ostlig 65. morulum
- 23 På bladskivans översida njuggt med hafshår, på kanterna inga glandelhår. Holk njuggt med hår; holkfjällen har smala, på kanterna av stjärnhår, på spetsarna av flimmerhår bildad kant 24
- 24(23) På rosettblads översida 0,6-0,8(-1) mm långa hafshår. Holk lagom rikligt med 0,8-1,2 mm långa glandelhår. I lundskogar; utbredning dåligt känd; åtminstone på Åland 66. canipes
- 24 På rosettblads översida 0,5-0,6 mm långa hafshår. Holk rätt rikligt med 0,6-0,8(-1,1) mm långa glandelhår. Steniga skogsmarker 67. distendens

8. Oreadea-grupp - klippfibblor

15-60 cm. Stjälk vek-bastant, glest med styva hår-kal, bladlös el 1-5-bladig. Rosettblad vanl fler- ibland fåtaliga, skaftade; skiva lång, tjock, tandkantad-närmast helbräddad, grön-blågrön, under långhårig. Korgst gles ofta fåblommig kvast. Holk med glandel-och hafshår samt rikligt med rätt små, gula, kortskaftade glandler; holkfjäll mörkbruna. VII-IX. På klippor, klippbranter. Enda typiska företrädare för gruppen i Finland är endast insamlat en gång, *H. schmidtii* ssp. *residuum*; av övriga finska arter som hänförs till denna grupp är *Oreadea*-, *Rigida*- samt *Vulgata*-gruppens mellanformer bättre. *Oreadea*-gruppen har förts till *H. saxifragum* som är närstående till *Vulgata*-gruppen.

- 1 Stjälk otfa utan blad; rosettblad många, skaft och bladkanter, ofta även på översidan bastanta hafshår, skiva rätt tjock. Vanl med 3 korgar; holk ganska liten, långa hafshår och njuggt med glandelhår; korgskaft med ljusa, mest små glandelhår samt många långa hafshår, Stjärnhår få. På berg i Kuhmo. 68. schmidtii
- 1 Stjälk 2-3-bladig; rosettblad få, skiva oval - lansettlik, tandkantad, kant och under hafshårig; stjälkblad skaftlösa, skiva spetsig, småtandad, under stjärnhårig. Med få el många korgar; holkfjäll med

- korta hafshår, glandelhår och glandler. 2
- 2(1) Holkfjäll 10-13 mm, tunna, utspritt - tätt glandelhåriga (glandelhår svarta, 0,2-0,5(0,9) mm) och utspritt - tätt hafshåriga (hafshår 0,6-1,2(-1,5) mm). I blstgrenar utspritt svarta, 0,1-0,4(-0,5) mm långa glandelhår. Knappar mörka. Stjälkblad vanl få, rikligt med rosettblad. Vid klippor. (H. bottnicum) 69. argenteum
- 2 Holkfjäll 9-11 mm, klargröna, rikligt med glandelhår (glandelhår genomskinliga, 0,1-0,5 mm) och njuggt - tätt hafshåriga (hafshår vita 0,5-0,8(-1,5)mm). Blstgrenar glandelhåriga el utan. Knappar gula el svagt mörka. 3
- 3(2) Blstgrenar med utspärrat - tätt genomskinliga, 0,1-0,3 mm långa glandelhår. Knappar gula. Stjälkblad några, rosettblad många. Vid klippor 70. saxifragum
- 3 Blstgrenar med enstaka glandelhår el utan. Stjälkblad talrika, rosettblad få. Vid klippor. (H. rufescens) 71. norvegicum

15. Pilosella

Fleråriga, med bladrosett, ofta med revor, håriga (stjärnhår samt ogrenade glandel- och hafshår). Blom-ställningens stjälk stängellik el vid basen högst några stjälkblad och högre upp små högblad. Blad hela, helbräddade, ibland småtandade (ej stortandade ej heller flikiga). I stjälkens topp 1 korg el kvast- el flocklik korgst. Krona gul, korgens kantblm r ofta under röststrimmiga, sällan helt gulröda el röda. Smånöt 1,5-2,5 mm, fåråd, varje längsås slutar i spetsen i en särskild udd. Pappus skaftlös, hår i en krans, vanl gulbruna.

Pilosellafibblornas förökning med frön är delvis könlig, delvis apomiktisk. Därför är "grundarternas" på samma sätt som de taltika småarternas gränser ofta osäkra och konventionella. Här har man tagit med vissa "mellanformarter" (ex P. * blyttiana) och med deras hjälp försöker man komplettera bilden av de varianter som iaktages i naturen. De är placerade mellan de nummerade grundarterna på ställen som uppskattats lämpliga. Alla grundarter som är nämnda vid mellanformarterna (ex P. aurantiaca * lactucella) ger antydning om kännetecken vars kombinationer finns all anledning att hålla ett speciellt öga på..

Gemensamt med "grundarters" och "mellanformarters" benäms några grupper "småarter", detta underlättar användning av speciallitteratur och fortsatta studier. Vid publicerandet av "småarter" är åtminstone nämnt endast små och ofta utvalda delar. Några småarters plats är osäker. Många benäms med Hieracium-släktets namn, eftersom de ej har med reglerna överensstämmande namnsammanställning i Pilosella-släktet.

- 1 1 korg; på bladundersidan enhetlig ludd av stjärnhår (Pilosellina) 2
- 1 Flera korgar (Cauligeria) 3
- 2(1) Revor 1-5 cm, kraftiga, med stora blad; holkfjäll 1,5-2,5 mm breda 1. peleteriana
- 2 Revor vanl över 5 cm, rätt veka, bladen minskar i storlek mot revans spets, holkfjäll 0,5-1,5 mm breda 2. officinarum
- 3(1) Blad blågröna, kala, med hafshår (sällan även några stjärnhår) mest på baskanten och på undersidans mittnerv 4
- 3 Blad vanl rent el gråaktigt gröna, åtminstone under håriga 5
- 4(3) Blomstskäft vanl högst 25 cm; korgar (1-)2-6; holkfjäll trubbiga; kronor ljusst svavelgula 3. lactucella
- 4 Blomstskäft vanl över 25 cm; korgar vanl 10-25; holkfjäll spetsiga; kronor gula 4. praealta
- 5(3) Konor gulröda, nedersta under vidsträckt röda el röststrimmiga, som torra purpurroda; holkfjäll med rödaktig spets, t o m 1,5-2,5 mm bred 7. aurantiaca
- 5 Kronor gula, under högst med smal röd spets el röststrimmiga; holkfjäll ljusspetsade, högst 1,5 mm breda 6
- 6(5) Revor saknas el korta, mest jordrevor; vanl små korgar (holk 5-7,5 mm,

- 6 korg vanl högst 2 cm bred); stift och märke gula 5. cymosa
 Långa bladiga markrevor; vanl stora korgar (holk 7-9 mm, korg ca 2 cm
 bred); stift och märke mörkt grönaktiga 6. caespitosa

1. *P. peleteriana*

5-20 cm. Revor 1-5 cm, kraftiga; revblad stora, alla något så när Likstora. På bladundersidan och kanterna långa, styva hafshår (sällan på bladöversidan endast njuggt med glandelhår), på undersidan som tillägg till hafshår tät stjärnhårighet. Stängel 1-korgig. Holkfjäll på basen 1,5-2,5 mm breda, rätt spetsiga; på holken rikligt med långa hafshår och som tillägg stjärnhår och ofta rikligt med glandelhår. Kronor vanl ljusgula, yttre på undersidan rödstrimmiga. VI-VII. Klippfält, ljusa åsslänter. I Lappland på grusiga älvstränder och översvämmade ängar samt skogsgränsskogar.

2. *P. officinarum* - gråfibbla

5-25(-40) cm. Revor (1-)5-30 cm, ganska veka; blad i riktning mot spetsen allt mindre. Blad lika *P. peleterianas* men på översidan då och då lite stjärnhår, och hafshår ofta kortare el vekare, mindre styva. Holkfjäll 0,5-1,5(-2) mm breda, spetsiga; på holken ofta sammanhängande stjärnhårstova, som tillägg hafs- el glandelhår el båda. Kronor ljusgula-rätt mörkgula, ytter ofta rödstrimmiga. VI-VII. På klippiga och sandiga ställen, morän-sluttningar, torra ängsbackar och slänter, grusplatser. Revor kan i bland saknas (utvecklas först senare) el blir helt korta. Delvis är ifrågasatt mellanformen *P. officinarum* * *peleteriana* (*H. * longisquameum*).

*P. * flagellaris*. VI-VII. Torra ängar.

*P. * auriculiformis*. VI-VII. På torra delen av sluttningängar.

*P. * piloselliflora*. VI-VII. Älvbackar, klippängar, sluttningar.

3. *P. lactucella*

8-30 cm. Vid stjälkbasen långa utefter marken ytrever; blad mot spetsen ofta allt större. Rosettblad tunglika, trubbiga, blågröna, kala, basdelens kanter och undersidans mittnerv på sin höjd hafshåriga. Stjälkar halvt nedliggande, 1-bladiga, vid basen glest hafshåriga. Korgar 2 el 3, sällan 1 el t o m 6, bredd 15-25 mm. Holkfjäll 5-8 mm, trubbiga, brett ljust kantade, vanl utan hafshår och stjärnhår, men glandelhåriga. Kronor alltigenom ljust svavelgula. Märke och stift gula. VI-VII. På magra el fuktiga ängar, även kala sand- och lermarker.

*P. * floribunda*. VI-VII. Fuktiga ängar.

*P. * blyttiana*. VI-VII. Fuktiga, någon gång på rätt torra ängar.

4. *P. praealta*

(25-)30-70 cm. Vid stjälkbasen oskaftade (ibland skaftade) sidorosetter el långa, revliknande, från spetsen rotsläende el halvt nedliggande markrevor. Stjälkar med 1-3 blad, upprätta, saknar hafshår el med glesa hafshår. Rosettblad närmast jämbreda el smalt lansettlika, blågröna, kala, på basdelens kanter och undersidans mittnerv på sin höjd hafshår och (sällan) stjärnhår. Kvast med många korgar, korg 15-20 mm bred. Holk 6-8 mm, vanl njuggt hårig. Krona gul. VI-VII(-VIII). Vanl på torra ängar och slänter.

*P. * densiflora*. VI-VII. Torra, sandiga ställen.

*P. * polymastix*. VI-VII. Torra, främst sandiga sluttningar.

*P. * dubia*. På ängar och sluttningar

5. *P. cymosa*

(30-)40-90(-120) cm. Vid stjälkbasen på korta jordrevors spets sidorosetter, markrevor saknas. Rosettblad lansettlika el smalt tunglika, vanl mjuka, gul- el grågrönaktiga, tätt med hafshår och stjärnhår, ibland som tillägg främst på kanterna och undersidas mittnerv små glandelhår. Stjälkar med 2-4 blad, med korta el långa hafshår, tätt stjärnhåriga. Kvastlik el (ofta) flocklik korgst med flera (ofta tiotals) korgar; korgar små, 13-18(-22) mm breda. Holk 6-7,5 mm, vanl rikligt hårig (stjärn-, glandel- och mjuka, hafshår i skilda proportioner). Kronor, stift och märken gula. VI-VII. På torra soliga ställen.

*P. * glomerata.* VI-VIII. På ganska torra ängar.

6. *P. caespitosa*

30-70 cm. Vid stjälkens bas rätt långa yttrevor, vilka kan även vara delar el helt jordrevor. Rosettblad ganska smalt lansettlika, mörkaktigt- el gråaktigt gröna, på båda sidor tätt håriga, främst under även stjärnhåriga. Stjälkar vanl med 2 blad, rikligt med hafshår (1,5-2,5 mm), stjärnhåriga. Töt, kvast- el flocklik korgst med vanl 6-16(-40) korgar; korgar ca 20 mm breda. Holk 7-9 mm, mörkhafsig och -glandrig, som tillägg stjärnhår. Kronor ganska mörkt gula; stift och märke grönaktigt mörka. VI-VII. På ängar, åkerslänter.

*P. * dimorphoides.* VI-VII. På torra och fuktiga delar av ängar.

*P. * kajanensis.* VI-VII. På ganska våta, torvbottnade ängar, trädgårdsgräsmattor.

7. *P. aurantiaca*

25-60 cm. Vid stjälkbasen ofta tunna, bladiga yttrevor. Rosettblad (80-)90-140(-160) * 17-30 mm, vanl rätt brett spadlika, rundspetsade, tunna, svagt rätt rent blåaktigt gröna, på båda sidor hafshåriga; stjärnhår endast på stjälkbladens undersidas mittnerv. Stjälkar 1-3-bladiga, lång- och utstående hafshåriga, på överdelen även mörka glandelhår och lite stjärnhår. Korgst kvastlik, korgar vanl 3-15, nedersta ofta isår och långskaftad. Holk 6-8(-9) mm, tätt mörkt hafshårig, tillägg glandel- och stjärnhår; holkfjäll vanl 1,2-2 mm breda. Kronor gulröda, undre under vidsträckt röda, torra purpurroda; stift och märke grönaktigt mörka. VI-VII(-VIII). Parkgräsmattor och buskagekanter, nära bebyggelse på lundängar och slänter; även prydnadsväxt.

Enhjärtbladiga

Örter. Blad vanl hela, helbräddade, enkelnerviga. Hylleblad vanl 3 i varje krans. Fröplanta vanl med 1hjärtblad.

100. Trilliaceae

1. *Paris*1. *P. quadrifolia* - ormbär, trollbär

Flerårig; rotstock krypande, lång, fjällig. Stjälk 15-35 cm, ogrenad. Blad 4 el 5 ihop i krans i stjälktoppen; skiva omvänt äggrunt oval, nätnerviga. Bl i bladkransens mitt, skaftad; foder- och kronblad vanl 4; foderblad lansettlika, gröna; kronblad jämbreda, gulgröna; ståndare vanl 8; pistill vanl med 4 stift. Bär blåsvart, vaxtäckt. V-VI. I fuktiga skogar, lundar, lundängar, vid bäckar och gungflyskogar.

101. Convallariaceae

Fleråriga örter; rotstock vanl lång, grenad. Blad strödda, antingen vid stängelns bas eller längs stälken, oskaftade el skaftade; bladskiva

lansettlik, oval el äggrund. Blomst toppklase el blmr ensamma el i grupper i bladvecken. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska, hylle sam- el nästan fribladig, 2-kransad, vit el grönaktigt vit; kransar 3-bladiga, vanl likartade. Ståndare vanl 6 el 4. Fruktämne översittande; pistill med 1 märke. Frukt bär.

| | | |
|------|---|----------------|
| 1 | Blmr i bladvecken | 2. Polygonatum |
| 1 | Blomst klase | 2 |
| 2(1) | Bladskiva lansettlika; hylle sambladig | 1. Convallaria |
| 2 | Bladskiva hjärtlika; hylle nästan fribladig | 3. Maianthemum |

1. Convallaria

1. C. Majalis - liljekonvalj

Rotstock vågrät, grenad, smal, fjällig. Stjälk 15-25 cm, med grön el blårod bas. Blad 2, blad med slida, långskaftade; skiva 10-20 cm, oval - lansettlik. Klase långskaftad, ensidig, 6-12-bl. Blmr hängande, väldoftande; hylle sambladigt, trint klocklikt, vit. Bär gulrod. V-VI. På torra och friska hedskogar, skogsbyn, stenslänter, lundar, lundängar, brunmosskärr; även prydnadsväxt. ++ Finlands nationalblomma.

2. Polygonatum

Rotstock vågrät, lång, tjock. Stjälk ogrenad, bladig, toppdel sned - hängande. Blad strödda, skaftlösa el kortskaftade. Blmr i ensamma bladvecken el enstaka blmr i grupp, hängande. Hylle sambladigt, rörformigt, grönaktigt vitt; kant 6-flikig. Bär klotlikt.

| | | |
|---|-----------------------|----------------|
| 1 | Stjälk rund, ej fåråd | 1. multiflorum |
| 1 | Stjälk kantig, fåråd | 2. odoratum |

1. P. multiflorum - storrams

Stjälk 30-80 cm, rund, ej fåråd; åtminstone 1 blad på stjälkens nedre halva. Bladskiva avlång - äggrund oval, rynkad, mörkgrön. Blmr i bladvecken, 2-5 ihop, doftar ej. Hylle 9-20 * 2-4 mm, rörformig, i mitten hopsnörd. Strängar håriga. Bär blåsvart. VI. I lundar, havstrandens klubbaldungar, lundängar.
+

P. multiflorum * odoratum - jätterams

Ofta större än stamarterna; stjälk nedtill rund, upptill kantig; blmr i bladvecken 1-5 i grupper; hyllets rörhopsnöring liten el saknas; strängar korthåriga; vanl steril. Bland stamarterna; även prydnadsväxt. +

2. P. odoratum - getrams

Stjälk 20-40 cm, kantig, fåråd, nedre del rödaktig. Blad i stjälkens övre spetshalva; skiva smalt äggrund, ej rynkad, under blågrön. Blmr vanl ensamma i bladvecken, sällan parvis, doftar; hylle 12-25 * 4-8 mm, rörformig, hopsnöring saknas; strängar kala. Bär blåsvart, vaxtäckt. V-VI. På klippbranter, klippiga lundar, stenmarker, stenbackar, åsar, skogslänter, ängar, bäcklundar, brunmossekärr. + Fridlyst i Uleåborgs och Lapplands län.

3. Maianthemum

1. M. bifolium - ekorrbar

Rotstock lång, tunn. Stjälk 5-20 cm, vanl 2-bladig. Bladskiva hjärtlik. Klase 1-4 cm, tät. Blmr små, doftar; hylleblad 4, hylleblad 2-3 mm, närmast fria, vita. Bär mörkrött. V-VI. På torra, friska och lundlika hedskogar, i lundar. +

102. Asparagaceae

1. Asparagus

1. *A. officinalis* - sparris, asparagus

Flerårig. Underjordiska skottdelar knölaktigt tjocka. Stjälk 60-150 cm, ganska grenad; stjälk och grenarrunda, kala. Blad små, hinnartade; i deras veck 2-6 nållika, gröna kvistar, kladodium. Blmr 1- och 2-könade; ensamma el glesbl grupper i bladveckan. Hylle 4-6 mm, sambladig, 6-kluven, grönaktigt gul, honblmrs och 2-könade blmrs hylle närmast klotformig, hanblmrs smalt klocklik. Bär gulbrunt. VI-VII. Prydnads- och grönsaks-växt; odlingsrest el -flykting el nykomling på gårdar, vägrenar, tippar, stränder. Europa, Östasien. +

103. Hyacinthaceae

PU

Fleråriga örter; underjordisk lök. Blad 1 el flera, vanl basrosett; bladskiva platt, jämbred el lansettlik. Blomst klase el kvast. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska; hylle sambladig, klotlik, el närmast fribladig, 2-kransad, kransarna 3-bladiga. Ståndare 6, strängar ofta breda, platta. Fruktämne översittande, pistill med 1 märke; frukt kapsel.

| | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Blomst tät klase; hylle sambladig | 3. Muacari |
| 1 | Blomst kvast el gles klase; hylle närmast fribladig | 2 |
| 2(1) | Blomst kvast; hylle grönaktigt vit | 1. Ornithogalum |
| 2 | Blomst klase; hylle vanl blå | 2. Scilla |

1. Ornithogalum

1. *O. augustifolium* - morgonstjärna

15-30 cm. Bladskiva jämbred, 3-6 mm bred, rännformad, längs mittnerven ljus. Blomst kvast; blomskaft längre än stödbliden. Hylle närmast fribladig; hylleblad 15-22 mm, på utsidan gröna, insidan ljusare, kanterna vita. Frukt 6-kantig kapsel. V-VI. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest. Ursprung Främre Asien. +

2. Scilla

1, *S. siberica* - rysk blåstjärna

Lök liten, äggformig, skal mörkt blårod. 15-25 cm; bas 3-5-bladig. Bladskiva jämbrett lansettlik, 10-15 mm bred. Blomst 2-5-bl gles toppklase; blmr hängande, kortskaftade. Hylle närmast fribladigt, vanl klar- el mörkblått, sällan vitt; hylleblad 12-15 mm. Kapsel klotformig. IV-VI. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting. Östeuropa. +

3. Muscari

1. *M. botryoides* - vanlig pärlhyacint

Lökskalet gråbrunt. Stjälk 8-20 cm. Blad upprätta; skiva 5-25 cm, 5-10 mm bred, jämbred. Blomst 1-7 cm, tät, senare förlängd och glesad toppklase. Blmr hängande, väldoftande; blomskaft ca liklång med hyllet. Hylle sambladigt, vanl mörkblått, klotlikt krukformigt, trång öppning; kant små- och vitflikig. V-VI. Prydnadsväxt; ibland odlingsväxt. Europa. +

104. Alliaceae

PU

1. Allium

Fleråriga, smala stjälkar, små- och rikbl, från löken doftande lökväxter. Blad slidlika, vanl jämbreda, ibland med tydlig skiva. Blomst tät topp-flock, ibland med groddknoppar; under blomst 1-3 stora hinnartade stödbliden.

Hulle fribladig, vit el blårodaktig. Frukt kapsel.

| | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Blad tydligt med skaft; lansettlika | 3. ursinum |
| 1 | Blad utan skaft, jämbreda - trådlika | 2 |
| 2(1) | Kort rotstock; blomst utan groddknoppar | 3 |
| 2 | Saknar rotstock; blomst med groddknoppar | 4 |
| 3(2) | Stjälk med vassa kanter; blmr 4-6 mm, blomskaft minst 1 cm | 1. angulosum |
| 3 | Stjälk ej vasskantad; blmr 7-15 mm, blomskaft högst 1 cm | 2. schoenoprasum |
| 4(2) | Bladskiva 6-18 mm bred, platt | 5. scorodoprasum |
| 4 | Bladskiva 3-5 mm bred, cylindrisk | 5 |
| 5(4) | Stödblåd 2, åtminstone en av dem längre än blomst | 4. oleraceum |
| 5 | 1 stödblåd, kortare än blomst | 6. ineale |

1. A. angulosum - rysslök

25-30 cm; med kort rotstock; lökar smalt kägellika; stjälkar vasskantade, vid basen 2 el 4 blad. Blad ihåliga, jämbreda, 25-35 * 2-5 mm, på översidan rynkade, under vasskantade. Blomst 2,5-5 cm bred, tät, saknar groddknoppar; blomskaft 1-2 cm, minst 2 ggr bl längd. Hulleblad 4-6 mm, ljust blåroda. Kapsel ca 3,5 mm. VI-VII. I hamnar, banområden, gårdsklippor. Europa.

2. A. schoenoprasum - gräslök

Med kort rotstock; lökar smalt kägellika, vita; stjälkar runda, vid basdelen 1 el 2 blad. Blad ihåliga, jämbreda. Stödblåd 2 el 3; stödblåd korta, breda. Blomst 1,5-3 cm bred, tät, utan groddknoppar; blomskaft 0,5-1 cm, högst av bl längd. Kapsel ca 4 mm. VI-VII.

2a. ssp. schoenoprasum

5-25 cm. Blad vanl 1.5 mm breda. Hulleblad 7-10 mm, ljust blåroda. Kapsel vasskantad. På klippor, steniga havstrandsängar, rämnvattensängar, vallar; även kryddväxt, ibland odlingsrest el -flykting. Södra Finland.

- var. cshoenoprasum

Blad runda. Blomst tät; hulleblad 7-10 mm, ljust blåroda. Underarten i hela området.

- var. jurmoense

Blad på översidan rynkade. Blomst gles, blmr långskaftade; hulleblad längre, smalare och mörkare. I Korpo sannolikt försvunnen.

2b. ssp. alpinum - jättegärlök

30-60 cm. Blad 2-6 mm breda, på översidan rätt platta. Hulleblad ca 15 mm, ganska märkt blåroda. Kapsel trubbkantad. På byvallar och stränder. I Utsjoki.

3. A. ursinum - ramslök

15-40 cm; utan rotstock; lök lång, smal, vit; stjälk kantig; vid basen 2 el 3 blad. Blad långskaftade; skiva 1+20 * 3-4 cm, lansettlik, platt. Stödblåd 1-3, stödblåd kortare än blomst, snart avfallande. Blomst 2,5-6 cm bred, tät, utan groddknoppar; blomskaft 10-15 mm. Hulle stjärnlik; hulleblad 7-12 mm, vita. Kapsel 3-4 mm. V-VI. I lundar. Fridlyst på Åland.

4. A. oleraceum - backlök

20-70 cm; utan rotstock; lök äggformig; stjälk rund, vid bashalvan 2-4 blad. Blad vissnar tidigt, jämbreda, ibland trådlika, vanl 3-5 mm breda, på översidan rynkade. Stödblåd 2, den längre 5-10 cm, långspetsad. Blomst gles, ofta under 10-bl; bland blmr några mörkröda groddknoppar, sällan blomst utan blmr och tätt med groddknoppar. Blomskaft 1,5-5 cm, växlande längder. Blmr hängande, klocklika; hulleblad ca 7 mm, trubbiga, ljus- el blårodaktigt bruna;

ståndare kvarblir i bl. Kapsel utvecklas ganska ofta, frön sällan. VII-VIII. På klipp- och släntvallar, lundängar.

5. *A. scorodoprasum* - skogslök

30-90 cm; utan rotstock; lök äggformig; stjälk rund, på bashalvan 2-5 blad. Blad jämbreda, 6-18 mm breda, platta; slida vasskantad. Ensamt stödblåd kortare än blomst, bred, kortspetsad. Blomst 1-5 cm bred, njuggt blommig; groddknoppar talrika, mörkt blåroda. Blomskaft upp till 2 cm. Hylleblad 4-7 mm, blåroda, med kölad rygg. Kapsel ca 5 mm; frön utvecklas sällan. VI-VII. I lundar, på rämnvattens- och strandängar, i buskage.

6. *A. vineale* - sandlök

25-100 cm; utan rotstock; lök äggformig; stjälk rund, i bashalvan 2-4 blad. Blad vissnar tidigt, jämbreda, 3-4 mm breda, runda, vanl svagt rynkade. Stödblåd 1, stödblåd kortare än blomskaften, bred. Blomst tät, 2-5 cm bred; gulbruna groddknoppar rikligt el endast några få. Blomskaft 0,5-3 cm. Hylle klocklik, hylleblad 2-4,5 mm, ljusröda, sällan vita; ståndarna sticker ut från hyllet. Kapsel 3-3,5 mm; frön utvecklas sällan. VII-VIII. På sandiga ställen, torra höjdsränter, klippor, vallar.

105. Melanthiaceae

PU

Fleråriga örter; rotstock kort el lång. Blad som basrosetter el strödda på stjälken; bladskiva platt, smalt svärdlik el oval. Blomst axlik klase el sammansatt klase. Blmr 2-könade, vanl radiärsymmetriska; hylle närmast el helt fribladig, 2-kransad; kransar 3-bladiga, likadana. Ståndare 6. Frukttämne översittande el halvt undersittande; frukt vanl kapsel.

| | | |
|---|-------------------------------------|---------------------|
| 1 | Vid stängelbasen platt bladrosett | 1. <i>Tofieldia</i> |
| 1 | Stjälk flerbladig, saknar basrosett | 2. <i>Veratrum</i> |

1. *Tofieldia*

1. *T. pusilla* - björnbrodd

Rotstock kort, krypande, fjällig. Stjälk 8-20 cm; blad platta i basrosett; skiva 1-8 cm, svärdlik, smal, styv; sällan 1 el 2 små stjälekblad. Blomst 3-20 mm, tät- och småbl, axlik toppklase. Hylleblad gulvita el grönaktiga. Pistill med 3 märken. Kapsel bildad av tämligen fria, baljkapsellika, gröna delar. VI-VIII. På gungflyn, vid bäckar och älvar, vanl på torvbottnar, fuktiga mossiga klippor, näringsrika fjällhedar.

2. *Veratrum*

1. *V. album* ssp. *lobelianum* - nysrot

Rotstock kort, tjock. Stjälk 60-120 cm, 1,5-2 cm tjock, flerbladig. Bladskiva 10-20 * 5-10 cm, brett oval. Blomst rikbl, sammansatt toppklase. Hylle 15-20 mm bred; hylleblad avlångt ovala, tandkantade, gulgröna, kanter och spetsar vita. Kapsel hårig. VI-VIII. I älvstrandsbuskage. + Fridlyst.

106. Colchicaceae

1. *Colchium*

1. *C. autumnale* - tidlösa

Knöl lökformig, med mörkbrunt skal. Blad på försommaren 2-4; skiva 15-25 * 2-3 cm, oval, ; bladen vissnar i augusti. I september 1-4 blmr; av bl 1/3 ovanför markytan. Bl 15-30 cm, ca 3 cm bred; hylle sambladig, trattlik, med lång pip, ljust blårod. Pistill med 3 stift, stift liklänga med hyllet, frukttämne underjordisk. Kapsel 2-6 cm, spolförmig, blomning på markytan nästa vår. IX.

Prydnadsväxt; odlingsflykting på ängar och strandaldungar; ibland nykomling.
Europa. ++

107. Liliaceae

Fleråriga örter; lök underjordisk. Blad 1 el flera, antingen vid basen el strödda el i krans längs stjälken; bladskiva platt, sällan rynkad, oval - smalt äggrund el jämbred. Blomst klase el flocklik el blmr ensamma. Blmr 2-könade, radiärsymmetriska; hylle fribladig, 2-kransad; kransar 3-bladiga. Ståndare 6, knappar ibland med bred bas. Fruktämne översittande; pistillstiftet ofta 3-flikigt; frukt kapsel.

| | | |
|------|------------------------|----------------|
| 1 | Blmr ensamma, hängande | 1. Fritillaria |
| 1 | Blmr flera | 2 |
| 2(1) | Stjälkblad flera | 2. Lilium |
| 2 | Stjälkblad saknas | 3. Gagea |

1. Fritillaria

1. F. meleagris - kungsängslilja

Stjälk 15-30 cm, 4- el 4-blasdig. Blad strödda; skiva 3-6 mm bred, jämbred. Bl ensammen i stjälktoppen, hängande, hylle brett klocklik; hylleblad 3-4 cm, ljusröda och rödbrunt brokiga, rutmönstrat fläckiga, sällan vita. Frukt kapsel. V-VI. På fuktiga lund- och strandängar; även prydnadsväxt. + Fridlyst på Åland.

2. Lilium

Storväxta lökväxter. Stjälk styv, vanl flerbladig. Hylle fribladig, 6-bladig, kronlik; hylleblad med nektargrop. Frukt 6-kantig kapsel.

| | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Bladvecken utan groddknoppar; blmr hängande, hylleblad bakåtvända | 1. martagon |
| 1 | Bladveck med groddknoppar; blmr upprätta, hylleblad närmast raka | 2. bulbiferum |

1. L. martagon - krollilja

70-150 cm; stjälkens mittdel bladig. Övre blad strödda, nedre i 4-9-bladiga kransar; skiva oval. Blomst klase, blmr hängande. Hylleblad 3-4 cm, bakvända, ljust blå-röda el mörkröda, sällan vita, rödblå- el brun-fläckiga. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest och -flykting. Europa.

2. L. bulbiferum - brandlilja

40-100 cm; stjälk ända upp bladig; i övre bladvecken groddknoppar. Blad strödda, nedre blad 1-1,5 cm breda; skiva jämbred. Blomst 1-3-bl flock. Hylleblad 5-6 cm, närmast raka, gulbruna el gulröda, svartfläckiga, på insidan glandriga. VII-VIII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest. Europa.

3. Gagea

Små lökväxter. Stjälk upprätt, ogrenad; rotblad vanl 1. Blomst glesbl flock; stödblåd gröna. Hylle gul, kvarstår efter blomningen.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Rotblad 1-3 mm breda; foderblad spetsiga; lök sammansatt | 3. minima |
| 1 | Rotblad 2-10 mm breda; foderblad trubbiga; lök enkel | 2 |
| 2(1) | Rotblad 2-6 mm breda; lökar 2 el 3 ihop | 1. pratensis |
| 2 | Rotblad 5-10 mm breda; lök ensam | 2. lutea |

1. *G. pratensis* - ängsvårlök

Lökar parvis el tre ihop, olikstora, med gulbrunt skal. Stjälk 5-20 cm. Rotblad 10-25 cm, 2-6 mm breda, platta. Flock 2-6-bl. Hylleblad 15-20 mm, rätt trubbiga. V. I parkgrasmattor. Europa.

2. *L. lutea* - vårlök

Lök ensam, med gult skal. Stjälk 10-20 cm. Rotblad 5-10 mm bred, jämbred, rynkad, mörkgrön. Flock 1-2-bl. Hylleblad 15-18 mm, trubbiga, kala, på utsidan grönaktiga. IV-V. I älv- och bäcklundar, lundängar, parkgrasmattor.

3. *G. minima* - dvärgvårlök

Lökar parvis i gemensamt skal, skal brunt. Stjälk 7-15 cm. Rotblad 1-3 mm breda, vanl platta, långspetsade, gulgrön. Blomst nedersta stödblåd märkbart bredare än övriga; flock 1-7-bl. Hylleblad 10-15 mm, spetsiga, basen hårig. V. I strand- och bäcklundar, på friska ängar, slänter, klippängar, gårdar, i parker.

108. Iridaceae

Fleråriga örter med underjordisk lök, löklik knöl el rotstock. Blad omfattande, svärdlika. Toppblomst 2 - flerbl. Blmr radiärsymmetriska el zygomorfa, 2-könade; kransar 3-bladiga. Hylle kronlik. Ståndare 3. Fruktämne undersittande, 3-rummig; Märken ofta flikiga och kronbladlika. Frukt kapsel.

| | | |
|------|---------------------------------------|------------------------|
| 1 | Blmr zygomorfa | 3. <i>Gladiolus</i> |
| 1 | Blmr radiärsymmetriska | 2 |
| 2(1) | Hylleblad likstora och -formiga | 1. <i>Sisyrinchium</i> |
| 2 | Hylleblad av 2 storlekar och 2 former | 2. <i>Iris</i> |

1. *Sisyrinchium*1. *S. montanum* - blå gräslilja

15-45 cm; rotstock kort; stjälk vanl ogrenad, upprätt, platt, vingkantad. Blad vid stjälsbasen, vanl kortare än stjälken; skiva jämbred, 2-3 mm bred, spjutlik bas. Blomst 2-6-bl flocklik knippe; stödblåd 2, varav den nedre vanl åtminstone 1,5 ggr den övres längd. Hylle 15-30 mm, 6-bladig; hylleblad utspärrade, avlångt omvänt äggrunda, uddspetsade, ljust blå-röda, med mörka nerver. Kapsel trubbigt 3-kantig, frön svarta. VI-VII. På strandängar, i hamnar, på tippar. Nordamerika.

2. *Iris*

Rotstock krypande. Blad vid stjälsbasen; skiva svärdlik. Blomst knippelik. Blmr stora; hylle med kort pip, yttre hylleblad stora, bakvända, inre hylleblad vanl mindre, uppräta. Märkesflikar stora, kronbladlika.

| | | |
|------|--|-----------------------|
| 1 | Hylle gul, inre hylleblad kortare än märkesflikar, smala | 2. <i>pseudacorus</i> |
| 1 | Hylle blå el blå-röd, inre hylleblad längre än märkesflikar, breda | 2 |
| 2(1) | Blad 0,5-1 cm breda, blmr 6-7 cm breda | 1. <i>sibirica</i> |
| 2 | Blad 2-4 cm breda; blmr 8-15 cm breda | 3. <i>germanica</i> |

1. *I. sibirica* - strandiris

50-100 cm. Rotstock täm-ligen tunn; stjälk ihålig, basen ofta rödaktig, vid basen rester av gamla löv. Blad 40-70 * 0,5-1 cm, raka; stödblåd smala. Blmr ensamma - tre ihop, 6-7 cm breda, vanl blå-röda, ibland vita. Hylleblad 3,5-5 cm; inre hylleblad liklänga med yttre, brett omvänt äggrunda, avsmalnar tvärt. Märkesflikar mindre än inre hylleblad. VI. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på tippar, dikesbankar och strandbuskage. Europa. +

2. *I. pseudacorus* - svärdslilja

60-120 cm; rotstock tjock; stjälk fylld. Blad 2-4 cm breda, lågblad 50-90 cm långa. Blmr gula; yttre hylleblad kala el håriga, hår 1-celliga; inre hylleblad upprätta, smala. Märkesflikar kronbladslika, större än inre hylleblad, böjda åt sidorna, gula. VI-VII. På sjöars, tjärnars, älvars och bäckars ler-, gyttje- och dystränder i lågt vatten, klubbalsdungar; ofta även prydnadsväxt och odlingsflykting. + Kymmenvikens landskaps-blomma. Fridlyst i Uleåborgs och Lapplands län.

3. I. germanica - trädgårdsiris

40-90 cm; rotstock tjock; stjälk fylld. Blad 30-70 * 2-4 cm, ofta svärdslika, vanl svagt blågröna; stödblåd vanl korta, båtlika. Blmr vanl 4 ihop, 8-15 cm breda; mörkt blåroda - ljusblå, sällan röda, gula el vita. Ytterhylleblad håriga, hår flercelliga; inre hylleblad liklånga med yttre, brett omvänt äggrunda, avsmalnar tvärt. Märkesflikar längre än inre hylleblad. VI. Flera arter, uppenbarligen framkomna genom korsningar som eurasisk prydnadsväxt; ofta odlingsrest. +

3. Gladiolus

1. G. imbricatus - rysk sabellilja

Knöl klotformig, fibrig omkrets. Stjälk 30-80 cm, 2- el 3-bladig. Blad 15-35 cm; skiva svärdslik. Blomst 4-10-bl, ensidig, tät. Stödblåd korta, lansettlika. Hylle ca 3 cm, 6-bladigt, omvänt äggrunt, nästan 2-läppig; hylleblad likstora, omvänt äggrunda, purpurröda; pip krökt. Stift svagt krökt, märken 3. Kapsel päronformig, 3-kantig. VIII-IX. Prydnadsväxt; ibland nykomling på åkrar. Europa.

109. Cypridaceae

1. Cypridium

1. C. calceolus - guckusko

Flerårig; 20-50 cm; kraftig rotstock. Blad 3-6, blad 8-13 cm, brett ovala; vid stjälkbas4n några fjälllika lågblad. Blmr vanl 1, ibland 2 el 3. Bl stor, närmast 10 cm bred; läpp stor, djupt urgröpt, kont(ränsel)lik, gul; övriga kronblad 3-5 cm, ovala - lansettlika, rödbruna - mörkbruna. Ståndare 2. Kapsel ca 3 cm. VI-VII. I lundar, gungfly- och sankalundskogar, gungflymyrar, ibland även på torra ställen; kalkfordrande. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

110. Orchidaceae

Fleråriga örter med upprätt stjälk. Blad strödda, vanl skaftlösa; skiva hel, helbräddad, jämbred - lansettlik - oval; någon gång fjälllika blad, som saknar bladgrönt. Blomst klase el ax el blmr ensamma. Blmr 2-könade, zygomorfa; hylle 2-kransad, kransarna 3-bladiga, av bladen 1 vanl större än övriga el annorlunda, ofta med sporre, sk läpp. Ståndare och pistill är förenade könsorgan; ståndare 1, pollen i 2 förenade klubblika, lätt lossnande pollenklumpar. Blomskäft el fruktämnet el båda vanl vridna 180 gr, då är läppen undre hylleblad; ibland har bl vridit sig 0 el 360 gr, då är bl i grundställning med läppen överst. Frukt kapsel; frön dammligt små.

| | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Örten endast med fjälllika, ej bladgröna blad | 2 |
| 1 | Örten med gröna blad | 4 |
| 2(1) | Stor blomma, läpp på översidan, sporre tjock, trubbig | 3. Epipogium |
| 2 | Liten blomma, saknar sporre | 3 |
| 3(2) | Stjälk kraftig; blomst tät, rikblommig | 4. Neottia |
| 3 | Stjälk vek; blomst gles, blmr underl0 | 16. Coralorhiza |

| | | |
|--------|--|------------------|
| 4(1) | 1-blommig, hylle över 25 mm bred; läpp djupt urholkad, ränsellik | 17. Calypso |
| 4 | Flerblommig; läpp platt, välvd el urholkad, men ej ränsellik | 5 |
| 5(4) | Stjälkbasen löklik; läpp uppåt; örten liten och med små blmr | 6 |
| 5 | Stjälkbasen ej löklik; läpp nedåt | 8 |
| 6(5) | Stjälk vanl med 1 blad; blad tunn, flernervig; blomst lång, flerblommig | 19. Malaxis |
| 6 | Stjälk vanl 2- el 3-bladig; blad rätt tjocka, glesnerviga; blmr under 20 | 7 |
| 7(6) | Blad 2-7 cm, når ungefär till halva stjälken, lansettlika | 18. Liparis |
| 7 | Blad under 3 cm, korta, ovala | 20. Hammarbya |
| 8(5) | Läpp utan sporre | 9 |
| 8 | Läpp med sporre | 15 |
| 9(8) | Blad ungefär av stjälkens längd, jämbreda, som bladrosett | 9. Chamorchis |
| 9 | Blad kortare än stjälken, ej jämbreda | 10 |
| 10(9) | Stjälk med 2 motsatta blad, ibland endast 1 | 5. Listera |
| 10 | Stjälk vanl med flera blad, ej motsatta | 11 |
| 11(10) | Läpp svartaktig, blomma påminner om insekter | 15. Ophrys |
| 11 | Läpp grönaktig, rödaktig-röd el vit | 12 |
| 12(11) | Blomma under 8 mm bredd, vit-gulaktig | 13 |
| 12 | Blomma över 10 mm bredd | 14 |
| 13(12) | Blad som bladrosett, tjocka, nätnervig; stjälkens överdel hårig | 6. Goodyera |
| 13 | Stjälk med 2 el 3 blad, ovala-lansettlika; stjälk alltigenom kal | 7. Herminium |
| 14(12) | Fruktämnet ej vridet, blomskaft vridet; läppspetsen bred | 1. Epipactis |
| 14 | Fruktämnet vridet, blomskaft ej vridet; läppspetsen smal | 2. Cephalanthera |
| 15(8) | Sporre kort, punglik; blomma rätt liten, vit- el grönaktig | 16 |
| 15 | Sporre lång, ganska tunn; blomma vit, gul el växlande röd | 17 |
| 16(15) | Blomst tät, ensidig; blomma vitaktig; läppens mittflik längre än sidoflikarna | 11. Pseudorchis |
| 16 | Blomst gles, symmetrisk; blomma grönaktig, med mörk läpp; läppens mittflik kortare än sidoflikarna | 12. Coeloglossum |
| 17(15) | På stjälkens basdel 2 närapå motsatta blad; blomma vit- el grönaktig; läpp smal, hel | 8. Platanthera |
| 17 | Blad flera; blomma vit, gulaktig el röd; läpp bred, flikig el tandad | 18 |
| 18(17) | Sporre tunn, lång, bågböjd; blomma enfärgad ljusröd | 10. Gymnadenia |
| 18 | Sporre rätt tjock; blomma gul el röd, växlande som torr | 19 |
| 19(18) | Nedre blmrs stödblåd bladlika, övre hinnartade | 13. Dactylorhiza |
| 19 | Alla stödblåd hinnartade | 14. Orchis |

1. Epipactis

Stora, flerbladiga. Blomst ganska gles ensidig klase; blomskaft vridet. Blmr ganska stora; läpp utan sporre, hopsnörning delar läppen i konkav basdel och plattad spetsdel.

| | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Vågrätt rotstock; blomma ljus, vid läppens basdel breda sidoflikar | 1. palustris |
| 1 | Kort och upprätt rotstock; blomma grönaktig el röd; läppens basdel saknar sidoflikar | 2 |
| 2(1) | Blomma grönaktig-rödbrun, ca 15 mm bred; fruktämne närmast kalt | 2. helleborine |
| 2 | Blomma mörkt purpurröd, ca 10 mm bred; fruktämne tätt hårigt | 3. atrorubens |

1. E. palustris - kärrknipprot

15-50 cm; rotstock vågrät, lång; stjälkar ensamma. Blad 6-12 cm, nedre skivor breda, övre äggrunda - smalt lansettlika. Blmr 4-15; bl 20-25 mm bred, utsidan

grön- - brunaktig, insidan gräddvit, mörkare nerver; läppens hopsnörning djup, vid läppens basdel breda sidoflikar, spetsdelen blir bredare mot spetsen, spetsen lågt 2-flikig. VIII. I lundar, gungflyängar, strandängar; kalkfordrande. Fridlyst, även på Åland.

2. E. helleborine - skogsknipprot

30-80 cm; bastant; rotstock upprätt, kort. Blad 5-10 cm, skiva oval, hos övre smalare. Klase 5-30 cm, blmr upp till över 50; blmr stödblåd långa, bladlika. Bl 15-20 mm bred, utsidan grön, insidan grön - rödaktigt brun, läppens basdel mörkbrun. Fruktämnet kalt el njuggt hårigt. VII-VIII. I lundar, näringsrika ås- och klippiga skogar, sumpskogar; kalkgynnad. Fridlyst, ej på Åland.

3. E. atrorubens -purpurknipprot

20-50 cm. Blad närmast växlande strödda, 4-7 cm, skiva oval - lansettlik. Klase 10-25 cm, ensidig, blmr 6-30; blmr stödblåd i nedre klasen med få undantag kortare än blmr. Bl ca 10 mm bred, mörkt purpurröd - rödbrun. Fruktämne täthårigt. VII-VIII. På ljusa klippiga och grusiga ställen; kalkfordrande. Fridlyst.

2. Cephalanthera

Mellanstora - stora; vågrät rotstock; stjälk flerbladig. Blad växelvis strödda. Blomst ax. Blmr stora, vita el röda; läpp utan sporre, tydligt hopsnörd bas- och spetsdel. Fruktämne vriden.

1 Blomma vit; fruktämne och stjälk kala

1. longifolia

1 Blomma röd; fruktämnets och stjäлкens övre del tätt håriga

2. rubra

1.C. longifolia - svärdsyssla, vit skogslilja

25-50 cm; stjälk 6-10-bladig, kal. Blad 9-15 cm, skiva lansettlik. Ax glest, 5-20-bl; blmr stödblåd vanl kortare än fruktämnet. Bl klocklik, vit; hylleblad 15-20 mm, läpp trubbspetsad. Fruktämne kalt. VI-VII. På lund-ängar, i lundar; kalkfordrande. Fridlyst på Åland.

2. C. rubra - rödsyssla

20-50 cm; stjälk 4-6-bladig, överdel hårig. Blad 8-10 cm, skiva smalt äggrund - lansettlik. Ax glest, 3-15-bl; blmr stödblåd längre än fruktämnet. Bl stor, öppnare än C. longifolia, hylleblad ca 20-25 mm, ljusröda, läpp vitaktig, gulstrimmig och rödkantad, spetsig. Fruktämne täthårigt. VII. I ljusa skogar; kalkfordrande. Har avtagit. Fridlyst.

3. Epipogium

1. E. aphyllum - skogsfru

Rotstock korallikt grenad, saknar rot. Stjälk 10-30 cm, ej bladgrön, gul- - brunaktig, genomskinlig. Alla blad fjälllika. Blmr 1-5; bl över 10 mm bred, gulaktig; läpp uppåt, sporre tjock, trubbig. VIII-IX. I skuggiga gamla löv- och blandskogar, även i fjällbjörkdungar. Fridlyst (ej på Åland).

4. Neottia

1. N. Nidus-avis - nästrot

Rotstockens skotts rotsystem riklig, rötter tjocka, insnärjda i varandra. Stjälk 10-30 cm, bastant, ej bladgrön, gulaktig - brun, genomskinlig. Alla blad fjälllika, brunaktiga. Ax ganska tät, rikblommig. Bl brunaktig, ca 10 mm bred; läpp nedåt, saknar sporre, bas skållik, spets 2-flikig. VI-VII. I lundar, lundaktiga skogar; kalkgynnad. Fridlyst (ej på Åland).

5. *Listera*

Små - mellanstora; rotstock vågrät. Stjälk 2-bladig; blad motsatta; ibland endast 1 blad. Blomst rätt glest ax; bl grönaktiga; läpp utan sporre, 2-3 ggr längre än övriga hylleblad, spets 2-flikig.

- | | | |
|---|---|------------|
| 1 | Blad 5-20 cm, skiva oval | 1. ovata |
| 1 | Blad 1-2,5 cm, skiva brett hjärtformiga | 2. cordata |

1. *L. ovata* - tvåblad

20-60 cm; bastant. Blad 5-20 cm, skiva oval. Ax 7-25 cm, flerbl. Bl grön- - brunaktig; läpp 10-15 mm, trubbflikig; övriga hylleblad ca 5 mm, böjda mot varandra. Kapsel ganska upprätt, ca 12 mm, trind. VI-VII. I lundar, lundängar, tunntäckta lund- och sankskogar, gungflymyrar. Har avtagit. Fridlyst (ej på Åland).

2. *L. cordata* - hjärtyxne, spindelblomster

10-20 cm; vek. Blad 1-2,5 cm, skiva brett hjärtlik. Ax kort, gles, 3-10-bl. Bl liten, grön- - brun- - rödaktig; läpp ca 3,5-4,5 mm, smal; - och spetsflikig; övriga hylleblad ca 2 mm. Kapsel ganska upprätt, ca 4 mm, trind, gulaktig. VI-VIII. I skogar, främst i försumpade sänkor och tunntäckta sanksdkogsbryn.

6. *Goodyera*1. *G. repens* - knärot

Rotstock vågrät, grenad; även rikligt med blomlösa bladrosetter. Stjälk 10-30 cm, hårig. Blad i rosett vid mossytan, 1-3 cm, nedre med skaft; skiva oval, rätt tjock, nätnervig; övre endast fjällrika högblad. Ax 3-7 cm, ensidigt. Bl vit, hårig, doftande; alla hylleblad ca 3-4 mm, läpp utan sporre, urgröpt bas, platt spets. VII-VIII. I gamla mossiga barrskogar.

7. *Herminium*1. *H. monorchis* - honungsblomster

7-20 cm; vid stjälkbasen 1 klotlik rotknöl, på sensommaren som tillägg 2 el 3 knölar på korta underjordiska revors spets. Blad 2 el 3, blad 2-5 cm, skiva oval - jämbred; som tillägg 0-2 nästan fjällrika högblad. Ax 2-4 cm, rätt tät. Bl liten, nästan klocklik, grönaktigt gul; läpp utan sporre, 3-flikig. VI. Gungfly- och källängar. Fridlyst på Åland.

8. *Platanthera*

Rotknölar ogrenade. Stjälk bastant. Tillväxtblad vanl endast 2; blad nästan motsatta vid stjälkens bas, högre upp på stjärken smala högblad. Blomst ax. Blmr med sporre, vita el gulgröna. Kapsel 12-15 mm, upprätt, närmast utefter stjärken.

- | | | |
|---|--|---------------|
| 1 | Blomma vit, doftar; sporre smal, spetsig; ståndarknappens halvor likriktade, nära varandra | 1. bifolia |
| 1 | Blomma gulgrönaktig, svagdoftande; sporre tjock, rätt trubbig; ståndarknappens övre halvor nära varandra, undre längre ifrån | 2. chlorantha |

1. *P. bifolia* - nattviol

25-50 cm. Blad 6-18 cm, skiva omvänt äggrund - oval; högre upp 1-3 små, närmast jämbreda högblad. Ax 5-20 cm, ganska tät, jämntjock. Bl vit, doftar särskilt på natten; läpp ca 12 mm, smal, sporre 25-40 mm, tunn, spetsig; övriga hylleblad 5-10 mm; knapphalvorna i samma riktning, nära varandra. VI-VII. I

ganska frodiga hedskogar, åslundar, lundaktiga skogar och lundar, gungfly- och sankskogar, ängar. Fridlyst (ej på Åland).

P. bifolia * *chlorantha*

På Åland i stamarternas gemensamma växtplats.

2. *P. chlorantha* - grönvit nattviol

Lik *P. bifolia*, men ofta robustare, 25-60 cm; bladskiva vanl bredare, oval; bl grönaktig, doftlös el svagt doftande; sporre ca 20 mm, tjockare och trubbigare; knapphalvorna upptill nära varandra, längre ner långt från varandra. (VI-)vii. I lundar och lundängar; kalkgynnad. Fridlyst (ej på Åland).

9. *Chamorchis*

1. *C. alpina* - dvärgyxne

Rotknölar ca 1 cm, äggformiga. Stjälk 3-10 cm. Blad som basrosett, liklånga med stjälken el svagt kortare, 1-2 mm breda, jämbreda. Ax glest, blmr 3-10. Bl nästan klocklik; hylleblad grönaktigt gula, utsidan brunaktigt; läpp utan sporre, rätt kort, fliklös. VII-VIII. På fjällhedar och -ängar; kalkfordrande. Fridlyst.

10. *Gymnadenia*

1, *G. conopsea* - brudgran, brudsporre

Rotknölar flikiga. Stjälk 15-50 cm, bastant el ganska vek. Blad 5-20 cm, jämbreda, trubbiga, utan fläckar. Ax jämntjockt. Bl doftar, vanl enfärgad röd, sällan vit; läpp bred, lågt 3-flikig - närmast hel, sporre lång, smal. VI-VIII. Fridlyst i södra delen av Uleåborgs län, även på Åland.

1a. var. *conopsea*

30-50 cm; bastant. Ax tätt, blmr 30-50. Läpp lågt 3-flikig. På torra ängar och sveder; kalkgynnad. I södra Finland. Har avtagit kraftigt.

1b. var. *lapponica*

15-30 cm; rätt vek. Ax tätt, blmr 15-20. Läpp tämligen hel. På gungflyn, fjäll- och bäckängar; kalkgynnad. I norra Finland.

11. *Pseudorchis*

1. *P. albida* - fjällvityxne

Rotknölar djupt flikiga. Stjälk 10-25 cm. Blad 3-6, skiva omvänt äggrund - oval. Ax glest, svagt ensidigt. Bl doftar, vit; hylleblad ibland på väg att böja sig, varför bl är närmast rörlig; läpp 3-flikig, sporre kort, bred, punglik. VII-VIII. På fjällhedar och -gungflyn; kalkgynnad. Fridlyst.

12. *Coeloglossum*

1. *C. viride* - grönkulla, grönyxne

Rotknölar djupt flikiga. Stjälk 10-30 cm. Blad vanl 3, nedre skivan omvänt äggrunda, de övre ovala. Ax glest, 5-20-bl. Bl grön - brunaktig; läpp lång, smal, 3-flikig, sporre kort. Punglik. VI-VIII. I lundar, lundlika skogar, på torra ängar, gungflymyrar och -ängar, lundaktiga fjällbjörkdungar, frodiga fjällhedar och -ängar. Har avtagit i söder.

Coeloglossum viride * *Dactylorhiza maculata*

Bl grönaktig, öppen; läpp rödfläckig. Sällsynt.

13. *Dactylorhiza*

Mellanstora. Rotknölar djupt flikiga. Övre blad skyddar ej slidaktigt blomst. Blmr vanl röda; läpp 3-flikig, med sporre. Släktet är besvärligt; arterna varierar och bildar lätt platsraser. Även korsningar töt vara vanliga.

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Blad gulgröna-ljusgröna, vanl utan fläckar | 2 |
| 1 | Blad på översidan mörkgröna, ofta under ljusare, blåaktiga, vaxade, åtminstone på översidan fläckiga | 5 |
| 2(1) | Blad nästan rosettlikt vid stjälkbasen; vanl såväl röd- som gulblommiga plantor | 1. sambucina |
| 2 | Blad utmed stjälken; blomma röd | 3 |
| 3(2) | Stjälk smal; blad 10-15 ggr längre än breda läpp platt, vanl endast brokig av mörka prickar | 4. sphabnicola |
| 3 | Stjälk tjock; blad 5-9 ggr längre än bred; läpp med olikstora mörka prickar, fläckar och strimmor | 4 |
| 4(3) | Läpp bredare än lång, rätt platt; blad utstående, ofta krökta; blomst gles | 2. traunsteineri |
| 4 | Läpp ungefär lika bred som lång, kanten snett tillbakaböjd; blad upprätta-snett uppåt, raka; blomst rätt tät | 5. incarnata |
| 5(1) | Blad på båda sidor fläckiga, ibland nästan genomgående | incarnata |
| 5 | Blad endast på översidan med rödbruna fläckar | 6 |
| 6(5) | Blad smått mindre mot stjälktoppen; blomma mörkbrun; blmrs stödblåd mörka, i blomst nedre del tydligt kortare än blmr | 7 |
| 6 | 2-4 nedre blad tydligt större än 1 el 2 övre; blomma vanl ljusröd el nästan vit, mörkare torr; blmrs stödblåd ljusa, vanl kortare än blmr | 9 |
| 7(6) | Stjälk stadig; blomst lång, tät, blmr 40-80 | 6. majalis |
| 7 | Stjälk vek; blomst gles, blmr 10-30 | 8 |
| 8(7) | Blad smala, närmast jämbreda | 2. traunsteineri |
| 8 | Blad lansettlika-omvänt äggrunda | 3. lapponica |
| 9(6) | Läpp kort 3-flikig, sidoflikar bredare än mittfliken | 7. maculata |
| 9 | Läpp djupt 3-flikig, flikar nästan liklånga | 8. fuchsii |

1. D. sambucina - Adam och Eva

20-30 cm; stjälk bastant, ihålig, endast basdelen bladig; blad 3 el 4. Blad 5-10 cm, smala, omvänt äggrunda, trubbiga, utan fläckar; högre upp på stjälken 1 el 2 högblad med små skivor. Bl i en del plantor gulvit, i andra purpurröd; röda blmr läpp i mitten gulvit, prickig; sporre liklång med fruktämnet, tjock. V-VI. På ganska torra ängar och slänter, lund-ängar; kalkfordrande. Fridlyst; på Åland uppgrävning med rötterna förbjudet.

2. D. traunsteineri - sumpnycklar

20-40 cm; stjälk vek, tunn, mitthålighet liten el otydlig. Blad vanl under 1 cm bredd, jämbreda - lansettlika, spetsiga, ganska smal bas, utspärrade, böjda mot varandra, fläckiga på översidan, under blågröna; stjälkens översta blad når vanl ej upp till blomst. Ax kort, ganska bred, gles, fåbl; stödblåd brunaktigt blåroda, kanter svagt sågade. Bl rätt stor, purpurröd, mörkbrokig; läpp bred, lågt 3-flikig, kanterna ej tydligt bakvända, sporre liklång med fruktämnet. VI-VII. På gungfly, käll-försumpningar, fuktiga myrängar; kalkgynnad. Flerformig. Fridlyst i Uleåborgs läns södra delar, även på Åland.

3. D. lapponica - lappnycklar

10-25 cm; stjälk tunn, ihålig, övre delar mörkt rödbrun. Blad smalt ovala - lansettlika - omvänt äggrunda, på översidan mörkgröna, mörk- och storfläckiga, under grågröna. Ax glest, blmr 5-15; stödblådens kanter svagt sågade. Hylleblad mörkröda; läpp prickig, vid basen ljusare. VII. På gungflyn, källmyrar, fjällförsumpningar; kalkgynnad.

D. lapponica * maculata

Samma växtplats som stamarten.

4. *D. sphagnicola* - mossnycklar

30-50 cm; stjälk tunn, grön. Blad smala, 10-15 ggr bredden långa, nästan jämbreda, saknar fläckar. Ax tämligen tätt, blmr 20-40; stödblads kanter svagt sågade. Hylleblad ljusröda - röda; läpp vid basen ljusare, nästan överallt brokig av små prickar. VI-VII. På tämligen karga myrvar med starrbevuxta (översvammade) ställen. Dåligt känd art; åtminstone uppenbart på Åland och Nyland.

5. *D. incarnata* - ängsnycklar

15-50 cm; stjälk vanl bastant, tjock, mitthållighet tydlig. Stjälkens översta blad når upp till i jämnhöjd med blomst. Ax ganska tätt, rikbl; stödblads mörkröda, kanter närmast släta. Bl ganska liten, purpurrod, ibland ljusröd, mörk brodering?; läpp smal, närmast hel, kanter bakvända; sporre $\frac{3}{4}$ av fruktämnet.

5a. ssp. *incarnata* - ängsnycklar

25-50 cm. Blad närmast upprätta, 5-9 ggr sin bredd lång, saknar fläckar el på översidan främst på spetsdelen purpurbruna fläckar, kölad rygg. Näringsrika kärr och fuktiga ängar. Har avtagit i söder. Fridlyst i södra Uleåborgs län.

5b. ssp. *cruenta* - blodnycklar

15-30 cm. Blad utspärrade, högst 5 ggr sin bredd lång, på båda sidor tätt med mörka purpurbruna fläckar el enhetligt mörka, något så när platt. På gungflykärr och -ängar, stränder. Fridlyst (ej på Åland).

D. incarnata * *maculata*

Samma växtplats som stamarten

D. incarnata * *traunsteineri*

Samma växtplats som stamarten

6. *D. majalis* - majnycklar

30-50 cm; stjälk bastant, tjock, mitthållighet tydlig. Blad 4-8, skiva smalt oval, bredast vid mitten el på basdelen, på översidan mörkgrön, mörkbrunfläckig, under ljusare, utan fläckar. Blomst rätt lång och tät; nedre stödblads tydligt längre än blmr, stödblads kant svagt sågad. Bl röd, mörkbroderad?; läpp 3-flikig. VI. På kalkhållande torra ängar.

6. *D. majalis* ssp. *baltica*7. *D. maculata* - Jungfru Marie nycklar

20-50 cm; stjälk fylld, flerbladig. Nedre stjälkblad omvänt äggrunda, trubbiga, platta, på översidan gråaktigt gröna, rödbrunfläckiga, under blågrå; övre blad små, smala, spetsiga, skillnaden mot nedre blad skarp; översta bladet ej når ej i jämnhöjd med blomst. Ax ganska tätt; stöbladen vanl kortare än blmr, ljusa, stödblads kanter svagt sågade. Bl röd - ljusröd - närmast vit, blårodaktigt broderad?; läpp bred, vanl lågt 3-flikig; sidoflikar rätt rundkantade, vanl bredare och längre än den korta mittfliken. VI-VII. På myrkanter, sankskogar, hedskogars försumpade försänkningar, myrängar, stränder, vägrenar; i fjällbjörkdungar och kalkfjälls nedre delar.

D. maculata * *traunsteineri*

Allmän på stamarternas gemensamma växtplatser.

8. *D. fuchsii* - skogsnycklar

Lik *D. maculata*, men nedre blad med rund spets; ax tätt, kägellik; bl rödare; läpp djupt 3-flikig, flikar närmast likbreda, mittflik smalt triangulär, längre än sidoflikarna. VI-VII. På brunmossar, vid källdrag, i lundar, släntskogar, på näringsrika, även torra ängar; kalk gynnad.

D. fuchsii * *maculata*

Samma växtplats som stamarten.

14. Orchis

Bastanta, mellanstora. Rotknölar små, äggformiga. Blad nästan rosettlikt vid stjälkbasen; slidlika högblad skyddar bildad blomst. Blomst ax; blmr stödblåd hinnlika. Bl röd; läpp med sporre.

- | | | |
|---|--|---------------------|
| 1 | Övre hylleblad hjälmlikt formade på läppens översida; läpp lång och smal, smalflikig | 1. <i>militaris</i> |
| 1 | Övre hylleblad utstående; läpp bred, oflikad | 2. <i>mascula</i> |

1. *O. militaris* - johannesnycklar

25-30 cm. Stjälk grön. Blad tjocka, med tydliga nerver, utan fläckar. Ax rätt tätt, brett ovalt. Bl på utsidan ljusröd, på insidan mörkröd, läppens mittdel ljusare; övre hylleblad från hjälmtoppen till den flikade läppen påminner om en människa. VI. På kalkhållande ganska näringsrika ställen. Fridlyst.

2. *O. mascula* - Sankt Pers nycklar

25-40 cm. Stjälk på överdelen rödaktig. Blad på översidan med el utan fläckar. Ax ganska glest, cylindrisk, 10-20-bl. Bl rätt stor, mörkröd, läppens mittdel ljusare; övre hylleblad utspärrade, ej sammanböjda. VI. På lundängar, ängar; kalkgynnad. Fridlyst på Åland.

15. Ophrys

1. *O. insectifera* - flugblomster

15-30 cm. Rotknölar hela, klotlika. Blad 3-5 cm, skiva lansettlik. Ax tätt, 3-14-bl. Bl utan sporre, påminner om insekt; 3 övre hylleblad gröna, ganska breda; svartaktig, randig och flikig läpp bildar insektens kropp och vingar, 2 garnlika smala hylleblad antenner och sexualorgan huvud med ögon. Kapsel upprätt, oval. VI-VII. På lundängar, ljusa skogar; kalkfordrande. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

16. Corallorhiza

1. *c. trifida* - korallrot

Rotstock koralllik; grenad, utan rötter. Stjälk 10-25 cm, upprätt, vek, under blomningen närmast ej bladgrön, gulvit - brunaktig, senare ofta grönaktig. Alla blad fjälllika. Ax tätt, 3-10-bl. Bl liten, vitgul; hylleblad ca 5 mm, smala; läpp kort, hel, saknar sporre. Kapsel trind, i början grön. VI-VII. I sankskogar, lövskogar, våta och sumpiga skogar.

17. Calypso

1. *C. bulbosa* - norna

10-20 cm; stjälk upprätt, bas löklik. Enda bladet med skaft, skiva oval - rundad, med tydliga nerver, längsrynkad, på översidan mörkgrön, under blårodaktig. Enda bl 30-40 mm, doftar vanilj; läpp djupt konkav, kontlik, ljusrödaktig - gul, prickig; övriga hylleblad smala, spetsiga, ljusröda. Kapsel 20-25 mm, upprätt. V-VI(-VII). I skuggiga, mossiga granskogar, lundar, lund- och sankskogar; kalkgynnad. Fridlyst.

18. Liparis

1. *L. loeselii* - gulyxne

5-20 cm; stjälkbasen lökformig. Blad vanl 2 el 3, blad 2-7 cm, når ungefär till halva stjälken, skiva lansettlik, tjock, glänsande. Ax 3-8-bl. Bl liten, grönaktig, läpp hel, utan sporre; övriga hylleblad ca 2 mm, smala. Kapsel 8-10

mm, upprätt. VI-VII. Gungflyaktiga strandängar och sumpmarker; kalkfordrande. Fridlyst på Åland.

19. Malaxis

1. *M. monophyllos* - knottblomster

10-25 cm; stjälkbasen lökformig. Blad vanl 1, ibland 2, blad 2-7 cm, skiva tunn, brett oval, flernervig. Ax långt, flerbl. Bl 4-5 mm, vitaktig - ljusgrön; läpp uppåt (blomskaft vridet 360 gr), utan sporre; hylleblad smala. Kapsel 5 mm, trind, gul. VI-VII. På gungflyn, våta ängar, fuktiga mossiga klippmarker; även på tillfälliga grävningar m fl; kalkfordrande. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

20. Hammarbya

1. *H. paludosa* - myggblomster

3-15 cm; på stjälkbasen lökaktiga förtjockningar, varav den yngsta upptill. Blad vanl 2, ibland 1 el 3; blad 0,4-2 cm, skiva oval, skedaktigt konkav, tjock, trubbig, på kanterna små groddknoppar. Ax 3-20-bl; bl 3-5 mm; läpp uppåt (blomskaft vridet 360 gr), utan sporre. VII-VIII. På mellanrikkärr och gungflyflarkars kanter och mellanytor, tjärnars mosskanter. Har avtagit. Fridlyst (ej på Åland).

111. Araceae

Fleråriga, kala örter på fuktiga ställen. Rotstock närmast vågrät, tjock. Blad strödda, med slidor; blad hela, helbräddade. Blomst rikbl kolv. Blmr små, vanl 2-könade; ståndare vanl 6; märke skaftlös. Frukt köttigt el torrt bär.

| | | |
|---|------------------------------|-----------|
| 1 | Bladskiva hjärtlika | 1. Calla |
| 1 | Bladskiva jämbred, svärdslik | 2. Acorus |

1. Calla

1. *C. palustris* - missne

15-40 cm. Blad långskaftade; skiva vanl 5-10 cm, hjärtlik, båg böjda nerver. Stjälk vanl 10-25 cm; kolv i stjälktoppen, 2-3 cm; stödblåd vanl 3-5 cm, äggrunt, långspetsad, yttersidan grönaktig, innersidan vit. Blmr saknar hylle, nedre 2-könade, övre ofta 1-könade hanblmr. Frukt kantigt, rött, köttigt bär. VI-VII. I sankskogar, starrmyrar, vid bäckar, dyiga tjärnar. +

2. Acorus

1. *A. calamus* - kalmus

Rotstock citrondoftande. Stjälk upprätt, med blad, platt 3-kantig. Blad 80-120 * 1-2 cm, styv, svärdslika, jämbreda, ofta svagt bågiga, spetsiga. Kolv 6-10 cm, brun, skenbart på stjälkens mitt; stödblåd i stjälkens förlängning. Blmr med litet, foderlikt, 6-bladigt hylle. Frukt torrt bär; frön gror ej i Finland. VII-VIII. På sjöars, älvars och tjärnars leriga stränder i lågt vatten; gammal medicinväxt. Södra Kina - Himalaja.

112. Lemnaceae

PU & L. Pihlajaniemi

Rätt små, fleråriga vattenväxter; skott vanl skivlika, skottst löst flytande el svävande. På skottets undersida 1 el flera ogrenade, hafsliska rötter el dessa saknas ibland. På skottsidan 1 el 2 rätt små fickor, där nya skottskivor och blmr utvecklas. Frukt med hinnartad vägg, 1- el 2-,

ibland upp till 4-fröigt.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Skott med 1 rot, 1-5-nervig | 1. Lemna |
| 1 | Skott vanl med 5-15 rötter, 7-16-nervig | 2. Spirodela |

1. Lemna

Skott svävar el flyter; skott med 1 rot el utan, 1-5-nervig; rotbas utan förblad. I skydd av hinnfickan på skottkanten i blst 2 hanbl (i varje 1 ståndare) och 1 honbl (1 pistill); blomning sällsynt. Frön äggformiga, vita el brunaktiga, långsfårade; frön ytterst sällsynt. Skotts röda färg blr violett vid torkning.

- | | | |
|-------|--|----------------|
| 1 | Skott svävar; skottspets tandkantad, bas lång, grön | 1. trisulca |
| 1 | Skott flyter; skott helkantade, bas kort, hinnartad | 2 |
| 2 (1) | Skottundersidan vanl tydligt rundad, luftblåsor stora; undersidans kanter ibland från början och luftblåsors mellanvägg senare röda; från mittpunkten utgår 4 el 5 ibland 3 nerver | 3. gibba |
| 2 | Skottundersidan platt - ganska platt, luftblåsor små; undersidan i början ibland helt el på rotbasen röd; från mittpunkten utgår 3 nerver | 2 |
| 3(2) | Skottundersidan sällan röd, njuggt med rött; glandler på översidan vid mittpunkten och på mittnervens spets vanl större än övriga; ej enhetliga övervintringsfjäll | 2. minor |
| 3 | Skottundersidan ofta röd, njuggt med rött el mycket; glandler på översidan vid mittnervens spets ej större än övriga; tydligt med enhetliga övervintringsfjäll | 4. turionifera |

1. trisulca - kordandmat

Skott med 1 rot el ofta utan, spets tandkantad. Blomlösa skott syns då och då i kors, ofta svävande tiotal skott bildar kedja, 5-17 mm, långsmala - avlånga, genomskinliga; bas lång, grön. Blommande skott flyter, mindre, ej genomskinliga; med kort bas. Frukt brett vingkantad, 1-fröigt. VI-VIII. Blommande sällan påträffad i Finland och särskilt sällan med frön. I lätt salt bräckt vatten, strandlaguner och neutralvattniga och frodiga sjöar.

2. L. minor - andmat

Skott med 1 rot, vanl flytande grupper om 1-6 skott, 1,5-5 mm, äggrunda - omvänt äggrunda, helkantade, platta - ganska platta, översidan främst på våren och hösten ibland rödtonad, undersida sällan och njuggt röd; kort bas, hinnartad. 3 nerver, sidonerver ibland grenade; glandler vid skottöversidas mittpunkt och mittnervs spets vanl större än övriga; undersidans största luftblåsor vanl under 0,5 mm, då och då otydligt synliga el osynliga; ej enhetliga övervintringsfjäll. Frukt rätt smalt vingkantad, 1-fröigt. VI-VIII. Sällan påträffad blommande i Finland och sällan med frön. I frodiga träsk, diken, sjöar, floder, lätt salt bräckvatten, ytterskärgårdens klippgölar, källor; ibland i karga vatten. Flerformig.

3. L. gibba - kupandmat

Lik L. minor, men skott ofta större, rundare, undersidan rundad (försommarens och höstens skott plattare), översidan ofta även på sommaren rödtonad, undersidans kanter ibland i början och framför luftblåsors mellanvägg röda; nerver 4 el 5, ibland 3, nerver ogrenade; översidans glandler vanl rätt små; största luftblåsor vanl över 0,5 mm, i sommarskott tydligt synliga. Frukt brett vingkantad, 1-5-fröigt. VII-VIII. Ytterst sällan påträffad i Finland blommande och med frön. I ytterskärgårdens klippgölar och sällan nykomling i frodiga strandträsk och frodiga älvar; tillfällig i bräckvatten drivande.

4. L. turionifera - röd andmat

Lik L. minor, men skott ofta mindre, rundare, undersidan ofta i växlande grad röd, främst på sommaren rödare än översidan; glandel på skottöversidan vid mittnervens spets är ej större än övriga; på sensommaren och hösten mörka, saknar rot el med kort, bildar tydligt förändrade övervintringsfjäll. Frukt saknar vingkant, 1-fröig. VII. Ytterst sällan påträffad i Finland blommande och aldrig med frön. I ytterskärgårdens klippgölar, lätt salt bräckvattens strandlaguner, i frodiga träsk och sjöar.

2. Spirodela

1. S. polyrhiza - stor andmat

Skott vanl med 5-15 rötter (rötter under 3 cm), flytande grupper om vanl 2-5 skott, 4-8 mm, närmast rundade, helkantade, platta, översida ibland rödtonad och undersida vanl röd; skottbas kort, hinnkantad; nerver 7-16; kring rotbas fjälligt förblad; mörka, rotlösa, bildar tydligt förändrade övervintringsfjäll. Blmr lik Lemna. VII-VIII. Ytterst sällan påträffad i Finland blommande. I frodiga diken, träsk, sjöar, floder och ytterskärgårdens klippgölar. Blivit allmännare i södra Finland.

113. Butomaceae

1. Butomus

1. B. umbellatus - blomvass

Flerårig, kal vattenväxt. Rotstock vågrät, ca 10 cm, 1 cm tjock. Blad tätt i rotstocken, strödda, med slida, vanl 40-80 cm, upprätta, styva (under vatten och i strömmande vatten upp till 120 cm, veka), 3-10 mm breda, jämbreda, helbräddade, 3-kantiga, i spetsdelen vridna, spetsiga. Stängel 60-120 cm, upprätt. Blomst 10-40-bl, flocklik, vid basen 3 smala stödblåd; blomskäft 8-12 cm. Blmr 2-könade; foder- och kronblad 3; foderblad 8-12 mm, på ryggens mitt purpurröda; kronblad något längre och bredare, närmast vita - ljusröda, röda nerver. Ståndare 9. Pistiller 6. Frukt baljkapsel; frön talrika, utvecklas vanl ej. VI-VIII. På sjöars, floders och lätt salt bräckvattenvikars stränder; vanl i lågt vatten, ej blommande undervattensväxter även på tämligen djupt strömmande vatten.

114. Alismataceae

Fleråriga, kala vatten- och strandväxter. Blad som basrosetter, med slidor, långskaftade, med breda skivor (plantans blad korta, utan skiva) el bandlika; skiva hel, helbräddad. Stjälk upprätt, ogrenad. Blomst stjälk-avslutande, ogrenad el grenad, grenar och blmr i kransar, med stödblåd; blmr 1- el 2-könade; foder och krona 3-bladiga, kronblad brett omvänt äggrunda. Ståndare 6-många. Pistiller många. Frukt från sidan platt smånöt.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Blmr bredare än 15 mm, alla el de flesta enkönade, 3 blmr i krans; bladskiva vanl pilformade el långsmala | 1. Sagittaria |
| 1 | Blmr smalare än 15 mm, tvåkönade, vanl i grenar, mångblommiga kransar; bladskiva bandformade el äggrunda | 2. Alisma |

1. Sagittaria

Rotstock kort; revor tjocka, med knölig spets. Blomst 2-5 kransar; kransar vanl 3-bl; hanblmr i blomst övre och honblmr i nedre del, i mitten ibland 2-könade blmr. Krona tydligt större än fodret. Ståndare många. Fruktst klotformig; smånöt platt, vingkantad.

- | | | |
|----|---|-----------------|
| 1. | Med luft- el flytblåd; skiva äggrunda-långsmala, bas pilformad, basflikar långa, nästan liklånga, spets- el trubbspetsade; stjälkens överdel kantig; ståndarknappar blåroda | 1. sagittifolia |
|----|---|-----------------|

- 1 Med flytblad; skiva långsmala, saknar basflikar el med korta, ofta oliklånga, rundspetsade; stjälk närmast rund; ståndarknapp gul 2. natans

1. *S. sagittifolia* - pilblad

20-80 cm. Stjälkens överdel kantig. Vanl med luftblad, ofta även flytblad; skiva grön, 6-15 cm, pillik, ofta smal, basflikar närmast likstora, långa, långspetsade, vassa; flytblad med bredare skiva, basflikar stora, ganska breda, rätt trubbiga; undervattensblad bandlika, ganska rundspetsade. Blomst kransar vanl 3-5, nedre grenar ibland grenade. Kronblad 10-15 mm, vita, vid basen vanl blårod fläck. Knappar mörkt blåroda. Smånöt 4-5 mm. VII-VIII. På leriga, mjuka sjöars, floders och bräckvattensvikars stränder i lågt vatten el på våta marker; i strömmande vatten ibland under vatten.

2. *S. natans* - trubbpilblad

20-120 cm. Stjälk nästan rund. Med flytblad: skiva brungrön el grön, 4-12 cm, smalt omvänt äggrund - smalt oval - oval, basflikar korta, vanl ganska rundade och ofta olikstora, ofta den ena el båda basflikar saknas; undervattensblad rätt korta, smala, spetspetsade. Blomst kransar vanl 2 el 3. Kronblad 8-10 mm, vita. Knappar gula. Smånöt 3-4 mm. VII-VIII. I sjöar och sakta strömmande floder, ofta i rätt djupt vatten, ibland på stranden i våt mark.

S. natans * *sagittifolia*

Vanl med flytblad; skiva ganska brun, vanl smal, basflikar rätt korta, vanl krökta (bladets basskåra bred), tämligen smala och spetsiga, ofta olikstora. Knappar ljustbrokigt blåroda. Blommar men sätter ej frukt. Förökar och utbreder sig vegetativt; växer också i vattendrag, där båda stamarterna saknas.

2. *Alisma*

Rotstock kort, utan revor. Blomst grenad, kägellik. Blmr 2-könade. Ståndare 6. Fruktst från ovan platt, smånöt utan vingkant.

- 1 Med luftskott, sällan med flyt- el undervattensblad; basbladrosett vanl 3-6-bladig, bladskiva vanl äggrunda 1. *platago-aquatica*
 1 Undervattensväxt; basbladrosett 5-20-bladig, blad bandformade, 1-3 mm breda 2. *wahlenbergii*

1. *A. plantago-aquatica* - svalting

Med luftskott, sällan flytblad el undervattensväxt; 30-100 cm; bas tjockare. I rosetten vanl 3-6 luftblad kortare än stjälken (skiva 5-12 cm, äggrund, hjärtlik el rundad bas, vass spets), främst i strömmande vatten ofta med flytblad (skiva 2-4 cm, smalt äggrund) el ibland bandlika, 3-10 mm breda, 1-3-nerviga undervattensblad. Blomst rikbl, vid; kransar vanl 4-8, grenar ofta ytterligare grenade, blomskäft 1-3 cm. Kronblad 3,5-6,5 mm, 2-3 ggr foderbladens längd, vita el ljusröda. Ståndarknapp lång. Pistill-märket långt, rak. Smånötens sidoväggar i mitten hinnartade. VI-IX. På sjöars, floders och bräckvattensvikars stränder, betesmarks- och båtstränder, i diken, gölar; på våt mark och i lågt vatten. Urhem I Bottenvikens och Finska vikens skärgård med egen svaltingras, med blad smalt avlånga el lansettlika

2. *A. wahlenbergii* - småsvalting

Undervattensväxt; 10-30 cm; stjälk vanl kortare än bladen. Blad bandlika, (5-)10-30 cm. 1-3 mm breda. Blomst 1-3-kransad, nedre kransens grenar ibland ytterligare grenade. Kronblad 1.5-3 mm, något längre än foderbladen, vita. Knapp kort. Pistillmärket kort, krökt. Smånötens sidoväggar tjocka, ej genomskinliga. VII-VIII. På skyddade bräckvattens-vikar i lågt vatten; ofta på betesmarkstränder. Fridlyst.

115. Hydrocharitaceae

Fleråriga, ofta svagt rotslagna, sam- el tvåbyggare, kala vattenväxter. Blad under vatten el flytande. Högblad 1 el 2; blmr på vattenytan el dess översida ensamma el 2-4 ihop, 1-könade. Kron- och foderblad 3. Ståndare vanl många. Fruktämne undersittande.

| | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Blad skaftade; skiva rund, hjärtlik bas | 1. Hydrocharis |
| 1 | Blad oskaftade; skiva nästan jämbred | 2 |
| 2(1) | Blad över 10 cm, i rosett | 2. Stratiotes |
| 2 | Blad under 2 cm, tre och tre el motsatta | 3. Elodea |

1. Hydrocharis

1. *H. morsus-ranae* - dyblad

Tvåbyggare flytande el löst rotade I dyn; rötter långa, grenade. Stjälk kort, med revor; i revspetsen på hösten 5-8 mm lång övervintringsknopp. Blad i rosett; stipler stora; skaft långt; skiva 2-5 cm, vanl något bredare än sin längd, hjärtlik bas, helbräddad. Hanblmr 1-4 skyddade av 2 högblad i skaftad blomst, blomskaft 0,7-5 cm, ståndare 12-18; honbl ensam, skaft 3-9 cm, vid skaftbasen 1 högblad, pistiller 6. Kronblad 10-13mm, brett omvänt äggrunda, vita, vid basen gul fläck. VII-VIII; blommor ganska sälla. Frukt torde ej påträffas i Finland. I skyddade och frodiga sjövikar och träsk. Har blivit allmänare.

2. Stratiotes

1. *S. aloides* - vattenaloe

Tvåbyggare, undervattensväxt, vid blomning upphöjer sig till ytan, annars på botten, med tunna rötter förankrad i dyn. Stjälk rätt kort, med revor. Blad rikbladig rosett, utan stipler, skaftlösa; skiva 15-40 cm, vanl 5-15 mm bred, smalt lansettlik - närmast jämbred, styv, spetsig, sågtandad. Blomskaft något kortare än bladen, platt; bl i skydd av 2 högblad. Kronblad 15-20 mm, vita; i honbl 15-30 stamnoider och 6 pistiller. VI-VIII. Blommor tämligen sällan; i Finland endast honblmr. I frodiga, Neutralvattens småsjöar och i stora sjöars skyddade vikar.

3. Elodea

1. *E. canadensis* - vattenpest

Tvåbyggare, undervattensväxt; 30-150 cm. Stjälk vek, rotslår från grenade ledstycken. Blad i stjälkens nedre del motsatta, huvuddelen i kransar om 3, skaftlösa; skiva 7-13 * 2-3 mm, smalt äggrund - avlång, vanl svagt krökt, svagt sågad. På hösten framkommer tätbladig stjälk och grenars spetsar för övervintring Blmr ensamma, i bladveckan, långskaftade, når till ytan; vid skaftbasen 2 små högblad. Kronblad 2-3 mm, något så när liklånga med foderbladen, närmast vita; honbl med 3 stamnoider och 3 pistiller. VII-IX. Blommor tämligen sällan. I Finland endast honväxter. I sjövikar, småsjöar, sakta strömmande floder och stora diken, sällan lätt salt bräckvatten; vanl på mineraljordsbottnar i 30-50 cm djupt vatten; från början planterad, utbredande.

116. Scheuchzeriaceae

1. Scheuchzeria

1. *S. palustris* - myrsälting, kallgräs

Flerårig, kal ört; 10-30 cm. Rotstock krypande, bladslidans rester täckta. Stjälk buktig, ogrenad, bladig. Blad strödda, med slida, med snärp, 10-20 cm,

1-2 dm breda, jämbreda, halvrunda, 1 kant vass. Blomst 3-10-bl, gles klase; blmr 2-könade. Hylleblad 6, hylleblad 2-3 mm, foderbladlika. Ståndare 6. Pistiller 3, ibland 6. Slida ca 5 mm. VI-VII. På mossar, främst på kala och flarkar, tjärnars uträtning; kalkskyende.

117. Juncaginaceae

1. Triglochin

Fleråriga, kala hygroyfytiska örter. Rotstock kort. Stjälk längre än bladen, upprätt, ogrenad stängel; basen ofta halvt nedliggande. Blad i basrosett, med slidor, med stipler, jämbreda, halvrunda. Blomst lång klase. Blmr kortskaftade, små, 2-könade; hylle foderlik, 6-bladig. Ståndare 6. Pistiller 6. Frukt klyvfrukt.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Blomst tät, blomskaft snett uppåt utstående | 1. maritima |
| 1 | Blomst gles, blomskaft närmast upprätta | 2. palustris |

1. T. maritima - havssälting

30-70 cm; utan revor. Stjälk ca 2 mm tjock, basen tjockare, omgiven av bladresten. Blad 1-3 mm breda; snärp längre än sin bredd, spetsig. Blomst tät, blomskaft snett uppåt utspärrade. Frukt 2.5-4 mm, brett äggformig - nästan klotformig, alla pistiller fruktsamma. VI-VII. På havstränder, ängslika platser och mellan stenar, ofta även i lågt vatten; i Kuusamo på gyngflyn.

2. T. palustris - kärresälting

5-50 cm; med revor, i revspetsen på hösten övervintringsknopp. Stjälk vid basen i början tunn. Blad 0,5-2 mm breda; snärp kort, trubbig. Blomst gles, blomskaft nästan upprätta, utefter huvudaxeln. Frukt 6-9 * 1-1,5 mm, smalt klubblik; endast 3 pistiller fruktsamma. VI-VII. På tjär-, sjö- och havstränder, vid källor, gungflymyrar, fuktiga ängar, kärrekrar, i diken.

118. Potamogetonaceae

Fleråriga vattenväxter. Blad strödda, blomst stödbladskenbart motsatta. Blomst skaftat ax; blmr 2-könade. Hylle 4-bladigt el saknas. Ståndare 2 el 4. Pistiller vanl 4. Frukt stenfruktslik.

- | | | |
|---|---|----------------|
| 1 | Frukt utan skaft, axlik; bladskiva bred el jämbred - tagellik, spets hel, mittnerv när spetsen | 1. Potamogeton |
| 1 | Frukt med långa skaft, flocklik; blad smalt jämbreda, trådlika, spets med små tänder, mittnerv när ej spetsen | 2. Ruppia |

1. Potamogeton

Undervattens- el flytblad, långskaftade vattenväxter, växer även ibland på våta marker; rotstock krypande el saknas, i grenspetsar växer över-vintringsknoppar. Blad med el utan slidor, där stjälk och blad möts finns snärpslida. Blomst ax; blmr på vattenytan el över. Hylle 4-bladigt, foderlikt. Ståndare 4. Frukt något så när oskaftad, vanl rätt kort udd. Vegetativa egenskaper varierar mycket. Korsningar inom släktet ganska vanliga. Längden av axskaft och ax avser växten i fruktstadiet.

- | | | |
|---|---|---|
| 1 | Blad med slida och snärp, smala, platta el tagellika (halvrunda) | 2 |
| 1 | Blad utan slida, platta; där stjälk och blad förenas finns snärpslida | 4 |

- 2(1) Blad spetsiga, ofta långspetsiga, vassa; bladslida öppen ända ner 17. pectinatus
- 2 Bladspets trubbig-rundad; bladslida öppen el i basdelen sluten 3
- 3(2) Stjälk 10-50 cm; slida högst 2 cm, basdelen sluten, hinnkant mörk 15. filiformis
- 3 Stjälk 60-150 cm; slida 2-5 cm, öppen ända ner, hinnkant ljus 6. vaginatus
- 4(1) Åtminstone en del blad flytblad 5
- 4 Alla blad undervattensblad 8
- 5(4) Flytblad avsmalnar sig tvärt mot bladskäftet, i bladskäftets riktning finns i bladbasen ett dubbelveck; undervattensblad långa, jämbreda, snart vissnande 1. natans
- 5 Flytblad vanl med spetsig bas, utan veck; undervattensblad smalt lansettlika - ovala 6
- 6(5) Undervattensblad med långa skaft, lansettlika; flytblad ofta med långa skaft, oljeglänsande; axskäft tunt och långt 2. polygonifolius
- 6 Undervattensblad oskaftade; flytblad med korta skaft, ej oljeglänsande; axskäft rätt tjockt el tunt och kort 7
- 7(6) Flytblad gröna - brungröna, ej rödaktiga; avsmalnar sig tämligen tvärt mot bladskäftet; undervattensblad spetsiga, småtandade; axskäft tjockare mot spetsen 4. gramineus
- 7 Flytblad ofta brun- el rödaktiga; skivan avsmalnar smått mot skaft; undervattensblad trubbiga, helbräddade; axskäft kort, tunt, jämntjockt 5. alpinus
- 8(4) Rotstock krypande; bladskiva högst 5 mm bred, smalt lansettlik - äggrund - oval, sågtandad el helbräddad 9
- 8 Rotstock saknas; bladskiva under 5 mm bredd, jämbred, helbräddad 14
- 9(8) Bladskiva tydligt sågtandad, vanl rynkad, 5-12 mm bred; frukt med lång udd 14. crispus
- 9 Blad helbräddade el korttandad, vanl ej rynkad; frukt närmast utan udd 10
- 10(9) Bladskiva långsmal, med bred bas, ofta stjälkolfattande, brett fäst vid stjälken 11
- 10 Bladskiva lansettlik-smalt lansettlik - smalt oval, med smal bas, ej stjälkolfattande, smalt fäst vid stjälken 12
- 11(10) Stjälkens överdel knäböjt krökt; snärpslidor (1-)3-4(-8) cm, kvarblir länge; bladskiva 15-20 cm, helbräddad, udd kölad; axskäft 8-20 cm 6. praelongus
- 11 Stjälk ej knäböjt; snärpslida 0,5-2 cm; bladskiva 2-12 cm, platt-spetsad; axskäft 2-11 cm 7. perfoliatus
- 12(10) Bladskiva trubbspetsad, helbräddad, ofta rödaktig; axskäft smal, jämbred 5. alpinus
- 12 Bladskiva vass- el uddspetsad, med små tänder, ej rödaktig; axskäft tjockare mot spetsen 13
- 13(12) Blad med skaft, tunna (nätnerliga, väl synligt), tydligt sågtandade, rynkiga, mittnerv förlängs som udd 3. lucens
- 13 Blad utan skaft, rätt tunna, fint sågtandade, korta och krökta el långa och raka, mittnerv förlängs ej som udd 4. gramineus
- 14(8) Stjälk vingkantad; bladskiva flernervig 13. compressus
- 14 Stjälk rund el platt, ej vingkantad; bladskiva med 3-7 nerver 15
- 15(14) Blad på basdelen med 5(-7) nerver, spetsiga, vassa snärpslida slidformig; ledstycken långa, ofta längre än bladen 8. friesii
- 15 Blad på basdelen med 3(-5) nerver (om 5 nerver, är slidsnärpets öppet och bladspetsen rundad); ledstycken ofta rätt korta 16
- 16(15) Bladskiva 2-3 mm bred, spets rundad; snärpslida öppen; frukt 3-4 mm 12. obtusifolius
- 16 Bladskiva högst 2 mm bred; spetsig - rundad; frukt 1,5-2,5 mm 17
- 17(16) Snärpslida över 1 cm, basdelen slidaktig, ljus, tydliga nerver, kvarstående; bladskiva grön, styv, mittnerv bred och tjock, med lång spets 9. rutilus

- 17 Snärpslida under 1 cm, otydliga nerver, hinnaktig, ofta kortlivad; bladskiva ofta brun, rätt kortspetsad 18
- 18(17) Blad rätt styva; vid mittnerven ej tydliga ej bladgröna cellulärt bildade strimmor; snärpslidor vid basen slidformade; ledstyckets glandler otydliga 10. pusillus
- 18 Blad veka; på båda sidor om mittnerven ej bladgröna cellulärt bildade strimmor; snärpslidor öppna; ledstyckets glandler tydliga 11. berchtoldii

1. *P. natans* - gäddnate

Rotstock krypande. Stjälk upp till 2 m, njuggt grenad. Flytbladskaft ofta längre än skivan; skiva 6-13 cm, oval, läderartad, på översidan glänsande, i skaftets riktning rätar sig skivbasen ut till 2 veck. Undervattensblad långa, 1-3 mm breda, jämbreda, vissnar tidigt; ibland även långskaftade, lansettlika mellanformsblad. Snärpslidor 5-12 cm, ljusa, styva, kvarstår länge. Axskaft 5-12 cm, jämntjock; ax 3-5 cm. Frukt ca 4 mm. (VI-)VII-VIII. I sjöar, tjärnar, sakta strömmande floder, främst på mineralbottnar, vanl på tämligen djupt vatten; sällan på land.

2. *P. polygonifolius* - bäcknate

Rotstock krypande. Stjälk 20-50 cm, rotslår fån lederna, ogrenad. Flytbladens skaft ofta tydligt längre än skivan; skiva 6-8 cm, oval - äggrund, oljeglänsande, basveck saknas. Undervattensblad rätt långskaftade - närmast skaftlösa, vissnar tidigt; skiva vanl 1-2, ibland upp till 10 cm, lansettlik - oval - jämbred, trubbig, helbräddad. Snärpslidor 2-4 cm, hinnartade. Axskaft 6-10 cm, tunn; ax 1-3 cm. Frukt ca 2 mm. VI-VII. I karga skogs- och myrbäckar och i gölar i lågt vatten; ibland på land.

3. *P. lucens* - grovnate

Rotstock krypande. Stjälk upp till 2 m. Alla blad kortskaftade undervattensblad; skiva 10-20 cm, lansettlik - oval - smalt omvänt äggrund, tämligen rak, tvärsrynkad, småtandad, gulgrön, genomskinlig, med tydliga nerver; mittnerv ofta förlängd till udd, bladet bildar sällan enbart mitt-nerv. Snärpslidor 5-10 cm. Axskaft 8-20 cm, tjockare än stjälken, blir tjockare mot spetsen; ax 5-7 cm. Frukt ca 4 mm. VII-VIII. I näringsrika, neutrala sjöar och i floder på djupt vatten. Bildtext: bladkant 2 *.

4. *P. gramineus* - gräs-nate

Rotstock krypande. Stjälk i sjöar vanl 20-70 cm, i floder upp till 2 m. Med flytblad el saknas. Flytbladskiva 3-7 cm, oval - smalt oval, matt, avsmalnar tämligen tvärt mot skaftet, basveck saknas. Undervattensblad oskaftade, skiva 3-15 cm, smalt lansettlik, ofta krökt, spetsig bas, spetsig, småtandad, grön, gulaktig el rödaktigt brun, genomskinlig, mittnerv förlängs ej till udd. Snärpslidor 2-3 cm, kvarstår länge. Axskaft 5-10 cm, tjockare än stjälken, tjockare mot spetsen; ax 2-4 cm. Frukt 2-3 mm. VII-VIII. I sjöar, floder (i tämligen strida strömmar), sällan i lätt salt bräckvatten; ofta i ganska lågt vatten med hård mineralbotten. Ganska ofta även på stränder på våta marker.

*P. * zizii*

Ibland med flytblad, dessa genomskinliga; undervattensblad mindre och mer krökta än *P. lucens*, nästan el helt oskaftade, spetsdel kort. Ofta fruktbar. Här och där på *P. luvens'* område, på en del ställen även utanför.

*P. * sparganifolius*

Undervattensblad rätt långa, kvarstår länge, bandlika; flytblad saknas ofta el mellanform av undervattensblad. Steril. På sina ställen i strömmande vatten, främst i norr. I södern även på land.

*P. gramineus * perfoliatus*

Alla blad undervattensblad, skiva högst halvt omfattande, smalt äggrund - lansettlik, i någon mån rynkad. Ofta blommande, men utan frukt. På flera ställen; vanl bland stamarterna.

5. *P. alpinus* - rostnate

Rotstock krypande. Stjälk 30-100 cm; växten ofta, särskilt torkad, brun el rödtonad. Flytbladskiva 4-10 cm, smalt oval, längre än skaftet, avsmalnar smått mot skaftet, matt; flytblad saknas ofta, mellanformsblad vanliga. Undervattensblad skaftlösa; skiva 10-20 cm, smalt äggrund - lansettlik, tämligen rak, spetsig bas, trubbig, helbräddad. Snärpslidor 2-4 cm. Axskäft 4-10 cm, tunt; ax 2-3 cm. Frukt ca 3 mm. VII-VIII. Vid bäckar, i diken, tjärnar, sjöars och floders strandvatten, sällan på land.

6. *P. praelongus* - långnate

Rotstock krypande. Stjälk upp till 250 cm, överdel knäbuktig. Alla blad undervattensblad, oskaftade; skiva vanl 15-20 cm, 2-3 cm bred, helbräddad, mörkgrön; bas bred, ofta svagt omfattande, spets trubbig, köllik. Snärpslidor (1-)3-4(-8) cm, kvarstår ganska länge. Axskäft (8-)15-20 cm, tunnare än stjälken; ax vanl 4-5 cm. Frukt ca 5 mm. (VI-)VII-VIII. I sjöar och lätt salt bräckvattensvikar på djupt vatten.

7. *P. perfoliatus* - ålnate

Rotstock krypande. Stjälk upp till 250 cm, överdelen rikgrenig. Alla blad undervattensblad, skaftlösa; skiva vanl 2-7, ibland upp till 12 cm, äggrund, rynkad, rätt småtandad, brun - grön; bas hjärtformig, omfattande, spets ganska trubbig, platt. Snärpslidor 0,5-2 cm, hinnartade, vissnar snart. Axskäft vanl 4-6 cm, tunnare än stjälken; ax vanl 2-3 cm. Frukt ca 3 mm. VII-VIII. I sjöar, bräckvatten och floder; ofta på djupt vatten.

8. *P. friesii* - uddnate

Undervattensväxt utan rotstock. Stjälk 20-80 cm, platt, ledstycken rätt långa, på ledstycket 2 sekretglandel. Blad oskaftade; skiva 3-8 cm, 1-3 mm bred, jämbred, ganska styv, vanl 5-nervig (ibland 3-nervig el i basdelen 7-nervig), uddspetsad, klar- el brungrön. Snärpslidor 1-1,5 cm, i basdelen slidlika. Axskäft 2-3 cm; ax 1-1,5 cm. Frukt 2-2,5 mm. VII-VIII. I bräckvattensvikar, nyligen hoptorkade strandgölar och i neutralvatten, grunda sjöar.

9. *P. rutilus* - styvnate

Undervattensväxt utan rotstock. Stjälk 20-60 cm, platt, främst vid basen grenad, ledstyckens sekretglandel små. Blad skaftlösa, styva, ovanför vattenytan utspärrade; skiva 3-5 cm, vanl under 0,5 mm bredd, jämbred, 3-nervig, rätt spetspetsig. Snärpslidor vanl ca 1 cm, slidlika, med tydliga nerver, kvarstår länge. Axskäft 2-3 cm; ax ca 1 cm. Frukt 1,5-2 mm. VII-VIII. I svagt basiska sjöar på ganska djupt vatten.

10. *P. pusillus* - spädnate

Utan rotstock, vanl rätt vek undervattensväxt. Stjälk 10-50 cm, nästan rund, ledstyckets sekretglandel otydlig. Blad skaftlösa, ganska styva, ovanför vattenytan i någon mån utspärrade; skiva 1-3 cm, vanl under 0,5 mm, ibland ca 1 mm bred, jämbred, 3-nervig; mittnerv under upphöjd, vid dess sidor finns ej tydliga ej bladgröna strimmor bildade av celler; spets tämligen spetsig. Snärpslidor 7-10 mm, i basdelen slidlika, hinnartade. Axskäft 1-1,5 cm; ax 4-6 mm. Frukt 2 mm. VII-VIII. I bräckvatten samt i svagt basiska, ganska frodiga sjöar i lågt vatten.

11. *P. berchtoldii* - gropnate

Undervattensväxt utan rotstock. Stjälk 10-70 cm, närmast rund, ledstyckens sekretglandel stora, trinda. Bladoskaftade, veka; skiva vanl 2-4 cm, 1, ibland upp till 2 mm bred, jämbred, brun el grön, 3-nervig; vid mitt-nervens el nästan upphöjningens sida ofta ej bladgröna cellrader som bildar ljusa strimmor. Snärpslidor 0,6-1 cm, öppna, hinnartade. Axskäft 0,5-2 cm; ax 4-7

mm. Frukt 2-2,5 mm. VII-VIII. I diken, gölar, skyddade sjöars, floders och lätt salt bräckvattenvikars strandvatten.

12. *P. obtusifolius* - trubbnate

Undervattensväxt utan rotstock. Stjälk 20-70 cm, ganska platt, ledstyckens sekretglandel vanl stora, trinda. Blad oskaftade, veka; skiva vanl 5-8 cm, 2-3 mm bred, jämbred, brungrön, ganska rundad spets, 3-, sällan 5-nervig. Snärpslidor 1-1,5 cm, öppna, hinnartade. Axskäft 1-1,5 cm; ax ca 1 cm. Frukt 3-4 mm. VII-VIII. I frodiga sjöar och gölar på skyddade ställen i ganska lågt - rätt djupt vatten; sällan i grävningar och lätt salt bräckvatten. Har blivit allmänare.

13. *P. compressus* - bandnate

Undervattensväxt utan rotstock. Stjälk 50-100 cm, platt, vingkantad. Blad oskaftade, veka; skiva vanl över 10 cm, 3-4 mm bred, jämbred, grön, tydligt uddspetsad, flernervig (5 huvudnervor och mellan dem tunna, nervlik stödcellsvävnad i rader). Snärpslidor 2-4 cm, öppna, hinnartade. Axskäft 3-8 cm; ax 1,5-2 cm. Frukt 3-4 mm. VII-VIII. I frodiga gölar och sjövikar på skyddade ställen i ganska lågt vatten.

14. *P. crispus* - krusnate

Undervattensväxt; rotstock krypande, tunn; stjälk 25-100 cm, platt. Bladskiva 3-9 cm, 5-12 mm bred, avlång, brun el grön, rynkad, sågtandad (som ung nästan slät och otydligt sågad), bas svagt omfattande. Snärp-slidor korta, hinnartade, sönderfaller snart. Axskäft 5-8 cm, krökt; ax 1,5 cm, gles. Frukt 5-6 mm, udd ca 2 mm. VI-VIII. I frodiga sjöar, ofta i ganska djupa, skyddade vikar även i grunt vatten.

15. *P. filiformis* - trådnate

Undervattensväxt; rotstock krypande; stjälk 10-50 cm, rund, blad för det mesta i basdelen. Blad med skida, slida 0,5-2 cm, mörkkantad, som ung är basdelen slutet, stipler ca 5 mm; skiva 5-15 cm, under 1, ofta endast 0,2 mm bred, tagellik, trubbnate el rundspetsad. Axskäft 5-20 cm; ax 2-10 cm, vanl 3-5-kransad, ganska fragmenterad. Frukt 2-3 mm. VI-VIII. I bräckvatten och även i basiska el neutrala sjöar främst i norr; i ganska lågt vatten med hård botten, sällan på våt mark.

P. filiformis * *pectinatus*

Bladspetsen spetsig, vanl ganska vass, blad ibland rund-, men snibbspetsad; en del bladslidor öppna, del av basen slutet. Steril. På stamarternas gemensamma växtplats.

P. filiformis * *vaginatus*

Steril. Påträffad i Bottenvikens bräckvatten, i två floder i Norrbotten samt i Koillismaa-sjön

16. *P. vaginatus* - slidnate

Undervattensväxt; rotstock krypande; stjälk 60-150 cm, rund, främst överdelen ensidigt grenad. Blad med slidor, skida 2-5 cm, öppen, mörk, ljus kantad, nästan utan stipler; skiva 2-9 cm, vanl 1 mm bred, jämbred, vanl 3,5-nervig, trubbspetsad. Axskäft vanl 5-10 cm; ax 3-7 cm, fragmenterad, 5-9-kransad. Frukt 2,5-3 mm. VII-VIII. I bräckvatten, tämligen djupt och på öppna ställen; även i en sjö i Norrbotten.

17. *P. pectinatus* - borstnate

Undervattensväxt; rotstock krypande; stjälk 50-150 cm, rund, grenad efter hela längden. Blad med slidor; slida vanl 2, ibland upp till 4 cm, öppen, ljus kantad, stipler 5-15 mm; skiva vanl 3-7 cm, vanl 0,2-2, ibland upp till 5 mm bred, jämbred, vanl 3-nervig, smått el tvärt avsmalnande, spetspetsig. Axskäft upp till 40 cm; ax 3-7-kransad, vanl fragmenterad, nedre kransar ofta

isär. Frukt 3-5 mm. VI-VIII. I bräckvatten ganska lågt - rätt djupt, på sandiga, gyttjiga och steniga botten; i några basiska och neutrala sjöar.

P. pectinatus * *vaginatus*

Steril. Påträffad i bräckvatten i Österbotten.

2. *Ruppia*

Veka undervattensväxter. Rotstock krypande, grenar från alla leder. Blad med slidor, trådlika, i spetsen småtandade, övrigt helbräddat. Blomst kort, skaftavslutande, axlik, i fruktstadiet flocklik; blmr utan hylle. Ståndare 2. Frukt med skaft, äggformig, stenfruktslik smånot.

- | | | |
|---|---|--------------------|
| 1 | Gemensamt fruktskaft vanl 8-25 mm, böjt; smånot 2-2,5 mm, snett; blad ca 0,5 mm breda, spets spetsig-kantig | 1. <i>maritima</i> |
| 1 | Gemensamt fruktskaft minst 40 mm, vriden; smånot ca 3 mm, närmast symmetrisk; blad 0,5-1 mm breda; spets rundad | 2. <i>cirrhusa</i> |

1. *R. maritima* - hårnating

Blad 30-100 * 0,2-0,5(-1) mm, ganska ljust gröna, spets spetsig el kantig. Fruktst skaft 8-25 mm, böjd, men ej vriden. Knapp under 1 mm. Smånöt 2-2,5 mm, sned, något krökt. VII-IX(-X).

1a. var. *maritima*

Vek, vanl 10-40 cm; Stjälkar på sensommaren blårodaktiga. Blad brunaktiga. Fruktst skaft vanl över 10 mm; smånotskaft (5-)7-25(-35) mm. I skyddade bräckvattensvikar på gyttjebotten i artens hela område.

1b. var. *brevirostris*

Ganska vek, vanl under 15 cm; stjälkar ljusa. Blad ljusgröna. Fruktst skaft under 10 mm; smånotskaft högst 5 mm. I bräckvatten på gyttje- el sandbotten från Åland södra Karelen och till södra Österbotten.

2. *R. cirrhosa* - skrivnating

Blad vanl 50-120 * 0,5-1 mm, mörkgröna, spets trubbig el rundad. Fruktst skaft minst 40 mm, vanl 100-300 mm, vriden. Knapp ca 1,5 mm. Smånöt 2.5-3 mm, närmast rak; skaft vanl 7-30 mm. VII-IX. I bräckvatten på öppna ställen, ofta rätt djupt.

119. Zosteraceae

1. *Zostera*

1. *Z. marina* - bandtång

Flerårig undervattensväxt. Rotstock krypande. Ej blommande skott 20-100 cm, blommande 25-50 cm, grenade. Blad med slida, slida ca 10 cm; skiva 20-40 cm, 3-5 mm bred, jämbred, rundspetsad; huvudnerver 3-9. Blomst i tillväxtbladlik, 5-20 cm lång stödblads svagt rundade slidans skydd; han- och honblmr i blomst växelvis; huvudaxel platt. Blmr utan hylle; knapp 4-5 mm; märke 2 mm. Frukt 2 * 0.5 mm, tunnväggig smånot; frukter påträffats i Finland endast från Åland. VII-IX. I djupt salt bräckvatten, på sand- el mjälbotten.

120. Zannichelliaceae

1. *Zannichellia*

Fleråriga, veka, sambyggare, undervattensväxt. Rotstock krypande; på rotstocken och stjälken vartannat led grenat, i vartannat endast slidlikt lågblad. I blommande skottdelar blad motsatta el tre ihop, med snärpslidor,

jämbreda, 1-nerviga, helbräddade, ganska spetsiga. Blmr i bladvecken, ensamma, 1-könade. Hanblmr utvecklas ej; ståndare 1. Honbl hylle hinnartad; pistiller 1-7. Frukt rätt platt, avlång, vanl krökt, uddspetsad, skaftlös el skaftat småax. Småaxets mått utan skaft och udd.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Blad vanl högst 0.5 mm breda, mittnerv otydlig; smånot högst ca 2,5 mm, grön-ljusbrun, udd högst 1,3 mm | 1. palustris |
| 1 | Blad vanl 1 mm breda, mittnerv tydlig; smånot ca 3 mm, först grön, som mogen rödbrun, udd 1,5-2 mm | 2. major |

1. Z. palustris - hårsärv

Rikligt grenad; 10-50 cm. Blad vanl 2-3 cm långa, högst 0,5 mm breda. Knapp vanl ca 5 mm. Smånöt vanl grön - ljusbrun. VII-IX.

1a. var. repens - hårsärv

Fruktst skaft högst 0,5 mm; smånotter vanl 3-5. Smånöt närmast skaftlös, 1,5-2,0 * 0,5 mm, vanl grön - ljusbrun, nästan rak, rygg vanl med vingkant el utan knöl, udd under 0.5 mm, 1/4 av smånotens längd. I bräckvatten och nya strandgölar samt i två frodiga sjöar i inlandet; lågt - djupt vatten.

1b. var. pedicellata - skaftsärv

Fruktst skaft 0,5-1,5 mm; smånotter vanl 2-4. Smånötskaft 0,3-0,7 mm, krökt, knölig främst på ryggen, udd 0,7-1,3 mm, vanl över ½ smånotens längd. I grunda bräckvatten på skyddade ställen med mjuk botten.

2. Z. major - storsärv

Njuggt grenad; uppräta skott vanl korta, under 15 cm. Blad vanl 2-4 cm långa, vanl 1 mm breda, med tydliga nerver. Knapp minst 10 mm. Fruktst med få frukter, skaft 0,3-0,8 mm; smånotter 2-5, mogen smånot rödbrun, ca 3 mm, krökt, på ryggvidan vingkantad, knölig; skaft under 1 mm, udd 1,5-2 mm. VII-VIII. I ytterskärgården i lågt vatten - djupt bräckvatten med hård botten.

121. Najadaceae

1. Najas

1- åriga, sköra, sam- el tvåbyggare, undervattensväxter. Stjälk vanl rikligt grenad. Blad motsatta el 3 och 3, ibland flera blad i krans, med slida, skaftlösa; skiva jämbred, tandkantad. Blmr små, i bladvecken, skaftlösa, 1-könade; hanblmr med 2-flikigt, hinnartat hylle och 1 ståndare; honblmr utan hylle, 1 pistill, 3 märken. Frukt smånot.

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Bladskiva 1-2 mm breda, tänder stora och sträva | 1. marina |
| 1 | Bladskiva under 1 mm bredd, små tänder | 2 |
| 2(1) | Bladslida snedaxlad, saknar stipler; skiva ganska veka, 0,5-0,7 mm breda, tätt med tänder | 2. flexilis |
| 2 | Bladslida med stipler; skiva rätt styva, 0,1-0,3 mm breda, glestandade | 3. tenuissima |

1. N. marina ssp. marina- havsnajas

Tvåbyggare; 10-60 cm, hanplanta mindre än honplantan. Stjälk slät el taggig. Bladskiva 1-4 cm, 1-2 mm bred, stor-, sträv- och glestandad; slida kort, närmast utan stipel. Smånöt 3-6 * 1,5 mm. VII-IX. I bräckvatten i skyddade vikar med mjuk botten; även i skärgårdens och strändernas nyligen torkade sjöar och i en frodig insjö i Egentliga Finland.

2. N. flexilis - sjönajas

Sambyggare; 10-20 cm. Stjälk slät. Bladskiva 1-3 cm, 0,5-0,7 mm bred, ganska vek, små tänder, tänder minst 20 på båda bladsidor; slida skårad, utan stipel.

Smånöt 2-3 * 0,8-1 mm. VII-IX. I neutrala sjöar på tämligen djupt vatten. Fridlyst.

3. *N. tenuissima* - spädnejas

Sambyggare; 10-40 cm. Stjälk slät. Bladskiva 1-2 cm, 0,1-0,3 mm bred, rätt styv, småtandad, tänder ca 6 på båda bladsidor; slida med kort stipel. Smånöt 2-3 * 0,5-0,6 mm. VIII-IX. I lätt salt bräckvatten i flodmynningar och i neutralvattniga sjöar; ganska lågt vatten. Allt sällsyntare. Fridlyst.

122. Sparganiaceae

PU & Pihlajaniemi

1. *Sparganium*

Fleråriga, kala vatten- och strandväxter. Rotstock krypande. Stjälk upprätt el halvt nedliggande. Blad upprätta luftblad el vekligns flytblad, med glapp slida, bandlika, flernerviga, ganska trubbiga, vanl vid bashalvan 3-kantiga - köl-ryggade, spetsdelen platt. I blomst flera klotlika, flerbl huvuden, han- över honhuvuden. Blmr 1-könade. Hanblmr med 1-6 flikiga hylleblad, honblmr vanl med 3 el 4; ståndare 1-8; 1 pistill. Frukt kortskaftad, rätt torr stenfrukt; stiftet kvarstår på frukten som spetsudd. För korsningarnas skull besvärlig vattenväxtsläkte; med *S. erectum* undantagen korsar sig alla arter ofta med varandra. Korsningar är allmänt blommande, men närmast ofruktsbara. Ej blommande igelknoppar är ofta omöjliga att bestämma. Bladens tvärsnittsform avser bladets bashalva; fruktlängden är utan spetsudd och skaft.

- | | | |
|---------|---|------------------------|
| 1 | Blomst grenad (på grenar såväl han- som honblgyttringar) | 2 |
| 1 | Blomst ogrenad | 3 |
| 2 (1) | Stjälköverdel och blst huvudaxel med grenar buktig; blad, basslida oräknad, vanl högst 3 mm breda, långa, veka flytblad; stjälkblad ljusbruna; frukt med krökt udd | 2. <i>gramineum</i> |
| 2 | Stjälk ända upp rak, blst huvudaxels grenar vinkelböjt buktiga; blad 7-25 mm breda, styva, upprätta luftblad; hylleblad med mörk spets; frukt med rak udd | 2a |
| 2a (2) | Skottbas som ung rödaktig; basblad något på slidans översida smalt kölade; hangyttringar på huvudaxeln vanl 13-24; frukt bredast nära mitten | 1C. <i>neglectum</i> |
| 2a | Färsk skottbas rödaktig el färglöst vit; basblad något på slidans översida triangulära - brett kölade; hangyttringar på huvudaxeln vanl 5-18; frukt bredast vid spetsen | 2b |
| 2b (2a) | Färsk skottbas rödaktig; blommande hongyttringar mörkbruna; frukt (3-)4-6(-7) mm bred, spetsdel flat - lågt kupollik, matt | 1A. <i>erectum</i> |
| 2b | Skottbas färglöst vit; blommande hongyttringar grönaktiga - grönbruna; frukt 2-4(-5) mm bred; spetsdel lågt - högt kupollik, glänsande - matt | 1B. <i>microcarpum</i> |
| 3(1) | Blad upp till spetsen vasst 3-kantiga; honhuvuden med få undantag nederst, tätt gytrade; enda, snart vissnande, hanhuvud alldeles ovanför honhuvudsgyttringarna | 3. <i>glomeratum</i> |
| 3 | Blad trubbigt 3-kantiga-platta; huvud vanl åtskilda; hanhuvud 1-flera | 4 |
| 4(3) | Blad ljusa, platta; alla honhuvud från bladfoten; hanhuvud 1, sällan 2 | 6. <i>natans</i> |
| 4 | Blad mörkgrönaktiga; åtminstone i någon mån 3-kantiga-köl-ryggade; honhuvudens skaft sammanväxta med huvudaxeln (någon gång med nedre bladfoten); hanhuvud 1-flera | 5 |
| 5(4) | Hanhuvud vanl 1; frukt närmast utan udd | 7. <i>hyperboreum</i> |
| 5 | Hanhuvud 2-8; frukt med rätt lång udd | 6 |
| 6(5) | Blad 4-12 mm breda, trubbigt 3-kantiga; hanhuvud 4-8; märke ca 2 mm; frukt ljusbrun, glänsande, fruktudd över 1/2 fruktens | |

- längd 3. emersum
 6 Blad 2-5 mm breda, tämligen platta, rundryggade; hanhuvud 2 el 3;
 märke ca 1 mm; frukt grön, matt, udd under 1/2 fruktens längd
 4. augustifolium

1A-1C. *S. erectum*- grupp

[*S. erectum* delas i tre arter, *S. erectum* (s.str), *S. microcarpum* och *S. neglectum*]

1A *S. erectum* - stor igelknopp

Färsk skottbas rödaktig. Blad 80-250 cm, rätt mjuk - ganska hård, på slidans översida något triangulär - brett köllik. På huvudaxel 8-18 hangyttringar. Hongyttringar under blomning mörkbruna. Frukt (3-)4-6(-7) mm bred, bredast nära spetsen, med tydlig axel, ej hopsnörd vid mitten; basdel killik, kantig, ljusbrun; spetsdel flat - lågt kupollik, vanl mörk- - svartbrun, matt, till slut slät. VII-VIII. I frodiga småsjöar och i större sjöars skyddade vikar, floder, vattniga strandängar; tillfällig i skärgårdens klippgölar; vanl i lågt vatten.

S. erectum * *microcarpum*

Färsk skottbas högst svagt rödaktig. Frukt vanl 3,0-5,5 mm bred, rundad axel; basdel killik; spetsdel lågt - rätt högt kupollik, rätt glänsande el slutligen ganska matt. Endast en del frukter utvecklas. I sjöar, floder, på vattniga strandängar. Mest på *S. erectum*s nordliga utbredning.

S. erectum * *neglectum*

Färsk skottbas rödaktig. Frukt vanl 3,0-5,5 mm bred, äggformig - närmar klotlik, ganska glänsande el slutligen rätt matt. Frukter utvecklas endast till en liten del. I floder, sjöar, på strandängar. Sydvästra Finland, vanligare än *S. erectum*.

1B. *S. microcarpum* - vanlig stor igelknopp

Skottbas färglöst vit, ej rödaktig. Blad 50-150 cm, rätt mjuka, på slidans översida något triangulära - ganska breda. Hangyttringar på huvudaxel vanl 5-12. Blommande hongyttringar gröna - grönbruna. Frukt 2-4(-5) mm bred, bredast tämligen nära spetsen, rund huvudaxel, glänsande - ganska matt, i början av torkning blir basdelen hoptryckt och mitten hopsnörd, mitten blir till slut skrynklig men högst något hopsnörd; basdel killik, otydligt kantig, ljusbrun; spetsdel lågt - högt kupollik, ljus- - mörkbrun, vanl något skrynkad. VII-VIII. I frodiga floder, vid bäckar, i sjöar, tjärnar, diken och grävningar; vanl i lågt vatten.

S. microcarpum * *neglectum*

Färsk skottbas högst svagt rödaktig. Frukt vanl 2,5-4 mm bred, rätt brett spolformig - plommonlik, glänsande - ganska matt. Frukter utvecklas endast till liten del. I floder, vid bäckar, på strandängar, ibland även i sjöar. Sällsynt i närmast hela *S. microcarpum*s område.

1C. *S. neglectum* - glansigelknopp

Färsk skottbas rödaktig. Blad 60-200 cm, rätt hårda, något smalkölade vid slidans överdel. Hangyttringar på huvudaxeln vanl 13-24. Blommande hongyttringar grönbruna. Frukt 2-4(-5) mm bred, spolformig - plommonlik; otydligt kantig, gulaktig - gulbrun, glänsande el till slut ganska matt, vanl lite rynkad vid uddbasen, ej hopsnörd i mitten. VIII. I liten flod.

2. *S. gramineum* - flotagräs

Vanl endast 70 cm, ibland upp till 200 cm; stjälkens toppdel buktig. Blad rätt långa, 1,5- 3 mm breda (huvudens stödblåd upp till 5 mm), närmast platta flytblad; slida trind. Huvudaxels nedre del vanl grenad, buktig. Hanhuvuden rikliga; strängen 3-4 mm, knapp 1 mm. Honhuvuden i bladveckan, skaftade el oskaftade; hylleblad ljusbruna, hinnartade; märke 0,5-0,7 mm. Frukt 3 mm,

brun; skaft 1-2 mm; spetsudd 3 mm, krokaktigt krökt. VIII-IX. För det mesta i klarvatten- och rätt karga sjöar på djupt vatten.

3. *S. emersum* - vanlig igelknopp

Stjälk 20-70 cm, ibland längre, vanl upprätt. Blad 4-12 mm breda, upprätta, trubbigt 3-kantiga luftblad - i rätt djupt vatten spetsdelar platta, flytande; slida ej trind. Huvudaxel ogrenad. Hanhuvuden 4-8, hanhuvuddelen lång; sträng 6-8 mm, knapp 1,2-1,5 mm. Honhuvuden 2-5; skaft (understa ibland ej medtagen) helt el nedre delvis sammanväxta med huvudaxeln; hylleblad ljusbruna, hinnartade; märke 2 mm. Frukt 4-5 mm, spolförmig, ljusbrun, glänsande, på mitten liten rynka; spetsudd 3-4 mm. VII-IX. På sjöstränder, floder och i njuggt salt bräckvatten, i diken, gölar; ofta på båt- och betesstränder; på båda sidor om strandlinjen.

S. emersum * *gramineum*

Med flytblad, blad över 5 mm bredd. Huvudaxel vanl grenad. Hanhuvuden många. Honhuvudens skaft vanl helt el delvis sammanväxta med huvudaxeln. Frukter endast delvis utvecklade. Tämligen allmän i sjöar på stamarternas gemensamma område, i norr även i utkanten av *S. gramineum*'s område; i ganska lågt vatten; ibland även i strömmande vatten.

S. emersum * *natans*

Ganska liten; hanhuvuden 1 el 2; något så när är honhuvudens skaft delvis sammanväxta med huvudaxeln. Här och där i hela Finland.

4. *S. augustifolium* - plattbladig igelknopp

20-100 cm; upprätt - halvt nedliggande. Blad ganska långa, 2-5 mm breda, otydligt 3-kantiga - nästan platta, vanl flytblad; slida i någon mån trind. Huvudaxel ogrenad. Hanhuvuden 2 el 3, hanhuvuddelen kort; sträng 4-6 mm, knapp 1-1,2 mm. Honhuvuden 2 el 3; skaft (understa ofta ej medtagen) helt el delvis sammanväxta med huvudaxeln; hylleblad ljusbruna, hinnartade; märke 1 mm. Frukt 3-4 mm, brett spolförmig, grön, matt, på mitten knappt iakttagbar rynka; spetsudd 2-3 mm. VII-VIII. I karga sjöar, klippgölar, i lågt vatten i kärrgölar och grävningar med stadigvarande vatten, sällan ovanför vattenlinjen.

S. augustifolium * *emersum*

Frukter endast delvis utvecklade. Svårbestämbar; möjligen tämligen allmän.

S. augustifolium * *gramineum*

Med flytblad, blad rätt smala. Huvudaxel ibland svagt buktig, vanl njuggt grenad. Hanhuvuden få. Nedersta honhuvudet i bladvecket, övre vanl sammanväxta med huvudaxeln. Frukter endast delvis utvecklade. Tämligen allmän i stamarternas gemensamma område; i norr även utanför *S. gramineum*'s område.

5. *S. glomeratum* - gyttrad igelknopp

20-40 cm; upprätt. Blad rätt korta, upprätta, 5-12 mm breda, vasskantade, ganska ljusa; slida ej trind. Huvudaxel ogrenad, huvuden i täta grupper. Vanl 1 hanhuvad, alldeles på honhuvudens översida. Honhuvuden 3-5; skaft sammanväxta med huvudaxeln nedersta vanl undantagen, som är skild, skaftad. Frukt 4-5 mm, spolförmig, vanl ljusbrun, matt, på mitten liten rynka; skaft 1 mm, spetsudd ca 1 mm. I diken, vid bäckar, i gölar och försänkningar, i lågt vatten och ofta på torvmarker; sällan på sjöstränder.

6. *S. natans* - dvärgigelknopp

Vanl 8-30 cm; halvt nedliggande. Blad korta, vanl 3-6 mm breda, platta, vekliga, ljusgröna, genomskinliga, i djupt och strömmande vatten ganska lång. Huvudaxel ogrenad. Hanhuvuden vanl 1. Honhuvuden 1-3, alla i bladveck, skaftlösa el nedersta skaftad. Frukt 3-4 mm, brett spolförmig, ljusbrun - gulaktig, nästan oskaftad; spetsudd 1 mm. VI-VIII. I diken, gölar, skyddade

sjöars, lätt salt bräckvattenvikars och floders grunda bukter, då och då på våt mark; ibland i bäckar och floder i strömmande vatten.

7. *S. hyperboreum* - fjälligelknopp

Stjälk 10-40 cm, halvt nedliggande. Blad korta, vanl 2-4 mm breda, ganska platta, vekliga, gröna, ej genomskinliga. Huvudaxel ogrenad. Hanhuvuden vanl 1. Honhuvuden vanl 2 el 3, övre nära varandra; skaft (någon gång nedersta undan-tagen) helt el delvis sammanväxt med huvudaxeln, sällan alla i bladveck. Frukt ca 3 mm, brett spolförmig, ofta grön, nästan skaftlös, nästan utan spetsudd. VII-VIII. I gölar, myrflorkar, i diken och dygropar; i lågt vatten el på våt mark.

123. Typhaceae

1. Typha

Fleråriga, kala, stora, upprätt stjälk, vatten- och strandväxter. Rotstock krypande. Blad växelvis strödda, främst på stjälkens basdel, långa, ganska styva, svamplika, långspetsade, slidan omger stjälken tätt. Blomst 2-delad, tät, cylindrisk; blmr på korta smågrenar, hanblmr i överdelen, honblmr, varav en del ej fruktbara, i undre delen. Hylle formas av hår och smala fjäll. Ståndare 1-8. Pistill 1. Frukt smånöt.

- | | | |
|---|---|------------------------|
| 1 | Blad blågröna, vanl 10-20 mm breda; blomst hanblavd och honblavd fästa vid varandra, honblavd (kolv) mörkbrun, smågren 2 mm | 1. <i>latifolia</i> |
| 1 | Blad gröna, vanl 7 mm breda; blomst hanblavd och honblavd åtskilda; honblavd kanelbrun, smågren 0,5 mm | 2. <i>augustifolia</i> |

1. *T. latifolia* - bredkaveldun

Stjälk 1-1,5(-2) m, tjock. Blad når vanl el i jämnhöjd med blomst, vanl 10-20 mm breda, ljus blågröna, spetsdel ej vriden. Blomst hanblavd och honblavd fästa vid varandra; honblavd till slut 10-25 * 2-3 cm, svartbrun; smågren 2 mm, smal. Pollenkorn 4 i sänder (4 och 4?). VII-VII. På sjöars, floders och bräckvattenvikars stränder i lågt vatten; i diken, gölar, grävningar, ibland även på våt mark. Blivit allmännare.

2. *T. augustifolia* - smalkaveldun

Stjälk 1,5-2(-3) m, tämligen tunn. Blad når ofta över blomst, vanl ca 7 mm breda, gröna, spetsdel vriden. Blomst han- och honblavd tydligt isär; honblavd slutligen 15-20 * 1-1,5 cm, kanelbrun; smågren 0,5 mm, bastant. Pollenkorn ensamma. VII-VIII. I lätt salt bräckvattensvikar och frodiga sjöar på tämligen djupt vatten.

T. augustifolia * *latifolia*

Stjälk ofta 2-3 m. Blad ca 10 mm breda, blågröna. Blomst stor; han- och honblavd vanl något isär; honblavd tjock, mörkbrun, ibland delad i två; smågren 1 mm. Pollenkorn ensamma - 4 i sänder, bristfälligt utvecklade. I bräckvatten, frodiga småsjöar och vikar, främst i vattenlinjen efter sänkning.

124. Commelinaceae

1. *Commelina*

1. *C. communis*

1-årig ört. Stjälk 10-40 cm, nedliggande el halvt nedliggande. Blad strödda, med kort slida; skiva 2-7 cm, äggrund, långspetsad; slidöppningen fransad. Blomst knippe i bladvecken; ytterhyll hinntad; i innerhylllet 2 stora blåa och 1 rätt litet, vitt blad. Frukt kapsel. VIII. På tippor, lastplatser, vid kvarnar, på åkrar och i trädgårdar. Asien.

125. Juncaceae

Örter. Stjälk rund. Blad med slida, långa vegetativa blad med smal skiva el skivlösa lågblad; vid slidöppningen ibland små, hinnartade stipler. Blomst gles el tätt knippelikt; bl skaftade el utan, ensamma el i täta grupper el huvuden, 2-könade, små, radiärsymmetriska; hylle 2-kransad, kransar 3-bladiga; ståndare vanl 3 el 6; pistill med 3 märken. Frukt kapsel.

- | | | |
|---|--|-----------|
| 1 | Bladslidor öppna; bladkant och slidöppning kala; kapsel mångfröig | |
| | | 1. Juncus |
| 1 | Bladslidor slutna; slidöppning och skivbas vanl långhåriga; kapsel 3-fröig | 2. Luzula |

1. Juncus

Vanl fleråriga, med lång rotstock el tuvade. Bladslidor öppna, hinnkantade, ibland med stipler; bladskiva cylindrisk, rynkad el sällan slät, kal. Hylleblad bruna el gröna, sällan smutsvita. Frukt mångfröig kapsel; frön 0,4-1 mm.

- | | | |
|--------|--|-----------------------|
| 1 | Saknar blad, vid stjälkbasen bladlösa slidor; blomst skenbart på stjälkens sidor; blomst nedre stödblåd lik stjälken | 2 |
| 1 | Stjälk åtminstone vid basen med blad; blomst i stjälktoppen; blomst stödblåd ej lik stjälken | 7 |
| 2(1) | Basslidor tydligt glänsande | 3 |
| 2 | Basslidor matta - otydligt glänsande | 6 |
| 3(2) | Blågrön; basslidor rödbruna | 4. inflexus |
| 3 | Grön el blåaktigt grön; bladslidor gulaktiga el gulbruna | 4 |
| 4(3) | Stjälk ca 1 mm tjock; blomst stödblåd nästan liklång med stjälken | 1. filiformis |
| 4 | Stjälk ca 1,5-3 mm tjock; blomst stödblåd högst halva stjälkens längd | 5 |
| 5(4) | Blomst 1-1,5 cm, med blmr 3-8(-12), tät | 2. arcticus |
| 5 | Blomst 2-7 cm, med blmr 10-30 cm, gles | 3. balticus |
| 6(2) | Basslidor vanl mörkbruna, stjälk slät el otydligt fårad; kapsel urnupen | 5. effusus |
| 6 | Basslidor vanl ljusbruna; stjälk under blomst tydligt fårad; kapsel trubbig, snibbspetsad | 6. conglomeratus |
| 7(1) | Stjälk rätt platt, vingkantad; blad platta, svärdlika | 13. ensifolius |
| 7 | Stjälk rund el plattad, ej vingkantad; blad ej svärdlika | 8 |
| 8(7) | Blomst vid, 1-4 huvuden; huvudena 2-10 blommiga | 9 |
| 8 | Blomst vid, flerbl; blmr ensamma el i huvud, sällan parvis | 14 |
| 9(8) | Vanl endast stjälkbasen med blad; i blomst endast korta stödblåd | 10 |
| 9 | Hela stjälken med blad; i blomst långa el korta stödblåd | 11 |
| 10(9) | Blomst vanl 2-bl; blmr upprätta på olika höjd; kapsel tydligt kantig, spets urnupen | 17. biglumis |
| 10 | Blomst vanl 3-bl; blmr bredvid varandra; kapsel trubbkantad, trubbigt urnupen | 18. triglumis |
| 11(9) | Under blomst 2-4 stödblåd av halva stråets längd | 7. trifidus |
| 11 | Under blomst inga långa blad, blomst stödblåd mycket kortare än blomst | 12 |
| 12(11) | Kapsel närmast 2 ggr fodrets längd | 19. stygius |
| 12 | Kapsel liklång med fodret el något längre | 13 |
| 13(12) | Tuvad; blad mest 1 mm breda; ofta veka | 14. supinus |
| 13 | Rotstock vågrätt; blad 1-2 mm breda, styva | 15. alpinoarticulatus |

| | | |
|--------|--|-----------------------|
| 14(8) | Alla el åtminstone yttre hylleblad längre än kapseln | 15 |
| 14 | Alla hylleblad av kapselns längd el kortare | 16 |
| 15(14) | I blomst 2 el 3 stödblåd dom är tydligt längre än denna; hylle smutsvit | 11. tenuis |
| 15 | Blomst stödblåd tydligt kortare än denna; hylle grönaktig | 12. bufonius |
| 16(14) | Bladrosett vid stjälkbasen | 8. squarrosus |
| 16 | Saknar bladrosett | 17 |
| 17(16) | Blmr vanl ensamma; stödblåd rundade | 18 |
| 17 | De flesta blomst mångblå kransar; hylleblad trubbiga el spetsiga | 19 |
| 18(17) | Hylleblad ca 2 mm, tydligt kortare än kapseln, ljusbruna | 9. compressus |
| 18 | Hylleblad ca 3 mm, närapå av kapselns längd, mörkbrun | 10. gerardii |
| 19(17) | Tuvad; blad högst 1 mm breda, knappast med tvärväggar stipler långa, smala | 14. supinus |
| 19 | Rotstock vågrätt, rätt lång; blad vanl över 1 mm breda, med tvärväggar; stipler korta, breda | 20 |
| 20(19) | Hylleblad trubbiga, ibland med kort udd; kapsel trubbig | 15. alpinoarticulatus |
| 20 | Åtminstone yttre hylleblad spetsiga; kapsel spetsig | 16. articulatus |

1. J. Filiformis - trådtåg

Flerårig; 20-60 cm; rotstock lång, vågrät. Stjälk upprätt, 1 mm tjock, grön, otydligt fåråd; basslidor ljusgulbruna, glänsande. Blomst nedersta stödblåd vanl tämligen liklång med stjälken el längre; blomst 5-10-bl, tät. Hylleblad ljusgröna - ljusgula; pistillmärket kort. Kapsel liklång med hyllet, ljusbrun - brunaktigt grön, trubbig. VI-VII. På stränder, kärr- och starrängar. Periodfuktiga karga sänkor, barjordar vid vägar och stigar, i diken, grusgröpar.

2. J. Arcticus - fjälltåg

Flerårig; 10-40 cm; rotstock lång, vågrät. Stjälk uppträtt, 1,5-3 mm tjock, slät, blåaktigt grön; basslidor ljusbruna, glänsande. Blomst nedersta stödblåd 2-8 cm; blomst 1-1,5 cm 3-12-bl, tät. Hylleblad 3-4,5 mm, ovala - äggrunda, mörkbruna, otydligt hinnkantade; knapp 1/3 av strängens längd; pistillmärket ca 2 mm. Kapsel liklång med hyllet, ägg- el plommonformig, mörkbrun - brun. VII. Grusiga stränder; ultrabasiska grusställen.

J. arcticus * filiformis - stråttåg

Lik J. arcticus, men vekare, blomst nedersta stödblåd längre, blomst glesare, blmr vanl mörka, kapslar tomma. Vegetativ utbredning. Älv-stränder.

3. J. Balticus - östersjötåg

Flerårig; 25-100 cm; Rotstock lång, vågrät. Stjälk upprätt, 1,5-3 mm tjock, slät, blåaktigt grön; basslidor ljusbruna, glänsande. Blomst nedersta stödblåd 6-18 cm; blomst 2-7 cm, 10-30-bl, gles. Hylleblad 3,2-4,7 mm, ovala, ganska trubbiga, ljusbruna, tydligt hinnkantade; knapp ca 1½-2 ggr strängens längd; pistillmärket ca 2 mm. Kapsel liklång med hyllet el något längre, äggformig. VII. På sandiga havstränder, sällan sjö-stränder.

J. balticus * filiformis

Lik J. balticus, men vekare, blomst nedersta stödblåd 15-25 cm, blmr vanl vita, kapslar tomma. På hav- och sjöstränder.

4. J. Inflexus - blåttåg

Flerårig; 40-100 cm; tätt tuvad. Basslidor glänsande, mörkt rödbruna; stjälk upprätt, blågrön, tydligt fåråd under blomst. Blomst nedersta stödblåd 10-30 cm; blomst rikbl, gles. Hylleblad 3-4 mm, bruna, lång-spetsade; yttre hylleblad något längre än inre. Kapsel liklång med hyllet, ägg- - plommonformig, rödbrun - mörkbrun. VIII-IX. På lastplatser. Europa.

5. J. Effusus - vecketåg

Flerårig; 40-120 cm; tätt tuvad. Basslidor vanl mörkbruna, matta; stjälk upprätt, under blomst slät el otydligt fåråd. Blomst nedersta stödblåd 10-20 cm; blomst flerbl, gles el ibland tät, tämligen klotformig. Hylleblad 2-3 mm, spetsiga, yttre hylleblad något längre än inre. Kapsel vanl kortare än hyllet, ägg- - klotformig, trubbspetsad el grunt urnupen. VI-VIII. På stränder, våta ängar, i bäcksankskogar, diken, våta grävningar.

6. J. Conglomeratus - knapptåg

Flerårig; 40-80 cm; tätt tuvad. Basslidor ljusbruna - rödaktigt bruna, matt; stjälk upprätt, under blomst djupt fåråd. Blomst nedersta stöd-blåd10-20 cm; blomst flerbl, tät, klotformig, sällan något gles. Hylleblad 2,5-4 mm, spetsiga, yttre hylleblad något längre än inre. Kapsel ägg- - klotformig; kapselspetsen svagt 3-kantig; trubbig, på spetsens mitt tydlig snibb. VI-VII. På stränder, våta ängar, i diken, grävningar.

7. J. trifidus - klynnetåg

Flerårig; 5-30 cm; rotstock vågrät. Stjälkar tätt, tunna, styva. Basslidor gulbruna, översta ofta med skiva; stjälk 2-4-bladig; stjälkblad alldeles under den 2-4-bl toppblomst nedre del, 5-12 cm; i stjälkblads-veckan ibland 1 el 2 blmr; stjälkbladen 2-3 mm, ljus- el mörkbruna. Kapsel längre än hyllet, mörkbrun, glänsande, trubbig, med lång udd. I kalfjälls-bältet på karga hedar med tunt snötäcke, stenmarker och klippskrevor, barrskogsbältets älvstränder och ultrabasisiska grusiga ställen.

8. J. squarrosus - borsttåg

Flerårig; 10-30 cm. Rotbladen i rosett, utspärrade, 5-15 cm, styva, ränsformiga; stjälkblad 0 el 1. Blomst 3-10 cm, 10-30(-40)-bl; blmr ensamma el i par; hylleblad 4-5 mm. VIII. I hamnar, på gamla skogsvägar; krigs-nykomling. Europa.

9. J. compressus - stubbtåg

Flerårig; 10-40 cm; rotstock vågrät, ganska kort. Stjälk bladig; bladskiva plattad; stipler korta, rundade. Blomst 2-8 cm, 10-60-bl, nedersta stöd-bladet ofta längre än blomst. Blmr vanl ensamma; hylleblad 2(-3) mm, rundad spets, ljusbrun; knapp 1-2 ggr längre än strängen. Kapsel tydligt längre än hyllet, rundat päronformig, ljusbrun, överdel svagt 3-kantig. VI-VII. På stigar, gårdar, havstrandsängar och -klippskrevor.

10. J. gerardii - salttåg

Flerårig; 20-50 cm; rotstock vågrät. Stjälk bladig; bladskiva plattad; stipler korta, rundade. Blomst 2-10 cm, 10-100-bl; nedersta stödbladet ofta kortare än blomst. Blmr vanl ensamma; hylleblad 2,5-3 mm, rund-spetsade, mörkbruna; knapp 2-3 ggr strängens längd. Kapsel knappast längre än hyllet, rundat päronformig, mörkbrun, överdel svagt 3-kantig. VI-VII. På havstränder; i norra Finland även på vägrenar och banvallar, gårdar, båtstränder.

11. J. tenuis - syltåg

Flerårig; 10-40 cm; rotstock vågrät. Stjälk bladig; blad med platt skiva; stipler långa, trubbiga. Blomst 2-10 cm, 10-100-bl; stödblåd 2 el 3, stödblåd längre än blomst, gröna. Hylleblad 3,5-4 mm, smutsvita. Kapsel kortare än hyllet. VI-VII. På torra, trampade ställen, fuktiga ängar, vägrenar. Nordamerika.

12. J. bufonius - vägtåg

1-årig; flera stjälkar. Stjälk upprätt, på sned el halvt nedliggande, glesbladig; blad med cylindrisk skiva. Blomst vanl av halva stjälkens längd. Blmr skaftlösa; hylleblad gröna, hinnkantade. Flerformig, raser svåra att identifiera.

12a. ssp. *bufonius* - vägtåg

5-25 cm. Blmr vanl ensamma. Inre hylleblad längre än kapseln; ståndare vanl 6; knappen vanl något under halva strängens längd. Kapsel 3-5 mm; udd kvarstår, kort. VI-VIII. På fuktiga och våta stigar, vägrenar, åkrar, i diken, grävningar, på stränder.

12b. ssp. *minutulus* - pysslingtåg

5-15 cm. Som tillägg till ensamma blmr vanl några huvuden. Inre hylleblad längre än kapseln; ståndare vanl 3; knappen ca $\frac{1}{4}$ av strängens längd. Kapsel 2,5-3 mm; udd kvarstår, kort. VI-VIII. På stigar, vägrenar, trampade ängar. Särskilt svårbestämd ras.

12c. ssp. *ranarius* - grodtåg

5-10 cm. Jämte ensamma blmr flera huvuden. Inre hylleblad kortare än kapseln el liklånga; ståndare 6; knappen halva strängens längd. Kapsel 3,5-5 mm; udd vanl avfallande. VI-VII. På sandiga och mjäliga havstränder.

13. *J. ensifolius* - svärtdåg

Flerårig; 20-30 cm; rotstock vågrät. Stjälk bladig, platt, smalt vingkantad; bladskiva svärdlik, 3-6 mm bred. Blomst med 2-3(-10) huvuden; huvuden flerbl, klotformiga, mörkbruna. Hylleblad 3-4 mm. Kapsel liklång med hyllet, plommonformig, trubbig. VII-VIII. På våta vägrenar. Nordamerika.

14. *J. bulbosus* - löktåg

Flerårig; till det yttre rätt varierande, i strömmande vatten långgrenad, rikligt grenad från bladvecken, i undervattensläge blomlös; 2-20, i uvattensläge upp till 100 cm; tuvad, ofta rödaktig. Stjälk upprätt, halvt nedliggande el nedliggande och rotslående, 1 mm tjock; vanl förtjockad bas. Bladskiva cylindrisk; stipler utspärrade, smala. Blomst med 3-30 huvuden; huvuden 2-10-bl. Hylleblad grön- el rödaktiga; ståndare 3, knappen liklång med strängen. Kapsel cylindrisk, trubbig spets el grunt urnupen. VI-VII. På karga stränder, kärr, i diken; ofta i vatten.

15. *J. alpinoarticulatus* - myrtåg

Flerårig; rotstock ganska kort, vågrät. Stjälkar upprätta; basdelarna ej förtjockade. Bladskiva cylindrisk, med tydliga nerver; stipler korta, rundade. Hylleblad trubbiga. Kapsel trubbig.

15a. ssp. *alpinoarticulatus* - torvtåg

20-50 cm. Blomst vanl rätt smal, med upprätta grenar; huvuden 4-5 mm breda; huvudens alla blmr skaftlösa. Hylleblad ca 1,5 mm, mörkbruna. Kapsel 2-2,5 mm, längre än hyllet, mörkbrun, plommonformig. VI-VII. På stränder, i diken och grusgropar; på Åland även på brunmossar.

15b. ssp. *alpestris* - nordtåg

10-30 cm. Blomst smal, njuggt med huvuden; huvuden 2-5 mm breda, en del blmr skaftade. Hylleblad 2-3 mm, mörka. Kapsel 3 mm, något längre än hyllet, plommonformig. VI-VIII. Vid bäckar, rännvatten, källor, på kvar-dröjande snölegor, stränder, i diken, på väg- och stigrenar på våta marker. I norra Finland är ssp. *alpestris* allmännare och mera spridd är den och ssp. *nodulosus*:s mellanarter.

15c. ssp. *fischerianus* - rysståg

20-40 cm. Blomst rätt bred, utspärrade grenar; huvuden stora, 8-10 mm breda, en del blmr kortskaftade. Hylleblad ca 1,8 mm, ganska mörkt bruna. Kapsel 2,8-3 mm, mycket längre än hyllet, mörkbrun, smalt äggformig, trubbig. VI-VIII. På sand- och grusstränder, sällan i diken och grusgropar på stenmarker.

15d. ssp. *rariflorus* - myrtåg

20-40 cm. Blomst smal, upprätta och långa grenar; huvuden 2-5 mm breda, i de flesta huvuden 1 - många långskaftade blmr. Hylleblad 2-2,5 mm, ljus-bruna -

bruna. Kapsel 3-3,5 mm, ljusbrun - mörkbrun, smalt ägg- - plommon-formig. VI-VIII. På stränder, i diken och grusgröpar på stenmarker. Flerformig.

J. alpinoarticulatus * *articulatus*

Stor, vanl tom kapsel. Tämligen allmän i stamarternas gemensamma växtplats.

16. *J. articulatus* - ryltåg

Flerårig; rotstock vågrät. Stjälkar ej förtjockade vid basen. Bladskiva cylindrisk, tydliga knutar (leder, septeringar); stipler tämligen korta, spetsiga. Blomst 5-15 cm. yttre hylleblad spetsiga, inre ganska trubbiga. Kapsel spetsig, något längre än hyllet. VI-VIII.

16a. var. *articulatus*

20-70 cm; upprätt - halvt nedliggande. Blomst med utspärrade grenar, 10-30 huvuden; huvuden 4-10-bl; hylle 3 mm. Kapsel plommonformig. På stränder, källförsumpningar, i diken, grusgröpar.

16b. var. *hylandri*

50-100 cm; upprätt. Blomst med upprätta grenar, 25-70 huvuden; huvuden 3-5-bl; hylle 2,5 mm. Kapsel smalt äggformig. På grusiga havstränder, ofta i lågt vatten.

16c. var. *lindhardii*

20-40 cm; halvt nedliggande el nedliggande. Blomst med utspärrade grenar, ca 10 huvuden; huvuden 5-10-bl; hylle 2-2,5(-3) mm. Kapsel brett äggformig. På sandiga hav- och sjöstränder.

17. *J. biglumis* - polartåg

Flerårig; 5-15 cm; rotstock kort, vågrät. Basen flerbladig, stjälk vanl bladlös. Blomst vanl 2-bl, blmr i lodräta led. Hylleblad 2,5-3 mm, vanl mörkbruna. Kapsel längre än hyllet, tydligt kantig, spets grunt urnupen. VII-VII. Vid kvardröjande snölegor, våta brunmossar, vid källor och källdrag; kalkgynnad.

18. *J. triglumis* - lapptåg

Flerårig; 5-20 cm; rotstock kort, vågrät. Basen flerbl; stjälk bladlös el någon gång 1-bladig. Blomst vanl 3-bl, blmr sida vid sida. Hylleblad 4 mm, gulvita - halmgula. Kapsel längre än hyllet, trubbkantig och trubbspetsad, vanl mörkbrun. VI-VIII. På ytor med drypande vatten, gungflykanter, vid källor; kalkfordrande.

19. *J. stygius* - dyttåg

Flerårig, ofta mörkröd; 10-25 cm; rotstock kort, vågrät. Rotblad 1 el 2, stjälekblad 1-3. Blomst med 1 el 2, ibland 3 el 4 huvuden; huvuden 2- el 3-, ibland 4- el 5-bl. Hylleblad 2,5-4,5 mm, ljusbruna; kapsel närmast 2 ggr hyllets längd, plommonformig, 3-kantig, ljusbrun. VI-VII. På mellan- och rikkärrens flarkar. Har avtagit i södra Finland.

2. *Luzula*

Fleråriga, vanl tuvade. Bladslidor slutna; bladskivan vanl platt, sällan rännformig; slidöppningen och skivans basdel vanl långhåriga. Hylleblad svarta, bruna, halmgula el rödaktiga. Frukt 3-fröig kapsel; frö med bihang 1-2 mm, fröbasen långhårig el med vitt oljebihang. I nycklar och på bilder innefattar längden även bihanget.

| | | |
|------|--|-------------------|
| 1 | Blomst tät, axlik, hängande | 6. <i>spicata</i> |
| 1 | Blomst annorlunda | 2 |
| 2(1) | Blmr ensamma, med skaft | 3 |
| 2 | Blmr i huvud, utan skaft el kort skaft | 5 |
| 3(2) | Bladkant glest långhårig; blomst upprätt och upprepat grenig | |

| | | |
|--------|--|-----------------|
| | | 10. pilosa |
| 3 | Bladkant kal, men slidmynning ofta hårig; blomst båg- el | |
| | hänggrenig | 4 |
| 4(3) | Stjälkblad 1 el 2, blomst hinnartade stöd- och förblads kant | |
| | lång- och ljushåriga | 8. wahlenbergii |
| 4 | Stjälkblad 2-4; blomst hinnartade stöd- och förblads kant kal | |
| | | 9. parviflora |
| 5 (2) | Bladspets trubbig men med uddhuvud | 12. nivalis |
| 5 | Bladspets vasspetsad | 6 |
| 6 (5) | Bladskiva vanl 1-2 mm bred, rännformig; bladkant kal el ganska | |
| | gleshårig | 5. arcuata |
| 6 | Bladskiva över 2 mm bredd, platt; bladkant tydligt långhårig | 7 |
| 7 (6) | Hylleblad vita el rödaktiga; blst nedre grens stödbladskant längre än blst | 7. luzuloides |
| 7 | Hylleblad halmgula, bruna el nästan svarta; blst nedre grens stödbladskant sällan längre än blst | 8 |
| 8 (7) | Frö (utan bihang) klotformig | 9 |
| 8 | Frö (utan bihang) plommonformig | 10 |
| 9 (8) | Jordrevor korta | 1. campestris |
| 9 | Saknar revor | 11. divulgata |
| 10 (8) | Hylleblad 2,5-3 mm, liklånga; frö 1,4-1,8 mm, bihang 1/3- 1/2 av frö-längden | 2. multiflora |
| 10 | Hylleblad 2,5-3 mm, yttre hylleblad längre än inre; frö 1-1,2 mm | 11 |
| 11(10) | Hylleblad ljusbruna - bruna; bihang 1/5-1/3 av frö-längden | |
| | | 3. pallescens |
| 11 | Hylleblad mörkbruna; bihang 1/10-1/8 av frö-längden | 4. sudetica |

1. *L. campestris* - knippfryle

15-20(-30) cm; löst tuvade, jordrevor korta. Blomst utspärrat grenig, med 3-6 huvuden. Hylleblad 3,5-4 mm, liklånga, bruna, ljus kant med skarp gräns, smal. Knappar över 2 ggr strängens längd. Kapsel kortare än hyllet, klotlikt päronformig, trubbig, vitaktig; frö 1,5-1,8 mm, klotlik, bihanget ca 1/2 frö-längden. V-VI. På torra ångar och fält.

2. *L. multiflora* - ängsfryle

Löst tuvade, utan revor. Blomst med utspärrade grenar, 5-15 huvuden. Hylleblad 2,5-3 mm, tämligen liklånga, vitaktig kant utan tydlig gräns. Knappar liklånga med strängen el kortare. Frö plommonformig.

2a. ssp. *multiflora* - ängsfryle

30-40 cm. Blomst vanl med långa grenar. Hylleblad ljus- - mörkbruna, trubbiga; frö 1,4-1,8 mm; bihanget 1/3-1/2 frö-längd. VI-VII. På ångar, gräsångar, grusiga ställen, vägrenar, slänter, grusgropar.

2b. ssp. *frigida* - säterfryle

15-25 cm. Blomst vanl med korta grenar. Hylleblad mörk- - svartbruna. Kapsel liklång med hyllet el längre, svartbrun, plommonformig, spetsig; frö 1,4-1,6 mm; bihang 1/4-1/3 frö-längd. VI-VIII. På torra och våta ångar, gräsångar, gungflykär, stränder, fjällhedar, våg- och stigrenar.

L. multiflora ssp. *frigida* * *spicata*

På bortre Lapplands fjällhedar; torde vara sällsynt.

3. *L. pallescens* - blekfryle

20-30 cm; löst tuvade. Blomst snett uppåt utspärrat grenig, 10-20 huvuden; huvuden långsträckta, ofta med ganska långa skaft. Hylleblad 2-2,5 mm, halmgula - bruna, mjuka, från spetsen utåtböjda, yttre hylleblad längre än inre. Kapsel liklång med hyllet el längre, klotformig, brun, rätt trubbig; frö

1-1,1 mm, bihang 1/5-1/3 frörlängd. VI-VII. På ängar, gräsängar, stränder, väg- och stigrenar, grusgröpar.

L. pallescens * *sudetica*

Lik *L. pallidula*, men kapsel missbildad och tom. På fuktiga ängar; tämligen sällsynt.

4. *L. sudetica* - svartfryle

15-20 cm; löst tuvade. Blomst vanl tät, 5-10 huvuden; huvuden klotformiga, kortskaftade. Hylleblad 2-2,5 mm, hårda, svartbruna, rak- och styvspetsade, yttre hylleblad längre än inre. Kapsel liklång med hyllet el kortare, plommonformig, svartbrun, spetsig; frö 1-1,2 mm; bihang 1/10-1/8 frörlängd. VI-VII. I södra Finland på gungflyn och källförsumpningar, i norr även på stränder, torra ängar, väg- och stigrenar.

5. *L. arcuata* - bågfryle

Löst tuvade. Blad även torra rännformiga. Blomst med 2-8 huvuden; blomst stöd- och förblad på kanterna långhåriga. VII-VIII. På torra fjällhedar.

5a. ssp. *arcuata* - bågfryle

5-20 cm. Basslidor matta el svagt glänsande, bruna el rödaktiga. Rotblad krökta, kala el njuggt håriga, 1(-2) mm breda; stjälkblad 1. Blomst med 3-8 huvuden; huvuden med långa och bågböjda skaft. Hylleblad mörka, med ljus spets. Kapsel kortare än hyllet. Tör vara sällsynt.

5b. ssp. *confusa* - polarfryle

20-30 cm. Basslidor glänsande, röda. Rotblad raka, gleshåriga, 1-2(-3) mm breda; stjälkblad 1 el 2. Blomst med 2-5 huvuden; huvuden kortskaftade el tämligen skaftlösa. Hylleblad helt svarta. Kapsel liklång med hyllet. Vanligare än ssp. *arcuata*.

6. *L. spicata* - axfryle

10-25 cm; tuvade. Rotblad rännformade, vanl gleshåriga. Blomst hängande, med flera huvuden, tät, tjock, axlik; huvuden skaftlösa el helt kort-skaftade; stöd- och förblad hinnartade, silverfärgade, spetsiga. Hylleblad mörkbruna, långspetsade, fransad spets. Kapsel kortare än hyllet, ägg-formig, svart. VII-VII. På fjällhedar och -ängar, stränder, i undre och mellan kalvfjäll på grus- och klippbackar; även i fjällbjörk- och talldungar samt vid älvar och byvallar.

7. *L. luzuloides* - vitfryle

50-60 cm; löst tuvade. Blad håriga. Blomst nedre stödblåd längre än blomst; blomst rikligt med huvuden, med utspärrade el hängande grenar; huvuden 3- el 4-bl. Hylleblad smutsvita - rödaktiga. Kapsel kortare än hyllet. VIII. På parkgrasmattor, i hamnar, förrådsplatser. Mellaneuropa.

8. *L. wahlenbergii* - fjällfryle

20-30 cm: tuvade. Stjälkblad 1 el 2; bladkant kal; slidmynning hårig el kal. Blomst fåbl, upprätta el hängande grenar; stöd- och förblad på kanterna lång- och krullhåriga. Blmr ensamma, hylleblad bruna. Kapsel något längre än hyllet, brun. VII-VIII. På kalvfjällshedar och klippiga ställen.

9. *L. parviflora* - vippfryle

40-60 cm; löst tuvade. Stjälkblad 3 el 4; bladskiva kal; slidmynning hårig el kal. Blomst rikbl, upprätta el hängande grenar; stöd- och förblad på kanterna hela el tandade, men vanl hårlösa. Blmr ensamma; hylleblad bruna - mörkbruna. Kapsel liklång med hyllet, mörkbrun. VII. I lundlika skogar samt på båda sidor om skogsgränsen i frodiga buskage, vid bäckar, källor och frodiga ängar.

10. *L. pilosa* - vårfryle

15-30 cm; löst tuvade. Bladskiva glest långhårig. Blomst gles, med utspärrade grenar, flocklik. Blmr vanl ensamma; hylleblad mörkbruna. Kapsel längre än hyllet, kägellik; fröbihang stort, krökt. V-VI. I rätt torra, fuktiga och lundlika hedskogar, lundar, sankalundskogar och -ängar, skogsbryn och buskage samt björklundar.

11. *L. divulgata*

Lik *L. campestris*, men saknar revor, större; frö 1,0-1,3 mm, bihang ofta över ½ frö längden. V. Möjligen i steniga skogar och kalkgynnade fält, men i Finland inga säkra uppgifter.

12. *L. nivalis*, *L. arctica* - snöfryle

Lik *L. arcuata*, men bladskiva som fullvuxen platt, spets trubbig men med kort udd; blst gyttningar närmast oskaftade. VII. Vid kalfjällsbäckar.

126. Cyperaceae

Fleråriga örter. Stjälk 3-kantig el rund, fylld. Blad vanl vid stjälkens bas, med slida, utan skaft, med lång och smal skiva, ibland utan skiva. Blomst nedre stödblåd ofta längre än blomst. Blomst ax el av flera ax bildade axsamlingar med långa el korta grenar. Axet vanl flerbl; bl:s stödblåd, axfjäll vanl strödda, i tre upprätta rader. Blmr en- el två-; könade; hylle saknas el ombildat som hylleborst; ståndare vanl 3; pistill med 2 el 3 märken, frukt smånöt.

| | | |
|-------|---|--------------------------|
| 1 | Blmr tvåkönade | 2 |
| 1 | Blmr enkönade | 12 |
| 2(1) | Hylleborst till slut mycket längre än axfjäll och ax, rätt hårig | 3 |
| 2 | Hylleborst kortare än axfjäll | 4 |
| 3(2) | Hylleborst 6 | 4. <i>Trichophorum</i> |
| 3 | Hylleborst över 20 | 6. <i>Eriophorum</i> |
| 4(2) | Blomst 1-axig | 5 |
| 4 | Blomst fleraxig | 6 |
| 5(4) | Stjälkbasens översta slida har kort skiva | 4. <i>Trichophorum</i> |
| 5 | Vid stjälkbasen endast skivlösa slidor | 7. <i>Eleocharis</i> |
| 6(4) | Blomst stor, ax vanl över 100 | 7 |
| 6 | Blomst liten-tämligen stor, ax under 40 | 8 |
| 7(6) | Blomst bred, sammanhängande | 1. <i>Scirpus</i> |
| 7 | Blomst smal, i våningar | 8. <i>Cladium</i> |
| 8(6) | Blomst platt, 2-radigt sammansatt ax | 5. <i>Blymus</i> |
| 8 | Blomst ej platt, ej 2-radig | 9 |
| 9(8) | Vanl under 40 cm; stjälk tunn, kärrväxt | 10 |
| 9 | Över 40 cm; robust strand- och vattenväxt | 11 |
| 10(9) | Löst tuvade el vågrätt rotstock; blad över 2 cm, mjuka | 9. <i>Rhynchospora</i> |
| 10 | Tätt tuvade; blad högst 2 cm, hårda | 10. <i>Schoenus</i> |
| 11(9) | Stjälk kantig, med blad; blad långa | 2. <i>Bolboschoenus</i> |
| 11 | Stjälk rund, saknar blad; vid basen blad utan skiva el kort sådan | 3. <i>Schoenoplectus</i> |
| 12(1) | Runt honblmr fjälllika förblad, högst basdelens sidor sammanväxta, saknar spets; nordlig växt | 11. <i>Kobresia</i> |
| 12 | Runt honblmr förblad med helt sammanväxta sidor, flaskformig, vanl spetsigt rundad | 12. <i>Carex</i> |

1. *Scirpus*

Med rotstock. Stjälk trubbigt 3-kantig, med leder och blad. Blad med långa slidor, lång och platt skiva, kanten och mittnerven under sträva. Blomst stor,

närmast klotformig, 3 el 4 ggr grenad, vanl med fler än 100 ax; axen ca 5 mm. Blmr 2-könade; hylle med 5 borsthår; ståndare 3; pistill med 3 märken; smånöt 3-kantig.

- 1 Ax vanl utan skaft, 2 el 3 tillsammans; ej rotslående 1. sylvaticus
1 Ax med skaft, ensamma; rotslår vanl från lederna 2. radicans

1. *S. sylvaticus* - skogssäv

Stjälk 50-100 cm, upprätt. Blad 6-15 mm breda, tätnerviga, nerver ca 40. Blst grenar sträva. Ax 2,5-4 mm, 2 el 3 tillsammans, skaftlösa, ägg-formiga. Hylleborst obetydligt längre än axet, raka, sträva. VII-VIII. Sanka skogar, våta lundar, vid älvar och bäckar, lerdiken, betesängars fuktiga kanter.

2. *S. radicans* - bågsäv

Lik *S. sylvaticus*, men rotslår ofta från lederna; blomst grenar släta; ax 3-7 mm, enstaka, med skaft, ganska smala; hylleborst mycket längre än smånöten, krulliga, släta. VI-VIII. Vid gyttjiga sjö- och älvstränder, översvämmade ängar.

2. *Bolboschoenus*

1. *B. maritimus* - havssäv

Med rotstock, med revor; revor ofta med upp till 15 mm tjocka knölar. Stjälk 40-100 cm, under blomst vasst 3-kantig. Stjälkblad i jämhöjd med blomst el når över, 3-7 mm breda. Blomst 2 el 3 nedre stödblåd mycket längre än blomst; blomst med 5-12 ax. Ax 8-18 mm, utan skaft el skaft upp till 4 cm, smalt äggformade, mörkbruna. I blomman 3-5 axlånga hylleborst. Ståndare 3. Pistill med 3 märken. VII-IX. I inre skärgården i skyddade grunda havsviksstränder i vattenbrynet el i lågt vatten, klippgölar.

3. *Schoenoplectus*

Med rotstock, stora; stjälk rund, porös inuti. Blad vid stjälkbasen, med slidor, vanl utan skiva. Ibland med kort. Blomst grenad; ax 2-8 i axgrupper, saknar skaft. Blmr 2-könade; hylleborst vanl 6, de längsta ca liklånga med smånöten; ståndare 3.

- 1 Axfjäll släta, glänsande; 3 märken 1. lacustris
1 Axfjäll med mörkbruna glandler, matta; 2 märken 2. tabernaemontani

1. *S. lacustris* - säv

Stjälk 1-2(-3) m, 5-10 mm tjock, grön. Bladslidor gulaktiga - rödbruna, vanl utan bladskiva el övre bladskivor upp till 20 cm, platta, i strömmande vatten och i unga undervattensrosetter längre, bandlika. Blomst understa stödblåd fortsätter lik stjälken, liklånga med blomst el längre; blomst med 15-20 ax, huvudgrenar upp till 4 cm. Axen vanl med 2-5 grupper; axfjäll bruna, släta, glänsande. Pistill med 3 märken. VI-VII. Sjöar, älvar såväl lätt salt bräckt vatten i älvmyningar som lågt vatten ned till 2 m djup.

2. *S. tabernaemontani* - blåsäv

Lik *S. lacustris*, men stjälk 0,7-1,5 m, grön el blågrön, med små papiller, hängande topp; blomst med 15-40 ax, huvudgrenar högst 3,5 cm; ax i 2-8 grupper; axfjäll matta, med mörka glandler, ibland även axskaft och stöd-blåd med glandler; pistill med 2 märken. VII-VIII. På strandängar vid skyddade vikar med bräckt vatten ned till 1 m djup; skärgårdens klippgölar, strandgrävningar.

4. *Trichophorum*

Kort rotstock, utan revor, tuvade, låga. Stjälk fårad, grön, basens övre slida med kort skiva. Blomst ca 10-bl ax; nedre axfjäll liklång med blomst. Blmr 2-könade; hylleborst släta; ståndare 3; pistill med 3 märken; smånöt 3-kantig.

- | | | |
|---|---|---------------|
| 1 | Rotstock vägrätt; stjälk 3-kantig; hylleborst till slut längre än axet, vita, rätt håriga | 1. alpinum |
| 1 | Rotstock upprätt; stjälk rund; hylleborst mycket kortare än axfjället, ej håriga | 2. cestiposum |

1. T. alpinum - ullsäv

Löst tuvad, vågrät rotstock. Stjälk 15-30 cm, 3-kantig; basslidor gul-aktiga, matta; översta slidans skiva ca 10 mm. Ax 5-6 mm; 2 nedre axfjäll utan blmr. Blmr med 6 borsthår; dessa slutligen ca 15 mm, hårade, vita. VI-VII. Öppna marker, ganska torra, tämligen näringsrika och näringsrika kärr, sumpiga stränder, torvgrovar.

2. T. Cespitosum - tuvsäv

tätt tuvad. Stjälk 20-30 cm, rund; basslidor bruna - gråaktiga, glänsande; översta slidans skiva 5-10 mm. Ax ca 5 mm; nedre axfjäll med blmr. Blmr med 4 el 5 borsthår, dessa 2-4 mm. VI-VII. Karga - halvfrodiga mossar; kärr, nordlig även vid bäckar.

5. Blysmus

Rotstock vågrätt; stjälkar i rad, ensamma el i grupper; stjälkens bashalva med blad. Blomst 2-radig, platt sammansatt ax; nedre axets stödblåd ofta mycket längre än blomst. Blmr 2-könade; ståndare 2; pistill med 2 märken; smånöt uddspetsad.

- | | | |
|---|--|---------------|
| 1 | Blad talrika, platta; blomst vanl över 20 mm, mer än 10 ax | 1. compressus |
| 1 | Blad få, inrullade kanter; blomst ca 15 mm, 5-8 ax | 2. rufus |

1. B. compressus - plattsäv

Stjälk 5-20 cm, trubbigt 3-kantig, 5-6 blad; bladslidor mörk- el gulbruna. Blad 8-20 cm, 2-4 mm breda, platta. Blomst med fler än 10 ax; nedre axets stödblåd vanl längre än blomst. Ax 5-10-blommiga; hylle med 5 borsthår, dessa längre än smånöten. VI-VII. Finsandiga och sandiga havsstrands - ängar, gungflyn; kalkfordrande.

2. B. rufus - rödsäv

Stjälk 15-30 cm, rätt rund, slät, 1-3 blad; basslidor gulbruna - mörkgråa. Blad ca 1/2 stjälkens längd, 1-2 mm breda, rännformiga. Blomst vanl med 5-8 ax; nedre axets stödblåd liklång med axet - mycket längre än blomst. Ax med 3-5 blmr; hylleborst saknas el få, avfallande. VI-VII. Havsstrands - ängar nära vattenbrynet, ibland på saltmarker långt bort från stranden.

6. Eriophorum

Med rotstock, ofta tuvade. Stjälk trubbigt 3-kantig el rund, vanl endast basdelen med blad. Blad kortare än stjälken. Blomst ax el flera ax i flocklikt sammansatt blomst. Blmr 2-könade; hylleborst fler än 10, dessa blir efter blomningen mycket längre än axet och ombildas till vita hår; ståndare 3, pistill med 3 märken.

- | | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Blomst fleraxig | 2 |
| 1 | Blomst 1-axig | 4 |
| 2(1) | Axskaft släta | 1. augustifolium |
| 2 | Axskaft sträva | 3 |
| 3(2) | Blomst vanl 5-8-axig; blad 3,5-5 mm breda | 2. latifolium |
| 3 | Blomst vanl 3. el 4-axig; blad 1-1,5 mm breda | 3. gracile |

- 4(1) Tuvad; kort rotstock 5
 4 Ej tuvad; lång rotstock 6
 5(4) Axfjällspetsen ljus, hinnaktig; nedre axfjäll löst sittande; hylleborst rent vita; ståndarknapp ca 3 mm 4. vaginatum
 5 Axfjällspetsen mörk, ej hinnaktig; nedre axfjäll tätt runt stjälken; hylleborst gulgrå-vita; ståndarknapp ca 1 mm 5. barchyantherum
 6 (4) Hylleborsthår vita; ax brett klotlik; knapp 0,5-1 mm 7. scheuchzeri
 6 Hylleborsthår vanl rödbruna, ibland vita; ax omvänt kägellik; knapp 1-3 mm 7
 7 (6) Mellersta axfjäll 1,5-3,5 mm breda, bredast i mitten el på spetsdelen, kortspetsade, hinnkant och -spets breda; knapp 1,5-3,1 mm; smånot 2(-2,5)*(0,8-)0,9-1,3 mm, omvänt ägggrund 6A. russeolum
 7 Mellersta axfjäll 0,7-1,3 mm breda, bredast vid basdelen, avsmalnar lite i sänder, hinnkant smal; knapp 1-1,8 mm; smånot 2,1-2,5*0,6-0,9 mm, spolformig el smalt omvänt äggformig 6B. * medium

1. E. augustifolium - ängsull

Löst tuvade, jordrevor. Stjälk 40-60 cm, ca 1,5 mm tjock, bladslidor rödaktiga på insidan; basslidor rödaktiga, ibland bruna el svarta ktiga. Översta bladet vid stjälkens mitt el högre; blad 2-4 mm breda, rännformiga. Blomst vanl med 3-5 ax; axskaft upp till 3 cm, släta. Axfjäll ca 6 mm, brunaktiga, brett hinnkantade. Hylleborst till slut 3-4(-5) cm, ljusa; tofs snart tovig. VI-VII. Mossar och gyngflyflark, starrängskanter, diken, blöta ängar.

2. E. latifolium - gräsull

Löst tuvade, utan jordrevor. Stjälk 60-80 cm, ca 2 mm tjock; basslidor brunaktiga, utan rött. Översta bladet högre än stjälkens mitt; blad 3,5-5 mm breda, platta. Blomst vanl 5-8 axig; axskaft upp till 6 cm, sträva. Axfjäll 4-5 mm, svart- el brunaktiga, smalt hinnkantade, 1-nerviga. Hylleborst slutligen ca 2,5 cm, ljusa; tofs länge ren. VI-VII. Gyngfly - myrar, sankaskogar, källflöden, lundängar; kalkgynnad. Snabbt minskande i söder.

3. E. gracile - kärrull

Löst tuvade, med jordrevor. Stjälk 40-70 cm, ca 1 mm tjock. Med få blad, översta stjälkbladet nedanför stjälkmitten; blad 1-1,5 mm breda, rännformiga el platta. Blomst vanl 3-axig; axen rätt små, rätt smalt kägellika; axskaft upp till 3 cm, sträva. Axfjäll ca 5 mm, brunaktiga - mörka, ej hinnkantade, flernerviga. Hylleborst slutligen ca 2 cm, ljusa. VI-VII. örmlutnings- och flarkmossar, översvämmade öppna mossar, starrängsstränder. I söder avtagande.

4. E. vaginatum - tuvull

Tätt tuvade, utan revor. Stjälk 40-70 cm, ca 1,5 mm tjock; basslidor bruna, som äldre fibrig; 2 uppblåsta stjälkslidor, 5-7 cm långa, utan bladskiva. Blad kortare än stjälken, 1-1,5 mm breda, 3-kantiga. Blomst ax; axfjäll ca 8 mm, avlånga, långspetsade, mörkgråa, spetsen genomskinlig. Hylleborst slutligen upp till 3 cm långa, ljusa; ståndarknappar 2,5-3 mm. V -VI. Karga myrar och mossar samt sankaskogar; sällan på frodiga kärr.

5. E. brachyantherum - myrull

Löst tuvade, saknar revor. Stjälk 40-50 cm, 1-1,5 mm tjock; basslidor gråaktigt bruna; 2 uppblåsta stjälkslidor utan bladskiva, 3-4 cm långa. Blad 1/2 stjälken längd, 0,5-1 mm breda, 3-kantiga-runda. Blomst ax; axfjäll ca 0,5 mm, avlånga, kort spets, från spetsen mörkgröngrå, ej genomskinliga. Hylleborst slutligen 1,5-2 cm, gulgråaktiga - ljusa; ståndarknappar ca 1 mm. VI-VII. Gyngfly myrar och -sankskogor; kärrkanter med tunt torvskikt, källmarker, stränder, ibland i diken; kalkgynnad.

6. E. russeolum - rostull

Vågrät rotstock. Stjälk 30-50 cm, ca 1 mm tjock; basslidor gråbruna - rödaktiga; på stjälken halvvägs vanl 1 slida utan bladskiva. Blad kortare än stjälken, 1-1,5 mm breda, rännformiga-3-kantiga. Blomst omvänt kägelformigt ax; nedre axfjäll stjälkomfattande, flernervig; axfjäll brunaktiga - mörkgråa, bred genomskinlig hinnartad spets. Hylleborst upp till 3,5 cm. VI-VII. Aapaförsumpningens flark, strandkärr; ibland i diken.

6A. E. russeolum - rostull

Vågrät rotstock lång, stjälkar ensamma. Nedre axfjäll brett triangulära, övriga smala, kort spets; hylleborst brun- rödaktiga; ståndarknappar 1,6-2,5 mm

6B. E. * medium - lappull

Vågrät rotstock kort, stjälkar vanl i små grupper. Nedre axfjäll med få undantag smalt triangulära, spetsiga; Hylleborst rödbrunaktigt-ljusa; ståndarknappar 1-1,8 mm.

7. E. scheuchzeri - polarull

Vågrät rotstock ganska lång. Stjälk 20-50 cm; 1-1,5 mm tjock; basslidor gråa el bruna, sällan rödaktiga; på stjälkens nedre halva snäv slida med helt kort bladskiva el saknar den. Blad mycket kortare än stjälken, 1-1,5 mm breda, runda el smalt rännformiga. Blomst ax, klotformigt el bredare än längden ; axfjäll 5 mm, mörkgråa, brett hinnkantade, nedersta stjälk-omfattande. Hylleborst slutligen 2,5 cm, ljusa; ståndarknappar 0,5-1 mm. VI-VII. Vid bäckar och älvar, källkanter, kärr fuktade av strömmande vatten; även vågdiken och grävningar.

7. Eleocharis

Vanl med rotstock, låga. Stjälk bladlös, bas med 2 slidor; övre slida utan bladskiva. Blomst ax. Blmr 2-könade; hylleborst 4-8 el saknas; ståndare 3; pistill med 2 el 3 märken, vid stiftets bas lökformig förtjockning fäst på smånöten.

- | | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Nedre axfjäll längre än övriga, åtminstone $\frac{1}{2}$ axets längd; stiftet ej tjockare vid basen | 2 |
| 1 | Nedre axfjäll ca liklång med övriga; kortare än $\frac{1}{2}$ axet; stiftbasen tydligt tjockare vid basen | 3 |
| 2(1) | Stjälk vanl längre än 10 cm, grön, ej hinnartad; ax mörkbrun; ej undervattensväxt | 1. quinqueflora |
| 2 | Stjälk ca 5 cm, gulgrön, hinnartad; ax ljusbrun; ofta undervattensväxt | 2. parvula |
| 3(1) | Stjälk ca 5 cm, smalare än 0,5 mm, hinnartad; märke 3-delat, ofta undervattensväxt | 3. acicularis |
| 3 | Stjälk över 10 cm, åtminstone 1 mm tjock, ej hinnartad; märke 2-delat; ej undervattensväxt | 4 |
| 4(3) | Nedre axfjäll stjälkomfattande | 6. uniglumis |
| 4 | Nedre axfjäll ej stjälkomfattande | 5 |
| 5(4) | Luftskott grenar sig från rotstocksledets spetsdel; utan hylleborst el borst 4, dessa merendels av smånöten längd | 4. palustris |
| 5 | Luftskott grenar sig från rotskottsledets mitt el basdel; hylleborst 5 el 6, borst längre än smånöten | 5. mamillata |

1. E. quinqueflora - tagelsäv

Löst tuvad; på jordrevors spets bildas på hösten övervintrande bladknopp ca 10 mm. Stjälk 8-25 cm, ca 0,5 mm tjock. Ax 5-10 mm, högst 8-blommig; nedre axfjäll ca $\frac{1}{2}$ axlängden, stjälkomfattande. Hylleborst vanl 6; pistill med 3 märken. Smånöt ca 2 mm, 3-kantig, grå, stiftets basförtjockning saknas. VI-VII. Strandängar, främst havsstränder, älvforsstränder, gyngfly flarkar.

2. E. parvula - dvärgsäv

Löst tuvad undervattensväxt; på jordrevors spets bildas på hösten övervintrande bladknopp 3-5 mm, lätt avfallande. Stjälk ca 5 cm, under 0,5 mm tjocklek. Ax 2-3 mm, högst 10-bl; nedre axfjäll $\frac{1}{4}$ av axets längd, omfattande. Hylleborst vanl 6. Pistill med 3 märken. Smånöt 1 mm, stiftets basförtjockning saknas. VII-VIII. I tämligen salt bräckt vatten, i ytter-skärgårdens ler-, slam- el sandbottnade skyddade platser på högst 0,5 m djup.

3. E. acicularis - nålsäv

Löst tuvade, med långa revor, vanl undervattensväxt. Stjälk 2-10 cm, smalare än 0,5 mm, 4-kantig. Ax 2-5 mm, högst 10-bl. Hylleborst 4, borsten ca liklånga med smånöten. Pistill med 3 märken. Smånöt ca 1 mm, vit el gulaktig, nätmönstrad, stiftets basförtjockning hopsnörpning från smånöten kan ses. VI-VIII. I skärgårds- och på bräckvattenstränders ler-, sand- och mobottnar, ned till 2 m djup, ofta i vida mattliknande bestånd.

4. E. palustris - knappsav

Rotstock vågrät; luftskott grenar sig från rotstocksledningens spetsdel; dessa ensamma el i grupper. Basslidor vanl mörkt rödaktiga; stjälk 10-100 cm, vanl 1-2 mm tjock, ganska hård, torkad genomskinlig. 2 nedre axfjäll saknar bl; den nedre omfattar ibland över halva stjälken men är aldrig helt omfattande. Hylleborst 4, dessa liklånga med smånöten, el borst saknas. Pistill med 2 märken, Smånöt brun, stiftets basförtjocknings hopsnörpning kan urskiljas.

4.a ssp. palustris - knappsav

Axfjäll vanl kortare än 3,5 mm, smalt hinnkantade el kantlösa. Stiftets basförtjockning kägellik, vanl längre än bredden.

- var. palustris

Stjälk grön. Ax litet, rätt glest. Hylleborst 4, dessa svaga. Smånöt 1,2-1,5 mm. VI-VII. På låga, öppna, hårdbottnade sjöstränder; även i diken, gölar. Hela Finland.

- var. lindbergii

Stjälk vanl gulgrön. Ax stor, tät. Axfjäll saknas. Smånöt 1,4-1,7 mm. VII-VIII. På skyddade, låga bräckvattenstränder på E. uniglumis-bältets utsida; i strandnära diken och grävningar. Torde vara rätt allmän från Bottenhavet till Finska Vikens östra delar.

4b. ssp. vulgaris - sydlig knappsav

Stor. Ax stort, glest. Axfjäll vanl över 3,5 mm, brett hinnkantade. Hylleborst 4; tjocka, ca liklånga med smånöten. Smånöt 1,4-1,8 mm, stiftets basförtjockning ca lika lång som bred. VII-VIII. Stränder, diken mm; sydlig ras, torde vara rätt allmän på Åland, på fastlandet ganska sällsynt.

5. E. mamillata - veksäv

Rotstock vågrät, ganska tjock; luftskott grenar sig från rotstocksledningens mitt el basdel. Basslidor gulaktiga - gulbruna; stjälk 10-60 cm, mjuk, blir lätt tillplattade, torra svagt genomskinliga. Ax 10-20 mm; 1 el 2 nedre axfjäll saknar blmr, den nedre ej omfattande. Hylleborst 5 el 6, sällan 8, dessa längre än smånöten. Pistill med 2 märken. Smånöt 1-1,5 mm, platt, brunaktig, stiftets basförtjockning bredare än längden, mellan förtjockningen och smånöten ej tydlig hopsnörpning. VII-VIII. På finfördelad, mjuk, ofta dyblandad botten vid sjövikar, träsk, grävningar, diken.

6. E. uniglumis - agnsäv

Rotstock vågrät; luftskott grenar sig från rotstocksledningens spetsdel. Basslidor glänsande, röda - brunröda, sällan gröna; stjälk 5-50 cm. Ax litet, rätt glest; axfjäll mörkt brunrödaktiga, nedre mycket kortare än $\frac{1}{2}$ axet, saknar bl, omfattande. Hylleborst saknas vanl; pistill med 2 märken. Smånöt 1,5-2 mm, stiftets basförtjockning vanl bredare än längden, hopsnörpningen skild från smånöten.

6a. var. fennica

Stjälk vanl 5-20 cm, högst 1 mm tjock, grön. Ax under 20-bl; smånot ca 1,5 mm. Skogskantsängar.

6b. var. vestergrenii

Stjälk vanl över 30 cm, tjockare än 1 mm, gulgrön. Ax över 20-bl; smånot ca 2 mm. Sydlig havsstrandsras, torde åtminstone förekomma på Åland.

8. Cladium

1. C. mariscus - ag

Flerårig; rotstock vågrät, lång och tjock. Stjälk 100-130 cm, 0,5-1 cm tjock, rund, med blad. Blad närmast liklånga med stjälken, 6-10 mm breda, med lång spets, hårda, grågröna; kanten och undersidans mittnerv skärande sträva. Blomst 30-50 cm, smal, i våningar, 5-10-axig, bildar klotformiga axgrupper; ax 4-5 mm, 2- el 3-bl; brett spolförmiga. Ax fjäll bruna, nedersta 2,5 mm, breda, övre 4 mm, rätt smala. VII-VIII. Brunmossar, källrika strandkärr; kalkfodrande. Fridlyst, även på Åland.

9. Rhynchospora

Fleråriga, löst tuvade el med vågrät rotstock, låga. Stjälk med 2 el 3 blad, slät; blad 0,5-1 mm breda, platta el rännformiga. I blomst 2-5 ganska täta axgrupper, dessa högst 10-axiga; ax 2- 3-bl. Blmr 2-könade, hylleborst 5-12; ståndare 3; pistill med 2 märken. I smånoten är bildandet av stiftbasen bred; kägellik udd.

- | | | |
|---|--|----------|
| 1 | Ax ljusbruna; blomstgrenars stödblåd av ca blomst längd | 1. alba |
| 1 | Ax mörkbruna - bruna; blomstgrenars stödblåd mycket längre än blomst | 2. fusca |

1. R. Alba - vitag

Löst tuvade. Stjälk 15-40 cm, ca 0,5 mm tjock, 3-kantig. I basslidans veck på hösten 1-3 cm lång övervintringsknopp. Blad ½ stjälkens längd el kortare, trådlika. Blomst:s grenarnas stödblåd liklånga med blomst: övre axgrupp bredare än sin längd; ax 5-7 mm; ax fjäll ljusbruna, nedersta ca 3 mm, omfattande, övre 4-5 mm. Hylleborst 6-12, dessa av småaxets längd, hullingar nedåt. VII. På karga och mellanrikkärr, träskstränder, öga mot öga?, kala dyställen.

2. R. fusca - brunag

Vågrät rotstock. Stjälk 15-30 cm, ca 0,5 mm tjock, 3-kantig-ganska rund. Blad av ½ stjälkens längd. Blomst:s grenarnas stödblåd mycket längre än blomst; översta axgruppen smalare än sin längd; ax 6-7 mm; ax fjäll bruna- mörkbruna, nedersta 4-5 mm, omfattande, övre 5-6 mm. Hylleborst 5-6, dessa längre än smånoten, hullingar uppåt. VII. Tunntäckta myrar och gungflyflarkar, små sjöars dyiga sandstränder, klippgölar. Har avtagit.

10. Schoenus

1. S. ferrugineus - axag

Tätt tuvade. Stjälk 15-30 cm, ca 1 mm tjock, bladlös, rund, fårad, grågrön; basslidor mörkt rödbruna, glänsande. Blad 0,5-2 cm, syllika. Blomst 2- el 3-axig, tät; nedre axets stödblåd liklånga med blomst, upprätt. Ax 7-8 mm, spolförmiga, platta; ax fjäll mörkt rödbruna, glänsande. Blmr 2-könade; hylleborst 3-6, dessa liklånga med smånoten, hullingar uppåt; ståndare 2;

pistill med 3 märken. VII. Gungflyflarkar och mellanytor; kalkfodrande. Har avtagit. Fridlyst, även på Åland.

11. Kobresia

Tuvade, rätt låga. Blad i basrosett. Blomst ogrenad el grenad, ax vanl 1- el 2-bl; bl i axfjällsvecket, 1-könad, saknar hylle; hanbl med 3 ståndare, honbl:s nedre delen omfattar det slidlika och övre delen fjälllika förbladet, 3 märken. Smånöt 3-kantig.

| | | |
|---|---|-------------------|
| 1 | Blomst ogrenad; blad 0,5 mm breda, platta | 1. myosuroides |
| 1 | Blomst grenad; blad 1-2 mm breda, vanl platta | 2. simpliciuscula |

1. K. myosuroides - enaxig sävstarr

Stjälk 10-30 cm, ca 0,5 mm tjock, rund el trubbigt 3-kantig, slät; bas-slidor gulbruna - bruna, glänsande. Blad $\frac{1}{2}$ stjälkens längd el längre, upprätta, 0,5 mm breda, runda. Blomst 1-3 cm; toppen mångbl, hanbl; i bas delens ax 1 hon- och 1 hanbl; axfjäll 4 mm, mörkbruna. VII-VIII. På kalfjällbältets humusblandat grus; kalkfodrande.

2. K. simpliciuscula - fleraxig sävstarr

Stjälk 15-30 cm, ca 1 mm tjock, vanl trubbigt 3-kantig, sträv; basslidor gulbruna - bruna, matta. Blad $\frac{1}{2}$ stjälkens längd, utstående, 1-2 mm breda, vanl platta. Blomst 1-3 cm, 3-7-grenad; grenar 4-8-axiga; ax 1-bl, hanaxen på honaxens utsida; axfjäll 3 mm, bruna. VII. Vid källbäckar; kalk-fordrande. Fridlyst.

12. Carex

Stjälk ogrenad, med blad, vanl 3-kantig. Vid bladslidans mynning hinnartat snärp. Blomst ax el axlik, korglik el vipplikt sammansatt blomst; delblomst vanl täta ax. Bl i axfjällets skydd, utan hylle; hanbl med 3 ståndare, honbl omger det flasklika förbladet, fruktgömmet, med 2 el 3 märken; på fruktgömmets spets ofta smalt näbb. Frukten mognar inne i fruktgömmet, platt, 3-kantig el rund smånöt.

I vissa starrgrupper är korsningar tämligen vanliga. Korsningarnas kännemärken är mellan stamarterna, dock ofta större än dessa. Många korsningar är sterila, vilket kan visas med missbildade och tomma frukt-gömmen samt oregelbundna axställningar. Då utvecklas ej korsningarnas pistiller och särskilt ståndarna; de blir vanl helt i axfjällen skydd. I korsningarnas fruktgömmen är det vanligt med röksvamp (*Anthracoidea* spp.). Å andra sidan är många arters fruktgömmen tomma främst i menlig miljö. Undersläktet *Vignea* korsningar är undantagslöst sterila. I undersläktet *Carex* har en del närarter bildat grupper vars korsningar ofta är fertila. Då och då kan de bilda korsningar med stamarterna, vars avkomma kan bli flerformiga och svårbestämda korsnings- och bakkorsningspopulationer. Sådana bildas främst mellan vass-, knaggle- och flaskstarrars närarter.

Starrars bestämningsnyckel är delad i fem del nycklar. Nyckel I omfattar arterna *C. dioica* och *C. parollela* hörande till undersläktet *Vignea*, övriga hör till undersläktet *Psyllophora* (*Primocarex*). Nyckel II omfattar under-släktet *Vignea* med få undantag som enaxiga arter och nyckel III-V har undersläktet *Carex*. I nyckel IV bildar, med få undantag, närsläktade arter till *C. saxatilis* gruppen (sektion *Acutae*).

| | | |
|------|---|-----------|
| 1 | Blomst med endast 1 ax | Nyckel I |
| 1 | Blomst med minst 2 ax | 2 |
| 2(1) | Ax lika el påminner åtminstone i stort om varandra | 3 |
| 2 | Ax olika, hon- och hanblmr i huvudsak i skilda ax | 4 |
| 3(2) | Märken 2; fruktgömmen och smånötter vanl plattade | Nyckel II |
| 3 | Märken 3; fruktgömmen och smånötter 3-kantiga el runda, | |

| | | |
|------|--|------------|
| | slidor och blomst ofta kraftigt färgade | Nyckel III |
| 4(2) | Märken 2; fruktgömmen och smånötter plattade | Nyckel IV |
| 4 | Märken 3; fruktgömmen och smånötter 3-kantade el runda | Nyckel V |

Nyckel I. 1-axiga

| | | |
|------|---|------------------|
| 1 | Tvåbyggare (vid hanaxets bas ibland 1 el 2 fruktgömmen); märken 2 | 2 |
| 1 | Sambyggare; hanblmr på axets spets | 3 |
| 2(1) | Honax med täta och utstående fruktgömmen, fruktgömmets näbb tandad 17. dioica | |
| 2 | Honax med sneda och glesa fruktgömmen, fruktgömmets näbb slät | 18. parallela |
| 3(1) | Märken 2 | 4 |
| 3 | Märken 3 | 6 |
| 4 | Ax glest, rätt långt; fruktgömmen spolförmiga, mörkbruna, till slut nedriktade | 89. pulicaris |
| 4(3) | Ax tätt, klotformigt el äggrunt; fruktgömmen ljusa-bruna, upprätta el utstående | 5 |
| 5(4) | Ax 6-9 mm; axfjäll längre än fruktgömmet; fruktgömmen 3-3,5 mm | 87. capitata |
| 5 | Ax 3-6 mm; axfjäll kortare än fruktgömmet; fruktgömmen 2-3 mm | 88. arctogena |
| 6(3) | Blad platta, spetsen ofta torr och vriden; fruktgömmen trubbigt äggformiga, kortare än kvarstående axfjäll, upprätta | 86. rupestris |
| 6 | Blad smala, spets ej vriden; fruktgömmen smalt spolförmiga, snart avfallande, längre än axfjäll, till slut nedåtriaktade | 7 |
| 7(6) | Strån upprätta, flerbladiga; ax med 5-10 fruktgömmen; frukt- gömmen 4-5 mm, från näbb utstickande borst | 84. microglochis |
| 7 | Strån nedliggande, fåbladiga; ax med 2-4 fruktgömmen; frukt- gömmen 5-7 mm, saknar borst | 65. pauciflora |

Nyckel II. Likaxiga, 2 märken

| | | |
|------|--|------------------|
| 1 | Åtminstone några ax i spetsen hanbl, en del ax kan vara honbl | 2 |
| 1 | Axspetsen alltid honbl | 12 |
| 2(1) | Rotstock lång, krypande, skott tämligen tydligt i rader | 3 |
| 2 | Rotstock kort, upprätt, skott tämligen tydligt i knippen el tuvade | 5 |
| 3(2) | Ax korta, i täta gyttringar; fruktgömmen med slät näbb, avsmalnar tvärt mot spetsen, hinnkant saknas | 11. chordorrhiza |
| 3 | Axsamling lång; fruktgömmen med hinnkant, lång hals | 4 |
| 4(3) | 10-30 cm; blad av stråets längd; fruktgömmets hinnkant bred | 8. arenaria |
| 4 | 30-80 cm; blad kortare än strået; fruktgömmets hinnkant smal | 9. disticha |
| 5(2) | Strån veka, hängande; ax med långa avstånd, i dessa 1-3 släta, grönaktiga, mogna mörkt glänsande, näbblösa fruktgömmen | 29. disperma |
| 5 | Strån styva, raka; ax intill varandra, flerblommiga | 6 |
| 6(5) | Basslidor grå- el mörkbruna; fruktgömmen 2-3(-3,5) mm, ej tydligt utstående | 7 |
| 6 | Bladslidor ljus-mörkbruna; fruktgömmen 3-6 mm, tydligt utstående | 9 |
| 7(6) | Ax närapå skaftlösa; basslidor gråsvarta, svagt glänsande, helbräddade; fruktgömmen glänsande, på ryggsidans basända 2 tjocka nerver | 3. diandra |
| 7 | Ax vanl skaftade; fruktgömmen på båda sidor med nerver | 8 |
| 8(7) | Blad 3-8 mm breda; basslidor glänsande, mörkbruna, helbräddade; fruktgömmen svagt glänsande | 1. paniculata |

| | | |
|--------|--|------------------|
| 8 | Blad 2-5 mm breda; basslidor matta, sidorna tagellik, sönderfallande till mörkbruna fibrer; fruktgömmen matta | 2. appropinquata |
| 9(6) | Blad 5-10 mm breda; fruktgömmen på ryggsidan tydligt nerviga | 10 |
| 9 | Blad 2-4 mm breda; fruktgömmets nerver tunna och otydliga | 11 |
| 10(9) | Nedre axets stödblåd rätt korta el saknas; stråblads snärpbåge 2-5 mm, bredare än lång; fruktgömmen matt, undersidan utan nerver | 4. vulpina |
| 10 | Nedre axets stödblåd tydliga; stråblads snärpbåge 5-10 mm, längre än bred, fruktgömmen glänsande, nerver på båda sidor | 5. otrubae |
| 11(9) | Snärpbågen längre än bred; fruktgömmen 4-6 mm, minst 2 ggr längre än bredden | 6. spicata |
| 11 | Snärpbågen lika lång som bred; fruktgömmen 3-4,5 mm, högst 2 ggr längre än bredden | 7. muricata |
| 12(1) | Fruktgömmen med hinnkant från bas till spets | 13 |
| 12 | Fruktgömmen utan hinnkant | 17 |
| 13(12) | Ax i täta korgliknande gyttringar; stödblåd (3-5) långa, utstående; fruktgömmen 7-10 mm, smalt spolförmiga | 13. bohémica |
| 13 | Växten annorlunda | 14 |
| 14(13) | Rotstock lång, krypande; skott ensamma el i glesa knippen | 15 |
| 14 | Rotstock kort, upprätt; växten tuvad | 16 |
| 15(14) | 30-80 cm; blad 2-5 mm breda; blomst med 10-20 ax | 9. disticha |
| 15 | 10-30 cm; blad 1-2 mm breda; blomst med 3-6 ax | 10. praecox |
| 16(14) | Axsamling ljusbruna, långsträckt; axfjäll spetsiga | 14. ovalis |
| 16 | Axsamling mörkbrun, kägellik; axfjäll mörkbruna, rätt trubbiga | 15. macloviana |
| 17(12) | Axstödblåd 5-20 cm, bladaktiga; fruktgömmen grönaktiga | 12. remota |
| 17 | Axstödblåd korta, i nedre axet någon gång 1-4 cm långt, el saknas | 18 |
| 18(17) | Fruktgömmen utan näbb | 19 |
| 18 | Fruktgömmen tydligt med näbb, kanten ofta tandad | 21 |
| 19(18) | Grågrön; ax nära varandra; fruktgömmen med otydliga nerver | 28. tenuiflora |
| 19 | Ljusgröna; ax tydligt åtskilda, avstånd mellan 2 nedersta högst 1 cm | 20 |
| 20(19) | Stjälk upprätt, rak; fruktgömmen med tydliga nerver, gröna, matta | 27. loliacea |
| 20 | Stjälk hängande, vek; fruktgömmen med tunna nerver, gröna, mogna mörkbruna, glänsande | 29. disperma |
| 21(18) | Fruktgömmen 3-4,5 mm, med lång näbb, stjärnformigt sidogrenade; ax klotformade | 16. echinata |
| 21 | Fruktgömmen under 4 mm, upprätta och snett uppåt | 22 |
| 22(21) | Fruktgömmen smalt ägg-spolformade, upphöjda nerver, ofta svagt krökta; ax långsträckta | 19. elongata |
| 22 | Växten annorlunda | 23 |
| 23(22) | Ax (2-6) nära varandra el toppax klubblik; fruktgömmen närmast med slät näbb | 24 |
| 23 | Ax (4-9) åtminstone nedre vanl åtskilda; toppax ej klubblik | 27 |
| 24(23) | Axsamling 2,5-4 cm, toppax tydligt klubblik | 22. mackenzi |
| 24 | Axsamling 1-2 cm, tät, toppax högst lätt klubblik | 25 |
| 25(24) | Strå ofta nedböjda; blad 1 mm breda, från kanter ofta uppåt vridna (rännformiga); havstrandsväxt | 21. glareosa |
| 25 | Strån upprätta; blad 1-2 mm breda, platta-rännformiga | 26 |
| 26(25) | Blad platta, veka, gulgröna; fjällväxt | 20. lachenalii |
| 26 | Blad platta-rännformiga, styva, grågrön; kärrväxt | 23. heleonastes |
| 27(23) | Äldre ax mörkbruna; fruktgömmen utstående, på spetsen tydlig längsgående slits | 26. brunnescens |
| 27 | Äldre ax gulgrå-ljusbruna; fruktgömmen ej utstående, i spetsen ej tydlig slits | 28 |
| 28(27) | Blad 2-4 mm breda; ax vanl långsträckta; fruktgömmen äggrunda, något avsmalnande mot spetsen, ofta tandad näbb | 24. canescens |
| 28 | Blad 1-2 mm breda; ax klotformade; fruktgömmen trubbiga, snabbt | |

avsmalnande till kort spets, näbb slät

25. lapponica

Nyckel III. Skenbart likaxiga, 3 märken

- | | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Strån upprätta, ofta styv; ax tämligen skaftlösa, upprätta | 2 |
| 1 | Strån ofta bågböjda; ax långskaftade, slutligen hängande | 5 |
| 2(1) | Toppax liten, mellan honaxen finns hanbl ax; fruktgömmen trubbiga, grågröna-blårödsvarta | 75. holostoma |
| 2 | Toppax med han- och honblmr | 3 |
| 3(2) | Ax vanl tätt gyttrade nära varandra; blomst 1-2 cm | 74. norvegica |
| 3 | Nedre ax tydligt åtskilda; blomst 3-10 cm | 4 |
| 4(3) | Toppax klubblik, övriga ax klotformiga-långsmala; blad blåaktiga | 72. buxbaumii |
| 4 | Ax långsmala runda; blad mörkgröna | 73. hartmanii |
| 5(1) | 30-70 cm, bred- och långbladig; nedre ax stödblåd ofta längre än axsamlingen, dess slida under 5 mm | 71. atrata |
| 5 | 10-20 cm, korta blad; nedre ax stödblåd vanl kortare än axsamlingen, dess slida 5-25 mm | 6 |
| 6(5) | Toppax med han- och honblmr; blad gulgröna; fruktgömmen mörkbruna, basdelen vanl ljus, med lång näbb | 65. fuliginosa |
| 6 | Toppax vanl med hanblmr; blad grågröna; fruktgömmen närmast svarta, med kort näbb | 66. atrofusca |

Nyckel IV. Olikaxiga, 2 märken

- | | | |
|------|---|---------------|
| 1 | Fruktgömmen som mogna mörkbruna-blåröda, glänsande, äggformiga | 39. saxatilis |
| 1 | Fruktgömmen vanl ljusa, som äldre mörkare, ej glänsande, plattade | 2 |
| 2(1) | Nedre ax stödblåd når vanl tydligt upp till blomst topp | 3 |
| 2 | Nedre ax stödblåd når sällan upp till blomst topp | 6 |
| 3(2) | Nedre honax med långa skaft; axfjäll med tydlig näbb | 4 |
| 3 | Honax vanl med korta skaft; axfjäll utan udd el högst kort sådan | 5 |
| 4(3) | Honax hängande; axfjäll ljusbruna, med rätt lång udd (udd 6-15 mm); blads översida slät, undersida med papiller (mycket små vårtor), matt | 76. paleacea |
| 4 | Honax vanl upprätta; axfjäll mörkbruna, med kort näbb (näbb högst 5 mm); blad på båda sidor med papiller | 77. halophila |
| 5(3) | Strå närapå slät; bladsidor inrullade, bladöversida med papiller, undersida slät, basslida mörkröd- brun; ax ofta hängande | 78. aquatilis |
| 5 | Strå skärande sträv; bladsidor utåtrullade, bladöversida slät, undersida med papiller, basslida vanl brun; ax rundade | 83. acuta |
| 6(2) | Hanax 2 el fter; basslidor gulgrå, mattglänsande, franskantade | 80. elata |
| 6 | Hanax 1, sällan 2, ibland den andra helt liten | 7 |
| 7(6) | Tuvad, saknar revor | 8 |
| 7 | Med rotstock, skott ensamma el i små grupper | 9 |
| 8(7) | Basslidor mörkt rödbruna, franskantade; bladens tvärsnitt M-formad, bladöversida slät, undersida med papiller | 81. cespitosa |
| 8 | Basslida gul-rödbrun; bladens tvärsnitt V-formad, blad på båda sidor med papiller | 82. nigra |
| 9(7) | Rotstock lång, kraftig; basslidor rödbruna; blad 3-7 mm breda, sidor utrullade, översida slät, under med papiller | 79. bigelowii |
| 9 | Rotstock lång el kort; basslidor gråbruna; blad 1- 4 mm breda, sidor inrullade, översida med papiller, under slät | 82. nigra |

Nyckel V. Olikaxiga, 3 märken

- | | | |
|---|--|----|
| 1 | Hanax 1 | 2 |
| 1 | Hanax 2, den andra kan vara tämligen liten, el flera | 35 |

| | | |
|--------|--|------------------|
| 2(1) | Fruktgömmen åtminstone svagt håriga el med sträva glandler | 3 |
| 2 | Fruktgömmen kala | 12 |
| 3(2) | Honax långskaftade, hängande; fruktgömmen närmast utan näbb; växten blågrön | 43. flacca |
| 3 | Honax upprätta; fruktgömmen med kort näbb | 4 |
| 4(3) | Hanax når tydligt över honaxen | 5 |
| 4 | Hanax i höjd med honaxen el högst något över dessa | 9 |
| 5(4) | Blomst stödblåd 1-2 cm, bladlika, gröna | 6 |
| 5 | Blomst stödblåd hinnartade, högst med kort näbb | 7 |
| 6(5) | Rotstock lång och grenad; honax vanl 2, tydligt åtskilda, klotformiga; axfjäll utan udd | 61. globularis |
| 6 | Tuvad; honax nära varandra; axfjäll tydligt med udd | 64. pillulifera |
| 7(5) | Nedre ax stödblåds slida 2-6 mm; axfjäll spetsiga, helbräddade, ljusbruna | 60. caryophyllea |
| 7 | Nedre ax stödblåds slida 0-2 mm; axfjäll trubbiga, mörkbruna | 8 |
| 8(7) | Axfjäll med fransad kant; fruktgömmen 2-3 mm, päronlika, trubbiga | 62. ericetorum |
| 8 | Axfjäll helbräddade; fruktgömmen 3-4,5 mm, smalt päronformiga, spetsiga | 63. montana |
| 9(4) | Basslidor ljus gulbruna, ofta röttonade; fruktgömmen 2-3 mm, axfjäll tydligt kortare än fruktgömmet | 57. ornithopoda |
| 9 | Basslidor mörka el åtminstone tydligt rödbruna; fruktgömmen 3-4 mm, axfjäll ca liklånga med fruktgömmet | 10 |
| 10(9) | Rotstock lång, vågrät-halvt nedliggande, kraftiga grenar; basslida mörkbrun, fintrådigt upplöst; stråbladskiva tydlig | 58. pediformis |
| 10 | Rotstock på sin höjd kortare, mera upprätt; basslida rödbrun - mörkröd, hel kant; stråblad saknar bladskiva | 11 |
| 11(10) | Nedre ax basslida brun- el rödaktig, sällan grön; fruktgömmets spets liklånga med bredden el längre | 55. digitata |
| 11 | Nedre ax basslida grön; fruktgömmets spets liklånga med bredden el kortare | 56. pallens |
| 12(2) | Honax upprätta | 13 |
| 12 | Honax tydligt hängande, vanl långskaftade | 28 |
| 13(12) | 5-15 cm; tätuvad; basslidor mörkbrunröda; honax smala, 3-6 blmr | 59. glacialis |
| 13 | Växten annorlunda | 14 |
| 14(13) | 5-20 cm; tuvad; basslidor ljus- el rödaktigt bruna; honax smal- och långskaftade, slutligen hängande | 42. capillaris |
| 14 | Växten annorlunda | 15 |
| 15(14) | Fruktgömmen med kort-utan näbb, mogna mörka-svartaktiga; rotstock krypande | 16 |
| 15 | Fruktgömmen med kort-lång näbb, som mogna ljusa-ljusbruna, kvar- stående; krypande rotstock el tuvad | 19 |
| 16(15) | Hanax liten, mellan honaxen; fruktgömmen 2-2,5 mm, matta, närmast utan näbb | 75. holostoma |
| 16 | Hanax tydligt över honaxen; fruktgömmen 2,5-5 mm, glänsande, kort näbb | 17 |
| 17(16) | Honax närmast utan skaft; basslidor grå, glänsande; blad 1-2 mm breda, inrullade, grågröna | 40. rotundata |
| 17 | Honax med skaft; basslida rödaktig, mattglänsande; blad 2-6 mm breda, platta, rent gröna | 18 |
| 18(17) | Honax vanl upprätta; fruktgömmen 3-4 mm, utstående, som mogna mörkbruna-blåröda; märken 2 | 39. saxatilis |
| 18 | Honax upprätta el svagt hängande; fruktgömmen 4-5 mm, upprätta, som mogna bruna, mörkfläckiga; märken 3 | 41. stenolepis |
| 19(15) | Rotstock krypande, strån ensamma el i glesa knippen | 20 |
| 19 | Tuvade; på sin höjd korta revor | 23 |
| 20(19) | Fruktgömmen utstående, med lång spets, tydliga nerver; spets rak, lång, urnupen | 49. hostiana |
| 20 | Fruktgömmen upprätta, utan nerver; spets kort, jämn el sned, ej med skåra | 21 |

- 21(20) Rent grön el gulgrön; vid stråbasen löst sittande skivlösa slidor
45. vaginata
- 21 blå- el grågrön; vid stråbasen långa blad 22
- 22(21) Blad kortare än strået, blågröna; fruktgömmen trubbig, sned spets
44. panicea
- 22 Blad liklånga med strået, grågröna; fruktgömmen spolformiga, med
rak spets 46. livida
- 23(19) Axfjäll tydligt med udd 24
- 23 Axfjäll utan udd 25
- 24(23) Blad platta; långt mellan honaxen; fruktgömmen gröna-mörkbruna,
4-5 mm 47. distans
- 24 Blad rännformiga, styva; honax vanl nära varandra; fruktgömmen
grågröna, 2,5-4 mm 48. extensa
- 25(23) Spets 2/5-1/2 av fruktgömmets längd, sned 50. flava
- 25 Spets 1/4-2/5 av fruktgömmets längd, rak el sned 26
- 26(25) Spets vanl sned; honax 1-3 51. lepidocarpa
- 26 Spets vanl rak; honax 2-4 27
- 27(26) Strån nedliggande; blad 2,5-6 mm breda; nedre honax vanl tydligt
åtskilda 52. demissa
- 27 Strån raka, styva; blad 1-3,5 mm breda; honax nära varandra
53. viridula
- 28(12) 30-80 cm; blad 5-10 mm breda; honax 20-60 mm, med långa skaft,
slutligen hängande; fruktgömmen smala, utstående, tydliga nerver,
med lång näbb 35. peudocyperus
- 28 Annorlunda, vanl mycket mindre och med smalare blad 29
- 29(28) Blad och slidor kort- och gleshåriga; fruktgömmen utan nerver,
glänsande, ljusgröna 54. pallescens
- 29 Blad och slidor kala 30
- 30(29) Nedre ax stödblads slida brun- el svartaktig 31
- 30 Nedre ax stödblads slida grön 33
- 31(30) Blad rent gröna, 2-4 mm breda; nedre ax stödblads liklånga med
blomst, bladlik; axfjäll smala, med lång spets 69. magellanica
- 31 Blad blå- el grågröna, 1-3 mm breda; nedre ax stödblads kort,
syllikt; axfjäll breda, med udd 32
- 32(31) Honax 1 el 2, 5-6 mm breda, flerbl; axfjäll ofta ljusbruna
67. limosa
- 32 Honax 2 el 3, 3-4 mm breda, glesbl; axfjäll svartbruna
68. rariflora
- 33(30) Fruktgömmen och axfjäll till slut svartaktiga, fjällväxt
66. atrofusca
- 33 Fruktgömmen och axfjäll ljusa-brunaktiga 34
- 34(33) Blad gröna; hanax kortskaftade; axfjäll närmast ljusa;
fruktgömmen smalt äggformade, tydlig näbb 42. capillaris
- 34 Blad ljusgröna; hanax med långa skaft; axfjäll bruna; fruktgömmen
plattade, plommonformade, kort näbb 70. laxa
- 35(1) Fruktgömmen åtminstone svagt håriga el rätt strävt glandriga 36
- 35 Fruktgömmen kala 39
- 36(35) Honax långskaftade, slutligen hängande; fruktgömmen närmast utan
näbb; växten blågrön 43. flacca
- 36 Honax upprätta, sällan hängande; fruktgömmen tydligt med näbb 37
- 37(36) Blad smala, långa, rännformade; fruktgömmen tätt korthåriga
32. laniocarpa
- 37 Blad rätt breda, platta; fruktgömmen strävåriga-nästan kala 38
- 38(37) 15-50 cm, alltigenom rikligt hårig; fruktgömmen strävåriga
30. hirta
- 38 60-150 cm, gleshårig; fruktgömmen gleshåriga 31. atherodes
- 39(35) Hanax mörkbruna-svarta, axfjäll och åtminstone som äldre även
fruktgömmen mörka 40
- 39 Hanax ljusa-mörka, axfjäll gula el bruna; fruktgömmen med lång
näbb, som mogna gula el ljusbruna 44
- 40 (39) 40-150 cm; blad ljus- el blågröna; hanax 2-6; södra Finlands växt

| | | |
|---------|---|-------------------|
| | | 40a |
| 40 | 10-50 cm; blad mörkt el rent gröna; hanax oftast endast 1; norra Finlands växt | 42 |
| 40a(40) | 40-45 cm; blad ljusgröna; hanax 2 el 3; fruktgömme närmast svart, fåråd | 90. melanostachya |
| 40a | 50-150 cm; blad blågröna; hanax 2-6 | 41 |
| 41(40) | Basslidor fasta, sidorna uppristade; blad 7-10 mm breda; fruktgömmen 3,5-4,5 mm, platta, mörkt gröngrå, spetsen ljusare än övriga delar | 33. acutiformis |
| 41 | Basslidor ganska mjuka, tvärnerverna med rum, helbräddade; blad 10-20 mm breda, vid basen tydligt tvärnerviga; fruktgömmen 5-7 mm, gråbruna | 34. riparia |
| 42(40) | Basslidor gråaktiga; blad 1-2 mm breda, rännformiga, grågröna; fruktgömmen klotformiga, gröna-mörka, kort näbb | 40. rotundata |
| 42 | Basslidor rödaktiga; blad 3-5 mm breda, platta, rent gröna | 43 |
| 43(42) | Fruktgömmen 3-4 mm, som mogna rödbrunsvarta, avsmalnar tvärt mot spetsen, märken 2 | 39. saxatilis |
| 43 | Fruktgömmen 4-5 mm, mogna bruna, med mörka fläckar, avsmalnar smått mot spetsen; märken 3 | 41. stenolepis |
| 44(39) | Åtminstone bladslidans övre del hårig | 31. atherodes |
| 44 | Helt kal | 45 |
| 45(44) | Blad gråaktigt blågröna, platta-rännformiga, översida med papiller, undersida slät; fruktgömmen 3,5-6 mm, ljusgula | 36. rostrata |
| 45 | Blad gröna, platta, på båda sidor släta | 46 |
| 46(45) | Blad 6-15 mm breda, rent gröna, vid basen tvärsnerver med fack; fruktgömmen 4-7 mm, utstående, avsmalnar tvärt mot spetsen, gul- mörkgröna, senare ofta grönaktigt brun | 37. rhynchophysa |
| 46 | Blad 4-8 mm breda, gulgröna; fruktgömmen 5-8 mm, ganska upprätta, avsmalnar smått mot spetsen, ljusgröna-ljusgula | 38. vesicaria |

Undersläkte Vignea

1. *C. paniculata* - vippstarr

40-100 cm; tät- och högtuvade; rötter tjocka, luddiga. Basslidor mörkbruna - svartaktiga, helbräddade, glänsande. Blad kortare än skaftet, 3-7 mm breda, gråaktigt gröna. Blomst 5-15 cm, fleraxig, rikligt grenad särskilt på nedre delen, vipplik; ax spolformiga, spetsen hanbl, basen honbl, nedre ax någon gång endast honbl. Axfjäll rödbruna, brett hinn-kantade. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, mörkbruna, svagt glänsande, tunna nerver, avsmalnar smått mot det långa uddet, uddspetsens kant tydligt tandad. VI-VII. Vid stora källor och sankar källskogar. Fridlyst.

2. *C. appropinquata* - tagelstarr

30-80 cm; tätt tuvade. Basslidor mörk-svartbruna, sönderfaller i långa tagellika fibrer. Blad kortare än stjälken, 2-3 mm breda, gråaktigt gröna. Blomst 4-8 cm, fleraxig, rätt tät, rund, ofta grenad nedtill; en del ax kortskaftade, långsträckta, spetsen hanbl, basen hobbl. Axfjäll rödbruna, med smal spets, brett hinnkantade. Fruktgömmen 2-3 mm, mörkbruna, matta, med tydliga nerver; näbb smalt, kanten tydligt tandad. VI-VII. Brunmossar och -skogar, vid bäckar, kring källor; kalkgynnad. Har avtagit.

C. appropinquata * *diandra*

På stamartens gemensamma område, sällsynt.

3. *C. diandra* - trindstarr

20-60 cm; löst tuvade, korta revor. Basslidor gråbruna - svarta, svagt glänsande, helbräddade. Blad något kortare än stjälken, 2-4 mm breda, grågröna. Blomst 2-4 cm, fleraxig, rätt tät, rund; ax skaftlösa el någon gång de nedre med kort, spolformiga, spetsen hanbl, basen honbl. Axfjäll ljusbruna

- rödbruna. Fruktgömmen 2-3 mm, brunglänsande, avsmalnar mot den långa tandkantade udden; På ryggsidans basdel 2 tjocka borst. VI-VII. På mellanrik - och rikkärr, sjöars och träskens starrbryn.

4. *C. vulpina* - rävstarr

30-100; tuvade. Stjälkar vasst kantade, urgröpta sidor; basslidor mörk-bruna, sönderfaller till slut i fibrer. Blad närmast liklånga med stjälken, 5-10 mm breda, klargröna; snärpbågen 2-5 mm, bredare än sin längd, trekantig. Nedre axets stödblåd vanl kort el saknas. Blomst 3-7 cm, oregelbunden axlik, fleraxig, rätt tät; ax äggformiga, ljus - mörkbruna, spetsen hanbl, basen honbl. Axfjäll med vass el kort udd, mörkt rödbruna, hinnkantade. Fruktgömmen utspärrade, 4-5 mm, tillplattat äggformiga, matta, på motsatta sidan utan nerver, bruna; näbb med djup skåra, kanten tydligt sågad. VI. I sankalundskogar, buskage, fuktiga ängar och diken; sällan (krigs)nykomling i hamnar och förrådsplatser. Fridlyst, även på Åland.

5. *C. otrubae* - blankstarr

Lik *C. vulpina*, men stjälkar ej urgröpta; blad ljusgröna; snärpbågen 5-10 mm, högre än sin bredd, spetsig; nedre axets stödblåd ofta bladlik, ibland upp till blomst:s längd; ax ljusgröna el -bruna. Fruktgömmen 5-6 mm, släta och glänsande, nerver på båda sidor, som unga grönaktiga el gråaktigt bruna; näbb med kort skåra, kanten glestandad. Vi. Leriga havstrands-ängar, fuktiga ängar, diken. Fridlyst på Åland.

6. *C. spicata* - piggstarr

20-60 cm; tuvade, korta revor. Basslidor bruna, sönderfaller i fibrer. Blad 2-4 mm breda, kortare än stjälken, rent gröna; snärpbågen spetsig, tydligt längre än sin bredd. Blomst 2-4 cm, 3-10-axig, ganska tät (nedre ax ibland isär), runda; ax klot- äggformiga, spetsen hanbl, basen honbl. Axfjäll ljus- el ofta rödaktigt bruna. Fruktgömmen uppåt utstående, 4-6 mm, minst 2 ggr längre än sin bredd, tillplattat äggformiga, grönaktigt el ljust bruna, glänsande, avsmalnar smått mot den långa udden; vid fruktgömmets bas porös cellvävnad. VI. På torra och fuktiga ängar, slänter, klippor.

7. *C. muricata* - snårstarr

Lik *C. spicata*, men snärpbågen trubbig, ungefär lika lång som bred; blomst 2-3 cm, 4-7-axig, främst nedre ax ofta isär; fruktgömmen tydligt utstående i skilda riktningar, 3-4,5 mm, högst 2 ggr längre än dess bredd, glänsande, gulaktigt brun-svartbrun, avsmalnar mot rätt kort udd; vid fruktgömmets bas ej porös cellvävnad. VI. Torra ängar, slänter, lundaktiga skogssluttningar.

8. *C. arenaria* - sandstarr

10-30 cm; skott i långa, raka rader. Rotstock krypande, kraftig, lång, mörk. Basslidor mörkbruna. Blad liklånga med stjälken, 2-4 mm breda. Blomst 3-8 cm, 5-15-axig, oregelbundet tät, lång äggformig; spetsax vanl hanbl, mellanax i spetsen hanbl, i basen honbl, nedre ax honbl. Axfjäll gul- el rödaktigt bruna, lång- och smalspetsade. Fruktgömmen 4-5,5 mm, ljusbruna, med tydliga nerver, brett hinnkantade; näbb långt, 2-uddig. VI. På öppna sandiga havstränder

9. *C. disticha* - plattstarr

30-80 cm; rotstock krypande, kraftig, med svart slida, skott vanl ensamma. Basslidor mörkbruna. Blad kortare än sin stjälk, 2-5 mm breda, platta. Blomst 3-7 cm, 10-20-axig, oregelbunden axlik, nedre ax ibland svagt isär; axen spolförmiga, bruna el gulbruna, övre ax vanl honbl, mellanax vanl hanbl och nedre ax honbl. Axfjäll bruna, spetsiga. Fruktgömmen 4-5 mm, bruna, med tydliga nerver, smalt hinnkantade, avsmalnar smått mot den rätt långa udden. VI. På fuktiga ängar, frodiga kärr, diken, stränder; även krigsnykomling i hamnar och förrådsplatser.

10. *C. praecox* - rysstarr

10-30(-45) cm; rotstock krypande, ganska tunn, månggrenig; skott i knippen el glest ensamma, stjälkar tunna. Basslidor ljusbruna. Blad vanl kortare än

stjälken, 1-2 mm breda, grågröna. Blomst 1,5-3 cm, 3-6-axig, gles, axlik; axen smalt äggformiga, ibland svagt krökta, spetsen hanbl, basen honbl, blomproportionerna ofta oregelbundna. Axfjäll bruna. Fruktgömmen 2-4 mm, ovala, rödbruna - gråaktiga, otydliga nerver, spetsdelen smalt hinnartad. V-VI. Bangårdar och -vallar, förrådsområden, sandslänter, torra renar; i huvudsak rysk nykomling. Många förekomster förstörda. Europa.

11. *C. chordorrhiza* - strängstarr

10-30 cm; rotstock lång, grenad. Skott ensamma el i glesa knippen, halvt nedliggande. Basslidor gråbruna. Blad kortare än stjälken, 1-2 mm breda, ljusgröna. Blomst 1-2 cm, 2-7-axig, tät, äggformig; ax långsträckta, spetsen hanbl, basen honbl. Axfjäll smala, bruna. Fruktgömmen 3-4,5 mm, äggformiga, kullriga, tydliga nerver, bruna, avsmalnar tvärt mot det släta näbbet. VI-VII. På öppna kärr, särskilt våta, mellanrika starrmyrar och flarkar, i norr även på tunntäckta kärr.

12. *C. remota* - skärmstarr

30-60 cm; tätt tuvade. Stjälkar tunna, vasst kantade, ofta hängande; basslidor bruna. Blad närmast liklånga med stjälken, 1,5-2 mm breda, veka, rent gröna. Nedre axets stödblåd bladlik, liklång med blomst. Blomst 8-20 cm, 5-10-axig, gles, nedre ax upp till 5 cm mellanrum; ax 4-10 mm, äggformiga, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll ljusa, spetsiga. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, glänsande, gulgröna, platta, avsmalnar smått mot det tandkantade näbbet. VI. På fuktiga lundar och sankar lundskogar, ofta vid bäckar. Fridlyst på Åland.

13. *C. bohemica* - svepestarr

5-30 cm; tuvade. Blad 1,5-2,5 mm breda, gulgröna. Blomst 1,5-2,5 cm bred, de gröna axen, rätt nära varandra, bildar en nästan klotformig korg; under den 3-5 långa stödblåd, den nedersta 3-15 cm. Fruktgömmen 7-10 mm, smalt spolförmiga, gröna; näbb långt, 2 spetsar. VII. På öppna dyiga över-svåmmade stränder och vattensjuka marker.

14. *C. leporina* - harstarr

10-60 cm; tuvade. Stjälkar upprätta el halvt nedliggande, sträva kanter; bladslidor bruna, fibriga. Blad kortare än stjälken, 1,5-4 mm breda, grågröna. Blomst 1,5-1? cm, långsträckt, 3-8-axig, ganska tät; ax 5-15 mm, ljusbruna-bruna, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, ljusbruna, spetsiga. Fruktgömmen 3,5-5 mm, platta, tydliga nerver, ljusbruna, lång udd, från basen brett hinnkantade. VI-VII. På ängar, slänter, väg- och stigrenar, betesskogar, kullar och klippvallar.

15. *C. macloviana* - lämmelstarr

10-40 cm; tuvade. Stjälkar upprätta, sträva kanter; basslidor bruna, fibriga. Blad kortare än stjälken, 1,5-3 mm breda, grågröna. Blomst 1-2 cm, 4-6-axig, kugel- korglik, tät; axbasen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, rätt trubbiga, mörkbruna. Fruktgömmen 3-4,5 mm, mörkbruna, bredare och med kortare udd än *C. ovaliksella*. VII. Fuktiga och torra älvängar, betesmarker, gårdar, stig- och vägrenar.

16. *C. echinata* - stjärnstarr

10-40 cm; tuvade. Stjälkar styva, släta; basslidor ljusbruna, matta. Blad kortare än stjälken, 1-2,5 mm breda, ganska mörkgröna. Blomst 1,5-3,5 cm, 3-6-axig, gles; ax klotformiga, spetsaxets bas hanbl, spets honbl; nedre ax honbl. Axfjäll tydligt kortare än fruktgömmet, bruna, hinnkantade. Fruktgömmen stjärnaktigt grenade, 3-4,5 mm, vid basen plattat äggformiga, tunna nerver, gröna, till slut gulbruna; näbb långt. VI-VII. På sumpiga hedskogar, sankskogar, karga slänter, myrkanter, kärrstigar, stränder, ängar, diken.

17. *C. dioica* - nålstarr

5-30 cm; rotstock krypande, tunn. Stjälkar ensamma, tunna; basslidor bruna. Blad trådlika, kortare än stjälken. 2-könade, vid hanaxets bas ibland 1 el 2

fruktgömmen. Hanax ljusbruna. Honax 6-15 * 5-8 mm, tätbl, mörkbruna. Axfjäll mörkbruna, hinnkantade. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, något längre än axfjällen, som mogna utstående, bruna, äggformiga, tydliga nerver, avsmalnar tämligen tvärt mot tandkantat näbb. VI-VII. På mellanrik- och rikkärr, gyngflyn, sällan på stenmarker.

C. dioica * heleonastes
Sällsynt, norra Finland.

18. C. parallela - lappstarr

Lik C. dioica, men 5-25 cm; löst tuvade, rotstock kraftigare; stjälkbasen halvt nedliggande; honax 8-18 * 4-7 mm, runda, rätt glesa, mörkbruna; fruktgömmen 3-3,5 mm, upprätta - sneda, glänsande mörkbruna, avsmalnar smått mot slät udd. VII. Rikkärr, fuktiga fjällhedar och gungflymyrar i fjällen.

19. C. elongata - rankstarr

30-70 cm; tätt tuvade. Stjälkar slutligen hängande; basslidor ljusbruna. Blad närmast liklånga med stjälken, 2-6 mm breda, gulgröna. Blomst 3-8 cm, 8-15-axig, gles; ax 7-11 mm, långsträckta, flerbl, gulbruna; basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, ljusbruna. Fruktgömmen 3-4 mm, upprätta, som mogna utstående, smalt ägg- spolförmiga, ofta svagt krökta, upphöjda nerver, ljusbruna. VI. I frodiga sankskogar, klubbalkskogar, på fuktiga ängar, vid bäckar, i strandskogar.

20. C. lachenalii - ripstarr

10-30 cm; tuvade, korta revor. Stjälkar upprätta, ganska släta; basslidor ljusbruna. Blad 1-2 mm breda, tydligt kortare än stjälken, platta, gul-gröna. Blomst 1-2 cm, 3-5-axig, rätt tät, spol- äggformig; ax 7-10 mm, ovala, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, trubbiga, mörkbruna, smalt hinnkantade. Fruktgömmen 2-3 mm, plattat äggformiga, tunna nerver, gulbruna, spetsdelen mörk; näbb närmast slät, uddens längsskåra lång. VII. På fjällhedar och -myrar, sällan på stränder.

21. C. glareosa - klapperstarr

10-30 cm; tuvade. Stjälkar tunna, slutligen ofta nedåt bågböjda. Blad kortare än stjälken, ca 1 mm breda, trådlika, grågröna, kanterna uppåt vridna. Blomst 1-2 cm, 3-4-axig, långsträckt äggformig; spetsax klubblik, basen hanbl, spetsen honbl; nedre ax endast honbl. Axfjäll närmast liklånga med fruktgömmet, hinnkantade. Fruktgömmen 2-3,5 mm, ovala, matta, tydliga nerver, brunaktigt gråa; näbb närmast slät, längsskåra tydlig. VI. Grus- och sandbottnade havstrandsängar.

21a. var. glareosa

Axfjäll bruna; fruktgömmets näbb ganska långt.

21b. var. amphigena

Axfjäll mörkbruna; fruktgömmets näbb kort, trubbig.

22. C. mackenziei - norskstarr

10-40 cm; rotstock krypande; skott i lösa knippen. Stjälkar upprätta, bastanta, trubbkantade; basslidor ljusbruna. Blad närmast liklånga med stjälken, 2-3 mm breda, platta, gul-grågröna. Blomst 2,5-4 cm, 3-6-axig, gles; spetsax 10-20 mm, tydligt klubblik, basen hanbl, spetsen honbl, vid basen rikligt med blomlösa axfjäll; nedre ax långsträckta, endast honbl, grön-, slutligen gulbruna. Axfjäll närmast liklånga med fruktgömmet, ljusbruna. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, brett omvänt ägggrunda, matta, tydliga nerver, gulgröna, mogna gråbruna; näbb kort, nästan slät, längsskåra otydlig. VII. På fuktiga havstrandsängar, uppgrundade havsvikar.

23. *C. heleonastes* - myrstarr

15-40 cm; tuvade. Stjälkar upprätta, styva, vasst kantade; basslidor ljusbruna. Blad närmast liklånga med stjälken, 1-2 mm breda, raka, grågröna. Blomst 1-2 cm, 3- el 4-axig, tät; ax 5-10 mm, brett spolförmiga, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, rätt trubbiga, ljusbruna, hinnkantade. Fruktgömmen 2,7-3,5 mm, smalt avlånga, matta, gulbruna, tunna nerver; näbb kort, slät el fåtandad, längsskåra tydlig. VI-VII. Gungflymyrar, frodiga starrmyrar, björklundar, källmyrar. Har avtagit.

24. *C. canescens* - gråstarr

20-50 cm; tuvade, korta revor. Stjälkar raka, i skugga rätt veka; basslidor ljusbruna. Blad ofta närmast liklånga med stjälken, (1,5)2-4 mm breda, platta, gråaktigt gröna. Blomst 3-7 cm, 3-7-axig, gles, nedre ax tydligt isär; ax 6-8 mm, vanl långsträckta, ljusgröna, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, ljusa, spetsiga. Fruktgömmen 2-3 mm, upprätta och något utstående, ovala, ganska matta, otydliga nerver, ljusgröna, mogna gulgrå-ljusbruna; näbb smalnar smått, tandkantat, längsskåra saknas el är otydlig. VI-VII.

24a. var, *canescens*

Blad 2-3 mm breda, rätt veka - något styva; fruktgömmet med kort näbb. På fuktiga ställen; stränder, myrar, skogar, väg- och stigrenar, diken, i norr även på fjällhedrar.

24b. var, *rubustior*

Blad 2,5-4 mm breda, styva; ax breda; fruktgömmen brett äggförmiga, stympade. Fjällområden.

C. canescens * *dioica*

Tämligen allmän.

C. canescens * *heleonastes*

Sällsynt.

C. canescens * *lachenalii*

Tämligen allmän i fjällområden.

C. canescens * *lapponica*

Tämligen allmän på arternas gemensamma område.

C. canescens * *loliacea*

Tämligen allmän i norra Finland.

C. canescens * *mackenxiei*

Tämligen allmän på havsstränder.

25. *C. lapponica* - nordstarr

Lik *C. canescens*, men 15-40 cm; stjälk upprätta, tunna, styva; blad 1-2 mm breda, rätt styva; blomst 1,5-4 cm, 3-6-axig, vanl gles; ax 3-7 mm, klotförmiga - kort långsträckta. Fruktgömmen 1,8-2,3 mm, något stympade, avsmalnar tvärt mot det slätkantade näbbet. VII. Karga starrmyrar, träskstränder och strandkärr, torvbottnade diken.

26. *C. brunnescens* - nickstarr

15-20 cm; tuvade. Stjälkar vanl bågböjda, vasst kantade; basslidor gulbruna. Blad 1,5-2 mm breda, rent gröna, senare brunfläckiga. Blomst 1,5-4 cm, 4-7-axig, spetsax ihop, grenade, nedre ax tydligt isär; ax 3-6 mm, brett äggförmiga - nästan klotlika, gröna el bruna, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll bruna, tydligt hinnkantade. Fruktgömmen svagt glänsande, bruna; näbb tydligt, tandkantat. Tydlig längsskåra. VI- VII.

26a. var. *brunnescens* - nickstarr

Grön; blad kortare än stjälken, ganska styva; fruktgömmen 2-2,7 mm, utan skaft, otydliga nerver; smånot fyller fruktgömmet. Torra platser; på klippor, hedskogar, fjällhedar, väg- och stigrenar, slänter, även i fuktiga skogar och på strandängar.

26b. var. *vitalis* - kärnickstarr

Djupgrön; blad av stjälkens längd, veka; fruktgömmen 2,5-3,5 mm, med tydliga skaft och nerver; smånot fyller endast delvis fruktgömmet. Sanka hedskogar, stigrenar; i norr är rasen alltmer sällsynt.

C. brunescens * *lachenalii*

Ställvis i fjällen.

27. *C. loliacea* - repestarr

20-40 cm; löst tuvade. Stjälkar upprätta, släta; basslidor ljusbruna. Blad 1-2 mm breda, klargrön. Blomst 1-3 cm, 3-5-axig, gles; ax närmast klotformiga, 2-6-fruktgömmiga, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll vanl $\frac{1}{2}$ fruktgömmets längd, ljusa. Fruktgömmen slutligen utstående, 2,5-3,5 mm, ovalt långsträckta, matta, med tydliga nerver, ljusgröna, ganska trubbiga, saknar udd. VI-VII. Fuktiga sankskogar, i grandungar vid bäckar, tunntäckta myrvar, vid källor.

28. *C. tenuiflora* - tågstarr

15-40 cm; löst tuvade. Stjälkar upprätta, veka, nästan släta; basslidor ljusbruna. Blad 1-2 mm breda, grågröna. Blomst 1,5-2,5 cm, 2-4-axig; ax rätt nära varandra, klotformiga, basen hanbl, spetsen honbl. Axfjäll närmast liklånga med fruktgömmet, trubbiga, hinnkantade, ljusgula. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, ovalt långsträckta, matta, rätt otydliga nerver, utan udd. VI-VII. Sankskogar, strandbuskage, vid bäckar.

29. *C. disperma* - spädstarr

20-50 cm; löst tuvade. Stjälkar tunna, hängande, sträva; basslidor ljusbruna. Blad hängande, 1-1,5 mm breda, gulgröna. Blomst 2-5 cm, 3-6-axig, gles; ax långt isär, små, 1-3 fruktgömmen, basen honbl, spetsen hanbl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, hinnartade, ljusgula. Fruktgömmen 2,5-3 mm, långsträckta, rundade, glänsande, rätt tunna nerver, gröna, som mogna mörkbruna, utan udd. VI-VII. Fuktiga hedlika sankskogar, grandungar vid bäckar, tunntäckta sankmossar.

30. *C. hirta* - grusstarr

15-30 cm; rotstock krypande, lång, kraftig. Skott ensamma, stjälkar bastanta, släta; basslidor bruna. Blad 2-5 mm breda, platta, ljusgröna, glest med långa hår likt slidan. Nedre axets stödblåd vanl kortare än blomst, med lång slida. Hanax 2 el 3; axfjäll vanl med ljusa hår. Honax (2 el 3) 10-45 mm, långt isär, upprätta, nedre medtydligt skaft. Axfjäll kortare än fruktgömmet, ljusa, slutar ofta i sträv udd. Fruktgömmen 5-7 mm, strävåriga, till slut gråbruna; näbb ganska långt, spetsen med djup skåra, spetsflikar långa, spetsiga. VI. Ängar och kullar, i hamnar på gamla barlastplatser och krigstidens förråd.

31. *C. atherodes* - finnstarr

60-150 cm; rotstock krypande, lång, kraftig. Skott isär, stjälkar bastanta, nästan ända upp med blad; basslidor långa, rödbruna, kanterna sönderfaller nättaktigt i fibrer. Blad 4-8 mm breda, platta, mörkgröna, översida kal, under ofta glest med mjuka hår; åtminstone bladslidans övre del hårig. Nedre axets stödblåd längre än blomst. Hanax 2-5, honax 2-4. Hanax med kala fjäll; honax 25-80 mm, upprätta, tätbl. Fruktgömmen 6-9 mm, smalt äggformiga, glest med hår el kala; näbb ganska kort, bred, spets med djup skåra, spetsflikar långa,

spetsiga, svagt utåtböjda. VII. Vid bäcklövdungar och frodiga sankskogar, ofta på källvattnets verkningsområde; även på frodiga ångar och diken.

32. *C. lasiocarpa* - trådstarr

30-100 cm; rotstock krypande, lång. Stjälkar tunna, närmast runda; basslidor gul- el rödbruna. Blad liklånga med stjälken, 1-2 mm breda, rännformiga, kanterna uppåtvidna, nästan trådlika, mörkt grågröna. Nedre axets stödblåd liklånga med blomst, med kort slida. Hanax 1-3; honax 1-3, ax 10-35 mm, långt isär, upprätta, tätbl. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, ofta uddspetsade, mörkbruna. Fruktgömmen 3,5-5 mm, äggformiga, rundade, tätt med korta hår, gråa; näbb kort, spets med djup och lång skåra. VI-VII. Mossar, gungflyn, sank skogar, stränder, sällan på sumpmark.

C. lasiocarpa * rotundata

I Enontekiös lappmark, sällsynt.

33. *C. acutiformis* - brunstarr

50-150 cm; rotstock kraftig, krypande, lång. Stjälkar bastanta, vasst kantade; basslidor rödbruna, kanterna sönderfaller nättaktigt i fibrer. Blad liklånga med stjälken, 7-10 mm breda, platta, särskilt under blågröna. Nedre axets stödblåd längre än blomst. Hanax vanl 2 el 3, fjäll ganska trubbiga - vasspetsade; honax 3 el 4, fjäll vanl kortare än fruktgömmet, uddspetsade, svartbruna. Honax upprätta, 20-50 mm, breda, tydliga nerver, mörkt gröngråa; näbb ljusare än resten av fruktgömmet, kort, låg spetsskåra, flikar utböjda. Märken 3, ibland endast 2. VI-VII. Lövdungar, vid bäckar, frodiga sankskogar, starrmyrar, även diken.

34. *C. riparia* - jättestarr

50-150 cm; löst tuvade; rotstock krypande, kraftig. Stjälkar bastanta, vasst kantade; basslidor rödaktiga, helbräddade. Blad 10-20 mm breda, liklånga med stjälken, platta, blågröna, vid basen i tvärs nerverna tydliga fack. Nedre axets stödblåd av blomst längd. Hanax 3-6. fjäll mörkbruna, spetsig udd; honax 2-5, fjäll något längre än sitt fruktgömmet, smalt ovala, uddspetsade, bruna. Honax 30-100 mm, långsträckta, nedre ofta långskaftad, hängande. Fruktgömmen 5-7 mm, upprätta, äggformiga, tätt med nerver, gråaktigt bruna; näbb bred, med långsskåra, spetsflikar raka. VI-VII. Vid bäckar, frodiga sankskogar, stränder; även diken. Fridlyst på Åland.

C. riparia * rostrata

På stamartens vanliga område, sällsynt

35. *C. pseudocyperus* - slokstarr

30-80 cm; löst tuvade, korta revor. Stjälkar veka, vasst kantade, stråva; basslidor ljusbruna, helbräddade. Blad något längre än stjälken, 5-10 mm breda, platta, gulgröna. Nedre axets stödblåd längre än blomst, bladlik. Hanax vanl 1, honax 3-5. Hanax kortskaftat; honax 20-60 mm, nära varandra, långskaftade, till slut hängande, rätt täta, spetsdelen ofta med hanbl. Axfjäll långa, spetsiga, gulgröna, hinnkantade. Fruktgömmen 4-5,5 mm, utstående, till slut bakåtvända, smala, tydliga och täta nerver, gröna, slutligen gulaktiga; näbb långt, djup spetsskåra. VI. På frodiga träsk- och småsjöstränder, övergivna dygropar, diken, vid bäckar, sank lövskogar.

Art 36-41 bildar närsläktade arters grupp. Särskilt *C. rostrata* och *C. vesicaria* korsar sig ofta med andra arter. Gruppen är särskilt besvärlig i norra Fennoskandia, där t ex korsningen mellan *C. rotundata* och *C. saxatilis* är synnerligen allmän.

36. *C. rostrata* - flaskstarr

20-100 cm; löst tuvade, rotstock krypande. Stjälkar trubbkantade, upprätta; basslidor bruna, ibland rödaktiga, ofta tvärsnerviga med fack. Blad 2-8 mm

breda, av stjälkens längd, platta el ofta rännformiga, övre sida blåaktigt grågrön, med papiller, undre slät. Hanax 2-4. Honax 2-4; ax 30-100 mm, upprätta el hängande, skaftlösa el med kort, runda. Axfjäll vanl kortare än fruktgömmet, ovala, spetsiga, rödbruna, mittnerv ljusare. Fruktgömmen 3,5-6 mm, utstående, rundade, svsmalnar vanl tvärt mot det långa näbbet med längsskåra, gulgrön el -brun. VI-VII. På myrar, sjöars strand- och starrängar, vid bäckar, även diken och grävningar. Flerårig.

C. rostrata * rotundata
Tämligen allmän i norra Finland.

C. rostrata * vesicaria
Sällsynt.

37. C. rhynchophysa - älvstarr
50-120 cm; löst tuvade, rotstock krypande, kraftig. Stjälkar bastanta, överdelen svagt sträv: basslidor ljusbruna. Blad liklånga med stjälsen, 6-15 mm breda, platta, rent gröna, svagt glänsande, flernerviga (ca 25 nerver; vrt.? Scirpus sylvaticus), vid basen tvärsnervigt fack; övre sida utan papiller. Hanax 3-7. Honax 3-5; ax 50-80 mm, runda, upprätta el hängande, kortskaftade, övre utan. Axfjäll kortare än fruktgömmen, ovala, gulgröna, glänsande. Fruktgömmen 4-7 mm, utstående, rundade, avsmalnar tvärt till näbb, gulgröna, glänsande; näbb långt, med längsskåra. VI-VII. På sankta gräs- och höskogar, vid bäckar och källor, stränder, duken.

C. rhynchophysa * rostrata
På stamartens vanliga område, ganska allmän.

38. C. vesicaria - blåstarr
30-70 cm; löst tuvade, rotstock krypande. Stjälkar vasst kantade; bas-slidor rödbruna, ibland vinröda, kanterna ofta fibriga. Blad närmast liklånga med stjälsen, 4-8 mm breda, platta, gulgröna; övre sida glänsande, slät. Nedre axets stödblåd liklång med blomst. Hanax 2-4. Honax 2 el 3; ax 20-40 mm, långskaftade, långsträckta, i början upprätta, senare hängande. Axfjäll ovala, rödbruna, mittnerv ljusare. Fruktgömmen snett upprätta, 5-8 mm, äggformiga, avsmalnar smått mot näbbet, tunna väggar, till slut ljusgula el gulbruna; näbb långt, spets med djup längsskåra. VI-VII. På sjö- och älvstränder, i diken, pölar, översvämmade ångar, starrmyrar.

39. C. saxatilis - glansstarr
10-40 cm; rotstock krypande, lång, kraftig. Skott ensamma; stjälkar på överdelen sträva: basslidor rödbruna. Blad ungefär liklånga med stjälsen, 2-4 mm breda, platta, rent gröna. Nedre axets stödblåd vanl kortare än blomst. Hanax 1, ibland 2. Honax 1 el 2; ax 7-20 mm, runda - långsmala; axskaft högst 1,5 cm. Axfjäll närmast liklånga med fruktgömmet, trubbiga, svartbruna. Fruktgömmen 2-4 mm, äggformiga, otydliga nerver, rödbruna - svarta - blåroda, glänsande, avsmalnar mot det korta näbbet. Märken 2. VII-VIII. I fjällens tunntäckta gungflykärr, vid bäckar, kvardröjande snö, någon gång på kalkrika stenmarker.

C. saxatilis * vesicaria
Sällsynt.

40. C. rotundata - rundstarr
10-40 cm; rotstock krypande, lång, ljusgrå. Skott isär; stjälkar upprätta, styva; basslidor gråaktigt ljusbruna. Blad kortare stjälsen, 1-2 mm breda, rännformiga, glänsande, saknar papiller, undre sidan mörkgrön. Nedre axets stödblåd syllik. Hanax 1, ibland 2. Honax 1 el 2; ax 15-30 mm, närmast skaftlösa, upprätta. Axfjäll trubbiga. Fruktgömmen täta, 2,5-4 mm, klotformiga, svartbruna, svagt glänsande, avsmalnar tvärt mot det korta näbbet. Märken 3. VII-VIII. Karga mossar, främst på flarkar, mera sällan på stränder.

C. rotundata * saxatilis

I Enontekiös lappmark, vidas bestånd bildas.

41. C. stenolepsis - gölstarr

20-50 cm; rotstock krypande, lång, kraftig. Skott isär, upprätta; basslidor rödaktiga. Blad tämligen liklånga med stjälken, 3-5 mm breda, platta, rent gröna. Nedre axets stödblåd vanl längre än blomst. Hanax 1 el 2, ibland 3. Honax 2-4, ibland 1; ax 15-40 mm, med tydligt skaft, upprätta, sällan hängande, runda, långsträckta. Axfjäll kortare än fruktgömmet, trubbiga, svartbruna. Fruktgömmen 4-5 mm, äggformiga, avsmalnar smått mot det korta näbbet, glänsande, mogna bruna, fläckiga, fläckar svartbruna - violetta; märken 3. VII-VIII. Tunntäckta fjällmyrar, vid bäckar, då och då på steniga marker.

42. C. capillaris - hårstarr

5-20 cm; löst tuvade. Stjälkar tunna, trådlika; Basslidor ljus- el rödaktigt bruna. Blad 1-2,5 mm breda, mycket kortare än stjälken, ljusgröna. Nedre axets stödblåd kortare än blomst, bladlik: slida lång, grön. Hanax kortskaftat. Honax 2-4; ax 5-15 mm, glesa, 5-10-bl, som unga upprätta, senare hängande, skaftet långt och tunt. Axfjäll märkbart kortare än fruktgömmet, hinnkantade, nästan vita. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, smalt äggformiga, med kort spets, brunglänsande; näbb kort. VI-VII. Tunntäckta mossar och vattendrypande kärr, våta kalkklippor, frodiga stränder, lundängar, även fjällängar; kalkgynnad.

43. C. flacca - slankstarr

20-50 cm; rotstock krypande, kraftig. Basslidor rödbruna. Blad kortare än stjälken, 3-6 mm breda, platta, blågröna. Nedre axets stödblåd liklång med blomst, högst korta slidor. Hanax 1-3. Honax 2-4; ax 15-40 mm, runda, vanl långskaftade, i början upprätta, senare hängande. Axfjäll ovala, vanl trubbiga, mörkbruna, hinnkantade, mittnerv gulgrön. Fruktgömmen 2-3 mm, rundat päronformiga, strävt glandrig el gleshårig, gråaktigt grön, slutligen brun- el svartaktiga, ofta brokiga; näbb rätt kort. VI-VII. Kalkverkande ängar, lundängar och brunmossar, någon gång nykomling i hamnar och förrådsområden.

44. C. panicea - hirsstarr

20-50 cm; rotstock krypande, kort; skott ensamma. Basslidor ljusbruna, kort skiva (5-10 mm). Blad 2-4(-6) mm breda, kortare än sitt skaft, blågröna. Nedre axets stödblåd vanl längre än sitt ax, snäv slida. Hanax 1. Honax 1-3; ax 10-30 mm, upprätta, glesa, långt isär, nedre tydligt skaftat. Axfjäll spetsiga, mörkbruna. Fruktgömmen 3-4,5 mm, rundade, trubbiga, otydliga nerver, gulvita el -gröna, slutligen bruna; näbb kort, snett bågböjt. VI-VII. Gungflymyrar, stränder, torra och fuktiga ängar, lundängar.

45. C. vaginata - slidstarr

20-50 cm; rotstock krypande, kort; skott ensamma. Basslidor ljusbruna; vid blomskottens bas endast skivlösa slidor. Blad 3-5 mm breda, rent el gul-gröna. Nedre axets stödblåd vanl kortare än sitt ax, med glapp och lång slida. Hanax 1. Honax 1-3; ax 10-25 mm, upprätta, glesa, långt isär, nedre med tydligt skaft. Fruktgömmen 3-5 mm, rundat päronformiga, plattat 3-kantiga, gulgröna; näbb tydlig, snett bågböjt. VI-VII. Sanka skogar och lundskogar, lundängar och slänter, frodiga myrar; även på kalvfjället.

46 C. livida - vitstarr

15-30 cm; rotstock krypande, kort; skott ensamma. Blad av stjälkens längd, 2-4 mm breda, svagt ränsformiga, ljust grågröna. Nedre axets stödblåd liklång med sin blomst, snäv slida. Hanax 1. Honax 2 el 3; ax 10-30 mm; upprätta glesa, rätt nära varandra, kortskaftade. Axfjäll trubbiga, bruna, mittnerv ljusgrön. Fruktgömmen 2,5-4 mm, rundat spolförmiga, ljusgröna, slutligen gulvita; näbb rakt. VI-VII. På mellanrika gungflyn och slänTERS mittdelar. Har avtagit i söder.

47. *C. distans* - glesstarr

220-60 cm; tätt tuvade. Stjälkar upprätta; basslidor ljusbruna, helbräddade. Blad tydligt kortare än stjälken, 2-6 mm breda, platta, grågrön. Nedre axets stödblåd smal, längre än sitt ax, slida 10-35 mm. Hanax 1 el 2. Honax 3-5, ibland 2; ax 10-30 mm, äggformiga - långsträckta, långt isär, nedre ofta vid stjälkens basdel; skaft 1-4 mm. Axfjäll ganska trubbiga, uddspetsade, bruna, smalt hinnkantade, mittnerv grön. Fruktgömmen 4-5 mm, upprätta, med tydliga nerver, gulbruna, äggformiga, avslutas tvärt i näbbet; näbb kort (0,75 mm), rakt, låg längsskåra, spetsflikar sträva. VI. Havstrandsängars övre delar.

48. *C. extensa* - segstarr

20-40 cm; löst tuvade. Stjälkar styva, upprätta; basslidor mörkbruna. Blad nästan liklånga med stjälken, rännformiga, kanterna inåtvridna, gråaktigt gröna, ofta bågböjda, styva. Nedre axets stödblåd märkbart längre än blomst, kort slida. Hanax 1 el 2. Honax 2-4; ax 5-15 mm, upprätta, långsträckta, tätbl, övre nära varandra, nedre vanl isär. Axfjäll trubbiga, kortskaftade, bruna, mittnerv grön. Fruktgömmen 2,5-4 mm, utstående, äggformiga, tydliga nerver, grågröna, till slut bruna; näbb kort, rakt. VI. Havstrandsängar, svagt över medelvattenståndet.

Arterna 49-53 bildar närarters grupp, där korsningar är allmänna och rikliga. Korsningar av *C. hostiana* och *C. flava* med andra arter är sterila och ståndarna kvarblir mellan hanaxfjällen. Korsningar mellan *C. lepidocarpan*, *C. demissa* och *C. viridula* är delvis fertila, men även hos dem blir vanl smånöten ofullbordad.

49. *C. hostiana* - ängsstarr

15-30 cm; löst tuvade el skott ensamma, rotstock krypande. Stjälkar upprätta, tunna; basslidor ljusbrun. Blad kortare än stjälken, 2-5 mm breda, platta, ljust- el gråaktigt gröna. Nedre axets stödblåd smal, längre än sitt ax, slida 7-40 mm. Hanax 1; ax med tydligt skaft. Honax 1-3; ax 7-20 * 5-8 mm, vanl långt isär, äggformiga, främst nedre lång-skaftade. Axfjäll spetsiga, saknar udd, bruna, brett hinn kantade. Fruktgömmen utstående, 3-4 mm. Äggformiga, lång spets, tydliga nerver, gul- el brungröna, matta; näbb rakt, långt, strävt, djup längsskåra. VI. Mossar, fuktiga ängar, sällan på havstränder; kalkfodrande. Fridlyst på Åland.

C. hostiana * *lepidocarpa*
Ställvis på Åland.

C. hostiana * *viridula*
Tämligen allmän på Åland.

50. *C. flava* - knagglestarr

15-60 cm; tuvade, korta revor. Stjälkar upprätta; basslidor ljusbruna. Blad 2,5-6 mm breda, ofta närmast liklånga med stjälken, platta, gulgröna. Nedre axets stödblåd mycket längre än blomst, bladlik, utåt utstående. Hanax vanl skaftlös, någon gång skaft upp till 15 mm. Honax 2-4; av 10-15 * 8-13 mm, nästan klotlika, övre nära varandra, nedre längre ifrån. Axfjäll gulbruna, smalt hinnkantade. Fruktgömmen 4-7 mm, utstående, äggformiga, till slut gula; näbb avsmalnar tvärt, 1,5-2,5 mm, 2/5-1/2 av fruktgömmets längd, nedåt bågböjt, med spetsskåra. VI-VII. Gungfly myrar, frodiga sankskogar, fuktiga ängar, stränder, vid källor; kalkgynnad.

C. flava * *hostiana*
Sällsynt på Åland.

C. flava * *viridula*
Tämligen allmän.

C. flava * *lepidocarpa* ssp. *jemtlandica*
I Kajanalad (Kalix) och Koillismaa, sällsynt.

51. *C. lepidocarpa* - näbbstarr

15-50 cm; tuvade. Stjälkar upprätta, ibland svagt bågböjda; basslidor ljusbruna. Blad 2-4 mm breda, kortare än stjälken, platta, gulgröna. Nedre axets stödblåd tydligt längre än blomst. Hanax skaftlös el tydligt skaftat. Honax 1-3; ax 6-13 * 6-10 mm, nära varandra, nedre ibland isär. Fruktgömmen 3,5-5,5 mm, rundade, avsmalnar tvärt mot näbbet, slutligen gula; näbb 1-1,5 mm, ca 1/3 av fruktgömmets längd, tydligt nedböjda.

51a. ssp. *lepidocarpa* - näbbstarr

15-40 cm. Blad vanl av halva stjälkens längd. Honax vanl 2 el 3. Fruktgömmen 3,5-5 mm; näbb vid axets bas vanl nedåt riktade, en del näbb tydligt tandade. VI. Gungflyn och gungflymyrar; kalkfodrande. Har avtagit. Fridlyst på Åland.

51b. ssp. *jemtlandica* - jämtstarr

15-50 cm. Blad vanl över halva stjälkens längd. Honax 1 el 2; fruktgömmen 3,5-5,5 mm, näbb även vid axbasen ofta uppåt el åt sidan riktade, vanl närmast tandlösa; fruktgömmen ofta mera rundade, axen glesare med "inpackningar" och näbb rakare än ssp. *Lepidocarpas*. VI-VII. Blöta gung-flyn och gyttjiga stränder; kalkfodrande. Fridlyst.

52. *C. demissa* - grönstarr

5-40 cm; tuvade. Stjälkar halvt nedliggande. Blad av stjälkens längd, 2,5-6 mm breda, rent gröna, sällan gulgröna, platta, veka, torra lätt avbrutna vid böjning. Nedre axets stödblåd vanl märkbart längre än blomst. Hanaxskaft 2-25(2,5?) mm. Honax 2-4; ax 8-13 * 6-8 mm, övre nära varandra, nedre vanl tydligt isär, upp till stjälkens basdel. Fruktgömmen 2,5-4 mm, utstående, äggformiga, kvarstår länge som gröna, tydliga nerver, avsmalnar smått mot näbbet; näbb vanl rakt, ca 1-1,5 mm, ungefär 1/3-2/5 av fruktgömmets längd. VI-VII. Fuktiga lundar och sankar lundskogar, stigar, stränder, diken.

C. demissa * *flava*

På stamartens vanliga område, sällsynt

C. demissa * *hostiana*

På Åland, sällsynt.

53. *C. viridula* - ärtstarr

5-30 cm; tuvade. Stjälkar raka el ibland halvt nedliggande. Blad vanl närmast av stjälkens längd, 1-3,5 mm breda, gul- el grågröna, platta el rännformiga, torra ej lätt avbrutna vid böjning. Nedre axets stödblåd tydligt längre än blomst. Hanax vanl skaftlös el kortskaftat, ibland med långt skaft. Honax 2-6; ax 4-12 * 4-9 mm, nära varandra, nedre någon gång isär. Fruktgömmen 1,5-4 mm, utstående, närmast äggformiga el rundade, tunna nerver, avsmalnar tämligen tvärt mot det 0,4-1,3 mm långa (1/4-1/3 av fruktgömmets längd), raka näbbet. VI-VII.

53a. var. *viridula* - ärtstarr

5-30 cm. Blad närmast liklånga med stjälken, 1,5-3,5 mm breda, gulgröna. Honax 2-6; ax 4-12 * 5-8 mm. Fruktgömmen 2,0-3,5 mm, närmast äggformiga el rundade, mattgröna, slutligen gulbruna el smutsgula; udd 0,5-1,2 mm; smånöt fyller mindre än ¼ av fruktgömmet. Stränder, gungflymyrar, fuktiga ångar.

53b. var. *pulchella* - liten ärtstarr

5-25 cm. Blad närmast liklånga med stjälken, 1-3 mm breda, ofta rännformiga, ofta gråaktigt gulgröna. Honax 2-5; ax 4-12 * 4-7 mm, tätbl, långsträckta, platta. Fruktgömmen 1,5-2,5 mm, närmast äggformiga, slutligen gulaktiga el gråaktigt gröna; udd 0,4-0,8 mm; smånöten fyller nästan hela fruktgömmet. På hav- och sjöstränder i fuktiga stenmarker, sällan på myrar.

53c. var. *bergrothii* - ävjestarr

15-30 cm. Blad vanl tydligt kortare än stjälken, 1,5-3,5 mm breda. Honax 2-4; ax 6-13 * 6-9 mm. Fruktgömmen 3-4 mm, rätt rundade, grönaktigt gula, mogna ofta kraftigt gula; udd 0,7-1,3 mm; smånot fyller mindre än $\frac{3}{4}$ av fruktgömmet. Släntkärr, sällan stränder; kalkgynnad.

54. *C. pallescens* - blekstarr

15-80 cm; löst tuvade. Stjälkar smala, upprätta - sneda, överdelen bågböjd, vasst kantade; basslidor bruna, ofta rödaktiga, med korta hår. Blad närmast liklånga med stjälken, 2-5 mm breda, platta, gulgröna, glest med mjuka hår. Nedre axets stödblads längre än blomst, bladlika, bladbasen vanl rynkad på tvären. Hanax kort. Honax 2-4; ax 10-20 mm, i början upprätta, slutligen ensidigt hängande, nedre långskaftade. Axfjäll ljusa, mittnerv grön. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, långsträckta, trubbiga, ljusgröna, slutligen brunaktiga, glänsande, närmast utan udd. VI-VII. På ängar, slänter, hagmarker, fuktiga skogar, vid bäckar.

55. *C. digitata* - vispstarr

10-30 cm; tuvade; rotstock kort, ganska tjock. Stjälkar halvt nedliggande, släta; basslidor mörkt vinröda, helbräddade. Blad 2-5 mm breda, platta, mörkgröna. Nedre axets stödblads slida brun. Hanax vanl skaftlös. Honax 2 el 3; ax 10-25 mm, glesa, den övre når vanl över hanaxet; axskaft lik-långa med axet. Axfjäll ca liklånga med fruktgömmet, uddspetsade, rödbruna; mittnerv grön. Fruktgömmen 3,8-4,2 mm, päronformiga, 3-kantiga, saknar nerver, vanl ljusbruna, en del slutligen rödbruna, glänsande, med korta hår; kort näbb något längre än sin bredd. V-VI. Lundar, fuktiga hedskogar, skogskanter, klippiga lundar, gungflyn.

56. *C. pallens* - åsfingerstarr

Lik *C. digitata*, men hela växten med ljus ton; rotstock ibland ganska lång; basslidor ljusrödbruna - mörkröda, helbräddade, ibland sönderfaller en del i fibrer; nedre axets stödblads slida grön; axskaften ofta kortare än axen, deras axsamling vanl trängre; axfjäll ljusgröna el -bruna; fruktgömmen 3,3-3,7 mm, stympat päronformiga, kvarstår länge gröna; kort stympat näbb, kortare än sin bredd el lika lång som bred. V-VI. Ganska torra och fuktiga hedskogar, då och då i lundar; särskilt i åsområden.

57. *C. ornithopoda* - fågelstarr

5-15 cm; tuvade. Stjälkar halvt nedliggande, släta; basslidor ljusbruna el grönaktiga. Blad kortare än stjälken, 1-3 mm breda, ljusgröna. Axens stöblad små, deras slidor tydliga, hinnaktiga. Hanax skaftlös. Honax 2-4; ax 5-10 mm, nära varandra, glesa, åtminstone övre hanaxet når över, axskaften kvarblir ofta i slidorna. Axfjäll kortare än blomst, med kort udd, ljusbruna, hinnkantade. Fruktgömmen 2-3 mm. Smalt päronformade, 3-kantade, utan nerver, ljusgröna, svagt hårade. V-VI. Lågväxande ängar och lundängar; kalkfordrande. Har avtagit. Fridlyst på Åland.

58. *C. pediformis* - frösöstarr

20-50 cm; rotstock krypande, kraftig, lång, mörkbrun, avslutar i tuvlik bladrosett. Stjälkar halvt nedliggande, sträva; basslidor mörkbruna, sönderfaller i fibrer. Blad 1,5-3 mm breda, närmast av stjälkens längd, gulgröna. Nedre axets stöblad saknar skiva, slida 10-20 mm, grön, brunkantat. Hanax vanl utan skaft. Honax 2 el 3; ax 15-30 mm, långt isär, långa skaft, glesa, den övre når högst upp i jämhöjd med hanaxet. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, smala, spetsiga, uddspetsade, ljusbruna. Fruktgömmen 3-4 mm, gulgröna, med korta hår. V-VI. Gungflylika ås- och klippslänter, undre klipplundar, lundlika skogar.

59. *C. glacialis* - isstarr

5-15 cm; tätt tuvade, korta revor. Stjälkar tunna, styva, släta; basslidor mörkt brunröda. Blad kortare än stjälken, vanl utåtböjda, trådlika, 0,5-1 mm breda, blågröna. Nedre axets stödblåd kort, syllik, närmast slidlös. Hanax närmast skaftlös. Honax 1-3; ax 4-8 mm, nära varandra, kortskaftade, upprätta, smala, glesa, 3-6-bl. Axfjäll kortare än fruktgömmet, trubbiga, svartbruna, lätt avfallande. Fruktgömmen 2-2,5 mm, omvänt äggrunda, svart-bruna, snart avfallande, kala, näbb kort. VII. På fjällslänter och krön, klipputsprång; i Kuusamo på ravinkrön.

60. *C. caryophyllea* - vårstarr

5-30 cm; löst tuvade, korta revor. Stjälkar ofta halvt nedliggande, styva; basslidor ljus- el mörkbruna. Blad kortare än stjälken, 1,5-3 mm breda, gråaktigt gröna. Nedre axets stödblåd vanl hinnartat, ljusbrun, 3-10 mm lång, avslutas i grön udd, slida 2-6 mm. Hanax kortskaftat. Honax 1 el 2; ax 5-15 mm, nära varandra, ofta kortskaftade. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, spetsiga, helbräddade, ljusgula. Fruktgömmen 1-3 mm, äggformiga, grågröna, till slut bruna, näbb kort. VI-VII. Lund- och släntängar, fält. Har avtagit.

61. *C. globularis* - klotstarr

20-50 cm; löst tuvade; rotstock tunn, lång. Basslidor rödbruna. Blad av stjälkens längd, 1-2 mm breda, gråaktigt gröna. Nedre axets stödblåd vanl kortare än blomst, med kort slida. Hanax närmast skaftlös. Honax 2 el 3; ax 3-7 mm, tydligt isär, skaftlösa - kortskaftade. Axfjäll trubbiga, mörk-bruna, hinnkantade. Fruktgömmen 3-3,5 mm, äggformiga, avsmalnar tvärt mot det korta näbbet, ljust brungröna, med nerver, tätt med korta hår. VI-VII. Myraktiga hedskogar, sankskogars kärrkanter, karga tunntäckta myrar, raviner.

62. *C. ericetorum* - backstarr

5-30 cm; tuvade; korta revor. Stjälkar ofta nedböjda; basslidor röd bruna, mörka, sönderfaller senare vanl i fibrer. Blad vanl liklånga med stjälken, 2-4 mm breda, styva, gråaktigt gröna. Nedre axets stödblåd hinnlikt, utan slida. Hanax vanl skaftlös. Honax 1-3; ax 6-15 mm, ovala, nära varandra. Axfjäll ganska trubbiga, mörkt rödbruna, brett hinnkantade, spetsen fransad. Fruktgömmen 2-2,5(-3) mm, päronformiga, gråaktigt gröna, utan nerver, tätt korthåriga; näbb kort. VI-VII. Sandhedar och -backar, åsars släntskogar, klippor, även i sandgropar och vägvallar.

63. *C. montana* - lundstarr

Lik *C. ericetorum*, men bladslidor vanl vinröda; blad 2 mm breda, ljusgröna, vissna blad kvarstår länge som ljust torrt gräs; axfjäll vanl smalt hinnkantade, fruktgömmen 3-4,5 mm, grönaktigt bruna, smalt päronformiga. VI. Torra släntängar och ljusa lövskogar. Endast gamla uppgifter från Åland och osäkra från Åbo från torråret 1883.

64. *C. pilulifera* - pillerstarr

10-40 cm; tätt tuvade. Stjälkar smala, halvt nedliggande el nedåt bågböjda, sträva på överdelen; basslidor gul- el rödbruna, överdelen sönderfaller i fibrer. Blad kortare än stjälken, 1,5-3 mm breda, platta, gulgröna. Nedre axets stödblåd saknar slida, vanl längre än sitt ax, grön. Hanax vanl skaftlös. Honax 2-4; ax 5-8 mm, nära varandra, klotformiga, skaftlösa, upprätta. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, spetsiga, uddspetsade, mörkbruna, ofta smalt hinnkantade. Fruktgömmen 1,5-3 mm, päron- klotformiga, slutar tvärt i det korta näbbet, ljusgråa, korthåriga. VI-VII. På ganska torra ängar, steniga höjdsränthers klippor, torra och fuktiga, ljusa skogar, hyggen.

65. *C. fuliginosa* - sotstarr

10-25; tätt tuvade. Stjälkar smala, ofta hängande; basslidor ljusbruna, styva. Blad korta, 2-3 mm breda, utåt bågböjda, svagt ränsformiga, gulgröna. Nedre

axets stödblåd syllik, slida 5-25 mm, brun. Spetsax hanbl, i spetsdelen ofta honbl. Honax 2-3; ax 10-20 mm, äggformiga, långskaftade, vanl hängande, ensidiga grupper i stjälkstoppen. Axfjäll kortare än fruktgömmet, trubbiga, bruna, hinnkantade. Fruktgömmen 4-5 mm, smalt äggformiga, med lång spets, svartbruna, ofta ljusa på basdelen; näbb ganska svart, lång, smal, tandkantat, spets med korta flikar. VII. På öppna kalvfjällsbälten, ohevaxta grusiga ställen och slänter; kalkfodrande.

66. *C. atrofusca* - svedstarr

10-25 cm; löst tuvade el ensamma skott, rotstock kort. Stjälkar bastanta, upprätta, släta; basslidor gulbruna. Blad av ½ stjälkens längd, 2-4 mm breda, platta, grågröna. Nedre axets stödblåd syllik, slida 5-25 mm. Spetsax 7-12 * 3-4 mm, hanbl, ibland en del honbl. Honax 2-4; ax 8-20 mm, äggformiga, tätbl, långskaftade, hängande. Axfjäll liklänga med fruktgömmet, lång spets, nästan svarta. Fruktgömmen 3,5-5 mm, smalt äggformiga, plattade, slutligen rätt svarta (rödsvarta, basdel ofta ljus); näbb kort. VII. På fuktiga fjällängar, vid bäckar samt tunntäckta flarkmyrar, rikligt på björkdungsbälten; kalkfodrande.

67. *C. limosa* - dystarr

10-40 cm: löst tuvade - ensamma skott, rotstock lång; rötter luddiga. Stjälkar smala, vasst kantade, sträva; basslidor rödbruna. Blad kortare än stjälsen. 1-2 mm breda, ganska styva, blåaktigt gröna. Nedre axets stöd-blåd kort, nästan syllik, slida rätt kort, brun. Hanax endast hanbl. Honax vanl 1 el 2; ax 10-20 mm, långsträckta, långskaftade, vanl hängande, täta, 9-20-bl. Axfjäll längre än fruktgömmet, breda, uddspetsade, ljusbruna. Fruktgömmen 3,5-4,5 mm, plattade, brett äggformiga, otydliga nerver, grågröna; näbb rätt kort. VI-VII. På myrar och gungflyn främst flarkar och dysträck, träsckanter.

C. limosa * *paupercula*

I norra Finland, sällsynt.

C. limosa * *rariflora*

Ställvis i Lappland.

68. *C. rariflora* - myggstarr

10-20 cm; löst tuvade - skott ensamma; rotstocksgrenar korta, bågböjda; rötter luddiga. Stjälkar släta, bastantare än *C. limosa*; basslidor vinröda. Blad 1-3 mm breda, blåaktigt gröna. Nedre axets stödblåd kort, syllik; slida kort, brun. Honax 2 el 3; ax 5-12 mm, hängande, glesa, 4-8-bl. Axfjäll spetsiga el något trubbiga, uddspetsade, svartbruna. Frukt-gömmen 3-4 mm, plommonformiga, otydliga nerver; näbb kort. På myrar, främst på slänter samt på fuktiga torvbottnade hedar.

69. *C. paupercula* - sumpstarr

10-40 cm; löst tuvade - skott ensamma, rotstock lång; rötter luddiga. Stjälkar vasst kantade; basslidor rödbruna. Blad 2-4 mm breda, nästan liklänga med stjälsen, platta, rent el gulaktigt gröna. Nedre axets stödblåd brett, liklångt med blomst, med kort och brun slida. I hanaxets toppdel ofta korta honbl. Honax vanl 2 el 3; ax 10-20 mm, ganska trubbiga, långskaftade, vanl hängande, vid deras bas några hanbl. Axfjäll smalare än fruktgömmet, lång spets, svartbruna. Fruktgömmen 3,5-4,5 mm, plattade, plommonformiga, nästa utan nerver, gulgråa; näbb kort. VI-VII. Mossar, sankskogar, stränder, blöta kärrstigar och vintervägar.

C. paupercula * *rariflora*

Sällsynt i Lappland.

70. *C. laxa* - slakstarr

20-40 cm; skott vanl ensamma, rotstock lång; rötter ej luddiga. Stjälkar smala, halvt nedliggande, veka; basslidor ljusbruna. Blad 1-2 mm breda, platta, ljusgröna. Nedre axets stödblåd kortare än blomst, slida 10-20 mm, grön. Hanax långskaftade. Honax vanl 2; ax 10-20 mm, långt isär, långskaftade, hängande. Axfjäll ovala, ganska trubbiga, bruna, mittnerv gulaktig. Fruktgömmen plommonformiga, breda, kortspetsade; ljust grå-gröna; näbb kort. VI-VII. Mellanrika öppna mossar, ofta på tuvkanter. Har avtagit.

71. *C. atrata* - svartstarr

30-70 cm; löst tuvade, korta revor. Stjälkar upprätta, släta; basslidor rödbruna el vinröda. Blad närmast liklånga med stjälken, 3-6 mm breda, platta, gulgröna. Nedre axets stödblåd vanl längre än blomst, slida under 5 mm. Blomst 3-6-axig; ax 10-25 mm, nära varandra, i början upprätta, senare hängande, toppax i spetsen honbl, i basen hanbl, nästan skaftlösa, övriga honbl, plommonformiga, nedres skaft liklång med axet. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, ovala, nästan svarta. Fruktgömmen 3-4 mm, plommonformiga, trubbiga, utan nerver, ljust gulgröna, senare bruna; näbb rätt kort. VII. Fjällängar, vid bäckar, ängar, försumpade rikt kalkiga ställen, ofta vid stigar.

C. atrata * norvegica

Sällsynt.

72. *C. buxbaumii* - klubbstarr

20-80 cm; löst tuvade el skott ensamma, rotstock lång. Stjälkar upprätta, styva; basslidor mörkt rödaktiga, ofta franskantade. Blad kortare än stjälken, 2-4 mm breda, styva, blågröna. Blomst 3-10 cm, 3-6-axig, gles; ax 10-25 mm, toppax klubblik, spetsen honbl, basen hanbl; nedre axen honbl, långsträckta - klotformiga. Axfjäll svarta, spetsiga - långsträckta, mittnerv grön. Fruktgömmen 2-4,5 mm, plommonformiga, plattade, ljusgröna, matta, näbb rätt kort.

72a. ssp. *buxbaumii* - klubbstarr

30-80 cm. Blomst ofta svagt hängande. Nedre axets stödblåd vanl tydligt längre än blomst. Toppax större än övriga. Axfjällens udd vanl längre än fruktgömmet. Fruktgömmen 3-4,5 mm; näbb kort. VI-VII. Tunntäckta brunmossar, myrängar, stränder, vid bäckar. Fridlyst på Åland.

72b. ssp. *mutica* - fjällklubbstarr

20-40 cm. Blomst upprätt. Nedre axets stödblåd vanl ej av blomst längd. Toppax ej mycket större än övriga, då och då helt hanbl. Axfjäll vanl kortare än fruktgömmet, spetsiga, sällan kort uddspetsade. Fruktgömmen 2-3 mm, trubbiga, nästan utan udd. VII. Tunntäckta minerotrofiska myrar, vid bäckar, sandstränder, forsklippor, främst på fjällbjörkdungar och kalfjället.

73. *C. hartmanii* - hartmansstarr

Lik *C. buxbaumii*, men stjälkar mindre styva; blad mörkgröna; blomst vanl hängande; ax 15-35 mm, runda el övre någon gång svagt klubblika, axfjäll liklånga med fruktgömmet, vanl med tämligen kort udd; fruktgömmen 2-3 mm; näbb rätt kort. Stränder, fuktiga ängar, gungflykanter, diken; kalkfodrande. Fridlyst, även på Åland.

74. *C. norvegica* - fjällstarr

10-60 cm; tuvade, korta revor. Stjälkar smala, överdelen sträv; basslidor vinröda - svartbruna. Blad kortare än stjälken, 1,5-5 mm breda. Nedre axets stödblåd blad- el syllik. Blomst 1-2 cm, 2-4-axig, tät - rätt gles; ax 5-10 mm, toppax i spetsen honbl, i basen hanbl, övriga honbl, närmast klotlika, skaftlösa el med kort skaft. Axfjäll kortare och smalare än fruktgömmet, trubbiga, svartbruna. Fruktgömmen 1,7-3,5 mm, med kort udd. VII.

74a. ssp. norvegica - fjällstarr

5-40 cm; tätt tuvade. Blad $\frac{1}{2}$ stjälkens längd. Ax ibland isär från varandra. Axfjäll närmast av fruktgömmets längd. Fruktgömmen 1,8-2,5 mm, trubbiga, mörkbruna, strävgländriga, utan nerver; näbb ca 0,2 mm, rakt, trubbspetsad. Fjällängar, lövskogar, tunntäckta myrar, klippslänter; på kalfjällets risskogsbältets övre delar.

74b. ssp. inferalpina - taigastarr

20-60 cm; löst tuvade. Blad närmast av stjälkens längd, veka. Ax tätt nära varandra. Axfjäll endast ca $\frac{1}{2}$ fruktgömmets längd. Fruktgömmen 2,4-3,5 mm, plommonformiga, plattade, ljusa, mogna grönaktigt bruna, svagt glandriga, 3-5 nerver; näbb ca 0,6 mm, sned, spets urgröpt - kort 2-flikig. Frodiga, lundalika skogar, lund- och ormbunksskogar, fuktiga ängar och slänter; risskogar och björkbälten.

75. C. holostoma - kolstarr

10-20 cm; rotstock krypande. Basslidor vinröda; blad kortare än stjälken, 1,5-2,5 mm breda, gulaktigt gröna. Nedre axets stödblåd syllik, vanl kortare än blomst, korta och mörka slidor. Blomst 3- el 4-axig, tät; ax 5-10 mm, tämligen kortskaftade. Toppax hanbl, övriga honbl. Toppax ofta gömd desto högre upp när den mellan honaxen. Axfjäll kortare än fruktgömmet, svartbruna. Fruktgömmen 1,8-2,5 mm, plommonformiga, närmast utan nerver, matta i början grågröna, senare åtminstone på överdelen blåroött svarta, närapå utan näbb. VII. Fuktiga fjällängar, tunntäckta klippiga försumpningar samt vid smältvattengölar; över björkgränsen. Fridlyst.

Arterna 76-83 bildar närsläktade arters grupp, vars många arter korsar sig lätt sinsemellan. Eftersom korsningar ofta är åtminstone delvis fertila, kan det uppstå rätt mångformiga korsningspopulationer. Vid arternas bestämning är bladskivan, papiller och klyvöppningar utseende av stor betydelse. Papiller gör ytan matt. Klyvöppningar, som syns med förstoringsglas som ljusa prickar, är vanl på samma sida av skivan som papillerna.

76. C. paleacea - strandstarr

25-50 cm; löst tuvade; rotstock krypande, kraftig. Stjälkar släta; basslidor utan skiva, mörkbruna, helbräddade. Blad ca liklånga med stjälken, 4-8 mm breda, ljusgröna, gulnar tidigt; övre sida slät, undre med papiller. Nedre axets stödblåd breda, liklånga med blomst el längre. Hanax 1-3. Honax 2-6; ax 15-40 mm, långskaftade, hängande, övre ibland upprätta. Axfjäll ljusbruna, 3-nerviga, smalt hinnkantade, uddspetsade; udd 6-15 mm, tätt kortsågade. Fruktgömmen 3-3,5 mm, päron- el plommonformiga, plattade, närmast utan nerver, matta, ljusbruna; näbb rätt kort. VI-VII. Sand- mjälbottnade havstrandsängar, någon gång i lågt vatten.

77. C. halophila - österbottensstarr

30-60 cm; löst tuvade; rotstock krypande, kraftig. Stjälkar släta, styva; basslidor utan skiva, mörkt rödbruna, helbräddade. Blad kortare än stjälken, 3-5 mm breda, båda sidor med papiller. Nedre axets stödblåd bred, längre än blomst. Hanax 1-3. Honax 2-4; ax smalt klubblika, 30-60 mm, upprätta - hängande, nedre skaft 1-5 cm. Axfjäll längre än fruktgömmet, ljusbruna, med tydlig näbb el åtminstone spetsiga, udd högst 5 mm. Fruktgömmen 2-3 mm, päron- el plommonformiga, plattade, matta, tunna nerver; näbb rätt kort. VII. Havstrandsängar, helst på sand- och mjälbottnar, ofta i låga vatten.

78. C. aquatilis - norrlandsstarr

20-100 cm; löst tuvade; rotstock krypande, lång. Stjälkar styva, upprätta, släta; basslidor ofta med skiva, rödaktiga el rödbruna, helbräddade. Blad längre än stjälken, 3-7 mm breda, rännformiga, kanterna uppåt vridna; övre sida

grågrön, med papiller, undre gulgrön, glänsande. Nedre axets stödblåd längre än blomst. Hanax 2-4, ibland 1. Honax 3-6; ax nästan utan skaft, 40-70 mm, smalt klubblika tätbl. Axfjäll vanl kortare än fruktgömmet, rätt trubbiga, bruna, smalt hinnkantade. Fruktgömmen 2-3 mm, plommonformiga, utan nerver, matta, gröna; näbb rätt kort. VI-VII. Vid hav-, sjö-, träsk- och älvstränder, översvämmade ängar, förmultnade ängar, starrängar.

C. aquatilis * *bigelowii* ssp. *rigida*
Tämligen allmän i fjällen.

C. aquatilis * *elata*
Ställvis.

C. aquatilis * *halophila*
Tämligen allmän på Bottenvikens stränder.

C. aquatilis * *nigra*
Tämligen allmän på Bottenvikens stränder.

C. aquatilis * *paleacea*
Tämligen allmän på Bottenvikens stränder.

79. *C. bigelowii* ssp. *rigida* - styvstarr
10-40 cm; skott 3nsamma; rotstock kraftig, med långa grenar. Stjälkar bastanta, släta; basslidor saknar skiva, röd- el gulbruna, helbräddade, glänsande, kvarstår länge. Blad 3-7 mm breda, kortare än stjälken, kanterna nedåt vridna; övre sida slät, mörkgrön, undre matt, med papiller. Nedre axets stödblåd kortare än blomst, med svarta stipler. Hanax 1, ibland 2. Honax 2 el 3; ax 10-35 mm, nära varandra, långsträckta, upprätta, vanl kortskaftade. Axfjäll ganska trubbiga - uddspetsade, svart-bruna, smalt hinnkantade; mittnerv grön. Fruktgömmen 2,5-3,5 mm, utan nerver, gröna-mörkbruna, saknar udd. VII. På fjällhedar och -ängar, myrkanter, vid bergväggar, bäckar och snömarker; allmän på kalvfjället och björkbältet.

C. bigelowii ssp. *rigida* * *nigra*
Tämligen allmän i fjällen.

80. *C. elata* - bunkestarr
30-120 cm; hög- och tättuvade, utan revor. Stjälkar upprätta, styva; basslidor saknar skiva, med vass rygg, gulgråa, kanterna sönderfaller i fransar. Blad kortare än stjälken, 3-7 mm breda, grågröna, kanterna nedåt vridna; övre sida slät, undre med papiller; mittnerv under lågt kantat. Nedre axets stödblåd vanl tydligt kortare än blomst, rakt. Hanax 2-4, ibland 1. Honax 2-5; ax tätbl, övres spets ofta hanbl. Axfjäll liklånga med fruktgömmet, trubbiga, svartaktiga; mittnerv grön. Fruktgömmen 2,5-4 mm, plommonformiga, plattade, gråaktigt gröna, spetsdel rätt mörk; näbb ganska kort. Axfjäll och fruktgömmen ramlar tidigt. VI.

80a. ssp. *elata* - bunkestarr
Upp till 120 cm; blad 4-6 mm breda. Honax 30-60 mm, ganska glesa; axfjäll trubbiga; fruktgömmen 3,5-4 mm, tunna nerver, gråaktigt blågrönt skimrande, kantsöm tydlig. På rikkärr, frodiga sjö- och träskstränder, fuktiga ängar. Sydvästlig.

80b. ssp. *omskiana* - östlig bunkestarr
Högst 100cm; blad 3-5 mm breda. Honax 20-40 mm, tätbl; axfjäll ganska spetsiga; fruktgömmen 2,5-3 mm, närmast utan nerver, nedre del ljust grönaktigt, övre del ofta mörkare, kantsöm otydlig. Ganska karga fjärdstränder och i lågt vatten. På havstränder vid Finska Vikens östra delar; någon gång på myrar.

C. elata * *nigra*

Ställvis på arternas gemensamma plats.

81. *C. cespitosa* - tuvstarr

20-50 cm; tuvor vanl täta, höga, utan revor. Stjälkar smala, sträva; basslidor mörkt rödbruna, med rund rygg, glänsande, franskantade. Blad närmast liklånga med stjälken, 2-3 mm breda; i tvärsnitt M-formade, kanter nedåt vridna, övre sida slät, undre med papiller. Nedre axets stödblåd kort. Hanax vanl 1. Honax 1-3; ax 10-20 mm, rätt nära varandra. Axfjäll korta, svarta. Fruktgömmen 2-2,5 mm, plommonformiga, plattade, grå- el brungröna, närmast näbb- och uddlösa. VI-VII. Frodiga sankskogar, gungfly myrar, källområden, vid bäckar, även i åkerdiken.

82. *C. nigra* - hundstarr

10-80 cm; skott ensamma - tätt tuvade, rotstock lång, korta revor el utan. Stjälkar vanl bågböjda, överdel sträv; basslidor ljus rödbruna, hel-bräddade el sönderfaller i fransar, ibland glänsande, ofta med skiva. Blad kortare än stjälken, 1-4 mm breda, vanl gråaktigt gröna; i tvärsnitt V-formiga, kanterna uppåt vridna. Nedre axets stödblåd högst av blomst längd, stipler gröna. Hanax vanl 1. Honax 1-3; ax upprätta, 10-40 mm, tätbl. Axfjäll smalare än fruktgömmen, mörka, trubbiga. Fruktgömmen plommonformiga, plattade, otydliga nerver, gröna, bruna el svarta, matta, närmast utan udd. VI-VII.

82a. ssp. *nigra* - hundstarr 10-50 cm; lång el kort rotstock, skott ensamma - löst tuvade. Blad ax skiftande längd och bredd, vanl endast översida med papiller. Vid hav-, sjö- och älvstränder, starrängar, sank buskage, tunntäckta kärr, klippmyrar, ängar, diken, vägrenar mm. Hela Finland.

82b. ssp. *juncella* - styltstarr

40-80 cm; tuvade, utan el njuggt med revor. Blad långa, smala, båda sidor med papiller. Stränder, starrängar, sank skogar, bäckbuskage, lundar. Mest i norra och mellersta Finland.

C. nigra * *paleacea*

Tämligen allmän vid Bottenvikens stränder.

83. *C. acuta* - vasstarr

30-120 cm; löst tuvade, lång och kraftig rotstock. Stjälkar upprätta, sträva, skärande vasst kantade; basslidor skiftande bruna, helbräddade. Blad liklånga med stjälken, 4-10 mm breda; kanter nedåt vridna, övre sida slät, undre med papiller. Nedre axets stödblåd längre än blomst. Hanax 2-4. Honax 2-6; ax 30-100 mm, utan skaft el med kort, runda, upprätta el ibland hängande. Axfjäll trubbiga - spetsiga, röd- el svartbruna. Frukt-gömmen 2-3,5 mm, plommon- el äggformiga, plattade, gröna - ljusbruna, senare mörkbruna, matta, ganska tydliga nerver, närmast utan udd. VI-VII. Sjö- och älvstränder, diken, översvämmade ängar, mera sällan på myrar.

C. acuta * *aquatilis*

Sällsynt.

C. acuta * *nigra*

Tämligen allmän.

C. acuta * *bigelowii* ssp. *rigida*

Sällsynt i Kittiläs lappmark.

Undersläkte *Psyllophora*84. *C. microglochin* - borststarr

5-15 cm; skott små, i knippen; rotstock med korta grenar. Stjälkar upprätta, smala, flerbladiga; basslidor ljusbruna. Blad korta, trådlika, ca 0,5 mm breda. Ax 8-15 mm, vid basen 5-10 honbl. Axfjäll tydligt kortare än blomst, smala, bruna, hinnkantade. Fruktgömmen 4-5 mm, i början upprätta, senare nedåt böjda, smalt spolförmiga; från fruktgömmets näbb, vid sidan av märken, sticker ett tunt borst fram. VII. Lågväxande översvämnings- o d ängar, vid älvar och bäckar, även på kalvfjället, kalkgynnad. Har avtagit.

85. *C. pauciflora* - taggstarr

10-20 cm; skott vanl ensamma; rotstock smal, halvt nedliggande. Stjälkar ofta bågböjda vid basen, smala, med få blad; basslidor ljusbruna. Blad korta, trådlika, ca 1 mm breda. Ax 5-10 mm, spets hanbl, basdel med 2-4 honbl. Axfjäll ca 5 mm, smalt ovala, gulbruna, hinnkantade, snart avfallande. Fruktgömmen 5-7 mm, smalt spolförmiga, gulbruna, i början upprätta, till slut snett nedåtriktade, utan borst. VI-VII. Sumpmarker och kvarkar, tunntäckta myrkanter.

86. *C. rupestris* - klippstarr

5-20 cm; löst tuvade, långa revor. Stjälkar halvt nedliggande el upprätta, basdelen bladig; basslidor rödbruna. Blad närmast liklånga med stjälken el kortare, 1-2 mm breda, platta el rännformiga, ofta torra i spetsen, krökta el vridna. Ax 8-15 mm, runda, spetsen hanbl, i basdelen 3-8 honbl. Axfjäll rundspetsade, bruna, ljuskantade. Fruktgömmen stympat äggformiga, 2,5-4 mm, kortare än axfjället, upprätta, tunna nerver, kala, gulbruna. VII. På torra rishedar i kalvfjällsbältet och fjällängar, grusiga ställen, klippskrevor; kalkgynnad.

87. *C. capitata* - huvudstarr

15-40 cm; tätt tuvade. Stjälkar upprätta, styva; basslidor rödbruna. Blad trådlika, kortare än stjälken, ljusgröna. Ax 6-9 mm, äggformigt, spetsigt i toppen, tätt, spetsen hanbl, basen honbl. Axfjäll tydligt kortare än fruktgömmet, trubbiga, gulbruna, hinnkantade. Fruktgömmen 3-3,5 mm, plattade, tätt överlappande, slutligen utstående, längre och bredare än sina fjäll, ljust grönaktiga - gulbruna. VI-VII. Tunntäckta myrar, vid bäckar, fuktiga klippslänter, vanl i barrskogsbältet; kalkgynnad.

88. *C. arctogena* - renstarr

Lik *C. capitata*, men 5-15 cm; ax 3-6 mm; axfjäll närmast liklånga med fruktgömmet; fruktgömmen 2-3 mm. VII-VIII. På torrare växtplatser än *C. capitata*: kalvfjällets rishedar, vid klippväggar samt vindpinade sidor.

89. *C. pulicaris* - loppstarr

10-25 cm; tätt tuvade, utan revor. Stjälkar upprätta, trådlika; basslidor smutsbruna. Blad närmast liklånga med stjälken, trådlika. Ax 10-25 mm, spets hanbl, basdelen glest med 5-10 honbl. Axfjäll spetsiga, bruna, hinnkantade, snart avfallande. Fruktgömmen 3-5 mm, spolförmiga, utan nerver, brungröna, som mogna glänsande svartbruna, i början upprätta, slutligen snett nedåt. VI. Fuktiga ängar, tunntäckta myrar, frodiga sankskogar; kalkgynnad.

90. *C. melanostachya*

40-45 cm; löst tuvad, rotstock lång, slingrande. Stjälkar upprätta; basslidor rödaktiga. Blad något kortare än stjälken - liklånga, 2-3 mm breda, ljusgröna, kanter svagt vridna nedåt. Nedre axets stödblåd 5-10 cm, högst ca liklång med blst. Hanax 2 el 3, nedre kortare än övre. Honax 2, 10-35 mm, kortskaftade, med långa mellanrum. Axfjäll längre än fruktgömmet, hinnkantade, avsmalnar till smal tandkantad udd. Fruktgömmen 4.5-5,5 mm, brett äggformiga, mogna fårade, svartnar, långspetsade; fruktspetsen djupt kluven, tandkantad. Märken tjockhåriga, dessa genomskinliga. VII-VIII. Grusiga vägrensängar och rätt torra dikesbottnar. Mellaneuropa - Mellanasien.

127. Poaceae

1-,2- eller fleråriga gräs. Stam rund, ihåligt strå, vars ledbaser har fyllda (led)knutar. Blad strödda, Bladbaser utsträckt omger stammen som öppen eller sluten slida.; vid slidmynningens kanter ibland bladöron; i gränsen mellan slida och blad ofta hinnartat snärp, någon gång hårrad. Blad (bas) lång, smal, jämbred eller lång lansettlik, platt, rännformig, uppvriden, trådlik eller i tvärsnittet V:formig. Blomställning sammansatt ax eller vippa.

Blomställningens grunddel 1- eller flerblommigt småax; i småaxet ytterst 2 vanl gröna skyddsfjäll eller yttre- och inre skärmfjäll. Blomma två- eller enkönad eller könlös. I blomman hinnartat eller grönaktigt ytteragn (=blommans stödblåd) och hinnartat inneragn (=ytterhyllblad) samt vanl 2 eller 3 ståndare och 1-3 märken i pistillen. I skärmfjällets spets kan finnas tagglik udd, i ytteragnets spets eller rygg borstlik agn (spets- eller ryggborst). Frukt korn, vars fröskal är sammanväxta med smånötsväggen och omges ibland av den sammanväxta inner- och ytteragnen (=agnar). I bestämningsnycklarna och i bilderna omtalade fjällens och småaxens mått omfattar ej borst om icke annat anges.

Inre- och yttre skärmfjäll, inner- och ytteragn, skärmfjällets udd, blomma, borst, könlös blomma med fjäll
Nyckelbild av gräsets småax, där finns 2 tvåkönade och en könlös blomma. (Text till bild på sid 577)

Släktnyckel enligt Retkeilykasvio

- | | | |
|--------|---|-----------------|
| 1. | Blad 40-80 mm breda; på samma växt skilda han- och honblomst | 54.Zea |
| 1. | Blad högst 20 mm breda; blom. vanl 2-könade, sällan 1könade; ej skilda han- och honblomst | 2 |
| 2(1) | Småax med kort skaft el utan; blst sammansatt ax el axlik vippa | |
| 3 | | |
| 2 | Småax el småaxgrp med långt skaft; blomst gles el i klaselik vippa | 26 |
| 3(2) | Småax med mycket kort skaft el utan; blst i ogrenat el grenat sammansatt ax | 4 |
| 3 | En del småax el småaxgrp skaftade i axlik vippa | 15 |
| 4(3) | Småax i grenat sammansatt ax | 5 |
| 4 | Småax i ogrenat sammansatt ax | 7 |
| 5(4) | Blomst fingerlikt grenad; grenarna vanl längre än 5 cm | 52.Digitaria |
| 5 | Blomst ej fingerlikt grenad; grenarna 1-2 cm långa | 6 |
| 6(5) | Blomst grenar 2-4 mm tjocka; småax platta i 2 motstående rader | 10. Beckmannia |
| 6 | Blomst grenar vanl tjockare än 5 mm; småax bollika, ej i 2 motstående rader | 51.Echinochloa |
| 7(4) | Småax vanl 1-blom. el med 1 2-könad bl, antingen 2-4 mm fyllig el 6-8 mm och rätt tunn | 8 |
| 7 | Småax 1- el flerblom, vanl längre än 8 mm | 9 |
| 8(7) | Sammansatt ax 5-6 cm, tunt, 2-sidigt; småax 1-blom., saknar skärmfjäll, smala, saknar borsthår | 47.Nardus |
| 8 | Sammansatt ax 2-5 cm, tjockt, cylindriskt; småax trinda, vid basen borsthår längre än småaxet | 53. Setaria |
| 9(7) | Sammansatt ax, 1 småax i varje axfäste | 10 |
| 9 | Sammansatt ax, 2-4 småax i varje axfäste | 14 |
| 10(9) | Småaxens smalsida (ytteragnens ryggsida) mot axfästet; 1 skärmfjäll utom med få undantag, toppsmåaxet 2 | 2. Lolium |
| 10 | Småaxens breddside (skärmfjällens och ytteragnarnas kanter) mot axfästet, 2 skärmfjäll | 11 |
| 11(10) | Småaxen kortskaftade | 20.Brachypodium |
| 11 | Småaxen skaftlösa | 12 |
| 12(11) | Skärmfjäll sylformiga, 1-nerviga, uddspetsade, med 20-80 mm långt borst | 24.Secsla |
| 12 | Skärmfjäll jämbreda-ovala, 3-5 nerver, med el utan kort udd | 13 |

| | | |
|---------|--|-------------------|
| 13 (12) | Småax rundade, 3. el 4-bl | 23. Triticum |
| 13 | Småax platta - cylindriska, 2-8-bl | 13a |
| 13a(13) | Skärmfjällets rygg rund; småax utmed axledet | 22. Elymus |
| 13a | Skärmfjällets rygg kölad; småax utspärrade | 55. Agropyron |
| 14(9) | Småax utan borst, 2-4 blmr, 2 el 3 i par, ej förkrympt | 21. Leymus |
| 14 | Småax med långa borst, 1-blom., 3 i par, sidoställda ofta förkrympta | 25. Hordeum |
| 15(3) | Långa borsthår vid småaxets bas | 53. Setaria |
| 15 | Inga borst vid småaxets bas | 16 |
| 16(15) | Småax 1-blom. | 17 |
| 16 | Småax 2- el flerblommiga | 21 |
| 17(16) | Blomst vanl blågrön- och ljusbrokig; skärmfjäll brett ljuskantade | 41. Phalaris |
| 17 | Blomst enfärgad; skärmfjäll ej ljuskantade | 18 |
| 18(17) | Småax 5-10 mm, smala; blomst gles el tät | 19 |
| 18 | Småax under 5 mm, breda; blomst tät, cylindrisk | 20 |
| 19(18) | Blomst 2-4*1 cm, gles | 34. Anthoxanthum |
| 19 | Blomst 8-15*2 cm, tät | 37. Ammophila |
| 20(18) | Skärmfjäll med långa borstudd; Blomst sträv | 39. Phleum |
| 20 | Skärmfjäll utan borstudd; Blomst mjuk | 40. Alopecurus |
| 21(16) | Blomst, 10-15*7-12 mm, blåaktig; nedre blad 2 mm breda, ovensidan ljust blåaktig | 16. Sesleria |
| 21 | Blomst vanl längre och smalare; nedre blad ej ljust blåaktiga | 22 |
| 22(21) | Vid småaxets bas kamlika fjäll av småaxets storlek | 11. Cynosurus |
| 22 | Småaxets bas utan kamlika fjäll | 23 |
| 23(22) | Småax 1-5 mm | 24 |
| 23 | Småax vanl över 5 mm | 25 |
| 24(23) | Växten vanl 10-30 cm, bastant, åtminstone slidan hårig; blomst mörk el ljus | 29. Trisetum |
| 24 | Växten 5-15 cm, vek, kal; Blomst ljus | 32. Aira |
| 25(23) | Småax 5-7 mm, breda, tätt utstående och långhåriga | 17. Melica |
| 25 | Småax 15-25 mm, smala, korthåriga | 20. Brachypodium |
| 26(2) | Småax 1-blom. el en del blmr endast 1 fertil, 2-könad, andra endast med ytteragn | 27 |
| 26 | Småax 2- el flerblom | 40 |
| 27(26) | Vid ytteragnarnas bas rikligt med långa hår | 38. Calamagrostis |
| 27 | Inga hår vid ytteragnarnas bas | 28 |
| 28(27) | Blomst tät, korta grenar | 29 |
| 28 | Blomst vanl gles, långa grenar | 30 |
| 29(28) | Växten 2-10 cm; Blomst 0,8-3 cm, fjällväxt | 7. Phippsia |
| 29 | Växten 25-100 cm; Blomst 5-15 cm | 51. Echinochloa |
| 30(28) | Småax med borst | 31 |
| 30 | Småax utan el med korta borst, innesluten i småaxet | 32 |
| 31(30) | Uddborst 4-6 mm; småax 2-3 mm | 14. Apera |
| 31 | Ryggborst 2-3 mm; småax 1,5-3 mm | 36. Agrostis |
| 32(30) | Småax med rundad rygg, ej platta | 33 |
| 32 | Småax med spetsig rygg, platta | 36 |
| 33(32) | Slida och blad med långa hår; blomst liklång med bredden | 50. Panicum |
| 33 | Slida och blad kala; blomst mycket längre än bred | 34 |
| 34(33) | Småax 5-7 mm | 17. Melica |
| 34 | Småax 2-5 mm | 35 |
| 35(34) | Växten 10-60 cm; stråbasen knäböjd, rotslående; vippa rödblå-grönbrokig | 12. Catabrosa |
| 35 | Växten 50-150 cm; stråbasen rak, ej rotslående; vippa | 43. Milium |
| 36(32) | Vippa vanl delvis innesluten i övre bladslidan; småax utan skärmfjäll; ledknutar med nedåtriktade borsthår | 49. Leersia |
| 36 | Vippa helt utanför slidan; småax med skärmfjäll; ledknutar ej håriga | 37 |
| 37(36) | Vippa 8-15 cm, lik småaxgrp bollika gyttring, blågrön- el blårödbrokig | 41. Phalaris |
| 37 | Vippa ej lik småaxgrp bollika gyttring | 38 |

| | | |
|--------|--|--------------------|
| 38(37) | Vippa hängande, grön; skärmfjäll liklånga; ytteragnar gröna | 13. Cinna |
| 38 | Vippa upprätt, endast i skugga helt grön; skärmfjäll oliklånga; ytteragnar hinnlika, ej gröna | 39 |
| 39(38) | Skärmfjäll klart kortare än ytteragnarna | 8. Arctagrostis |
| 39 | Skärmfjäll längre än ytteragnarna | 36. Agrostis |
| 40(26) | I småaxen rikligt med långa, silvriga väl synliga hår | 44. Phragmites |
| 40 | I småaxen ej långa synliga hår (i ytteragnarna ibland långa hår, ej synliga) | 41 |
| 41(40) | Åtminstone det andra skärmfjället liklångt med småaxet el längre | 42 |
| 41 | Skärmfjäll märkbart kortare än småaxet och ofta även kortare än närmaste ytteragn | 57 |
| 42(41) | Småax borstlösa; skärmfjäll ibland med borst, ytteragnar någon gång vasspetsade | 43 |
| 42 | Småax åtminstone med 1 borst, ibland rätt kort | 46 |
| 43(42) | Småax hängande, upp till 30 mm | 26. Avena |
| 43 | Småax upprätta el utstående, högst 10 mm | 44 |
| 44(43) | Vippa med 4-10 upprätta småax, | 45. Danthonia |
| 44 | Vippa vanl med fler än 20 småax, småax upprätta el utstående | 45 |
| 45(44) | Småax 3-5 mm, linslika, 3-blom., åtminstone övre gyllenbruna | 33. Hierochloë |
| 45 | Småax 7-10 mm, spollika, 3-5 blr., ljusgröna | 42. Schlochloa |
| 46(42) | Småax 2-7 mm; synligt del av borst kortare än småaxet | 47 |
| 46 | Småax 4-30 mm; synligt del av borst av småaxets längd | 51 |
| 47(46) | Skärmfjäll breda | 33. Hierochloë |
| 47 | Skärmfjäll smala | 48 |
| 48(47) | Ledknutar håriga: småax med ett borst | 35. Holcus |
| 48 | Ledknutar kala; småax med 2 borst | 49 |
| 49(48) | Strået 5-15 cm; småax 1-3 mm | 32. Aira |
| 49 | Strået vanl över 15 cm; småax 3-7 mm | 50 |
| 50(49) | Skärmfjäll ungefär liklånga med ytteragnarna; borst fr. ytter- agnarnas bas el basdel | 30. Dechampsia |
| 50 | Skärmfjäll nästan dubbelt så långa som ytteragnarna; borst fr. ytteragnarnas mitt | 31. Vahlodea |
| 51(46) | I småaxet 1 långt knäböjt borst | 52 |
| 51 | I småaxet mer än 1 borst | 53 |
| 52(51) | Småax 15-30 mm, hängande; vippa vanl bred | 26. Avena |
| 52 | Småax 8-10 mm, mest upprätta; vippa smal | 28. Arrhetnatherum |
| 53(51) | Småax 10-30 mm | 54 |
| 53 | Småax under 10 mm | 55 |
| 54(53) | Småax 15-30 mm, hängande; skärmfjäll med 7-11 nerver | 26. Avena |
| 54 | Småax 10-25 mm, upprätta; skärmfjäll med 1-3 nerver | 27. Avenula |
| 55(53) | Blad och bladslida håriga | 29. Trisetum |
| 55 | Blad kala el håriga, slida kal | 56 |
| 56(55) | Blad kala, ytteragnar kala | 30. Deschapsia |
| 56 | Bladöversida hårig; ytteragnar silkeshåriga | 33. Hierochloë |
| 57(41) | Ytteragnar borstlösa, ibland med spetsig udd | 58 |
| 57 | Ytteragnar med uddborst | 69 |
| 58(57) | Skärmfjäll och ytteragnar med vass rygg; småax platta | 59 |
| 58 | Skärmfjäll med rund el vass rygg; ytteragnar med rund rygg; småax ej platta | 64 |
| 59(58) | Småax 4-7 mm, hjärtlik bas, linslika, hängande | 15. Briza |
| 59 | Småax ej hjärtlika, ej linslika, ej heller hängande | 60 |
| 60(59) | På snärpets plats hårrad | 61 |
| 60 | Snärp hinnlik | 62 |
| 61(60) | Vippa hopdragen, grenar uppriktade; småax med 1-4 blmr | 46. Molinia |
| 61 | Vippa vanl upprepat grenig; småax med 5-40 blmr | 48. Eragrostis |
| 62(60) | Småax 20-40 mm | 19. Bromus |
| 62 | Småax under 10 mm | 63 |
| 63(62) | Småax högst 6 mm, ej i större bollika grp. | 4. Poa |
| 63 | Småax 5-8 mm i stora bollika grp.; övre vippgrenar korta, nedre långa | 9. Dactylis |

| | | |
|--------|---|----------------|
| 64(58) | Skärmfjäll spetsiga | 1. Festuca |
| 64 | Skärmfjäll trubbiga | 65 |
| 65(64) | Skärmfjäll tämligen liklånga, gulaktig spets | 5. Arctophila |
| 65 | Skärmfjäll klart oliklånga, ej med gulaktig spets | 66 |
| 66(65) | Småax 1- el 2-blom. | 67 |
| 66 | Småax 3-13 blmr | 68 |
| 67(66) | Blomst ej 1-sidig; småax 2-4 mm, utstående | 12. Catabrosa |
| 67 | Blomst 1-sidig; småax 5-10 mm, nickande hängande | 17. Melica |
| 68(66) | Växten vanl 10-40 cm; bladslida helt öppen | 6. Puccinellia |
| 68 | Växten vanl 40-250 cm; bladslida sluten nästan ända upp | 18. Glyceria |
| 69(57) | Vippaxel och -grenar 4-kantiga el runda; ytteragnar med 2-tandad udd; borst fr. tändernas mellanrum | 19. Bromus |
| 69 | Vippaxel och -grenar 3-kantiga; ytteragnar med hel udd, spetsiga | 70 |
| 70(69) | Flerårig; ståndare 3; småaxgrenar med jämntjock bas | 1. Festuca |
| 70 | 1-årig; ståndare 1; småaxgrenar klubblika | 3. Vulpia |

1. Festuca

Fleråriga. Blad platt, rännformigt eller trådlikt; snärp kort. Blomställning vippa; grenar vanl ensamma eller i par, 3-kantiga. Småax 3-10 blommiga, spolfformiga; skärmfjäll rundryggade; ytteragn rundryggad, spetsig, borst från spetsen eller saknas; ståndare 3.

| | | |
|--------|---|-----------------|
| 1 | Alla blad platta, 3-15 mm breda | 2 |
| 1 | Åtminstone nedre blad med inrullade kanter, trådlik | 4 |
| 2(1) | Borst 10-20 mm | 1.gigantea |
| 2 | Borst helt kort el saknas | 3 |
| 3(2) | Småax smalt spolfformiga, 5-10 blmr; i blomst nedre led 2 olik-långa grenar av vilka den kortaste med 1-3 småax | 2.pratensis |
| 3 | Småax brett spolfformiga, 3-8 blmr; i blomst nedre led 2 el 3 grenar av vilka den kortaste med 3-10 småax | 3.elatior |
| 4(1) | Stjälkblad platta el rännformiga, 0,5-3 mm breda; löst el tätt tuvade; skott i slidan el genombrutna; revor korta el långa, saknas sällan; snärp saknas (4.-8. rubra-grupp) | 5 |
| 4 | Alla blad trådlika; tätt tuvade; alla skott inom slidan; snärp korta, breda (ovina-grp) | 9 |
| 5(4) | Tätt tuvade; revor korta el saknas; borst längre än 1/2 agnen | 6 |
| 5 | Vanl löst tuvade; revor långa; borst högst 1/2 agnens längd | 7 |
| 6(5) | Nedre blad 0,5-1 mm breda, 5-7 nerviga | 5.nigrescens |
| 6 | Nedre blad 0,5 mm breda, 3(-5)-nerviga | 6.heterophylla |
| 7(5) | Småax med åtminstone 8 blmr; nedre blad mittnerv på undersidan smalt vingkantad | 8.diffusa |
| 7 | Småax vanl med högst 6 blmr; nedre blads mittnerv under ej vingkantad | 8 |
| 8(7) | Vippa över 5 cm; agnar kala el håriga, men ej vitulliga; borst tydlig | 4.rubra |
| 8 | Vippa under 5 cm; agnar vitulliga; borst kort el saknas | 7.richardsonii |
| 9(4) | Småax alltid vivipara; fjällväxt | 11.vivipara |
| 9 | Småax vanl ej vivipara | 10 |
| 10(9) | Basslidor av samma höjd, tjocka, gulaktiga; nedre blads tvärsnitt med 6 spår | 12.polesica |
| 10 | Basslidor av olika höjd, smala | 11 |
| 11(10) | Nedre blad blågröna, tvärsnitt med 4 spår | 13.trachyphylla |
| 11 | Nedre blad gröna, tvärsnitt 2 spår | 12 |
| 12(11) | Med borst; nedre blad 0,3-0,6 mm breda | 9.ovina |
| 12 | Saknar borst; nedre blad 0,2-0,4 mm breda | 10.tenuifolia |

1.F. gigantea - lehtonata, långsvingel

50-80 cm. Löst tuvad. Blad upp till 30 cm, 8-15 mm bred, mittnerv bred; bladöron långa, smala, kala. Vippa 15-30 cm, vekligt hängande. Småax 8-12 mm, vanl 5-8 - blommiga; ytteragn med borst; borst 10-20 mm. VIII-IX. Klibbalslundar, sumpskogar med källor; sällan nykomling vid stationer,

gårdar. Fridlyst.

2.F. pratensis - nurminata, ängssvingel

40-100 cm. Löst tuvad. Blad uoo till 40 cm, 3-8 mm bred, kanterna torra ofta uppvridna; unga bladöron kala. Vippa 7-25 cm; i nedersta ledbasen 2 grenar, från den kortare 1-3, från den längre 3-6 småax. Småax 10-20 mm, smalt spolformiga, 5-10 blommiga; ytteragn vanl utan borst. VI-VII. Fuktiga ängar, vallar, vägrenar, omarker; även som foderväxt.

F. pratensis * Lolium perenne, * Festolium liliaceum

Uppkommen mellan stamarterna; blomst ogrenad el grenad; vippaxelsträv-kantad; småax kortskaftade, med 2 skärmfjäll; ståndarknappar öppnade, pollen outvecklat. Gräsvallar, i rajgräs. Måhända tämligen sällsynt.

3. F. arundinaceae - rörsvingel

60-150 cm. Löst tuvad. Blad upp till 40 cm, 3-10 mm bred; unga bladöron gleshåriga. Vippa 15-30 cm; i nedersta ledbasen 2 el 3 tämligen liklånga grenar, den kortaste med 3-10 småax. Småax 8-15 mm, brett spolformiga, 3-8 blommiga; borst 1-3 mm. VII-VIII. Steniga havsstränder, havsstrands-ängar och -buskage, fuktiga och våta ängar.

4-8. F. Rubra-grupp

Vanl löst tuvade, vanl med revor; skott inom slidan el genom-brutna; bas-slidor ofta rödaktiga. Nedre bladskivors kanter ofta upp-vridna: stambladsskivorna platta el rännformiga, 0,5-3 mm breda; saknar bladöron. Småax 7-13 mm, 5-10-blommiga; blåroött gröna-gröna-ljusgröna.

4. F. rubra - rödsvingel

30-70 cm; vanl löst tuvade. Revor rätt långa. Nedre bladskivor 10-15 cm, 2-3 mm breda. Vippa 5-15 cm, upprätt. Småax 5-6-blommiga; agnar håriga; borst kort. VI-VII.

4a. ssp. rubra - rödsvingel

Löst tuvade. Nedre bladslidor vanl håriga, ofta rödaktiga. Blad grön-blåaktig, ej styv; nerver 5(-7). Småax 7-10 mm; agnar kala, ibland håriga på nutida vägrenars stubbåkrar. På ängar, sjö-, flod- och havsstränder vid bäckbuskage, gungflyn, gräsängar, åkrar, vägrenar o s v; även foder- och gräsväxt. Flerårig.

4b. ssp. arctica - fjällsvingel

20-50 cm; ensamskott - tuvad, korta revor. Lågbladskiva 0,5-1(-1,5) mm bred, 3-7-nervig, ofta blåaktig (basdel blekt halmlika, vari färgämnet antosuan saknas, är ej sällsynta). Vippa 4 cm, upprätt; småax 7-13 mm; agnar tätthåriga; borst från ytteragn 0,5-3(-4) mm, i fjällen sällan borstlös. På havsstränder på mineraljordar (innefattar även bottenviksrödsvingel); i Lappland vid floder, på fjällhedar och ängar; sällan nykomling på åkrar, slänter, byfält. Ssp. arctics och ssp. rubras mellanformers agnar gleshåriga.

[Finska havsstrands- och fjällväxter hör till enhetlig cirkumpolär ras, vars äldsta namn är ssp. arctica; namnet är dock tills vidare ej typsatt.]

4c. ssp. juncea

Tätt tuvad. Blad styv; nerver 7(-9). Småax 8-12 mm; agnar kala el korthåriga. Vägrenar. Europa.

5. F. Nigrescens - tuvsvingel

30-80 cm. Tätt tuvad, korta revor el utan. Nedre blad 0,5-1 mm bred, 5-7 nerver. Vippa 4-10 cm, vek. Småax 5- el 6-blommiga; agnar vanl kala; borst åtminstone av halva ytteragnets längd. VII-VIII. Parkgräsmatta. Europa.

6.F. heterophylla skuggsvingel

30-80 cm. Tätt tuvad, utan revor; blomlösa skott vanl inom slidan. Nedre blad 0,5 mm, 3(-5) nerver, i tvärsnitt 2 fåror. Blomställning 6-17 cm, upprätt; småax 8-12 mm, (3-)4-6 blommig; borst åtminstone av halva ytteragnets längd. VII. Vallar. Väst- och Mellaneuropa.

7.F. richardsonii innefattas i taxa 4b. F. rubra ssp. arctica.

8.F. heteromalla - jätterödsvingel

30-100 cm. Löst tuvad, med långa el korta revor. Nedre blad 1-3 mm breda, ofta platta, 7-11(-13) nerver; mittnerv under smalt vingkantad. Vippa 9-15 cm, nedre grenar långa. Småax 8-12 mm, 8-10 blommiga; ytteragn med borst. VI-VII. Ängar, vägrenar, hyggen, Europa.

9-13. F. ovina-grupp

Tätt tuvade, utan revor; alla skott inom slidan. Blad trådlika; bladöron korta, breda. Vippa 3-10 cm, smal, grön; ytteragn med el utan borst.

9. F. ovina fårsvingel

15-40 cm. Basslidor oliklånga, grågula-blekt brungula. Nedre bladskiva 0,3-0,6 mm bred, sträv, matt, grön, i tvärsnitt 2 fåror. Vippa 3-5 cm, smal. Småax 5-6 mm; borst högst 1,5 mm. VI-VII. Torra och halvtorra ängar, vallar, klippor, torra skogar, sandiga platser, gungflyn, väg- och stigrenar, hyggen.

10. F. filiformis - finsvingel

I likhet med F. Ovina, men bladskivan vekare, längre, upp till 20 cm; blomställning glesare, småax vanl 4-5 mm; ytteragn utan borst. Gräs vid vägrenar. Europa.

11. F. vivipara - groddsvingel

I likhet med F. Ovina, men småax alltid med groddknoppar. VII. Fjällängar och -klippor, gungflymarker i fjällkärr.

12. F. polesica sandsvingel

20-50 cm. Basslidor liklånga, glänsande, läderaktiga, tjocka, halmgula-gulgrå. Nedre bladskiva 0.5-0,7 mm bred, styv, slät, grågrön, i tvärsnitt 6 fåror. Vippa 5-8 cm; småax 6-8 mm; ytteragn med borst; borst 1 mm. VI-VII. Sandiga havsstränder och dyner.

13. F. brevipila - hårdsvingel

25-30 cm. Basslidor gulgrå-rödaktigt grå, oliklånga. Nedre bladskiva 0,6-0,8(-1)mm bred, matt, sträv, blågrön, i tvärsnitt 4 fåror. Vippa 4-10 cm, rätt smal. Småax 6-10 mm, håriga; ytteragn med borst; borst 2-3 mm. VI-VII. Vallar i parker, kyrkogårdar, gårdar och vägrer. Europa.

2.Lolium

1- el fleråriga. Blad vanl med bladöron; skiva smal, platt, spetsig; snärp kort, trubbigt. Blomställning lång, smal sammansatt ax; leden med 1 småax; småaxens smala kant (=agnarnas ryggdel) mot axledet. Skärmfjäll 1 (axfästeshalvan saknas), endast toppsmåaxet 2, ytteragn med borst el utan.

| | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Skärmfjäll högst av halva småaxets längd | 2 |
| 1 | Skärmfjäll ungefär av småaxets längd | 3 |
| 2(1) | Småax vanl utan borst; axfäste slät; ung bladskiva platt el halvorna sammanvikta | 1.perenne |
| 2 | Småax vanl med borst; axfäste strävt; ung bladskivas kanter inåt | |
| 3 | vridna | 2.multiflorum |
| 3(1) | Småax vanl med långa borst, skärmfjäll 7- el 9-nervig | 3.temulentum |
| 3 | Småax utan borst, sällan med, skärmfjäll 5-nervig | 4.remotum |

1. *L. perenne* engelskt rajgräs

Flerårig; 30-60 cm; löst tuvad. Strå slätt. Bladskiva slät, som ung platt el halvorna sammanvikta; bladöron små el saknas. Blomställning 10-20 cm; axfäste slät. Småax 10-15 mm, 5-10-blommiga; ytteragn utan borst; skärmfjäll högst av halva småaxets längd. VI-VIII. Gårdar, gräsvallar, växtjordar, åkrar, tippor, gräsmatte- och foderväxt. Europa.

Festuca pratensis * *L. perenne* (se *Festuca pratensis*)

2. *L. multiflorum* italenskt rajgräs

Vanl flerårig; 40-80 cm; löst tuvad: strå sträv. Bladskiva sträv, Ung bladskivas kanter inåtvridna; bladöron små, saknas sällan. Blomställning 15-25 cm; axfästet sträv. Småax 10-20 mm, 10-15-blommiga; skärmfjäll högst av halva småaxets längd; borst rätt Kort, saknas sällan. VI-VIII. Parkgräsmattor, vägrenar, hamnar, tippor, gårdar mm; gräsmatte- och foderväxt. Europa.

L. multiflorum * *L. perenne*, *L. ** hybridum

1-årig el kortlivad mångårig; ung bladskivas kanter inåtvridna; småax 3-9-blommiga. Ofta fertil och svår identifierad korsning, kanske också foderväxt.

3. *L. temulentum* dårrepe

1-årig; 30-90 cm. Bladskiva sträv; bladöron långa, skärformig. Blomställning 8-20 cm. Småax 12-25 mm, 4-9-blommiga; skärmfjäll ungefär av småaxets längd, 7-9-nerviga; ytteragn vanl med borst. VIII-IX. Hamnar, kvarnar, tippor, åkrar. Europa.

4. *L. remotum* - linrepe

1-årig; 40-80 cm. Bladskiva slät; bladöron långa, skärformiga. Blomst 8-20 cm. Småax 12-25 mm, 4-9-blommiga; skärmfjäll ca liklång med småaxet, 5 nerver; ytteragn vanl borstlös. VI-VII. Tidigare i linåkrar som ogräs; numera sällsynt tillfällig nykomling.

3. *Vulpia*1. *V. myuros* råttsvingel

Ettårig; 5-30 cm; upprätt. Vippa 5-20 cm, basen ofta innesluten i den översta bladslidan, upprätt-något hängande, snäv. Småax 6-11 mm, 4-8-blommiga; 1-3 översta blmr vanl enkönade ståndarblmr el könlösa; yttre skärmfjäll 1(-2) mm; inre skärmfjäll 4-5 mm; ytteragn med borst; borst 8-10(-15) mm; ståndare 1, ofta öppen. VII-VIII. Tippor och lastplatser, nya gräsvallar. Mellan-, Väst- och Sydeuropa.

4. *Poa*

Vanl fleråriga. Bladslida öppen; bladskiva jämbred, spets båtstävslig, På båda sidor om mittnerven ljusgrön strimma. Vippa ofta kågellik. Småax 2-10-blommiga, platta, avlånga el ovala; skärmfjäll och agnar vassryggade; ytteragn med 5 nerver, borstlös.

| | | |
|------|---|------------|
| 1 | Blad 5-15 mm breda; slidor breda, platta | 2 |
| 1 | Blad högst 4-6 mm breda; slidor smala, runda, el platt | 3 |
| 2(1) | Blågröna; snärp 1-1,5 mm | 9. chaixii |
| 2 | Grön; snärp 2.5-3 mm | 10. remota |
| 3(1) | Stråbasen förtjockad el som gammal tjock, täckt av genomskinlig bladslida | 4 |
| 3 | Stråbasen ej klart förtjockad el som gammal täckt av tjock genomskinlig bladslida | 5 |

| | | |
|--------|---|-----------------|
| 4(3) | Blad 1-1,5 mm breda, tämligen trådlika | 15. bulbosa |
| 4 | Blad 2-5 mm breda, platta | 16. alpina |
| 5(3) | Strå med 4-7 led | 6 |
| 5 | Strå vanl högst med 3 led | 9 |
| 6(5) | Stråblad 3-5 cm; strå knäböjt nedliggande; slida och strå platta | 11. compressa |
| 6 | Stråblad 5-15 cm; strå upprätt-nedliggande; slida och strå rundade-plattade | 7 |
| 7(6) | Snärp vanl 0,5-1 mm, trubbigt; översta stråbladet ganska vågrätt utstående | 14. nemorali |
| 7 | Snärp vanl 2-6 mm, spetsigt-rätt spetsigt; översta stråbladet upprätt el ganska upprätt | 8 |
| 8(7) | Stråets överdel strävt; nedre skärmfjäll smalt, krökt | 3. trivialis |
| 8 | Stråets överdel slätt; nedre skärmfjäll rätt smalt, rakt | 12. palustris |
| 9(5) | Med jordrevor | 10 |
| 9 | Utan jordrevor, sällan markrevor | 14 |
| 10(9) | Nedre skärmfjäll svagt nervigt; vippgrenar rätt släta; fjällväxt | 8. arctica |
| 9 | Nedre skärmfjäll kraftigt nervigt; vippgrenar sträva | |
| 10 | (4-7. pratensis-grupp) | 11 |
| 11(10) | Nedre skärmfjäll 1-nervigt; jordrevor i slidor och genombrutna | 12 |
| 11 | Nedre skärmfjäll 3-nervigt; jordrevor slidgenombrytande | 13 |
| 12(11) | Stråblad 3-6 cm, 2-3 mm breda; vipa bred | 4. pratensis |
| 12 | Stråblad över 10 cm; ca 1 mm breda; vipa rätt smal | 5. augustifolia |
| 13(11) | Växten 10-30 cm; nedre vippgrenar vanl parvis | 6. subcaerulea |
| 13 | Växten 30-90 cm; nedre vippgrenar 3-5 tillsammans | 7. alpigena |
| 14(9) | Blågrön, grov; småax vanl 2-4 blmr | 13. glauca |
| 14 | Grön, vek; småax vanl 3-5 blmr | 15 |
| 15(14) | Ståndarknapp högst 1 mm, 2-3 ggr längre än bred, 1-årig, utan revor | 1. annua |
| 15 | Ståndarknapp över 1 mm, 5-8 ggr längre än bred, flerårig, med markrevor | 2. supina |

1P. annua - vitgröe

1-årig el övervintrar; 5-30 cm; tuvad-1-stråig, upprätt el vinkelböjd vid basen. Slidor hinnartade; bladskiva 1,5-9 cm; översta blads snärp 2-6 mm, trubbig. Vippa 2-5 cm, brett kägellik; i nedre grenen 3-10 småax. Småax ungefär 5 mm, 3-5-blommiga, gröna, någon gång skimrande i blårott. Ståndarknappar högst 1 mm, längden 2-3 ggr bredden. V-X. Fuktiga gårdsmarker, gräsvallar, betesmarker, sädes- trädessåkrar, trädgårdar, växt-jordar, vägrenar, stränder.

2. P. supina - trampgröe

I likhet med P. Annua, men flerårig, markrevor; strån vekare; vipa bredare kägelformig; småax ungefär 4 mm, blårott-gulbrokig; på nedre vippgrenen 2 el 3 småax; ståndarknappar 1.2-2,5 mm, 5-8 ggr längre än bredden. Fuktiga, skuggiga, trampade marker.

3. P. trivialis - kärrgröe

Flerårig el 1-2-årig, övervintrar; 30-70 cm; vanl flerstråig. Basen upprätt el nedliggande, ofta blårodaktig; strå med 4-7 leder; bladslida och stråets övre del sträva. Bladskiva 8-25 cm, 3-6 mm bred, platt; snärp 5-6 mm, spetsigt. Vippa 7-15 cm, sträva grenar, ofta rodaktigt brun. Småax 2,5-4 mm, 3-5-blommiga; yttre skärmfjäll smalt, krokigt; ytteragn klart 5-nervigt. VI-VII. Gräsängar, sädes- och trädessåkrar, vägrenar, diken, stränder samt källgungflyn och -skogsmarker.

4.-7. P. Pratensis - grupp

Fleråriga; strå 2-3 knutar, slät. Snärp 1-1,5 mm, trubbigt. Vippa strävgrenig, ofta blårod-brunbrokig. Småax vanl 3-5-blommiga; yttre skärmfjäll

tämligen brett, uddspetsat men rakt; ytteragn 5-nervigt, basdelen åtminstone utmed nerverna lång- och krullhårig.

4. *P. Pratensis* - ängsgröe

20-60 cm. Löst tuvad, njuggt med slidinneslutna skott, slidgenombrytande jordrevor allmänna. Nedre bladskiva 10-20 cm, 2-3 mm bred; stråbladsskiva 3-6 cm, 2-3 mm bred, platt-rännformig. Vippa kägellik; nedre grena ofta 5 ihop. Småax ungefär 4 mm; yttre skärmfjäll 2,5 mm, avlång, 1-nervigt; inre skärmfjäll längre, 3-nervigt; ytteragn 3-5 mm. VI-VIII. Ängar, åkerrenar, Vägrenar, gårdar, gräsängar; även gräsmatte, och foderväxt. Flerårig.

5. *P. angustifolia* - smalgröe

30-90 cm. Tuvad, såväl slidinneslutna skott som -genombrytande korta och långa jordrevor. Nedre bladskiva 20-50 cm, 2 mm bred; stråbladskiva över 10 cm, ungefär 1 mm bred, i tvärsnitt V-formad. Vippa smalt kägelformad; nedre grenar vanl 5 ihop. Småax ungefär 4 mm; yttre skärmfjäll 2-2,5 mm, lansettlikt, 1-nervigt; inre skärmfjäll längre, 3-nervigt, ytteragn 2-3 mm. VI-VII. Torraktiga lundmarker slänter, skogskanter, klipp- och backängar, vid diken och vägar, slänter och gräsmattor.

6. *P. humilis* - smågröe

10-30 cm. Otuvad, slidgenombrytande skott och jordrevor. Blåaktigt grön-rent grön, vaxöverdragen; bas vinkelböjt. Nedre bladskiva 6-10 cm, 2-4 mm bred, platt-rännformig. Vippans nedre grenar parvis, sällan 3-parigt. Småax 4-6 mm; skärmfjäll 3-nerviga, tämligen liklånga. VI-VII. Näringsrika strandängar, gårdar, gräsängar, vid vägar och stigar. Flerårig.

7. *P. alpigena* - nordgröe

30-90 cm. Otuvad, slidgenombrytande jordrevor vanl korta. Nedre bladskiva 15-40 cm, 2-4 mm bred, platt-rännformig. Vippans nedre grenar 3-pariga. Småax 3-6 mm, sällan med groddknoppar; skärmfjäll 3-nerviga, oliklånga. VI-VII. Gungflyn, källor, flod-, sjö- och träskstränder, flodängar, kärrodlingar, gårdar, vägrenar, åkerslänter. Flerårig.

P. alpigena * *alpina*

I likhet med *P. alpigena*, men basen tjockare, bladslidans täcke Genomskinligt; blomst med groddknoppar. Bortre Lappland, sällsynt.

8. *P. arctica* - polargröe

15-30 cm. Löst tuvad, slidgenombrytande och -inneslutande skott och jordrevor. Strå tunt, styvt. Bladskiva platt, 1-2 mm bred. Vippa 3-5 cm, gles; grenar tämligen släta, 2-4 ihop. Småax 4,5-0 mm, vanl 3-4-blommiga, någon gång med groddknoppar; skärmfjäll oliklånga; ytteragnens bashår raka, utstående. VII-VIII. Vid flod- och fjällängar, snölegor, vid bäckar.

9. *P. chaixii* - parkgröe

60-90 cm. Tätt tuvad, med; revor korta. Strå vanl 3-ledad. Slidor breda, platta. Stråbladsskiva 8-15 mm bred, kort spets, blågrön. Snärp 1-1,5 mm. Vippa 7-10 cm, längre än bred, vanl ganska tät; grena utstående, rätt korta. Småax 5-6 mm, 4-5-blommiga, blågröna. VII. Parkgräsmattor och deras närskogar. Europa.

10. *P. remota* - storgröe

80-150 cm. Löst tuvad, ofta med markrevor; revor korta. Strå 4-8 led. Slidor breda, platta; stråbladskiva 10-15 cm, 5-7(-10) mm bred; medlångspets, grön, tunn, vek. Snärp 2,5-3 mm. Vippa 15-30 cm, nästan lika bred som lång, gles; grenar utstående, långa, trådlika. Småax 3 mm, 4-5-blommiga, ljusgröna. VI-VII. Fuktiga lundar, fuktiga lundskogar. Källområden och vid källbäckar. Fridlyst i Uleåborg och Lapplands län.

11. *P. compressa* - berggröe

Långa jordrevor. Strå vinkelböjt nedliggande, ända upp med blad; slidor och strån platta, grågröna. Bladskiva 3-5 cm, rännformad. Snärp trubbigt. Vippa 2-5 cm, rätt smal, med korta grenar. Småax brunaktigt blåroda. VII-VIII.

11a. ssp. *compressa*

20-40

cm. Strå åtminstone med 4 leder. Blad 2-3 mm bred. Snärp 0,5-1 mm. Småax vanl 4-8-blommiga. Skärmfjäll kala-njuggt håriga. Vallar, klippor, gårdar, banvallar, vägrenar, hamnar.

11b. Ssp. *langeana*

50-60 cm. Strå 2-3-ledad. Bladskiva 2-3 mm bred. Snärp 3 mm. Småax vanl 8-11-blommiga. Skärmfjäll tätt håriga. Trädgårdar och tippar.

12. *P. palustris* - sengröe

40-120 cm. Löst tuvad, saknar revor, strågrenar såväl med som utan vippor. Strå upprätt el nedliggande, med 5 leder; knutar mörka. Utannedre blad; stråbladsskiva 6-15 cm, 1-3mmbredöverstastråbladsskivaliklång med slidan, ganska upprätt. Snärp 2-6 mm, spetsigt. Vippa 10-20 cm, rätt smal. Småax 3,5-6 mm, 2-5-blommiga; yttre skärmfjäll rakt. VII-VIII. Fuktiga strandbuskage, stränder, ängar, diken, gräsängar; även på torra ställen som strandbackar, klippor, omarker och banvallar.

13. *P. glauca* - blågröe

15-30 cm. Löst tuvad, saknar revor. Strå rätt bastant, 3-ledad, halvvägs uppåt utan blad. Bladskiva kort, 1-2 mm bred, platt, blågrön-gråaktig. Stråblads snärp 1-3 mm. Vippa 3-7 cm, rätt smal. Småax 3-6 mm, vanl 2-4-blommiga, gråa-blåroda-grönbrokiga, ofta vaxtäkta. VII-VIII. Vid klippväggar och -branter, klippsprickor, bergväggar.

14. *P. nemoralis* - lundgröe

30-80 cm. Löst tuvad, utan revor, stråskott såväl med som utan vippor. Strå upprätt el nedliggande, 5-7 leder; knutar mörka. Saknar nedre blad; stråbladsskiva 6-15 cm, 1-3 mm bred; översta stråbladsskivan liklång med slidan el längre, nästan vågrät utstående. Snärp 0,5-1 mm, trubbig. Vippa 5-10 cm, ganska smal. Småax 3-4 mm, 2-4-blommiga. VI-VII. Ganska torra lundskogsmarker, steniga slänter, klippbranter, strandbackar.

15. *P. bulbosa* - knölgröe

15-30 cm. Upprätt; skott slidinneslutna; basen löklik uppsvälld, rätt tjock, som äldre grågenomskinlig täckande bladslidan. Blad 3-6 cm, 1-1,5 mm breda, nästan trådformiga; snärp 2-3 mm, spetsigt. Vippa 3-4 cm, rätt smal; småax vanl med groddknoppar. VI. Hamnar, kvarnar, järnvägar, främst sandmarker. Europa.

16. *P. alpina* - fjällgröe

15-30 cm. Tuvad, utan revor el med korta; bas bastant, svagt löklik ansvällning, runt äldre slidor ljusgrå hinna. Bladskiva 2-10 cm, 2-3 mm bred; snärp 3-4 mm, rundad. Vippa 2-4 cm, brett kägelformig, tät. Småax 4.5-9 mm, breda, 3-6-blommiga, rödaktiga-brungröna, någon gång med groddknoppar. VII-VIII. Vid bäckar, nya ängar, käll- och träskstränder, klippbranter, gårdsfält, väg- och stigrenar.

5. *Arctophila*1. *A. fulva* - hänggräs

Flerårig; 60-100 cm. Med rotstock; strå nedliggande, från basen rotsläende. Bladskiva 10-20 cm, 3-5 mm bred, långspetsad. Snärp 4-5 mm, trubbig. Vippa 10-15 cm, ända upp till 10 cm bredd, vanl nedre vippgrenar från spetsen hängande snett nedåt. Småax 3-5 mm, långskaftade, 2-7-blommiga; skärmfjäll liklånga något kortare än närmaste agn, trubbiga, gulaktig spets; ytteragn utan

borst. VII-VIII. Översvämmade älv- och havsstränder vid älvmyningar med gyttje- och dybottnar. Fridlyst.

6. Puccinellia

Fleråriga, låga, kala. Bladslidans övre del öppen. Snärp 1-2 mm. Blomst vipa med utstående grenar; småax 3-10 mm, 2-7-blommiga. Skärmfjäll oliklånga, kortare än närmaste agn, rundad rygg. Ytteragn 5-nervigt, trubbigt, utan borst.

- | | | |
|-------|--|----------------|
| 1 | Med markrevor; revor långa, rotsläende; i flesta vippgrenar endast 1 småax | 2. phryganodes |
| 1 | Utan markrevor; i vippgrenar vanl mer än 1 småax | 2 |
| 2 (1) | Blad vanl platta; ytteragn 1,5-2,8 mm, trubbig | 1A. distans |
| 2 | Blad rännformiga - V-formiga; ytteragn 2,2-4 mm, rätt smal | 1B. capillaris |

1A. P. distans - saltgräs

15-40 cm; tuvad, nedliggande. Bladskivans översida med upphöjda nerver, spets båtstävlik. I flertalet av vippans grenar mer än 1 småax, nedre ledgrenar slutligen snett nedböjda. Småax 4-7-blommiga. VII-VIII.

1a. ssp. distans - grått saltgräs

Bladskiva 2-5 mm bred, platt-rännformig. Vippa 5-15 cm; i nedre ledet 3-6 grenar. Småax täta; ytteragn 1,5-2,8 mm, trubbigt; ståndar knappar 0,7-1,0 mm. Gårdar, omarker, bangårdar samt vid asfaltkanter.

1B. P. capilaris - saltgräs

Bladskiva 1-2 mm bred, rännformig-i tvärsnitt V:formig. Vippa 5-20 cm; i nedre ledet 2-3 grenar. Småax rätt glesa; ytteragn 2,2-4 mm, ganska spetsig; ståndarknappar 0,5-0,8 mm. Sprickor i havsstrandsklippor, öppna havsstrandsängar, verandor, vägrenar.

2. P. phryganodes - arktiskt saltgräs

10-30 cm hög. Tuvad; markrevor långa, nedliggande, rotsläende; rev grenen sammanvuxen med revan nära efterföljande led. Vippa 2-4 cm; grenar tunna, i nedre ledet parvis; flesta grenar med 1 småax. Småax 2-4-blommiga. Ståndarknappar 1,5 mm, öppnar sig ej. VII-VIII; blommor sällan. Öppna havsstrandsängar, saltmarksfläckar. Fridlyst.

7. Phippsia

1. P. algida - snögräs

Flerårig; 2-10 cm; tuvad, utan revor. Blad 1,5-4 cm, rännformiga, trubbspetsade; översta slidan rätt fyllig. Vippa 0,8-3 cm, tät, rundad, gulgrön-blåröd. Småax 1-2 mm, 1-blommiga; skärmfjäll rätt små; ytteragnar utan borst. VII-VIII. Fjälltopparnas snölegor och vid bäckar.

8. Arctagrostis

1. A. latifolia - ryssgräs

Flerårig; 40-80 cm. Tjock rotstock; strå upprätt, bastant. Stråbladsskiva 5-15 cm, 5-10 mm bred, platt, långspetsad; översta bladskivan kortare än dess slida. Snärp 5 mm, traskantat. Vippa 8-12 cm, rätt smal, med korta grenar. Småax 3-6 mm, 1- el någon gång 2-blommiga, grönaktigt bruna-blåröda; skärmfjällen klart kortare än ytteragnen, ytteragn strävåriga, borstlös. VII. Källområden, drypande kärrkanter. Fridlyst.

9. Dactylis

1. D. Glomerata - hundäxing

Flerårig; 60-150 cm; tuvad. Slidor plattade, nästan slutna; stråbladsskiva 6-9 mm bred, platt, spetsig; slybladspets ofta stävformig. Snärp 2-4 mm. Blomst 6-12 cm, nedtill gles och långa grenar, upptill tät vippa. Småax i stora täta klotlika grupper, 5-8 mm, 3-7-blommiga, platta; ytteragn borstlös. VII. Ängar, älv-backar, lundskogar, odlingsvallar, parker, gårdsmarker, åkerrenar, vägrenar; även foderväxt.

10. Beckmannia

1-el fleråriga; 30-80 cm. Bladskiva 4-10 mm bred, ljusgrön, mjuk. Blomst upprätt, grenat sammansatt ax. Småax ensidiga i rader, platta.

- | | |
|---|----------------|
| 1. Blommande strå med tjock bas; småax med 2 2-könade blmr; agnar rätt rundade | 1. eruciformis |
| 1. Blommande strå ej med tjock bas; småax med 1 2-könad blomma; agnar något rundade | 2. syzigachne |

1. B. eruciformis

Flerårig; blommande strå med tjock bas. Blomst 15-20 cm, grenar 1-3 cm, 2-4 mm breda. Småax 2-blommiga; skärmfjäll bra fylliga; ytter-agn utan borst; ståndarknapp 1.8 mm. VIII. Omarker, kvarnar. Nyland, Sa Tavastland och Uleåborgs nordmarker. Östra och Sydöstra Europa.

2.B. syzigachne - radgräs

Lika B. eruciformis, men 1-årig; smal bas; småax vanl 1-blom-miga, ibland 2-blommiga, den andra blomman då könlös; skärmfjäll något fylliga; ståndarknappar 0,8 mm. Kvarngårdar, tippar och lastplatser, tjärn-stränder. Asien, Nordamerika.

11. Cynosurus

1. C. Cristatus - kamäxing

Flerårig; 25-60 cm; löst tuvad. Basen upprätt-nedliggande. Strå-bladsskiva 10 cm, 1-3 mm bred, platt, lång spets. Snärp 1 mm, ofta grönaktigt. Blomst 3-8 cm, 0,5-1 cm bred, ljusgrön, ensidig, tät, axlik vippa. Vid småaxbasen fjäll, kamliknande, likstor med småaxen (oblommiga småax). VII. Torra ängar, parker, hamnar.

12. Catabrosa

1.C. Aquatica - källgräs

Flerårig; 10-60 cm. Basen vinkelböjd, rotsläende. Revgrenen sammanväxt med revan nära efterföljande led. Bladskiva 5-15 mm bred, platt, jämbred, kort spets, rätt trubbig. Snärp 2-5 mm, trubbig. Vippa 5-20 cm, utstående grenar. Småax 3-4 mm, vanl 1-blommiga, blåroda-grönbrokiga; skärmfjäll små; ytteragn med rund rygg, 3-nerviga, borstlösa. VII-VIII. I vatten och fuktiga jordar, stränder, fuktiga ställen och vattenflöden, källbäckar; även vid bebyggelse i närbelägna diken och grävningar. Fridlyst i Uleåborgs läns södra del.

13. Cinna

1. C. Latifolia - sötgräs

Flerårig; 60-100 cm; korta revor, kal, väldoftande. Slidor öppna; bladskiva 10-22 cm, 10-15 mm bred, långspetsad, smal bas, tunn, sträv. Snärp vanl 2-3 mm. Vippa 12-20 cm; grenar utstående-hängande. Småax 3 mm, 1-blommiga, med vass rygg; skärmfjäll liklånga, jämbreda; ytteragnar gröna, med borst; borst rätt kort, täcks av skärmfjället. VII. Stenhällar vid bäcklundar. Fridlyst.

14. Apera

1. A. Spica-venti - åkerven, åkerkösa

1-årig; 30-100 cm; vanl flerstråig. Bladskiva 3-7 mm bred, med lång spets, platt, sträv. Snärp 5-10 mm, spetsigt. Vippa 10-25 cm, kägelformig, rikligt med småax, grön-brunaktig. Småax 2-3 mm, 1-blommiga; ytteragnets spetsborst 4-6 mm. VII-VIII. Sandåkrar, främst rågåkrar; lastplatser. Stort sett sällsynt.

15. Briza

1.B. media - darrgräs

Flerårig; 30-50 cm; löst tuvad; strån upprätta. Blad glest; skiva 3-6 cm, 3-5 mm bred, platt. Snärp rätt kort. Vippa 7-12 cm, kägelformig. Småax 4-7 mm, hängande, veka skaft, hjärtformigt linslika, grålikt blårodaktiga; ytteragn borstlös. VI-VII. Öppna vallar och lundängar, gungflyn; även nykomling på ängar, slänter, trafikplatser; kalkgynnad.

16. Sesleria

1.S. caerulea - älvväxing

Flerårig; 20-50 cm; löst tuvad. Nedre bladskiva 2 mm bred, jämn-bred, kort spets, översida blåaktigt vit, under mörkgrön; stråblad fåtaliga, lång spets, kort bladskiva-närpå utan. Vid blomst bas 3 el 4 hinnartade blad; blomst 1-1,5 cm, 7-12 mm bred, axlik blåaktig vippa; småax 2-5-blommiga. VI. Gung-flyn, -ängar, fuktiga och våta och frodiga ängar; kalkfodrande.

17. Melica

Fleråriga. Blomst klaselik, axlik el gles vippa. Småax 5-10 mm; småax med 1-3 tvåkånade och 2 el 3 könlösa blommor; ytteragn borstlös.

| | | |
|------|--|-------------|
| 1 | Ytteragnar med långa hår; blomst ensidig ax-liknande vippa | 4. ciliata |
| 1 | Ytteragnar kala; blomst gles el klaselik vippa | 2 |
| 2(1) | Småax något så när upprätta, långskaftade; vippa gles | 3. uniflora |
| 2 | Småax hängande, kortskaftade; vippa klaselik | 3 |
| 3(2) | Skärmfjäll blårodaktiga; snärp högst 1 mm, brunaktiga | 1. nutans |
| 3 | Skärmfjäll grönaktiga, endast i spetsen något blåroda; snärp 2-2,5 mm, närmast vit | 2. picta |

1 M. nutans - slokgräs, bergslok

35-50 cm; med långa revor, upprätt el nedliggande. Basen blårod. Slidor platta, ryggnerven i synnerhet sträv. Bladskiva 2-3mm bred, hängande jämbred, smal, glänsande. Snärp högst 1 mm, brunaktig, trubbig. Blomst 7-10 cm, ensidig klaselik vippa. Småax 5-10 mm, hängande, kortskaftade; skärmfjäll blårodaktiga. VI-VII. Rätt frodiga och frodiga skogar, lundängar, i n:a Finland även i lundsankmarker, någon gång i gräs-sankmarker.

2. M. Picta - tuvslok

Lik M. Nutans, men tuvad, korta revor; bas högst svagt blårod; bladskiva upprätt, matt; snärp 2-2,5 mm, smal, nästan vitt; skärmfjäll grönaktiga, endast spetsen blårod. Skyddade steniga havsstränder, lundängar, skogsslänter, klippiga lundar. Fridlyst på Åland.

3.M. Uniflora - lundslok

Lik M. Nutans, men bladslidor släta; snärp högst 0,2 mm, på dess motsatta halva längs strået hinnaktigt, upp till 4 mm långt smalt bihang; blomst gles vippa,

nedre blomstgrenar långskaftade; småax 5-7 mm, ganska upprätta. VII. Fridlyst på Åland.

4.M. Ciliata - grusslok

50-70 cm; tuvad, upprätt och styvstråig. Bladskiva 1-2 mm bred, ränn-formig, grågrön. Snärp 1-1,5 mm, franskantat. Blomst 4-7 cm, ensidig, axlik vippa. Småax 5-7 mm, utstående, svagt blå-röda-gulaktiga.; två-könade blommans ytteragn långhåriga. VI. Torra soliga klippor, kalkgynnad. Fridlyst.

18. Glyceria

Fleråriga, vanl stora, kala. Bladslidor slutna; bladskiva jämbred. Blomst lång vippa; småax 2-30 mm, 4-15-blommiga. Skärmfjäll olik-långa, med rund rygg, kortare än närmaste agn, 1-nerviga. Ytteragn 7-nervig, upphöjda nerver, saknar borst.

| | | |
|------|--|---------------|
| 1 | Slidor tydligt platta; småax 8-30 mm | 2 |
| 1 | Slidor runda-nästan runda; småax 2-10 mm | 4 |
| 2(1) | Ytteragn med 3-5 vassa uddtänder; blad med kort spets | 8. declinata |
| 2 | Agn med hel spets; blad med lång spets | 3 |
| 3(2) | Blomst ensidig, något hängande; i blomst mellersta led 1 el 2, sällan 3 grenar | 6. fluitans |
| 3 | Blomst upprätt; i blomst mellersta led 3-5 grenar | 7. notata |
| 4(1) | Strå fast, bas 5-10(-12) mm tjock | 5 |
| 4 | Strå vekt, bas under 5 mm tjocklek | 6 |
| 5(4) | Axfäste och grenar sträva | 1. maxima |
| 5 | Axfäste och grenar släta | 2. grandis |
| 6(4) | Småax 2-4 mm; ytteragn med kraftigt upphöjda nerver | 4. striata |
| 6 | Småax 4-7 mm; ytteragn med låga nerver | 7 |
| 7(6) | Småax med 4-6 blmr | 3. lithuanic |
| 7 | Småax med 5-10 blmr | 5. canadensis |

1.G. maxima - jätTEGRÖE

100-250 cm; rotstock grenad, lång. Strå upprätt; basen 1 cm tjock. Slidor runda, glänsande, på övre kanten på båda sidor gulbruna fläckar; bladskiva 5-15 mm bred, spetsig, ljusaktigt grön, styv, under glänsande. Snärp högst 4 mm. Vippa 15-40 cm, upprätt, med utstående, stadiga, sträva och styva grenar. Småax 3-8 mm, 4-9-blommiga, gulgröna-gulbruna. VII-VIII. Låga finsandiga-, leriga-, gyttjiga älv- och sjöstränder, diken; ursprungligen planterad. Europa.

2. G. grandis - kvarngröE

Lik G. maxima, men vanl lägre; blomstgrenar veka, släta; småax 5-6 mm, 3-6-blommiga, blå-rödaktiga el gulaktiga. Blöta omarker, införd med gräs-mattefrön. Nordamerika.

3. G. lithuanika - glesgröE

70-120 cm; löst tuvad, korta revor. Strå upprätt; basens genomsnitt under 5 mm. Ung bas platt, senare mera rundad, glänsande, på övre kanten på båda sidor gulbruna fläckar; bladskiva 4-8 mm bred, lång spets, grön, tunn, under glänsande. Snärp ca 4 mm. Vippa 10-25 cm, rätt spetsig, hängande, veka och tunna grenar. Småax 5-7 mm, 4-6-blommiga, blågröna-ljusgröna. VII. Sanka lund- och ormbunksskogar, vid bäckar.

4.G. nervata - strimgröE

20-80 cm; löst tuvad, korta revor. Strå upprätt; basens tjocklek under 5 mm. Slidor ända upp slutna, plattade, sträva, övre kant utan fläckar; bladskiva 1.5 mm bred, tunn, rätt sträv, smal spets. Vippa 5-20 cm, grenar snett uppåt och tunna. Småax 2-4 mm, 3-7-blommiga, vanl blå-röd-aktiga; ytteragn med upphöjda nerver. VII. Vid parkdammar. Nordamerika.

5. *G. canadensis*

Lik *G. striata*, men 59-120 cm; bladslidspetsarna öppna; bladskiva 2-10 mm bred, styv; vippgrenar utstående och hängande; småax 4,5-7 mm, 4-10-blommiga, gröna; ytteragn med låga nerver. Blöta, kala omarker, dikesrenar. Nordamerika.

6. *G. fluitans* - mannagräs

50-100 cm; löst tuvad, nedliggande. Slidor nästan släta, matta, övre kant utan fläckar; bladskiva 4-8 mm bred, kort spets, grön, under matt. Snärp högst 10 mm. Vippa 25-50 cm, rätt smal, ensidig, upprätta grenar; i nedre ledet vanl 2 grenar, varav den kortaste med 1 småax; nedre ledet kan bli i slidan; mittledens längsta grenar med högst 4 småax; småax 15-30 mm, runda. Yttre skärmfjäll med smal spets. Ytteragn (5-)6-7 mm. Ståndarknapp 1,5-3 mm. Korn ca 3 mm, rödbrun. VI-VII. I sjö-, älv- och bäckstränder i lågt vatten, skogsmarkssänkor, diken, lergropar, båt- och betesmarksstränder.

G. fluitans * *notata*

Småax ej avfallande, ståndarknapp 1-1,8 mm, öppnar sig ej (halvor smala, kvarstår tillspetsat sagt sida vid sida "I-formad"); kornet ej grobar. På en del stamarters gemensamma växtplatser; även *G. notata*s växtplats utkanter.

7. *G. notata* - skänst mannagräs

Lik *G. fluitans*, men 40-80 cm; slidor sträva-nästan släta, bladskiva blå- el gråaktigt mörkgrön; vippa 20-40 cm, grenar utstående; i nedre ledet 2-5 grenar, dessa med 1-flera småax; mittledens längsta grenar upp till 20 småax: småax 8-18 mm; yttre skärmfjäll trubbd- el rund- spetsat; ytteragn 3,5-5,5 mm; ståndarknapp 0,7-1,8 mm; korn 1,5-2 mm, gråbrun. VI-VII. Vid näringsrika stränder i vatten, i diken, främst på källrika platser och lerunderlag.

8. *G. declinata* - blågrönt mannagräs

10-40 cm; nedliggande. Slidor platta; bladskiva 4-7 mm bred, med kort spets, blåaktig. Blomst 5-25 cm, ensidig, njuggt med småax; småax 10-20 mm, 9-11-blommiga, grågröna-blårödaktiga; ytteragnarnas spets 3-5 tandad. VII. Vid parkdammar. Väst- och Mellaneuropa.

19. *Bromus*

Vanl tämligen stora. Bladskiva platt, nedre ofta hårig, övre vanl kala. Blomst vippa; grenar 4-kantiga el runda. Småax vanl över 10 mm, grön- och blå-rödbrokiga. Ytteragn ofta med borst; spets ofta 2-tandad; borstbasen mellan tänderna.

| | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Agnar något så när liklånga, ovala; ytteragn 3-5-, inneragn 5-7-nervig | 2 |
| 1 | Agnar tydligt oliklånga, smalt äggrunda; ytteragn 1-, inneragn 3-nervig | 8 |
| 2(1) | Småax platta; nedre skärmfjäll kölad rygg | 12. willdenowii |
| 2 | Småax rundade; nedre skärmfjäll med rund rygg | 3 |
| 3(2) | Stråets nedre bladslidor nästa el helt kala | 7. secalinus |
| 3 | Stråets nedre bladslidor håriga | 4 |
| 4(3) | Vippgrenar 1-3 cm, blomst tät, upprätt | 9. horddeaceus |
| 4 | Vippgrenar 3-15 cm, utspärrade-hängande, blomst tämligen gles | 5 |
| 5(4) | Borst rakt | 6 |
| 5 | Borst knäböjt, utspärrat | 7 |
| 6(5) | Ståndarknapp 3-4 mm; ytteragns spets kort 2-tandad | 6. arvensis |
| 6 | Ståndarknapp 1,5-2 mm; ytteragn spetsig | 8. commutatus |
| 7(5) | Vippa symmetrisk, grenar upp till 15 cm, vanl med 3 småax | 10. japonicus |
| 7 | Vippa oftast ensidig, grenar högst 5 cm, vanl med 1 småax | 11. squarrosus |
| 8(1) | Småax utan borst, men ofta med kort udd | 3. inermis |

| | | |
|-------|---|--------------|
| 8 | Småax med borst | 9 |
| 9(8) | Borst 2-8 mm, kortare än agnet | 10 |
| 9 | Borst åtminstone 10 mm, längre än agnet | 11 |
| 10(9) | Vippa ensidigt hängande; blad 8-15 mm breda | 4. benekenii |
| 10 | Vippa upprätt; blad 2-4 mm breda | 5. erectus |
| 11(9) | Småax, borst inräknat minst 40 mm | 1. sterilis |
| 11 | Småax, borst inräknat 25-35 mm | 2. tectorum |

1.B. sterilis - sandlosta

1-årig. 30-60 cm; ofta flerstråig. Bladskiva 2-7 mm bred, kal-hårig. Snärp 2-4 mm, tandad. Vippa 15 cm, bred, gles; grenar utstående-hängande Småax med borst 40-60 mm; borst 15-30 mm, raka. VII-VIII. Hamnar, kvarnplatser. Europa.

2. B. tectorum - taklosta

1-årig; 15-40 cm; ofta flerstråig. Bladskiva 2-4 mm bred, hårig-kal. Snärp 3-5 mm, flikig. Vippa 5-15 cm, rätt tät, ensidigt hängande. Småax med borst 25-35 mm; borst 10-18 mm, rakt. VIII. Hamnar, lastplatser, stationer, nyodlingar. Europa.

3. B. inermis - foderlosta

Flerårig; 40-120 cm; med långa revor. Bladskiva 5-10 mm bred, mjuk, sträv, kal-hårig. Snärp 1-2 mm. Vippa 10-20 cm, rätt smal, svagt utstående grenar. Småax 25-30 mm; ytteragn borstlös, ofta med kort udd. VII-VIII. Vågrenar och banvallar, hamnar, lastplatser, åker-renar; ibland ursprungligen odlad. Europa.

4. B. benekenii -strävlosta

Flerårig; 60-200 cm; löst tuvad. Bladskiva 8-15 mm bred, hårig. Bladöron tydliga; snärp 1-3 mm. Vippa 20 cm, upprätt-ensidigt svagt hängande. Småax 15-30 mm, smala; borst 5-8 mm, rakt. VII. Lundar, bladrika gungfly marker. Fridlyst, även på Åland.

5. B. erectus - raklosta

Flerårig; 50-120 cm; tuvad. Bladskiva 2-4 cm bred, styv, gleshårig-kal. Bladöron saknas; snärp 1-3 mm. Vippa upprätt, 9-15 cm. Småax med borst 15-40 mm, spolförmiga; borst 2-8 mm, raka. VII. Gräsvallar, hamnar, järnvägsstationer. Europa.

6. B. arvensis - renlosta

1- el 2-årig; 60-100 cm. Bladskiva 2-5 mm bred, hårig-kal. Snärp 1-3 mm, tandkantat. Vippa 8-20 cm, vid, gles; grenar 3-15 cm utstående svagt hängande. Småax med borst 20-30 mm; ytteragnars spets kort 2-tandad; borst 7-9 mm, rakt. Ståndarknappar 3-4 mm. VII-VIII. Hamnar, kvarn-, avfalls- och lastplatser, gräsvallar. Europa.

7.B. secalinus - råglosta

1-årig; 50-100 cm. Bladskiva 4-10 mm bred, kanter och översida med långa hår; nedre bladslidor nästan el helt kala; snärp kort. Vippa 7-20 cm, rätt smal, upprätta el svagt utstående grenar. Småax med borst 12-25 mm; borst vanl under 5 mm; vid kornets mognad spretar agnarna ut så att vippstjälken(ledet) blir synligt. VII. Rågåkrar, glesnat mycket och närapå försvunnit från kvarnplatser, hamnar.

8. B. commutatus - brinklosta

1-årig; 60-80 cm. Bladskiva 3-9 mm bred, hårig-kal. Vippa 7-15 cm, gles, grenar utstående el t o m hängande, ofta ensidiga, grön-blåröd. Småax med borst 20-30 mm; ytteragn spetsig; borst 4-10 mm, rakt; ståndar-knapp 1,5 mm. VII-VIII. Lastplatser. Europa.

9.B. hordeaceus - luddlosta

1-el 2-årig; 5-60 cm; ofta flerstråig, hårig-nästan kal. Bladskiva 2-7 mm bred; snärp 1 mm, trubbig. Vippa 2-10 cm, spetsig; grenar 1-3 cm, upprätta-svagt utstående. Småax med borst 10-20 mm, mjuk- och lång-skaftade; borst 5-10 mm. VI-VII. Vallar, klippängar; hamnar, vägrenar, tippar, järnvägsstationer.

10. B. japonicus - kvarnlosta

1-årig; 30-50 cm. Vippa 10-15 cm, gles, bred, symmetrisk, hängande; grenar vanl med 3 småax. Småax med borst 20-40 mm; borst 10 mm, utstående; ståndarknapp 1-1,5 mm. VIII. Kvarnplatser, järnvägar, hamnar, tippar. Europa.

11. B. squarrosus - spretlosta

1-årig; 30-40 cm. Vippa 7 cm, ensidigt hängande; grenar med 1 el 2 småax. Småax med borst 20-40 mm; borst 10 mm, utstående; ståndarknapp 1-1,5 mm. VIII. Kvarnplatser, järnvägar, tippar osv. Europa.

12. B. willdenowii -plattlosta

1-el 2-årig; 25-80 cm. Bladskiva 2-6 mm bred, kal-hårig. Blomst 7-12 cm, utspärrade grenar. Småax 20-40 mm, platta; ytteragn med vass rygg, borstlös el borst 1-3 mm. VIII. Kvarnplatser, hamnar, järnvägs-stationer. Sydamerika.

20. Brachypodium

Fleråriga, håriga. Bladskiva platt; mittnerv ljus, bred. Blomst smal, gles sammansatt ax; småax 15-25 mm, flerblommiga, skaftlösa el med helt kort skaft, smala; ytteragn med borst.

1. Snärp 2-4 mm; borst åtminstone 10 mm

1. sylvaticum

1 Snärp 1 mm; borst 3-6 mm

2. pinnatum

1. sylvaticum - lundlosta, lundskafting

60-100 cm. Tuvad, utan revor, sällan med helt korta revor. Bladskiva 4-12 mm bred, upprätt-slutligen vek, långspetsad, hårig; snärp 2-4mm, rätt spetsigt. Blomst 6-15 cm, toppdelen till slut hängande, vanl 5-10småax. Borst åtminstone 10 mm. VII. Strandlundar, -buskage, lundängskanter; kalkfodrande.

2. B. pinnatum - axlosta, backskafting

50-110 cm. Rotstock lång, grenad. Bladskiva 2-6 mm bred, vanl hängande, lång spets, krokårig el kal; snärp 1 mm, trubbig. Blomst 6-12 cm, upprätt, vanl 5-15 småax. Borst 3-6 mm. VII. Lundmarker med skogsåsar, ganska torra lundar, någon gång fuktiga momarker; vanl vidsträckta växtbestånd, ofta njugg blomning.

21. Leymus

1 Med långa revor; skärmfjäll över 3 mm breda, kala 1. arenarius

1 Tuvad; skärmfjäll 0,2 mm breda, håriga

2. innovatus

1.L. arenarius - strandråg

50-150 cm. Långa revor, gråblågrön. Bladskiva 8-10 mm bred, platt el kanterna uppvridda, hård, sträv; snärp kort; bladöron smala. Blomst 15-30 cm, upprätt, tät; leden med 2 el 3 småax. Småax 20-30 mm, 2-4-blommiga; ytteragn borstlös. VII-VIII. Havs- sällan sjöstränder, främst på sand; banvallar.

2. L. innovatus - kanadaråg

50-80 cm. Tuvad, bildar täta bestånd, ljust grågrön. Bladskiva 6-12 mm bred, platt el svagt rännformig. Snärp och slidkant håriga, snärp 5 mm. Blst 4-10

cm, tät, mogen blårod, 2 småax i varje led. Småax 12 mm, 3-5-bl, rikligt håriga; skärmfjäll 6-8 mm, rätt smala; ytteragns borst 1-4 mm. VII-VIII. På vägrenen (utrotad från platsen 2004). Nordamerika.

22. Elymus

Fleråriga. Blomst lång, smalt sammansatt ax; led med 1 småax. Småaxets bredsida mot axfästet, 10-20 mm, platt-rundat, 3-8- blommiga; ytteragn med borst el saknas.

| | | |
|------|---|--------------|
| 1 | Tuvad, utan revor el med korta; ståndarknapp kort, högst 1/3 av ytteragnets längd | 2 |
| 1 | Rotstock krypande, lång; ståndarknapp lång, över 1/2 ytteragnets längd | 5 |
| 2(1) | Borst längre än ytteragnet | 2. caninus |
| 2 | Borst kortare än ytteragnet el saknas | 3 |
| 3(2) | Blad kala; blomst hängande | 3. fibrosus |
| 3 | Blad på översidan glest långhåriga; blomst upprätt | 4 |
| 4(3) | Blad 8-12 mm breda; skärmfjäll ovala, knappast hinnkantade | 1. mutabilis |
| 4 | Blad 3-5 mm breda; skärmfjäll omvänt äggrunda, hinnkantade | 4. alaskanus |
| 5(1) | Bladöron långa, krökta; blomst grön | 5. repens |
| 5 | Bladöron saknas; blomst ljus | 6. farctus |

1.E. mutabilis - lappelm 70-120 cm. Tuvad, saknar revor. Bladskiva 8-12 mm bred, platt, på översidan längs nerverna glest långhårig. Blomst 5-15 cm, upprätt el lite hängande, blårodaktig. Småax 6-15 mm; skärmfjäll närmast liklånga med småaxet, ovala, nästan utan hinnkant, spetsiga, vanl med kort udd; ytteragn kort, sträv; borst 2-4 mm. VII-VIII. Älvbackar, strandbuskage och -ängar, älvstränder, torra lundmarksskogar, byfält.

2.E. caninus - lundelm

5-120 cm. Tuvad, utan revor, grön el någon gång blåaktigt grön. Slidor kala-håriga; bladskiva 4-10 mm bred, platt, översidan vanl gleshårig; snärp 1 mm, trubbig; bladöron saknas. Blomst 10-20 cm, hängande. Småax 10-15 mm, 3-6.blommiga; borst 10-20 mm. VI-VII. Lundar, lund- och gungflymarker, klubbalsmarker, vid bäckar, älv- och havsstrandsskogar och -buskage.

E.

caninus * fibrosus

Lik E. Fibrosus men blad glest långhåriga; borst 4-5 mm; ståndar-knappar öppnar sig ej, pollen ej utvecklingsbart. Älvstränder i n:a Finland.

E. caninus * mutabilis

Stor; blomst svagt blårod, vanl hängande; borst ca 10 mm; ståndar-knappar öppnar sig ej, pollen ej utvecklingsbart. Älvstränder i n:a Finland.

3.E. fibrosus - rysselm

40-70 cm. Tuvad, korta revor. Bladskiva 3-8 mm bred, platt, kal. Blomst 6-15 cm, hängande, blårodaktig. Småax 10-15 mm, skärmfjäll ovala, spetsiga; ytteragnar närmast kala, borstlösa, kort udd. VII-VIII. Sandiga älvbackar, strandängar, strandbuskage, någon gång på vägrenar och banvallar.

4. E. kronokensis ssp. scandicus - fjällem

20-60 cm. Tuvad, korta revor, grön, någon gång svagt blåaktig. Bladskiva platt, 3-5 mm bred, på översidan glest hårig. Blomst 4-8 cm, upprätt, ljus-blårodaktig. Småax 8-12 mm, skärmfjäll mycket kortare än dess småax, omvänt äggrunda, hinnkantade, vanl trubbig el rundspetsade, kort udd; agnar närmast kala; borst 1-3 mm. VII-VIII. Klippor, någon gång vid grusiga åstränder; kalkgynnad.

5. *E. repens* - kvickrot

30-100 cm. Rotstock slingrande, långa grenar, vitaktig. Grön, någon gång blåaktigt- el blågrön. Slidor kala-håriga; bladskiva platt, 5-12 mm bred, lång spets, översidan kal el glest hårig, släta nerver; bladöron långa, krökta. Blomst 6-16 cm, upprätt, kvarstår hel. Småax 10-15 mm, 5-9-blommiga; borst 0-8 mm. VI-VIII.

5a. ssp. *repens* - vanlig kvickrot

30-100 cm; vanl grön el grågrön. Basslidor vanl rikligt håriga, äldre kalare. Bladskiva platt, översida oftast hårig. Axled kal el hårig; småax gröna - violettonade. Åtskilliga nykomlingsraser, vars storlek och hårlighet varierar. På åkrar, i trädgårdar, på slänter, skräpmarker, by- och båtstränder.

5b. ssp. *arenosus* - blågrå kvickrot

40-70 cm; vanl blåaktigt grön el blågrå. Basslidor kala - njuggt håriga. Bladskiva rännformig, oftast kal, någon gång på översidan gleshårig. Axled vanl kal; småax violettonade, främst på sensommaren. På sandiga och grusiga havstränder, ofta i vida enhetliga bestånd.

6.E. *farctus* ssp. *boreoatlanticus* - strandkwickrot

20-50 cm. Rotstock slingrande, lång, gulaktig. Ljust blågrå. Bladskiva 2-4 mm bred, kanterna uppvridna, på översidan tätt med upphöjda nerver; nerverna korthåriga; utan bladöron. Blomst 8-10 cm, ljus, upprätt, sönderfaller vid blomningen. Småax upp till 20 mm., 3-8-blommiga; ytteragn utan borst, rätt kort udd. VIII. På sandiga havstränder. Fridlyst.

E. farctus * *repens*

Flerårig; ståndarknappar tunna, öppnar sig ej, frömjöl sterilt. Hangö; sällsynt.

23. *Triticum*

1 Blst tjock

1. *aestivum*

1 Blst smal

2. *cylindricum*

1.T. *aestivum* - vete

1-årig el övervintrande; 50-120 cm. Slidor kala; bladskiva platt, grön; snärp kort; bladöron håriga. Blomst upprätt, tät, tjock sammansatt ax; leden med 1 småax. Småax rundade, 3- el 4-blommiga; skärmfjäll brett äggrundad, 5- el 6-nerviga, kort udd; ytteragn med borst el utan. VI-VII. Odlingsväxt, någon gång tillfällig på tappar och vägrenar. Främre Orienten.

2. T. *cylindricum* - bockvete

1-årig; 20-40 cm; flerstråig. Nedre slidor håriga, övre kala; bladskiva kal el njuggt hårig, 3-4 mm bred; snärp kort. Blst smal, 6-10 cm, längre än 10 ggr bredden; 1 småax per led. Småax utefter axledet, i nedre delen 1 el 2 förtvinade småax, fertila småax 4-6, 10 mm långa; skärmfjäll liklånga, smala, skåra i spetsen, med rund rygg, tydliga nerver; ytteragnar i blst övre del med långa borst, kortare än axet, i nedre del med korta borst; inneragn 2-nervig. VI-IX. På tappar, vid kvarnar, i hamnar, bangårdar. Sydöstra Europa.

24. *Secale*1.S. *cereale* - råg

1-årig, vanl övervintrar; 150-200 cm. Basen grenad. Bladskiva platt, blågrön; snärp kort; bladöron små, kala. Blomst tät sammansatt ax; led med 1 småax. Småax 2-blommiga; skärmfjäll smala, 1-nerviga; borst 2-8 cm. VI-VII. Odlingsväxt, någon gång tillfällig på tappar och vägrenar. Europa-främre Orienten.

25. *Hordeum*

1- el fleråriga; bladskiva platt. Blomst kort, tät sammansatt ax; led med 3 småax. Småax 1-blommiga, då och då endast mellersta småaxets blomma 2-könad; skärmfjäll smala, med uddspets; ytteragn med rätt långa borst.

| | | |
|------|--|------------|
| 1 | Bladöron saknas | 3. jubatum |
| 1 | Bladöron långa, smala | 2 |
| 2(1) | Alla skärmfjälls kanter kala | 1. vulgare |
| 2 | Åtminstone mellersta småax skärmfjälls kanter utspärrat långhåriga | 2. murinum |

1.H. vulgare - korn

1-årig; 60-120 cm; blåaktigt grön. Bladöron långa, kala. Blomst 6-8 cm, vanl tjock, grön-gulaktig, korn i 2 el 6 rader. Skärmfjäll med kala kanter; udd 1 cm; ytteragn bred; borst vanl 10-15 cm. VII. Odlingsväxt, ibland tillfällig på tippor och vägrenar. Främre Orienten.

2.H. murinum - vildkorn

1-årig; 15-20 cm; grön. Bladöron långa, smala. Blomst 5-8 cm, tunn, grön-blåaktig. Åtminstone mellersta småaxens skärmfjällens kanter med utstående och långa hår; udd 1,5-3 cm; ytteragn smal; borst 2-5 cm. VIII. Hamnar, sällan kvarnplatser. Europa.

3.H. jubatum - ekorrkorn

I Finland vanl 1-årig; 20-40 cm; tuvad; utan bladöron. Blomst 2-5 cm, tät, ofta rödaktig- el blåaktigt grön. Alla skärmfjäll med kala kanter; udd 4-8 cm; mellersta småaxets ytteragn smal; borst 4-8 cm; kantsmåaxenas ytteragnar 1 cm, med udd. VIII. Banvallar och kvarnplatser, lastplatser och tippor, vägrenar; ibland prydnadsväxt. Främre Orienten och Nordamerika.

26. Avena

1-åriga; stora; uppräta el nedliggande. Slidor öppna, utan bladöron; bladskiva bred, platt. Blomst stor vippra. Småax 15-30 mm, hängande, 2- el 3-blommiga, sällan upp till 5 blommor. Skärmfjällen längre än agnarna, 7-11 nerver; ytteragn med borst el utan; borst 2,5-4 cm.

| | | |
|------|---|-------------|
| 1 | Blomst hopdragen; agnarnas uddtänder 1-9 mm | 1. strigosa |
| 1 | Blomst utbredd; agnarnas uddtänder 0,2-0,5 mm | 2 |
| 2(1) | Småax vanl med 2 borst | 2. fatua |
| 2 | Småax saknar borst el med 1 | 3. sativa |

1.A. strigosa - purrhavre

35-100 cm. Snärp 2,5 mm. Vippra 10-25 cm, 5 cm bred. Småax 15-20 mm, 2- el 3-blommiga; ytteragn med borst; agnarnas spetständer 1-9 mm. VII. Tidigare i sädesåkrar; numera rätt sällsynt tillfällighets växt. Europa.

2. A. fatua - flyghavre

50-160 cm. Snärp upp till 6 mm, spetsigt. Vippra 10-30 cm, upp till 25 cm bred, vanl vidare än havrens. Småax 20-30 mm. På ytter-agnarnas basdel rikligt och även på andra agndelar långa, ljusa-bruna hår; borst tjock, torr vinkelböjt, vriden. Kornen lossnar lätt; dess fästplats skålformig. VII. Farlig, vanl längre än odlad havre, vårsädesåkrarnas ogräs vars förekomst skall ofördröjligen anmälas till jordbruksmyndigheter; tipp- och lastplatser, bangårdar, vid kvarnar. Europa.

3. A. sativa - havre

40-120 cm. Snärp 2-5 mm, trubbigt. Vippra 10-20 cm, 10-20 cm bred. Småax 20-30 mm; ytteragn kal, nedre blommans ytteragn vanl borstlös, ibland med. Kornen lossnar ej lätt; fästplats ej skålformig. VII.

Odlings- och foderväxt; tillfällig på vägrenar, last- och tippar, odlingar. Mellaneuropa. Från råg uppstår ibland sk fatuoidimutation, vilken påminner stort om varghavre.

27. Avenula

Fleråriga. Slidans basdel sluten; bladskiva smal. Vippa smal. Småax 10-25 mm, vanl 2-5-blommiga, upprätta el utstående. Skärmfjäll 1-3-nerviga; ytteragn med borst; borst 15-25 mm.

- | | | |
|---|---|--------------|
| 1 | Bladslidor och nedre blad vanl glest håriga; småax med 2 el 3 borst; borst 18-22 mm | 1. pubescens |
| 1 | Bladslidor kala, sträva, blad kala; småax med 4 el 5 borst; borst 15-20 mm | 2. pratensis |

1.A. pubescens - luddhavre

30-80 cm. Löst tuvad. Slidor håriga; bladskiva platt, 2-7 mm bred; nedre bladskivor håriga. Snärp 4-6 mm, spetsigt. Vippa 6-15 cm, rätt smal, i vippans nedre led 3-5 grenar. Småax 10-15 mm, silver-blå-rödbrokig, 2- el 3-blommig; skärmfjäll oliklänga, inre liklång med småaxet; ytteragn med borst; borst 18-22 mm. VI-VII. Lundängar, släntängar, öars klapperstensvalla, vägrenar, banvallar.

2.A. pratensis - ängshavre

50-100 cm. Tätt tuvad. Bladslidor ofta sträva, kala; bladskiva ränn-formad, 1-3 mm bred, kal, översidan sträv. Snärp 3-5 mm, spetsigt. Vippa 10-20 cm, rätt smal, i vippans nedre led 1 el 2 grenar. Småax 17-25 mm, ljusgröna-gulaktiga; 4 el 5 2-könade blommor; skärmfjäll oliklänga, båda kortare än småaxet; 2-könade blommors ytteragn med borst; borst 15-20 mm. VI-VII. Släntängar, kalkgynnad; banvallar, krigstidens lägerplatser.

28. Arrhenatherum

1. A. elatius - knylhavre

Flerårig; 50-150 cm. Löst tuvad, upprätt. Strå kal, glänsande. Slidans nedre del sluten; bladskiva 4-10 mm bred, platt, med lång udd, hårig el nästan kal, men sträv. Snärp kort, trubbig. Vippa 15 cm, smal, upprätt el hängande. Småax 8-10 mm, ganska upprätta utstående, vanl 2-blommiga; övre blomman 2-könad, nedre ståndarblomma; skärmfjäll oliklänga, 1- el 3-nerviga, inre skärmfjäll längre än yttre, närmast liklång med småaxet; ståndar-blommans ytteragns borst 1-2 cm, 2-könade blommans borst kort el saknas. VII. Ängar, steniga backar, havsstrandslundar och steniga stränder; park- och trädgårdsängar, vägrenar.

29. Trisetum

Fleråriga. Bladslidor och blad håriga. Blomst vippa. Småax 3-7 mm, 2-4-blommiga; skärmfjäll oliklänga, kortare än småaxet; ytteragn med borst; borst 5-7 mm.

- | | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Vippa mörk, tät, axlik; stråets överdel och vippaxel tätt hårig | 1. spicatum |
| 1 | Vippa gullgrön-brunaktig, hopdragen; strå och vippaxel kala el rätt gleshåriga | 2 |
| 2(1) | Blad 2-5 mm breda, översidan hårig; ståndarknapp 2 mm | 2. flavescens |
| 2. | Blad högst 1,5 mm breda, kant ljushårig; ståndarknapp under 1 mm | 3. subalpestre |

1.T. Spicatum - fjällhavre

10-30 cm. Löst tuvad. Stråets överdel, slidor och bladskiva kort-håriga. Bladskiva 2-3 mm bred. Snärp rätt kort. Vippa smal, tät, axlik, mörk; axled och grenar håriga. Småax 3 mm, 2- el 3-blommiga; ytteragn med

borst; borst 5 mm. VII-VIII. Fjäll, klipphyllor, grusiga ställen, kvardröjande snölegor.

2.T. Flavescens - gullhavre

40-80 cm. Tuvad. Strå kal, men knutarnas undre del hårig. Nedre blad-slidor håriga; bladskiva 2-5 mm bred, översida hårig. Snärp 1-2 mm. Vippa 5-15 cm, rätt snäv, hängande. Småax 4-6 mm, guldgul-aktiga-bruna, ibland svagt blå-röda, vanl 3-blommiga; ytteragn med borst; borst 5-7 mm. Ståndarknapp 2 mm. VII. Parkgräsmattor, gräs, hamnar, järnvägsstationer. Europa

3.T. Subalpestre - venhavre

Lik T. Flavescens, men 15-30 cm; bladskiva vanl högst 1,5 mm bred, vanl endast kanter håriga; vippa 2-6 cm; småax 3-4 mm; borst upp till 6 mm; ståndarknapp under 1 mm. VII. Älvängar. Fridlyst.

30. Deschampsia

Fleråriga; tuvade; bladskiva smal. Vippa med långa grenar, rikligt med småax. Småax 3-7 mm, 2- el 3-blommiga, glänsande; skärmfjäll hinn artade, när knappt över ytteragnet; ytteragn med borst; borst utgår vanl från ytteragnets bas.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Blad rätt smala, trådlika, släta | 4. flexuosa |
| 1 | Blad 2-3 mm breda, sträva, tätt nerviga, platta el rännformade | 2 |
| 2(1) | Borst nästan 2 ggr längre än ytteragnet | 3. bottnica |
| 2 | Borst knappt längre än ytteragnet | 3 |
| 3(2) | Vippa 5-15 cm, vippgrenar släta, vanl med groddknoppar | 1. alpin |
| 3 | Vippa 10-25 cm, vippgrenar sträva, saknar groddknoppar | 2. cespitosa |

1.D. alpina - fjälltåtel

15-40 cm. Bladskiva 2-3 mm bred, rännformig-platt, översidan sträv. Snärp 3-10 mm. Spetsigt. Vippa 5-15 * 2-3 cm, under blomning upp till 5-8 cm bred; grenar släta. Småax 4-6 mm, vanl med groddknoppar; småaxets basdel blå-röd-brunaktig, spetsen gulbrun; borst utgår från agnets mitt. VII. Bara mineralmarker på fjällhöjder, ibland på skogsbälten vid älvar.

2.D. cespitosa - tuvtåtel

50-100 cm. Bladskiva 2-3 mm bred, platt, grön, sträv på översidan, upp-höjda nerver, kant tandad (sträv). Snärp upp till 15 mm, spetsigt. Vippa 10-25 * 2-3 cm, under blomning upp till 10 cm bred; grenar sträva. Småax 4-6 mm, silverskimrande, blå-röd-gulbrun brokiga, ibland ljusgröna, sällan med groddknoppar; borst knappt längre än agnen, utgår från agnbasen. VI-VII. Strandbuskage, lundskogsmarker, källmarker, fuktiga-våta ängar, gamla ängar, betesmarksskogar, utkanter av odlingsmarker och bebyggelse, vägrenar.

3. D. bottnica - gultåtel

50-100 cm. Bladskiva 2-3 mm bred, platt-rännformig, blågrön, sträv på översidan, upphöjda nerver, kant slät. Snärp 5-10 mm, spetsigt. Vippa 15-30 * 2-3 cm, under blomningen snäv; grenar släta. Småax 6-7 mm, utan groddknoppar, grågulaktiga; borst nästan 2 ggr agnets längd, utgår från agnbasen. VII. Steniga och grusiga havsstränder.

D. bottnica * cespitosa

Flerårig; bland stamarterna; tämligen allmän; åtminstone en del fertila.

4.D. flexuosa - kruståtel

30-70 cm. Bladskiva rätt smal, trådlik, slät. Snärp 0,5-3 mm, trubbigt. Vippa 3-9 * 2-6 cm; grenar buktade (krusiga). Småax 4-6 mm, gul- blå-rödaktig, 2-blommig; skärmfjäll ej hinnartade; borst 4-7 mm, knäböjda, utgår från agnbasen. VII-VII. Fuktiga och ganska torra hedsskogar, klippor, hyggen, stigar, slänter, moar, vägrenar.

31. Vahlodea

1.V. atropurpurea - lapptåtel

Flerårig; 15-30 cm; löst tuvad. Bladskiva kort, 2-3 mm bred, platt, mjuk. Snärp 1-3 mm, trubbig. Vippa 2-6 cm, brett kägelformig, ganska hängande, glest med småax. Småax 4-6 mm, vanl 2-blommiga, blåroda; skärmfjäll nästan 2 ggr agnens längd; borst når knappt över skärmfjällets spets, utgår från ytteragnens mitt. VII. Stränder, strandbuskage, käll-, sump- och snömarkskanter; strandåkrar och vid stigar.

32. Aira

1.A. perecox - vårtåtel

1-årig; 5-15 cm; vek, kal. Bladskiva 0,3-0,5 mm bred, rännformig. Snärp 2-3 mm, spetsigt. Blomst 1-5 cm, ljus, smal vippa; grenar korta, upprätta. Småax 2-3 mm, 2-blommiga; skärmfjäll liklånga med småaxet; borst upp till 4 mm, utgår från agnets basdel. V-VI. Torra njuggväxta platser, stigar, vägrenar. Europa.

33. Hierochloë

Fleråriga, väldoftande. Strå kalt, 2-4 blad. Blomlöst strå har lång bladskiva, 1,5-6 mm bred, blommande strå kort bladskiva. Vippa 3-10 cm, 10-60 småax, kägellik-spolformig. Småax 3-5 mm, linsformiga, vanl brunaktiga, glänsande, 3-blommiga, 2 nedre ståndarblommor, den övre 2-könad; skärmfjäll längre än blommorna; ståndarblommans ytteragn med borst el utan.

| | | |
|------|--|--------------|
| 1 | Översta stråbladet vanl högst 1 cm; i småaxen åtminstone 1 över 1 mm långt borst; tuvade | 2 |
| 1 | Översta stråbladet vanl över 1 cm; småax saknar borst el högst 1 mm långt; med revor | 3 |
| 2(1) | Översta stråbladet vanl 0-3 mm; sydfinsk växt | 1. australis |
| 2 | Översta stråbladet vanl 3-8 mm; fjällväxt | 4. alpina |
| 3(1) | Ytteragnens sidor glest medhåriga; borst vekt el saknas | 2. odorata |
| 3 | Ytteragnens sidor tätt utspärrat håriga; borst kraftigt, strävt, saknas sällan | 3. hirta |

1.H. australis - finskt myskgräs

30-60(-80) cm. Tuvad. Basslidor brunaktiga-röda. Översta bladskivan vanl 0-3 mm; slida svagt fyllig; snärp 1,5-3 mm. Vippa 3-7 cm. Skärmfjäll silverfärgade; ytteragnar njuggt håriga; det andra borstet över 1 mm, vinkelböjt, utgår klart från ytteragnens spets nedre hälft. V-VII. Åslundmarkers sydslanter, lundaktiga backar och klippor.

2.H. odorata - myskgräs

25-60(-80) cm. Med rotstock. Basslidor brunaktiga-röda. Översta bladskivan 4-20 mm; slida snäv; snärp 1,5-2,5 mm. Vippa 5-7(-9) cm; småax guldbruna. Ytteragnarnas kanter gleshåriga; borst saknas el högst 0,5 mm, vek. VI-VII. Våta ängar, stränder.

2a. ssp. odorata - ängsmyskgräs

Vippa vanl med 25-60 småax; ytteragn med kort borst el uddspetsat. Enontekis och Utsälv.

2b. ssp. baltica - strandmyskgräs

Vippa vanl med 20-50 småax; ytteragn vanl borstlös, sällan mycket kort borst. Syd- och Mellanfinlands västra delar.

3.H. hirta - älvmyskgräs

30-75(-110) cm. Med rotstock. Basslidor brunaktiga-röda. Översta bladskivan 5-40(-60) mm; slida snäv; snärp 1-5 mm. Vippa 3-15 cm; småax guldbruna.

Ytteragnarnas kanter tätt håriga; borst högst 1 mm, stadig, sträv, utgår något från ytteragnets undersida, borst saknas sällan. VI-VII. Ganska torra och våta ängar, stränder, dikeskanter och skogskanter.

3a. ssp. hirta - älvmyskgräs

Vippa med åtminstone 9 led, vanl med 50-100 småax; nedersta blomst-(vipp)grenen hängande. Småax vanl rödaktiga; borst ungefär 1 mm, utåtböjda. Syd- och Mellanfinland, främst ostlig.

3b. ssp. arctica - nordmyskgräs

Vippa med högst 8 led, vanl 20-70 småax; nedre vippgren ej hängande. Småax sällan rödaktiga; borst vanl under 1 mm, rakt. Närmast hela Finland.

4.H. alpina - fjällmyskgräs

20-35 cm. Tuvad. Basslidor bruna-mörkt blå-röda. Översta bladskivan 3-8 mm; slida snäv; snärp 0,5-1,5 mm. Vippa 2-5 cm; småax bruna; ytteragn hårig; längsta borstet 5-10 mm, utgår från nära ytteragnets bas. VII-VIII. Fjälltopparnas vintersnöfattiga klippor och hedar.

34. Anthoxanthum

1.A. alpinum, - vårbrodd

Flerårig; tuvad, väldoftande. Strå upprätt-nedliggande. Bladskiva kort, 3-5 mm bred, platt, ljusgrön. Blomst spolförmig, rätt gles axlik vippa. Småax 10 mm, smala, 3-blommiga; översta blomman 2-könad, övriga könlösa; könlösa blommornas ytteragn med spetsborst. Skärmfjäll 4, yttre oliklånga.

1a. ssp. odoratum - vårbrodd

25-60 cm. Vippa 5 cm, brunaktigt grön; småax skaft och vanl även skärmfjäll håriga, sällan kala. Längre borst vanl 0,5-1 mm, når spetsen av ytterskärmfjällets översida. V-VI. Fuktiga och våta ängar, hagmarker, hyggen, klippor, vägrenar, gårdar.

1b. ssp. alpinum - fjällvårbrodd

15-40 cm. Vippa 2-3 cm, gråaktigt brun-gulbrun; småaxskaft och skärmfjäll kala. Längre borst 2-4 mm, når spetsen av ytterskärm-fjällets översida. Fuktiga och våta ängar, buskage, kvarliggande snölegor, sankta skogsmarker, källmarker, slänter, vägrenar, gårdar, stigar.

35. Holcus

Fleråriga, mjukhåriga. Bladskiva bred, platt. Vipp tät, snäv. Småax 4-6 mm, platta, 2-blommiga, nedre 2-könad, övre vanl ståndarblomma; skärmfjäll smala, liklånga med småaxet; ståndarblommans ytteragn med borst.

- | | | |
|----|---|------------|
| 1. | Blomst blåaktig-rödbrokig; borst kortare än skärmfjällen, krökt spets | 1. lanatus |
| 1 | Blomst ljusgrön-brunbrokig; borst långt, rakt | 2. mollis |

1.H. lanatus - luddtåtel

30-80 cm. Tuvad. Slidor tätt ljushåriga; bladskiva 3-10 mm bred. Snärp 2-4 mm, rätt trubbigt. Vippa 5-10 cm, blå-rödbrokig. Borst krokspetsat, når just el längre än skärmfjällens spets. VI-VII. Gräsängar, hamnar, lastplatser. Europa.

2.H mollis - lentåtel

30-70 cm. Med revor. Slidor nästan kala, men knutar med utstående och långa hår; bladskiva 3-12 mm bred. Snärp 1-5 mm, rätt spetsigt. Vippa 5-20 cm, ljusgrön-brunaktig brokig, utan rött. Borst rakt, då och då vinkelböjt, når längre än skärmfjällen. VII-VIII. Ängar, slänter och skogsbryn. Europa.

36. Agroistis

Vanl flerårig. Bladskiva Platt, rännformig el trådlik, lång spets. Vippa gles, långa och utspärrade grenar, åtminstone under blomningstiden kägellik-brett spolförmig. Småax 1,5-3,5 mm, 1-blommiga; skärmfjällen längre, än ytteragnen, vanl blå-rödbrunaktiga, sällan gröna; agnar hinn-lik, bas utan hår.

| | | |
|------|--|----------------|
| 1 | Inneragn rätt liten el saknas | 2 |
| 1 | Inneragn längre än 2/5 ytteragn | 6 |
| 2(1) | Borst från ytteragns mitt, åtminstone 2 mm; ståndarknapp 0,5-0,8 mm | 3. mertensii |
| 2 | Borst från ytteragns basdel el saknas | 3 |
| 3(2) | Borst saknas vanl; ståndarknapp 0,3-0,5 mm | 4 |
| 3 | Med borst, sällan utan; ståndarknapp 1,0-1,8 mm; blad högst 3 mm breda | 5 |
| 4(3) | Blad 3-6 mm breda | 4. clavata |
| 4 | Blad 1-3 mm breda | 5. scabra |
| 5(3) | Med markrevor | 1. canina |
| 5 | Utan markrevor, jordrevor genombryter slidan | 2. vinealis |
| 6(1) | Snärp till andra stråbladet uppifrån, högst 1,3 mm, trubbigt | 6. cappularis |
| 6 | Snärp till andra stråbladet uppifrån, 2-5 mm, spetsigt-rundat | 7 |
| 7(6) | Utan markrevor, jordrevor genombryter slidan | 7. gigantea |
| 7 | Med markrevor | 8. stolinifera |

1.A. canina - brunven

Flerårig; 15-60 cm; tuvad, markrevor; revor och skott inom slidan. Strå upprätt- nedliggande, någon gång grenad. Rotbladsskiva 0,2-0,3 mm bred, rund-rännformig; strå- och revbladsskiva 1-3 mm bred, platt- ränn-formig; andra övre stråblads snärp 1,3-4 mm. Vippa 3-11 cm, smalt äggformig. Småax 1,6-2,5 mm; ytteragn 1,5-1,8 mm, vanl med borst; borst utgår från ytteragnets bashalva, 1-2 ggr agnets längd, vinkelböjt, sällan rakt. Inneragn saknas el helt kort. Ståndarknappar 1,0-1,5 mm, blå-röda. VI-VII. Strandängar, diken, klippgölar, gungflykär, starr- och över-svämmade mossar, grässkogsmarker, kärråkrar, kärrstigar, torvgräsängar; ibland mattliknande bestånd i lågt vatten.

2.A. vinealis - bergven

Flerårig; 10-70 cm; gråblågrön; utan markrevor, jordrevor slidgenombrytande. Strå upprätt, nedliggande. Bladskiva 1-3 mm bred, platt-rännformig-uppvriden; övre andra stråblads snärp 1,3-4,0 mm. Vippa 3-10 cm, spolförmig. Småax 2-3 mm; ytteragn med borst, sällan utan; borst utgår från ytteragnets bashalva, upp till 2 ggr agnlängden, vinkelböjt el kort, rakt. Inneragn under 0,5 mm. Ståndarknapp 1,0-1,8 mm, blå-röd el gulaktig. VI-VIII. S:a Finland på lavbevaxta klippor. N:a Finland på grusiga älvängar.

3.A. mertensii - fjällven

Flerårig; 10-30 cm; tuvad. Strå upprätt-nedliggande. Bladskiva 1-3 mm bred, platt-något rännformig; andra övre stråblads snärp 1-2,5 mm. Vippa 3-10 cm, kägellik. Småax 2,5-3,5 mm; ytteragn med borst; borst vinkelböjt, utgår från agnets mellandel, står ut åtminstone 2 mm från småaxet. Inneragn saknas el helt liten. Ståndarknappar 0,5-0,9 mm, gulaktiga, rätt sällan blå-röda. VII-VIII. Älv- och sjöstrandsängar, fjällängar, kvardröjande snölegor, vid bäckar, stigar, grusgropar, vägrenar.

4.A. clavata - köseven

1-årig el som kortlivad flerårig; 30-70 cm; flerstråig. Strå upprätt-nedliggande. Bladskiva 2-7 mm bred, platt; andra övre stråblads snärp 1,3-2,5 mm. Vippa 8-25 cm, vid, långa grenar, njuggt med småax. Småax 1,5-3 mm; ytteragn 2/3 av yttre skärmfjället, borstlös; inneragn saknas el helt liten. Ståndarknappar 0,3-0,5 mm, gul- el blå-rödaktiga. VII-VIII. Öppna kala

stenmarker vid älvar, vid bäckar och källor samt våta, skuggiga granskogar; stig- och vägrenar, diken.

5.A. scabra - kvarnven

1 el 2-årig; 20-50 cm; tuvad. Bladskiva 1-3 mm bred. Vippa vid, njuggt med blommor, grenar bra sträva; småax 2-3,5 mm; yttre skärmfjäll längre än inre; ytteragn 1/3-2/3 av yttre skärmfjället, ibland med borst. VIII. Järnvägar, hamnar, grusgröpar. Nordamerika, Nordöstra Asien.

6.A. capillaris - rödven

Flerårig; 25-100 cm; tuvad, jordrevor slidgenombrytande, korta. Strå upprätt-nedliggande. Bladskiva 2-4 mm bred, platt; andra övre stråblads snärp högst 1,3 mm, trubbig. Vippa 4-12 cm, äggformig, grenar släta-svagt sträva. Småax 1,5-3,5 mm; ytteragn vanl utan borst; inneragn ½ ytteragnet. VI-VII. Ängar, slänter, gårds- och steniga vallar, lund-aktiga skogar, strandbuskage, sank skogar, gungflyn, hagmarker, väg-renar, banvallar; även i gräsmattor.

A. capillaris * gigantea

Andra övre stråblads snärp 1,3-3,3 mm. Ståndarknappar öppnar sig ej. Ofta uppträder även självständiga sterila korsningar. Grusiga el sandiga älvbackar och sjöstränder samt havsstrandskogars och -buskages kanter. I hela Finland.

A. capillaris * stolonifera

Jord- och ytrevor; basen ofta vinkelböjd; andra övre stråblads snärp 1-3 mm. Ståndarknappar öppnar sig vanl ej. Vanl bland stamarterna, vanl steril; ställvis vid stränder, i inlandet sällsynt.

7.A. gigantea - storven

Flerårig; 40-100 cm; tuvad, utan ytrevor, jordrevor slidgenombrytande. Bladskiva 3-12 mm bred, platt; andra övre stråblads snärp 2-5 mm, trubbigt, sällan spetsigt. Vippa 4-40 cm, kägelformig, i våningar; grenar utåt utspärrade, rätt sträva. Småax 2-3,5 mm; ytteragn vanl borstlös; inneragn ca 3/4 av ytteragnet. VII-VIII.

7a. var. gigantea

Strå upprätt el vinkelböjt; basslidor sällan röda. Bladskiva grön, över och under sträv. Vippa efter blomning öppen. Slänter gräs, ängar, trädor, omarker, vägrenar, banvallar; Hela Finland. Flerformig, kräver ytterligare forskning.

7b. var. glaucescens

Strå upprätt; oblommande strås basslida röd. Bladskiva blåaktig, under och över slät-svagt sträv. Vippa efter blomning sluten. Grusiga havsstränder, ibland även havsstrandsängar och mellan klippsprickor.

7c. Var. Repens

Strå upprätt; basslidor rätt sällan svagt rödaktiga. Bladskiva grön, översida rätt sträv, under rätt sträv-svagt sträv. Vippa efter blomningen slut. Inre Finlands sjöar och i n:a Finland på älvstränder, diken.

A. gigantea * stolonifera

Med yt- och jordrevor; andra övre stråblads snärp 1,5-3 mm. Steril. Älvars, sjöars och bäckars grus- och sandstränder. N:a Finland.

8.A. stolonifera - krypven

Flerårig, tuvad; 15-100 cm; med ytrevor, stundom mattliknande täckning. Strå vanl vinkelböjt, basslidor gröna, någon gång (var. bottnica) upp-rätt, basslidor kraftigt blå-röda. Bladskiva 2-8 mm bred, platt; övre andra stråblads snärp 2-5 mm, spetsigt-trubbigt. Vippa 4-20 cm, rätt snäv, blå-röd-brun-grön-

gulaktig el (var. bottnica) kraftigt blårod; grenar släta el svagt sträva. Småax 1,5-3 mm, ytteragn vanl borstlös; inneragn 3/4 av ytteragnets längd. VII-VIII. Havs-, sjö- älv- och åstränder, diken, källförsumpningar, ultrabackiga klippor.

37. *Ammophila*

1.A. *arenaria* - sandrör

Flerårig; 50-100 cm; lång rotstock, bastant, kal. Bladskiva 2-4 mm bred, rämnformig el kanterna uppvridna. Snärp 15-25 mm, rätt spetsigt. Blomst 7-12 * 1,5-2 cm, grönaktig, tät, axlik vippa. Småax 10 mm, 1-blommiga, smala; skärmfjäll jämbreda, liklånga med småaxet; ytteragns bas med korta hår; ytteragn med borst; spetsborst 1-2 mm. Sandiga havsstränder.

A.*arenaria* * *Calamagrostis epigeios*

Lik A. *arenaria*, men blad närmast platta; blomst blårod. Steril korsning bland stamarterna på Hangö.

38. *Calamagrostis*

Fleråriga, stora, vanl med revor. Bladskivan vid basen smalare än i mitten, rätt långspetsad, sträv. Blomst månggrenad, bred el ganska smal vippa. Småax 3-8 mm, 1-blommiga; skärmfjäll längre än ytteragn; vid ytteragnets bas rikligt med vanl långa hår.

| | | |
|------|--|-----------------|
| 1 | Borst 2-3 mm, når förbi skärmfjällspetsen | 6. arundunaceae |
| 1 | Borst når ej jämnhöjd med skärmfjällspetsen | 2 |
| 2(1) | Strå med 2-4 ledstycken; vippa spolformig | 3 |
| 2 | Strå med 4-7 ledstycken; vippa konisk | 5 |
| 3(2) | Skärmfjäll 6-8 mm, rätt smala; snärp 6-10 mm | 1. epigejos |
| 3 | Skärmfjäll under 5 mm; snärp under 5 mm | 4 |
| 4(3) | Småaxhår kortare än ytteragnen | 4. stricta |
| 4 | Småaxhår liklånga med ytteragn el längre | 5. lapponica |
| 5(2) | Blad på översidan håriga; snärp 3-5 mm; skärmfjäll 4 mm: ståndarknappar öppnar sig (vitalt pollen) | 2. canescens |
| 5 | Blad på översidan vanl kala; snärp 5-10 mm; skärmfjäll 5-6 mm; ståndarknappar öppnar sig ej (ej vitalt pollen) | 3. purpurea |

1.C. *epigejos* - bergrör

50-120 cm. Strå med 3-4 led, ogrenad. Slidor kala el håriga; bladskiva 5-10 mm bred, grågrön, sträv, styv, torr med upphöjda nerver; snärp 6-10 mm. Vippa 10-20 * 5 cm, brett spolformig. Skärmfjäll 6-8 mm, liklånga, rätt smala; ytteragn längre än inneragn, ungefär 1/2 skärmfjällets längd, håren mycket längre än ytteragnen; borst kort, utgår från ytteragnets spethalva. VII-VIII. Åsslänter, ljusa, torra hedskogar, klippor, steniga stränder, bäcklundar; lundar med tunt torvskikt och källmarker främst i n:a Finland; vissna gräsmarker och hyggen; vägrenar och banvallar; ofta vidsträckta, ganska glesa växtbestånd.

C. *epigejos* * *stricta*

Snärp 3-4 mm. Ställvis i Mellan- och n:a Finland.

Ammophila arenaria * C. *Epigejos*

2.C. *canescens* - grenrör

80-150 cm. Strå 4-7 led, grenad från basdelen. Bladskiva 3-6 mm bred, översidan med långa hår; snärp 3-6 mm. Vippa 8-20 * 4-8 cm, kägellik- äggformig, rödblå-brunbrokig, i skugga grön. Skärmfjäll 4 mm, hår ungefär

liklångra med skärmfjällen; agnarna mycket kortare än skärmfjällen; borst kort, utgår nästan från ytteragnets spets. Ståndarknappar breda, blåroda, öppnar sig. VII-VIII. Sanka grässkogsmarker med tunt torvskikt, strandbuskage, försumpade fuktiga och lundlika skogar, våta hyggen och åkerdiken; ofta i vida glesa bestånd.

C. canescens * *stricta*

Flerårig; mellan stamarterna. Närmast i hela Finland; tämligen allmän.

3. *C. phragmitoides* - brunrör

80-200 cm. Strå 4-7 led, grenad från basdelen. Bladskiva 20-50 cm, 4-6 mm bred, sträv, översidan vanl kal; snärp 5-10 mm, franskantat. Vippa 10-18 * 4-6 cm, kägellik, blårod-brunaktig, rikligt med småax. Skärmfjäll 5-6 mm; ytteragn och hår tämligen liklångra med skärmfjällen; borst utgår från agnets mellandel el någon gång från spetsdelen. Ståndarknappar smala, gula, öppnar sig ej. VII-VIII. Sanka gräs- och hötäkter, våta över-svämmande ängar, stränder, buskage, kärrika skogar, diken, vägrenar; ofta täta bestånd.

4. *C. stricta* - madrör

40-80 cm. Strå med 2 el 3 leder, ogrenad. Bladskiva 2-4 mm bred, över-sidan med upphöjda nerver, sträv, kanterna upprullade; snärp 1-3 mm, trubbigt. Vippa 5-12 * 1-2,5 cm, smalt spolförmig, gråbrun-blårodaktigt brun. Skärmfjäll 3-4 mm; agnar oliklångra, något kortare än skärmfjällen, hår kortare än agnarna; borst utgår vanl från ytteragnets bashalva. VII-VIII. Låglanta havs-, sjö- och älvstränder, strandängar, sumpiga stränder, ibland björkgungflyskogar. I n:a Finland även på torra stenmarker som ängar, vid sandiga älvar; diken, vägrenar; vanl vida glesa bestånd.

5. *C. lapponica* - lapprör

50-100 cm. Strå 2- el sällan 3-ledad, ogrenad. Bladskiva 2-4 mm bred, kal el någon gång hårig, kanterna uppvridna; bladöron håriga; snärp ungefär 3 mm, trubbigt. Vippa 5-13 * 2-3 cm, brett spolförmig, ljusbrun-mörkt blårodbrun. Skärmfjäll 5 mm, oliklångra, smalt avlångra; ytteragn längre än inner, något kortare än skärmfjällen, hår åtminstone liklångra med ytteragnen. Ståndarknappar gula, öppnar sig ej. VII-VIII. Torra och fuktiga hedskogar, fjällhedar, på tuvor i sankmarker och gungfly-myrar, klippor; sandiga vägrenar; vanl små bestånd.

6. *C. arundinacea* - piprör

80-150 cm. Tuvad. Strå 2- el 3-ledad, ogrenad. Bladskiva 4-6 mm bred, mjuk, platt, översidan glest hårig; Huvudnervens undersida vid övergången mellan slida och bladskiva med få undantag hårig; snärp 1-2 mm, rundad. Vippa 10-20 * 1-3 cm, spolförmig, ljusgrön-rödaktigt- el blåaktigt grön. Skärmfjäll 4-6 mm, oliklångra; agnar svagt kortare än skärmfjäll, hår ca 1/4 av agnlångrden; borst når 2-3 mm utanför skärmfjällspetsens utsida, som torr vinkelböjt. VII. Fuktiga och lundlika hedskogar, lundar, klipputkanter, visset gräs och hyggen.

39. *Phleum*

Fleråriga, kala strån. Bladskiva platt el rännförmig, långspetsad. Blomst rundad el klotförmig, tät, sträv, axlik vippa. Småax 2-4 mm, platta, 1-blommiga; skärmfjäll med vass rygg, trubbiga, lång udd el spetsade; agnar kortare än skärmfjäll, trubbiga; ytteragn borstlös.

- | | | |
|------|--|-------------|
| 1 | Blomst närmast klotförmig; udd ca liklång med skärmfjället | 2.alpinum |
| 1 | Blomst cylindrisk; udd högst 1/2 skärmfjället | 2 |
| 2(1) | Skärmfjäll trubbiga men med lång udd; snärp o m 5 mm, spetsigt el trubbigt | 1. pratense |
| 2 | Skärmfjäll sned- el smalspetsad, udd kort; snärp högst 1 mm, | |

1. *P. pratense* - timotej, ängskampe

Löst tuvad. Bladskiva långspetsad; snärp 1-5 mm. Blomst rundad, fast, grön, någon gång svagt blårodbrokig.

1a. ssp. *pratense* - timotej

(30-)50-100 cm. Stråbas ofta svagt förtjockad. Bladskiva upp till 40 cm, 4-10 mm bred, platt; snärp spetsigt. Blomst 5-9 cm * 4-8 mm. Skärm-fjällets udd ca halva skärmfjällets längd; rygg lång- och utstående hårig. VI-VIII. Ängar, runt bebyggelse, vägrenar; även foderväxt.

1b. ssp. *serotinum* - vildtimotej

20-40 cm. Stråbasen alltid tydligt förtjockad. Bladskiva kort; snärp trubbigt. Blomst 2-4 cm * 3-5(-7) mm. Skärmfjällets udd ca 1/5-1/4 av skärmfjällets längd; rygg med korta hår. Rätt torra släntängar, gårdar, hamnar.

2. *P. alpinum* - fjälltimotej

15-35 cm. Ofta 1 strå; stråbasen ej förtjockad. Bladskiva kort, 3-5 mm bred, platt; Snärp högst 1 mm. Blomst 1-3 cm * 10-15 mm, ofta rödblå. Skärm-fjällets udd omkring skärmfjällets längd; rygg långhårig. VI-VII. Våta ängar, gungflyn, kvardröjande snölegor, stränder, vid bäckar, stigar och slänter.

3. *P. phleoides* - flentimotej, flenkampe

30-50 cm. Tuvad. Bladskiva tämligen kort, 2-3 mm bred, rännformig; snärp kort, trubbigt. Blomst 3-12 cm * 3-6 mm, svagt grenad; småax kala, stråva. Skärmfjäll sned- el smalspetsade; udd kort el saknas. V-VI. Torra släntåkrar; kalkgynnad. Fridlyst på Åland.

40. *Alopecurus*

Vanl fleråriga, kalt strå. Bladskiva platt, långspetsad, kal. Blomst tät, mjuk, rund, axlik vipa. Småax 2-7 mm, platta, 1-blommiga. Skärmfjäll 3-nerviga, rygg hårig; ytteragn vanl kortare än skärmfjällen, ofta med borst; inneragn saknas; borst lång el kort, kvarblir ibland inom skärmfjällen. Hybrider mellan arterna bildas tämligen lätt; de har ofta ståndarknapparnas egenartade tunnhet och oförmåga att öppna sig.

| | | |
|------|--|------------------------|
| 1 | Växten vanl 50-120 cm; blomst 7-15 mm tjock | 2 |
| 1 | Växten vanl 10-50 cm; blomst 3-7 mm tjock | 3 |
| 2(1) | Skärmfjällsryggens spets inåtböjd el rak; med borst | 1. <i>pratensis</i> |
| 2 | Skärmfjällsryggens spets utåtböjd; med borst el utan | 2. <i>arundinaceus</i> |
| 3(1) | Borst högst 1 mm, når över skärmfjälls spets | 4. <i>aequalis</i> |
| 3 | Borst 2-6 mm når över skärmfjälls spets | 4 |
| 4(3) | Skärmfjälls rygg lång- och mjukhårig; blomst vanl trubbigt | 3. <i>geniculatus</i> |
| 4 | Skärmfjälls rygg kort- och styvhårig; blomst spetsig; tillfällig | 5. <i>mysuroides</i> |

1. *A. pratensis* - ängskavle

Flerårig; 50-120 cm; tuvad, korta strån. Strån upprätta. Bladskiva 3-8 mm bred, grön; slidor vanl snäva; snärp 1-3 mm, trubbigt. Blomst 4-10 cm * 7-10 mm; småax 5-6 mm. Skärmfjäll spetsiga, vid bashalvan sammanväxta, ljusgröna, spetsdelens rygg inåtböjd el rak; ytteragn spetsig, vanl med borst; borst utgår från agnens nedre tredjedel, når 3-6 mm över skärmfjällen. VI(-VII). Ängar, slänter, höängar, gårdar, vägrenar; gammal foderväxt.

2. *A. arundinaceus* - svartkavle

Flerårig; 50-120 cm; långa revor. Strån upprätta-nedliggande. Bladskiva 5-13 mm bred, ofta blåaktig; slidor, i synnerhet övre, fylliga; snärp 3-6 mm,

spetsigt. Blomst 3-6 cm * 8-15 mm; småax 4-5 mm. Skärmfjäll spets-siga, sammanväxta vid basdelen, blågröna-svartaktiga, rygg vid spetsdelen utåtböjd; ytteragn snett trubbigt, med el utan borst; borst rakt, utgår från agnets mitt, når 3-4 mm över skärmfjällens spets. VI-VII. Hav-strandsängar, steniga stränder och uppgrundade vikar, båtstränder, gårdar, slänter; även vid bäckar, försumpat ultrabasiskt underlag.

A. arundinaceus * geniculatus

Storlek mellan stamarterna; basen omväxlande vinkelböjd; småax ca 5 mm; skärmfjällens ryggs spetsdel utåtböjd; borst vanl vinkelböjt, utgår från agnets basdel; ståndarknapparna öppnar sig ej, pollenet odugligt. Någon gång bland stamarterna.

A. arundinaceus * pratensis

Flerårig, kraftfullt vuxen, långa revor; pollenet ofta odugligt. På flera platser bland stamarterna.

3. A. geniculatus - kärrkavle

Flerårig; 20-50 cm. Strå vid basen grenad och vinkelböjt, rotslår ofta från lederna. Bladskiva 2-6 mm bred; bladslidor rundade; snärp 2-5 mm, trubbigt. Blomst 2-7 cm * 5-7 mm, trubbig, grågrön-blårödgrön; småax 2-3 mm. Skärmfjäll trubbiga, endast vid basen sammanväxta; ytteragn trubbig, kortare än skärmfjällen; borst vinkelböjt, utgår från agnets bas, når 2-3 mm över skärmfjällens spets. VI-VIII. Båthamnar, diken, betesmarker, gårdsklippor, åkrar, lergropar, stigar.

A. geniculatus * pratensis

Storlek mellan stamarterna; skärmfjäll trubbspetsade, ryggspetsdelen inåtböjd; borst vanl kort, knäböjt; ståndarknapparna öppnar sig ej, pollenet odugligt. Någon gång bland stamarterna.

4. A. aequalis - gulkavle

Flerårig; 10-30 cm. Strå vid basen grenad och vinkelböjt, ibland under uppväxten flytande i vatten och rotslår från lederna. Bladskiva 2-5 mm bred, långspetsad, grön; slidor fylliga, ofta blågröna; snärp 3-5 mm, rätt trubbigt. Blomst 2-6 cm * 3-5 mm, trubbig, sällan blåaktig; småax 2-3 mm. Skärmfjäll trubbiga, endast vid basen sammanväxta; ytteragn trubbig, längre än skärmfjällen el liklång; borst utgår från agnet mitt, når högst 1 mm över skärmfjällens spets. VI-VIII. I vatten i träsk- och sjö-stränder, diken, ler- och grusgropar, våta stigar, gårdar, åkrar.

A. aequalis * geniculatus

Lik stamarterna, men i samma blomst kan borst utgå från agnars mitt el bas, de når vanl 1-2 mm över skärmfjällens spets; ståndarknappar öppnar sig ej, pollenet odugligt. Någon gång bland stamarterna.

5. A. myosuroides - renkavle

1-årig; 20-40 cm. Strå upprätt el nedliggande, från basen grenad. Bladskiva 2-8 mm bred, grön; översta slidan svagt fyllig; snärp 2-5 mm, trubbigt. Blomst 2-10 cm * 3-6 mm, ljusgrön-blågrön, spetsig; småax 4-7 mm. Skärmfjäll och ytteragn spetsiga; borstet når 4-8 mm över skärmfjällens spets. VI-VII. Hamnar, lastplatser, kvarnplatser. Europa.

41. Phalaris

Kala, bladskiva bred och platt. Blomst tät, vit- och blågrön- el blågrön- och rödbrokig vippa. Småax 2- el 3-blommiga, översta 2-könad, övriga endast ytteragn. Skärmfjäll 3-nerviga; ytteragn kortare än skärmfjället, borstlös.

| | | |
|---|--|----------------|
| 1 | Blomst 8-15 * 2-3 cm; stor strandväxt | 1. arundinace |
| 1 | Blomst 2-3 * 1-2 cm; liten, tillfällig | 2. canariensis |

1. *P. arundinacea* - rörflen

Flerårig; 80-200 cm; löst tuvad, med revor. Bladskiva 10-20 mm bred, styv, grön, någon gång vitstrimmig; snärp 6 mm. Blomst 8-15 * 2-3 cm, klotformig småaxsamling som bildar tät, blågrön- el rödaktig- och vitbrokig vippa. VII-VIII. Havs-, älv-, sjö- och bäckstränder, ofta i lågt vatten; även i sankalundskogar; diken, vägrenar, även odlingsväxt för pappersindustrin.

2. *P. canariensis* - kanariegräs

1-årig; 20-50 cm. Bladskiva 5-15 mm bred; slidor glappa. Blomst 2-3 * 1-2 cm, tät, axlik vippa; småax blågrön- och vitbrokig. Skärmfjällen med bred ljuskant, rygg vingkantad. VIII. Tippar, lastplatser och under fågelbord. Nordvästra Afrika, Sydeuropa.

42. *Scolochloa*1. *S. Festucacea* - kasgräs

Flerårig; 80-200 cm. Rotstock lång, grenad. Strå upprätt. Bladskiva 5-12 mm bred, platt, långspetsad; slidor öppna; snärp 5-10 mm. Vippa upp till 30 cm; grenar långa, ganska upprätta-utstående; småax 7-10 mm, 3-5-blommiga, ljusgröna. Skärmfjäll kortare än småaxet, ytterskärmfjäll 8-10 mm, inner 7-8 mm; ytterragn borstlös, vid basen 2 hårtofsar; innerragn liklång med ytter. VII-VIII. På sjö- och älvstränder i vatten och strandängar, i bräckt vatten vid åmynningar.

43. *Milium*1. *M. effusum* - hässlebrodd

Ferårig; 50-150 cm; enstråig, korta revor, kal. Strå upprätt. Bladskiva 6-15 mm bred, platt, mjuk, matt, kort spets; spetsen hängande, undersidan uppvriden; snärp 5-7 mm. Vippa 15-30 cm, kägelformig, gles, nedre grenar nedböjda; småax 3-4 mm, 1-blommiga, ljusgröna. Skärmfjäll något längre än agnarna, 3-nerviga; ytterragn 5-nervig, borstlös, vid kornets mognad glänsande; innerragn liklång med ytter. VI-VII. Lundar, lundaktiga skogar, sankalund- och gungflyskogar.

44. *Phragmites*1. *P. australis* - vass

Flerårig; 120-300 cm, upprätt. Rotstock lång, grenad. Bladskiva styv, platt, 10-20 mm bred, långspetsad, vassa kanter, grågrön, matt, tvär-rynkad; på snärpets plats tät rad av korta hår. Vippa 15-30 cm, grenar täta och upprätta; småax 3-7-blommiga, långa och smala, mörkbruna-blåröda; axledet rikligt med, från småaxet utstående, långa silverfärgade hår. Skärmfjäll jämbreda, spetsiga, yttre ca 3 mm, inre 6 mm; ytterragn i små-axets basblommor upp till 10 mm, borstlöst; innerragn 2 mm. VII-VIII. I vatten i sjö- och havsstränder, diken, strandängar och -kärr, kärrkanter, vass-ruggar.

45. *Danthonia*1. *D. decumbens* - knägräs

Flerårig; 10-30 cm; tuvad. Bladskiva 1,5-2 mm bred, jämbred, kortspetsad; slidor och bladskivor ofta glest håriga; på snärpets plats hårrad. Vippa 2-4 * 1 cm, 4-10-småaxig; småax upprätta, rätt stort format, 2-5-blommiga, gröna-svagt rödaktiga. Skärmfjäll närmast liklånga; ytterragn kortare än skärmfjäll, borstlös, hårkantad. VI-VII. Magra betesängar, skogsbryn, ljunghedar, strandklipp-, havsstrandsängar,; sällan nykomling.

46. *Molinia*

1. *M. caerulea* - blååtätel

Flerårig; 30-90 cm; tuvad, rötter kraftiga, gula. Stråets alla led i basdelen nära varandra, bas tjock, kvarstår i flera år. Bladskiva 3-6 mm bred, rätt långspetsad, översida gleshårig; i stället för snärp hårrad. Vippa 4-20 cm, snäv, upprätta grenar; småax 1-4-blommiga, mörkblå brunaktiga. Skärmfjäll kortare än småaxet, ytterskärmfjäll kortare än inner; agnar liklånga, inneragn borstlös. VII-VIII. Magra jordar, kärr med tunt torvtäcke, gungflyn, sandiga och steniga havs-, sjö- och älv-stränder, hedaktiga mosskanter, blöta ångar.

47. *Nardus*1. *N. stricta* - stagg

Flerårig; 20-30 cm; tätt tuvad. Bladskiva trådlik, styv, sträv, grågrön; snärp högst 2 mm, trubbig. Blomst 5-6 cm, ensidigt sammansatt ax; småax 6-8 mm, 1-blommiga, syllik. Yttre skärmfjäll helt liten, inre saknas vanl; agnar närmast liklånga, mörkt blågröna-gröna; ytteragn med borst; borst 1-3 mm. VI-VII. Näringsfattiga marker, ofta ångar med tunt torvtäcke, stränder, stigar, säsongsvåta sänkor och kvardröjande snölegor i fjällen.

48. *Eragrostis*

1-åriga tillfällighetsväxter. Bas ofta vinkelböjd, grenad; bladskiva rätt smal, platt, spetsig; som snärp hårrad. Blomst vippa; småax 5-40-blommiga, långa, platta. Skärmfjäll mycket kortare än småaxet, 1-nerviga; ytteragn 3-nervig, borstlös.

| | | |
|------|---------------------------------------|----------------|
| 1 | Bladkant och småaxskaft utan glandler | 1. pilosa |
| 1 | Bladkant och småaxskaft med glandler | 2 |
| 2(1) | ytteragn 2-3 mm | 2. cilianensis |
| 2 | Ytteragn 1,5-2 mm | 3. minor |

1. *E. pilosa* - hårigt kärleksgräs

5-30 cm. Kal. Bladskiva på översidan och på kanterna sträv, men utan glandler. Småax 3-5 mm, 5-10-blommig. Skärmfjäll klart oliklånga. VIII. Lastplatser, kvarngårdar. S:a Mellan- och Sydeuropa.

2. *E. cilianensis* - stort kärleksgräs

30-60 cm. Kal el njuggt hårig. Bladskivans mittnerv och kant med glandler. Småax 4-25 mm, 20-40-blommiga; småaxskaft med glandler. Skärmfjällen något så när liklånga; ytteragn 2-3 mm. VIII-IX. Kvarngårdar, tippar. Sydeuropa

3. *E. minor* - kärleksgräs

Lik *E. cilianensis*, men gles- och långhårig; småax 4-11 mm, 5-12-blommiga; ytteragn 1,5-2 mm. VIII-IX. Lastplatser. Syd- och sydöstra Europa samt östra Mellaneuropa.

49. *Leersia*1. *L. oryzoides*, vildris

Flerårig; 50-100 cm. Vanl upprätt, mångbladig, ljusgrön. Strå(led)-knutar med nedriktade hår. Bladskiva 6-10 mm bred, sträv, lång och vek spets; snärp högst 1,5 mm, trubbig. Vippa 10-15 cm, långa och veka grenar, men vanl endast delar framkommer ur bladslidan; småax 1-blommiga, ovala, saknar skärmfjäll. Agnar 4-5 mm, håriga; ytteragn borstlös. VIII. Havsstränder i skyddade älvdeltalands vattenlinje. Fridlyst.

50. *Panicum*

1-årig tillfällighetsväxt. Bladskiva 5-20 mm bred, ofta långhårig; slidor håriga. Blomst lika bred som lång vippra; småax 2-blommiga, nedre könlös el ståndarblomma, övre 2-könad. Yttre skärmfjäll kortare än småaxet, inre liklång med småaxet; agnar hårda; ytteragn borstlös.

- | | | |
|---|--|--------------|
| 1 | Småax 4-5 mm; vippra tät, slutligen hängande | 1. miliaceum |
| 1 | Småax 2-3 mm; vippra gles, upprätt | 2. capillare |

1. *P. miliaceum* - hirs

50-100 cm. Bladskiva 10-20 mm bred. Vippra 10-30 cm, hängande, tät; småax 4-5 mm. VIII-IX. Tippar och lastplatser, hamnar. Ost- och Mellanasien.

2. *P. capillare* - buketthirs

20-80 cm. Bladskiva 5-15 mm bred. Blomst 8-40 cm, upprätt, gles; småax 2-3 mm. VIII-IX. Kvarngårdar, tippar. Östra Nordamerika.

51. *Echinochloa*

1-åriga, kraftiga, ofta grenade tillfälliga växter. Bladskiva platt, långspetsad, kal, åtminstone kanter sträva; slidor kala, kanter inåtvridna; snärp saknas. Blst grenat sammansatt ax; småax tätt i 2 el flera rader med stöd av kantade stjälkar, 2-bl, 2,5-3,5 mm, utsidan kupad; insidan platt; nedre bl könlös, övre 2-könad; yttre skärmfjäll kortare än småaxet, inre ca liklång med småaxet; nedre bl ytteragn lik inre skärmfjäll, med borst el utan; övre bl ytteragn kupad, brosklik, slät, glänser, ljus, snibb- el uddspetsad, endast inneragns kant täckande.

- | | | |
|-------|---|---------------|
| 1 | På blst sidogrenar endast hår kortare än småaxet; övre bl ytteragn avsmalnar snedaxlat till udd och utan borsthårs mittbälte | 3. muricata |
| 1 | På blst sidogrenar hår liklånga med el längre än småaxet; övre bl ytteragn avslutas tvärxlat till udd och korta borsthårigt mittbälte kan urskiljas | 2 |
| 2 (1) | Blst helt grön el delvis el helt violettbrun, grenar med långt avstånd - tätt, glest - tätt med småax; vanl åtminstone del av småaxen med borst; inre skärmfjäll och nedre bl ytteragns nerver rikligt med borsthår, ganska långa, framåt riktade | 1. crus-galli |
| 2 | Blst brun el blårod, grenar åtminstone i huvudsak tätt, rätt tätt med småax; småax utan borst; inre skärmfjäll och nedre bl ytteragns nerver njuggt med borsthår, korta, (närmast) medhåriga | 2. esculenta |

1. *E. crus-galli* - hönshirs

(8-)20-110(-150) cm. Bladskiva högst 26 mm bred; slidor och bladskivor gröna el basslidor ljust el ganska mörkt violettroda. Blst upprätt el svagt bågböjd, 4-26 * 1,2-6(-16) cm, vanl tydligt fragmentarisk, helt grön el delvis el helt violettbrun; grenar tvärt snett uppåt - utspärrade, raka el bågböjda, längsta 2-9 cm; på stjälk och grenar såväl korta, raka som vanl rikligt med långa, buktiga hår ofta liklånga med småaxen el längre; småax till slut lätt avfallande, vanl åtminstone en del med kort- el ibland långborstiga (upp till 5 cm), sällan alla borstlösa; inre skärmfjälls och nedre bl ytteragns nerver rikligt med borsthår, tämligen långa, vanl snett framåt, raka el bågböjda; övre bl ytteragn, fränsett mittbältet med korta borsthår, i huvudsak grön, avlutas tvärxlat till sned el/och hoprullad udd som blir fliberlik till slut. Korn 1,2-2,1 mm, äggformig el långsmal, brunaktig el vit, VIII-X. På lastplatser och tippar, i trädgårdar, på odlingar; tidigare barlastväxt. Asien. Flerformig.

2. *E. esculenta* - japansk hönshirs

Lik *E. crus-galli*, men bladskiva upp till 30 mm bred; blst styvt upprätt, 10-20 * 2,5-7 cm, åtminstone till större del tät, brun el blårod; blst grenar snett

uppåt, raka el sällan svagt bågböjda; småax ej avfallande, saknar borst; inre skärmfjälls och nedre bl ytteragns nerver njuggt med borsthår, korta, (närmast) medhåriga, raka; korn ca 1,8 mm, nästan klotformig, brunaktig. VIII-X. Fågelfrö- och sädodlingsväxt; på tippor och fågelmatningsplatser. Ej känd som naturlig; uppkommit i Japan på odlingar av ogräshönshirs.

3. *E. muricata*, *E. pungens* - amerikansk höns-hirs

Lik *E. Crus-galli*, men 25-80(-100) cm; bladskiva högst 20 mm bred; slidor ofta och bladskivor ibland mörkt violettröda; blst högst 14 cm, mörkt violettbrun och grönbrokig el sällan helt grön el mörk; grenar snett uppåt (ofta tvärt), längsta 3,5-6 cm; på stjälk och grenar endast helt korta, raka hår el ibland som tillägg några långa, men kortare än småax, buktiga hår; vanl åtminstone en del av småaxen med korta el sällan långa borst; inre skärmfjälls och nedre bl ytteragns nervers borsthår rikliga, långa, vanl tvärt utspärrade och tydligt krökta; övre bl ytteragn snedaxlat, utan borsthårigt mittbälte och ej vissnande, grönt - helt ljus brosklikt, avslutas till udd; korn 1,2-1,6 mm, brett oval el klotlik, brunaktig. VIII-X. I hamnar, vid kvarnar, på tippor, odlingar. Nordamerika.

52. *Digitaria*

1. *D. sanguinalis* - blodhirs

1-årig; 10-25 cm; Basen nedliggande-vinkelböjd. Bladskiva platt, vanl lång- och gleshårig; snärp 1-2 mm. Blomst fingerlikt grenad sammansatt ax; grenar 3-8 cm; axled 3-kantigt, kanterna vingkantade; småax parvis, 2-3 mm, ovala, 2-blommiga, nedre könlös, övre 2-könad. Yttre skärmfjäll rätt kort; inre högst av 1/2 ytteragnets längd, könlösa blommans ytteragn liklång med småaxet, rätt korthårigt, borstlös; 2-könade blommans ytteragn liklång med småaxet, kal, borstlös. VII-IX. Lastplatser. Europa.

53. *Setaria*

1-årig tillfällighetsväxt. Bladskiva platt, långspetsad; istället för snärp hårrad. Blomst grenad el ogrenad sammansatt ax. Småax 2-4 mm, 2-blommiga, fylliga, vid basen 1-flera borsthår; en 2-könade blomma, en könlös el ståndarblomma, ytteragn borstlös.

| | | |
|------|---|-----------------|
| 1 | Borsthår med nedåtriktade hullingar; blomst ibland grenad | 3. verticillata |
| 1 | Borsthår med uppåtriktade hullingar; blomst vanl ogrenad | 2 |
| 2(1) | Slidkanten kal | 1. pumila |
| 2 | Slidkanten fransad | 3 |
| 3(2) | Småax 3 mm; ytteragn slät | 4. italica |
| 3 | Småax 1,8-3 mm; ytteragn prickig-rynkig | 4 |
| 4(3) | Blad kala; småax 1,8-2,2 mm | 2. viridis |
| 4 | Blad vanl på översidan håriga; småax 2,5-3 mm | 5. faberi |

1. *S. Pumila* - grå kavelhirs

20-50 cm; upprätt, blågrön. Ax med borsthår 4-8 * 1-1,5 cm; borsthår mot slutet brunröda, hullingarna riktade mot spetsen. Småax ca 3 mm; inre skärmfjäll kortare än småaxet; ytteragn rynkad tvärs. VIII-IX. Kvarnplatser, tippor, hamnar, bangårdar. Sydeuropa och ö:a Mellan-Europa.

2. *S. viridis* - grön kavelhirs

20-50 cm; upprätt el vinkelböjd, ljusgrön. Ax med borsthår 4-8 * 1,5-2,5 cm; borsthår gröna el svagt blåroda, hullingarna riktade mot spetsen. Småax 1,8-2,2 mm; inre skärmfjäll liklång med småaxet; yttre prickig - skrynklig. VIII-IX. Hamnar, järnvägsstationer, kvarngårdar, tippor, trädgårdar och åkrar. Sydeuropa.

3.S. verticillata - sträv kavelhirs

Lik *S. viridis*, men 30-40(-70) cm; ax grenad, med borsthår 2-8 * 1-1,5 cm; borsthårens hullingar riktade mot basen. VIII-IX. Trädgårdar. Sydeuropa.

4.S. italica - kolvhirs

Lik *S. viridis*, men blomst upp till 40 cm, bredare, småax 3 mm; inre skärmfjäll kortare än småaxet; vid kornmognaden lossnar skärmfjällen; ytterregn slät. VIII-IX. Gårdar, hamnar, lastplatser och tippar. Asien.

5.S. faberi - kinesisk kavelhirs

Lik *S. viridis*, men längre; bladskiva vanl på översidan hårig; blomst hängande; småax 2,5-3 mm; inre skärmfjäll kortare än småaxet; skärm-fjällen lossnar ej vid kornmognaden. VIII-IX. Lastplatser och tippar. Kina.

54. Zea

1. *Z. mays* - majs

1-årig; 1-2 m; stadigt strå; blad 40-80 mm breda, platta. Snärp 3-5 mm, trubbigt. Ståndarblomst stor, upprätt toppvipa; pistillblomst i skydd i bladslidan, 15-20 * 5-8 cm, runda; märke långt, hängande. VII-VIII. Odlings-, foder- och prydnadsväxt; bangårdar, hamnar och tippar. Mexiko och Mellanamerika.

55. Agropyron

1. *A. cristatum* ssp. *pectinatum* - glest kamvete

Flerårig; 35-75 cm. Tuvad. Strå upptill vanl hårig. Bladskiva 1,5-5 mm bred, platt, på översidan hårig; snärp 1-1,5 mm. Blst 2-7 cm, upprätt; strå hårigt. Småax 8-15 mm, växelvis, 2-radig, snett mot axledet; skärmfjäll 3-5 mm, jämsmala - lansettlika, kölade, uddspetsade; ytterregn 5-7 mm, 5-nervig, borst 2-3 mm, med hullingar; innerregn liklång med ytterregn el svagt kortare, hårkantad, uddspetsad. VII-VIII. På tippar, vid kvarnar, i hamnar, på bangårdar. Sydeuropa - Asien. Hårlängd och form varierar.

128. Apocynaceae (2-hjbl)

MP

1. *Vinca*1. *V. minor* - vintergröna, gravmyrten

Ständigt grön, nedliggande, rotsläende, mjölksaftigt ris. Blad motsatta, saknar stipler; skiva smalt oval - avlång, rundad el killik bas, kal, kal kant, glänsande. Blommande grenar vanl halvt nedliggande, 10-20 cm. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade, 2-könade; foderblad 5, kala, kala kanter; krona vanl blå, ibland violett el vit, pip ca 10 mm, kant 5-flikig, 25-30 mm bred, flikar snett trubbiga, i knoppstadiet strödda; ståndare 5; fruktämne översittande; pistiller 2 fria, i spetsen sammanväxta till gemensamt märke formade av pistillblad. Frukt 2 spolförmiga baljkapslar. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting vid gårdskanter, skogsdungar, skräpmarker mm. Europa.

129. Hemerocallidaceae

PU

1. *Hemerocallis*

Fleråriga örter. Blad i 2 rader, täta bladrosetter, ljusgröna, jämbreda, helkantade, spetsig spets. Stjälk cylindrisk, i spetsdelen några högblad och grenar. Blst kvastlik; blmr 6-12(-20). Blmr svagt zygomorfa; hylle 2-kransad, vid basen sambladiga. Ståndare 6, knapp nedböjd, kal. Fruktämne översittande; pistillstift långt, nedböjt. Att skilja obloommande dagliljor från varandra är

osäkert. Åtskilliga andra arter och korsningsunderarter odlas, dessa kan hamna på tippor.

- 1 Blmr orangegula, doftar ej; hylleblad med rynkad kant, nerver förenar sig med varandra 1. fulva
1 Blmr klargula, doftar; hylleblad med platt kant, nerver förenar sig ej 2. lilioasphodelus

1. *H. fulva* - brunröd daglilja

40-90 cm; rotstock ganska kort, rötter knöllika. Största rosettblad 30-80 * (1-1,5-2,5(-3) cm; högblad korta, smalt triangulära. Blmr doftar ej; hylleblad 7-10 * 2-3 cm, bastredjedelen sammanväxt till rör, spetsdelen mörkt orangegul (torkad blåaktig), mörka nerver förenar sig med varandra; främst inre hylleblads spets rundad, kanter rynkade. Frukt outvecklad. VII-VIII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el utbredd sig till tippor och fyllningar från trädgårdar. ?Kina.

2. *H. lilioasphodelus*, *H. flava* - klargul daglilja

40-90 cm; rotstock rått kort, en del rötter knöllika. Största rosettblad 40-70 * 1,0-2,2 cm; högblad ganska långa, jämbrett triangulära. Blmr doftar; hylleblad 6-8(-9) * 1,2-2 cm, ¼ från basen förenar sig till rör, mot spetsen klargula (torkade gula), nerver ganska ljusa, förenar sig ej; hylleblads kant platt, spets spetsig. Frukt 2 cm lång kapsel. VI-VII. Prydnadsväxt; sällan odlingsrest el utbredd sig till tippor och fyllningar från trädgårdar. Sydeuropa, östra Asien.

130. Hippocastanaceae (2-hjbl)

MP

1. *Aesculus*

1. *A. hippocastanum* - hästkastanj

Sambyggare, träd; 7-15 m, rundad topp. Vinterfjäll stora, klibbiga. Blad motsatta, utan stipler, långskaftade; skiva 5-7-fingrad; småblad 8-20 cm, omvänt äggrunda, med killik bas, kort spets, spetsiga, tandkantade, under gleshåriga, nervveck brunhåriga. Blst avslutande upprätt, cylindrisk sammansatt klase, 15-30 cm; blmr 2-könade el 1-könade hanblmr; foder 5-bladig; krona svagt zygomorf, 4- el 5-bladig; kronblad ca 1 cm, vita, i början vid basen gul-, senare rödfläckiga; ståndare 7, något längre än kronbladen; fruktämnet översittande, stift och märken 1. Frukt rundad 2-fröig kapsel; ca 6 cm, grön, taggig, öppnar sig avfallande; frön plattat halvklotformig, 2-4 cm bred, brun. V. Prydnadsträd; sällan odlingsflykting vanl nära plantering. Sydöstra Europa.

131. Hydrangeaceae

LH

1. *Philadelphus*

1. *P. pubescens* - kungsschersmin

Sommargrön, tagglös buske; 3-4 m. Bark från föregående sommar är ljusgrå, lossnar ej. Blad motsatta, kortskaftade, hela, glest tandkantade. Blst klaselik 5-9-bl kvast; foder 4-bladig, hårigt, grönt; krona 3,5 cm bred, 4-bladig, regelbunden, gräddvit; ståndare 38. Frukt kapsel. VI. Prydnadsbuske; ibland odlingsrest el -flykting. Sydöstra Nordamerika. Blomlösa schersminbuskar är svåra att bestämma; även *P. lewisii gordonianus*, *gordonschersmin* (foder kalt, grönt, ståndare 30-38: västra Nordamerika) och *P. coronarius*, *doftschersmin* (foder kalt, blekgrönt - vit, ståndare 20-26; norra och mellersta Italien, Österrike, Rumänien) jämte många andra kan vara odlingsrester el -flyktingar.

132. Tropaeolaceae (2-hjbl)

MP

1. Tropaeolum

1. T. majus - indiankrasse

30-200 cm. 1-årig köttig ört; vanl nedliggande, klättrar med hjälp av runt basen vridna bladskaft. Blad strödda, utan stipler, långskaftade, sköldlika; skiva 4-15 cm bred, hel, buktkantad el stornaggad. Blmr ensamma i bladvecken, långskaftade, 3-6 cm breda, orange, gula el röda, 2-könade, zygomorfa; foderblad 5, varur tillsammans 2-4 cm lång sporre; kronblad 5, med lång pip, 2 övre mindre än övriga; ståndare 8, sinsemellan oliklånga; fruktämne översittande, med 3 rum, stift 1, märken 3. Frukt klyvfrukt med 3 rum. VI-IX. Flerformig prydnadsväxt; sällan odlingsflykting på trädgårdars avfallsplatser, tippor, skräpmarker. Sydamerika.

133. Vitaceae (2-hjbl)

MP

Klängförsedd ranka; klängen, motsatt blad, i stjälkens led, grenade. Blad strödda, med stipler, skaftade, fingerbladiga el -flikiga. Blst, motsatt blad, klase, kvast el vipa. Blmr små, 2-könade, 5-flikiga; foder sambladig; krona fribladig; ståndare 5; fruktämne översittande, stift och märken 1. Frukt 2-4-fröigt bär.

1 Bladskiva handflikig

1. Vitis

1 Bladskiva fingerbladig

2. Parthenocissus

1. Vitis

1. V. vinifera - vinranka

Flerårig. Gamla stjälkars bark vanl lossnar i remsor. Bladskiva 5-15 cm bred, omkretsen rund, hjärtlik bas, vanl fingerkluven el -delad (unga plantor endast lågt delad), grovtandad, på översidan allt kalare, under kal el njuggt hårig; flikar 3 el 5, skåran mellan dem bredbottnad. Klänge vanl från andra och tredje ledet (unga plantor saknar). Täta vippblst i klängen på stjälkens övre del; bär 6-22 mm; blommor knappast i Finland än mindre bär. VII. På tippor, jordhögar, arbetsfält; vanl endast fröplantor, överlever någon gång längre. Europa, sydvästra Asien.

2. Parthenocissus

1. P. inserta - vildvin

Flerårig, klättrar med stöd el utbreder sig på marken. Gamla stjälkars bark lossnar ej i strimlor. Bladskiva fingerbladig; småblad (3-)5(-7), 5-15 cm, omvänt äggrunt oval, stor- och spetstandade, båda sidor gröna. Klängen vanl 3-5-grenade, vrider sig runt basen el utbreder sig genom att spetsen från början tränger in i sprickor, men utan skivlika fästorgan. Blst skenbart gaffelgrenad. Krona ca 3 mm, grön. Bär ca 6 mm, svart. VII. Prydnadsväxt; ibland odlingsrest el -flykting på tippor, trädgårdsavfallsplatser. Nordamerika. +

RETKEILYKASVIO

Innehåll

| | |
|--------------------------|-----|
| Redaktion | 1 |
| Nycklar | 2 |
| Kärlkryptogamer | 17 |
| Fam 1. Lycopodiaceae | 19 |
| Fam 2. Selaginellaceae | 20 |
| Fam 3. Isoëtaceae | 20 |
| Fam 4. Equisetaceae | 20 |
| Fam 5. Ophioglossaceae | 23 |
| Fam 6. Cryptogrammaceae | 25 |
| Fam 7. Hypolepidaceae | 25 |
| Fam 8. Thelypteridaceae | 25 |
| Fam 9. Dryopteridaceae | 26 |
| Fam 10. Aspleniaceae | 30 |
| Fam 11. Blechnaceae | 31 |
| Fam 12. Pitypodiaceae | 32 |
| Fam 13. Marsileaceae | 32 |
| Fröväxter | 32 |
| Nakenfröiga | 32 |
| Fam 14. Pinaceae | 32 |
| Fam 15. Cupressaceae | 35 |
| Fam 16. Taxaceae | 35 |
| Gömfröiga | 35 |
| Tvåhjärtbladiga | 36 |
| Fam 17. Aristolochiaceae | 36 |
| Fam 18. Nymphaeaceae | 36 |
| Fam 19. Ceratophyllaceae | 38 |
| Fam 20. Berberidaceae | 38 |
| Fam 21. Ranunculaceae | 39 |
| Fam 22. Papaveraceae | 56 |
| Fam 23. Fumariaceae | 58 |
| Fam 24. Ulmaceae | 59 |
| Fam 25. Cannabaceae | 59 |
| Fam 26. Urticaceae | 60 |
| Fam 27. Fagaceae | 60 |
| Fam 28. Betulaceae | 61 |
| Fam 29. Myricaceae | 63 |
| Fam 30. Aizoaceae | 63 |
| Fam 31. Portulacaceae | 64 |
| Fam 32. Caryophyllaceae | 64 |
| Fam 33. Amaranthaceae | 82 |
| Fam 34. Chenopodiaceae | 84 |
| Fam 35. Polygonaceae | 95 |
| Fam 36. Plumbaginaceae | 109 |
| Fam 37. Clusiaceae | 109 |
| Fam 38. Elatinaceae | 110 |
| Fam 39. Violaceae | 111 |
| Fam 40. Cistaceae | 116 |
| Fam 41. Cucurbitaceae | 116 |
| Fam 42. Brassicaceae | 117 |
| Fam 43. Resedaceae | 138 |
| Fam 44. Tamaricaceae | 139 |

| | |
|--------------------------|-----|
| Fam 45. Salicaceae | 139 |
| Fam 46. Ericaceae | 153 |
| Fam 47. Pyrolaceae | 156 |
| Fam 48. Monotropaceae | 158 |
| Fam 49. Empetraceae | 158 |
| Fam 50. Diapensiaceae | 159 |
| Fam 51. Primulaceae | 159 |
| Fam 52. Tiliaceae | 163 |
| Fam 53. Malvaceae | 164 |
| Fam 54. Euphorbiaceae | 165 |
| Fam 55. Thymelaeaceae | 167 |
| Fam 56. Saxifragaceae | 168 |
| Fam 57. Crassulaceae | 171 |
| Fam 58. Grossulariaceae | 174 |
| Fam 59. Parnassiaceae | 176 |
| Fam 60. Droceraceae | 176 |
| Fam 61. Rosaceae | 177 |
| Fam 62. Fabaceae | 208 |
| Fam 63. Lythraceae | 226 |
| Fam 64. Onagraceae | 226 |
| Fam 65. Haloragaceae | 233 |
| Fam 66. Aceraceae | 234 |
| Fam 67. Linaceae | 234 |
| Fam 68. Oxalidaceae | 235 |
| Fam 69. Geraniaceae | 236 |
| Fam 70. Balsaminaceae | 239 |
| Fam 71. Polygalaceae | 240 |
| Fam 72. Cornaceae | 241 |
| Fam 73. Apiaceae | 241 |
| Fam 74. Rhamnaceae | 252 |
| Fam 75. Elaeagnaceae | 253 |
| Fam 76. Rubiaceae | 253 |
| Fam 77. Asclepiadaceae | 258 |
| Fam 78. Gentianaceae | 258 |
| Fam 79. Menyanthaceae | 260 |
| Fam 80. Oleaceae | 261 |
| Fam 81. Caprifoliaceae | 261 |
| Fam 82. Adoxaceae | 263 |
| Fam 83. Valerianaceae | 264 |
| Fam 84. Dipsacaceae | 265 |
| Fam 85. Convolvulaceae | 265 |
| Fam 86. Cuscutaceae | 267 |
| Fam 87. Polemoniaceae | 268 |
| Fam 88. Hydrophyllaceae | 269 |
| Fam 89. Boraginaceae | 269 |
| Fam 90. Lamiaceae | 276 |
| Fam 91. Callitrichaceae | 288 |
| Fam 92. Solanaceae | 290 |
| Fam 93. Scrophulariaceae | 294 |
| Fam 94. Plantaginaceae | 309 |
| Fam 95. Lentibulariaceae | 310 |
| Fam 96. Hippuridaceae | 313 |
| Fam 97. Campanulaceae | 314 |
| Fam 98. Asteraceae | 318 |
| Fam 99. Cichoriaceae | 351 |

| | |
|------------------------------------|-----|
| Enhjärtbladiga | 378 |
| Fam 100. Trilliaceae | 378 |
| Fam 101. Convallariaceae | 378 |
| Fam 102. Asparagaceae | 380 |
| Fam 103. Hyacinthaceae | 380 |
| Fam 104. Alliaceae | 380 |
| Fam 105. Melanthiaceae | 382 |
| Fam 106. Colchicaceae | 382 |
| Fam 107. Liliaceae | 383 |
| Fam 108. Iridaceae | 384 |
| Fam 109. Cyripediaceae | 385 |
| Fam 110. Orchidaceae | 385 |
| Fam 111. Araceae | 393 |
| Fam 112. Lemnaceae | 393 |
| Fam 113. Butomaceae | 395 |
| Fam 114. Alismataceae | 395 |
| Fam 115. Hydrocharitaceae | 397 |
| Fam 116. Scheuchzeriaceae | 397 |
| Fam 117. Juncaginaceae | 398 |
| Fam 118. Potamogetonaceae | 398 |
| Fam 119. Zosteraceae | 403 |
| Fam 120. Zannichelliaceae | 403 |
| Fam 121. Najadaceae | 404 |
| Fam 122. Sparganiaceae | 405 |
| Fam 123. Typhaceae | 408 |
| Fam 124. Commelinaceae | 408 |
| Fam 125. Juncaceae | 409 |
| Fam 126. Cyperaceae | 416 |
| Fam 127. Poaceae | 448 |
| Fam 128. Apocynaceae (2-hjbl) | 482 |
| Fam 129. Hemerocallidaceae | 482 |
| Fam 130. Hippocastanaceae (2-hjbl) | 483 |
| Fam 131. Hydrangeaceae (2-hjbl) | 483 |
| Fam 132. Tropaeolaceae (2-hjbl) | 484 |
| Fam 133. Vitaceae 84 (2-hjbl) | 484 |
| Register | 485 |